Farkas – Horváth – Mayer

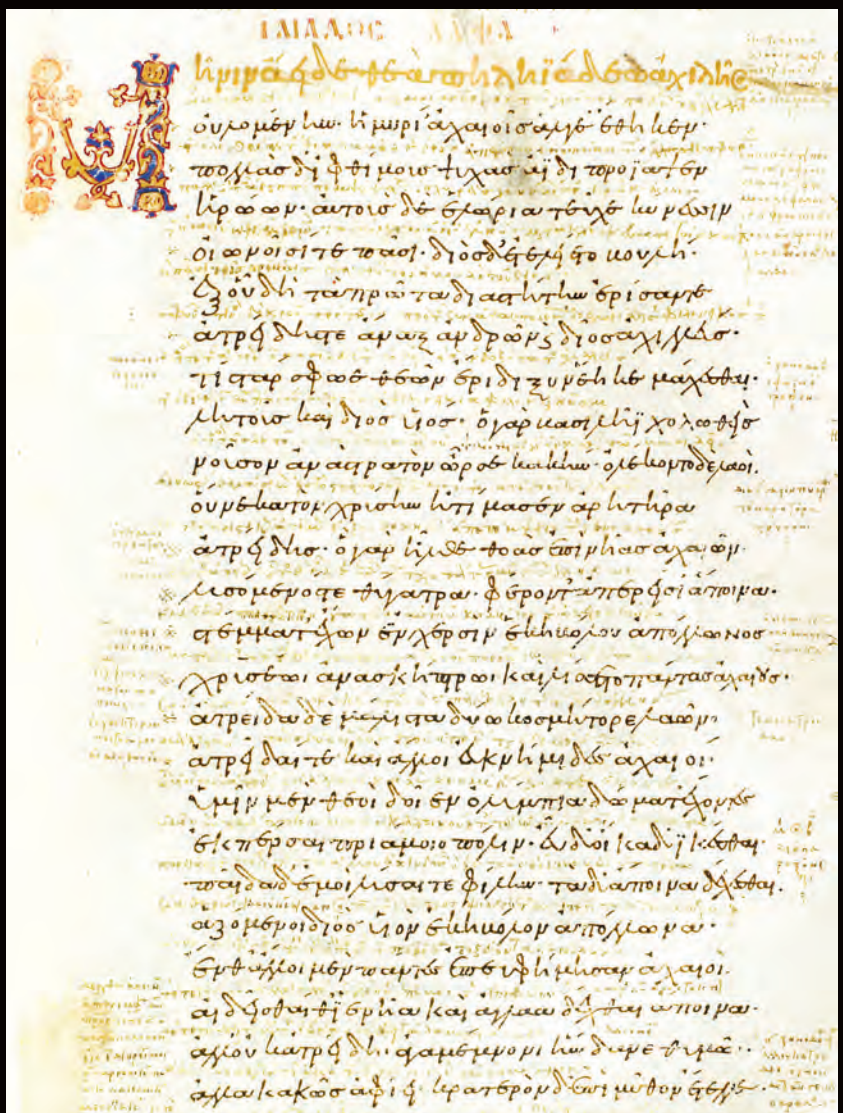

Kezdő és haladó nyelvkönyv

Ógörög

Periergopenés II.

ELTE Eötvös József Collegium

Farkas – Horváth – Mayer

Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv

Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

Antiquitas · Byzantium · Renascentia XXVIII.

Sorozatszerkesztők

Farkas Zoltán
Horváth László
Mészáros Tamás

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv

Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

ELTE Eötvös József Collegium
Budapest · 2017

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
Az innováció lendülete
AZ NKFI ALAPBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKT

A kötet a „Társadalmi kontextus a szövegkritika tükrében: Bizáncon innen és túl” című NKFIA NN 124539 pályázat támogatásával jött létre.

Copyright © 2017
Farkas Zoltán (PPKE BTK),
Horváth László (ELTE),
Mayer Gyula (MTA-ELTE-PPKE Ókortudományi Kutatócsoport),

Felelős kiadó az ELTE Eötvös József Collegium igazgatója
Tördelte Mayer Gyula
Borítóterv: Egedi-Kovács Emese
A borító a Biblioteca Nazionale Marciana Z. 454 jelzetű
kézirata 12v lapja fényképének fölhasználásával készült.
Licence for the source of the cover image: All images in the directory
http://www.homermultitext.org/hmt-image-archive/VenetusA/ are derived from originals
that are © 2007, Biblioteca Nazionale Marciana, Venezie, Italia.
The derivative images are © 2010, Center for Hellenic Studies.
All original and derivative images are licensed under the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 License.

A nyomdai munkákat a Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. végezte
2900 Komárom, Igmándi út 1.
Felelős vezető: Kovács János

ISBN 978-615-5371-83-7
ISSN 2064-2369

VIRIS BONIS DOCTIS
STEPHANO KAPITÁNFFY †
TIBVRTIO SZEPESSY
MAGISTRIS DISCIPVLI

V · S · L · M

Görögül olvasni mindig munka: lehetsz „perfekt” német vagy francia; de értheted-e „perfekt” a nagy hellén irodalom nyelvét? Ilyen nyelv nem egy van: majd minden auktorért újat kell tanulni. Görögül írtak Krisztus előtt talán 800-tól (mikor élt Homéros?), Krisztus után, mondjuk, 1453-ig. És írtak görögül Kisázsiában és Athénben, Rómában és Egyiptomban; Theokritos szicíliai volt, Lukianos talán szíriai zsidó. Micsoda távolságok időben és térben! Két évezred és három világrész, s hány ország, mennyiféle társadalom, milyen különböző kultúrák, a mükénéitől a bizánciig! Hányféle nyelvjárás, argó, irodalmi modor és műfajkonvenció! Kívülről tudhatod Homérost, s még mindig talánynak fogod érezni Nonnost; folyékonyan olvashatod Platónt, s megakadsz egy Plutarchos-életrajz első mondatain. Ha modern nyelvvel ismerkedsz könyvekből, egy könyvtárnyi mű áll rendelkezésedre ugyanazon korból és műfajból, mígnem szótár és mentődeszka nélkül, szabad úszóként siklasz a betűk tengerén. Görög tragédia alig maradt annyi, amennyi négy-öt kötetet kitesz a Teubnerben. Kevés, hogy a nyelvet – ezt a súlyos, mesterkélt, költői idiómát – végképp elmédbe törd. Ha mind végigolvastad: az utolsó lap még mindig megalázhat.

Babits Mihály

Előszó

Ennek a nyelvkönyvnek a korábbi változatai két különálló (szintén fekete borítójú) kötetben jelentek meg a TypoTEX kiadó gondozásában 1998–2000-ben, így majd húsz éve szolgálják a görögül tanulókat. Minthogy könyvkereskedelmi forgalomban már régóta egyik sem kapható (az első résznek két kiadása és egy 2001-es változatlan lenyomata is elfogyott), igencsak itt volt az ideje, hogy újra megjelenjenek.

A jelen kiadás a két kötet anyagát egyben adja, szövegét az évtizedes tapasztalatok alapján javítottuk.

Azok számára, akik földolgozták a jelen kötet 72 olvasmányát, „középhaladó" olvasmányul a *Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló* I. kötetét javasoljuk, mely ezzel a könyvvel egyidejűleg jelenik meg. Együttesen akár négy évig is kitartó elemózsiával látják el a tanulni vágyót. Ha pedig olykor-olykor, két olvasmány között könnyedebbre vágyik valaki, jó szívvel ajánlhatjuk kikapcsolódásképpen Jacqueline de Romilly és Monique Trédé *Az ógörög nyelv szelleme* című kis írását (ABR 9, Budapest 2014).

* * *

A kötet, amit az olvasó a kezében tart, latin szakos hallgatók számára összeállított egyetemi tankönyv, eredményes használata ennek megfelelően tanár közreműködését és a latin nyelvtan bizonyos szintű ismeretét feltételezi. A latin nyelvtudásra építettünk, de erre a „mint a latinban" formulával külön nem hivatkoztunk. A könyvet – reményeink szerint – tanulmányaik elején az ógörög szakos egyetemi hallgatók is haszonnal forgathatják.

A tankönyv összeállításakor abból az alapelvből indultunk ki, hogy görögül azért tanulunk, hogy görögül olvassunk, a szöveg minél pontosabb megértésére törekedve. Úgy ítéljük meg, hogy anyagának földolgozása után a nyelvtanuló képessé válik arra, hogy kiismerje magát az attikai prózában, szótár és „mentődeszka" (kommentár) segítségével pedig jó eséllyel kísérelheti meg a görög auktorok olvasását.

A kötet első fele négy részre tagolódik. Az első rész hetvenkét leckét tartalmaz, amelyek közül az első negyvennyolcat javasoljuk törzsanyagnak. A második egységben Hérodotos-szemelvények találhatók, míg a harmadik rész az Ílias első éneke. A Homéroshoz fűzött görög nyelvű magyarázatok az ókori magyarázóirodalom (olykor szórakoztató) világába engednek betekintést. A tankönyv negyedik egysége az Igeszótár, mely az olvasmányokban található igéket betűrendben, szótári alakban tartalmazza.

Az egyes leckékben a cím és a bevezetés után áll az olvasmány és a szószedet, esetenként jegyzetek és megjegyzések. A fennmaradó rész táblázatokat, ragozási

paradigmákat és feladatokat tartalmaz. A bevezetések némely mondata alkalmasint fordítási gyakorlatként is használható, és a leckék címében megadott magyar szókapcsolat vagy mondat sem mindig tükörfordítása a görög címnek.

Az olvasmányok zömmel attikai prózaíróktól vett szemelvények, néhány apró változtatástól eltekintve eredeti szövegek. A változtatásokat csak akkor jelezzük, ha különböző szövegrészletek kerültek egymás mellé; erre három ponttal hívjuk fel a figyelmet. A szövegkiadási gyakorlatnak megfelelően a szemelvényekben nem mindig kezdtük nagybetűvel a mondatokat, de a szövegkritikai jeleket elhagytuk. A szövegek lelőhelyét nem adtuk meg, elkerülendő a műfordítások használatát.

A nyelvtanulás egyik igen hatékony módszerének tartjuk a szövegek megértés utáni memorizálását. Hogy a szemelvények között mindenki találjon szószerinti megtanulásra érdemeseket, az anyag válogatásakor lehetőség szerint a tematikus egységeken belül is változatosságra törekedtünk, és igyekeztünk nem megfeledkezni a humorról sem.

A szószedetben csak a korábban még elő nem fordult szavak találhatók meg. Az első tizenkét olvasmány szószedeteiben igék is szerepelnek, nem szótári alakban. A szószedetek és az igeszótár összeállításával az volt a célunk, hogy a szótár önálló használatához segítséget nyújtsunk. A szótár használatát ugyanis magától értetődőnek tekintjük, az ógörög-magyar szótárak közül pedig a Györkösy Alajos–Kapitánffy István–Tegyey Imre: *Ógörög–magyar nagyszótár* (Budapest 1990. és újabb kiadások) használatát javasoljuk.

A feladatok összeállításakor elsősorban az alaktan begyakoroltatására törekedtünk, és az alaktanon belül sem kívántunk minden nyelvtani jelenséget bemutatni. Célunk volt viszont néhány szóképzési szabály tudatosítása. A feladatok részben az olvasmányokhoz kapcsolódnak, kisebb részük szótárt is igényel; vannak közöttük mechanikusak, vannak könnyebbek és vannak nehezek. A magyarról görögre való fordítás során a már elsajátított szóanyag és nyelvtani ismeretek elegendőek a „görög" mondatok megalkotásához. A dőlt betűvel szedett mondatok a magyar irodalomból vett idézetek.

A leckékben a leíró nyelvtant rendszeresen nem tárgyaltuk; gyors tájékozódáshoz a nyelvtani összefoglalót, kézikönyvként pedig a Maywald–Vayer–Mészáros: *Görög nyelvtan* című leíró nyelvtant ajánljuk, melynek 13. kiadása néhány éve jelent meg ugyanebben a sorozatban. A nyelvtani fogalomkészletben ragaszkodtunk a bevett latin terminusokhoz, rövidítésükre az említett szótár rendszerét követtük.

* * *

A kötet második felének első egysége az olvasmányokhoz készült tömör nyelvtani összefoglalás, amelyben az általunk fontosnak ítélt nyelvi jelenségeket mutatjuk be.

A másik nagyobb egységben az elemi mondattani jelenségek megtanulásához és begyakorlásához kívántunk segítséget nyújtani a görögül tanulók számára.

A görög példamondatoknak a tankönyvben található magyar megfelelői az eredeti mondatok megértését szolgálják, ezért elsősorban pontosságra törekedtünk.

A mondatok zömét attikai prózaírók műveiből gyűjtöttük, mind a mondattani gyakorlatokhoz, mind a feleletválasztós kérdésekhez. Mondataink kisebbik részét nyelvkönyvekből és nyelvtanokból válogattuk és vettük át.

A válogatás során többek között a következő műveket használtuk föl:

H. Menge: *Repetitorium der griechischen Syntax* (Wolfenbüttel 1914; 10. kiadása Darmstadt 1999),
K. Schenkl: *Griechisches Übungsbuch* (23. Aufl., Wien 1916),
G. Curtius: *Griechische Schulgrammatik* (Prag 1880),
M. A. North – A. E. Hillard: *Greek Prose Composition* (London 1930),
G. Betts – A. Henry: *Ancient Greek* (Suffolk 1989),
D. J. Mastronarde: *Introduction to Attic Greek* (Berkeley etc. 1993).

A fenti könyveket további tájékoztatásra ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Itt mondunk köszönetet mindazoknak, akik munkánkat kérdéseikkel vagy tanácsaikkal segítették: tanárainknak, barátainknak, hallgatóinknak, és azoknak a filológusoknak, akiknek a szövegkiadásait, magyarázatait, kézikönyveit és nyelvkönyveit felhasználtuk.

A kötet összeállítói minden észrevételt és kritikát szívesen fogadnak.

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Olvasmányok

1 Γράμματα γιγνώσκει – Ismeri a betűket!

Héródés Atticusnak volt egy ostoba fia, aki apja bánatára képtelen volt megtanulni az ábécét. Az apa ezért vásárolt huszonnégy azonos életkorú rabszolgát, és elnevezte őket a görög betűkről Alphának, Bétának és Gammának – egészen az Ómegáig. Az együgyű fiú így nagy nehezen megtanulta a betűket, de ennél tovább nem is jutott. Mentségére legyen mondva, hogy a betűsort nem csak elejétől a végéig kellett tudni, hanem visszafelé és számtalan más kombinációban is, továbbá a betűk nemcsak a hangokat jelölték, hanem számértékük is volt, és egyben hangjegyekként is szolgáltak. Ezért az alapvetően szóbeli kultúrában valódi dicséretnek számított, ha valakiről ezt mondták: Γράμματα γιγνώσκει.

I. Olvasási gyakorlatok:
1. διάλογος, Ξέρξης, πατήρ, πόλις, ψυχή

2. καί, λέγει, φιλόσοφοι, βοῦς, Ζεύς

3. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, ΘΑΛΗΣ

4. ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΑΘΗΝΑ, ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ

– A szókezdő [h] hangot az ún. erős hehezet jelöli.
Jele: ῾. A gyenge hehezet azt jelzi, hogy nem kell [h]-t ejteni. Jele: ᾽ .

II. Olvasási gyakorlat:
῞Ηρα, ᾽Απόλλων, ῾Ερμῆς, ῞Ομηρος, ῾Ελλάς, ὕμνος, Αἴγυπτος, ἐγώ, ἱστορία, ἔπος, εὕρηκα, ἄνθρωπος
Hová kerül a hehezet, (1) ha a szó nagybetűvel, (2) ha kettős magánhangzóval kezdődik?

– A szóhangsúlyt hangsúlyjel jelöli. A hangsúlyjel lehet éles (´), hajtott (˜) vagy tompa (`). A hangsúly a ragozás során változhat. Az azonos alakú, de eltérő hangsúlyozású szavak eltérő jelentésűek.

– Magánhangzók alatt jelenhet meg az ún. aláírt ióta, amit nem ejtünk.
Példák: ᾄδει (énekel), ᾠδή (ének), τραγῳδία (tragédia)

kettős magánhangzók avagy diphthongusok							
Αι	αι	ai (aj)	Αυ	αυ	au	Αι	ᾳ	á
Ει	ει	ei (ej)	Ευ	ευ	eu	Ηι	ῃ	é
Οι	οι	oi (oj)	Ου	ου	ú	Ωι	ῳ	ó

ὁ ἀλφάβητος			
Α	α	ἄλφα	a, á
Β	β	βῆτα	b
Γ	γ	γάμμα	g
Δ	δ	δέλτα	d
Ε	ε	ἒ ψιλόν	e
Ζ	ζ	ζῆτα	dz (zd)
Η	η	ἦτα	é (ē)
Θ	θ	θῆτα	th
Ι	ι	ἰῶτα	i, í
Κ	κ	κάππα	k
Λ	λ	λάμβδα	l
Μ	μ	μῦ	m
Ν	ν	νῦ	n
Ξ	ξ	ξῖ	x
Ο	ο	ὂ μικρόν	o
Π	π	πῖ	p
Ρ	ρ	ῥῶ	r
Σ	σ ς	σίγμα	sz
Τ	τ	ταῦ	t
Υ	υ	ὗ ψιλόν	ü ű u
Φ	φ	φῖ	ph, f
Χ	χ	χῖ	kh
Ψ	ψ	ψῖ	psz
Ω	ω	ὦ μέγα	ó

– A vessző és a pont használata a magyarral megegyező, de a pont a felkiáltójel funkcióját is betölti. A görög felpont (felső pont) a magyar kettőspontnak vagy pontosvesszőnek felel meg. A görög kérdőjel alakja pontosvessző.

῾Ο δοῦλος, ὃν ἐπώλησάς μοι, ἀπέθανε.
A szolga, akit eladtál nekem, meghalt.

Εὖ λέγεις.
Jól mondod. [vagy:] Jól mondod!

Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.
Értem: Ganymédés (van) benn.

Τί λέγεις;
Mit mondasz?

– Az aposztróf (hiányjel) a szóvégi magánhangzókiesést jelöli.
Például: φέρ' = φέρε *(hozz!, hozd!)*.
Φέρ' ὕδωρ, φέρ' οἶνον, ὦ παῖ.
Hozz vizet, hozz bort, fiú!

– A görögben nincs külön alanyi és tárgyas igeragozás: φέρω = 'hozok' illetve 'hozom'.

– A megszólításra a névszó előtt álló ὦ jellemző.
Χαῖρε, ὦ πάτερ. Üdv, apám!

– A névelő a névszóval megegyezik nemben, számban és esetben.

III. Tegye ki a névelőt!
... τραγῳδίαις, ... φιλοσόφου, ... θεοί,
... ᾿Αφροδίτην, ... ἱστορίαις, ... φιλοσόφους,
... ψυχῆς, ... ψυχήν, ... θεούς, ... φιλοσόφῳ,
... ἱστορίαν, ... ᾿Αφροδίτη, ... θεόν

IV. Fordítsa magyarra a minta szerint!
ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ : Homéros Íliása
ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ :
ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ :
ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΥΜΝΟΙ :
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ :

a, az *(névelő)*			
sg.	nom.	ὁ	ἡ	τό
sg.	acc.	τόν	τήν	τό
sg.	gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ
sg.	dat.	τῷ	τῇ	τῷ
pl.	nom.	οἱ	αἱ	τά
pl.	acc.	τούς	τάς	τά
pl.	gen.	τῶν	τῶν	τῶν
pl.	dat.	τοῖς	ταῖς	τοῖς

῞Ομηρος ὁ ποιητής
῾Ησίοδος ὁ ᾿Ασκραῖος
Αἴσωπος ὁ Σάμιος
Σόλων ὁ ᾿Εξηκεστίδου
Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος
Γοργίας ὁ Λεοντῖνος
Σοφοκλῆς ὁ Κολωνεύς
Εὐριπίδης ὁ Μνησάρχου
῾Ηρόδοτος ὁ ῾Αλικαρνασσεύς
Θουκυδίδης ὁ ᾿Αθηναῖος
᾿Αριστοφάνης ὁ κωμικός
Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου
Πλάτων ἢ ᾿Αριστοκλῆς
᾿Αντιφῶν ὁ ῾Ραμνούσιος
Λυσίας ὁ Κεφάλου
᾿Ισαῖος ὁ Χαλκιδεύς
Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους
Αἰσχίνης ὁ ᾿Ατρομήτου
῾Υπερείδης ὁ Κολλυτεύς
᾿Ισοκράτης ὁ Θεοδώρου
Δημάδης ὁ Δημέου
Λυκοῦργος ὁ Λυκόφρονος
᾿Αριστοτέλης ὁ Σταγιρίτης
Θεόφραστος ὁ ᾿Ερέσιος
Πολύβιος ὁ Λυκόρτα
Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
Πλούταρχος ὁ Νικάρχου
Παυσανίας ὁ περιηγητής

	εἶναι lenni	
	pr. ipf.	praet. ipf.
sg. 3.	ἐστί(ν)	ἦν
pl. 3.	εἰσί(ν)	ἦσαν

2 Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἕλκει – A nyúl viszi a puskát

A közmondások (παροιμίαι) sokat elárulnak egy nép gondolatvilágáról. Az a közmondás például, hogy mindenki négyujjnyira van a haláltól, a tengerjáró görögök mindennapi tapasztalatát fogalmazza meg, hiszen a négyujjnyi falvastagságú hajókon a tengeri kereskedelem életveszélyes foglalkozásnak számított. A szállóigék (γνῶμαι) pedig az oktatásban játszottak fontos szerepet: a szónoki képzés alsó fokán egy–egy gnóma köré kellett kerekíteni állandó szerkezetű fogalmazásokat. Ezt a gyakorlatfajtát χρεία-nak nevezték, és a szónoki beszédre előkészítő gyakorlatok (προγυμνάσματα) egyik típusa volt.

1. Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας. 2. Ἕως ἡμέρας ἀρχή. Δείλη ἡμέρας τελευτή. 3. Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. 4. Λύπης ἰατρός ἐστιν ὁ χρηστὸς φίλος. 5. Λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος. 6. Ἆρ᾽ ἔστι θυμοῦ φάρμακον χρηστὸς λόγος; 7. Κακὸν φέρουσι καρπὸν οἱ κακοὶ φίλοι. 8. Καλὸν φέρουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι. 9. Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσιν. 10. Νέος νέῳ φίλος. 11. Μῶρα μῶρος λέγει. 12. Χαλεπὰ τὰ καλά.

ἡ **ἀλήθεια**, ἀληθείας igazság
ἡ **ἅμαξα**, ἁμάξης szekér
ὁ **ἄνθρωπος**, ἀνθρώπου ember
ἆρ᾽ ἔστι vajon, ugye
ἡ **ἀρχή**, ἀρχῆς kezdet
ὁ **βοῦς**, βοός ökör
δέ pedig, másrészt
ἡ **δείλη**, δείλης este
ἕλκει húz
ὁ **ἔπαινος**, ἐπαίνου dicséret
ἡ **ἐπιστήμη**, ἐπιστήμης tudás, ismeret
ἡ **ἔχθρα**, ἔχθρας gyűlölet
εὖνοος jóindulatú (aki iránt: dat.)
ἡ **ἕως** hajnal
ἡ **ἡμέρα**, ἡμέρας nap, nappal
ὁ **θυμός**, θυμοῦ lélek; harag, düh
ὁ **ἰατρός**, ἰατροῦ orvos
κακός (κακή, κακόν) rossz
τὸ **καλόν**, καλοῦ a szép, a jó
καλός (καλή, καλόν) szép, derék
ὁ **καρπός**, καρποῦ gyümölcs; haszon
λέγει beszél, mond
ὁ **λόγος**, λόγου beszéd, szó
ἡ **λύπη**, λύπης bánat
μέν egyrészt
μῶρος (μώρα, μῶρον) bárgyú, ostoba
νέος (νέα, νέον) fiatal; új
ὅμοιος (ὁμοία, ὅμοιον) hasonló (+ dat.)
σεμνός (σεμνή, σεμνόν) tisztességes, „egyenes”
ἡ **τελευτή**, τελευτῆς vég, halál
ὁ **τρόπος**, τρόπου mód, szokás, jellem(vonás)
τὸ **φάρμακον**, φαρμάκου gyógyszer
φέρει visz, hoz
ἡ **φιλία**, φιλίας barátság
φίλος (φίλη, φίλον) kedves
ὁ **φίλος**, φίλου barát, társ
ἡ **φιλοσοφία**, φιλοσοφίας filozófia, a bölcsesség szeretete
χαλεπός (χαλεπή, χαλεπόν) nehéz
χρηστός (χρηστή, χρηστόν) hasznos, jó
ὁ **ψόγος**, ψόγου feddés

– Az ἐστί és az εἰσί elmaradhat a mondatból. Τὰ καλὰ χαλεπὰ [ἐστί].
– A többes számú semleges alany után az állítmány egyes szám harmadik személyben áll.
– A semleges névszó nominativusa és accusativusa egybeesik.
– A névelő főnevesít: σοφός 3 bölcs – ὁ σοφός a bölcs; τὰ μῶρα ostoba dolgok/at.
– A mellérendelt tagmondatok harmonikus kapcsolódását biztosító μέν — δέ kötőszópárt néha nem fordítjuk; a δέ önállóan is gyakori.

I. Olvasási gyakorlat:
a. ἔπαινος, ἕως, ἔχθρα, ἐστί, ἕλκει
b. φῖ, ψῖ, φίλον, ψόγον, ψυχήν, φιλίαν
c. νέον, μέν, λέγει, ἡμέρα, δέ, φέρει
d. ἅτα, φίλην, κακήν, καλήν, ἀρχήν
e. λέγει, ἀλήθεια, δείλη, φέρει, εἰσίν
f. καρπόν, ψόγον, φίλον, ἰατρόν, λόγον
g. κακοῦ, τρόπου, καλοῦ, λόγου, δούλου

II. Ragozza a névelőt!
(ἡ) ἁμάξαις, (ὁ) θεούς, (τὸ) φαρμάκῳ, (ἡ) δείλης, (ὁ) λόγοι, (ὁ) φίλον, (ἡ) ἐπιστήμῃ, (ἡ) τελευτήν, (ὁ) ἰατρῶν

III. Ragozza a névszót!
τοὺς (θεός), τὴν (ἅμαξα), οἱ (σοφός), τοῖς (λόγος), τοῦ (τρόπος), τῆς (ἐπιστήμη), τὸν (θυμός), τὴν (ἀρχή),

IV. Egyeztessen!
τοὺς (χρηστός 3) λόγους, τοῖς (κακός 3) φαρμάκοις, τὸν (ὅμοιος 3) ψόγον, τοὺς (σεμνός 3) τρόπους

V. Mondja egyes számban!
ταῖς ἡμέραις, τῶν τρόπων, τοὺς ψόγους, αἱ σεμναὶ θεαί, τοῖς ἐπαίνοις, τὰς ἁμάξας, ταῖς λύπαις, οἱ κακοὶ φίλοι

VI. Mondja többes számban!
τῷ θεῷ, ὁ ἔπαινος, τῇ ἁμάξῃ, τὴν ἡμέραν, τοῦ ἰατροῦ, τὸν λόγον, τῷ καρπῷ, τῆς ἁμάξης, ἡ θεά, τοῦ δούλου

VII. **λέγει → λέγουσι**
πέμπει, βαίνει, χαίρει, τρέχει, φέρει, θύει

VIII. Mondja görögül!
a bölcsnek; a gyógyszerek; napok; hasonló dolgok; az emberek; a szekeret; küldenek; parancsolom; futsz; csatáznak; örül; dobni; küldünk; örülnek; húzzátok

IX. Fordítsa görögre!
1. Az orvosok ostobaságokat beszélnek. 2. Mit mondtok? 3. Gyümölcsöt áldoznak az isteneknek. 4. Hasonló a hasonlónak örül. 5. A szolgák beszélgetnek. 6. Zeus az emberek és istenek atyja. 7. Platón filozófus, Hippokratés pedig orvos. 8. Örülök, (hogy)ha (εἰ) énekel. 9. Örülnek, (hogy)ha nem (οὐκ) énekelek.

ἡ λύπη	νέος 3		
bánat	új, fiatal		
λύπη	νέος	νέα	νέον
λύπην	νέον	νέαν	νέον
λύπης	νέου	νέας	νέου
λύπῃ	νέῳ	νέᾳ	νέῳ
λῦπαι	νέοι	νέαι	νέα
λύπας	νέους	νέας	νέα
λυπῶν	νέων	νέων	νέων
λύπαις	νέοις	νέαις	νέοις

akar	ἐθέλει
akar	βούλεται
jön	ἔρχεται
megy	βαίνει
vél, gondol	οἴεται
vél, tart	νομίζει
csatázik	μάχεται
háborúzik	πολεμίζει
örül, élvez	ἥδεται
örül	χαίρει
dob	βάλλει
csinál	ποιεῖ
csinál	πράττει
fut	τρέχει
hoz	φέρει
hoz	κομίζει
küld	πέμπει
parancsol	κελεύει
áldoz	θύει
áldoz (italt)	σπένδει

λέγειν	διαλέγεσθαι
mondani	beszélgetni
pr. ipf. ind.	
λέγω	διαλέγομαι
λέγεις	διαλέγῃ
λέγει	διαλέγεται
λέγομεν	διαλεγόμεθα
λέγετε	διαλέγεσθε
λέγουσι(ν)	διαλέγονται

3 Ἀρχὴ ἥμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker!

A szicíliai Gorgias az ékesszólás egyik első mestere volt, hiszen nemcsak mint szónok tűnt ki, hanem tanította is a beszéd művészetét. A peloponnésosi háború alatt szülővárosa, Leontínoi követeként érkezett Athénba, és beszédeivel szinte megbabonázta hallgatóságát. Százkilenc évet élt és sokat írt, de csak két mintabeszéde és töredékei maradtak fenn. Mondatai párhuzamos szerkesztésű, de ellentétes értelmű tagokból, az azonos szótagszámú tagok pedig hasonló hangzású és végződésű, de ellentétes jelentésű szavakból állnak. Metaforái, mint például a γῦπες ἔμψυχοι τάφοι, merészek, beszédkezdetei híresek voltak. Aristotelés szónoklattani kézikönyvében maradt fenn az élisiekre mondott beszéd kezdő mondata: Ἦλις πόλις εὐδαίμων. Jól szemlélteti stílusát egyik mintabeszédének, a *Helené dicséreté*nek bevezetése:

Κόσμος πόλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλος, ψυχῇ δὲ σοφία, πράγματι δὲ ἀρετή, λόγῳ δὲ ἀλήθεια· τὰ δὲ ἐναντία τούτων ἀκοσμία. ἄνδρα δὲ καὶ γυναῖκα καὶ λόγον καὶ ἔργον καὶ πόλιν καὶ πρᾶγμα χρὴ τὸ μὲν ἄξιον ἐπαίνου ἐπαίνῳ τιμᾶν, τῷ δὲ ἀναξίῳ μῶμον ἐπιτιθέναι.

κόσμος πόλει (ἐστί) 'a város dísze'; κόσμος σώματι (ἐστί) 'a test dísze'; πόλιν acc., πόλει dat.

ἡ **ἀκοσμία**, ἀκοσμίας rendezetlenség
ὁ **ἀνήρ**, ἀνδρός férfi, férj
ἀνάξιος (ἀνάξιος, ἀνάξιον) nem méltó, méltatlan
ἄξιος (ἄξια, ἄξιον) méltó (amire: gen.)
ἡ **ἀρετή** ἀρετῆς kiválóság, erény
ἡ **γυνή**, γυναικός nő, feleség
ὁ **γύψ**, γυπός saskeselyű
ἔμψυχος (ἔμψυχος, ἔμψυχον) lélegző, élő
ἐναντίος (ἐναντία, ἐναντίον) ellentétes (amivel: gen. vagy dat.)
ἐπιτιθέναι rátenni (amire: dat.)
τὸ **ἔργον**, ἔργου munka, tett
ἡ **εὐανδρία**, εὐανδρίας a derék férfiak nagy száma
εὐδαίμων (εὐδαίμων, εὔδαιμον) boldog, gazdag
τὸ **ἥμισυ** fele (rész)
καί és
τὸ **κάλλος**, κάλλους szépség
ὁ **κόσμος**, κόσμου rend; világegyetem; dísz
ὁ **μῶμος**, μώμου gúny, szégyen
μῶμον ἐπιτιθέναι becsmérelni
οὗτος (αὕτη, τοῦτο) ez; az
τὸ **πᾶν**, παντός az egész
ἡ **πόλις**, πόλεως város, állam
τὸ **πρᾶγμα**, πράγματος tett
ἡ **σοφία**, σοφίας bölcsesség
τὸ **σῶμα**, σώματος test
ὁ **τάφος**, τάφου sír
τιμᾶν tisztelni
χρή kell
ἡ **ψυχή**, ψυχῆς lélek

– A fosztóképző praefixum: ἀ-, ἀν-. Példák: ἀ-κοσμία, ἀν-άξιος

– Az összetett melléknevek általában kétvégződésűek: ἔμψυχος 2

– Néhány ἐ-nal kezdődő igető az augmentummal εἰ-be vonatik össze: ἔχω – εἶχον, ἕπομαι követ – εἱπόμην.

– A melléknév, ha jelző, a névelő és a névszó közé ékelt vagy (megismételt) névelővel a névszó mögé vetett; ha más szórendi helyzetben áll, akkor nem jelző, hanem állítmánykiegészítő.

– Jelzői szórendben állhat melléknév, határozószó illetve elöljárószós főnév.

I. Olvasási gyakorlat
a. ἡμέραι, ἄξιαι, ἀνάξιοι, ἥμισυ, ὕμνοι
b. εὖ, εὐανδρία, εὐδαίμων, Ζεύς, εὕρηκα
c. γυψί, σοφία, ψυχή, ἔμψυχος, τάφος
d. κόσμον, ἀκοσμίαν, ἄνδρα, εὐανδρίαν
e. οὗτοι, μῶμοι, τάφοι, λόγοι, οἶνος
f. Ἀκρόπολις, μητρόπολις, νεκρόπολις
g. ΚΑΛΛΟΣ, ΧΡΗ, ΓΥΝΗ, ΞΕΡΞΗΣ

ὁ γύψ keselyű	ἡ ἐλπίς remény	τὸ σῶμα test
γύψ	ἐλπίς	σῶμα
γῦπα	ἐλπίδα	σῶμα
γυπός	ἐλπίδος	σώματος
γυπί	ἐλπίδι	σώματι
γῦπες	ἐλπίδες	σώματα
γῦπας	ἐλπίδας	σώματα
γυπῶν	ἐλπίδων	σωμάτων
γυψί(ν)	ἐλπίσι(ν)	σώμασι(ν)

II. Ragozza a névelőt!
(τὸ) πράγμασι, (ἡ) ψυχῆς, (τὸ) ἔργα, (τὸ) πράγματος, (ἡ) πόλιν, (τὸ) σώμασιν, (ἡ) ἀρετήν, (ὁ) κόσμου, (ἡ) σοφίᾳ

III. Ragozza a névszót!
τὴν (ἡμέρα), ταῖς (ἐλπίς), τοῦ (ἀνήρ), τὸ (κάλλος), τοὺς (λόγος), τῶν (πρᾶγμα), τοῖς (ἔργον), τῇ (ἀκοσμία)

IV. Egyeztessen!
τὴν (χρηστός 3) γυναῖκα, τοὺς (καλός 3) ἄνδρας, τῷ (κακός 3) ἰατρῷ, ταῖς (καλός 3) γυναιξίν, τὰ (χαλεπός 3) ἔργα

V. Mondja az igealakokat többes számban!
ἀγγέλλεις, ἔχει, λύω, ἐκφέρει, φεύγω, γράφεις, μάχῃ

VI. Tegye az igealakokat egyes számba!
μάχονται, φεύγετε, κρίνετε, ἡδόμεθα, λείπουσιν, γράφομεν

VII. Ragozza az igealakokat jelen időben!
ἐμάχου, ἔκρινε, ἐξέβαλλες, διέφερε, ἐξέφερον, ἐμάχοντο

VIII. Ragozza az igéket múlt időben!
λύεις, κρίνομεν, φέρετε, μαχόμεθα, ἐκβάλλω, μένομεν

IX. Tegye a πολεμίζειν igét a μάχεσθαι megfelelő alakjaiba!
μαχόμεθα, μάχῃ, ἐμαχόμην, ἐμάχετο, μάχεται, ἐμάχοντο, ἐμάχου

X. Fordítsa görögre!
1. El akarták küldeni az orvost, de az orvos ott (ἐκεῖ) maradt. 2. A férfiaknak tisztelni kell a nőket. 3. A jó különbözik a hasznostól. 4. A keselyű élő sír. 5. Ti (ὑμεῖς) mentek, én pedig maradok. 6. Mész, vagy (ἢ) maradsz?

kidob	ἐκβάλλει
kivisz	ἐκφέρει
old	λύει
jelent	ἀγγέλλει
bír, van neki	ἔχει
marad, vár	μένει
kap, fog	λαμβάνει
ítél	κρίνει
menekül	φεύγει
ír	γράφει
elhagy	λείπει
különbözik	διαφέρει
üt, vág	κόπτει
vezet	ἄγει
vonul	ἐλαύνει
rábeszél	πείθει
árt	βλάπτει
vadászik	θηρεύει
rejt	λανθάνει
fáradozik	κάμνει

λύειν oldani	μάχεσθαι harcolni
praet. ipf. ind.	
ἔλυον	ἐμαχόμην
ἔλυες	ἐμάχου
ἔλυε(ν)	ἐμάχετο
ἐλύομεν	ἐμαχόμεθα
ἐλύετε	ἐμάχεσθε
ἔλυον	ἐμάχοντο

4 Ἀποφθέγματα – Velős mondások

Az ἀπόφθεγμα egy híres ember anekdotába ágyazott mondása. Alaptípusa: X, mikor megkérdezték, hogy … , azt mondta, hogy … . Az ἀπόφθεγμα az életrajz építőeleme, de önálló gyűjtemények is vannak, mint például a Plutarchosnak tulajdonított Βασιλέων ἀποφθέγματα καὶ στρατηγῶν (Királyok és hadvezérek bölcs mondásai). Bár az életrajzírók a csattanó kedvéért gyakran lemondtak a történeti hűségről, a spártai Pausaniasról szóló történet valós eseményekre utal. Mikor a délosiak panaszkodtak Pausaniasnál, hogy az athéniak bitorolják Délost, és törvényekkel megtiltották nekik, hogy halottaikat Déloson temessék el, és asszonyaik gyermekeket szüljenek ott, Pausanias így válaszolt: Hogyan lehetne a hazátok az a hely, ahol közületek senki sem született, s ezután sem fog születni?

1. Ἀγησίλαος διετέλει λέγων τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι. 2. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος διὰ τί μάλιστα παρὰ τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, 'διότι' εἶπε 'παρὰ τοὺς ἄλλους ἀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι'. 3. Ἔλεγε δὲ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους μὲν κακούς, δούλους δ' ἀγαθοὺς εἶναι.

ἀγαθός (ἀγαθή, ἀγαθόν) jó, kiváló
ἄλλοτε máskor
ἡ **ἀνδρεία**, ἀνδρείας bátorság
ὁ **ἄρχων**, ἄρχοντος vezér, parancsnok
ἄρχειν parancsolni
ἄρχεσθαι engedelmeskedni
ἀσκεῖ gyakorol, edz
διὰ τί; miért?
διατελεῖ folytat, bevégez
διετέλει λέγων folyton (azt) mondta
διότι mert
δοῦλος (δούλη, δοῦλον) szolga(i)
εἶπε(ν) mondta
ἐλεύθερος (ἐλευθέρα, ἐλεύθερον) szabad
ἐρωτώμενος „mikor megkérdezték tőle"
εὐδαιμονεῖ boldog
ὁ **ἰδιώτης**, ἰδιώτου közember
ἡ **καρτερία**, καρτερίας önuralom
κατοικεῖ lakik
οἱ τὴν Ἀσίαν **κατοικοῦντες** a (kis)ázsiaiak
ἡ **μαλακία**, μαλακίας elpuhultság
μάλιστα leginkább, különösen
οὐ nem
παρὰ τοὺς ἄλλους másoknál / másokhoz képest
περιεῖναι felülmúlni (akit: gen.; amiben: dat.)
προσήκει illik (akihez: dat.)
οἱ **Σπαρτιᾶται** a spártaiak
ἡ **τρυφή**, τρυφῆς dőzsölés

– Igekötős igéknél az igekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik: κατοικέω (κατα – οἰκέω). Kivétel a περι- és a προ- igekötő.
– A mondást jelentő igék után ὅτι vagy ὡς kötőszóval bevezetett mellékmondat áll, melynek állítmánya általában ugyanolyan módú, actiójú és idejű, mintha egyenes beszédben állna. A mondást jelentő igék után állhat ún. *accusativus cum infinitivo* (acc. c. inf.) is. Ezt magyarra tárgyi mellékmondattal fordítjuk.
Οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοί εἰσιν.
Ἀγησίλαος ἔλεγε, ὅτι οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοί εἰσιν.
Ἀγησίλαος ἔλεγε τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους κακοὺς εἶναι.

I. Olvasási gyakorlat
a. ἀγγέλλω, ἄγγελος, εὐαγγέλιον, Σφίγξ
b. ἀνθρώπου, ἀνδρός, ἀνδρείας, εὐανδρίας
c. οὐ γράφει, οὐκ ἀσκεῖ, οὐχ ἕλκει, οὐχί
d. λέγων, ἄρχοντα, φέροντος, γράφοντι
e. λέγοντες, φέροντες, ποιοῦντες, ἀσκοῦντες
f. λέγει, λέγουσι, φέρουσι, ἄρχουσι
g. γυψί, γυναιξί, λέγουσι, φέρουσι

II. Egyeztessen!
αἱ (μῶρος 3) γυναῖκες, τοῖς (σοφός 3) ἀνδράσιν, τὰς καλὰς (γυνή), οἱ ὅμοιοι (ἀνήρ), τοῖς κακοῖς (πρᾶγμα), τῇ καλῇ (ἐλπίς)

III. Melyik a kakukktojás, és miért?
οἱ Θηβαῖοι – οἱ Σπαρτιᾶται – οἱ Θρᾷκες – οἱ Κορίνθιοι

IV. Οὐχ ὁρῶ. *Nem látok!* Tagadja az igéket a példák szerint: οὐ βούλεται, οὐκ ἐθέλει, οὐχ ἕλκει.
ἔχω, πάσχεις, ἄρχει, εὑρίσκομεν, τύπτετε, ἥδονται

V. **λέγει → λέγων**
κωλύει, σπένδει, κάμνει, τύπτει, ἔχει, ἄρχει, τρέπει

VI. **λέγει → ἔλεγε**
πέμπει, βαίνει, θύει, κόπτει, μένει, πείθει, κωλύει

VII. **λέγουσι → ἔλεγον**
φέρουσι, πράττουσι, λείπουσι, τάττουσι, κρύπτουσι, θύουσι

VIII. Tegye dativusba! **λέγοντες → λέγουσι**
ἄγοντες, κελεύοντες, πράττοντες, ἐλπίζοντες, βλάπτοντες

IX. Fordítsa görögre!
1. A spártaiak bátorságban felülmúlják a kisázsiaiakat. 2. A dőzsölés nem illik a korinthosiakhoz. 3. A szolga nem boldog. 4. Leginkább a szabad emberek boldogok. 5. Állandóan azt mondja, hogy a filozófusok ostobák. 6. A spártaiak azt hajtogatják, hogy a thébaiak boldogok. 7. A férfiak gyümölcsöt is (καὶ) áldoztak az isteneknek. 8. Helené, mint mondják, szép.

lévő (εἶναι pt. ipf.)		
ὤν	οὖσα	ὄν
ὄντα	οὔσαν	ὄν
ὄντος	οὔσης	ὄντος
ὄντι	οὔσῃ	ὄντι
ὄντες	οὖσαι	ὄντα
ὄντας	οὔσας	ὄντα
ὄντων	οὐσῶν	ὄντων
οὖσι(ν)	οὔσαις	οὖσι(ν)

küld	στέλλει
rendez	τάττει
kezd; első	ἄρχει
talál	εὑρίσκει
szenved	πάσχει
hall(gat)	ἀκούει
tanácskozik	βουλεύει
gyakoroltat	γυμνάζει
ítélkezik	δικάζει
polgárként él	πολιτεύει
akadályoz	κωλύει
félrevezet	παράγει
fordít	τρέπει
őrködik	φυλάττει
esik, zuhan	πίπτει
remél	ἐλπίζει
ismer	γιγνώσκει
üt	τύπτει
titkol, befed	κρύπτει
bízik, hisz	πιστεύει

ἄγειν	οἴεσθαι
vezetni	vélni
praet. ipf. ind.	
ἦγον	ᾠόμην
ἦγες	ᾠου
ἦγε(ν)	ᾠετο
ἤγομεν	ᾠόμεθα
ἤγετε	ᾠεσθε
ἦγον	ᾠοντο

5 Σφὴξ καὶ ὄφις – A darázs és a kígyó

Kroisos egyszer elküldte Aisópost Delphoiba, hogy az istennek mutasson be áldozatot, a polgároknak pedig vigyen ajándékot. Ő az áldozatot bemutatta, ám vitája támadt a polgárokkal, ezért a pénzt visszaküldte Kroisosnak. A polgárok erre megvádolták, hogy kirabolta a szentélyt. Aisópos egy mesével védekezett:
Egyszer egy sas üldözött egy nyulat, aki a ganajtúrótól kért segítséget. A ganajtúró szavaival nem törődve a sas felfalta a nyulat. A bogár bosszút esküdött, s valahányszor a sas fészket rakott, kihengergette a fészekből a tojásokat. Végül a sas Zeus ölébe menekült fészket rakni, de a bogár oda is utánaröpült. Ott az isten ölébe pottyantott egy galacsint, mire az felugrott, a tojások pedig leestek és összetörtek. Aisópos így példázta, hogy a kicsi is képes bosszút állni. Aisópost elítélték, és a Parnassos egyik csúcsáról a mélybe taszították. Az istenség, mint mondják, nagyon megharagudott a jogtalanság miatt: szárazsággal és járványokkal sújtotta a várost (Αἰσώπειον αἷμα). Delphoi polgársága ezért követeket küldött szét Hellasba, hogy jelentkezzék valaki az Aisópos halála miatti vérdíjért. Mivel Aisóposnak nem voltak rokonai, egykori tulajdonosának leszármazottja vette föl a pénzt, nemzedékekkel később.

Σφὴξ ἐπὶ κεφαλὴν ὄφεως καθίσας καὶ συνεχῶς τῷ κέντρῳ πλήσσων ἐχείμαζε. ὁ δὲ περιώδυνος γενόμενος καὶ τὸν ἐχθρὸν οὐκ ἔχων ἀμύνεσθαι ἐξελθὼν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἰδὼν ἅμαξαν ἐρχομένην τὴν κεφαλὴν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε καὶ οὕτω τῷ σφηκὶ συναπέθανεν.

ἀμύνεται elhárít; bosszút áll (+ acc.)
γενόμενος 3 válva
ἐν τῇ ὁδῷ az útra
ἐξελθών 3 kimenve
ἐπί (+ acc.) -ra, -re
ὁ **ἐχθρός**, ἐχθροῦ ellenség
οὐκ **ἔχων** 3 nem tudva
ἐρχόμενος (ἐρχομένη, ἐρχόμενον) közeledő
ἰδών 3 meglátva
καθίσας leülve
τὸ **κέντρον**, κέντρου fullánk
ἡ **κεφαλή**, κεφαλῆς fej
ἡ **ὁδός**, ὁδοῦ út
ὁ **ὄφις**, ὄφεως kígyó
οὕτω így
περιώδυνος (περιώδυνος, περιώδυνον) gyötrődő
πλήσσει megsebez, üt
συναπέθανεν együtt meghalt (+ dat.)
συνεχῶς folyamatosan
ὁ **σφήξ**, σφηκός darázs
ὁ **τροχός**, τροχοῦ kerék
ὑπέθηκε alátette
ὑποτιθέναι alátenni (+ dat.)
χειμάζει gyötör

– Melléknévből határozószó képezhető; a képző: –ως. συνεχής 2 folyamatos, állandó συνεχῶς folyamatosan, állandóan.
– Igekötős igéknél az igekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik; ha ez az első magánhangzó erős hehezetű, akkor az igekötő mássalhangzójára is kihat: καθίζω (leül(tet)) ← κατα–ἵζω.
– Mássalhangzóval kezdődő igekötős igék augmentált alakjainál az igekötő utolsó magánhangzója kiesik: συναπέθανε ← συν + ἀπο + ἔ-θαν-ε, ὑπέθηκε ← ὑπο + ἔ-θηκ-ε.
– A névelő gyakran birtokos névmással fordítható: τῷ κέντρῳ (a) fullánkjával.
– A közvetlen érzékelést kifejező igék és igenevek mellett acc. c. inf. helyett acc. c. participio áll: ἰδὼν ἅμαξαν ἐρχομένην.

I. Olvasási gyakorlat
1. συνεχῶς, σοφῶς, χαλεπῶς, καλῶς, κακῶς
2. λέγει, λόγος, τρέχει, τροχός
3. οὐκ ἔχει λέγειν, οὐκ ἔχουσι λέγειν
4. ΟΦΙΣ, ΣΥΝΑΠΕΘΑΝΕΝ, ΥΠΕΘΗΚΕ
5. ἐχθροί, ἄρχεσθαι, χρή, μάχεσθαι
6. ἐπιτιθέναι, ὑποτιθέναι, τιθέναι
7. κροκόδ(ε)ιλοι, ἐλέφαντες, δελφῖνες, κάμηλοι

II. **λέγοντος → λεγούσης**
ἄγοντος, πολεμίζοντος, φέροντος, τρέχοντος, κομίζοντος

III. **ἐξέφερε → ἐκφέρει**
ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε, κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνῃσκε, διέβαινε

IV. **ἐξέφερε → ἐκφέρων**
ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε, κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνῃσκε, διέβαινε

V. Párosítsa a kifejezéseket magyar megfelelőikkel!

(a)	hírnököt küld	(1)	στόμα λύει
(b)	felbontja a házasságot	(2)	διάγει ἡμέραν
(c)	szép	(3)	κήρυκα πέμπει
(d)	kinyitja a száját	(4)	ἐκλείπει τὴν τυραννίδα
(e)	eltölti az időt	(5)	κάλλος ἔχει
(f)	ciripelnek a tücskök	(6)	οἱ τέττιγες ᾄδουσιν
(g)	lemond a tyrannisról	(7)	ἐκβάλλει γυναῖκα ἐκ τῆς οἰκίας

VI. Fordítsa görögre!
1. Az ember a kerék alá tette a darazsat. 2. A hadvezér (στρατηγός) a szolgájával együtt halt meg. 3. A hadvezér háborút akar viselni. 4. A hadvezér bátor (ἀνδρεῖος 3). 5. Azt mondják, hogy a hadvezérek nem gyávák (δειλός 3). 6. A hadvezérek nem akarnak csatázni. 7. A hadvezérek szolgái nem bátrak, hanem gyávák. 8. A hadvezérek beszélgettek. 9. Nem látom a hadvezéreket.

ὁ σφήξ darázs	ἡ πόλις város	τὸ ἴχνος lábnyom
σφήξ	πόλις	ἴχνος
σφῆκα	πόλιν	ἴχνος
σφηκός	πόλεως	ἴχνους
σφηκί	πόλει	ἴχνει
σφῆκες	πόλεις	ἴχνη
σφῆκας	πόλεις	ἴχνη
σφηκῶν	πόλεων	ἰχνῶν
σφηξί(ν)	πόλεσι(ν)	ἴχνεσι(ν)

imádkozik	εὔχεται
utazik	ὀχεῖται
érzékel	αἰσθάνεται
tud(akol)	πυνθάνεται
kivág	ἐκκόπτει
kidob	ἐκβάλλει
átdob, vádol	διαβάλλει
beszélget	διαλέγεται
haldoklik/ölik	ἀποθνῄσκει
öl	ἀποκτείνει
elvezet	ἀπάγει
távol tart	ἀπέχει
hátrahagy	καταλείπει
(be)vádol	κατηγορεῖ
együtt hal	συναποθνῄσκει
összegyűjt	συλλέγει
megbocsát	συγγιγνώσκει
(elő)készít	παρασκευάζει
nyújt, ad	παρέχει
figyel/alattvaló	ὑπακούει

εἶναι lenni	φάναι mondani	εἰδέναι tudni
εἰμί	φημί	οἶδα
εἶ	φής	οἶσθα
ἐστί(ν)	φησί(ν)	οἶδε(ν)
ἐσμέν	φαμέν	ἴσμεν
ἐστέ	φατέ	ἴστε
εἰσί(ν)	φασί(ν)	ἴσασι(ν)

6 Ἴχνη μόνα ζητῶ – Csak a nyomokat keresem!

Az aisóposi mesék tanító célzatú állatmesék. A mesék bölcsessége Sókratést is megihlette, aki kivégzése előtt a börtönben Aisópos történeteit szedte versbe. Sókratés a halála előtt elbizonytalanodott, hogy vajon élete során valóban eleget tett-e az istenség szavainak, melyek múzsai tevékenységre szólították föl. Lehet, hogy Aisópost kellett volna megverselnie? – Az aisóposi állatmesék rövidek, stílusuk egyszerű, sőt száraz; szereplői pedig nem kizárólag állatok.

Λέοντός τινος ἴχνη ἐζήτει κυνηγός· δρυοτόμον δὲ ἐρωτήσας, εἰ εἶδεν ἴχνη λέοντος, καὶ ποῦ κοιτάζει, ἔφη· καὶ αὐτὸν τὸν λέοντα ἤδη σοι δείξω. Ὁ δὲ ὠχριάσας ἐκ τοῦ φόβου, καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· ἴχνη μόνα ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα.

αὐτός (αὐτή, αὐτό) maga
δείξω megmutatom
ὁ **δρυοτόμος**, δρυοτόμου favágó
εἰ *(függő kérdésben)* vajon, -e
εἶδεν látta
ἐκ τοῦ φόβου a félelemtől
ἐρωτήσας megkérdezvén
ἔφη mondta
ζητεῖ keres
ἤδη már(is), mindjárt
τὸ **ἴχνος**, ἴχνους lábnyom
καί *(előrevetve)* is
κοιτάζει tanyázik
ὁ **κυνηγός**, κυνηγοῦ vadász
ὁ **λέων**, λέοντος oroszlán
μόνος (μόνη, μόνον) egyedül; csak
ὁ **ὀδούς**, ὀδόντος fog
οὐχί *(nyomatékos οὔ)* nem
ποῦ; hol?
σοί *(sim.)* neked
συγκρούει összeüt
συγκρούων τοὺς ὀδόντας fogvacogva
τίς (τίς, τί) *(sim.)* egy (valaki, valami)
ὁ **φόβος**, φόβου félelem
ὠχριάσας elsápadva

– διετέλει (λέγων) ← δια + ἐ-τέλε-ε, ἐζήτει ← ἐ-ζήτε-ε.
– A melléknévi igenév (például τρέχων) fordítható melléknévi igenévvel (*futó*), határozói igenévvel (*futva*) vagy mellékmondattal.
– A névelős melléknévi igenevet vonatkozó mellékmondattal fordíthatjuk (*aki fut*); a névelő nélkülit pedig időhatározói, okhatározói illetve megengedő mellékmondattal (*amikor fut; mivel fut; bár fut*).
– A névelő a melléknévi igenevet főnevesíti: οἱ ἀναγιγνώσκοντες az olvasók.
– Az alany nom.-ban álló névszó vagy személyes névmás, de gyakran elmarad. (ὁ δρυοτόμος) ἔφη (a favágó azt) mondta; (ἐγὼ) δείξω (én) megmutatom (tkp. meg fogom mutatni)
– Az αὐτός 3 névmás névelő nélkül nom.-ban *ő maga*; függő esetekben (acc., gen., dat) a személyes névmás harmadik személyű alakjaiként használatos: *őt, őket* ….
– Az αὐτός 3 névmás névelővel (bármilyen esetben): *ugyanő, ugyanaz*.
– A praeteritum imperfectum azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megkezdődött; hosszú ideig tartott; többször következett be; vagy megkísérelték, de eredménytelenül. Az aoristos indicativi csak azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megtörtént.

I. Olvasási gyakorlat
a. μόνος, μοναρχία, ἀναρχία, δημοκρατία
b. λέοντες, χαμαιλέοντες, ὄρνιθες, σκορπίοι
c. κύων *(kutya)*, κύνας ἄγει, κυνηγός, κυνηγεῖ
d. λέγει, ἔλεγε, διετέλει λέγων, εἶπεν, ἔφη
e. Σφίγξ, συγγράφει, συγκρούει, συγχαίρει
f. συνέγραφε, συνέκρουε, συνέχαιρε
g. ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, εἰ, εἶ, οὐ, εὖ, ὦ πάτερ

II. **πέμπειν → πέμψαι**
κελεύειν, θύειν, λύειν, θηρεύειν, βουλεύειν, ἀκούειν

III. **πέμποντος → πέμψαντος**
θύοντος, θυούσης, κελεύοντος, κελευούσης, βουλευούσης, κωλύοντος, λύοντος, ἀκουούσης, θηρεύοντος

IV. Fordítsa le a kifejezéseket, majd vesse hátra a jelzőt a példa szerint!
ὁ ἐνθένδε τόπος : az itteni hely
ὁ τόπος ὁ ἐνθένδε
αἱ κοιναὶ ἑορταί : a közös ünnepek
αἱ ἑορταὶ αἱ κοιναί

οἱ τῶν Ἀθηναίων νόμοι
ἡ τοῦ Ὁμήρου ΟΔΥΣΣΕΙΑ
οἱ τοῦ Αἰσώπου λόγοι
ὁ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς
οἱ τοῦ Καλλιμάχου ὕμνοι

V. Fordítsa görögre!
1. A favágó a szekerét kereste. 2. A szolga a félelemtől elsápadva kereste az orvost. 3. Hol vannak az oroszlánok? 4. Megmutatom (majd) az oroszlán fogát. 5. A favágó ökröt akar áldozni. 6. Az orvos szolgája a gyógyszert kereste. 7. A vadászhoz nem illik a félelem. 8. A hadvezér sátrát (ἡ σκηνή) keresem. (Majd) én megmutatom neked. 9. A hadvezérek a sátorban (ἐν + dat.) énekeltek.

λύσας 3 aoristos pt.		
λύσας	λύσασα	λῦσαν
λύσαντα	λύσασαν	λῦσαν
λύσαντος	λυσάσης	λύσαντος
λύσαντι	λυσάσῃ	λύσαντι
λύσαντες	λύσασαι	λύσαντα
λύσαντας	λυσάσας	λύσαντα
λυσάντων	λυσασῶν	λυσάντων
λύσασι(ν)	λυσάσαις	λύσασι(ν)

szeret	φιλεῖ
lakik	οἰκεῖ
elöl megy, vezet	ἡγεῖται
kér	αἰτεῖ
beteg	νοσεῖ
fél	φοβεῖται
fáradozik	πονεῖ
véghez visz	τελεῖ
folytat	διατελεῖ
hív	καλεῖ
panaszol, vádol	ἐγκαλεῖ
kísér, követ	ἀκολουθεῖ
buzdít	παραινεῖ
vágyakozik	ἐπιθυμεῖ
dicsér	ἐπαινεῖ
(be)vádol	κατηγορεῖ
(meg)érkezik	ἀφικνεῖται
egyetért, bevall	ὁμολογεῖ
nem tud	ἀγνοεῖ
vétkezik, bűnös	ἀδικεῖ

λῦσαι	παύσασθαι
feloldani	abbahagyni
aoristos ind.	
ἔλυσα	ἐπαυσάμην
ἔλυσας	ἐπαύσω
ἔλυσε(ν)	ἐπαύσατο
ἐλύσαμεν	ἐπαυσάμεθα
ἐλύσατε	ἐπαύσασθε
ἔλυσαν	ἐπαύσαντο

7 Κρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – Minden istennél hatalmasabb

Phaidros nagyjából ezeket mondja a *Symposion*ban: Nagy isten Erós, és csodálatos az emberek és az istenek között, mégpedig leginkább a származása miatt. A legősibb istenek közé tartozik, és nincsenek szülei. Hésiodos ugyanis azt mondja, hogy Chaos jött létre először, azután Gaia és Erós; ő pedig a halhatatlanok közt a legszebb, és hatalma van az emberek és az istenek fölött. Hésiodos tehát ezt mondja, és ugyanezt mondja Akusilaos is. Parmenidés szerint pedig az összes isten közül Erós jött létre legelőször. Így tehát sokan értenek egyet abban, hogy Erós a legősibb istenek egyike. S ez a legősibb isten egyben az emberek legnagyobb jótevője is.

Θεός ἐστιν, ὦ παῖδες[1], ὁ Ἔρως, νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος. Διὰ τοῦτο καὶ νεότητι χαίρει καὶ κάλλος διώκει καὶ τὰς ψυχὰς ἀναπτεροῖ. Δύναται δὲ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ ὁ Ζεύς· κρατεῖ μὲν στοιχείων, κρατεῖ δὲ ἄστρων, κρατεῖ δὲ τῶν ὁμοίων θεῶν. Οὐδὲ ὑμεῖς τοσοῦτον τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων. Τὰ ἄνθη πάντα Ἔρωτος ἔργα, τὰ φυτὰ πάντα τούτου ποιήματα, διὰ τοῦτον καὶ ποταμοὶ ῥέουσι καὶ ἄνεμοι πνέουσιν.

[1] (a megszólítottak: egy pásztorfiú és egy pásztorlányka)

ὁ/ἡ **αἴξ**, αἰγός kecske
ἀναπτεροῖ felröpít, fölizgat
ὁ **ἄνεμος**, ἀνέμου szél
τὸ **ἄνθος**, ἄνθους virág
τὸ **ἄστρον**, ἄστρου csillag
διὰ τοῦτο ezért
διὰ τοῦτον őmiatta
διώκει űz, kerget
δύναται képes; hatalma van
ὁ **Ἔρως**, Ἔρωτος Erós
κρατεῖ uralkodik (akin, amin: gen.)
ἡ **νεότης**, νεότητος ifjúság; fiatalok
ὅσος (ὅση, ὅσον) amennyi/re
οὐδέ de nem; sem, és nem
ὁ/ἡ **παῖς**, παιδός gyermek
πᾶς (πᾶσα, πᾶν) egész; *(pl.)* az összes
πετόμενος 3 szárnyas, röpködő
πνεῖ fúj
τὸ **ποίημα**, ποιήματος alkotás, mű
ὁ **ποταμός**, ποταμοῦ folyó
τὸ **πρόβατον**, προβάτου birka
ῥεῖ folyik
τὸ **στοιχεῖον**, στοιχείου elem, ősanyag
τοσοῦτος (τοσαύτη, τοσοῦτο) akkora, annyi/ra
ὑμεῖς ti
τὸ **φυτόν**, φυτοῦ növény

– A tulajdonnevek előtt állhat határozott névelő: ὁ Ἔρως Erós.
– A halmozott mondatrészek minden tagjához kapcsolódik egy „és” kötőszó. A magyarban csak az utolsó tag elé teszünk kötőszót: νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος.
– Az érzelmeket kifejező igék mellett az érzelem okát dat.-ban álló névszó jelölheti: νεότητι χαίρει örömét leli a fiatalságban/a fiatalokban.
– A participium imperfectum azt jelöli, hogy a benne foglalt cselekmény az állítmánnyal egyidejűleg következik (következett) be, participium aoristi pedig általában azt, hogy a cselekmény az állítmányhoz képest előbb történt.

I. Tegye ki a hehezetet!
ο, η, οι, αι, ου, ουδέ, εγώ, υμεῖς
ιστορία, έως, ιατρός, εστί, εἶναι
ει, εισί, εἶ, εύρηκα, οὗτος, όμοιος
έχει, ασκεῖ, έφη, εἶπε(ν), άρχει
ιδών, εξελθών, ερωτήσας, άρξας
η οδός, ο οδούς, αυτός, αύτη, αυτή
ακοσμία, ανάξιος, εκβάλλει, εκφέρει

II. Fordítsa le a kifejezéseket, majd ékelje be a jelzőt a példa szerint!
ἡ εὐδαιμονία ἡ ὑπάρχουσα a meglévő boldogság
ἡ ὑπάρχουσα εὐδαιμονία

ἡ Μήδεια ἡ Εὐριπίδου
ὁ βίος ὁ Καίσαρος
τὰ συμβουλεύματα τὰ τοῦ θεοῦ
ἡ σκηνὴ ἡ τοῦ στρατηγοῦ
τὰ βιβλία τὰ τοῦ πατρός

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ὁ θεός	ἡ θεός
ὁ ἀνήρ	ἀνδρεῖος 3
γίγνεται	ἡ γένεσις
ζητεῖ	ἡ ζήτησις
ποιεῖ	ἡ ποίησις
κρατεῖ	τὸ κράτος
κρατεῖ	ἡ κρατία
ἡ κρατία	δημοκρατία
ἡ ἀριστοκρατία	ἄριστος 3

IV. Fordítsa görögre!
1. A növények hasznosak, a virágok pedig szépek is. 2. A bátor hadvezér a folyóhoz (πρός + acc.) ment. 3. A kecske hasonló a birkához, de nem annyira bárgyú. 4. A vadász üldözi a kecskéket, az oroszlán pedig a vadászt. 5. Minden folyó a tengerbe (θάλαττα) ömlik. 6. Fúj a szél, és esik az eső (ὗει). 7. A hadvezér üldözi az ellenséget (ὁ πολέμιος). 8. A hadvezérek nem találják az ellenség nyomait.

érkező (ἔρχεσθαι pt. ipf.)		
ἐρχόμενος	-ομένη	-όμενον
ἐρχόμενον	-ομένην	-όμενον
ἐρχομένου	-ομένης	-ομένου
ἐρχομένῳ	-ομένῃ	-ομένῳ
ἐρχόμενοι	-όμεναι	-όμενα
ἐρχομένους	-ομένας	-όμενα
ἐρχομένων	-ομένων	-ομένων
ἐρχομένοις	-ομέναις	-ομένοις

λύει	ἔλυσε	feloldotta
θύει	ἔθυσε	föláldozta
κελεύει	ἐκέλευσε	elrendelte
ἀκούει	ἤκουσε	meghallotta
καίει	ἔκαυσε	(f)elégette
πνεῖ	ἔπνευσε	(ki)fújt
πλεῖ	ἔπλευσε	elhajózott
ποιεῖ	ἐποίησε	megcsinálta
φιλεῖ	ἐφίλησε	megszerette
πονεῖ	ἐπόνησε	elfáradt
νοσεῖ	ἐνόσησε	beteg lett
τελεῖ	ἐτέλεσε	befejezte
καλεῖ	ἐκάλεσε	elhívta
οἰκεῖ	ᾤκησε	letelepedett
αἰτεῖ	ᾔτησε	(azt) kérte
νομίζει	ἐνόμισε	(úgy) vélte
σῴζω	ἔσωσε	megmentette
δικάζει	ἐδίκασε	bíráskodott
κομίζει	ἐκόμισε	elvitte
φράζει	ἔφρασε	(el)mondta

γράψαι	δέξασθαι
megírni	elfogadni
aoristos ind.	
ἔγραψα	ἐδεξάμην
ἔγραψας	ἐδέξω
ἔγραψε(ν)	ἐδέξατο
ἐγράψαμεν	ἐδεξάμεθα
ἐγράψατε	ἐδέξασθε
ἔγραψαν	ἐδέξαντο

8 ᾽Ανὴρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi

Suetonius jegyezte fel Caesar életrajzában, hogy ellenfelei gúnyt űztek a nagy ember kopaszságából. Caesart egyébként is zavarta ez a fogyatékossága, s ezért haját hátulról előre fésülte, és állandóan babérkoszorút viselt. Ami Caesarnak kellemetlenséget jelentett, az másoknak szónoki tudásuk csillogtatására adott lehetőséget: a bemutató beszédből kialakult diatribének válik tárgyává egyéb bizarr témák mellett például a kopaszság dicsérete. A kopaszság azonban komoly veszélyeket is hordoz magában. Egy (kétes hitelű) életrajzi adat szerint a tragédiaköltő Aischylos kopasz fejét egy sas a magasból sziklának nézte, és ráejtett egy teknőcöt. Állítólag ez okozta Aischylos halálát. Veszélyek leselkednek az alábbi történet hősére is, aki nem ügyel magára, s így két hetéra megkopasztja.

᾽Ανήρ τις μέσην ἔχων ἥβην δύο ἔσχεν ἑταίρας, μίαν μὲν γραῦν, τὴν δὲ ἑτέραν νέαν. τούτῳ ἡ μὲν γραῦς τὰς μελαίνας τρίχας ἔτιλλεν, ὡς γέροντα τοῦτον θέλουσα, ἡ δὲ νέα τὰς πολιάς· ἕως αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν καὶ ὄνειδος ἁπάντων. ῾Ο λόγος δηλοῖ, ὅτι ἐλεεινός ἐστιν, ὃς εἰς γυναῖκας ἐμπίπτει.

ἅπας (ἅπασα, ἅπαν) = πᾶς 3
γέρων 2 (gen. γέροντος) öreg
ἡ **γραῦς**, γραός vénasszony
δηλοῖ világossá teszi, bizonyítja
δύο kettő
εἰς (+ acc.) -ba, -be
εἷς (μία, ἕν) egy *(számnév)*
ἐλεεινός 3 szánalomra méltó
ἐμπίπτει (εἰς + acc.) beleesik, kerül
ἔσχεν (← ἔχω) szert tett
ἡ **ἑταίρα**, ἑταίρας hetéra
ἕτερος 3 az egyik; a másik
ἕως amíg, mígnem
ἡ **ἥβη**, ἥβης (ifjú)kor
θέλουσα = ἐθέλουσα
ἡ **θρίξ**, τριχός hajszál
ὁ **λόγος**, ου történet, elbeszélés
μέλας (μέλαινα, μέλαν) fekete
μεσαιπόλιος 2 félig ősz
μέσος 3 középső
τὸ **ὄνειδος**, ὀνείδους gyalázat, szégyen
ὅς (ἥ, ὅ) aki, ami
ὅτι hogy
πολιός 3 ősz, szürke
τίλλει kihúz *(hajat, szőrt)*
φαλακρός 3 kopasz
ὡς minthogy

– A mondatban a gen.-ban álló főnév (vagy névmás) és az azzal egyeztetett melléknévi igenév általában időhatározó vagy okhatározó. Ez az ún. *genitivus absolutus*. Magyarra időhatározói, okhatározói (ritkábban megengedő vagy feltételes) mellékmondattal fordíthatjuk.

Καθημένων αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ἡ ᾽Αφροδίτη μῦν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν.
Amikor bent voltak a hálószobában, Aphrodité egy egeret ejtett közibük.
Συνήλθομεν ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὁδηγοῦντος τοῦ θεοῦ.
Összejöttünk egymással, mivel mindkettőnket az isten (ti. Erós) vezetett.
Αὐτῆς λουομένης ἀετὸς ἥρπασε τὸ ὑπόδημα.
Amikor fürdött, egy sas elragadta a saruját.

I. Ταῦ vagy θῆτα ?
ἐ.έλει, ἑ.αίρα, ὅ.ι, ἀγα.ός
ἀλή.εια, .ρίξ, .ριχός, πο.αμός
ἄν.ος, φυ.όν, ἐξελ.ών, ζη.εῖ
συναπέ.ανεν, ἄλλο.ε, ὑπέ.ηκε
ἀρε.ή, .άφος, ἄν.ρωπος, ἐχ.ρός
ἑλευ.ερός, κα.ίσας, .ελευ.ή
ἔχ.ρα, πε.όμενος, ὑπο.ι.έναι

II. **φέρε, λέγε, πέμπε . . .**
dobd, fuss, áldozz, írj, oldj, menekülj, vidd ki, vadássz, maradj, jelents, fogd, fordíts, küldd, remélj, üss, bízz, gyűjtsd össze, tartsd távol, hagyd hátra, bocsáss meg, vágd ki

III. Ragozza a kifejezést!
A hadvezér sátra. (ἡ τοῦ στρατηγοῦ σκηνή)

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?
τέττιξι – σοί – τροχῷ – κήρυκι

V. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!
ἐζήτεις, ἔχεις, ἐμάχετο, ἐκοίταζε, ἔρχεται, ἐξέβαλλε, ἔλεγον, ἦν, ἐγράφομεν, διέφερε, ἐχείμαζες, συνεκρούετε

Pr. ipf.:

Praet. ipf.:

VI. Fordítsa görögre!
1. Az egyik fekete volt, a másik őszülő. 2. Ott lakik a hetéra. 3. A hadvezérek azt mondják, hogy a hetéra öreg. 4. A spártaiaknak két hadvezérük van. 5. Az egyik hadvezér öreg volt és bátor, a másik fiatal, de gyáva. 6. Az emberek jók. 7. Ti rossz emberek vagytok, mi (ἡμεῖς) pedig jók.

meglátó θεασάμενος 3 pt. ao.		
θεασάμενος	-αμένη	-άμενον
θεασάμενον	-αμένην	-άμενον
θεασαμένου	-αμένης	-αμένου
θεασαμένῳ	-αμένῃ	-αμένῳ
θεασάμενοι	-άμεναι	-άμενα
θεασαμένους	-αμένας	-άμενα
θεασαμένων	-αμένων	-αμένων
θεασαμένοις	-αμέναις	-αμένοις

γράφει	ἔγραψε	megírta
πέμπει	ἔπεμψε	elküldte
τύπτει	ἔτυψε	megverte
κρύπτει	ἔκρυψε	elrejtette
τρέπει	ἔτρεψε	elfordította
βλάπτει	ἔβλαψε	megsértette
στρέφει	ἔστρεψε	elfordított
τρέφει	ἔθρεψε	fölnevelte
ῥίπτει	ἔρριψε	eldobta
κόπτει	ἔκοψε	megütötte
θάπτει	ἔθαψε	eltemette
λέγει	ἔλεξε	megmondta
ἐλέγχει	ἤλεγξε	megcáfolta
φυλάττει	ἐφύλαξε	megőrízte
πράττει	ἔπραξε	megtette
τάττει	ἔταξε	elrendezte
συντάττει	συνέταξε	összerendezte
ἐπιτάττει	ἐπέταξε	elrendelte
πλήττει	ἔπληξε	megütötte
διώκει	ἐδίωξε	elűzte

ἀγγεῖλαι	ἀποκρίνασθαι
hírt adni	válaszolni
aoristos ind.	
ἤγγειλα	ἀπεκρινάμην
ἤγγειλας	ἀπεκρίνω
ἤγγειλε(ν)	ἀπεκρίνατο
ἠγγείλαμεν	ἀπεκρινάμεθα
ἠγγείλατε	ἀπεκρίνασθε
ἤγγειλαν	ἀπεκρίναντο

9 Ἡ γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου – A szerelmes menyét

A *Munkák és napok*ban olvasható Pandóra mythosa. (Köztudott, hogy ez az „eblelkű" nő a férfit sújtó csapások okozója.) Hésiodos művének más helyén arra is kitér, hogy milyen asszonyt kell a házhoz hozni. A jó feleség, mondja, nagy haszon, de ha a „szomszéd örömére" nősülsz, akkor korai aggságra jutsz. E két gondolatot köti össze az iambosköltő Sémónidés, aki aszerint tipizálja a nőket, hogy milyen állati jellemek hordozói, s csak a méhből lett nőt tartja jó asszonynak. Azokról, akik disznóból, rókából, kutyából, szamárból, menyétből, lóból vagy majomból lettek nővé, nem sok jót tud mondani. Sémónidés nem nőgyűlölő különc: általános görög vélemény volt, hogy minden rossz oka a nő, s hogy a nők tulajdonságai állati lelkükből következnek.

Γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου εὐπρεποῦς ηὔξατο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναῖκα. Καὶ ἡ θεὸς ἐλεήσασα αὐτῆς τὸ πάθος μετετύπωσεν αὐτὴν εἰς κόρην εὐειδῆ. Καὶ οὕτως ὁ νεανίσκος θεασάμενος αὐτὴν καὶ ἐρασθεὶς οἴκαδε ὡς ἑαυτὸν ἀπήγαγε. Καθημένων δ' αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ἡ Ἀφροδίτη γνῶναι βουλομένη, εἰ μεταβαλοῦσα τὸ σῶμα ἡ γαλῆ καὶ τὸν τρόπον ἤλλαξε, μῦν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν. Ἡ δὲ ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων ἐξαναστᾶσα ἀπὸ τῆς κοίτης τὸν μῦν ἐδίωκε καταφαγεῖν ἐθέλουσα. Καὶ ἡ θεὸς ἀγανακτήσασα κατ' αὐτῆς πάλιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀποκατέστησεν.

ἀγανακτῆσαι megharagudni
ἀλλάττει megváltoztat
ἀπάγει elvezet
ἀπὸ τῆς κοίτης az ágyról
ἀποκατέστησε(ν) visszaváltoztatta
ἀρχαῖος 3 régi
ἡ **γαλῆ**, ῆς menyét
γνῶναι βουλομένη tudni akarva
εἰς τὸ μέσον közibük
ἐλεῆσαι megszánni
ἐν τῷ θαλάμῳ a hálószobában
ἐξαναστάς 3 felállva
ἐπιλαθόμενος 3 megfeledkezve (amiről: gen.)
ἐρασθείς 3 beleszeretve
εὐειδής 2 bájos
εὐπρεπής 2 délceg
εὔχεται imádkozik (akihez: dat.)
θεάσασθαι meglátni
ἡ **θεός**, οῦ istennő
καθῆκεν leejtett
καθημένων αὐτῶν amikor (bent) ültek
καταφαγεῖν felfalni
ἡ **κόρη**, ης hajadon
τὸ **μέσον**, ου vminek a közepe
μεταβάλλει megváltoztat
μεταμορφοῖ (εἰς + acc.) átváltoztat vmivé
μετατυποῖ ≈ μεταμορφοῖ
ὁ **μῦς**, μυός egér
ὁ **νεανίσκος**, ου fiatalember, ifjú
οἴκαδε haza
ὅπως μεταμορφώσῃ hogy változtassa át
οὕτως így
πάλιν ismét
τὰ **παρόντα** a körülmények
τὸ **πάθος**, ους szenvedés
ἡ **φύσις**, εως természet; *itt:* alak
ὡς ἑαυτόν magához

– Az akarást jelentő igék (igenevek) után főnévi igenév áll: γνῶναι βούλεται (tudni akarja), καταφαγεῖν ἐθέλει (fel akarja falni). Ha a főnévi igenévbe foglalt cselekvés cselekvője nem azonos azzal, aki „akar", akkor az igenév mellett acc.-ban álló névszó jelzi a cselekvőt: βούλομαι ἀκοῦσαι (meg akarom hallgatni); βούλομαι ὑμᾶς ἀκοῦσαι (akarom, hogy ti meghallgassátok).

I. Mondja másképp, és magyarul!
Példa: ἐθέλει (βούλομαι): βούλεται akar
ἔρχεται (βαίνω), βαίνετε (ἔρχομαι), οἴονται (νομίζω), φέρουσι (κομίζω), πολεμίζετε (μάχομαι), χαίρει (ἥδομαι)

II. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!

Τῆς παιδείας ἡ μὲν ῥῖζα πικρά, ὁ δὲ καρπὸς γλυκύς.
A műveltség gyökere keserű, a gyümölcse édes.
1, Ὁ Ἰσοκράτης ἔλεγε, ὅτι τῆς παιδείας ἡ μὲν ῥῖζα πικρά ἐστιν, ὁ δὲ καρπὸς γλυκύς.
2, Ὁ Ἰσοκράτης ἔλεγε τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥῖζαν εἶναι πικράν, τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν.
Isokratés (gyakran) mondta, hogy a műveltség gyökere keserű, a gyümölcse édes.

(ὁ Ἀριστοτέλης)
Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας.
(ὁ Ἰσοκράτης)
Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.
(ὁ Μένανδρος)
Λύπης ἰατρός ἐστιν ὁ χρηστὸς φίλος.
(ὁ Εὐριπίδης) Μῶρα μῶρος λέγει.
(ὁ φιλόσοφος) Νέος νέῳ φίλος.

III. Fordítsa görögre!
1. Az istennő egérré változtatta az ifjút. 2. Meglátván az oroszlánt, a szolga fogvacogva keresi a vadászt. 3. Zeus a bájos leányzót délceg ifjúvá változtatta át. 4. A menyét, megharagudván az egérre, fel akarja falni. 5. Tudni akarván az igazságot, elkezdte keresni az asszonyt. 6. Régi ellenségével együtt halt meg. 7. Az orvos azt mondogatta, hogy a szenvedés megváltoztatja az embereket. 8. *Mi vagyunk a jó fiúk.* 9. Ott nyugszik (= κεῖται) a hadvezér. 10. Hol mutatnak be a hadvezérek áldozatot az isteneknek?

m. f.	n.	apa
εὐειδής	εὐειδές	πατήρ
εὐειδῆ	εὐειδές	πατέρα
εὐειδοῦς	εὐειδοῦς	πατρός
εὐειδεῖ	εὐειδεῖ	πατρί
εὐειδεῖς	εὐειδῆ	πατέρες
εὐειδεῖς	εὐειδῆ	πατέρας
εὐειδῶν	εὐειδῶν	πατέρων
εὐειδέσι	εὐειδέσι	πατράσι

ἀγγέλλει	ἤγγειλε	megvitte a hírt
παραγγέλλει	παρήγγειλε	megüzente
ἀπαγγέλλει	ἀπήγγειλε	megvitte a választ
μένει	ἔμεινε	megvárta
ἀναμένει	ἀνέμεινε	bevárta
στέλλει	ἔστειλε	elküldte
ἀποστέλλει	ἀπέστειλε	elküldte
σπείρει	ἔσπειρε	vetett
κτείνει	ἔκτεινε	megölte
ἀποκτείνει	ἀπέκτεινε	megölte
κρίνει	ἔκρινε	elítélte
κλίνει	ἔκλινε	elhajlította
ἀμύνει	ἤμυνε	elhárította
ἐγείρει	ἤγειρε	felköltötte
ἀποκείρει	ἀπέκειρε	megnyírta
κυλίνδει	ἐκύλισε	legördítette
πείθει	ἔπεισε	meggyőzte
ψεύδει	ἔψευσε	rászedte

λιπεῖν	γενέσθαι
elhagyni	válni
aoristos ind.	
ἔλιπον	ἐγενόμην
ἔλιπες	ἐγένου
ἔλιπε(ν)	ἐγένετο
ἐλίπομεν	ἐγενόμεθα
ἐλίπετε	ἐγένεσθε
ἔλιπον	ἐγένοντο

10 Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Férjhez akarták adni

Habrokomés, egy görög regény szerelmes ifjúja bejárja az egész lakott világot, hogy megkeresse elveszített szerelmesét, Anthiát. Amikor Egyiptomból útra kel, hogy Itáliába hajózzon, a hajót a szélvihar Szicíliába sodorja. Anthia után kutatva a fiatalember felkeresi a sziget városait; végül egy öreg halásznál száll meg. Amikor már hosszabb ideje éldegélnek együtt, az ifjú Habrokomés elbeszéli az öregembernek bolyongásait, s hogy kit keres. Az öreg erre bevezeti egy szobába, ahol egy bebalzsamozott holttest fekszik, a feleségéé. Annyira szerette ugyanis az öreg halász a feleségét, hogy nem temette el, hanem együtt él a halottal. Habrokomésnek pedig elmeséli szerelmüket.

Νέος ὢν ἠράσθην κόρης πολίτιδος Θελξινόης τοὔνομα[1], ἀντερᾷ δέ μου καὶ ἡ Θελξινόη. Καὶ τῇ πόλει παννυχίδος ἀγομένης[2] συνήλθομεν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους ὁδηγοῦντος τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπελαύσαμεν ὧν ἕνεκα[3] συνήλθομεν. Καὶ χρόνῳ τινὶ[4] ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες[5] καὶ ὠμόσαμεν ἀλλήλοις[6] πολλάκις στέρξειν[7] καὶ μέχρι θανάτου· ἐνεμέσησε δέ τις ἄρα θεῶν[8]. Κἀγὼ[9] μὲν ἔτι ἐν τοῖς ἐφήβοις ἤμην[10], τὴν δὲ Θελξινόην ἐδίδοσαν πρὸς γάμον οἱ πατέρες ἐπιχωρίῳ τινὶ νεανίσκῳ Ἀνδροκλεῖ τοὔνομα. Ἤδη δὲ[11] αὐτῆς καὶ ἦρα ὁ Ἀνδροκλῆς. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἡ κόρη πολλὰς προφάσεις[12] ἐποιεῖτο ἀναβαλλομένη[13] τὸν γάμον· τελευταῖον δὲ δυνηθεῖσα ἐν ταὐτῷ μοι γενέσθαι[14] συντίθεται[15] νύκτωρ ἐξελθεῖν Λακεδαίμονος[16] μετ' ἐμοῦ. Καὶ δὴ ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς νεανικῶς[17], ἀπέκειρα δὲ καὶ τὴν κόμην τῆς Θελξινόης. Ἐν αὐτῇ οὖν τῇ τῶν γάμων νυκτὶ ἐξελθόντες τῆς πόλεως ἤειμεν[18] ἐπ' Ἄργος καὶ Κόρινθον, κἀκεῖθεν[19] ἀναγόμενοι ἐπλεύσαμεν εἰς Σικελίαν.

[1]τὸ ὄνομα nevű [2]amikor a város éjszakai ünnepet ült [3]amiért, ami miatt [4]rövid ideig [5]ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες titkos viszonyunk volt [6]ὠμόσαμεν ἀλλήλοις megesküdtünk egymásnak [7]στέρξειν hogy szeretni fogjuk egymást [8]gen. part. [9]καὶ ἐγώ [10]„katonai szolgálatomat töltöttem"; ἤμην = ἦν voltam [11]ἤδη dé ráadásul [12]πολλὰς προφάσεις sok ürügyet [13]halogatva [14]δυνηθεῖσα . . . γενέσθαι mikor alkalma nyílt velem lenni [15]megígéri [16]Spártából [17]ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς νεανικῶς fiúruhába öltöztünk át [18](ἐπί + acc.) útra keltünk (vmi felé) [19]καὶ ἐκεῖθεν

ἀμφότερος 3 mindkettő
ἀναγόμενος 3 vízre szállva
ἀντερᾷ μου viszontszeret engem
ἄρα aztán
ἀποκείρει lenyír
ἀπολαύει élvez (amit: gen.)
ὁ **γάμος**, ου házasság
δή valóban
ἐκεῖθεν onnan
ἐνεμέσησε megharagudott
ἐπιχώριος 2 helybeli
ἔτι már, még
ὁ **ἔφηβος**, ου ifjú; ephébos
ἦρα αὐτῆς szerette őt
ἠράσθην beleszerettem
ἡ **κόμη**, ης haj
μέχρι θανάτου mindhalálig
μετ' ἐμοῦ velem
ἡ **νύξ**, νυκτός éjszaka
νύκτωρ éjjel
ὁδηγεῖ utat mutat, vezet
τὸ **ὄνομα**, ατος név
οὖν tehát
ἡ **παννυχίς**, ίδος éjszakai szertartás
πλεῖ hajózik
ἡ **πολῖτις**, ιδος polgárlány
πολλάκις gyakran
τὰ **πρῶτα** kezdetben, eleinte
συνήλθομεν ἀλλήλοις összejöttünk egymással
τελευταῖον végül
ὁ **χρόνος**, ου idő
ὠμόσαμεν megesküdtünk

I. Κάππα vagy χῖ ?
ἀρ.αῖος, .ρή, τρι.ός, ἕλ.ω, οἶ.αδε, κατοι.οῦντες, .ρατεῖ, δημο.ρατία, ἀρ.ή, φαλα.ρός, .εφαλή, συνε.ῶς, .ρηστός, .ειμάζει, στοι.εῖον, εὖ.εται, μαλα.ία, .αίρει, συγ.ρούει, φάρμα.ον, ἄρ.ων, .αλεπός

II. Párosítsa a szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) bejárat	(1) δενδροτόμος
(b) embergyűlölő	(2) καλλιγραφία
(c) egyeduralkodó	(3) εὐτυχής
(d) gyermektelen	(4) λιθοτόμος
(e) favágó	(5) εἴσοδος
(f) szép (stílusú) írás	(6) μόναρχος
(g) névtelen	(7) ἀνώνυμος
(h) szerencsés	(8) μισάνθρωπος
(i) hadvezér	(9) στρατηγός
(j) kővágó	(10) ἄπαις

III. Csoportosítsa a mellékneveket a megadott kategóriák szerint!
(1) εὐειδής (2) καλός (3) ἀνάξιος (4) χρηστός (5) μέλας (6) εὐπρεπής (7) μέσος (8) γέρων (9) ἐλεεινός (10) ἀρχαῖος (11) ἐπιχώριος
Kétvégződésűek:
Háromvégződésűek:

IV. Fordítsa le a kifejezéseket, majd tegye azokat acc.–ba!
(1) ὁ ἀγαθὸς βίος
(2) οἱ ἄνθρωποι οἱ τότε
(3) οἱ τότε
(4) ὁ ἀνθρώπινος βίος

V. Fordítsa görögre!
1. A bájos leány viszontszereti a vadász szolgáját. 2. Éjjel elhajózott Athénba. 3. A haja már őszülő, de még nem ősz. 4. A gyáva, kopasz hadvezér szánalmas látvány volt. (acc. resp. τὸ ἰδεῖν). 5. A spártaiak bátrak voltak. 6. A hadvezér a katonát (στρατιώτης) keresi. 7. Nem látom a katonákat. 8. Hol vannak a katonák? 9. Az ellenség üldözte a katonákat. 10. A hadvezér a katonákkal együtt meghalt.

ítész	istennő	király
ὁ κριτής	ἡ θεός	βασιλεύς
τὸν κριτήν	τὴν θεόν	βασιλέα
τοῦ κριτοῦ	τῆς θεοῦ	βασιλέως
τῷ κριτῇ	τῇ θεῷ	βασιλεῖ
οἱ κριταί	αἱ θεοί	βασιλεῖς
τοὺς κριτάς	τὰς θεούς	βασιλέας
τῶν κριτῶν	τῶν θεῶν	βασιλέων
τοῖς κριταῖς	ταῖς θεοῖς	βασιλεῦσι

λείπει	ἔλιπε	elhagyta
φεύγει	ἔφυγε	elmenekült
βάλλει	ἔβαλε	eldobta
ἄγει	ἦγαγε	elvezette
κάμνει	ἔκαμε	kifáradt
λαμβάνει	ἔλαβε	megfogta
λανθάνει	ἔλαθε	elrejtette
πυνθάνεται	ἐπύθετο	megtudta
αἰσθάνεται	ᾔσθετο	észrevette
ἀποθνήσκει	ἀπέθανε	meghalt
εὑρίσκει	ηὗρε	megtalálta
πάσχει	ἔπαθε	elszenvedte
γίγνεται	ἐγένετο	megtörtént
γιγνώσκει	ἔγνω	megtudta
πίπτει	ἔπεσε	elesett
φέρει	ἤνεγκε	elhozta
ἔρχεται	ἦλθε	eljött
τρέχει	ἔδραμε	elfutott
λέγει	εἶπε	mondta
ὁρᾷ	εἶδε	meglátta

βῆναι	γνῶναι
elmenni	megtudni
aoristos ind.	
ἔβην	ἔγνων
ἔβης	ἔγνως
ἔβη	ἔγνω
ἔβημεν	ἔγνωμεν
ἔβητε	ἔγνωτε
ἔβησαν	ἔγνωσαν

11 Ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke

Hérodotos történeti művének egyiptomi logosában beszél Mykerinos piramisáról, amelyről néhány görög azt mondja, hogy Rhodópis, a király ágyasa emeltette. Ez azonban Hérodotos szerint nem lehet igaz, hiszen a thrák Rhodópis sokkal később élt, s Aisópos rabszolgatársa volt. Miután Egyiptomba került, egy görög férfi nagy összegért megváltotta őt, hogy a testét árulhassa. Rhodópis tehát hetéra lett, s mivel gyönyörű volt, sok pénzt keresett, de mégsem annyit, mondja Hérodotos, hogy abból piramist építtethessen. Róla szól a következő történet is: a fürdőző Rhodópis saruját egy sas elragadja, s a király ölébe ejti; a király megcsodálja a kecses lábbelit, megkeresteti a hozzá tartozó lábat, s feleségül veszi Rhodópist.

Ῥοδῶπίν φασιν Αἰγυπτίων λόγοι ἑταίραν γενέσθαι ὡραιοτάτην. Καί ποτε αὐτῆς λουομένης καὶ τῶν θεραπαινίδων τὴν ἐσθῆτα φυλαττουσῶν ἀετὸς καταπτὰς τὸ ἕτερον τῶν ὑποδημάτων ἁρπάσας ἀπιὼν ᾤχετο· καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμητίχου καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα. Ὁ δὲ Ψαμμήτιχος θαυμάσας τοῦ ὑποδήματος τὸν ῥυθμὸν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος προσέταξεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀναζητεῖσθαι τὴν ἄνθρωπον, ἧς τὸ ὑπόδημά ἐστι· καὶ εὑρὼν γαμετὴν ἠγάγετο.

ὁ **ἀετός**, οῦ sas
Αἰγύπτιος 3 egyiptomi
ἀνά (+ acc.) -szerte
ἀναζητεῖ felkutat
προσέταξεν **ἀναζητεῖσθαι** felkutattatta
ἀπιών 3 elmenve
ἁρπάσαι elragadni
γαμετή, ῆς törvényes feleség
γαμετὴν ἠγάγετο feleségül vette
δικάζει ítélkezik
ἐμβάλλει beledob, beleejt
ἡ **ἐργασία**, ας megmunkálás
ἡ **ἐσθής**, ῆτος ruha
εὑρών 3 megtalálva
θαυμάζει csodál(kozik)
ἡ **θεραπαινίς**, ίδος szolgálólány
καταπτάς 3 leszállva
ὁ **κόλπος**, ου öl
λούεται fürdik
οἴχεται eltávozik
ὁ/ἡ **ὄρνις**, ιθος madár
ποτέ egyszer
τὸ **πραχθὲν** ὑπὸ τῆς ὄρνιθος a madár tettét
ὁ **ῥυθμός**, οῦ ritmus; arány
ὑπό (+ gen.) által
τὸ **ὑπόδημα**, ατος saru
φυλάττει őriz
ἡ **χάρις**, ιτος báj
ὡραιότατος 3 gyönyörű

– Az acc. c. inf.-ban a létigéhez hasonló értelemben is használatosak a γίγνομαι főnévi igenevei.
Ῥοδῶπις ἑταίρα ὡραιοτάτη ἦν.
Ῥοδῶπιν λέγουσιν ἑταίραν ὡραιοτάτην γενέσθαι.
– A φημί igével többnyire (acc. c.) inf. áll, míg a λέγω, εἶπον igék után gyakorta tárgyi mellékmondat következik.
Az ... οὔ φημι ... + (acc. c.) inf. fordítása: azt mondom, hogy nem ...

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!
τρυφη, πολις, μια, θυμος, ἀνηρ
φιλια, πραγμα, ὁδος, ἡμερα
λογος, κεντρον, ἑταιρα, φοβος
ἀλλοτε, παλιν, εὐειδης, ὀνομα
ψυχη, χρονος, παθος, ὑμεις
εὐπρεπης, καλος, καλλος, γερων,
φυσις, νυκτωρ, παις, ἐπιστημη

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ἔπαινος	ἐπαινέω
κρατέω	ἡ κρατία
φυλάττω	ὁ φύλαξ
ἄξιος 3	ἀξιόλογος 2
χαλεπός 3	χαλεπαίνω
ὁ πολίτης	πολιτεύω
φίλος 3	φιλέω
ὁ φόβος	φοβεῖται

III. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!
ἐφυλάττετε, ἐκράτησε, λουόμεθα, ἥκουε, ἔφυγον, μάχονται, ἔτιλλε, ἐζήτησε, ἐγενόμην, μένουσι, ἐδίωξαν, ἠγγεῖλας
pr. ipf. ind.:
praet. ipf. ind.:
ao. ind.:

IV. Fordítsa görögre!
1. Amikor fürdött, beleejtette a ruháját a folyóba. 2. A katonák bátran (ἀνδρείως) harcoltak az ellenséggel. 3. A sas leszállt az isten ölébe. 4. A gyönyörűen megmunkált sarut szolgák őrzik. 5. A király törvényes felesége megharagudott a szolgálólányra, aki a kecskéket őrizte. 6. A katona nem akart harcolni a spártaiakkal (= ellen: dat.) 7. Görög vagyok, nem pedig barbár (βάρβαρος). 8. A hadvezér azt mondja a katonáknak, hogy az ellenség gyáva.

névmások				
vonatkozó			határozatlan	
ὅς	ἥ	ὅ	τὶς	τὶ
ὅν	ἥν	ὅ	τινά	τὶ
οὗ	ἧς	οὗ	τινός	τινός
ᾧ	ᾗ	ᾧ	τινί	τινί
οἵ	αἵ	ἅ	τινές	τινά
οὕς	ἅς	ἅ	τινάς	τινά
ὧν	ὧν	ὧν	τινῶν	τινῶν
οἷς	αἷς	οἷς	τισί(ν)	τισί(ν)

ἐκκόπτει	ἐξέκοψε	kivágta
ἐκβάλλει	ἐξέβαλε	kidobta
ἐκφέρει	ἐξήνεγκε	kivitte
διαβάλλει	διέβαλε	megvádolta
διαβαίνει	διέβη	átment
ἀποθνῄσκει	ἀπέθανε	meghalt
ἀποκτείνει	ἀπέκτεινε	megölte
ἀπάγει	ἀπήγαγε	elvezette
ἀπέρχεται	ἀπῆλθε	elment
καταλύει	κατέλυσε	feloldotta
καταλείπει	κατέλιπε	hátrahagyta
καθορᾷ	κατεῖδε	meglátta
συγκάλει	συνεκάλεσε	összehívta
συλλέγει	συνέλεξε	összeszedte
συγγιγνώσκει	συνέγνω	egyetértett
συναποθνῄσκει	συναπέθανε	vele halt
παραπέμπει	παρέπεμψε	odaküldte
παραινεῖ	παρῄνεσε	felbíztatta
ὑποτρέχει	ὑπέδραμε	aláfutott
ἀφικνεῖται	ἀφίκετο	megérkezett

θεῖναι	δοῦναι
letenni	megadni
aoristos ind.	
ἔθηκα	ἔδωκα
ἔθηκας	ἔδωκας
ἔθηκε(ν)	ἔδωκε(ν)
ἔθεμεν	ἔδομεν
ἔθετε	ἔδοτε
ἔθεσαν	ἔδοσαν

12 ῾Ο λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas

Hellas leghíresebb jósdája Delphoiban volt, ahol Apollón révületbe esett papnője, a Pythia jósolt. A Pythia a belső szentélyben, a háromlábú széken (τρίπους) ülve hallgatta meg a kérdést, amit a jóspap közvetített. A Pythia érthetetlen és összefüggéstelen szavait azután a jóspapok foglalták közismerten homályos tartalmú hexameterekbe a jóslatkérő számára. A jóslatkérők a jóslatokért fogadalmi ajándékokat (ἀναθήματα) ajánlottak fel az istennek, amelyek a delphoi szent körzet kincsesházaiba kerültek. Az alábbi történet Pausaniastól való, aki útikönyvében (Περιήγησις τῆς ῾Ελλάδος) régiók szerint ismerteti Hellas városait és képzőművészeti nevezetességeiket, továbbá minden ezekhez kapcsolódó érdekességet is.

Δελφῶν δὲ ἀνάθημά ἐστιν αὐτῶν[1] πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου λύκος χαλκοῦς. Λέγουσι δὲ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων συλήσαντα ἄνθρωπον, τὸν μὲν ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ μάλιστα ἦν συνεχὲς ὑπὸ ἀγρίων δένδρων, λύκον δὲ ἐπιθέσθαι οἱ καθεύδοντι, καὶ ἀποθανεῖν τε ὑπὸ τοῦ λύκου τὸν ἄνθρωπον καὶ ὡς[2] ἐς τὴν πόλιν ὁσημέραι φοιτῶν ὠρύετο ὁ λύκος· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἄνευ θεοῦ παραγίνεσθαί σφισιν ὑπελάμβανον, οὕτως ἐπακολουθοῦσι τῷ θηρίῳ, καὶ ἀνευρίσκουσί τε τὸ ἱερὸν χρυσίον καὶ ἀνέθεσαν λύκον τῷ θεῷ χαλκοῦν.

[1] maguknak a delphoibelieknek [2] és még (azt) is (mondják), hogy

ἄγριος 3 vad(on növő)
τὸ **ἀνάθημα**, ατος áldozati ajándék
ἀνέθεσαν felállítottak
ἄνευ (+ gen.) nélkül
ἀνευρίσκει megtalál
ἀποθανεῖν meghalni
ἀπέθανε ὑπὸ τοῦ λύκου megölte a farkas
ὁ **βωμός**, οῦ oltár
οἱ **Δελφοί**, ῶν Delphoi lakosai
τὸ **δένδρον**, ου fa
ἔνθα ahol
ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ a Parnassos azon részén, mely
ἐπακολουθεῖ kísér, követ
ἐπεί miután
ἐπιθέσθαι rárontani (akire: dat.)
ἐς = εἰς
τὸ **θηρίον**, ου vadállat
ἱερός 3 szent, az istennek szentelt
καθεύδει alszik
κατακρύπτει elrejt
κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν elrejtőzni
ὁ **λύκος**, ου farkas
μέγας (μεγάλη, μέγα) nagy
οἱ *(sim.)* ≈ αὐτῷ
ὁμοῦ együtt (amivel: dat.)
ὁσημέραι naponta
οὐκ ἄνευ θεοῦ nem az isten akarata ellenére
παραγί(γ)νεσθαι odajön (akihez: dat.)
πλησίον (+ gen.) közel
συλῆσαι elrabolni
συνεχής 2 folyamatos, sűrű(n benőtt)
σφίσι(ν) *(sim.)* ≈ αὐτοῖς
ὑπολαμβάνει gyanít
φοιτῶν 3 fel-alá járva; „bejárva”
χαλκοῦς 3 (ῆ, οῦν) réz, bronz
τὸ **χρῆμα**, ατος dolog, tárgy
τὰ **χρήματα** vagyon, pénz
τὸ **χρυσίον**, ου aranytárgy/-pénz
ὠρύεται üvölt *(állat)*
ὡς hogy

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!
ὀρνις, τελευτη, ἀστρον, λεων
ἀετος, ἐπαινος, προβατον, κομη
φογος, κολπος, ἀρχη, ἀνθος
ποταμος, ἅπας, χαρις, ἐργον
ὁδος, ὀδους, ὀφις, μαλακια
καλος, κακος, καλλος, χαλεπος
ὑποδημα, νυξ, δρυοτομος, δουλος

II. Tegye a kifejezéseket acc.-ba!
ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη
ἡ εἰς τὴν ἀρετὴν ὁδός
ὁ Νεῖλος ποταμός
Κῦρος ὁ βασιλεύς
Δῆλος ἡ νῆσος
οἱ Πέρσαι ὑπὸ Μιλτιάδου νικηθέντες
ὁ αὐτὸς ἰατρός
ἡ παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδός

III. **πέμπων → πέμψας**
θύων, βουλεύων, λύοντες, κελεύοντος, κωλύοντας, θύοντα, λύοντι, θηρεύοντος, ἀκούοντες, κελεύοντας, βουλευόντων

IV. A többes szám dat.-ban álló szavakat tegye egyes szám dat.-ba!
φύλαξι, βασιλεῦσιν, αἰξίν, φάλαγξι, νυξίν, γυναιξί, Ἄραφι, Αἰθίοφι, οὖσι, ὁδοῖς, ὁδοῦσι, παισίν, πᾶσι, πάσαις, πόλεσιν, ῥήτορσι, ἀνδράσι, πατράσιν, γέρουσι, πράγμασι, γράμμασι

V. Fordítsa görögre!
1. *Kószálok* (φοιτάω) *szerte* (ἀνά + acc.) *a városban.* 2. *Aludni akarok.* 3. Pénzt akartak adni a katonáknak. 4. A hadvezér a katonákat az ellenséges vidékre (ἡ χώρα) küldi. 5. Emberek vagyunk. 6. Egyszer egy katona elment a folyóhoz. 7. Mosakodom. 8. A hadvezér bízik a katonái bátorságában. 9. Hozd a mérget! 10. A menyét különbözik az oroszlántól.

én	te	mi	ti
ἐγώ	σύ	ἡμεῖς	ὑμεῖς
(ἐ)μέ	σέ	ἡμᾶς	ὑμᾶς
(ἐ)μοῦ	σοῦ	ἡμῶν	ὑμῶν
(ἐ)μοί	σοί	ἡμῖν	ὑμῖν

φέρε	hozz!
χαῖρε	üdv!
ἄγε	nosza!
ὡς φασίν	mint mondják
λέγεται	állítólag
ἔφη	(így) szólt
ἔστι(ν)	létezik
ἔξεστι(ν)	lehet, szabad
δεῖ	kell
ἀνάγκη (ἐστί)	szükségszerű
χρή	kell
δοκεῖ	úgy tűnik
εἰκός ἐστι	valószínű
φαίνεται	úgy látszik
ὡς ἔοικε	amint látszik
προσήκει	illik
πρέπει	illik
συμβαίνει	megtörténik
τυγχάνει	előfordul
συμφέρει	hasznos

εἶναι	στῆναι
elküldeni	megállni
aoristos ind.	
ἧκα	ἔστην
ἧκας	ἔστης
ἧκε(ν)	ἔστη
εἶμεν	ἔστημεν
εἶτε	ἔστητε
εἶσαν	ἔστησαν

13 Σπάρτη ἡ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta

Valaki egyszer megkérdezte Diogenéstől, hogy hol látott Hellasban derék férfiakat. Diogenés azt válaszolta, hogy férfiakat sehol, csak ifjakat – Spártában. Ezzel a válasszal arra célzott, hogy Spártában a nevelés még megfelelő, de a férfiak már nem olyanok, mint régen. A nevelési rendszert (ἀγωγή) és a spártai alkotmány többi elemét a hagyomány Lykurgoshoz köti, akivel kapcsolatban, mint életrajzírója, Plutarchos is kiemeli, semmi sem bizonyos. A spártai nevelés egyik fontos eleme volt a lakónikus beszéd elsajátíttatása. Ez nem pusztán tömörséget jelent, hanem inkább azt, hogy a mondás tükrözi a spártai gondolkodásmódot. Erre az egyik legismertebb példa annak az anyának a mondása, aki a pajzsra mutatva fiát e szavakkal küldte a háborúba: Vagy ezzel, vagy ezen.

Ἀλλ' ἐγὼ ἐννοήσας ποτὲ ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη, ἐθαύμασα ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο· ἐπεὶ μέντοι κατενόησα τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκέτι ἐθαύμαζον. Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι ηὐδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω καὶ εἰς τὰ ἔσχατα σοφὸν ἡγοῦμαι. (...) ὅτι μὲν παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσί, σαφές· ὁ γὰρ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι· οὕτω δὲ παλαιοὶ ὄντες ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινότατοί εἰσι· καὶ γὰρ τὸ πάντων θαυμαστότατον[1] ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει.

[1]τὸ πάντων θαυμαστότατον – ami a legcsodálatosabb –

ἀλλά de
ἀλλ' ἐγώ bizony én
ἄλλος 3 más
οἱ **ἄλλοι** a többiek (= a többi görög)
γάρ ugyanis
καὶ **γάρ** mert hiszen
δυνατός 3 erős, hatalmas
τὰ **ἐπιτηδεύματα**, ων szokások
ἐφάνη (ki)tűnt, mutatkozott
εἰς τὰ ἔσχατα szófós igazán bölcs
θαυμαστός 3 csodálatos
ὁ **θεὶς** τοὺς νόμους törvényhozó
καινός 3 különös, szokatlan, új
κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας a Hérakleidák idején
μέντοι pedig, valóban, mindazonáltal
νῦν most
ὁ **νόμος**, ου törvény
ὀλιγάνθρωπος 2 férfiakban szűkölködő, kevés polgárból álló *(közösség)*
ὀνομαστός 3 nevezetes
ὅτῳ τρόπῳ hogyan, mi módon
οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν egy sem, senki
οὐκέτι már nem
παλαιός 3 régi, ősi
ποτέ *(beékelve)* vajon, ugyan
σαφής 2 világos
σαφές, ὅτι nyilvánvaló, hogy
τέ *(sim.)* és, is
τοιοῦτος 3 ilyen, olyan
ὁ **τρόπος**, ου mód

– A melléknevek felsőfokának egyik képzője -τατος 3, mely az omikron tövű melléknevek esetében a tőhöz járul. Ha az alapfok utolsó előtti szótagja rövid, akkor az omikron ómegává nyúlik.
– Passzív alakok mellett a logikai alany ὑπό + gen.-szal (vagy παρά + gen.-szal) fejezhető ki.

I. Jelölje a hangsúlyt!
λεγω, πεμπεις, λαμβανει, ἐχομεν, βαλλετε, ἀγουσι
δεχομαι, μαχῃ, βουλεται, γιγνομεθα, ἐρχεσθε, οἰονται

II. Jelölje a hangsúlyt!
ὁ ἄνθρωπος, τον ἀνθρωπον, του ἀνθρωπου, τῳ ἀνθρωπῳ
οἱ ἀνθρωποι, τους ἀνθρωπους, των ἀνθρωπων, τοις ἀνθρωποις

III. Ragozza a kifejezést!
Az igazságos bíró (ὁ δικαστὴς ὁ δίκαιος)

IV. Körutazás. Ἐξ Αἰγύπτου εἰς Αἴγυπτον.
ἡ Συράκουσαι, ἡ Κόρινθος, ἡ Δῆλος, ἡ Κύπρος
Egyiptomból Ciprusra, Ciprusról Korinthosba, Korinthosból Syrakusaiba, Syrakousaiból Délosra, Délosról Ciprusra, Ciprusról Egyiptomba.

V. Ποῦ – Hol? ἐν Σπάρτῃ – Spártában
Déloson, Korinthosban, Syrakusaiban, Európában, Egyiptomban

VI. Hogy hangzik a hiányzó alak?

λύει,	ἔλυε,	ἔλυσε,	λύσας
ἀκούει,	ἤκουε,	ἤκουσε,	.....
γράφει,	..... ,	ἔγραψε,	.....
ἄρχουσι,	ἦρχον,	.....,	ἄρξας
λύεις,	.....,	.....,	λύσας
.....,	ἐγράφετε,	.....,	.....
διώκομεν,	.....,	.....,	.....

VII. Fordítsa görögre!
1. A hadvezérnek sok katonája van. 2. A hadvezér nem daliás, de bátor. 3. A bátor katonát az ellenség hadvezére ölte meg. 4. Nikias, az athéniak hadvezére is elesett. 5. Ezek a hadvezér ajándékai a katonáknak. 6. A hadvezér a katonákat a táborba (τὸ στρατόπεδον) küldi. 7. Én katona vagyok, te pedig hadvezér. 8. Démosthenés szónok volt, Nikias pedig hadvezér. 9. A hadvezér nem mindig bátor. 10. A hadvezért seregével együtt ölték meg. 11. Ez a katona büntetést (ζημία) érdemel (= –re méltó), nem pedig dicséretet. 12. A sarumat keresem.

ő, maga		
αὐτός	αὐτή	αὐτό
αὐτόν	αὐτήν	αὐτό
αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ
αὐτοί	αὐταί	αὐτά
αὐτούς	αὐτάς	αὐτά
αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς

ἔχει	van neki
ἔχεται	helyt áll
γράφει	ír
γράφεται	vádat emel
φέρει	visz
φέρεται	elnyer (díjat)
δικάζει	ítélkezik
δικάζεται	pereskedik
σπένδει	áldoz
σπένδεται	szerződést köt
λύει	old
λύεται	kivált (foglyot)
βουλεύει	tanácsol
βουλεύεται	tervez(get)
πολιτεύει	polgár(ként él)
πολιτεύεται	politizál
πείθει	rábeszél
πείθεται	szót fogad
φαίνει	mutat
φαίνεται	mutatkozik

A. őriz	M. óvakodik P. őriztetik
pr. ipf. ind.	
activum	medio-passivum
φυλάττω	φυλάττομαι
φυλάττεις	φυλάττῃ
φυλάττει	φυλάττεται
φυλάττομεν	φυλαττόμεθα
φυλάττετε	φυλάττεσθε
φυλάττουσι	φυλάττονται

14 Προβαλέσθαι τὰ ὅπλα – Szuronyt szegezz!

Dareios után fia, Artaxerxés lesz a perzsák királya. Az ifjabb Kyros azonban nem elégszik meg azzal, hogy Kis-Ázsiában satrapa legyen, hanem bátyja trónjára tör. Jó pénzért görögöket fogad zsoldjába, mert abban bízik, hogy a phalanx átütő ereje többet ér a barbár csapatok tömegénél. A görög seregtestnél szolgál a thébai Proxenos, aki levélben értesíti vendégbarátját, az athéni Xenophónt a vállalkozásról. Xenophón kikéri Sókratés tanácsát, aki Delphoiba küldi őt, hogy kérdezze meg az istent. Xenophón azonban nem azt kérdezi meg Apollóntól, hogy menjen-e Kyros táborába vagy sem, hanem azt, hogy melyik istenhez imádkozzon, hogy a vállalkozás sikeres legyen. Ezután elindul élete nagy kalandjára, amelyről maga számol be az *Anabasis*ban. A szemelvényben Kyros éppen seregszemlét tart.

᾽Εθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς ῞Ελληνας, παρελαύνων ἐφ᾽ ἅρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ᾽ ἁρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας[1] τὸ ἅρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ῾Ελλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῇσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων[2] σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου[3] δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς, καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἁρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὤνια ἔφυγον. οἱ δὲ ῞Ελληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν[4] τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἥσθη τὸν ἐκ τῶν ῾Ελλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[1]megállíttatva [2]ti. αὐτῶν [3]„külön parancs nélkül” [4]„fegyelmezettségét”

ἡ **ἀγορά**, ᾶς köztér, piac(tér)
οἱ ἐκ τῆς **ἀγορᾶς** piacozók
τὸ **ἅρμα**, ατος (harci) kocsi
ἡ **ἁρμάμαξα**, ης fedett utazókocsi
ἡ **ἀσπίς**, ίδος pajzs
βάρβαρος 2 idegen, barbár
ὁ **γέλως**, ωτος nevetés
ὁ **δρόμος**, ου futás
εἶτα azután, később
ἐκ (+ gen.) -ból, ből
ἐκκεκαλυμμένος 3 felfedett, védőburkolat nélküli
ὁ **῞Ελλην**, νος görög (férfi)
ἐπειδή mivel, miután
ὁ **ἑρμηνεύς**, έως tolmács
ἐπί (+ acc.) felé, -hoz; (+ gen.) -on
θᾶττον *(egyre)* gyorsabban
ἡ **ἴλη**, ης lovasosztag
κατά (+ acc.) szerint
ἡ **κνημίς**, ῖδος lábvért
τὸ **κράνος**, ους sisak
ἡ **κραυγή**, ῆς lárma, (harci) üvöltés
ἡ **λαμπρότης**, ητος ragyogó látvány
ὅλος 3 (az) egész
τὸ **ὅπλον**, ου fegyver
παρά (+ acc.) -hoz, -hez, -höz
πρό (+ gen.) előtt
πρῶτον először
ἡ **σκηνή**, ῆς sátor, piaci bódé
τὸ **στράτευμα**, ατος hadsereg
ὁ **στρατιώτης**, ου katona
ὁ **στρατηγός** οῦ hadvezér
σύν (+ dat.) -val, -vel
ἡ **τάξις**, εως (gyalogos) hadrend
τεταγμένος 3 rendezett
ἡ **φάλαγξ**, γγος phalanx
φοινικοῦς 3 bíbor(vörös)
ὁ **χιτών**, ῶνος chitón
τὰ **ὤνια**, ων piaci áruk

I. Jelölje a hangsúlyt!
ἐνομιζον, ἐπραττες, ἐφερε, ἐφευγομεν, ἐγραφετε, ἐλειπον
ἐμαχομην, ἐπαυου, ᾠετο, ἐγιγνομεθα, ἐδεχεσθε, ἐγιγνοντο

II. Jelölje a hangsúlyt!
τὸ δῶρον, το δωρον, του δωρου, τῳ δωρῳ
τα δωρα, τα δωρα, των δωρων, τοις δωροις

III. Jelölje a hangsúlyt!
ἐλυσα, ἐπεμψας, ἐποιησε, ἐπραξαμεν, ἐγραψατε, ἠγγειλαν
ἐπαυσαμην, ἐδεξω, εγενετο, ἐπαυσαμεθα, ἐδεξασθε, ἐγενοντο

IV. Ragozza a kifejezést!
A gonosz apa. (ὁ πονηρὸς πατήρ)

V. Melyik a kakukktojás, és miért?
νύξ – ἄνθος – φύσις – ὁδός

VI. Jelölje a hangsúlyt!
φημι, εἰ, ἠν, ἐσμεν, ἐβητε, ἐγνωσαν

VII. Alakítsa az aktív mondatokat passzívvá!
1. Οἱ φύλακες ἐφύλαττον τὴν πόλιν.
2. Τὰ δῶρα ἔπειθε τοὺς στρατιώτας.
3. Οἱ ῥήτορες ἀδικοῦσιν τὸν δῆμον.
4. Οἱ τῶν ῥητόρων λόγοι ἠδίκουν τοὺς Ἀθηναίους.
5. Ὁ βασιλεύς τὰς τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας χαλεπῶς ἔφερε.

VIII. Fordítsa görögre!
1. Minden katona ugyanannak a hadvezérnek engedelmeskedik. 2. Ez a katona beteg (νοσέω). 3. Ez a katona állítólag beteg. 4. Azt mondja a többi katona, hogy ez a katona beteg. 5. Ez a katona szimulál. 6. Én magam jelentettem ezt a hadvezérnek. 7. A katonák megbetegedtek. 8. Az apa szerette a lányát. 9. Az apák szeretik a lányaikat. 10. A hadvezér maga adta nekem a katonák zsoldját (ὁ μισθός).

ez *(amit említettem)*		
οὗτος	αὕτη	τοῦτο
τοῦτον	ταύτην	τοῦτο
τούτου	ταύτης	τούτου
τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
οὗτοι	αὗται	ταῦτα
τούτους	ταύτας	ταῦτα
τούτων	τούτων	τούτων
τούτοις	ταύταις	τούτοις

παύει	abbahagyat
παύεται	abbahagy
ψεύδει	megcsal
ψεύδεται	csalódik
διδάσκει	tanít
διδάσκεται	taníttat
γαμεῖ	feleségül vesz
γαμεῖται	férjhez megy
λαμβάνει	fog, kap
λαμβάνεται	megragad
παρασκευάζει	készít
παρασκευάζεται	felkészül
λούει	mos
λούεται	mosakszik
γυμνάζει	gyakoroltat
γυμνάζεται	gyakorol
μιμνήσκει	emlékeztet
μιμνήσκεται	emlékszik
ἀποκρίνω	elválaszt
ἀποκρίνομαι	válaszol

A. vezet	M. kezd P. engedelmeskedik
praet. ipf. ind.	
activum	medio-passivum
ἦρχον	ἠρχόμην
ἦρχες	ἦρχου
ἦρχε(ν)	ἦρχετο
ἦρχομεν	ἠρχόμεθα
ἦρχετε	ἦρχεσθε
ἦρχον	ἦρχοντο

15 Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger!

Egy görög regény szerelmesétől elszakadt hősnőjét sírrabló kalózok Milétosban eladják rabszolgának, de az özvegy gazda beleszeret Kallirhoéba, s elveszi feleségül. Szépségének híre eljut a perzsa udvarba is, és a nagykirály Susába rendeli. Amikor a királyi udvarba vezető úton Kallirhoé az Euphratéshez ér, honvágy mardossa, és sírva gyalázza a Sorsot. Eddig, mondja, elviselhetőek voltak a csapásaid, hiszen nagy vigaszt nyújtott az, hogy a tenger mellett lehettem, de most kivetsz megszokott életteremből, és egy egész világ választ el a hazámtól (τῆς πατρίδος ὅλῳ διορίζομαι κόσμῳ). A felidézett kép után talán könnyebb megértenünk, hogy mit élhettek át a perzsa birodalmon keresztül visszavonuló görög zsoldosok, amikor megpillantották a tengert, és a seregen végigmorajlott a θάλαττα θάλαττα.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἵποντο γὰρ ὄπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτειναν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες.

ἀεί mindig; *(itt beékelve)* éppen
τὸ **ἄκρον**, ου csúcs
ἀλλήλους egymást
ἀμφί (+ acc.) körülbelül
ἡ **βοέη**, ης ökörbőr
ἡ **βοή**, ῆς kiabálás, lárma
τὸ **γέρρον**, ου (vessző)pajzs
δασύς 3 (δασεῖα, δασύ) szőrös
δή ezután, még, már
ἐγγύτερον közelebb(i)
εἴκοσι(ν) húsz
ἔμπροσθεν elöl
ἡ **ἐνέδρα**, ας les, csel
ἔνθα δή akkor már
ἐνταῦθα itt, ott, ekkor, akkor
ὁ **Θήχης** *(hegycsúcs Pontosban)*
ὁ **ἱππεύς**, έως lovas
ὁ **ἵππος**, ου ló
ὁ **λοχαγός**, οῦ századparancsnok, tiszt
οἱ **ὀπισθοφύλακες**, ων hátvéd, utóvéd
ὄπισθεν hátul
τὸ **ὄρος**, ους hegy(ség)
ὅσῳ amennyivel
πέμπτος 3 ötödik
πολέμιος 3 ellenséges
οἱ **πολέμιοι** az ellenség
πολλῷ sokkal
πρῶτος 3 első
τάχα (δή) rögtön, azonnal
τὸ **ὑποζύγιον**, ου teherhordó állat
ἡ **χώρα**, ας vidék, terület
ὠμοβόειος 3 cserzetlen ökörbőrből készült

– A melléknevek középfokának képzője -τερος 3 vagy -ίων 2.
– Középfokú melléknév mellett gen. (comp.), vagy ἤ-vel bevezetett mellékmondat jelöli azt, amivel összehasonlítunk.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
φιλέεις, οἰκέει, νοσέετε, φοβέεται, κάλεε, ἐφίλεες, ἐτέλεε

II. Jelölje a hangsúlyt!
τὸ ὑπόδημα, το ὑποδημα, του ὑποδηματος, τῳ ὑποδηματι
τα ὑποδηματα, τα ὑποδηματα, των ὑποδηματων, τοις ὑποδημασι(ν)

III. Ragozza a kifejezést!
A fehér ruha. (ἡ λευκὴ ἐσθής)

IV. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

βαίνω	ἐκβαίνω
ἡ θάλαττα	θαλάττιος 2
φεύγω	ἀποφεύγω
δηλόω	δῆλος 3
ὁ ῞Ελλην	῾Ελληνικός 3
ὁ στρατηγός	στρατηγέω
ἡ ἀλήθεια	ἀληθής 2
ὁ ἄνθρωπος	ἡ ἄνθρωπος
ὁ ἵππος	ἡ ἵππος
ὁ βοῦς	ἡ βοῦς
ἥδομαι	ἡ ἡδονή
μάχομαι	ἡ μάχη
ποιέω	ὁ ποιητής
ὁ στρατηγός	ἡ στρατιά

V. Fordítsa görögre!
1. Még maga a hadvezér is bátornak tartotta ezt a katonát. 2. Ugyanazt a követet küldte a hadvezér a királyhoz. 3. A katonák azt hallották, hogy megérkezett a hadvezér. 4. Még maguk a katonák is elmenekültek a táborból. 5. Ugyanaz a katona nem mindig ugyanazt mondja. 6. Én magam láttam a hadvezért a táborban. 7. Ugyanabban a csatában esett el a hadvezér is. 8. A hadvezér azt mondja, hogy ő nem gyáva. 9. Nem azért jöttünk, hogy a király ellen viseljünk háborút (ὡς πολεμήσοντες).

„hogy kérjen” (αἰτήσειν pt.-a)		
αἰτήσων	-ήσουσα	-ῆσον
αἰτήσοντα	-ήσουσαν	-ῆσον
αἰτήσοντος	-ησούσης	-ήσοντος
αἰτήσοντι	-ησούσῃ	-ήσοντι
αἰτήσοντες	-ήσουσαι	-ήσοντα
αἰτήσοντας	-ησούσας	-ήσοντα
αἰτησόντων	-ησουσῶν	-ησόντων
αἰτήσουσι(ν)	-ησούσαις	-ήσουσι(ν)

θύει	áldoz	θύσει
κελεύει	parancsol	κελεύσει
παύει	abbahagyat	παύσει
αἰτεῖ	kér	αἰτήσει
φιλεῖ	szeret	φιλήσει
αἱρεῖ	megfog	αἱρήσει
γράφει	ír	γράψει
λείπει	hagy	λείψει
πέμπει	küld	πέμψει
κόπτει	üt, vág	κόψει
ἄγει	vezet	ἄξει
πράττει	tesz	πράξει
κατορύττει	ás	κατορύξει
τάττει	rendez	τάξει
γίγνεται	válik	γενήσεται
μάχεται	harcol	μαχεῖται
ἀγγέλλει	jelent	ἀγγελεῖ
βάλλει	dob	βαλεῖ
ἀποκτείνει	megöl	ἀποκτενεῖ
ἀποθνῄσκει	meghal	ἀποθανεῖται

αἰτήσειν	φεύξεσθαι
kérni fog	menekülni fog
fut. ind.	
A.	M.
αἰτήσω	φεύξομαι
αἰτήσεις	φεύξῃ
αἰτήσει	φεύξεται
αἰτήσομεν	φευξόμεθα
αἰτήσετε	φεύξεσθε
αἰτήσουσι(ν)	φεύξονται

16 ῾Ο πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító

A kunaxai csatában a görög phalanx áttöri ugyan a perzsa arcvonalat, de Kyros – a bekerítéstől való félelmében – vakmerően bátyja, a király életére tör, és elesik. Az ő halálával az egész vállalkozás értelmét veszti. A görögök helyzetét súlyosbítja, hogy a perzsák csapdába csalják és felkoncolják vezéreiket. Ekkor áll a tízezer görög élére Xenophón, hogy hazavezesse a zsoldossereget. Ismeretlen vidéken, szokatlan körülmények között vonul a nélkülöző sereg a birodalom területén át a tenger felé, üldözőivel a sarkában. A rendkívüli körülmények határozott cselekvést követelnek az újonnan választott hadvezérektől. A sereg megmenekülése után a katonák kegyetlenkedés miatt vádat emelnek vezéreik ellen, így egyikük például azzal vádolja meg Xenophónt, hogy az megverte őt. Az esetet így idézi fel Xenophón:

῾Ανὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι[1] πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον ὅτι εἶς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σὲ[2] τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμφά σε, καταλαμβάνω αὖθις σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιὼν βόθρον ὀρύττοντα ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήνουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν[3] συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ[4], ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῇ ἀνήρ, σὺ δ᾽ εἶπας[5]· ῾Οπόσα γε βούλεται[6]· ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γάρ μοι[7] εἰδότι ἐοικέναι[8] ὅτι ἔζη. Τί οὖν;[9] ἔφη, ἧττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγώ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι;

[1]mivel már nem tudott [2]*ti. a vádlót* [3]amikor körbevettünk [4]ὁ ἀνήρ [5]= εἶπες [6]Felőlem aztán! [7]úgy tűntél nekem *(személyesen szerkesztve)* [8]„mint aki tudatában van" ἐοικέναι + dat. hasonlítani vkihez/vmihez [9]Na és?!

ἀληθής 2 igaz
αὖθις hátra, vissza, ismét
ὁ **βόθρος**, ου gödör
γε *(nyomatékosító szó)*
διά (+ acc.) miatt
ἔγωγε én bizony
ἕκαστος 3 mindegyik (*egyenként*)
ἕνεκα (+ gen.) miatt *(postpositio)*
ἧττον kevésbé
μηκέτι már nem
ὀλίγος 3 kevés
ὁπόσος 3 ahány, amennyi
οὐκοῦν *(indulattal)* hát nem? nemde?
οἱ **παρόντες** a jelenlévők
τὸ **σκέλος**, ους láb(szár), comb
τοσοῦτον annyira, annyit
ὡς μή hogy ne; nehogy
ὡς μὴ ἀπόλοιτο hogy el ne pusztuljon
ὡς ahogy
ὡς ἔγωγε mert én biz(ony)

– Az egyenes beszéd kijelentő módú állítmánya helyett a függő beszédben főmondati múlt után optativus is állhat, az indicativusszal megegyező actióban. Az optativusnak ez a használata ún. optativus obliquus.
– A létige egyes szám 3. személyű optativus módú alakja az imperfecta actióban: εἴη.
– A mondatban eszközhatározó lehet puszta dat.-ban álló névszó, de (különösen ha személyekről van szó) kifejezhető διά + gen.-szal is.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
ζητέω, ἀδικέομεν, ἐπαινέουσι, ἐνόσεον, ἐπονέομεν, ἐφοβεόμεθα

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ θάλαττα, την θαλατταν, της θαλαττης, τῃ θαλαττῃ αἱ θαλατται, τας θαλαττας, των θαλαττων, ταις θαλαττais

III. Ragozza a kifejezést!
Micsoda tett! (τηλικαύτη πρᾶξις)

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. Στρατοπεδευομένων δ᾽ αὐτῶν γίγνεται (τοῦ – τῆς) νυκτὸς χιὼν (hó) πολλή.
2. Κλέαρχος ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θρᾳξὶ (οἱ – αἳ – τοῖς) ὑπὲρ ῾Ελλήσποντον οἰκοῦσιν.
3. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ ᾽Απόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς (τὸν – τῶν – τοῖς) ἐν Δελφοῖς τῶν ᾽Αθηναίων θησαυρόν καὶ ἐπέγραφε τό τε (αὐτοῦ – αὑτοῦ) ὄνομα καὶ (τὸ – τοῦ) Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανεν· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ.

V. Melyik a kakukktojás, és miért?
καί – ἔτι – ὅτι – οὖν

VI. Fordítsa görögre!
1. Az athéniak győztek. 2. Az athéniak állítólag győztek. 3. Az athéniak azt állítják, hogy győztek. 4. Én magam küldtem ezeket a katonákat a hadvezérhez. 5. A hadvezér a saját lovát adta oda a katonának. 6. Ugyanaz a hadvezér ugyanabban a háborúban háromszor (τρίς) győzte le ugyanazt az ellenséget. 7. Magát a hadvezért is megölték. 8. A hadvezér maga sem gondolja azt, hogy bölcsen cselekedett. 9. Maga a hadvezér mondta, hogy nem tudjuk a spártaiakat legyőzni. 10. *A tenger rossz tükör* (τὸ ἔσοπτρον). 11. A hadvezér elküldte a zsoldot a katonáknak.

tőszámnevek 1-2-3				
εἷς	μία	ἕν	δύο	τρεῖς τρία
ἕνα	μίαν	ἕν	δύο	τρεῖς τρία
ἑνός	μιᾶς	ἑνός	δυοῖν	τριῶν
ἑνί	μιᾷ	ἑνί	δυοῖν	τρισί(ν)

φεύγει	menekül	φεύξεται
βαίνει	lép	βήσεται
λαμβάνει	fog, kap	λήψεται
μανθάνει	tanul	μαθήσεται
γιγνώσκει	tud	γνώσεται
διώκει	üldöz	διώξεται
ἁρπάζει	elrabol	ἁρπάσεται
οἰμώζει	jajgat	οἰμώξεται
ἀκούει	hallgat	ἀκούσεται
πλεῖ	hajózik	πλεύσεται
πάσχει	szenved	πείσεται
πίπτει	(el)esik	πεσεῖται
τίκτει	szül	τέξεται
ἕπεται	követ	ἕψεται
παρέχει	ad, nyújt	παρέξει
ζῇ	él	βιώσεται
ὁρᾷ	lát	ὄψεται
φέρει	hoz	οἴσει
γίγνεται	válik	γενήσεται
πυνθάνεται	tud(akol)	πεύσεται

mondanék	válnék
opt.	
A.	M.
λέγοιμι	γενοίμην
λέγοις	γένοιο
λέγοι	γένοιτο
λέγοιμεν	γενοίμεθα
λέγοιτε	γένοισθε
λέγοιεν	γένοιντο

17 Ὥστε οὐκ εἴσοιτο – Hogy ne tudná

Az idősebb Kyros a központi alakja Xenophón *Kyros nevelkedése* című munkájának. Már az ókorban felismerték, hogy ez nem történeti mű, hiszen Xenophón a jó királyt (εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος) állítja elénk, s nem a perzsa birodalom megalapítóját. Xenophón Kyrosa külső megjelenésében ugyan keleti monarcha, de gondolkodása görög, mintha Spártában és Athénban nevelkedett volna. Ez az írói megoldás nem új, hiszen már Hérodotosnál is perzsa előkelők vitáznak azon a görögöket foglalkoztató kérdésen, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az egyes államformáknak. A beszédek elhangzása után úgy döntenek, hogy a legjobb államforma a királyság. (A döntéssel Xenophón minden bizonnyal egyetértett volna.) A jó király természetesen jó hadvezér is, s mint ilyennek kitűnő az emlékezete.

Ἐκ τούτου δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ὡς μνημονικῶς ὁ Κῦρος ὁπόσοις συνέταττε πᾶσιν ὀνομάζων ἐνετέλλετο. ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς αὑτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ὁ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα, ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ὑφ' αὑτῷ ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι καὶ ὅταν καταλαβεῖν τι βούληται καὶ ὅταν φυλάξαι καὶ ὅταν θαρρῦναι καὶ ὅταν φοβῆσαι· καὶ τιμῆσαι δὲ ὁπότε τινὰ βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν.

ἅμα miközben *(pt.-mal)*; egyszerre
ἀνάγκη ἐστί(ν) szükségszerű
ὁ **βάναυσος**, ου mesterember
ἐκ τούτου ezután
ἡ **ἐπιμέλεια**, ας gondoskodás
ἐπιμελείᾳ szándékosan
τὸ **ἐργαλεῖον**, ου szerszám
ὁ **ἡγεμών**, όνος vezető, parancsnok
ἠλίθιος 3 dőre, balga
μνημονικός 3 jó emlékezőképességű
ὀνομαστί név szerint
ὁπότε amikor (csak), valahányszor
τὸ **ὄργανον**, ου eszköz, (orvosi) műszer
ὅταν *(coni.-szal vagy opt.-szal)* valahányszor
πάνυ nagyon
πρέπον ἐστι(ν) illő
ἡ **τέχνη**, ης mesterség
ὡς hogy mennyire

– A coniunctivusra a megnyúlt kötőhang jellemző: βούληται.
– A gyenge képzésű ao. inf. A., ha lehetséges, másodhajtott, ha nem lehetséges, akkor másodéles. Az erős képzésű ao. inf. A. véghajtott.
– Ha az időhatározó mellékmondat feltételes vagy iteratív mellékértelmű, akkor a jövőre vonatkozólag a főmondati jelen után a mellékmondatban a ὅταν, ὁπόταν, ἐπειδάν stb. kötőszavak után az állítmány módja coniunctivus.
– Érzelmi állapotot kifejező igék mellett (pl. θαυμάζω) az érzelmet kiváltó okot közlő mellékmondat kötőszava többnyire εἰ, ritkábban ὅτι.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
ὁράεις, ἀντεράει, βοάετε, ἐτίμαες, ἤρae, ἐτιμάετε

II. Jelölje a hangsúlyt!
ὁ πολίτης, τον πολιτην, του πολιτου, τῳ πολιτῃ
οἱ πολιται, τους πολιτας, των πολιτων, τοις πολιταις

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ἀσκέω	ἄσκησις	ἀποθνῄσκω	ὁ θάνατος
ὁ θόρυβος	θορυβέω	ὁ θάνατος	ἀθάνατος 2
ὁ ὁπλίτης	τὸ ὅπλον	τιμάω	ἡ τιμή
ὁ/ἡ παῖς	ὁ παιδαγωγός	θαυμάζω	θαυμάσιος 2

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Τισσαφέρνης ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ (ἀλήθειαν – ἀληθὴς – ἀληθῆ) λέγειν.
2. Οἱ Μυσοὶ ἐν βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ (εὐδαιμονίας – εὔδαίμονας) καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν.
3. Καταλαμβάνουσι (τὰς – τοὺς) φύλακας ἀμφὶ πῦρ (καθημένας – καθημένους).
4. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον (στρατιώτας – στράτευμα – μισθοφόρους) συνέλεξεν.
5. (Τὸν – Τὴν) δ' οὖν Εὐφράτην οἴδαμεν (= ἴσμεν), ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων (πολέμων – πολεμίων).

V. Fordítsa görögre!
1. Ez a ló a katonáé, a kanca pedig a hadvezéré. 2. Meghaltok. 3. Ajándékokkal próbálta meggyőzni a katonákat. 4. A hadvezérek többsége igazságos. 5. Az athéniaké lett a győzelem. 6. A katonák kövekkel (ὁ λίθος) dobálták a hadvezért. 7. *Mindenki ismeri őt.* 8. Amikor a hadvezér elesett, a katonák menekülni kezdtek. 9. Nem egy folyót, hanem magát a tengert látod. 10. Ezek maradnak, azok pedig menekülnek (οἱ μὲν – οἱ δὲ). 11. *Szent ez a sziget, mint* (ὥσπερ) *minden sziget.*

λυθῆναι (ao.) pt.-a		
λυθείς	-θεῖσα	-θέν
λυθέντα	-θεῖσαν	-θέν
λυθέντος	-θείσης	-θέντος
λυθέντι	-θείσῃ	-θέντι
λυθέντες	-θεῖσαι	-θέντα
λυθέντας	-θείσας	-θέντα
λυθέντων	-θεισῶν	-θέντων
λυθεῖσι(ν)	-θείσαις	-θεῖσι(ν)

ἐτύγχανε παρών
épp jelen volt
ἐτύγχανον λέγων
épp beszéltem
ἐλάθε φυγών
titkon elmenekült
ἔλαθον ἐσελθόντες
észrevétlenül mentek be
διάγομεν μανθάνοντες
folyton tanulunk
διετέλει λέγων
azt hajtogatta
χαίρω μανθάνων
örömmel tanulok
χαίρει διαλεγόμενος
szívesen beszélget
ἥδομαι ἀκούων σου
élvezettel hallgatlak

λυθῆναι	γραφῆναι
ao. P.	
gyenge	erős
oldattam	írattam
ἐλύθην	ἐγράφην
ἐλύθης	ἐγράφης
ἐλύθη	ἐγράφη
ἐλύθημεν	ἐγράφημεν
ἐλύθητε	ἐγράφητε
ἐλύθησαν	ἐγράφησαν

18 ᾿Ολην τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak

Miután elfoglalta Sardeist és fogságba ejtette Kroisos lyd királyt, az idősebb Kyros Babylón ellen indult. Vonulása során meghódította a phrygöket, a kappadókiaiakat és az arabokat. Babylón falai alá érkezve ostromgyűrűbe vonta a várost, de mivel a falak erősek és magasak voltak, az ostrom kilátástalannak tűnt. A babylóniak nem ijedtek meg a perzsák ostromgyűrűjétől, hiszen húsz évre elegendő élelmet halmoztak fel. Kyros tehát úgy döntött, hogy csellel veszi be a várost. Árkot ásatott, s egy éjjelen, amikor Babylón ünnepet ült, a várost átszelő folyó vizét az árokba vezette.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν. ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί, ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ[1] οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ᾽ ἄλλους συμμάχους κατ᾽ οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι ᾗπερ πρόσθεν τεταγμένους. οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δὲ καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ ἱππέων ἔλεξε τοιάδε.

[1] (ἔδαφος)

ἡ **Βαβυλών**, ῶνος Babylón
Βαβυλώνιος 3 babylóni
τὸ **ἔδαφος**, ους fenék *(folyóé)*
ἡ **ἑορτή**, ῆς ünnep
ἐπειδὴ τάχιστα mihelyt
ᾗπερ ahol, (a)mint
κατά (+ acc.) vmin keresztül, szerte
ξηρός 3 száraz
ὀρωρυγμένος 3 kiásott
ἡ **οὐρά**, ᾶς farok
κατ᾽ **οὐράν** toútων ezek utóvédeként
πεζός 3 gyalogos
πορεύσιμος 2 járható
πρόσθεν elöl
σύμμαχος 2 szövetséges
ἡ **τάφρος**, ου árok, sánc
τάχιστα igen hamar, hirtelen
τοιάδε ilyesmiket
τὸ **ὕδωρ**, ὕδατος víz
ὁ **ὑπηρέτης**, ου evezős, alárendelt
ὁ **χιλίαρχος**, ου „ezredes”
ἡ **χιλιοστύς**, ύος ezer fős sereg
ὡς amint

– Az alárendelt mondatok állítmánya függő beszédben nem változik, ha a főmondat állítmánya jelen idejű. Ha a főmondat állítmánya múlt idejű, akkor az alárendelt mondat állítmánya optativus (obliquus) lehet, rendszerint azonban az eredeti állítmány megmarad. Ha az alárendelt mellékmondat állítmánya kijelentő módban álló múlt idejű igealak, akkor ez megmarad a függő beszédben is.
– A függő kérdésre ugyanazok vonatkoznak, mint a függő beszédre: a mellékmondat állítmánya általában ugyanolyan módban, actióban és időben marad, mint az egyenes kérdésben. Kötőszóként kérdő (vagy határozatlan) névmás, kérdő (vagy határozatlan) határozószó, vagy kérdőszó áll. Az eldöntendő kérdés kérdőszava εἰ (= vajon, -e) is lehet.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
ὁράω, βοάομεν, τιμάουσι, ἀντήραον, ἐτιμάομεν, ἐβόαον

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ φυγή , την φυγην, της φυγης, τῃ φυγῃ
αἱ φυγαι, τας φυγας, των φυγων, ταις φυγαις

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) a madár által	(1) μετὰ τῆς θυγατρός
(b) naponta	(2) ἐφ' ἡμῖν
(c) ezután	(3) σὺν θεοῖς
(d) korunkban	(4) ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος
(e) a lányával	(5) ἐν τούτῳ
(f) isteni segítséggel	(6) ἐκ τούτων
(g) e(zen)közben	(7) καθ' ἡμέραν

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. Πολὺ γὰρ οἱ ὄνοι τῶν ἵππων ἔτρεχον (ταχέως – θᾶττον – τάχιστα).
2. Ἔλεγε (πρῶτος – πρώτη – πρώτης) Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε.
3. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, (οὗς – ἃς – ἃ) ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου.
4. Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης (ἦν – ὢν – ὄν) συνηκολούθει.
5. Ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων (διαλεγόμενον – διαλεγομένου – διαλεγομένων).

V. Fordítsa görögre!
1. Akkoriban Dareios uralkodott. 2. Miután Dareios meghalt, a fia lett a király. 3. Az apja halála után Xerxés lett a perzsák királya. 4. Azt mondják, hogy a nymphák is istennők. 5. Ezt a katonát a barbárok ölték meg. 6. *Az egyik cseveg* (λαλέω)*, a másik beszél.* 7. A szövetségesek többsége elmenekült. 8. Nem könnyű a törvényeknek engedelmeskedni. 9. A gazembereknek jól megy a soruk (εὖ πράττω). 10. Az egyik igazat mond, a másik hazudik.

οὐδείς 3		
egy sem, senki, semmi		
οὐδείς	οὐδεμία	οὐδέν
οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν
οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός
οὐδενί	οὐδεμιᾷ	οὐδενί

ἀεί	mindig
αὖ	továbbá, újra
αὖθις	ismét
αὐτίκα	rögtön
εἶτα	aztán
ἔπειτα	ezután
ἐνθάδε	ide; itt
εὖ	jól
ἤδη	már(is)
μάλα	nagyon
πάνυ	nagyon
νῦν	most
τότε	akkor
τήμερον	ma
αὔριον	holnap
χθές	tegnap
πάλιν	ismét
σχεδόν	csaknem
ἐγγύς	közel
λίαν	túlzottan

λυθήσεσθαι	γραφήσεσθαι
fut. P.	
gyenge	erős
oldatni fogok	íratni fogok
λυθήσομαι	γραφήσομαι
λυθήσῃ	γραφήσῃ
λυθήσεται	γραφήσεται
λυθησόμεθα	γραφησόμεθα
λυθήσεσθε	γραφήσεσθε
λυθήσονται	γραφήσονται

19 ῾Ομοίως ἐνέδρᾳ – Mintha csapda lenne

Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς ῾Ιέρωνα τὸν τύραννον. Ezzel a mondattal kezdődik a *Hierón* című Xenophón–dialógus. Hierón Syrakusai tyrannosa volt a görög–perzsa háborúk idején. Udvarában sok költő fordult meg, így például a kardalköltő Pindaros és Bacchylidés, a tragédiaíró Aischylos, valamint Simónidés, aki a Thermopylainál elesett spártaiak sírversét írta. Simónidés és Hierón arról beszélgetnek, hogy ki a boldogabb, a tyrannos vagy a magánember. (Hierón szerint a magánember boldogabb a tyrannosnál.) A dialógussal a hazájából száműzött Xenophón azokra a kérdésekre keresett választ, amelyek a kortárs athéni gondolkodókat foglalkoztatták. Az előbb Skyllosban, utóbb Korinthosban letelepedett Xenophón tehát lélekben sohasem szakadt el Hellas nevelőiskolájától, Athéntól.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, κἀκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἦν ἰδιώτης, νῦν ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, ξυνῆν δὲ ἐμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ᾠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἡδομένων ἐμοὶ διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους, ἀπεστέρημαι δ' αὖ τοῦ ἡδέως ἐκείνοις ὁμιλεῖν διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ' αὐτῶν· μέθην δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττομαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δ' ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀόπλους ἔχειν ἐθέλειν περὶ αὐτὸν μήθ' ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μὲν μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις δὲ μᾶλλον ἢ ῞Ελλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φόβων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὅ γέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυμεὼν γίγνεται.

ἀνθρώπινος 3 emberi
ἄοπλος 2 fegyvertelen
ἀπεστέρημαι meg vagyok fosztva
ἀργαλέος 3 fárasztó, borzasztó
ἡ **ἀφυλαξία**, ας az őrizet hiánya
ὁ **βίος**, ου élet
ἐκεῖνος 3 az, amaz
ὁπότε **ἐπιθυμήσαιμι** valahányszor vágytam
ἡ **ἐπιθυμία**, ας vágy(akozás)
ἡ **ἐρημία**, ας egyedüllét, magány
ὁ **ἑταῖρος**, ου társ
ἡ **εὔνοια**, ας jóindulat
ἡ **εὐφροσύνη**, ης öröm
ἡδύς 3 (εῖα, ύ) édes, kellemes
ὁ **ἡλικιώτης**, ου kortárs
ἡ **ἡσυχία**, ας nyugalom
ἡ **θαλία**, ας lakoma
καταπεπληγμένος 3 „megszállott"
ἡ **κοίτη**, ης lefekvés, ágy
ὁ **λυμεών** ῶνος tönkretevő
λυπηρός 3 fájdalmas
μᾶλλον inkább
ἡ **μέθη**, ης részegség
μέχρι (+ gen.) -ig, amíg
ξένος 3 idegen
ὅτε amikor
ὁ **ὄχλος**, ου tömeg
πῶς hogyan?
τὸ **συμπόσιον**, ου symposion, „ivászat"
τὸ **τεκμήριον**, ου bizonyíték
ὁ **ὕπνος**, ου álom
ὁ **χορός**, οῦ kartánc
ἡ **ᾠδή**, ῆς ének

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
δηλόω, ἀναπτερόεις, ἀναστομόει, δηλόομεν, ἀναπτερόετε, δηλόουσι, ἐδήλοον, μετεμόρφοες, ἀνεστόμοε

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ γλῶττα, την γλωτταν, της γλωττης, τῃ γλωττῃ
αἱ γλωτται, τας γλωττας, των γλωττων, ταις γλωτταις

III. Adja meg a megszólító esetben álló szavakat (kifejezéseket) magyarul!
Példa: ὠγαθέ (ῶ ἀγαθέ) : baráto(cská)m! *(vagy:)* te jó ember! *(gúnyosan is)*

(ῶ) ἄνδρες ᾽Αθηναῖοι	(ῶ) Σιμωνίδη
(ῶ) ἄνδρες στρατιῶται	(ῶ) ἄνθρωπε
(ῶ) ἄνδρες δικασταί	(ῶ) Πολύευκτε
(ῶ) ἄνδρες σύμμαχοι	(ῶ) Σώκρατες
(ῶ) βουλή	(ῶ) Δημόσθενες
(ῶ) πολῖται	(ῶ) βασιλεῦ

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. Δῆλον γάρ, ὅτι (ταῦτά – τοῦτό – αὕτη) ἐστιν ἡ δικαιοσύνη (igazságosság).
2. ᾽Αλλά, εἰ (βούλει – βούλεται – βούλεσθε), μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ᾽ ἐθέλω πορεύεσθαι.
3. (῾Ρήτωρ – ῾Ρήτορα – ῾Ρήτορι) ἄρα χρή σε καλεῖν;
4. Οὐκ ἐξ ἴσου, ῶ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα (φέροντα – φέρων – φέρουσαν).

V. Fordítsa görögre!
1. Sókratés nem érdemelt halált. 2. A hadvezér a katonáit az ellenség ellen vezeti. 3. Ez a hadvezér, úgy tűnik, bolondul a nőkért (γυναιμανής 2). 4. Van egy hadvezérük, nagyon gonosz. 5. A katonának rosszul megy a sora. 6. A legtöbb embernek nehéz(séget jelent), hogy igazságos dolgokat tegyen. 7. A jók gazdagság helyett mindig a tisztességre törekszenek. 8. Csodáljuk a spártaiak vitézségét. 9. Az ajándékok meggyőzték a katonákat. 10. Homéros állítólag vak (τυφλός 3) volt. 11. Mi az? Mit akartok mondani? 12. Helené férje Menelaos volt. 13. Na és?!

VI. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) lóversenytér	(1) παραθαλάσσιος
(b) testőr	(2) λογογράφος
(c) beszédíró	(3) ἀναρχία
(d) bevezetés	(4) πρόλογος
(e) félisten	(5) δώδεκα
(f) tengerparti	(6) τρίπους
(g) háromláb(ú szék, üst)	(7) ἱππόδρομος
(h) tizenkettő	(8) ἡμίθεος
(i) vezető nélküli állapot	(9) σωματοφύλαξ

ipf. coni.	
A.	M.-P.
λύω	λύωμαι
λύῃς	λύῃ
λύῃ	λύηται
λύωμεν	λυώμεθα
λύητε	λύησθε
λύωσι(ν)	λύωνται

20 Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ – A derék Kritias egészségére!

Athén elvesztette a peloponnésosi háborút. A vereség után megbukott a demokrácia is: spártai segédlettel egy harminc oligarchából álló törvényhozó testület került Athén élére, hogy új alkotmányt dolgozzon ki. Rémtetteik miatt őket nevezték utóbb a „harminc zsarnok"-nak. Egyik vezérük a mérsékelt Théramenés volt, a másik Kritias, aki mivel sokat volt együtt filozófusokkal, ἐκαλεῖτο ἰδιώτης μὲν ἐν φιλοσόφοις, φιλόσοφος δὲ ἐν ἰδιώταις. A harmincak kezéhez sok vér tapadt, athéni polgárok és metoikosok vére. Amikor Théramenés már nem tudta vállalni rémuralmuk jogtalanságait, szembefordult Kritiasszal. Kritias azonnal elfogatta Théramenést, elítéltette és kivégeztette. A drámai jelenetet Xenophón örökítette meg *Görög történet*ében, a *Hellénika*ban.

Εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οὗ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε[1]. ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἵλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἵλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. λέγεται δ' ἓν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν[2], ἐπήρετο· Ἂν δὲ σιωπῶ[3], οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι; καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ.

[1] tegyétek meg, amit kell [2] ha nem hallgat el [3] *(casus eventualis)*

ἄν talán ha, ha
τὸ **βουλευτήριον**, ου tanácsháza
ἡ **βουλή**, ῆς (az ötszázak) tanács(a)
ὁ **βωμός**, οῦ oltár
ὁ **δρύφακτος**, ου korlát
τὸ **ἐγχειρίδιον**, ου tőr
εἰκός illő; itt: történni szokott
εἰ μή ha nem
τὸ **ἔμπροσθεν** (+ gen.) előtér; előtti hely
ἔστω legyen
ἡσυχίαν ἔχει csendben marad
κατακεκριμένος 3 elítélt
τὸ **κώνειον**, ου bürök(lé)
μάλα nagyon
οἷος 3 milyen
πλήρης 2 teli (amivel: gen.)
τὸ **ῥῆμα**, ατος mondás
οἱ **ὑπηρέται**, ῶν a (törvény)szolgák
ἡ **φρουρά**, ᾶς őrség
ἡ **φωνή**, ῆς hang
ὥσπερ miként

– A mutatónévmások erősíthetők az -ι elemmel: τουτονί.
– A tagadószavak: οὐ és összetételei; a tiltószavak μὴ és összetételei. Ha az összetett tagadószó vagy tiltószó megelőzi az egyszerű tagadószót illetve tiltószót, akkor a mondat nem tagadó vagy tiltó, hanem állító illetve parancsoló.
Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδείς. Nem érkezik meg senki.
Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδεὶς οὐδέποτε. Nem érkezik meg soha senki.
Οὐδεὶς οὐκ ἀφικνεῖται. Mindenki megérkezik.
Τοῦτ' οὐκ οἶδεν οὐδείς. Ezt nem tudta senki.
– οὐ ἀγνοοῦντες: az ilyen kettős tagadás erős állítás.

I. Vonja szét az alakokat!
ἐνόσει, ἡγεῖσθε, φοβεῖται, οἰκεῖς, διετέλει, διατελεῖς ἐπιθυμεῖτε

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ θρίξ, την τριχα, της τριχος, τῃ τριχι
αἱ τριχες, τας τριχας, των τριχων, ταις θριξι(ν)

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) háromszor egy évben	(1) μακρόν χρόνον
(b) napnyugta előtt	(2) πρὸ δύντος ἡλίου
(c) nem sokkal később	(3) κατὰ ἔτος
(d) hosszú ideig	(4) τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ
(e) egész nap	(5) τοῦ λοιποῦ
(f) évente	(6) ἀνα πᾶσαν τὴν ἡμέραν
(g) a jövőben	(7) οὐ πολλῷ ὕστερον

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ἐγὼ δέ (σε – σου – σοι), ὦ Σεύθη, δίδωμι (ἐμαυτὸν – σεαυτὸν – ἑαυτὸν) καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους φίλους εἶναι πιστούς.
2. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν περὶ (αὐτήν – αὐτήν) .
3. Κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον (ποιεῖν – ποιεῖσθαι).
4. Αὐτὸς δ' οὐκ (ἔφη – ἔφαμεν – ἔφασαν) ἰέναι.
5. Ὁ δὲ Ὀρόντας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἥξοι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται (πολλούς – πλείους – πλείστους).
6. Ὁ Κῦρος εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς (τῷ – τῇ) ἑαυτοῦ χειρὶ τὸν Ἀρταγέρσην (τὸν – τῶν) ἄρχοντα αὐτῶν.

V. Melyik a kakukktojás, és miért?
ἠλίθιος – καινός – ξηρός – σύμμαχος

VI. Fordítsa görögre!
1. Ez a katona bátrabb, mint a többi. 2. A katonák nem engedelmeskednek a gyáva hadvezérnek. 3. A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy keljenek át a folyón. 4. A perzsa király katonái nem bátrabbak, mint a görögök. 5. A hadvezér gyorsabban menekült el, mint a katonák többsége. 6. Ezek a katonák sokkal bátrabbak, mint azok. 7. Az athéniak hadvezére a legbölcsebb. 8. Az athéniak közül a hadvezér a leggyávább. 9. Ez a katona ölte meg a legtöbb ellenséget. 10. A szónokok gyakran nem mondanak igazat.

ao. coni.	
A.	M.-P.
λύσω	λύσωμαι
λύσῃς	λύσῃ
λύσῃ	λύσηται
λύσωμεν	λυσώμεθα
λύσητε	λύσησθε
λύσωσι(ν)	λύσωνται

21 ῾Η γραφὴ κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád

Az athéni Sókratés fiatal korában természetbölcselettel foglalkozott; később, ahogy Cicero mondja, a filozófiát az égből az emberek házaiba lehozva azt kutatta, hogy mi az ἀρετή, tanítható-e, s ha igen, miképp. Soha nem írt semmit, mert mint mondta, ő maga semmit sem tud, csak azt, hogy semmit sem tud. Néhány évvel a peloponnésosi háború után egy bizonyos Melétos azzal vádolta meg a hetvenéves Sókratést, hogy tanításával megrontja az ifjakat, és nem hisz a város isteneiben. Egy ötszázegy tagú esküdtbíróság halálra ítélte Sókratést, aki a börtönből nem szökött meg, noha lett volna rá mód. Baráti körben, a lélek halhatatlanságáról beszélgetve itta ki a méregpoharat. Kivégzése után tanítványai, Platón és Xenophón fiktív védőbeszédekben próbálták igazolni az ellene fölhozott vádak alaptalan voltát.

Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις ᾿Αθηναίους ἔπεισαν οἱ γραφάμενοι Σωκράτην ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. ῾Η μὲν γὰρ γραφὴ κατ᾽ αὐτοῦ τοιάδε ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Πρῶτον μὲν οὖν ὡς οὐκ ἐνόμιζεν οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς ποίῳ ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ· θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν, καὶ μαντικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν.

ἀφανής 2 nem látható
᾽Αθηναῖος 3 athéni
ἡ **γραφή**, ῆς (köz)vád
οἱ **γραφάμενοι**, ων a vádlók
τὸ **δαιμόνιον**, ου istenség, emberfölötti lény
ὁ **θάνατος**, ου halál
κατά (+ gen.) ellen
κοινός 3 közös, nyilvános
ἡ **μαντική**, ῆς jóslás
οἶκοι otthon
ποῖος 3 milyen, miféle
τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ilyenféle
φανερός 3 jól látható, közismert

– A φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι, φαίνομαι igei kifejezéseket személyesen szerkeszti a görög: akiről/amiről nyilvánvaló valami, az a kifejezés alanya, ami pedig nyilvánvaló róla, azt az alannyal egyeztetett participium fejezi ki.
– οὐκ ἀφανὴς ἦν + pt.: (erős) állítás, ugyanúgy szerkeszve, mint az előző pontban.
– A óhajtás módja az optativus (1) εἰθε vagy εἰ γάρ módosítószóval vagy (2) enélkül. Tagadása: μή.
– A parancsot az imperativus fejezi ki.
– A tiltás kifejezése: (1) μή + imperativus ipf.; vagy (2) μή + coni. ao.
– Az első személyű felszólítás módja: coni. (hortativus). Tagadása: μή.

I. Vonja szét az alakokat!
οἰκοῦσιν, ᾠκοῦμεν, ἐνόσουν, ἐφοβούμεθα, φιλῶ, διετελοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ μήτηρ, την μητερα, της μητρος, τῃ μητρι
αἱ μητερες, τας μητερας, των μητερων, ταις μητρασιν

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) reménytelenül	(1) διὰ ταῦτα
(b) emiatt	(2) πρὸς τούτοις
(c) az apjáról	(3) χρημάτων ἕνεκα
(d) az anyjáért	(4) ἐπὶ Σόλωνος
(e) ráadásul	(5) ἄνευ ἐλπίδος
(f) pénzért	(6) ὑπὲρ τῆς μητρός
(g) Solón korában	(7) περὶ τοῦ πατρός

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Μεῖζον μέν φαμεν κακὸν τὸ (ἀδικεῖ – ἀδικεῖν), ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.
2. Οὗτοι (bizony nem) ᾽Αθηναῖοι δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ (διαβολήν – γραφήν – κατηγορίαν).
3. Ξενοφῶν τὸ ἥμισυ (τὸ στράτευμα – τοῦ στρατεύματος – τῶν στρατιωτῶν) κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον.
4. ᾽Αδικεῖτε, ὦ ἄνδρες ᾽Αθηναῖοι, (πόλεμον – πολέμου – πολέμιοι) ἄρχοντες καὶ σπονδὰς (λύοντες – λύοντας).
5. Πάντες γὰρ ἄρα (τὰ ἀγαθὰ – τῶν ἀγαθῶν – τοῖς ἀγαθοῖς) ἐπιθυμοῦσιν.

V. Fordítsa görögre!

1. A lehető (ὡς) legjobbakká akarunk válni. 2. A régi hadvezérek bátrabbak voltak a maiaknál. 3. *Nem ez történt.* 4. A görögök nem gyávábbak a barbároknál. 5. A mi hadvezérünk bátrabb, mint a tiétek. 6. Ezt könnyebb mondani, mint megtenni. 7. Ennek a hadvezérnek több katonája van, mint annak. 8. Ma ezt mondod, holnap meg azt. 9. Én vagyok a legjobb a hadvezérek között. 10. Nem minden katona engedelmeskedik ugyannak a hadvezérnek.

ao. opt. A. és M.	
λύσαιμι	λυσαίμην
λύσαις	λύσαιο
λύσαι	λύσαιτο
λύσαιμεν	λυσαίμεθα
λύσαιτε	λύσαισθε
λύσαιεν	λύσαιντο

22 Εἰ ἐβούλετο – Ha akarta

A vádló szavai után kapott szót Sókratés. A tanítványok védőbeszédeiből következtetve először a róla kialakult előítéletekről beszélt. Ezek, érvelt, két okból erednek. Aristophanés egyik korai komédiájában, a *Felhők*ben úgy léptette föl őt a színpadon, mint aki a gyengébb érvet erősebbé tudja tenni, és erre jó pénzért bárkit hajlandó meg is tanítani – azaz szofistaként. A másik ok: egy barátja Delphoiban azt a kérdést tette fel, van-e bölcsebb ember Sókratésnál. A Pythia azt válaszolta, hogy nincs, ő a legbölcsebb. Sókratés ezután sorra járta azokat, akiket bölcsnek tartottak. Kérdései nyomán azonban kiderült, hogy ezek a bölcsek semmit sem tudnak, tehát ő annyival bölcsebb náluk, hogy legalább ezt tudja magáról. Az athéniak többsége így valószínűleg kellemetlen kötekedőnek tartotta Sókratést.

Ἀλλ' ἐγώ, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελήτου, ὅτῳ ποτὲ γνοὺς[1] λέγει ὡς ἐγὼ οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γέ με ἐν ταῖς κοιναῖς ἑορταῖς καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρατυγχάνοντες ἑώρων[2] καὶ αὐτὸς Μέλητος, εἰ ἐβούλετο. καινά γε μὴν δαιμόνια πῶς ἂν ἐγὼ εἰσφέροιμι λέγων ὅτι θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ τι χρὴ ποιεῖν; καὶ γὰρ οἱ φθόγγοις οἰωνῶν καὶ οἱ φήμαις ἀνθρώπων χρώμενοι φωναῖς δήπου[3] τεκμαίρονται. βροντὰς δὲ ἀμφιλέξει τις ἢ μὴ φωνεῖν ἢ μὴ μέγιστον οἰωνιστήριον εἶναι; ἡ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἱέρεια[4] οὐ καὶ αὐτὴ φωνῇ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ[5] διαγγέλλει; ἀλλὰ μέντοι καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἐγώ φημι, οὕτω πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν οἰωνούς τε καὶ φήμας καὶ συμβόλους τε καὶ μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ καὶ οἶμαι οὕτως ὀνομάζων καὶ ἀληθέστερα καὶ ὁσιώτερα λέγειν τῶν τοῖς ὄρνισιν ἀνατιθέντων τὴν τῶν θεῶν δύναμιν. ὥς γε μὴν οὐ ψεύδομαι κατὰ[6] τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτ' ἔχω τεκμήριον· καὶ γὰρ τῶν φίλων πολλοῖς δὴ ἐξαγγείλας τὰ τοῦ θεοῦ συμβουλεύματα οὐδεπώποτε[7] ψευσάμενος ἐφάνην. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀκούοντες οἱ δικασταὶ ἐθορύβουν, οἱ μὲν ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες, εἰ καὶ παρὰ θεῶν μειζόνων ἢ αὐτοὶ τυγχάνοι, πάλιν εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἄγε[8] δὴ ἀκούσατε[9] καὶ ἄλλα, ἵνα[10] ἔτι μᾶλλον οἱ βουλόμενοι ὑμῶν ἀπιστῶσι τῷ ἐμὲ τετιμῆσθαι[11] ὑπὸ δαιμόνων. Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε ἐλευθεριώτερον μήτε δικαιότερον μήτε σωφρονέστερον[12].

[1]vajon honnan tudva [2]ὁράω praet. ipf. pl. 3. [3]kétségkívül [4]a Pythóban (= Delphoiban) a tripuson (ülő) papnő [5]isteni jelek, üzenetek [6](+ gen.) illetően [7]még sohasem [8]nosza, nohát [9]hallgassátok meg [10](+ coni.) hogy [11]τὸ ἐμὲ τετιμῆσθαι megbecsülésben van részem [12]„bölcsebb"

ἀληθέστερος 3 igazabb
ἡ **βροντή**, ῆς mennydörgés
ὁ **δαίμων**, ονος emberfölötti lény
δημόσιος 3 közös(ségi)
ὁ **δικαστής**, οῦ bíró
δίκαιος 3 igazságos
ἡ **δύναμις**, εως erő
ἐλευθέριος 3 ἐλεύθερος-hoz méltó
ὁ/ἡ **μάντις**, εως jós, jósnő
μέγιστος 3 legnagyobb
τὸ **μέλλον**, οντος a jövő
μηδείς 3 senki
τὸ **οἰωνιστήριον**, ου jósjel *(madártól)*
ὁ **οἰωνός**, οῦ (jós)madár
ὁσιώτερος 3 jámborabb
ὁ **σύμβολος**, ου jósjel, előjel
τὸ **συμβούλευμα**, ατος tanács
ὁ **τρίπους**, ποδος háromlábú szék
ἡ **φήμη**, ης jóslat
ὁ **φθόγγος**, ου hang, csicsergés

I. Vonja szét az alakokat!
τιμᾷς, ὁρῶ, ἐβόα, ὁρῶμεν, τιμῶσι, ἐβόων, τιμᾶτε

II. Jelölje a hangsúlyt!
βέλτιον, βελτιον, βελτιονος, βελτιονι
βελτιονα (βελτιω), βελτιονα (βελτιω), βελτιονων, βελτιοσι(ν)

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. (᾽Εγὼ – Σὺ) καὶ πόλεως (μέγιστος – μεγίστου – μεγίστης) εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ (σὸν – ἡμέτερον) ὄνομα μέγιστόν ἐστι.
2. ᾽Ανδρες στρατιῶται, (οὐ – μὴ) θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.
3. ᾽Ανδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον τὸ γεγενημένον· τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας (μὴ – οὐδὲν – μηδὲν) οἴμαι θαυμαστόν.
4. Οἱ δ᾽ ἡγεμόνες, (ἡμεῖς – οἱ – οὓς) ἔχομεν, (οὔ – μή) φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν.
5. ᾽Αλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι (οὐ – (∅) – μὴ) δυνατόν.

IV. Fordítsa görögre!
1. Az a katona bátor, emez itt gyáva. 2. A katonának bátornak kell lennie. 3. Illő, hogy a katona bátor legyen. 4. A gyáva katona is azt mondta, hogy ő bátor. 5. Más a bátorság, és más a gyávaság. 6. Ki a bátor, és mi a bátorság? 7. Hogyan lehetünk jó katonák? 8. A hadvezér legyen bátor! 9. Ez a katona bátran harcol, noha (καίπερ + pt.) beteg. 10. A szövetségesek közül sokan elestek. 11. Mint némelyek mondják, voltak költők Homéros előtt is.

activum						
	ind.	ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι		
2.	λύεις	ἔλυες	λύῃς	λύοις	λῦε	λύειν
3.	λύει	ἔλυε(ν)	λύῃ	λύοι	λυέτω	
pl. 1.	λύομεν	ἐλύομεν	λύωμεν	λύοιμεν		λύων
2.	λύετε	ἐλύετε	λύητε	λύοιτε	λύετε	λύουσα
3.	λύουσι	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν	λυόντων	λῦον
sg. 1.	λύσω			λύσοιμι		
2.	λύσεις			λύσοις		λύσειν
3.	λύσει			λύσοι		
pl. 1.	λύσομεν			λύσοιμεν		λύσων
2.	λύσετε			λύσοιτε		λύσουσα
3.	λύσουσι			λύσοιεν		λῦσον
sg. 1.		ἔλυσα	λύσω	λύσαιμι		
2.		ἔλυσας	λύσῃς	λύσαις, λύσειας	λῦσον	λῦσαι
3.		ἔλυσε(ν)	λύσῃ	λύσαι, λύσειε(ν)	λυσάτω	
pl. 1.		ἐλύσαμεν	λύσωμεν	λύσαιμεν		λύσας
2.		ἐλύσατε	λύσητε	λύσαιτε	λύσατε	λύσασα
3.		ἔλυσαν	λύσωσι(ν)	λύσαιεν, λύσειαν	λυσάντων	λῦσαν

23 Κέρδος ὁ θάνατος – Nyereség a halál

A védőbeszéd meghallgatása után a bírák leadták szavazataikat, hogy bűnös-e a vádlott, vagy ártatlan. A szavazatok összeszámlálása után, ha a bírák többsége felmentette a vádlottat, a per véget ért. Ha a szavazatok többsége a vádlottat bűnösnek nyilvánította, a vád és a védelem javaslatot tett a büntetésre. Ezután a bírák ismét szavaztak, hogy a két javasolt büntetés közül melyiket róják a vádlottra. Sókratés perében az első szavazás eredménye: Sókratést 281:220 arányban bűnösnek találták. A vád halálbüntetést kért. Platón védőbeszéde szerint Sókratés először azt akarta kérni, hogy élete végéig ingyen étkezhessen a Prytaneionban, majd ezt barátai unszolására pénzbüntetésre módosította. A második szavazás eredménye: 361 szavazat: halál, 140 szavazat: pénzbüntetés.

Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστιν τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν ἀλλ' οἷον ὕπνος ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος – ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας – εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστιν τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσι πάντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί;

ἀγαθός 3 jó
ἡ **αἴσθησις**, εως érzékelés
ἀμείνων 2 jobb (aminél: gen.)
ἄμεινον jobban
ἄρα tudniillik, azaz
αὖ viszont
ὁ (μέγας) **βασιλεύς**, έως a (perzsa) király
δυοῖν θάτερον két dolog közül valamelyik
εἴτε akár
ἐκεῖ ott
ἐπειδάν miután
εὐαρίθμητος 2 könnyen megszámlálható
ἤ vagy *(választó kötőszó)*
ἥδιον kellemesebben
θαυμάσιος 3 csodálatos
κατὰ τὰ λεγόμενα mint mondják
τὸ **κέρδος**, ους nyereség
ἡ **μεταβολή**, ῆς átváltozás
ἡ **μετοίκησις**, εως átköltözés (ahonnan: gen.)
οἷον olyan mint
τὸ **ὄναρ**, ὀνείρατος álom(kép)
(οὐδὲν) **πλείων** 2 (semmivel sem) több
πρός (+ acc.) képest
ὁ **τεθνεώς**, ῶτος halott
καὶ **τῇδε** másfelől is
ὁ **τόπος**, ου hely
ὁ **ὕπνος**, ου alvás, álom
ὥστε hogy, úgyhogy

I. Vonja szét az alakokat!
μεταμορφοῖ, ἀναπτεροῦμεν, ἀναπτέρου, μετεμόρφουν, μεταμορφοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!
λειπειν, λειπων, λειπουσα, λειπον, λειπεσθαι
λιπειν, λιπων, λιπουσα, λιπον, λιπεσθαι

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) a következő nyáron	(1) στρατηγοῦντος τοῦ Μιλτιάδου
(b) a hadvezérek megölése miatt	(2) τούτων γενομένων
(c) a hajó közeledtére	(3) τοῦ ἐπιγενομένου θέρους
(d) a hadvezér kérdésére	(4) ἀποθανόντων τῶν στρατηγῶν
(e) a többiek megmenekülése után	(5) ἐρομένου τοῦ στρατηγοῦ
(f) Miltiadés vezetésével	(6) τῆς νεὼς προσερχομένης
(g) ezek után	(7) σωθέντων τῶν ἄλλων

IV. Fordítsa görögre!
1. Szégyen a futás, de hasznos. 2. A hadvezérnek sok barátja volt. 3. A bátor katona legyőzi a nehézségeket. 4. Sokaknak megárt a győzelem. 5. Hol vannak a hadvezérek? 6. Még a katonáim sem hisznek nekem. 7. A hadvezér tiszteli a bátor katonákat. 8. A katonák nem akarnak engedelmeskedni a hadvezérnek. 9. *Ez a nyelv nekem eléggé* (ἱκανῶς) *ismerős* (γνώριμος 2). *Gyakran hallom és beszélem.* 10. Meg akarjuk menteni (σῴζω) a várost.

medium						
	ind.	ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg. 1.	λύομαι	ἐλυόμην	λύωμαι	λυοίμην		
2.	λύῃ (-ει)	ἐλύου	λύῃ	λύοιο	λύου	λύεσθαι
3.	λύεται	ἐλύετο	λύηται	λύοιτο	λυέσθω	
pl. 1.	λυόμεθα	ἐλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα		λυόμενος
2.	λύεσθε	ἐλύεσθε	λύησθε	λύοισθε	λύεσθε	λυομένη
3.	λύονται	ἐλύοντο	λύωνται	λύοιντο	λυέσθων	λυόμενον
sg. 1.	λύσομαι			λυσοίμην		
2.	λύσῃ (-ει)			λύσοιο		λύσεσθαι
3.	λύσεται			λύσοιτο		
pl. 1.	λυσόμεθα			λυσοίμεθα		λυσόμενος
2.	λύσεσθε			λύσοισθε		λυσομένη
3.	λύσονται			λύσοιντο		λυσόμενον
sg. 1.		ἐλυσάμην	λύσωμαι	λυσαίμην		
2.		ἐλύσω	λύσῃ	λύσαιο	λῦσαι	λύσασθαι
3.		ἐλύσατο	λύσηται	λύσαιτο	λυσάσθω	
pl. 1.		ἐλυσάμεθα	λυσώμεθα	λυσαίμεθα		λυσάμενος
2.		ἐλύσασθε	λύσησθε	λύσαισθε	λύσασθε	λυσαμένη
3.		ἐλύσαντο	λύσωνται	λύσαιντο	λυσάσθων	λυσάμενον

24 Ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ – Csak az isten tudja

Az ítélet kihirdetése után Platón védőbeszédében Sókratés még egyszer szól a bírákhoz, és a halálról beszél. A halállal kapcsolatban, mondja, az emberek többsége ugyanazt a hibát követi el, mint az élet egyéb területein: úgy tesznek, mintha tudnának, holott nem tudnak, tudatlanságuk miatt pedig valami rossznak vélik a halált. A halál azonban nem lehet rossz, hanem inkább valami jó, hiszen a benne élő daimonion, aki soha semmit nem parancsol, csak tilt, nem térítette el őt attól, hogy a bíróságra jöjjön, és beszéd közben sem figyelmeztette őt, hogy ne úgy beszéljen, ahogyan beszélt. A halál tehát valami jó dolog kell hogy legyen. Sókratést ezután a börtönöket felügyelő hivatalnokok, a tizenegyek elvezetik, a bírák pedig felveszik a három obolos napidíjat, és hazamennek.

Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψεν τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ἄδηλος 2 nem világos; bizonytalan
ἅπερ amint, miként
ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου véletlenül
βελτίων 2 jobb
βέλτιόν ἐστι(ν) előnyösebb
ἡ **διάνοια**, ας meggondolás
δῆλόν ἐστιν, ὅτι világos, hogy
ἐάν ha
εὔελπις 2 (ι) jó reménnyel lévő
καίτοι ámbár
ὁ **κατήγορος**, ου vádló
ὁπότερος 3 melyik *(kettő közül)*
οὐδαμοῦ sehol; egyáltalán nem
πλὴν ἤ kivéve
πρότερον előbb; inkább
τὸ **σημεῖον**, ου jel
ταὐτὰ ταῦτα ugyanúgy
τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε annyi
ὁ **υἱός**, οῦ fia
οἱ **υἱεῖς** μου a fiaim
ἡ **ὥρα**, ας időszak, évszak
ὥρα ἀπιέναι ideje menni

I. Jelölje a hangsúlyt! λυσαι, ἀγγειλαι, γραφαι, πεμφας, πεμψασα, πεμφαν

II. Megválasztani valakit valamivé *(acc. névelő nélkül)*
1. Οἱ στρατιῶται τὸν Δημοσθένην εἵλοντο (hadvezérré).
2. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀρίστους εἵλοντο (vezetőkké).
3. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις Ἀγησίλαον εἵλοντο (királlyá).

III. Melyik a kakukktojás, és miért? χῶραι – εὐφροσύναι – ὧραι – ἱέρειαι

IV. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) az ő vezetésével	(1) πολλῶν παρόντων
(b) miután meghozta törvényeit	(2) ἀπελθόντος ἐμοῦ
(c) miután az athéniak közelebb jöttek	(3) ἀρχομένου χειμῶνος
(d) távollétemben	(4) τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος
(e) a tél elején	(5) ἡγουμένου αὐτοῦ
(f) sokak jelenlétében	(6) νομοθετήσαντος αὐτοῦ
(g) miközben a bentlévők védekeztek	(7) τῶν Ἀθηναίων ἐγγὺς γενομένων
(h) a hadvezér eleste miatt	(8) ἀμυνομένων τῶν ἔνδον

V. Képezze az alakokat!
βάλλω ao. coni. A. sg. 2.: ἄγω ao. ind. P. pl. 3.:
γράφω ao. ind. P. sg. 3.: σπείρω inf. ao. A.:

VI. Fordítsa görögre!
1. Ilyen helyzetben (ἐν τῷ τοιούτῳ) nehéz bátornak lenni. 2. *Ők az én barátaim.* 3. *Háború lesz.* 4. *A sziget gazdag és boldog.* 5. *Itt fürdenek az előkelők* (εὐγενής 2). 6. *A görög ma is rázza a fejét* ((κατα)νεύω) *, mikor igent mond* (ἀποδέχομαι: helyesel)*, és bólint* (ἀνανεύω) *, mikor tagad* (ἀρνέομαι). 7. A hadvezér nem menekült el, hanem a katonákkal maradt. 8. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. 9. Hová futtok, katonák? 10. Itt vagyok, vezérem! 11. Maga a hadvezér is megbetegedett és meghalt. 12. Miért mondod ezt?

passivum						
	fut. ind.	ao. ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg. 1.	λυθήσομαι			λυθησοίμην		
2.	λυθήσῃ (-ει)			λυθήσοιο		λυθήσεσθαι
3.	λυθήσεται			λυθήσοιτο		
pl. 1.	λυθησόμεθα			λυθησοίμεθα		λυθησόμενος
2.	λυθήσεσθε			λυθήσοισθε		λυθησομένη
3.	λυθήσονται			λυθήσοιντο		λυθησόμενον
sg. 1.		ἐλύθην	λυθῶ	λυθείην		
2.		ἐλύθης	λυθῇς	λυθείης	λύθητι	λυθῆναι
3.		ἐλύθη	λυθῇ	λυθείη	λυθήτω	
pl. 1.		ἐλύθημεν	λυθῶμεν	λυθεῖμεν, λυθείημεν		λυθείς
2.		ἐλύθητε	λυθῆτε	λυθεῖτε, λυθείητε	λύθητε	λυθεῖσα
3.		ἐλύθησαν	λυθῶσι(ν)	λυθεῖεν, λυθείησαν	λυθέντων	λυθέν

25 Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak

Deukalión és Pyrrha fia volt Hellén. Hellén és Othréis gyermekei Xuthos, Aiolos, Dóros, Xenopatra. Aiolos és Iphis fia Salmóneus. Salmóneus és Alkidiké gyermeke Tyró. Tyróé Poseidóntól Néleus. Néleus és Khlóris fia Periklymenos. Periklymenos és Peisidiké fia Bóros. Bóros és Lysidiké fia Penthilos. Penthilos és Anchirrhoé fia Andropompos. Andropompos és Eniokhé fia Melanthos. Ezé pedig Kodros. — Az ehhez hasonló leszármazási táblák a görög történetírás kezdetei. Az első, aki a genealogia mellett a történetírás másik alapelemét, a földrajzi leírást is művelte, a milétosi Hekataios volt. Mindkét műve elveszett, de a *Földleírás* töredékei mellett megvan a *Geneélogiák* eleje is: τάδε γράφω, ὥς μοι δοκεῖ ἀληθέα εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοῖοι, ὡς ἐμοὶ φαίνονται, εἰσίν.

Μελάνθου δὲ Κόδρος γενόμενος ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν· ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανε τρόπῳ τοιῷδε. πολέμου τοῖς Δωριεῦσιν ὄντος πρὸς Ἀθηναίους, ἔχρησεν ὁ θεὸς τοῖς Δωριεῦσιν αἱρήσειν τὰς Ἀθήνας, εἰ Κόδρον τὸν βασιλέα μὴ φονεύσωσι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Κόδρος, στείλας ἑαυτὸν εὐτελεῖ σκευῇ ὡς ξυλιστὴν καὶ δρέπανον λαβὼν ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων προήει. δύο δὲ αὐτῷ ἀπαντησάντων πολεμίων τὸν μὲν ἕνα πατάξας κατέβαλεν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀγνοηθεὶς ὅστις ἦν πληγεὶς ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν ἀρχὴν Μέδοντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων.

αἱ **Ἀθῆναι**, ῶν Athén
ἡ **ἀρχή**, ῆς uralom; kezdet
ἡ **βασιλεία**, ας királyság
τὸ **δρέπανον**, ου görbe kés, sarló
οἱ **Δωριεῖς**, έων dórok
εὐτελής 2 olcsó, ócska
ὁ **ξυλιστής**, ου rőzseszedő
ὅστις (ἥτις, ὅ τι) hogy ki/mi; aki/ami csak
ἡ **πατρίς**, ίδος haza
ὁ **πόλεμος**, ου háború
πρεσβύτερος 3 idősebb
ἡ **σκευή**, ῆς ruha, öltözet
ὑπὲρ τῆς πατρίδος a hazá(já)ért
ὁ **χάραξ**, ακος sánc; tábor

– A δύο számnév gen.-a δυοῖν mellett δύο és δυῶν alakban is előfordul.
– A mutató névmások: οὗτος 3 (ez), ὅδε 3 (ez itt), ἐκεῖνος 3 (az). Ezek a névmások a névelős névszó előtt vagy után állnak. Eredetileg a névelő is mutató névmás volt. Ezt az attikaiban is mutatja néhány megrögzült forma, melyek közül a legfontosabb: ὁ[3] μέν ... ὁ[3] δέ ... A birtokos névmás általában névelővel áll. A 3. személyű birtokos névmás helyett a ἑαυτοῦ ill. az αὐτοῦ használatos. (A visszaható névmás gen.-ai a névelő és a névszó között, a személyes névmások gen.-ai általában a névszó után állnak.)
– Egy cselekvés okát gyakran („kötőszóval" erősített) participium fejezi ki, de az ok kifejezhető mellékmondattal is, melynek kötőszava lehet: ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεί, ἐπειδή. Az okhatározói mellékmondat állítmánya rendszerint kijelentő módban áll. A véleményes okot tartalmazó mellékmondat állítmánya – főmondati múlt idejű állítmány után – optativus (obliquus) is lehet.

I. Fordítsa magyarra!
τὰ τῆς πόλεως :
ζημίας ἄξιος :
λέγοι ἄν τις:
λανθάνω ἀπιών :
χαίρω μανθάνων :

II. Az eset megtartásával tegye egyes számba e főneveket!
ἀγῶσι, ἔργα, ἱππέας, ἄστεων, βοῦς

III. Xenophón mely műveiből valók az idézetek?
(1) Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων.
(2) Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας.
(3) Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἅπαντες.
(4) Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ἦν.
(5) Ὡς δ' αὖ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἔτι μᾶλλον ἐθορύβουν.
(6) Κατεστρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δ' ἐποιήσατο Ἀραβίους.

IV. Fordítsa görögre!
1. *A sír, melyben nyugszik* (= κεῖται), *egyszerű* (εὐτελής 2). 2. *Az emberek folyton beszélnek.* 3. *Háborúk mindig voltak és lesznek.* 4. Miután a szövetségesek megérkeztek, a katonák bátrabban harcoltak. 5. A katonák közül sokan meghaltak. 6. *Fáradtnak* (κάμνω) *látszik.* 7. Elmenekülni könnyebb, mint harcolni. 8. A bátorság hadvezéri erény. 9. Az oroszlán az állatok királya. 10. A legjobb szónok maga is felszólalt. 11. Kyros tolmács segítségével beszélgetett a görög hadvezérekkel.

ἡ θύρα	ajtó
ἡ χώρα	vidék
ἡ ἡμέρα	nap
ἡ ἀλήθεια	igazság
ἡ πολιτεία	alkotmány
ἡ βασίλεια	királynő
ἡ βασιλεία	királyság
ἡ οἰκία	ház(tartás)
ἡ παιδεία	nevelés
ἡ σκία	árnyék
ἡ στρατεία	hadjárat
ἡ στρατιά	hadsereg
ἡ γλῶττα	nyelv
ἡ θάλαττα	tenger
ἡ τόλμα	merészség
ἡ ἅμαξα	szekér
ἡ δόξα	vélemény
ἡ μοῦσα	múzsa
ἡ νίκη	győzelem
ἡ φυγή	menekülés
ἡ γνώμη	vélemény
ἡ ἀρετή	kiválóság
ἡ κόρη	lány
ἡ μάχη	csata
ἡ τέχνη	mesterség
ἡ τιμή	tisztelet
ἡ γῆ	föld

ἅμ' ἡλίῳ	reggel
ἀμφὶ τὸν χειμῶνα	tél közeledtén
ἀμφὶ εἴκοσι	kb. húsz
ἀν' Ἑλλάδα	Hellas–szerte
ἄνευ ἐμοῦ	tudtom nélkül
ἄνευ πόνου	fáradság nélkül
ἀντὶ τοῦ	mi helyett?
ἀντὶ τούτων	ezek helyett
ἀντὶ τῶν πόνων	fáradságáért
ἀντὶ φίλων	barátok helyett
οἱ ἀπὸ Πλάτωνος	P. tanítványai
ἀπὸ τῆς σκηνῆς	a sátortól
ἀπὸ τῆς κοίτης	az ágyról
ἀπὸ τοῦ βωμοῦ	az oltártól

26 ἱστορία – A történetírás kezdetei

A *historia* szó (ἱστορία) jelentése kutatás, nyomozás, illetőleg a látottak vagy hallottak önálló vizsgálata. Hérodotosnál a *historia* inkább maga a kutatás és a kutatás módszere, mintsem az eredmény, s csak a negyedik századtól jelenti a ἱστορία az ember múltbeli cselekedeteit megörökítő írott beszámolót, a történetírást. Ezt megelőzően még a szellemi érdeklődést általában jelölte a szó, különösen azon tudományágak esetében, amelyeknek tárgya a jelenségek világa. A ἱστορία jelentéséből következik, hogy a görög történetírás, amely a görög irodalom egyik autonóm műfaja, többnyire kortörténeti monográfia; a történetíró pedig a bizonyítékokat a szemtanúk beszámolói és saját tapasztalatai alapján mérlegelve írja le saját korának eseményeit, elsősorban a háborúkat.

Ἔφορος δ' ἐν τῇ α΄ τῶν Ἱστοριῶν τρόπον τινὰ ἐξηγήσατο, ἐν ᾧ φησὶ περὶ τῶν ἀρχαίων πραγμάτων τοὺς νεωτέρους διεξέρχεσθαι· περὶ μὲν γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγενημένων φησί τοὺς ἀκριβέστατα λέγοντας πιστοτάτους ἡγούμεθα, περὶ δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς οὕτω διεξιόντας ἀπιθανωτάτους εἶναι νομίζομεν, ὑπολαμβάνοντες οὔτε τὰς πράξεις ἁπάσας οὔτε τῶν λόγων τοὺς πλείστους εἰκὸς εἶναι μνημονεύεσθαι διὰ τοσούτων.

ἀκριβέστατα a legpontosabban
ἀκριβής 2 biztos, pontos
ἀπίθανος 2 nem meggyőző
ἀπιθανώτατος 3 a legkevésbé megbízható
διὰ τοσούτων (χρόνων) ilyen hosszú idő után
τὰ **γεγενημένα**, ων események
εἰκός (ἐστί) illő, valószínű
ἐν τῇ α΄ (βίβλῳ) az első könyvben
ἐν ᾧ amikor, ahol
καθ' ἡμᾶς a mi időnkben(i)
νεώτερος 3 ifjabb, újabb
πιστός 3 megbízható
πλεῖστος 3 legtöbb
ἡ **πρᾶξις**, εως cselekvés, tett
ὁ **τρόπος**, ου fordulat, hozzáállás

– A -τέος végű adiectivum verbale szükségességet fejez ki. Fordítása: ... ni kell. Lehet személyes, ekkor az alany van hangsúlyozva; lehet személytelen, ekkor magán a cselekvésen van a hangsúly.

I. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!
Δεῖ ἡμᾶς ποιεῖν ἃ ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς.
(*A haza minden előtt.*)
῾Ημῖν ποιητέον ἃ ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς.
῞Α ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς ποιητέα ἡμῖν.
1. δεῖ ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν.
2. δεῖ ὑμᾶς ἰέναι οἴκαδε.
3. δεῖ τοὺς στρατιώτας βοηθεῖν.
4. δεῖ σὲ ποιεῖν τοῦτο.
5. δεῖ ἡμᾶς διαβαίνειν τὸν ποταμόν
[ἰτέος, βοηθητέος, διαβατέος]

II. Melyik szó illik a mondatba?
1. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας (ἐπολέμησα – ἐπολεμήσαμεν) καὶ ὑπὲρ (τοῦ – τῆς) ῾Ελλάδος ἐτιμωρούμην μεθ᾽ ὑμῶν.
2. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν (ἀποκρίναντες – ἀποκρινάμενοι).
3. ᾽Επεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν (ἔπεμψας – πέμψας – πεμφάσας) πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι.
4. Οἱ δὲ ῞Ελληνες, ἐπειδὴ τὰ πλοῖα ἱκανὰ (δοκεῖ – ἐδόκει) παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ.
5. ᾽Ελθὼν δ᾽ ἐκεῖνος [sc. ὁ ἡγεμών] λέγει, ὅτι (ἄξων – ἄξει – ἀγάγων) αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν (ὁρᾶν – ὄψονται – εἶδον) θάλατταν.

III. Fordítsa görögre!
1. A katonák éjszaka érkeztek meg a folyóhoz. 2. A spártai hadvezérnek több katonája volt, mint az athéninak. 3. A király lova a leggyorsabb. 4. Tavasszal a spártaiak megtámadták az athéniakat. 5. A leggyávább állat a nyúl (ὁ λαγώς). 6. A spártaiak sok athénit öltek meg. 7. Ki vádolta be Sókratést? Valami Melétos nevű ifjú. 8. A katonák, mivel nem engedelmeskedtek (πεισθέντες) a hadvezérnek, meghaltak. 9. A katonák a zsoldjukat kérték a hadvezértől. 10. A krokodilnak sok foga van.

ὁ νόμος	törvény
ὁ δῆμος	nép
ὁ κίνδυνος	veszély
ὁ ποταμός	folyó
ὁ πόλεμος	háború
ὁ ἀριθμός	szám
ὁ λοιμός	járvány
ὁ ὄχλος	tömeg
ὁ βίος	élet(rajz)
ὁ λίθος	kő
ὁ ὕπνος	álom
ὁ ζωγράφος	festő
ὁ ὀφθαλμός	szem
ὁ ὅρκος	eskü
ὁ δεσμός	börtön
ὁ ὅρος	határ(kő)
ὁ πυρός	búza
ὁ θεός	isten
τὸ θεῖον	istenség
τὸ ἱερόν	szentély
τὸ δῶρον	ajándék
τὸ ἔργον	munka, mű
τὸ δεῖπνον	vacsora
τὸ θηρίον	vadállat
τὸ πρόσωπον	arc

διὰ τί	miért
διὰ τοῦτο	ezért
δι᾽ ἀσχολίαν	elfoglaltsága miatt
διὰ πολλά	sok okból
διὰ τὴν νόσον	betegség miatt
διὰ παντὸς τοῦ βίου	világéletében
δι᾽ ἑρμηνέως	tolmács útján
δι᾽ ἀγγέλου	hírvívő útján
διὰ τούτων	ezek segítségével
διὰ τῆς ἀγορᾶς	az agorán át
εἰς τὴν πόλιν	a városba
εἰς ἄλλον τόπον	máshová
εἰς Μακεδονίαν	Makedóniába
εἰς τὸν κόλπον	az ölébe

27 Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi antitalentum

A negyedik századtól az ékesszólás mind nagyobb jelentőségre tett szert, és minden műfajon, így a történetíráson is rajtahagyta nyomát. A hagyomány szerint Philistos írt először a szónoki szabályoknak megfelelő történeti munkát, de ez elveszett, akárcsak a kortárs történetírók alkotásai. E történetírók legjobbjai az athéni Isokratéstól tanulták az ékesszólás és a próza mesterfogásait. A hagyomány szerint Isokratés tanítványa volt a század két legjelentősebb történetírója, a kyméi Ephoros és a khiosi Theopompos is. Theopompos *Görög történet*ében az athéni Thukydidés munkáját folytatta, míg másik művében, az ötvennyolc könyvből álló *Philippiká*ban II. Philippos makedón király köré csoportosította az eseményeket. Theopompos művei elvesztek, nem utolsósorban éppen nagy terjedelmük miatt.

Φίλιππος ἐπεὶ ἐγκρατὴς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, οὐκ ἀνάλωσεν αὐτὰ ταχέως, ἀλλ' ἐξέβαλε καὶ ἔρριψε, πάντων ἀνθρώπων κάκιστος ὢν οἰκονόμος οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ αὐτόν· ἁπλῶς γὰρ οὐδεὶς αὐτῶν ἠπίστατο ζῆν ὀρθῶς οὐδὲ σωφρόνως οἰκεῖν οἰκίαν. τοῦ δ' αὐτὸς αἴτιος ἦν ἄπληστος καὶ πολυτελὴς ὤν, προχείρως ἅπαντα ποιῶν καὶ κτώμενος καὶ διδούς. στρατιώτης γὰρ ὢν λογίζεσθαι τὰ προσιόντα καὶ τἀναλισκόμενα δι' ἀσχολίαν οὐκ ἠδύνατο. ἔπειτα δ' οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐκ πολλῶν τόπων ἦσαν συνερρυηκότες· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας, οἱ δὲ ἐκ Θετταλίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, οὐκ ἀριστίνδην ἐξειλεγμένοι, ἀλλ' εἴ τις ἦν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις λάσταυρος ἢ βδελυρὸς ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι σχεδὸν ἅπαντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροισθέντες ἑταῖροι Φιλίππου προσηγορεύοντο.

αἴτιος 3 okozó/ja (aminek: gen.)
τὰ **ἀναλισκόμενα**, ων kiadások
ἄπληστος 2 telhetetlen
ἁπλῶς egyszerűen
ἀριστίνδην a kiválóság alapján
ἡ **ἀσχολία**, ας elfoglaltság
βδελυρός 3 orcátlan
ἐγκρατής 2 erős; ura (aminek: gen.)
εἴ τις ha valaki
ἐξειλεγμένος 3 kiválasztott
θρασύς 3 (εῖα,ύ) bátor; nagyképű
κάκιστος 3 legrosszabb
λάσταυρος 3 feslett, buja
οἰκίαν οἰκεῖν háztartást vezetni, vagyont kezelni
ὁ **οἰκονόμος**, ου háztartását vezető
οἱ περὶ αὐτόν kísérői
ὀρθῶς helyesen
οὐ μόνον ..., ἀλλὰ καί nemcsak ..., hanem ... is
πολυτελής 2 költekező
προχείρως könnyelműen
τὰ **προσιόντα**, ων bevételek
συνερρυηκώς 3 összesereglett
σχεδόν közel; csaknem, majd'
σωφρόνως megfontoltan
ταχέως gyorsan

– A célhatározói mellékmondat kötőszavai: ἵνα és ὅπως (= hogy), valamint ἵνα/ὅπως μή (= hogy ne; nehogy); a mellékmondat állítmányának módja coniunctivus. Múlt idejű főmondati állítmány után a mellékmondat állítmánya optativus módú is *lehet*.

I. Tegye genitivusba!
ὁ πᾶς χρόνος
ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων
πάντων ἀνθρώπων κάκιστος
οἱ ἄλλοι ἅπαντες
ἄλλη ἡμέρα
ἄλλος τόπος
ἄλλοι ἄνθρωποι
ἄλλη νύξ
ὁ χρόνος ὁ παρών
ἡ πόλις ἡμῶν

II. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

(a) délután/este	(1) ἡμέρας
(b) nyáron	(2) νυκτός
(c) tavasszal	(3) δείλης
(d) nappal	(4) μεσημβρίας
(e) délben	(5) ἑσπέρας
(f) este	(6) θέρους
(g) éjjel	(7) ἦρος
(h) télen	(8) χειμῶνος

III. Bontsa elemeire a szóösszetételt a minta szerint!
φιλόδημος 2 : φίλος + δῆμος népet szerető

φιλαθήναιος 2	φιλόκαλος 2
φιλάνθρωπος 2	φιλόμαχος 2
φίλιππος 2	φιλόμωμος 2
φιλόβιβλος 2	φιλοχρήματος 2
φιλογύνης 2	φιλοτύραννος 2

IV. Fordítsa görögre!
1. A katonák csodálják a hadvezér bátorságát. 2. A hadvezér csodálta a katonát a bátorsága miatt. 3. A király lánya lett a hadvezér felesége. 4. Manapság az emberek ritkán veszik kézbe Homérost. 5. A katonák bátor küzdelemben (= bátran harcolva) haltak meg. 6. A táborban lévő katonák nem akartak harcolni. 7. A kecske haszonállat. 8. A katonának bronz sisakja és pajzsa volt, mégpedig nagy. 9. Ilyen helyzetben nehéz megszólalni. 10. *Megérkeztem a szigetre.*

ὁ νεανίας	ifjú
ὁ πολίτης	polgár
ὁ δεσπότης	gazda, úr
ὁ ναύτης	hajós
ὁ κυβερνήτης	kormányos
ὁ τοξότης	íjász
ὁ ὁπλίτης	hoplita
ὁ προδότης	áruló
ὁ Πέρσης	perzsa
ὁ σαλπιγκτής	kürtös
ὁ ποιητής	költő
ὁ δικαστής	bíró
ὁ μαθητής	tanítvány
ὁ ὑποκριτής	színész
ἡ παρθένος	hajadon
ἡ Αἴγυπτος	Egyiptom
ἡ Δῆλος	Délos
ἡ νῆσος	sziget
ἡ ἄμπελος	szőlőtő
ἡ ὁδός	út
ἡ βίβλος	könyv
ἡ νόσος	betegség
ἡ τάφρος	árok
ἡ ψῆφος	szavazat
ἡ διάλεκτος	nyelvjárás

εἰς ἀεί	mindörökre
εἰς καιρόν	jókor
εἰς τὸ μέσον	középre
ἐκ τῆς οἰκίας	a házból
ἐκ τῆς χώρας	a vidékről
ἐξ Ἀθηνῶν	Athénból
ἐκ τῆς σκηνῆς	a sátorból
ἐξ ἀρχῆς	kezdettől
ἐξ οὗ	amióta
ἐκ τούτου	ezután
οἱ ἐξ δεξιᾶς	a jobbszárny

28 ῾Ημῖν δοτέον – Engedtessék meg nekünk

A görög történetírók azt gondolták, hogy az eseményeket (a Sors mellett) a kiemelkedő emberek, a philipposok és alexandrosok alakítják, ezért műveikben a háborúkat vívó hadvezérek és királyok tetteit írták meg. A tettek pedig mindig a jellemből következnek, és abból magyarázhatók. Itt érintkezik a ἱστορία az életrajzzal (βίος), amelynek tárgya egy jellem bemutatása. A jellem gyermekkorban alakul ki, ezért kap hangsúlyt a biosban a neveltetés leírása. A régiek ugyanis úgy vélték, hogy a jellem, miután kifejlődött, már nem változik, az újnak tűnő jellemvonások nem újak, legfeljebb korábban rejtve maradtak. A jellem, mondja Plutarchos, nem csatában és ostrom közben mutatkozik meg leginkább, hanem a bölcs mondásokban és a mindennapi cselekedetekben.

Τὸν ᾽Αλεξάνδρου τοῦ βασιλέως βίον καὶ τὸν Καίσαρος, ὑφ᾽ οὗ κατελύθη Πομπήϊος, ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γράφοντες, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑποκειμένων πράξεων οὐδὲν ἄλλο προεροῦμεν ἢ παραιτησόμεθα τοὺς ἀναγινώσκοντας, ἐὰν μὴ πάντα μηδὲ καθ᾽ ἕκαστον ἐξειργασμένως τι τῶν περιβοήτων ἀπαγγέλλωμεν, ἀλλ᾽ ἐπιτέμνοντες τὰ πλεῖστα, μὴ συκοφαντεῖν. οὔτε γὰρ ἱστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους, οὔτε ταῖς ἐπιφανεστάταις πράξεσι πάντως ἔνεστι δήλωσις ἀρετῆς ἢ κακίας, ἀλλὰ πρᾶγμα βραχὺ πολλάκις καὶ ῥῆμα καὶ παιδιά τις ἔμφασιν ἤθους ἐποίησε μᾶλλον ἢ μάχαι μυριόνεκροι καὶ παρατάξεις αἱ μέγισται καὶ πολιορκίαι πόλεων. ὥσπερ οὖν οἱ ζωγράφοι τὰς ὁμοιότητας ἀπὸ τοῦ προσώπου καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν εἰδῶν οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος ἀναλαμβάνουσιν, ἐλάχιστα τῶν λοιπῶν μερῶν φροντίζοντες, οὕτως ἡμῖν δοτέον εἰς τὰ τῆς ψυχῆς σημεῖα μᾶλλον ἐνδύεσθαι, καὶ διὰ τούτων εἰδοποιεῖν τὸν ἑκάστου βίον, ἐάσαντας ἑτέροις τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀγῶνας.

ὁ **ἀγών**, ῶνος küzdelem, tusa
οἱ **ἀναγι(γ)νώσκοντες** az olvasók
τὸ **βιβλίον**, ου könyv
ὁ **βίος**, ου élet(mód); életrajz
βραχύς 3 (εῖα, ύ) rövid; jelentéktelen
ἡ **δήλωσις**, εως megmutatás
ἡμῖν **δοτέον** + inf. meg kell nekünk adni
τὸ **εἶδος**, ους külső, alak, forma
ἐλάχιστα a legkevésbé
ἡ **ἔμφασις**, εως bemutatás; magyarázat
ἐξειργασμένως gondosan
ἐπιφανής 2 feltűnő, kitűnő
ὁ **ζωγράφος**, ου festő
τὸ **ἦθος**, εος jellem
καθ᾽ ἕκαστον egyenként
ἡ **κακία**, ας rosszaság, becstelenség
λοιπός 3 megmaradt; „többi” (*névelővel*)
ἡ **μάχη**, ης csata
τὸ **μέγεθος**, ους nagyság
τὸ **μέρος**, ους rész(let)
μυριόνεκρος 2 sok ezer áldozatot követelő
ἡ **ὁμοιότης**, ητος hasonlóság
ἡ **ὄψις**, εως szem, tekintet
ἡ **παιδιά**, ᾶς játék, tréfa
πάντως feltétlenül, mindenképp
ἡ **παράταξις**, εως hadrendállítás; csatarend
περιβόητος 2 sokat emlegetett
τὸ **πλῆθος**, ους sokaság
ἡ **πολιορκία**, ας ostrom
τὸ **πρόσωπον**, ου arc, tekintet
ὑποκείμενος 3 rendelkezésre álló; „ismert”

– Mozgást jelentő, vagy előidéző igék (például: küld) után a célt participium fut. fejezi ki (ami előtt gyakran áll ὡς). Tagadása οὐ.

I. Tegye ki a névelőt!
ποιητάς, στρατιαῖς, ψήφους, τοξότης, νόσοις, δῆμον, μάχης, δῶρα, ποταμῷ, φυγῆς, διάλεκτον, κριτής, πολέμους, γῆς, στρατιώτας, πολῖται, ὕπνοις, θηρία, θύρα, νεανίου, ἰδιώτας, νῆσοι, βίβλῳ, ἔργα, νίκας

II. Melyik a kakukktojás, és miért?
εὐτελῶς – σωφρόνως – ὀρθῶς – συνεχῶς

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι (μάχη – μάχην – μάχης) δεῖ πρῶτον.
2. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) ἐνεκάλουν, ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν.
3. Οἱ Κρῆτες διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων [sc. τῶν Περσῶν] (τοξεύματα – τοξευμάτων – τοξεύμασι).
4. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν (ἄρχοντες – ἄρχοντας) ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιός.
5. (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ.

IV. Fordítsa görögre!
1. Álmában ölték meg (ἀποθνῄσκω). 2. A katonák közül nem kevesen átkeltek a folyón. 3. Az athéniak tábora tíz stadion távolságra volt (ἀπέχει + gen.) Korinthostól. 4. Miután meghallotta ezeket, a hadvezér gyorsan a folyóhoz vezette a katonákat. 5. Míg az athéniak a folyóhoz mentek, a spártaiak megtámadták őket. 6. Az athéniak, bár kevesen voltak, megtámadták a spártaiakat. 7. *Mire vártam?* (περιμένω) 8. *Bejött. Leült. Várt. Látta, mi van előtte. Egy könyv.* 9. A hadvezér énekelni kezdett, a katonák pedig hallgatták az énekét. 10. A katonák tudják, hogy a hadvezér beteg.

ὁ κόλαξ	hízelgő
ὁ κῆρυξ	hírnök
ὁ φύλαξ	őr
ὁ χάραξ	sánc
ὁ ἱέραξ	sólyom
ἡ νύξ	éjszaka
ἡ σάλπιγξ	kürt
ἡ φάλαγξ	phalanx
ὁ Ἄραψ	arab
ὁ κλώψ	tolvaj
ὁ γύψ	keselyű
ἡ σανίς	korlát
ἡ λαμπάς	fáklya
ἡ κνημίς	lábvért
ἡ ἐλπίς	remény
ἡ ἀσπίς	pajzs
ἡ πατρίς	haza
ἡ χάρις	báj
ὁ/ἡ ὄρνις	madár
ἡ ἐσθής	ruha
ἡ ὁμοιότης	hasonlóság
ἡ ὠμότης	nyerseség
ἡ λαμπρότης	ragyogás
ὁ γέλως	nevetés
ὁ τεθνεώς	halott

ἐν τῇ νήσῳ	a szigeten
ἐν Δελφοῖς	Delphoiban
ἐν τῇ Ἑλλάδι	Hellasban
ἐν τῷ θαλάμῳ	a hálószobában
ἐν τῷ τρίποδι	a tripuszon
ἐν τοῖς Ἕλλησι	a görögök közt
ἐν αὐτοῖς	közöttük, náluk
ἐν τῇ ἀγορᾷ	a piacon
ἐν τῷ ποταμῷ	a folyóban
ἐν τῷ πολέμῳ	háborúban
ἐν τῇ νυκτί	éjszaka
ἐν δεξιᾷ	jobb oldalon
ἐν ἄκρῳ	a végén

29 Μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta

Nagy Sándor hódításaival új vidékek tárultak a történetírók elé. A király közülük is vitt magával keleti hadjárataira, hogy a győztes csaták emlékét megörökítsék, és az újonnan megismert népek különös szokásait leírják. Az udvari történetírók mellett Alexandros több hadvezére, így például Ptolemaios is leírta a hadjáratokat, s ezek keretében saját tetteit. De a katonák száraz beszámolóinál kelendőbbek voltak a színes népleírások. Messziről jött ember azt mond, amit akar, tartja a szólás, sőt az írók egy része még csak el sem ment meséi színhelyére. A helyszín felkeresése (autopsia) és az oknyomozás helyett a képzeletre bízták magukat, tarka történeteiket mégis sokan olvasták. Lukianos, a csipkelődő szatíraíró szerint e nagyotmondó utazók őse Odysseus volt.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψεν περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἃ μήτε αὐτὸς εἶδεν μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν. ἔγραψε δὲ καὶ Ἰαμβοῦλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γνώριμον μὲν ἅπασι τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὅμως συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὡς δή τινας ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας, θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητας καὶ βίων καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνουν διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῷα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἑταίρων μεταβολάς, οἷς πολλὰ ἐκεῖνος πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους τοὺς Φαίακας ἐτερατεύσατο.

ἡ **ἀποδημία**, ας külföldön időzés
ὁ **ἀρχηγός**, οῦ kezd(eményez)ő
ἀτερπής 2 kellemetlen
ἡ **βωμολοχία**, ας ámítás
γνώριμος 2 ismert
ὁ **διδάσκαλος**, ου tanító
ἡ **δουλεία**, ας szolgaság
τὸ **ζῷον**, ου élőlény
τὸ **θηρίον**, ου vadállat
ὁ **ἰδιώτης**, ου *itt:* tudatlan
ὁ **Ἰνδός**, οῦ ind(iai)
ἡ **καινότης**, ητος újság, különösség
Κνίδιος 3 knidosi
ἡ **μεγάλη θάλαττα** óceán
μονόφθαλμος 2 egyszemű
ὅμως mégis
παράδοξος 2 különös, furcsa
ἡ **πλάνη**, ης bolyongás, utazás
τὰ παρ(ὰ) αὐτοῖς dolgaik, szokásaik
οἱ περὶ τὸν Ἀλκίνουν Alkinoos udvara
πολυκέφαλος 2 sokfejű
ἡ **ὑπόθεσις**, εως alaptétel; tárgy
οἱ **Φαίακες**, ων phaiákok
τὸ **φάρμακον**, ου *itt:* varázsital
τὸ **ψεῦδος**, ους hazugság
ἡ **ὠμότης**, ητος nyerseség, vadság
ὠμοφάγος 2 nyers húst evő

– Az omikron tövű melléknevekből a -της, -τητος képzővel nőnemű elvont főnév hozható létre: καινότης, ὠμότης.
– Személyek közelebbi meghatározására szolgál hátravetett birtokos jelzői formában az apa nevének gen.-a névelővel (odaértendő, hogy fia/lánya). Hasonló szerepű lehet a földrajzi névből képzett melléknév.
– τὰ αὐτὰ τούτοις: a ὁ αὐτός *ugyanaz* mellett dativusban áll, amivel vmi azonos.

I. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

(a) egész nap	(1) τῇ ὑστεραίᾳ
(b) abban a hónapban	(2) χειμῶνος ἀρχομένου
(c) a tél kezdetén	(3) ἅμ᾽ ἕῳ
(d) hajnalban	(4) μετὰ τὰ Τρωϊκά
(e) a trójai háború után	(5) ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν
(f) akkoriban	(6) ἐν τῷ τότε
(g) másnap	(7) τὸ νῦν
(h) most	(8) ἐκείνου τοῦ μηνός

II. Melyik elöljárószó illik a mondatokba?

1. (Ἐκ – Μετὰ – Περὶ) τούτου οἱ μὲν (σὺν – ἀμφὶ – μετὰ) Κλέανδρον ἠρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας (πρὸς – ἀμφὶ – εἰς) Κλέανδρον παραιτησομένους (ἀμφὶ – περὶ – ὑπὸ) τῶν ἀνδρῶν.
2. Πορευόμενοι δὲ (ἐν – εἰς – διὰ) ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦνται (εἰς – ἐπὶ – κατὰ) τὸν Μάσκαν ποταμόν.
3. Δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας (διὰ – πρὸς – μετὰ) Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδειοι (ἀπὸ – μετὰ – σὺν) Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι.

III. Fordítsa görögre!

1. A katona látja, hogy a hadvezér haldoklik. 2. A körülményeinkre akarlak benneteket emlékeztetni (ἀναμνῆσαι + gen.). 3. Xerxés a perzsák királya (βασιλεύω). 4. Xerxés volt a perzsák királya. 5. A marathóni csatában az athéniak legyőzték (νικάω) a perzsákat. 6. Az athéniak gyakran arattak győzelmet a perzsákon. 7. Nem tudják, hol vagytok. 8. Ezt meghallván a katonák is el akartak menekülni. 9. A katonák mindig bátran harcoltak, és mindig győztek. 10. *Itt nem csalnak* (ψεύδω).

τὸ ὑπόδημα	saru
τὸ ἀνάλωμα	költség
τὸ ἰδίωμα	sajátosság
τὸ δυστύχημα	kudarc
τὸ στράτευμα	hadsereg
τὸ ἐπίθημα	fedél
τὸ ἀδίκημα	jogsértés
τὸ ἀξίωμα	megbecsülés
τὸ οἴκημα	ház
τὸ ψήφισμα	határozat
τὸ ὄνομα	név
τὸ σῶμα	test
τὸ ῥεῦμα	áradás
τὸ σῆμα	jel
τὸ ῥῆμα	mondás
τὸ πρᾶγμα	tett
τὸ βῆμα	emelvény
τὸ πνεῦμα	lélegzet
τὸ τραῦμα	seb
τὸ χρῶμα	szín
τὸ δρᾶμα	cselekvés
τὸ γράμμα	betű
τὸ δέσμα	kötés
τὸ στόμα	száj
τὸ ἅρμα	kocsi

ἐπὶ πολὺν χρόνον	hosszú ideig
ἐπὶ τοὺς Πέρσας	a perzsák ellen
ἐπὶ τὸν χάρακα	a sánchoz
ἐπὶ Καλλίου	Kallias idejében
ἐπ᾽ εἰρήνης	béke idején
ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστιν	rajtunk áll
ἐπὶ κεφαλήν	a fejére
ἐπὶ Κόρινθον	K. felé
ἐπι τὰς σκηνάς	a sátrak felé
ἐφ᾽ ἅρματος	kocsin
ἐπὶ τὸ ὄρος	a hegyhez
ἐπὶ τοῦ ὄρους	a hegyen
ἐπὶ τὸ ἄκρον	a csúcsra
ἐπὶ βωμῶν	az oltároknál
ἐπὶ τούτων	ebben az időben

30 ῾Ο μαρτιχόρας – Az emberevő bengáli tigris

Amikor az ifjabb Kyros Kunaxánál megütközött bátyjával, nemcsak az ő seregében voltak görögök, hanem Artaxerxés táborában is. A király orvosa, a knidosi Ktésias történetírással is foglalkozott; merészen Hérodotos nyomdokán haladva *Perzsa történet*et írt, huszonhárom könyvben (*Persika*). *Földleírás*a, amit a későbbi földrajztudósok mint hasznavehetetlent mellőztek, hemzsegett a különös élőlényektől. Ktésias tudósított elsőként részletekbe menően Indiáról. Az *Indika* nagy feltűnést keltett az egyszeműekről, a kutyafejű emberekről és egyéb csodabogarakról szóló híradásának köszönhetően. Ktésias határozottan állította, hogy e lényeket saját szemével látta. A mű tartalmát Phótios bizánci patriarcha ismerteti. Stílusát bírálva az ókoriak Ktésiast fecsegőnek nevezték.

(Κτησίας λέγει) περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. καὶ περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. καὶ περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ ψιττακοῦ, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν, μέγεθος μὲν ὅσον ἱέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα, αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον ὥσπερ κιννάβαρι· διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον ᾽Ινδιστί, ἂν δὲ ῾Ελληνιστὶ μάθῃ[1], καὶ ῾Ελληνιστί. (. . .) Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου, ὡς τὸ πρόσωπον ἐοικὼς ἀνθρώπῳ· μέγεθος μέν ἐστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι· τρίστιχοι δὲ ὀδόντες, ὧτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς ὁμοίους ἀνθρώπῳ. Τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἵανπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω[2] ὑπάρχουσαν[3] πήχεος. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα· ἔχει δὲ καὶ ἐπ᾽ ἄκρῳ ὥσπερ σκορπίος κέντρον.

[1]ἂν μάθῃ amennyiben megtanul [2]μείζονα [3]≈ οὖσαν

ἄκρος 3 legmagasabb, legszélső
ἐπ᾽ **ἄκρῳ** a végén
ὁ **ἀλεκτρυών**, όνος kakas
γλαυκός 3 csillogó; kék, szürke
ἡ **γλῶσσα**, ης nyelv
῾Ελληνιστί görögül
ἔνθα καὶ ἔνθα itt is, ott is
ἐοικώς 3 hasonló (amihez: dat.)
ἐρυθρός 3 rőt, piros
ὁ **ἱέραξ**, ακος sólyom
᾽Ινδιστί indiai nyelven
ἡ **κέρκος**, ου farok
τὸ **κιννάβαρι**, εως cinóber
κυάνεος 3 sötétkék
ὁ **μαρτιχόρας**, α emberevő *(tigris)*
μικρός 3 kicsi
τὸ **ὄρνεον**, ου madár
τὸ **οὖς**, ὠτός fül
ὁ **ὀφθαλμός**, οῦ szem
περί (+ gen.) -ról, -ről
ὁ **πῆχυς**, εος könyök; alkar
ὁ **πίθηκος**, ου majom
πλάγιος 3 ferde, oldalt lévő
ἐκ **πλαγίου** oldalról
πορφύρεος 3 bíborszínű
ὁ **πώγων**, ωνος szakáll
σκορπίος ὁ ἠπειρώτης szárazföldi skorpió
τετράπηχυς 2 (υ) négykönyöknyi
ὁ **τράχηλος**, ου nyak
τρίστιχος 2 háromsoros
ἡ **χρόα**, ας bőr
ὁ **ψιττακός**, οῦ papagáj
ὡς (+ acc.) irányába, felé

– A ὅστις[3] vonatkozó névmás (= hogy ő[3]) is lehet célhatározói mellékmondat kötőszava; állítmánya kijelentő módú és jövő idejű. Tagadása: μή.

I. Tegye a kifejezéseket genitivusba!
ὁ πατὴρ ὁ ἡμέτερος
ὁ ἡμέτερος μάρτυς
μεγάλη τιμωρία
ἐγὼ μόνος
πολλὰ χρήματα
αὕτη ἡ νύξ

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ὁ πόνος	πονέω
ὁ φθόνος	φθονέω
ἡ λύπη	λυπέω
ὁ πόλεμος	πολεμέω
ἡ πίστις	ἀπιστέω
ἡ νίκη	νικάω
ἡ βοά	βοάω
δράω	δρᾶμα
ἄδικος	ἀδικέω

III. Vonja össze a mondatokat gen. abs.-t használva!
1. Οἱ στρατιῶται ἀπῆλθον. Ἡμεῖς δὲ πρὸς τὴν πόλιν ἐπορευόμεθα. 2. Ὁ στρατηγός μοι τὸν μισθὸν ἔδωκε. Ἐγὼ δ' ἀπῆλθον. 3. Οἱ ἄλλοι πολεμοῦσιν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐ πολεμήσουσιν. 4. Τὸ στράτευμα ὑπ' οὐδενὸς ἄρχεται. Οἱ δὲ στρατιῶται ποιοῦσιν ἃ ἐθέλουσιν. 5. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἔλεξε τοιάδε. Οἱ δὲ στρατιῶται ἤκουσαν τοῦ στρατηγοῦ.

IV. Fordítsa görögre!
1. A bátor hadvezér legyőzi a nehézségeket. 2. Az alvilág bejáratát Kerberos őrizte. 3. A katona nem akar engedelmeskedni a hadvezérnek. 4. Az athéni katonák nem akartak csatázni. 5. A katonák csodálják a hadvezérüket. 6. Ez a katona bátran halt meg. 7. A csatából elmenekülő katona nem bátor. 8. Legyőzték az athéniakat. 9. A spártaiak vereséget szenvedtek (= legyőzettek) az athéniaktól. 10. Kinek hiszel? 11. Mikor érkeztek meg? *(kétféleképpen)*

ὁ λέων	oroszlán
ὁ ὀδούς	fog
ὁ γέρων	az öreg
γέρων	öreg
ὤν	*(pt. ipf. m.)*
ὄν	*(pt. ipf. n.)*
λείπων	*(pt. ipf. m.)*
λείψων	*(pt. fut. m.)*
λιπών	*(pt. ao. m.)*
λυθείς	*(pt. ao. P. m.)*
λυθέν	*(pt. ao. P. n.)*
πλαγείς	*(pt. ao. P. m.)*
πλαγέν	*(pt. ao. P. n.)*
τιθείς	*(pt. ipf. m.)*
τιθέν	*(pt. ipf. n.)*
διδούς	*(pt. ipf. m.)*
διδόν	*(pt. ipf. n.)*
ὁ ἐλέφας	elefánt
ὁ γίγας	óriás
λύσας	*(pt. ao. m.)*
λῦσαν	*(pt. ao. n.)*
πᾶς	(m.) egész, minden
πᾶν	(n.)
ἅπας	(m.) egész, minden
ἅπαν	(n.)

κατὰ τῶν τειχῶν	a falakról
κατ' αὐτοῦ	ellene
λέγει κατά τινος	vki ellen szól
κατὰ τὸν νόμον	a törvény szerint
κατὰ μῆνα	havonta
καθ' ἕκαστον	egyesével
κατὰ φυλὰς	phylénként
τὰ κατὰ γῆς	a föld alatti dolgok
τὸ κατ' ἐμέ	ami engem illet
κατὰ Ξενοφῶντα	X. szerint
κατὰ κράτος	erővel
καθ' ἡμᾶς	a mi időnkben
οἱ καθ' ἡμᾶς	kortársaink
κατ' ἀλήθειαν	való(já)ban

31 Ἡ τῆς ἱστορίας χρῆσις – A történetírás haszna

Thukydidésnek egyik alapgondolata, hogy az emberi természet állandó. (A fogalom a kortárs filozófia és orvostudomány terminusa volt.) Az emberi természet háborús körülmények között világosabban mutatkozik meg a maga valóságában, mint akkor, amikor az élet a megszokott mederben folyik. Ha valaki az emberi természet megnyilvánulásait egyedi helyzetekben megfigyeli és pontosan leírja, akkor abból általános tanulságok adódnak. Ebben látja a ἱστορία hasznát Polybios is, de ő praktikusabb: munkáját kézikönyvnek szánta politikusok számára. Hogy a történetírás hasznos, Thukydidés óta közhely; a Polybios-idézet jól példázza a görög történetírás egy további jellegzetességét is: a történetíró előd bírálatát.

Τῆς ἱστορίας ἰδίωμα τοῦτ' ἐστὶ· τὸ πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἵοί ποτ' ἂν ὦσι,[1] γνῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυνθάνεσθαι, παρ' ἣν ἢ διέπεσεν ἢ κατωρθώθη τὸ πραχθὲν ἢ ῥηθέν· ἐπεὶ φιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγονὸς ψυχαγωγεῖ μέν, ὠφελεῖ δ' οὐδέν· προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος ἡ τῆς ἱστορίας γίνεται χρῆσις. ἐκ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τοὺς οἰκείους μεταφερομένων καιροὺς ἀφορμαὶ γίνονται καὶ προλήψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν εὐλαβηθῆναι, ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα θαρραλεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ καὶ τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ τὴν αἰτίαν παρασιωπῶν, ψευδῆ δ' ἀντὶ τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξοδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἱστορίας ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τίμαιος· καὶ διότι τούτου τοῦ γένους[2] ἐστὶ πλήρη τὰ βυβλία παρ' αὐτῷ[3], πάντες γινώσκομεν.

[1]οἵοί ποτ' ἂν ὦσι hogy milyenek voltak [2]effajta, ilyenféle [3]nála

ἡ **αἰτία**, ας ok
ἡ **ἀφορμή**, ῆς kiinduló pont
τὸ **γεγονός**, ότος esemény
τὸ **γένος**, ους nem, faj/ta
δεύτερον másodszor
διεξοδικός 3 kimerítő, terjengős
διότι hogy
ἔγκαρπος 2 gyümölcsöző
εἰρημένος 3 mondott, elhangzott
τὸ **ἐπιφερόμενον**, ου alkalom; feladat
τὸ **ἐπιχείρημα**, ατος támadás; érvelés
θαρραλεώτερον bátrabban
τὸ **ἴδιον**, ου sajátosság; „jellegzetesség"
τὸ **ἰδίωμα**, ατος sajátosság; „kötelesség"
ὁ **καιρός**, οῦ helyzet, körülmények
κατ' ἀλήθειαν való(já)ban
οἰκεῖος 3 házi; saját
πλήρης 2 megtelt, teli (amivel: gen.)
ποτὲ μέν ... ποτὲ δέ egyszer ... máskor
τὸ **πραχθέν**, έντος cselekedet
τὸ **προγεγονός**, ότος korábbi esemény
ἡ **πρόληψις**, εως elképzelés
ῥηθείς 3 kimondott, elhangzott
τὸ **ῥηθέν**, έντος szó; beszéd
ἡ **χρῆσις**, εως hasznosság, haszon
ψευδής 2 hazug, hamis
ψιλός 3 kopár, csupasz, puszta

I. Adja meg a szavak jelentését!
ἡ ὁδός – ἔξοδος, εἴσοδος, κάθοδος, μέθοδος, περίοδος, πρόσοδος, σύνοδος

II. Bontsa elemeire a szóösszetételt, és adja meg a magyar jelentését!

πολυάνθρωπος 2	πολυκέφαλος 2
πολύγλωττος 2	ἡ ὀλιγαρχία
πολύκαρπος 2	ἡ ὀλιγανθρωπία

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) abban az időben	(1) κατ᾽ ἀρχάς
(b) (egész) éjjel	(2) πρότερον
(c) korábban	(3) μέχρι δείλης
(d) napkeltekor	(4) ἐκ παίδων
(e) délutánig/estig	(5) διὰ νυκτός
(f) gyermekkoruk óta	(6) ἅμ᾽ ἡλίῳ ἀνίσχοντι
(g) kezdetben	(7) κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον

IV. Fordítsa a kifejezéseket!
τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ
ταύτης τῆς νυκτός
ἅμ᾽ ἡμέρᾳ
ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
ἅμ᾽ ἦρι
χειμῶνος μέσου
ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἐν τῷ παρόντι

V. Fordítsa görögre!
1. Ezután a lakedaimóniak hadvezére felszólította az athéniakat, hogy küldjenek követeket Spártába a béke ügyében; ők pedig engedelmeskedtek. 2. Valaki dobál valakit valamivel. 3. Senki nem dobál senkit semmivel. 4. Engedelmeskedni szoktatok az athéniaknak. 5. Az álom hasonló a halálhoz. 6. A görög sereg tíz napig maradt azon a vidéken, és a tengerparton lakó barbároktól szereztek pénzt. 7. Az apa hiába kereste a könyvét, amit a fia eldugott. 8. Hol van a pénz? 9. A száműzött élete nehéz. 10. *Szép szeme van.*

ὁ πατήρ	apa
ἡ γαστήρ	gyomor
ἡ μήτηρ	anya
ἡ θυγάτηρ	lánya
ὁ ἀνήρ	férfi, férj
ὁ θήρ	vadállat
ἡ χείρ	kéz
ὁ Μακρόχειρ	Hosszúkéz
ὁ μάρτυς	tanú
ὁ φώρ	tolvaj
ὁ ῥήτωρ	szónok
ὁ Ἕλλην	görög
ὁ βραχίων	kar
ὁ γείτων	szomszéd
ὁ ποιμήν	pásztor
ὁ δαίμων	daimón
ὁ ἡγεμών	vezető
ὁ χειμών	tél
ὁ χιτών	chitón
ὁ ἀγών	küzdelem
ὁ μήν	hónap
εὐδαίμων	boldog
βελτίων	jobb
κακίων	rosszabb
πλείων	több
μείζων	nagyobb

οἱ μετὰ Κύρου	K. kísérete
μετὰ τοῦτον	ezután
μετὰ ταῦτα	ezután
μετὰ τὸν θάνατον	a halál után
μετ᾽ ὀργῆς	haraggal
μετὰ τῶν δικαστῶν	a bírákkal
μετ᾽ ἐμοῦ	velem
παρὰ νόμον	törvénytelenül
παρὰ τοὺς ἄλλους	másoknál
παρὰ τοὺς Πέρσας	a perzsákhoz
παρὰ τοῦ βασιλέως	a királytól
παρ᾽ αὐτῶν	tőlük
παρὰ τοῦ θεοῦ	az istentől
τὰ παρ᾽ αὐτοῖς	szokásaik

32 ῾Ο ὀστρακισμός – A cserépszavazás

Az atthidográfusok athéni helytörténeteket, Atthisokat írtak. A lesbosi Hellanikos írta az első Atthist, amit Thukydidés is felhasznált, noha magát Hellanikost bírálta. A műfaj a negyedik századtól a harmadik század közepéig, Androtióntól Philochorosig virágzott. A terjedelmes munkák fő témája a város mythosba vesző múltja, a királyok és az előkelő családok genealogiájával; továbbá a kultuszok és a politikai intézmények ismertetése, valamint eredetük magyarázata. Az eseménytörténet, úgy tűnik, évről évre, pontosabban archónok szerint haladt az atthidográfus koráig. Az Atthisok alaphangját természetesen a hazaszeret és a hagyományokhoz való ragaszkodás, a patinás konzervativizmus adta meg. Csak töredékek maradtak ránk, mint például ez a cserépszavazásról szóló:

῾Ο δὲ ὀστρακισμὸς τοιοῦτος· προεχειροτόνει μὲν ὁ δῆμος πρὸ τῆς ὀγδόης πρυτανείας, εἰ δοκεῖ τὸ ὄστρακον εἰσφέρειν. ὅτε δ' ἐδόκει[1], ἐφράσσετο σανίσιν ἡ ἀγορά, καὶ κατελείποντο εἴσοδοι δέκα, δι' ὧν εἰσιόντες κατὰ φυλὰς ἐτίθεσαν τὰ ὄστρακα, στρέφοντες τὴν ἐπιγραφήν· ἐπεστάτουν δὲ οἵ τε ἐννέα ἄρχοντες καὶ ἡ βουλή. διαριθμηθέντων δὲ ὅτῳ[2] πλεῖστα γένοιτο καὶ μὴ ἐλάττω ἑξακισχιλίων, τοῦτον ἔδει τὰ δίκαια δόντα καὶ λαβόντα[3] ὑπὲρ τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἐν δέκα ἡμέραις μεταστῆναι τῆς πόλεως ἔτη δέκα (ὕστερον δὲ ἐγένοντο πέντε), καρπούμενον τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐπιβαίνοντα ἐντὸς Γεραιστοῦ τοῦ Εὐβοίας ἀκρωτηρίου. ῾Υπέρβολος ἐκ τῶν ἀδόξων ἐξωστρακίσθη διὰ μοχθηρίαν τρόπων, οὐ δι' ὑποψίαν τυραννίδος· μετὰ τοῦτον δὲ κατελύθη τὸ ἔθος, ἀρξάμενον νομοθετήσαντος Κλεισθένους, ὅτε τοὺς τυράννους κατέλυσεν, ὅπως συνεκβάλοι καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν.

[1]úgy határoztak [2]< ὅστις [3]*(kb.)* adósságait rendezve és kintlévőségeit beszedve

ἄδοξος 2 rossz hírű
τὸ **ἀκρωτήριον**, ου fok, kiszögellés
ὁ **ἄρχων**, οντος archón
δέκα tíz
ὁ **δῆμος**, ου (köz)nép
τὸ **ἔθος**, ους szokás
ἡ **εἴσοδος**, ου bejárat
ἐλάττων 2 kevesebb (aminél: gen.)
ἐννέα kilenc
ἐντός (+ gen.) belül
ἑξακισχίλιοι 3 (αι, α) hatezer
ἡ **ἐπιγραφή**, ῆς *(a bekarcolt)* felirat
τὸ **ἔτος**, ους év
ἴδιος 3 saját
κατὰ φυλάς phylénként
μετὰ τοῦτον ezután
ἡ **μοχθηρία τρόπων** jellemhiba
ὄγδοος 3 nyolcadik
ὅτε amikor
ὁ **ὀστρακισμός**, οῦ cserépszavazás
τὸ **ὄστρακον**, ου cserépdarab
τὸ **ὄστρακον εἰσφέρειν** szavazni
πέντε öt
ἡ **πρυτανεία**, ας prytaneia *(a hivatali év 35/36 napos egysége)*
ἡ **σανίς**, ίδος korlát
τὰ ἑαυτοῦ „a vagyonát"
τὸ **συνάλλαγμα**, ατος ügy(let)
ὁ **τύραννος**, ου tyrannos
ἡ **ὑποψία**, ας gyanú
ὕστερον később
ἡ **φυλή**, ῆς törzs; (kleisthenési) phylé

– A félést kifejező igék után álló μή jelentése: hogy; a μὴ οὐκ jelentése: hogy nem. A mellékmondat coniunctivus vagy optativus módú állítmányát jövő idővel fordítjuk.

I. Tegye dativusba!
μικραὶ ἡδοναί
ὁ ἐν τῇ ἀγορᾷ στρατιώτης
οἱ πρὸ τῆ θαλάττῃ
πᾶσα ἡ Ἑλλάς
πᾶσα ἡ οἰκυμένη
ὁ δῆμος ἅπας
πᾶς ἀνήρ
πάντες οἱ πολῖται
ἅπαντες Ἀθηναῖοι
αἱ πράξεις ἅπασαι
πάντες οἱ τεθνεῶτες

II. Melyik elöljárószó illik a mondatba?
1. Ἄρξομαι δέ σοι (ἀπὸ – σὺν – ἀμφὶ) τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
2. Ξέρξης (ἐπὶ – ἐκ – μετὰ) τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει.
3. Κῦρος δ' ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν (ἀμφὶ – πρὸς – ἀνὰ) ἑαυτόν.
4. Οἱ (σὺν – περὶ – εἰς) Λύσανδρον τριάκοντα οἱκαδε ἀπέπλεον.

III. Melyik a kakukktojás, és miért?
μέρους – τάφρους – κράνους – ἤθους

IV. Fordítsa görögre!
1. A katonák tábort vertek (ποιεῖν). 2. A katonák megmentették a hadvezért. 3. A legbátrabb katonát választották meg hadvezérnek. 4. A hírnök jelenti a hadvezérnek, hogy a katonák meghaltak. 5. A spártaiak, megtámadva az athéniakat, győzelmet arattak felettük. 6. *Ezek voltak itt a legboldogabb emberek.* 7. A katonák többsége meghalt, és a hadvezér is elesett. 8. A jó hadvezér bátran harcolva esik el. 9. A katonák egész nap harcoltak. 10. Az athéniak télen nem harcoltak. 11. *Mikor történt ez?*

τὸ μέγεθος	nagyság
τὸ πλῆθος	tömeg
τὸ ψεῦδος	hazugság
τὸ τεῖχος	fal
τὸ σκεῦος	felszerelés
τὸ εἶδος	forma
τὸ ψῦχος	hideg idő
τὸ μῖσος	gyűlölet
τὸ ἦθος	jellem
τὸ ἔθος	szokás
τὸ ἔτος	év
τὸ σκάφος	hajó
τὸ μέρος	rész
τὸ γένος	származás, faj
τὸ πάθος	szenvedés
τὸ ἄνθος	virág
τὸ κράνος	sisak
τὸ ὄρος	hegy(ség)
τὸ σκέλος	láb, comb
τὸ κέρδος	nyereség
τὸ τέλος	cél
τὸ ἴχνος	nyom
τὸ κράτος	erő
τὸ ξίφος	kard
τὸ ἔθνος	nép

μέχρι θανάτου	a halálig
μέχρι τοῦδε	eddig
ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ	az aranypénzzel
περὶ Ποτείδαιαν	P. közelében
περὶ αὐτόν	maga körül
οἱ περὶ αὐτόν	a kísérete
λέγει περί τινος	beszél vkiről
περὶ τῶν πολεμίων	az ellenségről
ἀγὼν περὶ τῆς ψυχῆς	élet-halál harc
περὶ τῆς νίκης	a győzelemről
περὶ ἐμοῦ	rólam
πλησίον τοῦ βωμοῦ	az oltárhoz közel

33 Μακρότατος τῶν ἱστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború

Aristotelés tanítványa, a phaléroni Démétrios tíz évig állt Athén élén, bukása után pedig Alexandriába ment, a makedón hadvezérből egyiptomi királlyá lett Ptolemaios udvarába. Itt a király tanácsadójaként bábáskodott a könyvtár megszervezése körül. A könyvtárban működő tudósok régi és új szaktudományok kézikönyveinek sorát állították össze. A történetírás is felhasználta például a kronológiát, hiszen ennek segítségével rendszerezték a korábbi anyagot. Csak ezután írhatta meg Diodóros a maga negyven könyvnyi világkrónikáját, amelynek már a címe is árulkodó: *Történeti könyvtár*. Az eseményeket Diodóros a mitikus időktől Caesarig tárgyalta. Kompilációjának több mint a fele elveszett, a megmaradt rész mégis fontos, mert forrásait legalább tartalmukban megőrizte.

Ἐπ᾽ ἄρχοντος δ᾽ Ἀθήνησι Πυθοδώρου Ῥωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κοΐντιον καὶ Νίττον Μενήνιον, Ἠλεῖοι δ᾽ ἦγαγον ὀλυμπιάδα ἑβδόμην πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα, καθ᾽ ἣν ἐνίκα στάδιον Σώφρων Ἀμπρακιώτης. ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ῥώμῃ Σπόριος Μαίλιος ἐπιθέμενος τυραννίδι ἀνῃρέθη. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ Ποτίδαιαν νενικηκότες ἐπιφανεῖ μάχῃ, Καλλίου τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος ἐν τῇ παρατάξει, στρατηγὸν ἕτερον ἐξέπεμψαν Φορμίωνα. οὗτος δὲ παραλαβὼν τὸ στρατόπεδον καὶ προσκαθήμενος τῇ πόλει τῶν Ποτιδαιατῶν συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιεῖτο· ἀμυνομένων δὲ τῶν ἔνδον εὐρώστως ἐγένετο πολυχρόνιος πολιορκία. Θουκυδίδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος τὴν ἱστορίαν ἐντεῦθεν ἀρξάμενος ἔγραφε τὸν γενόμενον πόλεμον Ἀθηναίοις πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν ὀνομασθέντα Πελοποννησιακόν. οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος διέμεινεν ἐπὶ ἔτη εἴκοσι ἑπτά, ὁ δὲ Θουκυδίδης ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι γέγραφεν ἐν βίβλοις ὀκτώ, ὡς δέ τινες διαιροῦσιν, ἐννέα.

Ἀθήνησι(ν) Athénban
Ἀμπρακιώτης, ου ambrakiabeli
ἡ **βίβλος**, ου könyv
δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι huszonkettő
εἴκοσι ἑπτά huszonhét
ἔνδον belül, bent
ἐντεῦθεν innen; onnan
ἐπὶ τούτων ezalatt
εὔρωστος 2 erős
οἱ **Ἠλεῖοι**, ων az élisiek
ἱστορημένος 3 megörökített
ὁ **Καλλίας**, ου Kallias
κατά (+ acc.) -on, -en, -ön
μακρότατος 3 leghosszabb
νενικηκώς 3 győztes
ὀκτώ nyolc
ἡ **ὀλυμπιάς**, άδος olympiai játékok
ὀνομασθείς 3 (el)nevezett
Πελοποννησιακός 3 peloponnésosi
πολυχρόνιος 2 tartós, elhúzódó
ἡ **Ποτίδαια**, ας Pot(e)idaia
ὁ **Ποτιδαιάτης**, ου pot(e)idaiai
ἡ **προσβολή**, ῆς támadás
ἡ **Ῥώμη**, ης Róma
Ῥωμαῖος 3 római
τὸ **στάδιον**, ου stadion(futás)
τὸ **στρατόπεδον**, ου hadsereg; tábor
ὡς δέ **τινες** ahogy némelyek
ἡ **τυραννίς**, ίδος tyrannis *(törvénytelen uralom)*
ὁ **ὕπατος**, ου consul
ὁ **Φορμίων**, ωνος Phormión

– A gondoskodást, óvakodást kifejező igék után ὅπως (= hogy) vagy ὅπως μὴ (= hogy ne) kötőszó áll; a mellékmondat állítmánya jövő idejű.

I. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!
Συμβουλεύω ὑμῖν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὤν
1. Οἱ στρατιῶται (διώκουσιν) οὐδένα τῶν πολεμίων ἐζώγρησαν. 2. Ὁ στρατηγὸς ταῦτα (εἶπεν) ἀπῆλθεν. 3. Ὁ στρατιώτης (ἀπέρχεται) εἶπεν ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους. 4. Οἱ στρατιῶται ἐμάχοντο ἅμα (ἐπορεύοντο) 5. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἦλθεν ὡς (δουλώσει).

II. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι (ἔχων – ἔχον – ἐχόντων) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο.
2. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν (οὐδὲ – ἀλλὰ – μηδὲ) βουλεύεσθαι, ὅ τι χρῆ ποιεῖν ἐκ τούτων.
3. Οἱ κακοὶ οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, (ἀλλ' ὅμως – ἀλλὰ καὶ – μέντοι) εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ.
4. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, (ὅτι – ὅτε – ὅταν) Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει (σημαίνοντα – σημανοῦντα – σημήναντα), ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο.
5. Ὑμεῖς δὲ μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς (ᾗ – ἢ – ἡ) τοῖς τούτου λόγοις.

III. Fordítsa görögre!
1. *Elfeledtem, hol születtem.* 2. *A háború után férjhez ment* (γαμέομαι) *a lányom.* 3. Ugyanaz a hadvezér győzte le őket. 4. Maga a hadvezér mondta, hogy ez a katona bátor. 5. Az athéni hadvezér katonái bátrabbak nálunk. 6. Nem te vagy az athéniak hadvezére, hanem ő. 7. A mi katonáink bátrak, a tieitek pedig gyávák. 8. Ez a hadvezér már nem a mi hadvezérünk. 9. Amilyen a hadvezér, olyanok a katonái. 10. *Mindenki tudja, hogy kicsodák.*

εὐήθης	becsületes, ostoba
συνήθης	(meg)szokott
δυσώδης	rossz szagú, büdös
πλήρης	teli
ἐνδεής	nélkülöző
ἐγκρατής	erős
ἀφανής	nem látható
ἀφυής	alkalmatlan
ἀκριβής	pontos
ἀτερπής	kellemetlen
ἀσφαλής	biztonságos
ἀληθής	igaz
ἀσθενής	erőtlen
εὐπρεπής	szép külsejű
εὐειδής	jó alakú
εὐγενής	nemes származású
εὐτυχής	szerencsés
δυστυχής	szerencsétlen
ἐπιφανής	feltűnő
ἐπιεικής	jószívű
εὐτελής	egyszerű
πολυτελής	fényűző
ψευδής	hamis
σαφής	világos
συνεχής	folyamatos

πρὸ θυρῶν	a kapu(k) előtt
πρὸ τῶν σκηνῶν	a sátrak előtt
πρὸ τοῦ πολεμοῦ	a háború előtt
πρὸ τῆς μάχης	csata előtt
πρὸ πατρίδος	a hazáért
πρὸ τῆς πόλεως	a város előtt
πρὸς τὴν νῆσον	a sziget felé
πρὸς ἀλλήλους	egymáshoz
πρὸς αὐτόν	hozzá
πρὸς τῷ ποταμῷ	a folyónál
πρὸς ἀλλήλους	egymás ellen
πρὸς τούτοις	ezenkívül

34 Κτῆμα ἐς αἰεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam

Kétségtelen, hogy az athéni Thukydidés a legnagyobb történetírók egyike. A peloponnésosi háború történetét írta meg, amelyben Athén a Spárta vezette szövetséggel küzdött meg a Hellas fölötti hatalomért, és alulmaradt. A háborúban maga is részt vett, de egy kudarc után száműzték, és így kellő rálátással figyelhette a küzdelmet thrákiai birtokáról. A munkába, mint mondja, a háború kitörésekor kezdett bele, az eseményeket évek szerint adva elő. Mint a kortörténeti monográfiában mindig, művében sok beszéd van. Az egységes stílusú beszédek Thukydidés alkotásai, s többnyire beszédpárokat alkotnak, amelyek az ellentétes véleményeket összegezik egy-egy politikai vitában. Ily módon kerülte el Thukydidés az egy nézőpontú elbeszélés buktatóit: a szofisták tanítványa volt.

Θουκυδίδης ᾿Αθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ ᾿Αθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου[1] καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι[2] καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο ῾Ελληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς ῞Ελλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ[3] ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαίτερα σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

[1]sc. πολέμου [2]a létige fut. infinitivusa [3]sőt

ἀδύνατος 2 nem lehetséges
ἀμφότερος 3 mindkettő *(együtt)*
ἀξιόλογος 2 feljegyzésre méltó
ἑκάτερος 3 mindkettő *(de külön)*
πρὸς **ἑκατέρους** ehhez vagy ahhoz
τὸ **῾Ελληνικόν**, οῦ a görögség
τὸ ἄλλο **῾Ελληνικόν** a többi görög
ἐπὶ μακρότατον a legmesszebbre (vissza)
ἐς αὐτόν abba (ti. a háborúba)
ἐς τὰ ἄλλα a többi dologban
εὐθύς mindjárt
κατὰ τοὺς πολέμους a háborúkat illetően
ἡ **κίνησις**, εως megrendítés; nyugtalanság
μέρει τινὶ egy részének
παλαίτερος 3 régebbi
ἡ **παρασκευή**, ῆς előkészület
οἱ **Πελοποννήσιοι**, ων a peloponnésosiak
προγεγενημένος 3 előző, korábbi
πρὸς ἀλλήλους egymás ellen
σαφῶς világosan
τὰ ἔτι παλαίτερα a még régebbi dolgok
τὰ πρὸ αὐτῶν az ezeket megelőző dolgok
ὡς εἰπεῖν úgyszólván
ὡς hogyan

– Alárendelt mellékmondatok helyett gyakran állnak melléknévi igenevek különböző „kötőszókkal". Ezeket az igeneveket mellékmondattal fordítjuk. Participiummokkal álló „kötőszavak": ὡς (hogy; *célhat.*); ἅτε (= mivel); ὡς (= abban a hiszemben); καίπερ (noha); ὥσπερ (mintha). Állhat participium a feltételes mondat előtagja helyett is.

I. Pótolja a kiesett magánhangzót! ὅτ’ = ὅτε
δ’ .... , τ’ .... , πάντ’(...) ἄνδρα , παρ’ .... , γ’ .... , κατ’ .... , ἀλλ’ .... , καθ’ .... , ἵν’ .... , ὑπ’ .... , ἐπ’ ...., μήθ’ .... , ἄρ’ ... , ὑφ’ .... , ὥστ’ .... , ἀνθ’ .... , μήτ’ .... , μετ’ ....

II. Fordítsa magyarra!
ἥκω ὡς ὑμᾶς :
ὁ ποταμὸς διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ :
τί μοι ἀντὶ τούτων δώσεις; :
παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νόμος ἦν :
ὁ μῦς μικρός ἐστι πρὸς τὸν κύνα :
μετὰ ταῦτα :
πρὸ τῆς μάχης καὶ μετ’ αὐτήν :
ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν :
Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου λόγοι :

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, (ἄγε – ἦγεν – ἤγαγον) ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὑτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.
2. Κῦρος τὸν παράδεισον (ἐκκόπτει – ἐξέκοπτεν – ἐξέκοψεν) καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν.
3. Ὁ δὲ Κλέαρχος καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς (παραγγέλλει – παρήγγελλε – παρήγγειλε) εἰς τὰ ὅπλα.
4. Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον ὁ Κῦρος (διάγει – διῆγεν – διήγαγεν) ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις.
5. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται ὁ στρατηγὸς χρήματα (διδούς – δώσων – δούς) τῷ στρατεύματι.

IV. Fordítsa görögre!
1. Ki jön itt? 2. Hová (ποῖ) mégy? 3. Mit kell most csinálni? 4. Mit lehet tenni ilyen körülmények között? 5. Miféle küzdelemre készülődnek a szónokok? 6. Hová megy a hadvezér? 7. Ki mondta ezt? 8. Miért mondta ezt a hadvezér? 9. Hány katona volt jelen (παρεῖναι)? 10. Honnan (πόθεν) jöttél? 11. Odaadtad a zsoldot a katonáknak?

ἡ οἴκησις	lakás
ἡ γένεσις	születés
ἡ δύναμις	képesség
ἡ πρόδοσις	előleg
ἡ ὑπόθεσις	feltevés
ἡ πρόληψις	elképzelés
ἡ δήλωσις	megvilágítás
ἡ παράταξις	mellérendezés
ἡ ἔμφασις	bemutatás
ἡ κίνησις	mozdítás
ἡ σίτησις	étkezés
ἡ αἴσθησις	érzékelés
ἡ βούλησις	kívánság
ἡ τίμησις	kárpótlás
ἡ διόρθωσις	javítás
ἡ μάθησις	tanítás
ἡ διάβασις	átkelés
ἡ πρόκλησις	felszólítás
ἡ κτῆσις	birtoklás
ἡ πρᾶξις	tevés, tett
ἡ χρῆσις	haszon
ἡ τάξις	hadrend
ἡ φύσις	természet
ἡ ὄψις	látás
ἡ πόσις	korty

οἱ σὺν αὐτῷ	a vele lévők
σὺν πόνῳ	fáradsággal
σὺν γέλωτι	nevetve
ὑπὲρ δύναμιν	erőn felül
ὑπὲρ τῶν φίλων	a barátokért
ὑπέρ σου	érted, miattad
ὑπὸ τὸ σπήλαιον	a barlangba
ὑπὸ φόβων	a félelem által
ὑπὸ θεῶν	az istenek által
οἱ ὑφ’ αὐτῷ	az alárendeltjei
ὑφ’ ὑμῶν	általatok
ὑφ’ οὗ	aki által
ὡς βασιλέα	a királyhoz
ὡς ὑμᾶς	hozzátok
ὡς ἑαυτόν	magához

35 Οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt

Jól mondta Hérakleitos, hogy a háború mindenek atyja, hisz a mostani háború óta is lám, hogy elszaporodtak a történetírók: mindenütt Thukydidésekbe, Hérodotosokba és Xenophónokba botlik az ember. Csakhogy ezek a mostaniak nem tudják, *hogyan kell történelmet írni* — állapítja meg Lukianos, és úgy dönt, segít. A jó tanácsnak, mondja, két feladata van: megmondja, mit tegyél, és mit kerülj. Ezután kíméletlenül mutatja be kortársain mindazt, amit kerülni kell. Ezek a rossz történetírók ugyanis, mondja, tehetségtelen utánzók: nem azt utánozzák, amit kell. (Utánzáson itt az elődökkel való versengést és a példakép utánzását kell érteni, nem pedig a valóságét.) A csúfolódás után szavához híven tanácsokat is ad, mégpedig olyanokat, amelyeket a példaképek tanulmányozásából szűrt le.

Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄκρος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἁπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. ὅρα γάρ· «Κρεπέρηος Καλπουρνιανὸς Πομπηϊουπολίτης συνέγραφε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων[1] καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς συνισταμένου.» ὥστε μετά γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἄν σοι τὰ λοιπὰ[2] λέγοιμι – ὁποῖα ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησεν τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος[3], ἢ οἷον Νισιβηνοῖς[4] λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἱρουμένοις ἐπήγαγεν παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώξαντες ᾤκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὡς τότε, καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν[5], καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος[6] ἐρεῖν ἔμελλεν.

[1]οἱ Παρθυαῖοι párthusok [2]a többit [3]színre léptetve [4]Νισιβηνός Nisibis lakosa [5]a perzsa király birodalmának nagy részére [6]sc. ἐμοῦ

ἄθλιος 3 szerencsétlen
ἀκριβῶς εἰδώς pontosan tudva
ἄκρος 3 szélsőséges
ἄρδην egészen, teljesen
τὸ **ἀρχέτυπον**, ου az eredeti
ἡ **γῆ**, γῆς föld; ország
ἐγὼ **γοῦν** én bizony
τὸ **θύμον**, ου kakukkfű(vel és mézzel kevert ital, az attikai szegények csemegéje)
εἰκασμένος 3 hasonló (+ dat.)
εὖ μάλα teljesen
ὁ **ζηλωτής**, οῦ utánzó
ὁ **λοιμός**, οῦ járvány
οἷος 3 milyen
ὁποῖος 3 milyen
ὅρα γάρ figyeld csak
παρά (+ gen.) -tól, -től
Πελασγικός 3 pelazg
τὸ **Πελασγικόν** az Akropolis falai
πλήν (+ gen.) kivéve
τὰ ἄλλα egyébként
τὰ Ῥωμαίων a rómaiak ügye
τὸ **τεῖχος**, ους fal
τὰ μακρὰ **τείχη** *(Athént a kikötővel összekötő)* hosszú falak
τί ἂν λέγοιμι miért mondanám el
τότε akkor
οἱ **τότε** az akkori (emberek)
χαριέστατος 3 legbájosabb
ὥστε „no mármost”

I. Melyik a kakukktojás, és miért?
λοιπόν – ἀγγεῖλαν – ἐλπίσαν – βαλόν

II. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) földrajz	(1) μισογύνης
(b) dárdavivő	(2) σύνδουλος
(c) rabszolgatárs	(3) προδότης
(d) gyermekvezető; nevelő	(4) δορυφόρος
(e) tengeri csata	(5) αὐτόγραφος
(f) nőgyűlölő	(6) παιδαγωγός
(g) saját kezűleg írott	(7) νομοθέτης
(h) áruló	(8) γεωγραφία
(i) törvényhozó	(9) ναυμαχία

III. Fordítsa le többféleképpen a szerkezeteket!
1. ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως
2. ἀποροῦντος τοῦ στρατηγοῦ
3. τούτων ἀγγελθέντων
4. τοῦ στρατεύματος νενικημένου
5. πείθοντος τοῦ Θεμιστοκλέους
6. στρατηγοῦντος τοῦ Κίμωνος
7. τοῦ ἐπιγενομένου χειμῶνος

IV. Fordítsa görögre!
1. Nem tudom, mikor halt meg a hadvezér. 2. Nem tudom, vajon ezek a katonák spártaiak vagy athéniak (πότερον – ἤ). 3. Úgy tűnt, egy katona sem tudja, hol a hadvezér. 4. A hadvezér tudja, hogy a katonái bátrak. 5. Elmondta neked, hogy milyen úton jöttek? 6. A katonák megkérdezték, vajon kapnak zsoldot, vagy nem. 7. A hírnök azt mondta, nem tudja, hol van a hadvezér. 8. A követek jelentették a királynak, miért jöttek. 9. Azt mondta, hogy még nem hallotta őt énekelni.

ἡδύς 3	kellemes
θρασύς 3	vakmerő
βαρύς 3	nehéz
γλυκύς 3	édes
δασύς 3	szőrös
βραχύς 3	rövid
ὁ/ἡ σῦς	disznó
ὁ ἰχθύς	hal
ἡ πίτυς	fenyő
ἡ ἰσχύς	erő
ἡ ὀφρύς	szemöldök
τὸ ἄστυ	város
ὁ πῆχυς	könyök
ὁ βασιλεύς	király
ὁ ἱερεύς	pap
ὁ γονεύς	szülő
ὁ ἱππεύς	lovas
ὁ γραφεύς	írnok
ὁ συγγραφεύς	történetíró
ὁ γραμματεύς	jegyző
ὁ ἑρμηνεύς	tolmács
ὁ φαρμακεύς	méregkeverő
ὁ φονεύς	gyilkos
ὁ νομεύς	pásztor
ὁ γναφεύς	ványoló

ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν
ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν
ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον
ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος
ἀντὶ πολέμου εἰρήνη
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου
ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
δι' εἰσόδων
εἰς γυναῖκας ἐμπίπτει
εἰς τοὺς δισχιλίους
ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου
ἐν (ταῖς) σπονδαῖς
ἐν δέκα ἡμέραις

36 Μετὰ δὲ ταῦτα – Ezt követően

Xenophón Thukydidés utolsó mondatához kapcsolta *Görög történetét*, a *Hellénikát*. Thukydidés műve ugyanis a háború huszadik évében megszakad, noha a műből kiderül, hogy Thukydidés megérte a Spártával kötött megalázó békét, és megértette, hogy a vereség az athéni birodalom végét jelenti. Idővel azonban a korábban lényegesnek tűnő dolgok mellékessé, a mellékeseknek látszók pedig jelentősekké váltak, ezért valószínű, hogy átírta a korábban megírt részeket. Nem Xenophón volt az egyetlen, aki Thukydidés nyomába lépett, hiszen Theopompos *Hellénikáj*a is az ő művét folytatta, és papíruszon előkerültek egy harmadik folytató töredékei is. A történetíró elől munkájának folytatása, a folyamatos történetre való törekvés a görög történetírás egyik sajátossága.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὖθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι ἡγουμένου Ἀγησανδρίδου. μετ᾽ ὀλίγον δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου εἰς Ἑλλήσποντον εἰσέπλει ἀρχομένου χειμῶνος τέτταρσι καὶ δέκα ναυσὶν ἅμα ἡμέρᾳ. κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμηνε τοῖς στρατηγοῖς. οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ᾽ αὐτὸν εἴκοσι ναυσίν, ἃς ὁ Δωριεὺς φυγὼν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὑτοῦ τριήρεις, ὡς ἤνοιγε, περὶ τὸ Ῥοίτειον. ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες. Μίνδαρος δὲ κατιδὼν τὴν μάχην ἐν Ἰλίῳ θύων τῇ Ἀθηνᾷ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ καθελκύσας τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι τὰς μετὰ Δωριέως.

ἅμα ἡμέρᾳ kora reggel
ἀπὸ τῶν νεῶν a hajókról
ἀπὸ τῆς γῆς a partról
αὖθις ismét
ἐγγύς közel, közelbe(n)
εἰς Ἑλλήσποντον a Hellespontos felé
ἐκ Ῥόδου Rhodosról
ἐν Ἰλίῳ Ilionban *(=Trójában)*
ἐπ᾽ αὐτόν ellene
ἐπὶ τὴν θάλατταν a tenger felé
ὁ **ἡμεροσκόπος**, ου nappali őrszem
μετὰ ταῦτα ezután
μετ᾽ ὀλίγον τούτων kevéssel ezután
μετὰ Δωριέως Dórieusszal
αἱ **μετὰ Δωριέως** Dórieus triérései
μέχρι amíg
ἡ **ναῦς**, νεώς hajó
ὀλίγος 3 kevés
ὅπως hogy
περί (+ acc.) körül, közelében
πρὸς τὴν γῆν a szárazföld felé
Ῥοίτειον, ου *(település Trója közelében)*
τέτταρσι καὶ δέκα ναυσίν 14 hajóval
ἡ **τριήρης**, ους triérés *(hadihajó)*
ὁ **χειμών**, ῶνος viharos idő; tél

– A „katonákat”, „hajókat” és hasonlókat jelentő szavak mellett álló ἄγων, ἔχων, φέρων participiumok fordíthatók így is: -val/-vel (katonákkal, hajókkal stb.).

I. Képezze az igealakokat!
λείπω ao. ind. A. pl. 2. :
στέλλω ao. coni. M. sg. 2. :
δίδωμι praet. ipf. ind. A. pl. 3. :
παιδεύω ao. ind. P. pl. 2. :
εἰμί (lenni) pr. ipf. pl. 2. :

II. Mondja görögül!
Sókratés és a pásztorok ellen :
a király városairól :
apám anyjának a lányát :
Korinthos polgárainak disznai :
a Múzsák ajándékai :

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ὁ δ᾽ Ἀγησίλαος (μετὰ – διὰ – ἀντὶ) τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο.
2. Οἱ Ἀθηναῖοι Φοίνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν (εἰς –ἐπ᾽ – ἐν) οἶκου.
3. Ὁπόσοι τῶν (κατὰ – ἀμφὶ – ὑπὲρ) βασιλέα ἀπέθνῃσκον ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ᾽ ἐκείνῳ γὰρ ἦν.
4. Ἔρχονται παρὰ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ) καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες.
5. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν (ἀντὶ – εἰς – πρὸς) Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ᾽ ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ (ἐλάττονες – ἐλάττους – ἐλαττόνων) τριακοσίων.

ἡ κλείς	retesz
ἡ γραῦς	szipirtyó
ὁ βοῦς	ökör
ἡ ναῦς	hajó
ἡ χείρ	kéz
τὸ δόρυ	dárda
ἡ θρίξ	hajszál
τὸ ὄναρ	álom
τὸ γόνυ	térd
ἡ γυνή	asszony
ὁ Ζεύς	Zeus
ὁ ἡ κύων	kutya
τὸ πῦρ	tűz
ἡ οἶς	juh
ἡ Ἰώ	Ió

IV. Fordítsa görögre!
1. *Mit tud az öregúr?* (γερόντιον) *Sokat, de nem azt, amit mi.* 2. Azt mondják, hogy a katonák három nappal később érkeztek meg. 3. *Ma azt írtam haza, hogy egészséges vagyok* (ὑγιαίνω). 4. *Mi is szerettük és szeretjük a könyveket – mondja –, de figyelmünket most már az élet és a lélek felé fordítjuk* (τὸν νοῦν προσέχω). *Időnk kevés, és ma nem olvashatunk annyit, amennyit óhajtanánk.* 5. *Mit lehet itt tenni?* 6. *Most nyár van.* 7. *Olvasta őt, és szereti.* 8. *Megérkeztem a zárt* (κατακεκλεισμένος 3) *kapu elé.* 9. *Miért mosolyogsz?* (μειδιάω) 10. *A tanár boldogan* (ἅσμενος 3) *mosolyog.* 11. *Nem tudják, hogy ki vagyok, és milyen nyelvet hallanak.*

ἀναβὰς ἐφ᾽ ἵππον
ἐκ πολλῶν τόπων
ἐπὶ τῶν τριάκοντα
ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις
καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν
κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας
μετὰ κινδύνων
ἡ αἰτία, παρ᾽ ἥν
περὶ τῆς εἰρήνης
πρὸς θάνατον
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
ὑπὲρ συναλλαγμάτων
οἱ ὑπὸ τοῖς Ἀθηναίοις
ὑπὸ δαιμόνων
ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος

37 Τὸ διαψηφίζεσθαι – A bírósági szavazás

Aristotelés szellemi műhelyének terméke *Az athéni állam*. Ez az alkotmányleírás aprólékosan ismerteti az athéni bíróságok működését. Ezekből teljességgel hiányoztak a jogászok, így közvádat is csak magánember emelhetett. Az esküdtbíróságokat a per napján sorsolták a héliastések közül, akik a 30 évnél idősebb polgárokból évente kisorsolt bírák voltak. A bírák száma a vád jellegétől függött, s a perben mindkét fél önmagát képviselte. Jogi tanácsot a logographos adhatott (ha valaki igényelte és megfizette), de ő elsősorban hivatásos beszédíró volt. A megrendelt pörbeszédet az ügyfél megtanulta, és maga adta elő. Az ügyek jelentős része közvádon alapuló politikai per volt. A siker, sokszor élet vagy halál a meggyőző erőn múlt, hisz a szavazókorongokat jogilag képzetlenek tartották kezükben.

Εἰσὶ δὲ ἀμφορεῖς δύο κείμενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὁ μὲν χαλκοῦς, ὁ δὲ ξύλινος, διαιρετοὶ ὅπως μὴ λάθῃ ὑποβάλλων[1] τις ψήφους, εἰς οὓς ψηφίζονται οἱ δικασταί, ὁ μὲν χαλκοῦς κύριος, ὁ δὲ ξύλινος ἄκυρος, ἔχων ὁ χαλκοῦς ἐπίθημα διερρινημένον, ὥστ᾽ αὐτὴν μόνην χωρεῖν τὴν ψῆφον[2], ἵνα μὴ δύο ὁ αὐτὸς ἐμβάλλῃ. ἐπειδὰν δὲ διαψηφίζεσθαι μέλλωσιν οἱ δικασταί, ὁ κῆρυξ[3] ἀγορεύει πρῶτον, ἂν ἐπισκήπτωνται οἱ ἀντίδικοι ταῖς μαρτυρίαις[4]· οὐ γὰρ ἔστιν ἐπισκήψασθαι, ὅταν ἄρξωνται διαψηφίζεσθαι. ἔπειτα πάλιν ἀνακηρύττει «ἡ τετρυπημένη τοῦ πρότερον λέγοντος, ἡ δὲ πλήρης τοῦ ὕστερον λέγοντος.» ὁ δὲ δικαστὴς λαβόμενος ἐκ τοῦ λυχνείου τὰς ψήφους, πιέζων τὸν αὐλίσκον τῆς ψήφου καὶ οὐ δεικνύων τοῖς ἀγωνιζομένοις οὔτε τὸ τετρυπημένον οὔτε τὸ πλῆρες, ἐμβάλλει τὴν μὲν κυρίαν εἰς τὸν χαλκοῦν ἀμφορέα, τὴν δὲ ἄκυρον εἰς τὸν ξύλινον.

[1]hogy titkon ne dobhasson be [2]„így kizárólag *egy* szavazókorong fér be" [3](bírósági) kikiáltó [4]vajon kívánnak-e vádat emelni hamis tanúzásért

οἱ **ἀγωνιζόμενοι**, ων a pereskedők
ὁ αὐτός ugyanaz a személy
ἄκυρος 2 érvénytelen
ὁ **ἀμφορεύς**, έως öblös edény, amphora
ὁ **ἀντίδικος**, ου peres fél
ὁ **αὐλίσκος**, ου „csapocska" *(a korong átfúrt vagy tömör tengelye)*
διαιρετός 3 elkülönített
διερρινημένος 3 átfúrt
τὸ **δικαστήριον**, ου bíróság
ὁ **δικαστής**, οῦ bíró
τὸ **ἐπίθημα**, ατος fedél
ἵνα μή hogy ne; nehogy
κείμενος 3 elhelyezett, odatett
ὁ **κῆρυξ**, υκος kikiáltó; hírnök
κύριος 3 érvényes
τὸ **λυχνεῖον**, ου korongtartó
ἡ **μαρτυρία**, ας tanúvallomás
ξύλινος 3 fa-, fából való
ὁ μέν .. ὁ δέ az egyik ... a másik
ὅπως μή hogy ne; nehogy
ὅταν ha; amikor (csak)
οὐκ ἔστιν nem lehet
πλήρης 2 teli; tömör (átfúratlan)
πρότερον előbb, korábban
ὁ **πρότερον λέγων** a vádló
τετρυπημένος 3 átfúrt
ἡ **τετρυπημένη** az átfúrt ψῆφος
ὁ **ὕστερον λέγων** a vádlott
ἡ **ψῆφος**, ου szavazókorong
ὥστε úgyhogy

– A perfectum egy cselekvés következményeként fennálló állapotot fejez ki.

I. Határozza meg a következő alakokat! Példa:
κελεύει : κελεύω = parancsolok pr. ipf. ind. A. sg. 3
μετεπέμψατο :
καταλαβεῖν :
κεκμηκότες :
κατειλημμένοι :
ηὐξήθη :
ἐκβήσῃ :

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) törvényhozó	(1) εἰς νόσον ἐμπίπτει
(b) az öröksége	(2) ὁ θεὶς τὸν νόμον
(c) megtalálni az igazságot	(3) εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖ
(d) a közelben lakók	(4) εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν
(f) az Adrián hajózik	(5) ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε
(g) megbetegszik	(6) οἱ ἐγγὺς οἰκοῦντες

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Τί μένομεν; Ἦ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, (ὥστε – ἵνα – ὅπως μὴ) καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν.
2. Ἦν δὲ, (ὅτι – ὅτε – ἅτε) ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.
3. Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν (μηδ' – καὶ – οὐδ' – ἀλλ') ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν.
4. Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω (ἀνὴρ ἀγαθὸς – ἄνδρα ἀγαθὸν – ἀνδρὸς ἀγαθοῦ) εἶναι.
5. Οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων τὸν Χειρίσοφον ἄγοντά τι [sc. μισθὸν] σφίσιν (ἥκοντα – ἥκειν – ἥκει)· ὁ δ' ἦγεν οὐδέν.

IV. Fordítsa görögre!
1. A görögök sok istent tiszteltek. 2. *Azt kívánja, hogy beszéljek az édesapámról.* 3. Az igazságosság a királyok dísze. 4. A Nílusban sok krokodil van. 5. Haspók. (= A gyomrának szolgál.) 6. Az öregeknek kevés foguk van. 7. Diogenés, mikor megkérdezték tőle, hogy mit csinál, azt mondta: Embert keresek. 8. *Csalódottan* (σφάλλομαι) *halt meg.* 9. Hol a lovam? 10. Mit csinálok, mit csinálok? Fürödni akarok! 11. A bölcsek szerint a sok nevetés az ostobaság bizonyítéka.

τεταγμένος 3
τετρυπημένος 3
πεπλασμένος 3
πεπαιδευμένος 3
ἱστορημένος 3
ἀπολελειμμένος 3
ἐκκεκαλυμμένος 3
κατακεκριμένος 3
προγεγενημένος 3
διερρινημένος 3
ἐξειλεγμένος 3
εἰκασμένος 3
προσηγγελμένος 3
ὡρωρυγμένος 3
συνερρυηκώς 3
τετελευτηκώς 3
μεμαθηκώς 3
ἀκηκοώς 3
εἰδώς 3
ἐγνωκώς 3
εὑρηκώς 3
εἰωθώς 3
τεταχώς 3
ἑστηκώς 3
ἑωρακώς 3
πεφηνώς 3
μεμηνώς 3
κεκραγώς 3
τεθνηκώς 3
τεθνεώς 3

λελυκέναι	λελύσθαι
λέλυκα	λέλυμαι
λέλυκας	λέλυσαι
λέλυκε(ν)	λέλυται
λελύκαμεν	λελύμεθα
λελύκατε	λέλυσθε
λελύκασι(ν)	λέλυνται

38 Εὐθέως παραχρῆμα ἀποθνῄσκει – A végzetes bájital

A peloponnésosi háború huszadik évében az oligarchák megdöntötték Athénban a demokráciát. Őket támogatta Antiphón is, sőt az egész ügyet ő készítette elő, s így az oligarchák könnyen jutottak hatalomhoz. Antiphónt ugyanis egyetlen kortársa sem előzte meg kiválóságban: éppoly páratlan képességgel tudott valamit végiggondolni, mint gondolatait kifejteni. Az oligarchák bukása után Antiphónt bevádolták, elítélték és kivégezték. Védőbeszédét, amely elveszett, az ókorban a legjobb törvényszéki beszédnek tartották. Antiphón mindazonáltal saját elhatározásából sohasem lépett a nép elé, mert a tömeg előítélettel hallgatta a képzett szónokokat — éppen rétorikai képzettségük miatt. Ezért mintabeszédeket írt, illetve logographosként mások számára készített beszédeket, megrendelésre.

῾Η δὲ παλλακὴ τοῦ Φιλόνεω τὴν σπονδὴν ἅμα ἐγχέουσα ἐκείνοις εὐχομένοις ἃ οὐκ ἔμελλε τελεῖσθαι[1], ὦ ἄνδρες, ἐνέχει τὸ φάρμακον. Καὶ ἅμα οἰομένη δεξιὸν ποιεῖν πλέον δίδωσι τῷ Φιλόνεῳ, ἴσως ὡς, εἰ δοίη[2] πλέον, μᾶλλον φιλησομένη ὑπὸ τοῦ Φιλόνεω· οὔπω γὰρ ᾔδει ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς τῆς ἐμῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ ἤδη ἦν· τῷ δὲ πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ ἔλασσον ἐνέχει. Καὶ ἐκεῖνοι ἐπειδὴ ἀπέσπεισαν[3], τὸν ἑαυτῶν φονέα μεταχειριζόμενοι ἐκπίνουσιν ὑστάτην πόσιν. ῾Ο μὲν οὖν Φιλόνεως εὐθέως παραχρῆμα ἀποθνῄσκει, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἡμέτερος εἰς νόσον ἐμπίπτει, ἐξ ἧς καὶ ἀπώλετο εἰκοσταῖος. ᾽Ανθ᾽ ὧν ἡ μὲν διακονήσασα καὶ χειρουργήσασα ἔχει τὰ ἐπίχειρα ὧν ἀξία ἦν, οὐδὲν αἰτία οὖσα – τῷ γὰρ δημοκοίνῳ τροχισθεῖσα παρεδόθη[4] –, ἡ δ᾽ αἰτία τε ἤδη καὶ ἐνθυμηθεῖσα ἕξει[5], ἐὰν ὑμεῖς τε καὶ οἱ θεοὶ θέλωσιν.

[1](olyanokat), amelyek nem teljesedhettek be [2]ha ad [3]miután elvégezték az italáldozatot [4]átadatott [5]*(sc. elnyeri büntetését)*

αἴτιος 3 okozó, bűnös
ἀντί (+ gen.) helyett; -ért; miatt
ἀνθ᾽ ὧν ezekért *(=büntetésül)*
δεξιός 3 jobb oldali; kedvező
ὁ **δημόκοινος**, ου hóhér
εἰκοσταῖος 3 „a huszadik napon”
ἔλασσον kevesebbet
ἐμός 3 enyém
τὰ **ἐπίχειρα**, ων bér, díj; büntetés
εὐθέως azonnal, mindjárt
ἡμέτερος 3 miénk
ἴσως talán, valószínűleg
ἐν τῷ **κακῷ** szerencsétlenségben
μᾶλλον még inkább
ἡ **μητρυιά**, ᾶς mostoha(anya)
ἡ **νόσος**, ου betegség
οὐδέν semennyire sem
οὔπω egyáltalán nem
ἡ **παλλακή** ῆς ágyas
παραχρῆμα abban a pillanatban
ὁ **πατήρ**, πατρός apa
ἡ **πόσις**, εως korty
πρίν mielőtt; míg ... nem
ἡ **σπονδή**, ῆς italáldozat
ὕστατος 3 legutolsó
τὸ **φάρμακον**, ου méreg
ὁ **Φιλόνεως**, εω Philoneós
ὁ **φονεύς**, έως gyilkos

– Ha a μέλλω ige ragozott alakjai mellett infinitivus áll, akkor az ige azt fejezi ki, hogy a főnévi igenévbe foglalt cselekvés hamarosan bekövetkezik. Fordítása: azon van, hogy; készül; már-már; a végzet rendelése az, hogy ....

I. Mennyi? ὀγδοήκοντα : nyolcvan

δέκα	ὀκτώ
εἴκοσι	χίλιοι
τέτταρες	δισχίλιοι
δύο	μία
ἐννέα	ὀκτωκαίδεκα
τέτταρες καὶ δέκα	πεντεκαίδεκα
εἷς	ὀγδοήκοντα
δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι	πεντήκοντα
εἰκοσι ἑπτά	τριάκοντα
ἕνδεκα	δώδεκα
πέντε	ἑξακισχίλιοι
ἐννεακαίδεκα	ἑπτά

II. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, (ἑκάτερον – ἀμφότερον – ὁπότερον) βούλει ἑλέσθαι.
2. Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε (ὄντες – εἶναι – ὄντας) τοὺς πολεμίους καὶ παρατεταγμένους ἐπῇσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.
3. Ἐγὼ μέν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε (ἐμοὶ – ἐμοῦ – ἐμὲ) μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε.
4. Ὁ Κῦρος διὰ τὸ φιλομαθὴς (ἐστί – εἶναι – ἦν) πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ᾽ ἄλλων ἐρωτῷτο.
5. Ἐγώ (σε – σου – σοι) τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τἄλλα ἃ ὑπεσχόμην.

III. Fordítsa görögre!

1. A spártaiak hadvezért küldtek Korinthosba, hogy ő vezesse a korinthosiakat. 2. A hadvezér azért jött, hogy békét kössön (ποιεῖν). 3. Gyorsabban jár (προτρέχω+ gen.) a nyelved, mint az eszed. 4. A hadvezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat. 5. Azért jöttem, hogy megkérdezzem a hadvezért, hol van a spártaiak tábora. 6. *Gyereknek lenni jó.* 7. A hadvezér hátrahagyott néhány katonát a tábor őrizetére. 8. *Két fia ott esett el, a harctéren.* 9. *Nem nagy* (ἀξιόλογος 2) *költő, de azért költő.* 10. *Éjszaka ma is veszedelmes* (ἐπικινδυνεύομαι) *itt járkálni.*

ε	ο	∅
λειπ-	λε-λοιπ-	λιπ-
πειθ-	πε-ποιθ-	πισ-τός
εἰδ-	οἰδ-	ἰδ-
ἐλευσ-	-ηλ(ο)υθ-	ἐλ(υ)θ-
φευγ-		φυγ-
χε(υ)-	χο-ή	χυ-
ῥε-	ῥο-ή	ῥυ-
στρεφ-	ἐ-στροφ-	στραφ-
τρεφ-	τε-τροφ-	τραφ-
φθερ-	φθορ-ά	φθαρ-
βέλ-ος	βολ-ή	βαλ-
		βλη-
στελ-	στόλ-ος	σταλ-
-κτεν-	-ε-κτον-	κταν-
πει-σ-	πε-πονθ-	πα-σ-
πελ-	πόλ-ος	πλ-
-τερ-	-τορ-	-τρ-
ἐχ-, ἑξ-	σχ-	ἕξ-οχ-ος
πετ-	ποτ-ή	πτ-
ἑπ-		-σπ-
τι-θη-	θω-μός	θε-
ἱ-στη-		στα-
φη-	φω-νή	φα-
δι-δω-		δο-
λη(β)-		λαβ-
θῡ-		θυ-
-νῡ-		-νυ-

pr. pf. A.	M.-P.
κέκοφα	ἧγμαι
κέκοφας	ἧξαι
κέκοφε(ν)	ἧκται
κεκόφαμεν	ἤγμεθα
κεκόφατε	ἧχθε
κεκόφασι(ν)	ἠγμένοι εἰσί

39 ῾Ρᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint foga

Stilizáltan egyszerű attikai nyelven írt a metoikos Lysias, aki fiatalon kiköltözött Thurioiba, s ott állítólag a szicíliai Teisiastól tanult szónokolni. Amikor Thurioiban az oligarchák kerültek hatalomra, a demokrata Lysias visszatért Athénba, ahol a családnak jól menő fegyverkészítő műhelye volt. A harmincak épp azért akarták megölni őt és fivérét, hogy vagyonukat megszerezzék. Fivérét kivégezték, Lysias Megarába szökött. A zsarnokok megbuktatása után egyiküket bevádolta testvére meggyilkolásáért. Mint metoikos nem vehetett részt a közéletben, ezért logographos lett. Egyszer egy beszédét tanulgató ügyfél reklamált nála, hogy a beszéd ugyan elsőre lenyűgözőnek tűnt, de ahányszor újraolvassa, egyre laposabb; mire Lysias, mosolyogva: Hát nem csak egyszer fogod elmondani a bírák előtt?

῾Αλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ εἰς ἐμὲ μόνον τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς αὐτῷ κεχρημένους. οὐχ οἱ μὲν κάπηλοι οἱ ἐγγὺς οἰκοῦντες, παρ᾽ ὧν προδόσεις λαμβάνων οὐκ ἀποδίδωσι, δικάζονται αὐτῷ συγκλείσαντες τὰ καπηλεῖα, οἱ δὲ γείτονες οὕτως ὑπ᾽ αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ᾽ ἐκλιπόντες τὰς αὑτῶν οἰκίας ἑτέρας πόρρω μισθοῦνται; ὅσους δ᾽ ἐράνους συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορὰς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ᾽ ἐκφορὰν αὐτοὺς ἥκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ᾽ οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν ῾Αδρίαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἃ ἂν δανείσηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται ῾Ερμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖαν; ἧς ἐρᾶν προσποιησάμενος οὕτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν· οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἧς ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ὁ **᾽Αδρίας**, ου az Adria
ἅμα τῇ ἡμέρᾳ kora reggel
ἀσφαλής 2 biztonságos
ὁ **γείτων**, ονος szomszéd
ὁ **δάκτυλος**, ου ujj
δεινός 3 szörnyű, félelmes
ἑβδομήκοντα hetven
εἰς ἐμέ ellenem
ἡ **ἐκφορά**, ᾶς temetés
ὁ **ἔρανος**, ου kölcsöntőke
ἐρωτικῶς szerelmesen
ἡ **ἡλικία**, ας életkor
τὸ **καπηλεῖον**, ου kiskereskedés
ὁ **κάπηλος**, ου kiskereskedő
τὸ **κόριον**, ου leányzó
ὁ/ἡ **μάρτυς**, υρος tanú
ὁ **μυροπώλης**, ου illatszerárus
ἡ **οἰκία**, ας lakás
ἡ **οὐσία**, ας vagyon
τὰ **ὀφειλόμενα**, ων kölcsön
οἱ ἐν τῷ **Πειραιεῖ** a kikötő népe
παρ᾽ ὧν akiktől
πολύ sokkal
πόρρω távol
ἡ **πρόδοσις**, εως előleg
πτωχός 3 koldus
ῥᾷον könnyebb
ἡ **στήλη**, ης oszlop; fordulóoszlop *(a hippodromban)*
ὑπόλοιπος 2 hátralevő, hátralékos
ἡ **φορά**, ᾶς hozzájárulás, befizetés
ἡ **χείρ**, χειρός kéz
ὥστε οἴεσθαι úgyhogy arra gondolhat az ember

I. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) tíz év(ig)	(1) κατὰ τὸν νόμον
(b) az okokat keresni	(2) πολυκέφαλα ζῷα
(c) a kilenc archón	(3) οἱ ἐννέα ἄρχοντες
(d) a törvény szerint	(4) ἔτη δέκα
(e) semmi haszna	(5) τὰς αἰτίας πυνθάνεσθαι
(f) tíz nap alatt	(6) ἐν δέκα ἡμέραις
(g) sokfejű lények	(7) ἡ ὑποψία τυραννίδος
(h) az önkényuralom gyanúja	(8) οὐδὲν ὠφελεῖ

II. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!
Συμβουλεύω ὑμῖν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὤν
1. Οἱ ἄνθρωποι ἅτε θνητοί (εἰσιν) ἀποθνήσκουσιν.
2. Ὁ στρατηγὸς στράτευμα (συνέλεξε) ἐπὶ τὸν βασιλέα ἦλθεν.
3. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν (ἔπραξαν) ἀπέπλευσαν.
4. Οἱ στρατιῶται (προσῆλθον) πρὸς τὸν ποταμὸν διέβησαν εὐθύς.
5. Ὁ στρατηγὸς οὐκ (ἐθέλει) μισθὸν δοῦναι τοῖς στρατιώταις ἔφευγεν.
6. Οἱ στρατιῶται ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ (δύνανται) ἀπελθεῖν.
7. Οἱ στρατιῶται συνελάμβανον τὸν στρατηγὸν (φεύγει) ὡς (ἀποκτενοῦσι).

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Κῦρος (τὸν – τὴν – τὸ) πρόφασιν ἐποιεῖτο (ὅτε – ὡς – ἐπεὶ) Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν [sc. στράτευμα].
2. (Οὗτοι – Οὗτοι) μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, (τί – τι) λέγεις;
3. Ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν (Ἀπόλλω – Ἀπόλλωνος – Ἀπόλλωνι), (τινι – τίνι) ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, (ὅν – ᾧ – ὃ) ἐπινοεῖ.
4. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων (ἔχων – ἐχόντας – ἐχόντων) ὁπλίτας (τριακοσίας – τριακοσίους).
5. Μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος (συνεκάλεσας – συγκαλέσας) στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι (ὡς – ἐπὶ – διὰ) βασιλέα (οὐκ – μὴ) ἐγίγνετο τὰ ἱερά.

IV. Fordítsa görögre!
1. Felderítőket küld mindenfelé, hogy tudják meg ((ὡς) πευσόμενος 3), mi történt. 2. A király hadvezére néhány felderítőt küldött, hogy találják ki, hol vertek tábort az athéniak. 3. *Nem tudtam, hol vagyok.* 4. *Most már tudtam, hogy hol vagyok, csak azt nem tudtam, hogy mióta vagyok itt.* 5. Nagy Sándor halála után egyik hadvezére, Ptolemaios lett Egyiptom királya. 6. Győzködték a szónokot, hogy szólaljon föl. 7. Rávették a szónokot a felszólalásra. 8. A katonák látták, hogy a hadvezér halott. 9. *Nem tudom, kicsoda a halott. Most tudom meg* (πυνθάνομαι) *, hogy élt, mikor már nem él.* 10. Most mit nevettek? Mit kell ezen nevetni?

40 Μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság vélelme

A peloponnésosi háborúban Athén megpróbálta leigázni Szicíliát. A flotta kifutása előtt kettős szentségtörés bolydította föl Athént: előkelő ifjak gúnyt űztek az eleusisi misztériumokból, és egy éjjel meggyalázták a város Hermáit. (A Hermák kultikus Hermés-fők kőoszlopon, phallosszal és felirattal.) Közülük sokakat elfogtak, így Andokidést is. Az ifjú arisztokrata úgy menekült meg, hogy föladta a bűnösöket; többségüket kivégezték. Utóbb Andokidés száműzetésbe kényszerült, és csak a háború után tért haza. Ezután mondta el védőbeszédét *A misztériumokról*, amikor a régi ügy, a Hermák megcsonkítása és a misztériumok profanizálása miatt bevádolták. Beszéde elérte célját: fölmentették. Később hűtlen követséggel vádolták meg, ekkor végleg elhagyta Athént. Neve alatt maradt fenn az *Alkibiadés elleni beszéd*.

᾽Αξιον δὲ μέμψασθαι τὸν θέντα τὸν νόμον, ὃς ἐναντία τῷ ὅρκῳ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς ἐνομοθέτησεν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὄμνυτε μηδένα μήτ᾽ ἐξελᾶν μήτε δήσειν μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον, ἐν δὲ τῷδε τῷ καιρῷ οὔτε κατηγορίας γενομένης οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης διαψηφισαμένων κρύβδην τὸν ὀστρακισθέντα τοσοῦτον χρόνον δεῖ στερηθῆναι τῆς πόλεως. Εἶτα ἐν τοῖς τοιούτοις οἱ πολλοὺς τοὺς ἑταίρους καὶ συνωμότας κεκτημένοι πλέον φέρονται τῶν ἄλλων[1]· οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἱ λαχόντες κρίνουσιν, ἀλλὰ τούτου τοῦ πράγματος ἅπασιν ᾽Αθηναίοις μέτεστι. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ἐλλείπειν τῷ δ᾽ ὑπερβάλλειν ὁ νόμος μοι δοκεῖ· τῶν μὲν γὰρ ἰδίων ἀδικημάτων μεγάλην τιμωρίαν ταύτην νομίζω, τῶν δὲ δημοσίων μικρὰν καὶ οὐδενὸς ἀξίαν ἡγοῦμαι ζημίαν, ἐξὸν κολάζειν χρήμασι καὶ δεσμῷ καὶ θανάτῳ.

[1] πλέον φέρονται τῶν ἄλλων előnyben vannak a többiekhez képest

τὸ **ἀδίκημα**, ατος jogsértés
ἀδίκημα τὸ ἴδιον magánszemély elleni jogsértés
ἀδίκημα τὸ δημόσιον állam elleni jogsértés
ἄκριτος 2 ítélet nélkül(i)
ἡ **ἀπολογία**, ας védekezés
ὁ **δεσμός**, οῦ börtön
ἐν τοῖς τοιούτοις ilyen időkben
ἐξόν amikor lehetőség van
ἡ **ζημία**, ας büntetés
ὁ **θεὶς τὸν νόμον** törvényhozó
ὁ **καιρός**, οῦ alkalom
ἡ **κατηγορία**, ας vádemelés
κρύβδην titokban; titkos-
οἱ **λαχόντες** a kisorsoltak *(ti. bírák)*
ὁ **ὅρκος**, ου eskü
ὀστρακισθείς 3 „kicserepezett" *(Arany J.)*
πρὸς τούτοις továbbá, ráadásul
ὁ **συνωμότης**, ου összeesküvő
ἡ **τιμωρία**, ας büntetés
τοσοῦτον χρόνον oly hosszú ideig
τῷ μέν ... τῷ δέ egyfelől ..., másfelől
χρήμασι κολάζειν pénzbüntetéssel sújtani

– Az optativus ἄν -nal lehetőséget fejez ki (potentialitas).
– A kijelentő módú, múltidejű ige mellett az ἄν lehetetlenséget fejez ki (irrealitas). Az ἄν + praet. ipf. jelenre vonatkozó irrealitás, az ἄν + ao. pedig múltra vonatkozó irrealitás.
– A coniunctivus ἄν-nal általánosítást illetve a jövőre utalást fejez ki.

I. Állítsa párba a szinonimákat!
οὐ διαφέρει, ἀθυμεῖ, οὐκέτ᾽ ἔστι, πορεύεται, δύναται, προσβάλλει, ἀθύμως ἔχει, οἷός τέ ἐστι, ἐπιτίθεται, τέθνηκε, ὅμοιός ἐστι, βαίνει

II. Illessze a megfelelő elöljárószókat a mondatokba!
1. Οἱ Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι ..... γῆν καὶ ..... θάλατταν ἠπόρουν τί χρὴ ποιεῖν.
2. Ἀποθνῃσκόντων ... τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν οἱ Ἀθηναῖοι οὐ διελέγοντο .... εἰρήνης.
3. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν πρέσβεις ..... βασιλέα.
4. Ὁ βασιλεὺς αὐτοὺς ..... Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι.
5. Ἐγένετο ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι ..... τούτων συμβουλεύειν.
6. ..... ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς ..... Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.
7. Ὁ δὲ καὶ οἱ ..... αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα ..... τὰς Ἀθήνας.

III. Melyik szó illik a mondatba?
1. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι (ἵππους – ἱππεῖς), ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ᾽ αὖ (ἀντὶ – ἐξ – πρὸ) αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.
2. Ταῦτα δὲ (λέγων – λέγοντος) θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, (τίς – τις) ὁ θόρυβος εἴη.
3. Ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν (τοὺς – τὰς) φεύγοντας (συλλέγων – συλλέξων – συλλέξας) στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.
4. Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ (ἑρμηνεύω – ἑρμηνεῖ – ἑρμηνέως) καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον (τὸ – τὸν) τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη.
5. Ἐπεὶ μέντοι (θύοντι – θυομένῳ) αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας (τοὺς στρατηγούς – σὺν τοῖς στρατηγοῖς) εἶπεν.

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?
σύν – ἐκ – ἐν – μετά

V. Fordítsa görögre!
1. A hadvezér, akit megválasztottak, gyáva. 2. Hiábavaló volt a keresés. 3. A hadvezér is ezt mondta. 4. A katona is ugyanazt (+ dat.) mondta, mint a hadvezér. 5. Azt mondta, megmondja (ἐρεῖν), hol volt. 6. Egész nap meneteltek (πορεύομαι). 7. Bátran harcolva legyőzték a barbárokat. 8. A katonáknak a megmenekülés (gen. obj.) reménye adott bátorságot. 9. Akik ezt mondták, hazudtak. 10. Akik a táborban voltak, megmenekültek. 11. *Tudják, hogy betegek.*

41 ῾Ο ἀκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték

Örökösödési ügyekre szakosodott a logographos Isaios, aki Lysiashoz hasonlóan metoikos volt. Isaiostól tizenegy beszédet és egy hosszabb töredéket ismerünk. Stílusát így veti össze az ókori kritikus a Lysiaséval: Hogy a kettejük közti különbség még világosabbá váljék, a festészetből veszek hasonlatot. Az egyszerű színekkel festett régi képek nem tarkállnak az összekevert színektől, hanem határozott ecsetvonásokkal vannak megfestve, és finom báj vonja be őket. Ezeket olyan képek váltották föl, amelyekre kevésbé jellemzőek a határozott kontúrok, ugyanakkor kidolgozottabbak, fény és árnyék finomítja őket, és a színek gazdag keveredése adja szépségüket. A régebbiekre hasonlít Lysias, stílusának bája és egyszerűsége miatt, míg a finomabb és művészibb kidolgozásúakra Isaios.

῾Υμεῖς μὲν τοίνυν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ βάσανον ἀκριβέστατον ἔλεγχον νομίζετε· καὶ ὁπόταν δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι παραγένωνται καὶ δέῃ εὑρεθῆναί τι τῶν ζητουμένων, οὐ χρῆσθε ταῖς τῶν ἐλευθέρων μαρτυρίαις, ἀλλὰ τοὺς δούλους βασανίζοντες, οὕτω ζητεῖτε εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων. Εἰκότως, ὦ ἄνδρες· σύνιστε γὰρ ὅτι τῶν μὲν μαρτυρησάντων ἤδη τινὲς ἔδοξαν οὐ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι, τῶν δὲ βασανισθέντων οὐδένες πώποτε ἐξηλέγχθησαν[1] ὡς οὐκ ἀληθῆ ἐκ τῶν βασάνων εἰπόντες. Οὗτος δ' ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων λόγοις πεπλασμένοις καὶ μάρτυσιν οὐ τἀληθῆ μαρτυροῦσιν ἀξιώσει πιστεύειν ὑμᾶς, φεύγων οὕτως ἀκριβεῖς ἐλέγχους; ᾽Αλλ' οὐχ ἡμεῖς, ἀλλὰ πρότερον ὑπὲρ τῶν μαρτυρηθήσεσθαι μελλόντων ἀξιώσαντες εἰς βασάνους ἐλθεῖν, τούτους δὲ φεύγοντας ἐπιδείξαντες, οὕτως οἰησόμεθα δεῖν ὑμᾶς τοῖς ἡμετέροις μάρτυσι πιστεύειν. Λαβὲ οὖν αὐτοῖς ταυτασὶ τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι.

[1] soha nem cáfolták meg őket

ἀκριβής 2 biztos, hitelt érdemlő
ἀναισχυντότατος 3 leggyalázatosabb
ἡ **βάσανος**, ου kínvallatás
εἰς **βασάνους** ἐλθεῖν kínvall.-hoz folyamodni
ἐκ τῶν **βασάνων** kínvall. hatására
δημοσίᾳ közvád esetén
εἰκότως méltán
ὁ **ἔλεγχος**, ου bizonyíték, cáfolat
τὸ **ζητούμενον**, ου vitás pont
ἰδίᾳ magánvád esetén
λαβὲ καὶ ἀνάγνωθι fogd és olvasd fel
τὰ μαρτυρηθήσεσθαι **μέλλοντα** tanúvallomásban elhangzó dolgok
μὲν τοίνυν nos hát
ὁπόταν valahányszor
πεπλασμένος 3 koholt, hamis
πώποτε valaha *(tag.szóval: soha)*
ταυτασί ezeket itt

– A következményes mellékmondat kötőszava ὥστε (= hogy), „állítmánya" pedig infinitivus; tagadása μὴ. Ha a következmény tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor az állítmány kijelentő módú ragozott ige; tagadása οὐ. Középfokú melléknév után álló ἢ ὥστε fordítása: annál, (mintsem/semmint) hogy.

I. Oldja fel a krasisokat! Minta: τἀναλισκόμενα = τὰ ἀναλισκόμενα

καλὸς κἀγαθός, τἀληθῆ, ταὐτά, κἀκείνας, ἀνήρ, τοὔνομα, κἀγώ , κἀκεῖνος, αὐτός, ταὐτῇ, αὐτοί

II. Illessze a megfelelő elöljárószót a megfelelő helyre!
σύν – περί – μετά – εἰς – παρά – μετά – κατά – ἐπί
1. Οἱ Θηβαῖοι εὐθὺς ..... τὴν μάχην ἔπεμψαν ..... ᾽Αθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον.
2. Οἱ μέντοι Λακεδιμόνιοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ, πράττειν ..... τῶν σπονδῶν ἐκέλευον.
3. ..... δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει βοηθητέον εἶναι ..... τοὺς ὅρκους τοῖς τεθνεῶσί τε τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωκόσι· καὶ οὕτω στρατεύουσιν ..... τοὺς Μαντινέας, ὡς ..... τοὺς ὅρκους ..... ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας.

III. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) elsőszülött	(1) ἀποχειροβίοτος
(b) hamis tanú	(2) θεόπομπος
(c) hosszú combú (vagy lábú)	(3) ψευδόμαρτυς
(d) gyarmatváros; kivándorlás	(4) ἀποικία
(e) istentől küldött	(5) πατροκτόνος
(f) fényt hozó	(6) μακροσκελής
(g) keze munkájából élő	(7) πρωταγωνιστής
(h) főszereplő	(8) πρωτότοκος
(i) apagyilkos	(9) φωσφόρος

IV. **ἑταίρα — ἑτέρα**
1. ῾Ο γοῦν πάντων πονηρότατος ἄνθρωπος πλὴν τούτου ἐν (ἑταίρᾳ — ἑτέρᾳ) πόλει ᾤκει.
2. ῞Εστιν οὖν (ἑταίρα — ἑτέρα), Ναὶς ὄνομα, ἧς ᾽Αρχίας κύριός ἐστιν.
3. Οὗτοι μὲν αὐτὸν ἐπεδίωκον, ἐγὼ δὲ (ἑταίραν — ἑτέραν) ἀπελθὼν ὁδὸν ᾠχόμην.
4. Οὗτος γὰρ παῖς μὲν ὢν ἐκώμαζε μεθ᾽ ἡμέραν, ἄνηβος (ἑταίραν — ἑτέραν) ἔχων, μιμούμενος τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους.

V. Fordítsa görögre!
1. *Csak róla beszél, aki már meghalt, mint az egyetlen valakiről, aki még igazán él.* 2. A betegeket hazaküldték a táborból. 3. A spártaiak elküldték az athéniakat, akik Kimón vezetésével azért jöttek, hogy segítsenek nekik. 4. Amikor ezt meghallották (pt.), Xenophónt választották meg hadvezérnek. 5. Miután ezt meghallotta, elmenekült. 6. Az athéniak gyakran harcoltak velük, és gyakran le is győzték őket. 7. *Nem állítom, hogy ismernek bennünket.* 8. Hadvezérekké a legderekabb férfiakat választották. 9. A katonák eltemették a hadvezért. 10. Az elesett katonákat eltemették (pass.).

42 Μὴ θαυμάσῃς – Ne csodálkozz, Fülöp!

Az athéni Isokratés a khairóneiai csata után halt meg, közel százévesen. A peloponnésosi háború alatt elveszítette vagyonát, majd mint beszédíró és szónoklattanár szerzett másikat. Alapelvét a szofistáktól vette: mivel az igazságot nem ismerhetjük meg, meg kell elégednünk a valószínűvel. Arisztokratákat nevelt szónokká, hogy a szót uralva ők uralkodhassanak a közéletben. Beszédei tanulmányozóját, mondja Dionysios Halikarnasseus, Isokratés kiváló szónokká neveli, és még a jellemét is nemesíti, így azok nemcsak családjuknak válnak hasznára, hanem városuknak is, sőt egész Hellasnak. Évekig csiszolt beszédeiben a görögök összefogását sürgette. Hellas gondjait ugyanis Isokratés szerint csak a görög városok szövetsége és a perzsa király elleni hadjárat oldhatja meg.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διονύσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στρατηγὸς ὢν μήτε ῥήτωρ μήτ' ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ γὰρ πρὸς μὲν τὸ πολιτεύεσθαι πάντων ἀφυέστατος ἐγενόμην τῶν πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἱκανὴν οὔτε τόλμαν δυναμένην ὄχλῳ χρῆσθαι καὶ μολύνεσθαι καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδουμένοις· τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ καὶ πεπαιδεῦσθαι καλῶς, εἰ καί τις ἀγροικότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν, ἀμφισβητῶ καὶ θείην ἂν ἐμαυτὸν[1] οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλ' ἐν τοῖς προέχουσι τῶν ἄλλων. Διόπερ ἐπιχειρῶ συμβουλεύειν τὸν τρόπον τοῦτον, ὃν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς Ἕλλησιν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἐνδοξοτάτοις. (...) Διὸ δικαίως ἄν με πάντες ἐπαινοῖεν, ὅτι τῇ δυνάμει ταύτῃ χρώμενος, ἣν ἔχων τυγχάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον πολεμῶν μὲν τοῖς βαρβάροις, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἐχόντων, προτρέπειν δ' ἐπιχειρῶν οὓς ἂν ἐλπίσω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν.

[1] sorolnám magam

ἀγροικότερος 3 vaskosabb, durvább
ἄλλως másképp; egyébként
ἀπολελειμμένος 3 elmaradott
ἀφυής 2 nem rátermett; alkalmatlan
τὸ **βῆμα**, ατος *(szónoki)* emelvény
οἱ ἐπὶ τοῦ **βήματος** καλινδούμενοι a βῆμα-n forgolódók *(szónokok)*
ἡ **γνώμη**, ης vélemény
διό(περ) amiért; mivel
ἡ **δύναμις**, εως képesség, tehetség
ὁ **δυνάστης**, ου hatalomgyakorló
δυνάστης τῶν ἄλλων hatása van a többiekre
εἰ καί noha
ἔνδοξος 2 híres, nagyrabecsült
ἡ ὑπάρχουσα **εὐδαιμονία** a meglévő boldogság
θρασύτερον kertelés nélkül
ἱκανός 3 elegendő
ὁ **ὄχλος**, ου tömeg
ὁ **πολίτης**, ου polgár
οἱ **προέχοντες τῶν ἄλλων** a zöm előtt járók
πρὸς Διονύσιον Dionysioshoz *(Syrakusai tyrannosa)*
πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι a közéletre
ὁ **ῥήτωρ**, ορος szónok, politikus
ἡ **τόλμα**, ης merészség
ὁ **τρόπος**, ου irány(zat), életmód
τὸ εὖ φρονεῖν helyes gondolkodás
τὸ καλῶς πεπαιδεῦσθαι műveltség

I. Adja meg a szavak jelentését!
ἄδηλος 2, ἀδύνατος 2, ἄκων 3, ἄνομος 2, ἀσαφής 2, ἄτιμος 2, ἄσιτος 2

II. Foglalja mondatba a következő időhatározókat!
πρὸ τῆς μάχης csata előtt
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ezalatt
τῇ προτερείᾳ az előző napon
ἀφ' ἑσπέρας estefelé
ἐν καιρῷ a megfelelő pillanatban

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) a hosszú falak	(1) οὐκ ἀγνοοῦντες
(b) a 7. olympias	(2) οὐ πολλαῖς ἡμέραις
(c) a saját nevével	(3) ὡς ἔπος εἰπεῖν
(d) elhúzódó ostrom	(4) ὀλυμπιὰς ἑβδόμη
(e) úgyszólván	(5) ἔχων ναῦς ὀλίγας
(f) (ők) jól tudván	(6) τὰ μακρὰ τείχη
(g) néhány nap múlva	(7) σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι
(h) néhány hajóval	(8) πολυχρόνιος πολιορκία

IV. **ἡ βάσανος — ὁ βάναυσος**
1. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἡγούμενος μετ' ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ (βασάνων — βαναύσων) καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τἀληθῆ πυθέσθαι.
2. Ἡ βελτίστη πόλις οὐ ποιήσει (βάσανον — βάναυσον) πολίτην.
3. Ταῦτα γὰρ οὔτ' ἔλεγχον οὔτε (βάσανον — βάναυσον) εἶχεν.

V. Illessze a gnómákba az odaillő szavakat!
ἰατρός – ἄπειρος – ἥμισυ – ἐγκώμιον – ἡδοναῖς – μέτρον – περιφέρει

Ἡ ἀρχὴ ..... τοῦ παντός.
Ὁ γραμμάτων ..... οὐ βλέπει βλέπων.
..... ἐν πᾶσιν ἄριστον.
Ὁ χρόνος θυμοῦ ..... .
Οὐδεὶς ἔπαινον ..... ἐκτήσατο.
Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ ..... τὴν οὐσίαν.
Ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ..... .

VI. Fordítsa görögre!
1. Kit küld a hadvezér a folyóhoz? A legbátrabb katonát. 2. A hadvezér nem tudja, hol vannak a katonái. 3. A hadvezér azt mondja, nem tudja, mennyi katonája van. 4. Az athéniak száműzték a hadvezért. 5. Ez nem jó hadvezér, hanem szerencsés. 6. *Amíg ezt mondta, ránéztem* (εἰσοράω). 7. Vannak a katonák között bátrak, és vannak gyávák. 8. Nemcsak a katonák bátrak, hanem a hadvezérük is. 9. A katonák nem tudják, hová ment a hadvezér. 10. A katonák zajongtak, amikor a hadvezér azt mondta, hogy nem tudja, hol van az a katona, aki a folyóhoz ment.

43 ᾿Ορκος – Az ephébosok esküje

Lykurgos Isokratés tanítványa volt, ám vele ellentétben azt vallotta, hogy Hellasban a vezető szerep Athént illeti. A khairóneiai csata után 12 évig irányította a várost. Működése alatt nőtt Athén katonai ereje; színházat építtetett, és elkészíttette a tragikus triász műveinek hiteles példányait. Az összes törvényszegőt elüldözte, ezért egyes szofisták azt mondták róla, hogy nem tintába, hanem halálba mártotta tollát, mikor törvényeit írta. Az igazság szenvedélyes szeretetét mutatja a *Leókratés elleni vádbeszéde* is. A vádlott a khairóneiai vereség után megszegte ephébosi esküjét, és cserbenhagyta a várost. Lykurgos a beszédben a hazaszeretet dicső példáit sorolva hosszan idéz költőktől, például Tyrtaiostól, ezzel is nagyítva a bűnt. Leókratést egy szavazatkülönbséggel mentették fel.

῾Υμῖν γὰρ ἔστιν ὅρκος, ὃν ὀμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὰν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσιν καὶ ἔφηβοι γένωνται, μήτε τὰ ἱερὰ ὅπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν λείψειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν. ὃν εἰ μὲν ὀμώμοκε Λεωκράτης, φανερῶς ἐπιώρκηκεν, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἠδίκηκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἠσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὀμώμοκεν, εὐθὺς δῆλός ἐστι παρασκευασάμενος ὡς οὐδὲν ποιήσων τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἂν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσαισθε. βούλομαι δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὅρκου. λέγε γραμματεῦ.

«Οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ ὅπλα οὐδὲ λείψω τὸν παραστάτην ὅπου ἂν στοιχήσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατά τε ἐμαυτὸν καὶ μετὰ ἁπάντων· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κραινόντων ἐμφρόνως καὶ τῶν θεσμῶν τῶν ἱδρυμένων καὶ οὓς ἂν τὸ λοιπὸν ἱδρύσωνται ἐμφρόνως· ἐὰν δέ τις ἀναιρεῖ, οὐκ ἐπιτρέψω κατά τε ἐμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ τιμήσω ἱερὰ τὰ πάτρια. ἵστορες θεοὶ ᾿Αγλαυρος, ῾Εστία, ᾿Ενυώ, ᾿Ενυάλιος ᾿Αρης καὶ ᾿Αθηνᾶ ᾿Αρεία, Ζεύς, Θαλλώ, Αὐξώ, ῾Ηγεμόνη, ῾Ηρακλῆς, ὅροι τῆς πατρίδος, πυροί, κριθαί, ἄμπελοι, ἐλάαι, συκαῖ.» Καλός γ' ὦ ἄνδρες καὶ ὅσιος ὁ ὅρκος. παρὰ τοῦτον τοίνυν ἅπαντα πεποίηκε Λεωκράτης.

ἀμείνων 2 jobb, értékesebb
ἀμείνω (ἀμείνονα) értékesebbként
ἡ **ἄμπελος**, ου szőlő
ἀρείω (ἀρείονα) erősebbként
ὁ **γραμματεύς**, έως jegyző, írnok
τὰ **δέοντα**, ων kötelességek
δικαίως jogosan
ἡ **ἐλάα**, άας olajfa
ἐλάττω (ἐλάττονα) kisebbként
ἐμφρόνως gondosan
ὁ **ἔφηβος**, ου ephébos *(18-20 éves sorkatona)*
τὸ **θεῖον**, ου istenség
ὁ **θεσμός**, οῦ isteni törvény
ὁ/ἡ **ἵστωρ**, ορος tanú
κατ' ἐμαυτόν erőm szerint
οἱ ἀεὶ **κραίνοντες** a mindenkori felettesek
ἡ **κριθή**, ῆς árpa
τὸ **ληξιαρχικὸν γραμματεῖον**, ου a polgárok jegyzéke
(τὸ) **λοιπόν** a jövőben
ὅπου ἄν bárhol (is)
ὁ **ὅρος**, ου határkő
ὅσιος 3 kegyes; megszentelt
ὁ **παραστάτης**, ου bajtárs
παρὰ τοῦτον ez ellen; ezzel szemben
πάτριος 3 atyai; ősi
τὰ **πάτρια**, ων ősi szokások
πλείω (πλείονα) többként
ὁ **πυρός**, οῦ búza
ἡ **συκή**, ῆς füge(fa)
φανερῶς nyilvánvalóan
ὑπὲρ ὑμῶν magatokra tekintettel

I. ἑκατόν (100) Adja meg a szavak jelentését!
ὁ ἑκατοντάρχης, ἑκατόγχειρος, ἑκατογκέφαλος, ἑκατόμπους

II. Határozza meg a következő igealakokat!
προσεποιεῖτο, ᾠ̈ετο, πεπαίδευνται, κρίνειεν, ἀνήλωσαν, πεποιημένος

III. Képezze a megadott alakokat!
megtette, tanulgatott, elhajóztam, engedelmeskedni fogunk, megöltétek

IV. **ἔνδοξος 2 — ἄδοξος 2**
1. Πρὸς δὲ τούτοις (ἔνδοξοι — ἄδοξοι) ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται.
2. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' (ἐνδοξότερος — ἀδοξότερος)· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

V. Melyik szó illik a mondatba?
1. Κῦρος δὲ ἔχων οὓς (λέγε – εἰπών – εἴρηκα) ὡρμᾶτο ἀπὸ (Σάρδεις – Σάρδεων – Σάρδεσιν).
2. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα (ἔχω – ἔσχον – ἔσχηκα).
3. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ (ὄντα – εἶναι – ἰέναι – ἰόντα), ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης (ἀπὸ – παρὰ – ἀνὰ) βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς.
4. Ἄνδρες, τά τε ἱερὰ (ἡμῖν – ὑμῖν – αὐτοῖς) καλά, οἵ τε οἰωνοὶ αἴσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας.
5. Ξενοφῶν δὲ (κελεύσας – ξυγκαλέσας – ξυγκελεύσας) τοὺς Ἕλληνας εἶπεν· Ἄνδρες στρατιῶται, (οὐδὲν – μηδὲν) ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων.
6. Ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὁρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων (μέμνημαι – μέμνησαι – μέμνηται).

VI. Fordítsa görögre!
1. Az athéniak nem küldtek katonákat, de küldtek egy hadvezért. 2. A hadvezér azt mondta, hogy a király nem képes legyőzni az athéniakat. 3. Melyik katona fogja megmenteni magát a hadvezért? 4. A hírmondó jelentette a hadvezérnek, hogy nem látta az athéniak táborát. 5. Elismerem, hogy én magam öltem meg a hadvezért. 6. A hadvezér azt remélte, hogy egy katona sem látta meg őt, amikor ezt tette. 7. *Az olvasás is gondolkodás, s az írás is beszéd.* 8. A hadvezér azonnal követeket küldött a királyhoz. 9. Ez az a hadvezér, akivel jöttek. 10. *Hogy okos* (φρόνιμος 3) *volt, az valószínű. De hogy bölcs volt, az kétségtelen* (ἀναμφισβήτητος 2). 11. Azt akarom, hogy ezt tudjátok.

44 ῾Υπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok

Gyönge hangja elfúlt beszéd közben, ezért naphosszat gyakorolt, futás közben szavalt; hogy kiejtését javítsa, kavicsokat vett a szájába. Így vált az ókor elismerten legnagyobb szónokává Démosthenés. Isaiosnál tanult, s először gyámjait perelte be. A pereket megnyerte, de az örökség már elúszott, így beszédíró lett, és tanított. Hatvan-egynéhány műve maradt fenn, de többnek a hitelessége vitatott. Élete szorosan összefonódott a közélettel: politikai beszédeiben II. Philippost és athéni kiszolgálóit támadta. A beszédek alapgondolata az, hogy a király, miközben a békéről beszél, kiterjeszti befolyását, ám ebben nem saját tehetsége, hanem az athéniak tehetetlensége segíti. Démosthenés életének csúcspontja a három philippika; a harmadikat állítólag szinte bakkhosi őrjöngésben adta elő.

᾽Αλλὰ τί τούτων ὄφελος αὐτοῖς; ἕως ἂν σῴζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ᾽ ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ᾽ ἄνδρ᾽ ἐξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ᾽ ἑκὼν μήτ᾽ ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὰν δ᾽ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες ᾽Αθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί᾽ ἐρῶ, καὶ γράψω δέ, ὥστ᾽ ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασι καὶ στρατιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ᾽ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντ᾽ αὐτοὶ παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερὰ τοὺς ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς ῾Ρόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε[1] τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι πάντα καταστρέψασθαι), ἵν᾽ ἐὰν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ, εἰ δὲ μή, χρόνους γ᾽ ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν.

[1]hiszen neki is elemi érdeke

ἡμῖν **ἀγωνιστέον** küzdenünk kell
ἄκων 3 nem akarva, kényszerből
τὸ **ἀνάλωμα**, ατος költség, kiadás
τὸ **ἀξίωμα**, ατος megbecsülés
ἡ **ἀφορμή**, ῆς anyagi forrás
δήπου bizonyára
ἑκών 3 (οῦσα, όν) önként, akarva
ἐξῆς sorban; egymás után
ἕως ἄν amíg, mialatt
ἵνα ἐάν hogyha
κάλλιστος 3 legszebb *(itt: legnagyobb)*
ὁ **κίνδυνος**, ου veszély
κοινωνός 2 szövetséges
ὁ **κυβερνήτης**, ου kormányos
λέγω „úgy értem"; „azaz"
μάταιος 2 hiábavaló
ὁ **ναύτης**, ου tengerész, matróz
νὴ Δία Zeusra! (istenemre!)
τὸ **ὄφελος** haszon
πάλαι régen, hajdan
πανταχοῖ mindenüvé
ὁ **πρέσβυς**, εως követ
πρόθυμος 2 harcra kész
τὸ **σκάφος**, ους hajó(test)
ἡ **σπουδή**, ῆς igyekezet
σῶος 3 ép, sértetlen
τὰ **συμφέροντα**, ων érdekek
τοίνυν ezért, ennélfogva
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας a szabadságért
ὡς βασιλέα a (perzsa) királyhoz

I. Mondja görögül!
1. A katona a sisakját keresi. 2. Apák és fiúk. *(cím)* 3. Zeusra, csak nem Sókratés anyját látom? 4. A tábor őreit elfogták és megölték. 5. Atreidés hadseregének trójai vívását a Költő énekelte meg.

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) szokásunk szerint	(1) ἃ ἐβουλεύοντο
(b) távozása után	(2) κινδυνεύει ἀποθανεῖν
(c) életveszélyben van	(3) ὡς εἰώθαμεν
(d) meghiúsultak a reményeik	(4) ἐψεύσθησαν ὧν ἤλπιζον
(e) a terveik	(5) ἐν νῷ εἶχε φυγεῖν
(f) egy kortársam sem	(6) ἐπεὶ ἀπῆλθεν
(g) a menekülést fontolgatta	(7) οὐδεὶς τῶν ἐπ᾽ ἐμοῦ

III. Mondja görögül!
a kortársait; a terveink; meghiúsultak a reményeink; életveszélyben vagyunk; távozásom után, a terveimről; a terveid miatt; korábbi tervei helyett; terven felül

IV. Fordítsa magyarra!

1. ὡς ἔμοιγε δοκεῖ
2. ὡς φαίνεται
3. ὡς καλὰ τὰ δῶρα
4. λέγει ὡς ...
5. ὡς ἀφίκετο, εἰσῆλθεν
6. οὐκ ἀφικόμην ὡς πολεμήσων
7. ἐξῆλθε ὡς μάθοι τὰ γενόμενα
8. ὡς πλείστους στρατιώτας
9. ἀφίκετο ὡς βασιλέα

V. **πολῖτις — πολίτης**
1. Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν τυρὸν (sajtpiac) ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐπυνθανόμην αὐτῶν, εἴ τινα γιγνώσκοιεν Παγκλέωνα (πολίτιδα — πολίτην) σφέτερον.
2. Οὗτοι γὰρ πολλοὺς μὲν τῶν (πολιτίδων — πολιτῶν) εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ᾽ ἀδίκως ἀποκτείναντες ἀτάφους ἐποίησαν.

VI. Melyik a kakukktojás, és miért?
ἕλκω – ἕπομαι – ἐλπίζω – ἔχω

VII. Fordítsa görögre!
1. Aznap, amikor az ellenség elfoglalta a várost, elesett a hadvezér is. 2. A katonák is megbetegedtek, és a hadvezér is. 3. Ezt a vidéket barbárok lakják. 4. Az alattvalóik a tenger mellett laknak (= azok, akiken uralkodnak). 5. Ezt a gonosz embert nem volt nehéz rávenni az árulásra. 6. *Vártam, míg eljött.* 7. *Szép-e ez vagy csúnya* (αἰσχρός 3), *helyes-e, vagy helytelen, nem tudom.* 8. *Visszatérek abba a kis vendéglőbe* (τὸ πανδοκεῖον)*, ahonnan idejöttem, s ott följegyzem azt, amit láttam és hallottam, úgy, amint történt.* 9. *Az, akivel éppen szólani akarok, éppen fürdik.* 10. Hadvezér akarok lenni. 11. A jó szónokok meggyőzésre törekszenek.

45 Οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna

Démosthenés politikai ellenfele volt Aischinés, akit mindhárom ránkmaradt beszéde Démosthenéshez köt. Démosthenés a philokratési-béke után Timarchosszal bevádoltatta Aischinést azzal, hogy Philippos megvesztegette. Aischinés támadással védekezett: erkölcstelensége miatt bíróság elé állította Timarchost, akit el is ítéltek. Ügyesen becsmérelte ellenfeleit, mondják ókori kritikusai, és könnyedén rögtönzött. Ezután maga Démosthenés vádolta meg hűtlen követséggel. Mindkettejük beszéde fönnmaradt; Aischinést felmentették. Aischinés később is Démosthenést és híveit támadta: Ktésiphónt vádolva Démosthenés működését a nép ellen elkövetett bűnnek állítja be. A pert elvesztette — még a szavazatok ötödét sem kapta meg —, ezért elhagyta Athént, és Rhodoson nyitott iskolát.

Οὔτος τοίνυν, ὦ ἄνδρες ᾿Αθηναῖοι, ὁ τηλικοῦτος τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκόπων τῶν παρὰ Χαριδήμου πυθόμενος τὴν Φιλίππου τελευτήν, τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἑαυτῷ ἐνύπνιον κατεψεύσατο ὡς οὐ παρὰ Χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς ᾿Αθηνᾶς, οὓς μεθ᾽ ἡμέραν ἐπιορκῶν νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ διαλέγεσθαι καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προλέγειν, ἑβδόμην δ᾽ ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πενθῆσαι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν ἐβουθύτει καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δείλαιος καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας. Καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἐξετάζω. ῾Ο γὰρ μισότεκνος καὶ πατὴρ πονηρὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων οὐδέποθ᾽ ὑμᾶς περὶ πολλοῦ ποιήσεται τοὺς ἀλλοτρίους, οὐδέ γε ὁ ἰδίᾳ πονηρὸς οὐκ ἂν γένοιτο δημοσίᾳ χρηστός, οὐδ᾽ ὅστις ἐστὶν οἴκοι φαῦλος, οὐδέποτ᾽ ἦν ἐν Μακεδονίᾳ καλὸς κἀγαθός· οὐ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μετήλλαξεν.

ἀλλότριος 3 idegen
δείλαιος 3 nyomorult
ὁ **δημαγωγός**, οῦ népvezér
δημοσίᾳ „ a köznek”
διὰ τῶν κατασκόπων a kémektől
τὸ **δυστύχημα**, ατος sorscsapás
ἕβδομος 3 hetedik
τὸ **ἐνύπνιον**, ου álom(kép)
ἡ **θυγάτηρ**, τρός leánya
ἰδίᾳ „a sajátjának”
καλὸς κἀγαθός derék s kiváló
ὁ **κατάσκοπος**, ου kém
ὁ **κόλαξ**, ακος hízelgő
λευκός 3 fehér
μεθ᾽ ἡμέραν reggel
τὰ **μέλλοντα**, ων a jöv(end)ő
μισότεκνος 2 a gyermekét gyűlölő
τὰ **νομιζόμενα**, ων az illendő dolgok
οἰκειότατος 3 legközebbi *(rokon)*
ὅστις, ἥτις, ὅ τι aki, ami
οὐδέποτε sohasem
παρὰ τοῦ Διός Zeustól
οἱ **παρὰ Χαριδήμου** a Kharidémostól (érkezők)
περὶ πολλοῦ ποιεῖται sokra tart
πονηρός 3 gonosz
πρὶν πενθῆσαι mielőtt meggyászolta volna
πρῶτος 3 első(ként)
τὸ **σῶμα**, ατος személy
ἡ **τελευτή**, ῆς vég *(halál)*
τετελευτηκώς 3 (υῖα, ός) halott
τηλικοῦτος τὸ μέγεθος akkora
ὁ **τρόπος**, ου jellem
φαῦλος 3 gonosz, galád
φίλτατος 3 legkedvesebb

I. **ὁ πόλεμος — (ὁ) πολέμιος**
1. Ταῦτα διανοηθέντες, καὶ τὰς ἐν τῷ (πολέμῳ — πολεμίῳ) τύχας κοινὰς ἁπάντων ἀνθρώπων νομίζοντες, πολλοὺς μὲν (πολέμους — πολεμίους) κτώμενοι, τὸ δὲ δίκαιον ἔχοντες σύμμαχον ἐνίκων μαχόμενοι.
2. Οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ προσήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστί, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες ἐνίοτε ἐξαπατῶσιν, ὑμῖν ἀποδεικνύντες ὡς στρατιῶται ἀγαθοί εἰσιν, ἢ ὡς πολλὰς τῶν (πολέμων — πολεμίων) ναῦς ἔλαβον τριηραρχήσαντες, ἢ πόλεις πολεμίας οὔσας φίλας ἐποίησαν· ἐπεὶ κελεύετε αὐτὸν ἀποδεῖξαι ὅπου τοσούτους τῶν (πολέμων — πολεμίων) ἀπέκτειναν ὅσους τῶν πολιτῶν.

II. Határozza meg az igealakokat!
ἀκουσάσῃ, λιπόντι, διελαύνοντα, ἐκμάθῃ, ἐπέλιπε

III. Képezze az alakokat!
megtette, küldeni fog, megmenekültem (biztonságban vagyok), engedelmeskedni fogsz, bíráskodik

IV. Melyik szó illik a mondatba?
1. [sc. οἱ στρατιῶται] Ἀνεπαύοντο δὲ (ποῦ – ὅπου – που) ἐτύγχανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς (ὁπότ' – οὔποτ' – μήποτ') ἐνόμιζον ἔτι (ὁρᾶν – ὄψεσθαι – ἰδεῖν).
2. Ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις (νόμον – νόμους) ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, (παρὰ – κατὰ) τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι.
3. Ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ (τίνος – τινός) (ἔπληξας –ἐπλήγης).
4. Ἐνταῦθα διέσχον (ἀλλήλους – ἀλλήλων – ἀλλήλοις) βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες (διὰ – σὺν – ὡς) τριάκοντα στάδια.

V. Fordítsa a kifejezéseket!

1. ὄχλου συνδραμόντος
2. ἐμοῦ ἄκοντος
3. ὑμῶν ἑκόντων
4. ἡμῶν οὐχ ἑκόντων
5. οὐδενὸς κωλύοντος
6. σου τἀληθῆ ἐροῦντος
7. ἰόντων εἰς μάχην [sc. στρατιωτῶν]
8. ἄκοντος Διός
9. οὕτως ἐχόντων [sc. πραγμάτων]
10. παίδων ὄντων ἡμῶν
11. τοῦ παιδὸς γελάσαντος
12. τῆς κόρης οὐκ ἀκούσης

VI. Fordítsa görögre!
1. A katonák úgy döntöttek (ἔδοξε+ dat.), hogy nem engedelmeskednek a hadvezérnek. 2. A hadvezér állítólag nem érkezett meg. 3. *Ti eldobtátok a trombitát, de a trombita zeng* (φθέγγομαι) *tovább.* 4. *Elhatározom, hogy lefekszem.* 5. A katonák vártak, amíg a hadvezér megjött. 6. *Mindnyájan ezt cselekedjük.* 7. *Nincs hajó és evező* (ἡ κώπη)*, amely elvezetne innen.* 8. Amíg béke volt, a hadvezér nem félt. 9. *Ott essem el én, a harc mezején.* 10. *Minden öreg férfi szeme hasonlít a sas sokat látott szeméhez.*

46 Δημάδης ὁ Ἀθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem

Amikor megkérdezték Theophrastostól, milyen szónoknak tartja Démosthenést, így felelt: Méltó Athénhoz. És Démadést? Túlnőtt rajta — válaszolta. Démadés volt a legkönnyebben megvásárolható szónok. Khairóneiánál fogságba esett, és fogolyként ő eszközölte ki Philipposnál az enyhe békét. Ettől fogva a makedónokat szolgálta Athénban. Szeretett jól élni, sőt botrányosan jól. A makedón Antipatros mondta az öreg Démadésról, hogy csak a nyelve maradt meg belőle, meg a zsigerek, mint egy áldozati állatból. A rögtönzéseiről híres szónok Démosthenés ellenfele volt, akit szótagokból és nyelvből álló emberkének tartott. Démadést már Cicero sem olvashatta. Neve alatt maradt ránk a kétes hitelű *Tizenkét év*. Ebben a beszédben a szerző a khairóneiai csatát követő évekről beszélteti a szónokot.

Χιλίων Ἀθηναίων ταφὴ μαρτυρεῖ μοι κηδευθεῖσα ταῖς τῶν ἐναντίων χερσίν, ἃς ἀντὶ πολεμίων φιλίας ἐποίησα τοῖς ἀποθανοῦσιν. ἐνταῦθα ἐπιστὰς τοῖς πράγμασιν[1] ἔγραφα τὴν εἰρήνην, ὁμολογῶ. ἔγραφα καὶ Φιλίππῳ τιμάς, οὐκ ἀρνοῦμαι. δισχιλίους γὰρ αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων καὶ χίλια πολιτῶν σώματα χωρὶς κήρυκος καὶ τὸν Ὠρωπὸν[2] ἄνευ πρεσβείας λαβὼν ὑμῖν ταῦτ' ἔγραφα. ἐπείληπτο δὲ τῆς γραφούσης χειρὸς[3] οὐχ ἡ δωροδοκία τῶν Μακεδόνων, ὡς οὗτοι πλαττόμενοι λέγουσιν, ἀλλ' ὁ καιρὸς καὶ ἡ χρεία[4] καὶ τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον[5] καὶ ἡ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπία[6]. (. . .) ἐνταῦθ' ὁμοίως Δημοσθένης μὲν ἐκύρωσε πόλεμον, καλὴν μὲν τοῖς ὀνόμασιν οὐ σωτήριον δὲ τοῖς ἔργοις[7] συμβουλίαν εἰσηγησάμενος τοῖς πολίταις· ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς Ἀττικῆς[8] ὁ πολέμιος, ἡ χώρα δὲ εἰς τὴν πόλιν κατεκλείετο[9], καὶ τὸ περιμάχητον καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ πάντων ἄστυ[10] βοῶν καὶ προβάτων ὥσπερ ἔπαυλις[11] ἐπληροῦτο, βοηθείας δ' οὐδαμόθεν[12] ἦν ἐλπίς, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. ὁμολογῶ, καὶ φημὶ καλῶς καὶ συμφερόντως[13] πεπρᾶχθαι τοῦτο· κρεῖττον[14] γὰρ ἐπερχόμενον ἐκκλῖναι τὸ νέφος[15] ἢ φερομένῳ συναπενεχθῆναι τῷ ῥεύματι. ἀξιῶ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων λύπην ἐμοὶ παρ' ὑμῶν μηδεμίαν ἀπογεννῆσαι δυσμένειαν. οὐ γὰρ ἐγὼ κρατῶ τῆς τύχης ἀλλ' ἡ τύχη τοῦ βίου, δι' ἣν κινδυνεύει[16]. δεῖ δὲ τὸν σύμβουλον, καθάπερ[17] τὸν ἰατρόν, οὐ τῆς νόσου τὴν αἰτίαν ἔχειν, ἀλλὰ τῆς θεραπείας τὴν χάριν ἀπολαμβάνειν. καταχωρίσαντες οὖν τὰ συμβάντα[18] διὰ τὰς ἔξωθεν αἰτίας[19], φιλῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων γυμνὴν[20] θεωρήσατέ μου τὴν πολιτείαν[21].

[1] „átvéve az államügyek irányítását” [2] Attika és Boiótia határvidéke [3] „a fogalmazó kezet ... vezette” [4] kényszer [5] a haza üdve [6] *(lat.)* humanitas [7] valójában; ténylegesen [8] ἡ Ἀττική (sc. γῆ) Attika [9] a vidék beszorult a városba [10] Athén *(a vidékkel szemben)* [11] mint egy juhakol [12] sehonnan [13] (számunkra) előnyösen [14] jobb [15] ἐπερχόμενον τὸ νέφος a közelgő vihar(felleg) [16] δι' ἣν κινδυνεύει hiszen az élet a szerencse kockáján forog [17] ugyanúgy, mint [18] a történések [19] a külső tényezők miatt [20] „önmagában” [21] politikai működésemet

οἱ **αἰχμάλωτοι**, ων hadifoglyok
ἡ **βοήθεια**, ας segítség, felmentés
ἡ **δυσμένεια**, ας ellenszenv
ἡ **δωροδοκία**, ας megvesztegetés
ἡ **εἰρήνη**, ης béke
ὁ **ἐνάντιος**, ου ellenfél
ἡ **θεραπεία**, ας ápolás, gondozás
τὸ **λύτρον**, ου váltságdíj
ἡ **πρεσβεία**, ας követség
τὸ **ῥεῦμα**, ατος áradat
ἡ **συμβουλία**, ας tanács
ὁ **σύμβουλος**, ου tanácsadó
οὐ **σωτήριος** 2 „romlást okozó”
ἡ **τιμή**, ῆς elismerés, előjog
χωρίς (+ gen.) vmi nélkül

I. **τρόπος — τροχός**

1. Ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκευάσατο ἅρματα (τρόποις — τροχοῖς) τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβηται.
2. Ὥσπερ γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσί, κατὰ τὸν αὐτὸν (τρόπον — τροχόν) καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται.
3. Οἵδε μὲν οὖν ἐκ παντὸς (τρόπου — τροχοῦ) προθυμοῦνταί με τῇ δίκῃ ἁλῶναι.

II. Mondja görögül!

1. A potidaiaiak kecskéiről jobb nem beszélni. 2. Jobb királyokat érdemeltek, mint ezek. 3. A városaitokat a perzsák lerombolták. 4. A bíró apját megölték. 5. A király lányával szökött meg.

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ ταῦτα πάντα (ἐγένοντο – γέγονα – γέγονε) διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ (τὸν – τοῦ – τὴν) ἐκείνου δύναμιν.
2. Οἱ δὲ φυγάδες ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ (λαβόντες – λαμβάνοντες) τὰ ὅπλα παρῆσαν (εἰς Σάρδεις – ἐν Σάρδεσι).
3. Περικλῆς (ὁ – τοῦ) Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος (Ἀθηναῖος – Ἀθηναίων), λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, (παραινεῖ – παρήνει) τοιάδε.
4. (Οὗτοι – Οὗτοι) ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν (ἀποθνήσκει – ἀπέθανεν – τέθνηκεν), Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.
5. Καὶ Βρασίδας καταστὰς ἐπὶ (ὁ – τὸν – τὸ) πλῆθος — ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς (Ἀθηναῖος – Λακεδαιμόνιος), εἰπεῖν — ἔλεγε τοιάδε.

IV. Fordítsa a kifejezéseket!

1. ἀγαθόν ἐστι μάχεσθαι
2. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν
3. διὰ τὸ πολεμεῖν
4. βούλομαι μάχεσθαι
5. κελεύει με στρατηγεῖν
6. ἐκώλυεν ἡμᾶς μάχεσθαι
7. ὥρα ἐστι μάχεσθαι
8. δεῖ ὑμᾶς πολεμεῖν
9. χρὴ ἡμᾶς μάχεσθαι
10. ἔξεστί σοι στρατηγεῖν
11. δοκεῖ ἀγαθὸς στρατηγὸς εἶναι
12. φαίνεται ἀγαθὸς εἶναι

V. Fordítsa görögre!

1. A hadvezér fél, hogy a katonák gyávának tartják. 2. A katonák félnek, hogy a hadvezér meg fog halni. 3. A hadvezér félt, hogy a katonák nem maradnak a táborban. 4. A hadvezérek félnek, hogy a katonák elhagyják a tábort. 5. Olyan jó hadvezér volt, hogy bár kevés katonája volt, legyőzte az athéniakat. 6. A háború befejeződött, így aztán a katonák hazamentek. 7. A vesztes csata után a gyáva katonák a hadvezért szidták (κακῶς λέγειν + acc.). 8. A korinthosiak olyan gyávák voltak, hogy gyakran megfutamodtak a háborúban. 9. A hadvezér bátrabb volt annál, hogy (ἢ ὥστε+ inf.) féljen a haláltól. 10. Harcolni fogok, amennyiben megválasztotok hadvezérnek. 11. A katonák annyira féltek, hogy a hadvezér nem mert támadni.

47 Ἐξαπατῶντες ὑμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok

A korinthosi Deinarchos fiatalon került Athénba, ahol logographos lett. Az ókorban kanonizált tíz attikai szónokból az utolsót Dionysios Halikarnasseus azért dicsérte, mert az belátta, hogy számára már csak az utánzás maradt, lévén hogy Démosthenésszel már tetőpontjára jutott az ékesszólás. Ezért helyes, hogy őt követte, mondja Dionysios, azonban azok, akik nagyra tartják Deinarchost, tévednek, hiszen ő semmi újat nem hozott, és példaképével sem ér föl. Igyekezete mindenesetre a „falusi Démosthenés" ragadványnévhez juttatta. A Démosthenés elleni beszéde a leghíresebb — a vádlott személye miatt. Démosthenést azzal vádolták, hogy előbb befogadta, majd szökni hagyta Nagy Sándor Athénba szökött kincstárnokát, Harpalost, aki lefizette őt. Az elítélt Démosthenés megszökött Athénból.

Πῶς οὖν μίαν γνώμην ἕξομεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς ὁμονοήσομεν ἅπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημαγωγοὶ χρήματα λαμβάνοντες προίωνται τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἅπας κινδυνεύῃ περὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατρῴων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις λοιδορῶνται καὶ προσκρούωσιν ἀλλήλοις ἐξεπίτηδες, ἰδίᾳ δὲ ταὐτὰ πράττωσιν ἐξαπατῶντες ὑμᾶς τοὺς ῥᾷστα πειθομένους τοῖς τούτων λόγοις; τί γάρ ἐστι ῥήτορος δημοτικοῦ καὶ μισοῦντος τοὺς κατὰ τῆς πόλεως λέγοντας καὶ γράφοντας; ἢ τί φασι τοὺς πρὸ ὑμῶν γεγενημένους ὦ Δημόσθενες καὶ Πολύευκτε διατελεῖν ποιοῦντας, καὶ ταῦτ' οὐδενὸς δεινοῦ τότε τὴν πόλιν περιεστηκότος; οὐ κρίνειν ἀλλήλους; οὐκ εἰσαγγέλλειν; οὐ γράφεσθαι παρανόμων; ἔστιν οὖν ὅ τι πεποιήκατε τούτων ὑμεῖς οἱ φάσκοντες τοῦ δήμου κήδεσθαι καὶ τὴν σωτηρίαν ὑμῖν ἐν τῇ τούτων εἶναι ψήφῳ; γέγραφαι ψήφισμα Δημόσθενες, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν καὶ παρανόμων ὧν Δημάδης γέγραφε; κεκώλυκάς τινα πρᾶξιν ὧν ἐκεῖνος προελόμενος κατὰ τοῦ δήμου πεπολίτευται; οὐδ' ἡντινοῦν. εἰσήγγελκας τὸν παρὰ τὰ τοῦ δήμου ψηφίσματα καὶ τοὺς νόμους πολλὰ διαπεπραγμένον; οὐδεπώποτε, ἀλλὰ περιεῖδες αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν σταθέντα καὶ τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως κεκοινωνηκότα τοῖς Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἀπογόνοις.

οἱ **ἀπόγονοι**, ων leszármazottak
οἱ πρὸ ὑμῶν **γεγενημένοι** elődeitek
τὸ **δεινόν**, οῦ szörnyűség
δημοτικός 3 nép- ; demokratikus
διηλλαγμένοι πρὸς αὐτούς összebeszélve
τὸ **ἔδαφος τὸ τῆς πόλεως** a haza földje
ἡ **ἐκκλησία**, ας népgyűlés
ἐξεπίτηδες szántszándékkal
τὸ **ἱερόν**, οῦ szentély
κατὰ τῆς πόλεως a város (érdeke) ellen
κατὰ τοῦ δήμου a nép (érdeke) ellen
κεκοινωνηκώς 3 részes (amiben: gen.)
ὁστισοῦν 3 bármelyik
ὁ ῥᾷστα πειθόμενος hiszékeny
παρά (+ acc.) ellen, ellenére
παράνομος 2 törvénysértő
παρανόμων γράφεσθαι alkotmányellenes javaslattétel vádját emelni
πατρῷος 3 atyai, ősi
περὶ παίδων a gyermekekért
πῶς hogyan
ῥᾷστα nagyon könnyen
τὰ κοινῇ συμφέροντα közérdek
ταὐτά (τὰ αὐτά) ugyanazon dolgok/at
ἡ **σίτησις**, εως étkez(tet)és
ἡ **σωτηρία**, ας menekvés, oltalom, üdv
αὐτὸν **χαλκοῦν** σταθέντα „őt bronzba öntve"
τὸ **ψήφισμα**, ατος határozat
ἡ **ψῆφος**, ου szavazat; döntés, ítélet

I. Vesse a megfelelő hangsúlyt a megfelelő szótagra!
λιπειν, λιπωνται, ἐλιπομεν, λιπητε, λιπουσης, λιπου, λιποντων, λιπον, λιποιο, ἐλιπου

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) semmitmondóan / szó nélkül	(1) νόσῳ ἀπέθανε
(b) miért csinálja ezt?	(2) οὐδαμῶς ἐταράχθη
(c) betegség vitte el	(3) ἀνήρ τις ὃς γνώριμος ἦν
(d) harcban esett el	(4) ἰδὼν ἐθαύμαζε
(f) ámulva látta	(5) οὐδὲν εἰπών
(g) megőrizte hidegvérét	(6) μαχόμενος ἀπέθανε
(h) egy ismerős	(7) τί βουλόμενος ταῦτα δρᾷ

III. Mondja görögül!
az ismerőseimmel; ámulva látták; harc közben estek el; egy hölgyismerősét; sohasem veszítették el a fejüket

IV. **ὁ σύμβουλος — ὁ σύμβολος — τὸ σύμβολον**
1. Ὥστε οὐκ ἄξιον τούτοις πολλάκις χρῆσθαι (συμβούλοις — συμβόλοις), οἷς οὐδὲ ἅπαξ ἐλυσιτέλησε πειθομένοις.
2. Δῆμος γὰρ ὁ Πυριλάμπους, τριηραρχῶν εἰς Κύπρον, ἐδεήθη μου προσελθεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι ἔλαβε (σύμβουλον — σύμβολον) παρὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου φιάλην χρυσῆν.
3. Οἱ μὲν οἰωνούς τε καὶ φήμας καὶ (συμβούλους — συμβόλους) τε καὶ μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ.

V. Fordítsa a következő mondatokat!
1. Πάντ' ἔστιν εὑρεῖν, ἂν πόνον μὴ φεύγῃ τις.
2. Δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνῆσθαι θεοῦ.
3. Τό τοι θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
4. Οὐ συνέγνωσαν αὐτῷ τὸ ἀδίκημα.
5. Ὁ οὖν Κῦρος οὐκ ἐψεύσθη ἐλπίζων αὐτοὺς εὐπειθεῖς εὑρήσειν.
6. Ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα.

VI. Fordítsa görögre!
1. A hatalom veszélyekkel jár, de némelyek örömüket lelik a veszélyekben és a hatalomban. 2. Ajándékokat kell küldeni. 3. Ajándékokat kell küldenünk nektek. 4. Nem kell ajándékot küldenetek nekünk. 5. Jónak lenni nehéz. Jóvá válni nehéz. 6. Démosthenés, Démosthenés apja Theopompos elbeszélése szerint derék ember volt. 7. A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy tegyenek kárt (βλάπτω) a gazdagokban. 8. A hadvezér megtiltja a katonáknak, hogy kárt tegyenek a szegényekben. 9. A hadvezér azt mondja, hogy álmos (ὑπνώδης 2). 10. Az mondták, hogy nem mennek a király ellen. 11. Nem törődik (φροντίζω) azzal, hogy mit mondanak. 12. Azt mondták, nem törődnek azzal, hogy mit mond. 13. Megkérdezte, hol voltak. 14. Megkérdeztem, hová megy. 15. Elfogadta a tanácsomat. (= Hallgatott rám.) 16. Csodálkozásának adott hangot. (= Azt mondta, hogy csodálkozik.) 17. Elkezdődött a csata. (= Csatázni kezdtek.)

48 Ὥσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast

Az athéni Hypereidés gazdag logographos és igazi ínyenc volt, a széplányokat is szerette. A politikus Hypereidés Démosthenés fegyvertársa volt — egészen a Harpalos-ügyig. Ekkor szakított a megvesztegetett Démosthenésszel. Hat beszéde maradt ránk töredékesen, papíruszon. Hypereidés *Epitaphios*a az egyetlen minden kétséget kizáróan hiteles epitaphios. Az epitaphios a bemutató beszéd egyik fajtája: temetési beszéd. Nagy Sándor halála után az athéniak hadat üzentek a makedónoknak, kezdeti sikereik után pedig több polis csatlakozott az athéniakhoz. Tavasszal, az első háborús év athéni áldozatait búcsúztatva Hypereidés még a sikereket sorolhatta beszédében, de őszre Athén kapitulált. A győztes Antipatros megkínoztatta és kivégeztette Hypereidést, Démosthenés pedig öngyilkos lett.

Περὶ μὲν οὖν τῆς πόλεως διεξιέναι τὸ καθ' ἕκαστον ὧν πρότερον πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εὐεργέτηκεν οὔτε ὁ χρόνος ὁ παρὼν ἱκανὸς οὔτε ὁ καιρὸσ ἁρμόττων τῷ μακρολογεῖν, οὔτε ῥᾴδιον ἕνα ὄντα τοσαύτασ καὶ τηλικαύτας πράξεισ διεξελθεῖν καὶ μνημονεῦσαι. ἐπὶ κεφαλαίου δὲ οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν περὶ αὐτῆς· ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέρχεται, τὰς μὲν ὥρας διακρίνων εἰς τὸ πρέπον καὶ καλῶς πάντα καθιστάς, τοῖς δὲ σώφροσι καὶ ἐπιεικέσι τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος καὶ γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων, οὕτως καὶ ἡ πόλις ἡμῶν διατελεῖ τοὺς μὲν κακοὺς κολάζουσα, τοῖς δὲ δικαίοις βοηθοῦσα, τὸ δὲ ἴσον ἀντὶ τῆς ἀδικίας ἅπασιν ἀπονέμουσα, τοῖς δὲ ἰδίοις κινδύνοις καὶ δαπάναις κοινὴν ἄδειαν τοῖς Ἕλλησιν παρασκευάζουσα. περὶ μὲν οὖν τῶν κοινῶν ἔργων τῆς πόλεως ὥσπερ προεῖπον φράσαι παραλείψω, περὶ δὲ Λεωσθένους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς λόγους ποιήσομαι.

ἡ **ἄδεια**, ας biztonság
ἡ **ἀδικία**, ας igazságtalanság
ἀντὶ ἀδικίας igazságtalanság helyett
ἀνυπέρβλητος 2 felülmúlhatatlan
αὐτόχθων 2 őslakos
ἡ **δαπάνη**, ης költség
αἱ **δαπάναι**, ων kiadások
ἡ **εὐγένεια**, ας előkelő származás; nemesség
εὐήθης 2 jólelkű; együgyű, ostoba
εἰς τὸ πρέπον illendően
εἰς μίαν πόλιν egyetlen városba
ἐπιεικής 2 okos; jószívű
ἐπὶ κεφαλαίου röviden; általánosságban
ὁ **ἥλιος** ου a Nap
ἰδία egyénileg; egyenként
ἴσος 3 egyenlő
τὸ **ἴσον**, ου egyenlőség
κατ' ἄνδρα egyenként, személyenként
τὸ **μακρολογεῖν** szószaporítás, terjengős beszéd
νῦν most
ἡ **οἰκουμένη**, ης a lakott világ; „a földkerekség"
περίεργος 2 fölösleges
πότερος 3 melyik a kettő közül?
ῥᾴδιον (ἐστι) könnyű
τηλικοῦτος 3 oly nagy
τὸ καθ' ἕκαστον minden egyes dolgot külön–külön
ἡ **τροφή**, ῆς táplálék; ellátás
χρήσιμος 3 (εἰς + acc.) hasznos (vmire)
ὁ **χρόνος ὁ παρών** a jelen alkalom
σώφρων 2 mértékletes; tisztességes

I. Melyik a kakukktojás, és miért?
δέκα – ἑπτακαίδεκα – πέντε – ἐννέα

II. Válaszoljon a kérdésekre, ill. egészítse ki a mondatot!
1. Főmondati múlt idő után a kijelentő tárgyi mellékmondatban általában ... (*mód*) áll.
2. Az okhatározói mellékmondatokban szereplő tagadószó: .....
3. A célhatározói mellékmondatban általában ..... (*mód*) használatos, de múlt idő után ..... (*mód*) is állhat.
4. A következményes mellékmondatok kötőszava általában : .....
5. A közvetlen érzékelést kifejező igék után ..... (*mondatrövidítő szerkezet*) állhat (acc. c. inf. helyett).
6. Οὐκ οἶδα, ὅπως εἶπω. Milyen mellékmondat?
7. Milyen mellékmondatot kötnek ezek a kötőszavak: οὖν, τοίνυν, οὔκουν?
8. Ἐπεὶ πάντες συνῆλθον, ἐκαθέζοντο. Milyen mellékmondat?
9. A következményes mellékmondatban, ha a következmény csak lehetséges, ... szerepel (állítmányként).

III. Olvassa el a történetet, majd válaszoljon a kérdésekre! (I)gaz; (H)amis; (K)i tudja?
Χειλωνὶς Κλεάδα θυγάτηρ, Θεοπόμπου γυνή, μαθοῦσα τὸν ἄνδρα ὑπὸ Ἀρκάδων αἰχμάλωτον φυλάσσεσθαι ἦλθεν ἐς τοὺς πολεμίους ἐκοῦσα. Θαυμάσαντες αὐτῆς τὸ φίλανδρον Ἀρκάδες ἐπέτρεψαν ἐς τὸ δεσμωτήριον (börtön) αὐτὴν παρελθεῖν. Ἡ δὲ τὴν αὐτῆς ἐσθῆτα τῷ ἀνδρὶ περιθεῖσα, τὴν ἐκείνου δὲ αὐτὴ λαβοῦσα ἔπεισεν αὐτὸν ὑπεξελθεῖν, αὐτὴ δὲ ἀντ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς πολεμίοις ἔμεινε. Θεόπομπος τῷ στρατηγήματι (hadicsel) τῆς γυναικὸς διασωθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν ἱέρειαν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς Φενεὸν πομπεύουσαν ἥρπασε· Τεγεᾶται ταύτην ἀπολαβεῖν θέλοντες ἀπέδωκαν αὐτῷ τὴν Χειλωνίδα.
1. Kheilónis Kleadas húga. …
2. Theopompos Árkádiába utazott. …
3. Kheilónist bebörtönözték. …
4. Kheilónis lefizette az őröket. …
5. Kheilónis ruhát cserélt Theopomposszal. …
6. Theopompost ki akarták végezni. …
7. Theopompos Artemishez imádkozott. …
8. Theopompos elrabolta a papnőt. …
9. A tegeaiak kompromisszumot kötöttek. …

IV. Fordítsa görögre!
1. Knidosi születésű volt, de Athénban lakott. 2. A katona okosabb volt annál, hogy szidja a hadvezéreket. 3. A hadvezér nem volt képes rávenni a katonákat a harcra. 4. A hadvezér nem akarja elolvasni a katonák levelét (= levelet, amit a k. írtak). 5. A hadvezér azért teszi mindezeket, hogy a katonák bátornak tartsák. 6. Hiábavaló volt a fáradozás, vagy nem? 7. A katona magas (μέγας), úgyhogy mindenki láthatja a sisakját. 8. A katonák követeket küldtek a hadvezérhez, hogy elkérjék a zsoldot. 9. *Akit én szeretek, meg van az szeretve.* 10. *Úgy kell írni, hogy azonnal megértsék* (κατανοεῖν)*, mit akarunk mondani.*

49 Ὥσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh

Basileios (Nagy Szent Vazul) kaisareiai püspök arról beszél unokaöccseinek szóló intelmében, hogy hogyan forgathatjuk haszonnal az irodalmi műveket. A pogány íróknál is vannak olyan gondolatok, amelyek épülésünkre szolgálnak. De csak a hasznosat kell elfogadnunk, azaz válogatnunk kell. Használjuk tehát a könyveket a méhek példája szerint! A méhek sem repülnek oda minden virághoz, és ha egyet kiválasztanak, akkor sem akarják azt mindenestül magukkal vinni. Csak azt gyűjtik ki belőle, amire szükségük van. Jól akkor használjuk a könyveket, ha méhek módjára csak azt vesszük birtokba belőlük, ami hasznunkra van és rokon az Igazsággal, a többitől azonban óvakodunk. A méh és az olvasó közötti közismert allegóriát Basileios valószínűleg Isokratés egyik követőjének művéből „gyűjtötte".

Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν[1] ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις[2] μάλιστα δηλῶσαι πῶς ἔχουσι[3] πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους[4] τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον[5] ἐποίησεν, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παραδείγμασι[6] χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας[7], καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις[8] ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα[9] μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. Ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα[10] καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα[11] λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας[12] ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως[13] ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

[1]θνητός 3 halandó [2]„gyermekeiken" [3]hogyan viszonyulnak [4]σπουδαῖος 3 derék [5]ἀθάνατος 2 halhatatlan [6]τὸ παράδειγμα példa [7]ἡ καλοκαγαθία tökéletesség [8]a tanácsainkhoz [9]„aranyigazságait" (βέλτιστος 3 legjobb) [10]τὸ βλάστημα virág [11]leghasznosabbakat [12]ἡ παιδεία műveltség [13]ἀπείρως ἔχει τινος járatlan vmiben

A (tag)mondatokat sorrendbe állítva szerkesszen értelmes történetet!

(a) αὐξηθέντος δὲ αὐτοῦ ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀκούοντα.
(b) ἐς μέγιστον δὲ μέγεθος ἐλθὼν ὁ δράκων ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐς ἐρημίαν ἀπηλάθη.
(c) παῖς παρ' αὐτοῖς δράκοντα μικρὸν ἐπρίατο καὶ ἔτρεφε μετὰ πολλῆς τῆς κομιδῆς.
(d) ὕστερον δὲ ὁ παῖς νεανίας γενόμενος ἀπό τινος θέας ἐπανιών, λῃσταῖς περιπεσὼν μετὰ τῶν συνηλίκων.
(e) καὶ ἤθυρε μετ' αὐτοῦ καὶ συνεκάθευδεν αὐτῷ.
(f) βοῆς γενομένης ἰδοὺ ὁ δράκων· καὶ τοὺς μὲν διεσκόρπισεν, οὓς δὲ ἀπέκτεινεν, αὐτὸν δὲ περιεσώσατο.
(g) πόλις ἐστὶ τῆς Ἀχαΐας αἱ Πάτραι.

50 ῾Ο ἑτερόφθαλμος – A félszemű

Azt mondják, hogy a lokrisiak éltek először írott törvényekkel, törvényhozójuk pedig Zaleukos volt. Zaleukos szigorú büntetéseket állapított meg: a bűnösöket általában megvakították. A lokrisiaknál új törvényt javasolni is veszélyes volt, hiszen mindenki csak hurokkal a nyakában adhatta elő javaslatát, s ha azt nem fogadták el, meghúzták a kötelet. Athénban az alkotmánnyal szemben föllépőket ostrakismosszal száműzték, ennek eltörlése után pedig törvénysértő javaslattétel vádjával perelték be azt, aki a népgyűlés elé törvénysértő javaslatot nyújtott be. Pervesztés esetén a határozatot eltörölték. Ha a javaslat elfogadásától még nem telt el egy év, a javaslattevőt meg is bírságolták, akár polgárjogát is elveszíthette. A γραφὴ παρανόμων-nal a bírák így még a népgyűlés szónokait is ellenőrzés alatt tartották.

Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς[1] νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρους[2] ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ[3] ᾧ πόλις εὐνομουμένη χρῆται. ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις[4] χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις[5] μηδὲ πρὸς τὰς διαδύσεις[6] τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι, ὥστ' ἄν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ[7] τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ[8] ὁ τιθεὶς[9] καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μή, τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γάρ τοι[10] καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. καὶ ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι[11] νόμου, ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμήσεως[12] οὐδεμιᾶς, ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕν' ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς[13] χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ ἑτερόφθαλμος, καὶ ἡγούμενος ἀβίωτον[14] αὐτῷ τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἐάν τις ἕνα ἔχοντος ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω[15] ἀντεκκόψαι παρασχεῖν, ἵνα τῇ ἴσῃ συμφορᾷ[16] ἀμφότεροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλεῖν ἢ διακοσίοις[17] ἔτεσιν.

[1]hogyan [2](χείρονες) hitványabbak [3]ἄλλως τε καὶ különösen [4]a régóta fennálló [5]ἡ βούλησις kívánság [6]ἡ διάδυσις mentesítés [7]ὁ βρόχος hurok [8]él(etben marad) [9]a (javaslat)tevő [10]bizony [11]ott [12]ἡ τίμησις kárpótlás [13]ἡ ἀπειλή fenyegetés [14]ἀβίωτος 2 elviselhetetlen [15]ἄμφω mindkettő(t) [16]ἡ συμφορά csapás; eredmény [17]πλεῖν ἢ διακόσιοι 3 több mint kétszáz

Párosítsa a csattanókat a történetekkel!

1. ῾Αρίστων πυνθανομένου τινος πόσοι Σπαρτιᾶται τὸ πλῆθος, εἶπε·
2. Διογένης λύχνον μεθ' ἡμέραν ἅψας, φησί·
3. Βίας ὁ Πριηνεὺς συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεὼς κἀκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, ἔφη·
4. Στρατόνικος διδάσκων κιθαριστάς, ἐπειδὴ ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶχεν ἐννέα μὲν εἰκόνας τῶν Μουσῶν, τοῦ δὲ ῾Απόλλωνος μίαν, μαθητὰς δὲ δύο, πυνθανομένου τινὸς πόσους ἔχοι μαθητάς, ἔφη·

(a) ἄνθρωπον ζητῶ.
(b) σὺν τοῖς θεοῖς δώδεκα.
(c) ὅσοι ἱκανοί τοὺς ἐχθροὺς ἀπερύκειν.
(d) σιγᾶτε, μὴ αἴσθωνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

51 Σκεδαννύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak

Az abdérai Prótagoras mondta, hogy az istenekről nem tudhatja sem azt, hogy vannak, sem azt, hogy nincsenek. Ezzel egy másik filozófus szerint azt állította, hogy tudja, hogy nem léteznek. Ez azonban nem igaz; Prótagoras nem tagadta az istenek létezését, csak azt vonta kétségbe, hogy megismerhetők. Ő volt az első, aki magát szofistának nevezte. A szofisták filozófusok és szónokok voltak, akik városról városra járva előadásokat tartottak, és tandíj fejében oktattak. Céljuk politikusok képzése volt. Azt vetették a szemükre, hogy a vitatkozásban való jártasságukkal a gyengébb érvet erősebbé tudják tenni – Prótagoras szerint ugyanis minden dologról két ellentétes állítás lehetséges. A szofisták művei elvesztek; tanaikat Platón műveiből ismerjük, aki, mint közismert, támadta őket.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας[1] μετέσχε μοίρας[2], πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν[3] ζῴων[4] μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα[5] θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ[6] διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ[7], καὶ οἰκήσεις[8] καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις[9] καὶ στρωμνὰς[10] καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὕρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς[11] ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην[12], πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ[13] αὐτῶν ἀσθενέστεροι[14] εἶναι[15], καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη[16] αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν[17] ἱκανὴ βοηθὸς[18] ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής[19] – πολιτικὴν γὰρ τέχνην[20] οὔπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική[21] – ἐζήτουν[22] δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῴζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ'[23] οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε[24] οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

[1]θεῖος 3 isteni [2]ἡ μοῖρα (osztály)rész [3]ἡ συγγένεια rokonság [4]az élőlények közül [5]τὸ ἄγαλμα szobor [6]gyorsan [7]„mesterségesen" [8]ἡ οἴκησις lakhely [9]ἡ ὑπόδεσις saru [10]ἡ στρωμνή (vetett) ágy [11]kezdetben [12]szétszórtan [13]mindenképpen; minden tekintetben [14]ἀσθενής 2 gyönge [15]διὰ τὸ ... εἶναι mivel ... voltak [16]kézművesség [17]az életben maradásra [18]βοηθός 2 ἦν (+ dat.) segítségükre volt [19]ἐνδεής 2 nem elegendő [20]a közösségalkotás képessége [21]a hadviselés képessége [22]törekedtek [23]valahányszor (opt. iterativus) [24]ἅτε (+ pt.) minthogy

Alkosson mondatokat a példa szerint a megadott szavak felhasználásával!

ἡ δύναμις, χράομαι, παρεῖναι, πράττω, πρέπει

Χρῆσθαι τῷ παρόντι ἀεὶ πρέπει καὶ ὅτι ἂν πράττῃς πράττειν εἰς δύναμιν.

(1) ἡ ἡμέρα, οἱ Ἕλληνες, πορεύομαι, πολεμέω, ὁ βασιλεύς
(2) ὁ κῆρυξ, πέμπω, αἰτέω, τὸ ἔτος, ἡ εἰρήνη
(3) ὁ ποιητής, τὸ βιβλίον, ἔχω, ὁ ἑταῖρος, ἀναγιγνώσκω,
(4) ὁ χρόνος, ἡ παιδεία, τὸ δένδρον, ἔξεστι, ὁ καρπός
(5) ὁ πίθηκος, ὁ ἵππος, κελεύω, διὰ τί, ὁ ποταμός

52 Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő

Egy athéni polgár megölte felesége szeretőjét, mert rajtakapta a házasságtörésen. A megölt férfi rokonai bevádolták gyilkosságért. A vádlott elismeri, hogy ölt, de azzal védekezik, hogy tette jogos volt, hiszen a törvények megengedik, hogy a férj megölje a rajtakapott szeretőt. A rokonok viszont azt állítják, hogy tette nem volt jogos; a vádlott ugyanis haragosa volt az áldozatnak, akit azzal a szándékkal csalt be a házába, hogy ott meggyilkolja. A vádlott először a házasságáról mesél a bíráknak. Gyermekük megszületése után vakon megbízott a feleségében, de az a csábító karmaiba került. Végül az asszonyt már olyan vakmerővé tette a szenvedély, hogy még akkor is engedett vágyainak, amikor a birtokról váratlanul hazatért férje az emeleti hálószobában aludt.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὦ ἄνδρες, ἦκον μὲν ἀπροσδοκήτως[1] ἐξ ἀγροῦ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον[2] τὸ παιδίον[3] ἐβόα καὶ ἐδυσκόλαινεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης[4] ἐπίτηδες[5] λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος[6] ἔνδον ἦν· ὕστερον γὰρ ἅπαντα ἐπυθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δοῦναι τῷ παιδίῳ τὸν τιτθόν[7], ἵνα παύσηται κλᾶον. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἂν ἀσμένη[8] με ἑωρακυῖα ἥκοντα διὰ χρόνου[9]· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὠργιζόμην καὶ ἐκέλευον αὐτίκα[10] ἀπιέναι, ἵνα σύ γε[11] ἔφη πειρᾷς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην[12]· καὶ πρότερον δὲ μεθύων εἴλκες αὐτήν. κἀγὼ μὲν ἐγέλων, ἐκείνη δὲ ἀναστᾶσα καὶ ἀπιοῦσα προστίθησι τὴν θύραν[13], προσποιουμένη παίζειν, καὶ τὴν κλεῖν[14] ἐφέλκεται. κἀγὼ τούτων οὐδὲν ἐνθυμούμενος οὐδ' ὑπονοῶν ἐκάθευδον ἄσμενος[15], ἥκων ἐξ ἀγροῦ. ἐπειδὴ δὲ ἦν πρὸς ἡμέραν[16], ἦκεν ἐκείνη καὶ τὴν θύραν ἀνέῳξεν. ἐρομένου δέ μου τί αἱ θύραι νύκτωρ ψοφοῖεν, ἔφασκε τὸν λύχνον[17] ἀποσβεσθῆναι τὸν παρὰ τῷ παιδίῳ, εἶτα ἐκ τῶν γειτόνων ἐνάψασθαι. ἐσιώπων ἐγὼ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν[18] ἡγούμην. ἔδοξε δέ μοι, ὦ ἄνδρες, τὸ πρόσωπον ἐψιμυθιῶσθαι, τοῦ ἀδελφοῦ[19] τεθνεῶτος οὔπω τριάκονθ' ἡμέρας[20]· ὅμως δ' οὐδ' οὕτως[21] οὐδὲν εἰπὼν περὶ τοῦ πράγματος ἐξελθὼν ᾠχόμην ἔξω[22] σιωπῇ[23].

[1]váratlanul [2]τὸ δεῖπνον étkezés, vacsora [3]τὸ παιδίον gyerek [4]ἡ θεραπαίνα szolgáló; „szárazdajka" [5]szándékosan [6](ti. a szerető) [7]δοῦναι τὸν τιτθόν megszoptatni [8]ὡς ἂν ἀσμένη „örömöt színlelve" [9]hosszú idő után [10]rögtön [11]σύ γε „te meg" [12]ἡ παιδίσκη kiscseléd [13]ἡ θύρα ajtó [14]ἡ κλείς retesz [15]„jóízűen"; „kiterülve" [16]hajnaltájt [17]ὁ λύχνος mécses [18]οὕτως ἔχει így van [19]ὁ ἀδελφός fivér [20]még 30 napja sem [21]οὐδ' οὕτως még erre sem [22]ki [23]csöndben; „szótlan"

Melyik szó illik a mondatba?

1. Ἐπειδὴ δὲ ἔως ἐγένετο, (διαβαῖνον – διαβήσονται – διέβαινον) τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτά.
2. Ποταμῷ γὰρ οὐκ (ἔστιν – ἐστὶν – ἐστιν) ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον.
3. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω (κατεκόπησαν – κατέκοφαν – κατακόψουσι).
4. Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι (οὐκ – οὐδὲν – μὴ – μηδὲν) ἤθελε.
5. Ὁ δ' ἀνὴρ (πολλοῦ – πολλῷ – πολλῶν) μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρός ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ.
6. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο (οἷον – ἢ – ὥσπερ) ἀδελφούς.
7. Οἱ βάρβαροι οὐ κραυγῇ (καὶ – ἀλλὰ) σιγῇ ὡς ἀνυστον καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῇσαν.

53 Ἐπὶ τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen

„… a perzsa király nem szabad akaratukból uralkodik a szárazföld népei felett, hanem mert mindegyiküknél nagyobb fegyveres erőt gyűjtött maga köré; ha mi ennél is nagyobb haderővel kelünk át – amit közös elhatározás esetén könnyen megtehetnénk – háborítatlanul magunknak gyümölcsöztethetjük majd egész Ázsiát. És sokkal szebb is a nagykirállyal hadat viselnünk a [perzsa] királyságért, mint a vezetőszerepért civakodnunk egymás között.
A hadjáratra pedig méltányos a mostani nemzedék idejében sort kerítenünk, hogy a megpróbáltatások részesei a jószerencse áldásait is élvezhessék, s ne teljék el az életük végig balsorsban. Amúgyis elég a múlt – miféle szörnyűség meg nem esett benne? Mert sok rossz eleve megvan ugyan az emberi természetben, de mi a szükségszerűeknél is jóval többet eszeltünk ki … " (Isokratés; SZEPESSY TIBOR fordítása)

Ἐγὼ διελέχθην μὲν καὶ πρὸς Ἀντίπατρον περί τε τῶν τῇ πόλει καὶ τῶν σοὶ[1] συμφερόντων, ἐξαρκούντως[2] ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον[3], ἠβουλήθην δὲ καὶ πρὸς σὲ γράψαι, περὶ ὧν μοι δοκεῖ πρακτέον εἶναι[4] μετὰ τὴν εἰρήνην, παραπλήσια[5] μὲν τοῖς ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένοις, πολὺ δ' ἐκείνων συντομώτερα[6]. Κατ' ἐκεῖνον μὲν γὰρ τὸν χρόνον[7] συνεβούλευον ὡς χρὴ διαλλάξαντά σε τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν Ἀργείων[8] εἰς ὁμόνοιαν[9] καταστῆσαι τοὺς Ἕλληνας, ἡγούμενος, ἂν τὰς προεστώσας[10] πόλεις πείσῃς οὕτω φρονεῖν, ταχέως καὶ τὰς ἄλλας ἐπακολουθήσειν. Τότε μὲν οὖν ἄλλος ἦν καιρὸς, νῦν δὲ συμβέβηκεν[11] μηκέτι[12] δεῖν πείθειν· διὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γεγενημένον ἠναγκασμένοι πάντες εἰσὶν εὖ φρονεῖν καὶ τούτων ἐπιθυμεῖν ὧν ὑπονοοῦσιν σε βούλεσθαι πράττειν καὶ λέγειν, ὡς δεῖ παυσαμένους τῆς μανίας[13] καὶ τῆς πλεονεξίας[14] ἣν ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν. Καὶ πολλοὶ πυνθάνονται παρ' ἐμοῦ[15] πότερον ἐγώ σοι παρῄνεσα ποιεῖσθαι τὴν στρατείαν[16] τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἢ[17] σοῦ διανοηθέντος συνεῖπον· ἐγὼ δ' οὐκ εἰδέναι μέν φημι τὸ σαφὲς[18], οὐ γὰρ συγγεγενῆσθαί σοι πρότερον, οὐ μὴν ἀλλ' οἴεσθαι σὲ μὲν ἐγνωκέναι περὶ τούτων, ἐμὲ δὲ συνειρηκέναι ταῖς σαῖς[19] ἐπιθυμίαις.

[1] *ti. Philippos* [2] eléggé [3] ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον „úgy gondolom" [4] πρακτέον teendő [5] hasonlóan [6] σύντομος 2 tömör [7] abban az időben [8] ἡ Ἀργείων (sc. πόλις) Argos [9] ἡ ὁμόνοια egyetértés [10] προεστῶσα (pt. pf.) „vezető" [11] a dolog úgy áll, hogy [12] többé már nem [13] ἡ μανία esztelenség [14] ἡ πλεονεξία kapzsiság; gőg [15] tőlem [16] ἡ στρατεία hadjárat [17] πότερον ... ἢ vajon ... vagy [18] „az igazság/ot" [19] σός 3 a te ...d; tiéd

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ολεωνιδηςολακεδαιμονιος
καιοισυναυτωτριακοσιοιτον
μαντευομενοναυτοισθανα
τονειλοντοενπυλαιςκαιυπερτης
ελλαδοςευκαικαλωςαγωνισαμεν
οιτελουςετυχονευκλεουςκαιδοξανε
αυτοισαθανατοναπελιπονκα
ιφημηναγαθηνδιαιωνος

54 Τίς ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólani?

Az athéniak szövetségre léptek a thébaiakkal a makedón Philippos ellen. A király athéni támogatói azonban elmérgesítették a két város viszonyát, így Philippos akadálytalanul vonulhatott Athén ellen, és elfoglalta Elateiát. A város elfoglalása riadalmat okozott Athénban; a prytanisok a hír vétele után azonnal intézkedéseket foganatosítottak. – A prytanisok a tanács ügyvivő tagjai voltak. Athénban évente ötszáz tanácstagot sorsoltak a tanácsba, minden phyléből ötvenet. Az évet tíz egységre osztották, és minden időszakban más phylé ötven tanácstagja vitte az ügyeket: ők határozták meg a tanács napirendjét, ők hívták össze a népgyűléseket, és javaslatokat készítettek elő a népgyűlés számára. A prytanisok általában a tanácsházban tartották üléseiket, és naponta együtt étkeztek az agorán, a tholosban.

῾Εσπέρα[1] μὲν γὰρ ἦν, ἦκε δ᾽ ἀγγέλλων τις ὡς[2] τοὺς πρυτάνεις[3] ὡς[4] ᾽Ελάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦθ᾽[5] οἱ μὲν[6] εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ[7] δειπνοῦντες[8] τούς τ᾽ ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν[9] ἐξεῖργον καὶ τὰ γέρρ᾽[10] ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου[11] πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ[12], ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον, ὑμεῖς δ᾽ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν[13] ἐκείνην[14] χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι πᾶς ὁ δῆμος ἄνω[15] καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς[16] ἦλθεν ἡ βουλὴ καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμέν᾽[17] ἑαυτοῖς καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ[18] «τίς ἀγορεύειν βούλεται;» παρῆει δ᾽ οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον[19] ἀνίστατ᾽ οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς πατρίδος τὸν ἐροῦνθ᾽ ὑπὲρ[20] σωτηρίας· ἦν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν[21] ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιον[22] ἡγεῖσθαι.

[1]ἡ ἑσπέρα este [2](+ acc.) -hoz [3]οἱ πρυτάνεις prytanisok [4]hogy [5]μετὰ ταῦτα ezután [6]οἱ μέν ... οἱ δέ egyesek ... mások pedig [7]közben [8]étkezés közben [9]αἱ σκηναὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγοράν *(piaci)* bódék [10]τὰ γέρρα *(vesszőből font)* kerítés *(a piacon)* [11]ὁ θόρυβος lárma; riadalom [12]másnap [13]πρίν (+ Inf.) mielőtt [14](ti. a tanács) [15]fenn *(a Pnyx oldalában, ahol a népgyűlést tartották)* [16]mihelyt [17]a nekik jelentetteket; „a híreket" [18]kikiáltó [19]οὐδὲν μᾶλλον mégsem [20](+ gen.) érdekében [21]ἦν ... φωνήν amely hangot [22]jogosan, méltán

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΕΥΡΥΔΑΜΑΣΟΚΥΡΗΝΑΙ
ΟΣΠΥΓΜΗΝΕΝΙΚΗ
ΣΕΝΕΚΚΡΟΥΣΘΕ
ΙΣΜΕΝΥΠΟΤΟΥΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥ
ΤΟΥΣΟΔΟΝΤΑΣΚΑΤΑΠΙΩΝΔΕΑΥΤ
ΟΥΣΙΝΑΜΗΑΙΣΘΗΤΑΙΟΑΝΤΙΠΑΛΟΣ

55 Μόνος βαδίζων – Magamban bandukolva

Gyilkossági kísérletnek minősülő súlyos testi sértésekben az Areiospagos ítélkezett. A tényállást a vádlott általában elismerte, de azt állította, hogy tettét hirtelen felindulásában követte el, vagyis a szándék hiányát emelte ki. Ez akkor válhat meggyőzővé, ha bizonyítani tudja, hogy az erőszakos cselekmény kezdeményezője a sértett volt. A sértett ezért a védőbeszédekben mindig pökhendi és erőszakos, mint az alábbiakban is: A két fél ugyanabba a fiúba szeretett bele, a fiú a vádlott szerelmese lett. A másik férfi ebbe nem tudott belenyugodni, s egy éjjel barátaival rátört vetélytársa házára. Nem találták otthon, így másutt kezdték keresni; amikor rátaláltak, összeverekedtek. A hasonló támadásokat elkerülendő a vádlott a fiúval együtt elhagyta a várost. Ám amint visszatértek, ismét megpróbálták elragadni tőle a fiút.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ μὲν μειράκιον[1] εἰς γναφεῖον[2] κατέφυγεν, οὗτοι[3] δὲ συνεισπεσόντες ἦγον αὐτὸν βίᾳ[4], βοῶντα καὶ κεκραγότα[5] καὶ μαρτυρόμενον. συνδραμόντων δὲ ἀνθρώπων πολλῶν καὶ ἀγανακτούντων τῷ πράγματι καὶ δεινὰ φασκόντων εἶναι τὰ γιγνόμενα[6], τῶν μὲν λεγομένων οὐδὲν ἐφρόντιζον, Μόλωνα δὲ τὸν γναφέα[7] καὶ ἄλλους τινὰς ἐπαμύνειν ἐπιχειροῦντας συνέκοψαν. ἤδη δὲ αὐτοῖς οὖσι παρὰ[8] τὴν Λάμπωνος οἰκίαν ἐγὼ μόνος βαδίζων ἐντυχάνω[9], δεινὸν δὲ ἡγησάμενος εἶναι καὶ αἰσχρὸν[10] περιδεῖν οὕτως ἀνόμως[11] καὶ βιαίως[12] ὑβρισθέντα τὸν νεανίσκον, ἐπιλαμβάνομαι αὐτοῦ. οὗτοι δέ, δι' ὅ τι[13] μὲν τοιαῦτα παρενόμουν εἰς ἐκεῖνον, οὐκ ἠθέλησαν εἰπεῖν ἐρωτηθέντες, ἀφέμενοι δὲ τοῦ νεανίσκου ἔτυπτον ἐμέ. μάχης δὲ γενομένης, ὦ βουλή, καὶ τοῦ μειρακίου βάλλοντος[14] αὐτοὺς κἀμοῦ περὶ τοῦ σώματος ἀμυνομένου καὶ τούτων ἡμᾶς βαλλόντων, ἔτι δὲ τυπτόντων αὐτὸν ὑπὸ τῆς μέθης[15] κἀκείνου ἀμυνομένου, καὶ τῶν παραγενομένων ὡς[16] ἀδικουμένοις ἡμῖν ἁπάντων ἐπικουρούντων, ἐν τούτῳ τῷ θορύβῳ[17] συντριβόμεθα τὰς κεφαλὰς ἅπαντες.

[1]τὸ μειράκιον ifjú, „fiúka" [2]ványolóműhely [3](ti. a vádló és cimborái) [4]erőszakkal [5]κεκραγώς 3 rikoltozó [6]az eset(et) [7]ὁ γναφεύς ványoló [8]-nál, -nél [9]αὐτοῖς ... ἐντυχάνω szembetalálkozom velük [10]αἰσχρός 3 rút [11]törvénytelenül [12]erőszakkal [13]διὰ ὅ τι miért [14]βάλλει kövekkel dobál [15]ὑπὸ τῆς μέθης részegségükben [16]mint [17]ὁ θόρυβος kavarodás, zűrzavar

Minden mondatban van egy fölösleges szó. Ha a mondatokba nem illő szavakat összeolvassa, egy mondatot kap, melyet Xenophón ad Sókratés szájába.

1. Ὁ πατὴρ ὁ ἐπιμελούμενος ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην ἠνάγκασέ με πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη ἀγαθὴ μαθεῖν· καὶ νῦν δυναίμην ἂν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν.
2. Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἆρα ἤδη κατενόησας ἐστιν τίνος ποτὲ ἕνεκα ἐγώ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσάν σε ἐμοί;
3. Αἰνείας δὲ σώσας μὲν τοὺς πατρῴους καὶ μητρῴους θεούς, σώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα ἡμέρᾳ, δόξαν εὐσεβείας ἐξηνέγκατο, ὥστε καὶ οἱ πολέμιοι μόνῳ ἐκείνῳ ὧν ἐκράτησαν ἐν Τροίᾳ ἔδοσαν μὴ συληθῆναι.
4. Ἐγὼ μὲν τοῦτο ἀεί ποτε νομίζω, ὡς ὁποῖοί τινες ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι.
5. Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ ἀρετῆς εἶναι ἃ σὺ λέγεις.
6. ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾠετο καταμανθάνειν ἄρχεσθαι τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

56 Εἰ ἔγημεν ἀστήν – Ha polgárnőt vett volna el

Egy athéni régi ellensége asszonyát állította bíróság elé: idegen nő létére egy athénival együtt élve bitorolja a polgárjogot. Bűnét még tetézte azzal, hogy lányát szintén be akarta csempészni a polgárok közé, hozzáadva egy polgárhoz. A vád közvád volt, hisz a polgárjoggal bírók féltékenyen vigyázták kiváltságaikat. A per súlyát jelzi a büntetés nagysága: a vádlottat, ha elítélték, eladták, a férj pedig akár a polgárjogát is elveszíthette. A vádló kíméletlenül tárja föl az idős nő múltját. Állítása szerint az nemcsak hogy nem athéni, de egyenesen rabszolga volt, majd független hetéraként szinte egész Hellasszal kapcsolatba került, míg végül „feleség" lett Athénban. A szónok a hetéra feslettségét a tisztes polgárnő erényével állítja szembe, jól tudva, mit tart az ötszázegy athéni férfi a női nemről.

Τὸ γὰρ συνοικεῖν τοῦτ' ἔστιν, ὃς ἂν[1] παιδοποιῆται καὶ εἰσάγῃ εἴς τε τοὺς φράτερας[2] καὶ δημότας[3] τοὺς υἱεῖς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐκδιδῷ[4] ὡς αὐτοῦ οὔσας[5] τοῖς ἀνδράσιν. τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς[6] ἕνεκ[7] ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν[8] θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως[9] καὶ τῶν ἔνδον[10] φύλακα[11] πιστὴν[12] ἔχειν. ὥστ'[13] εἰ πρότερον ἔγημεν γυναῖκα ἀστὴν καὶ εἰσὶν οὗτοι οἱ παῖδες ἐξ ἐκείνης καὶ μὴ Νεαίρας, ἐξῆν[14] αὐτῷ ἐκ τῆς ἀκριβεστάτης μαρτυρίας[15] ἐπιδεῖξαι, παραδόντι τὰς θεραπαίνας ταύτας. ὡς δὲ προὐκαλεσάμην, τούτων[16] ὑμῖν τήν τε μαρτυρίαν καὶ τὴν πρόκλησιν[17] ἀναγνώσεται. λέγε τὴν μαρτυρίαν, ἔπειτα τὴν πρόκλησιν.

[1]ὃς ἄν (+ coni.) ha valaki [2]ὁ φράτηρ a phratra *(a phylénél kisebb közig. egység)* tagja [3]ὁ δημότης a démos *(közig. egység)* tagja [4]ἐκδιδῷ kiházasítja [5]ὡς αὐτοῦ οὔσας *(lányait)* övéinek elismertként [6]ἡ ἡδονή gyönyör [7]ἕνεκα (+ gen.) [8]καθ' ἡμέραν mindennap(i) [9]törvényesen [10]τὰ ἔνδον „háztartás" [11]ὁ (ἡ) φύλαξ őr [12]πιστός hű, megbízható [13]következésképp [14]lehetősége (lett) volna [15]*utalás a kínvallatásra* [16]„az ezt bizonyító" [17]ἡ πρόκλησις felszólítás

Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ).
2. Ἡ πηγὴ ὑπὸ (τοῦ – τῆς) πλατάνου ῥεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος.
3. Καὶ στήλη ἕστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· Ἱερὸς ὁ χῶρος (ὁ – τῆς) Ἀρτέμιδος.
4. Πολλὰ τῶν ὑποζυγίων (ἀπώλετο – ἀπώλοντο) ὑπὸ λιμοῦ.
5. Οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας (κρύπτειν – κρύψειν – κρύψαι), καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ.
6. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες (ποιοῦμεν – ἐποιοῦμεν), ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
7. Ἔλεγον δέ, ὅτι ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἳ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, (ἄγουσιν – ἄξουσιν – ἄξοντες) ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

57 Εἰ νῆσον ᾤκουν – Ha szigeten laknának

Miután a perzsák elvonultak Hellasból, a szövetségesek hajóhada Pausanias vezetésével megtámadta Kyprost, és el is foglalta. De Pausanias erőszakos ember volt, ezért a szövetségesek az athéniakat kérték fel a vezetésre. Az athéniak ezt örömmel fogadták, és amikor a spártaiak hazahívták Pausaniast, átvették a vezetést. Meghatározták, hogy a szövetséges városok közül melyeknek kell hajókat, és melyeknek pénzt adni a barbár ellen. Az adót athéni hivatalnokok szedték be, akiket hellénotamiasoknak neveztek. A kincstár Déloson volt, és a gyűléseket is ott tartották. A szövetségesek eleinte önállóak voltak, később azonban az athéniak megerősödtek, és szövetségeseiket leigázva szolgáikká tették őket. Ez volt a feltétele és alapja a demokráciának, amelynek bírálói is akadtak.

Ἑνὸς δὲ ἐνδεεῖς[1] εἰσιν· εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοκράτορες[2] ἦσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς[3] ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἐβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδέν[4], ἕως τῆς θαλάττης ἦρχον, μηδὲ τιμηθῆναι τὴν ἑαυτῶν γῆν μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους· νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες[5] καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὁ δὲ δῆμος, ἅτε[6] εὖ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν[7] ἐμπρήσουσιν οὐδὲ τεμοῦσιν, ἀδεῶς[8] ζῇ καὶ οὐχ ὑπερχόμενος αὐτούς. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἑτέρου δέους[9] ἀπηλλαγμένοι[10] ἂν ἦσαν[11], εἰ νῆσον ᾤκουν, μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων μηδὲ πύλας[12] ἀνοιχθῆναι μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν· πῶς γὰρ νῆσον οἰκούντων ταῦτ' ἂν ἐγίγνετο; μηδ' αὖ[13] στασιάσαι τῷ δήμῳ μηδέν[14], εἰ νῆσον ᾤκουν· νῦν μὲν γὰρ εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἂν ἔχοντες[15] ἐν τοῖς πολεμίοις στασιάσειαν, ὡς κατὰ γῆν[16] ἐπαξόμενοι· εἰ δὲ νῆσον ᾤκουν, καὶ ταῦτ' ἂν ἀδεῶς εἶχεν[17] αὐτοῖς. ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς[18] οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον[19], νῦν τάδε ποιοῦσι· τὴν μὲν οὐσίαν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν[20], τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν περιορῶσι τεμνομένην, γιγνώσκοντες ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἑτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται.

[1]ἐνδεής 2 ἐστι híjával van (+ gen.) [2]a tenger urai [3]ὑπῆρχεν ἂν αὐτοῖς lehetőségük volna [4]πάσχειν μηδέν „büntetlenül" [5]a földművesek [6]mivel [7]τὰ σφῶν az ő vagyonuk [8]félelem nélkül [9]τὸ δέος félelem [10]ἀπηλλαγμένος 3 megszabadult [11]ἂν ἦσαν volnának [12]αἱ πύλαι városkapu [13]μηδὲ αὖ és nem [14]μηδέν egy (réteg) sem [15]ἐλπίδα ἔχει ἐν (+ dat.) reménykedik vmiben [16]szárazföldön [17]ταῦτα ἂν ἀδεῶς εἶχε ez sem volna félelmes [18]kezdettől fogva [19]οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον történetesen nem szigeten települtek meg [20]ἡ ἀρχὴ ἡ κατὰ θάλατταν uralom a tengeren

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣΕΛΕΓΕΔΥΟΤΑ
ΥΤΑΕΚΤΩΝΘΕΩΝΤΟ
ΙΣΑΝΘΡΩΠΟΙΣΔΕΔΟΣΘΑ
ΙΚΑΛΛΙΣΤΑΤΟΤΕΑΛΗ
ΘΕΥΕΙΝΚΑΙΤΟ
ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΝΚΑΙΠΡΟΣΕΤΙ
ΘΕΙΟΤΙΚΑΙΕΟΙΚΕΤΟΙΣΘΕΩΝ
ΕΡΓΟΙΣΕΚΑΤΕΡΟΝ

58 Ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνῃσκον – Hullottak, mint a legyek

A peloponnésosi háború első évei úgy teltek, ahogyan azt Periklés előre látta: a spártaiak Archidamos király vezetésével betörtek Attikába, tönkretették a termést, kivágták az olajfákat, majd visszavonultak Lakedaimónba. Az athéniak nem ütköztek meg velük. A falusi lakosság értékeivel együtt a városba menekült, és a falak mögül figyelte a pusztítást, tehetetlenül és egyre dühösebben. Az elkeseredett athéniak visszahívták Periklést a stratégosi hivatalból, mert őt okolták birtokaik pusztulásáért. Periklés úgy gondolta, hogy az athéniak a háborút csak akkor nyerhetik meg, ha készleteikre támaszkodva és a tengert uralva kifárasztják ellenfeleiket, és nem akarnak hódítani. A terv jó volt, de a városba zsúfolódott tömeget járvány támadta meg, aminek Periklés is áldozatául esett.

Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται[1], ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ[2] Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν[3]. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως[4] ἐσέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ[5] ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ[6] ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς[7] οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα[8]· κρῆναι[9] γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν[10] ἀφίκετο, καὶ ἔθνῃσκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω[11] μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς[12] ἕκαστος γιγνώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης[13], ἀφ' ὅτου[14] εἰκὸς ἦν[15] γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἅστινας[16] νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι[17] σχεῖν[18]· ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ' ὧν[19] ἄν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὖθις[20] ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

[1]mint mondják [2]ὑπέρ (+ gen.) túli [3]ἡ βασιλέως γῆ ἡ πολλή a perzsa birodalom jelentős része [4]váratlanul [5]ὁ Πειραιεύς *(Athén kikötője)* [6]ὥστε καί hogy azt is [7]ἐλέχθη ὑπὸ αὐτῶν ὡς vélték azt, hogy [8]τὸ φρέαρ kút; víztároló [9]ἡ κρήνη forrás [10]ἡ ἄνω πόλις a felső város = Athén [11]λεγέτω mondja el [12]ahogy [13]laikus [14]ἀπὸ ὅτου hogy mitől [15]εἰκός ἐστι valószínű [16]ἅστινας melyeket [17]τὸ μεταστῆσαι a megváltoztatás [18]δύναμιν ... σχεῖν erőre tettek szert [19]amiből [20]ismét

Poseidón Hermésszel beszélget, de Hermés válaszai összekeveredtek. (Poseidón mondatai helyes sorrendben vannak.) Rekonstruálja a párbeszédet!

ΠΟΣΕΙΔΩΝ	ΕΡΜΗΣ
Ἔστιν, ὦ Ἑρμῆ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Διί;	Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.
Ὅμως προσάγγειλον αὐτῷ.	Τέτοκεν ἀρτίως, ὦ Πόσειδον.
Μῶν τῇ Ἥρᾳ σύνεστιν;	Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.
Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.	Οὐδαμῶς, ὦ Πόσειδον.
Πόθεν, ὦ Ἑρμῆ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φῄς.	Οὔκ, ἀλλ' ἑτεροῖόν τί ἐστιν.
Ἀλλὰ οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῖόν γε ὄντα.	Μὴ ἐνόχλει, φημί· ἄκαιρον γάρ ἐστιν, ὥστε οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

59 Ταῦτα ἄξιον ἀκοῦσαι – Ezt érdemes meghallgatni

Egy politikai per vádlottja védekezése során kitér egyik vádlója, Kallias visszás házasságaira is. A pörös felek előkelő athéniak, sőt házasság révén távoli rokonok is. A perpatvar tulajdonképpen egy gazdag örökösnő keze (és vagyona) miatt tört ki, aki szintén a családhoz tartozott. A vádlott maga akarta feleségül venni a lányt, Kallias pedig a fia számára szemelte ki az örökösnőt és a hozományt. A vádlott úgy igyekszik hatástalanítani a vád érveit, hogy rámutat: a vádló a haragosa. A közvád tehát csak ürügy, Kallias valódi célja az, hogy őt, zavaros üzelmei kerékkötőjét, félretolja az útból. Kallias a Κήρυκες papi nemzetségből származott, azaz pap volt, mégpedig Démétér és leánya, Persephoné papja. A vádlott szavaiból kiderül, hogy Kallias hamisan esküdött a két istennő oltáránál.

Γαμεῖ μὲν ᾽Ισχομάχου θυγατέρα· ταύτῃ δὲ συνοικήσας οὐδ᾽ ἐνιαυτὸν[1] τὴν μητέρα αὐτῆς ἔλαβε, καὶ συνῴκει ὁ πάντων σχετλιώτατος[2] ἀνθρώπων τῇ μητρὶ καὶ τῇ θυγατρί, ἱερεὺς[3] ὢν τῆς μητρὸς καὶ τῆς θυγατρός, καὶ εἶχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀμφοτέρας. Καὶ οὗτος μὲν οὐκ ᾐσχύνθη οὐδ᾽ ἔδεισε τὸ θεώ[4]· ἡ δὲ τοῦ ᾽Ισχομάχου θυγάτηρ τεθνάναι νομίσασα λυσιτελεῖν ἢ ζῆν ὁρῶσα τὰ γιγνόμενα[5], ἀπαγχομένη μεταξὺ[6] κατεκωλύθη[7], καὶ ἐπειδὴ ἀνεβίω, ἀποδρᾶσα ἐκ τῆς οἰκίας ᾤχετο, καὶ ἐξήλασεν ἡ μήτηρ τὴν θυγατέρα. Ταύτης δ᾽ αὖ[8] διαπεπλησμένος[9] ἐξέβαλε καὶ ταύτην. ῾Η δ᾽ ἔφη κυεῖν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἔτεκεν υἱόν, ἔξαρνος ἦν[10] μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ τὸ παιδίον. Λαβόντες δὲ οἱ προσήκοντες[11] τῇ γυναικὶ τὸ παιδίον ἦκον ἐπὶ[12] τὸν βωμὸν ᾽Απατουρίοις[13], ἔχοντες ἱερεῖον[14], καὶ ἐκέλευον κατάρξασθαι τὸν Καλλίαν. ῾Ο δ᾽ ἠρώτα τίνος εἴη τὸ παιδίον· ἔλεγον Καλλίου τοῦ ῾Ιππονίκου. ᾽Εγώ εἰμι οὗτος. Καὶ ἔστι γε σὸν[15] τὸ παιδίον. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὤμοσεν ἢ μὴν μὴ εἶναί οἱ υἱὸν ἄλλον μηδὲ γενέσθαι πώποτε, εἰ μὴ[16] ῾Ιππόνικον ἐκ τῆς Γλαύκωνος θυγατρός· ἢ ἐξώλη[17] εἶναι[18] καὶ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκίαν, ὥσπερ ἔσται[19] . Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ὑστέρῳ πάλιν χρόνῳ τῆς γραὸς τολμηροτάτης[20] γυναικὸς ἀνηράσθη, καὶ κομίζεται αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τὸν παῖδα ἤδη μέγαν ὄντα εἰσάγει εἰς Κήρυκας, φάσκων εἶναι υἱὸν αὑτοῦ. ᾽Αντεῖπε μὲν Καλλιάδης μὴ εἰσδέξασθαι, ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Κήρυκες κατὰ τὸν νόμον ὅς ἐστιν αὐτοῖς, τὸν πατέρα ὀμόσαντα εἰσάγειν ἢ μὴν[21] υἱὸν ὄντα ἑαυτοῦ εἰσάγειν. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὤμοσεν ἢ μὴν τὸν παῖδα ἑαυτοῦ εἶναι γνήσιον[22], ἐκ Χρυσίλλης γεγονότα· ὃν ἀπώμοσε[23]. Καί μοι τούτων ἁπάντων τοὺς μάρτυρας κάλει. Φέρε δὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, σκεψώμεθα εἰ πώποτε ἐν τοῖς ῞Ελλησι πρᾶγμα τοιοῦτον ἐγένετο, ὅπου γυναῖκά τις γήμας ἐπέγημε τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα καὶ ἐξήλασεν ἡ μήτηρ τὴν θυγατέρα· ταύτῃ δὲ συνοικῶν βούλεται τὴν ᾽Επιλύκου θυγατέρα λαβεῖν, ἵν᾽ ἐξελάσῃ τὴν τήθην[24] ἡ θυγατριδῆ[25]. ᾽Αλλὰ γὰρ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τί χρὴ τοὔνομα θέσθαι; οἶμαι γὰρ ἔγωγε οὐδένα οὕτως ἀγαθὸν εἶναι λογίζεσθαι, ὅστις ἐξευρήσει τοὔνομα αὐτοῦ. Τριῶν γὰρ οὐσῶν γυναικῶν αἷς συνῳκηκὼς ἔσται ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τῆς μὲν υἱός ἐστιν, ὥς φησι, τῆς δὲ ἀδελφός, τῆς δὲ θεῖος[26]. Τίς ἂν εἴη οὗτος; Οἰδίπους, ἢ Αἴγισθος; ἢ τί χρὴ αὐτὸν ὀνομάσαι;

[1]ἐνιαυτόν egy évig [2]σχέτλιος 3 becstelen [3]pap [4]τὸ θεώ (dualis) [5]„helyzetet" [6]közben [7]*(azaz már a kötélről vágták le)* [8]αὖ ugyancsak [9]„ráunva" (+ gen.) [10]ἔξαρνος ἐστι μή tagadja, hogy [11]οἱ προσήκοντες (+ gen. vagy dat.) rokonai vkinek [12]ἐπὶ -hoz [13]τὰ ᾽Απατούρια Apaturia *(az ünnep 3. napján jegyezték be a törvényes újszülötteket a közösség tagjai sorába)* [14]τὸ ἱερεῖον áldozati állat [15]ἔστι γε σόν bizony a tiéd [16]ἢ μήν μή εἶναί οἱ ... εἰ μή hogy neki nincs ... csak [17]ἐξώλης 2 tönkretett [18]vagy pusztuljon el [19]„és így is lesz" *(a beszélő teszi hozzá Kallias esküjéhez)* [20]τολμηρός 3 vakmerő [21]ὀμόσας 3 ἢ μήν ha/miután megesküdött, hogy [22]γνήσιος 3 törvényes [23]akit (egyszer már) esküvel megtagadott [24]ἡ τήθη nagyanyó [25]leányunoka [26]ὁ θεῖος nagybácsi

60 ῾Ο ῞Ερως – A szerelem

A tragédiaköltő Agathón győzelmet aratott a tragédiaversenyen, és elsőségét megünnepelendő symposionra hívta barátait. Igen díszes kompánia jelent meg az Agathón symposionán; a végét még a másutt már berúgott Alkibiadés is elcsípte. A symposion tulajdonképpen egy tánccal és zenével, szellemes vagy kevéssé szellemes játékokkal, beszélgetéssel és testi örömökkel elmulatott este, társaságban, bor mellett. Ezt a bizonyos estét Platón írta meg, s dialógusában az összegyűltek komoly dologról beszélgetnek: Erósról. Több vélemény hangzik el a Szerelem mibenlétéről, és a vendégsereget asztal alá ivó Sókratés is elmondja Platón gondolatait az istenről. Platón *Symposion*ja a műfaj legjobb darabja; a symposionok leírása ugyanis önálló műfajjá, a dialógus egyik ágává nőtte ki magát.

Οὗτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδαποί[1] εἰσιν, εἷς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ ῞Ερως. Πατρὸς δέ, ἦν δ' ἐγώ[2], τίνος ἐστὶ καὶ μητρός; Μακρότερον[3] μέν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ σοι ἐρῶ. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ ᾿Αφροδίτη, ἡστιῶντο οἵ τε θεοὶ οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος[4] ὑὸς Πόρος[5]. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα[6] οἷον[7] δὴ εὐωχίας[8] οὔσης ἀφίκετο ἡ Πενία[9], καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας[10]. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος – οἶνος[11] γὰρ οὔπω ἦν – εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον[12] εἰσελθὼν βεβαρημένος ηὗδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὑτῆς ἀπορίαν[13] παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεταί τε παρ' αὐτῷ[14] καὶ ἐκύησε τὸν ῞Ερωτα. διὸ δὴ[15] καὶ τῆς ᾿Αφροδίτης ἀκόλουθος[16] καὶ θεράπων[17] γέγονεν ὁ ῞Ερως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις[18], καὶ ἅμα φύσει[19] ἐραστὴς[20] ὢν περὶ τὸ καλὸν καὶ τῆς ᾿Αφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας ὑὸς ὢν ὁ ῞Ερως ἐν τοιαύτῃ τύχῃ[21] καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης[22] ἀεί ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ[23] ἁπαλός[24] τε καὶ καλός, οἷον[25] οἱ πολλοὶ[26] οἴονται, ἀλλὰ σκληρὸς[27] καὶ αὐχμηρὸς[28] καὶ ἀνυπόδητος[29] καὶ ἄοικος[30], χαμαιπετὴς[31] ἀεὶ ὢν καὶ ἄστρωτος[32] , ἐπὶ θύραις[33] καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος[34] κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν[35] ἔχων, ἀεὶ ἐνδείᾳ[36] σύνοικος[37]. κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα ἐπίβουλός[38] ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρεῖος[39] ὢν καὶ ἴτης[40] καὶ σύντονος[41], θηρευτὴς[42] δεινός, ἀεί τινας πλέκων μηχανάς[43], καὶ φρονήσεως[44] ἐπιθυμητὴς[45] καὶ πόριμος[46], φιλοσοφῶν διὰ[47] παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόης[48] καὶ φαρμακεὺς[49] καὶ σοφιστής[50]· καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ[51] μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας[52] θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ πoριζόμενον[53] ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε[54] οὔτε ἀπορεῖ ῞Ερως ποτὲ οὔτε πλουτεῖ, σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας[55] ἐν μέσῳ ἐστίν.

[1]παντοδαπός 3 sokféle [2]ἦν δ' ἐγώ „kérdeztem" [3]„hosszas" [4]ἡ Μῆτις Métis (= Okosság) [5]Poros (= Fortély) [6]προσαιτήσουσα hogy kolduljon [7]minthogy [8]ἡ εὐωχία vendégség [9]Penia (= Nyomor) [10]az ajtónál [11]bor [12]ὁ κῆπος kert [13]ἡ ἀπορία szorultság [14]mellé [15]διὸ δή ezért aztán [16]ἀκόλουθος 2 kísérő [17]θεράπων 2 társ [18]τὰ γενέθλια születésnapi ünnep [19]ἅμα φύσει ösztönösen [20]ὁ ἐραστής περί τι szerelmese vminek [21]ἡ τύχη végzet, sors [22]szegény [23]πολλοῦ δεῖ „korántsem" [24]zsenge; gyöngéd [25]ahogy [26]a tömeg [27]kegyetlen [28]mosdatlan [29]sarutlan [30]otthontalan [31]a földön háló [32]takaró nélkül [33]a kapu(k) előtt [34]a szabad ég alatt(i) [35]ἡ φύσις természet [36]ἡ ἔνδεια ínség [37](+ dat.) együtt élő [38](+ dat.) ármányos (vkivel szemben) [39]bátor [40]elszánt [41]tettrekész [42]vadász [43]ἡ μηχανή fondorlat [44]ἡ φρόνησις megfontoltság [45]ὁ ἐπιθυμητής (+ gen.) vágyakozó [46]találékony [47]folyamán [48]ὁ γόης, ητος szemfényvesztő [49]méregkeverő [50]ὁ σοφιστής szócsavaró [51]τοτὲ μέν ... τοτὲ δέ egyszer ... máskor [52]ugyanaznap [53]τὸ πoριζόμενον szerzemény [54]úgyhogy [55]ἡ ἀμαθία tudatlanság

61 Πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν – Az első polgár

Az athéni Kimón Miltiadés fia volt. Miltiadés a marathóni csata után hajóhadat kért az athéniaktól azt ígérve, hogy a kiadások busásan megtérülnek majd. A hajókkal a parosiak megbüntetésére indult, mert azok segítették a perzsákat. Mivel Paros városát hosszú ostrommal sem tudta bevenni, az athéniak bíróság elé állították árulásért, és mert becsapta a népet. Ötven talantonra büntették, amit nem tudott kifizetni. Miltiadés, a marathóni győztes az adósok börtönében belehalt Paroson szerzett sebeibe. Kimón az apjától örökölt adósságot csak úgy tudta kifizetni, hogy testvérét, Elpinikét hozomány nélkül elvette a dúsgazdag Kallias. Kimón stratégosként számos hadjáratot vezetett a szigetek és a perzsák ellen, nagy győzelmeket aratott, meggazdagodott, és a város első polgára lett.

Κίμων ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς ἀγροῖς[1] καὶ τοῖς κήποις οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα[2], ὅπως οἱ βουλόμενοι[3] τῶν πολιτῶν εἰσιόντες ὀπωρίζωνται καὶ λαμβάνωσιν εἴ τινος δέοιντο τῶν[4] ἐν τοῖς χωρίοις[5]. ἔπειτα τὴν οἰκίαν[6] παρεῖχε κοινὴν ἅπασι· καὶ δεῖπνον αἰεὶ εὐτελὲς[7] παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ τοὺς ἀπόρους[8] τῶν Ἀθηναίων εἰσιόντας δειπνεῖν. ἐθεράπευεν δὲ καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν[9] αὐτοῦ[10] τι δεομένους, καὶ λέγουσιν ὡς περιήγετο μὲν ἀεὶ νεανίσκους δύ' ἢ τρεῖς[11] ἔχοντας κέρματα[12] τούτοις τε διδόναι προσέταττεν, ὁπότε τις[13] προσέλθοι αὐτοῦ δεόμενος[14]. καί φασι μὲν αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν[15] εἰσφέρειν. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο πολλάκις, ὁπότε τῶν πολιτῶν τινα ἴδοι κακῶς ἠμφιεσμένον[16], κελεύειν αὐτῷ μεταμφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινα τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ[17]. ἐκ[18] δὴ τούτων ἁπάντων ηὐδοκίμει καὶ πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν.

[1]ὁ ἀγρός föld(birtok) [2]ὁ φύλαξ őr, „csősz" [3]οἱ βουλόμενοι aki csak akar [4]τὰ ἐν τοῖς χωρίοις termés [5]τὸ χωρίον birtok [6]ἡ οἰκία ház(tartás) [7]εὐτελής 2 olcsó; „szerény" [8]ἄπορος 2 megszorult [9]mindennap [10]tőle [11]νεανίσκους δύο ἢ τρεῖς két-három ifjút [12]τὸ κέρμα aprópénz [13]ὁπότε τις amikor csak valaki [14]αὐτοῦ δεόμενος tőle kérő [15]ἡ ταφή temetés(i költség) [16]κακῶς ἠμφιεσμένος 3 „rongyos" [17]οἱ νεανίσκοι οἱ συνακολουθοῦντες αὐτῷ a kíséretét alkotó ifjak [18]miatt

Illessze az igéket *a megfelelő alakban* a szövegbe!

χράομαι – φημί – ζητέω – δύναμαι – εἰμί – ἀναβαίνω

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἱππικῆς, ἧς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δείσας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. εἰκὸς γάρ, ὦ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ... καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκὸς πάθος. ὧν εἷς ἐγώ, καὶ περιπεπτωκὼς τοιαύτῃ συμφορᾷ ταύτην ἐμαυτῷ ῥᾳστώνην ἐξηῦρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων. ὃ δὲ μέγιστον, ὦ βουλή, τεκμήριον ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτός ..., ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω. εἰ γὰρ ἐκεκτήμην οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχούμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ...· νυνὶ δ' ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ ... κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι ... πολλάκις. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστιν, ὦ βουλή, τοῦτον ἄν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενον ἑώρα με, σιωπᾶν (τί γὰρ ἂν καὶ ἔλεγεν;), ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἠτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς ὡς δυνατός ...; καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾷ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν· ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίῳ χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ὅς εἰμι τῶν δυναμένων; οἷς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

62 Τὸ μέτριον ἄριστον – Keresd az egyensúlyt!

Az ember Aristotelés szerint πολιτικὸν ζῷον, közösségalkotó élőlény. Az embernek tehát közösségben lehet és kell élnie, hiszen csak így képes elérni az emberi élet célját, a boldog életet. A közösségnek viszont biztosítania kell azokat a feltételeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a közösséget alkotók az erény szerint élhessenek, azaz boldogok lehessenek. Az erény pedig mindenben a szélsőségektől való mentesség, a közép; így a bátorság például a vakmerőség és a gyávaság közötti közép. A közösségek életét szabályozó alkotmányok is aszerint ítélhetők meg, hogy mennyire biztosítják polgáraik számára az erényes élet lehetőségét. A legjobb államforma az, amelyben a legtöbb ember boldog, vagyis ahol a legtöbb ember tud az erényt gyakorolva élni.

῾Η γὰρ πολιτεία[1] βίος[2] τίς ἐστι πόλεως. ἐν ἁπάσαις δὴ[3] ταῖς πόλεσιν ἔστι τρία μέρη[4] τῆς πόλεως, οἱ μὲν εὔποροι[5] σφόδρα, οἱ δὲ ἄποροι σφόδρα[6], οἱ δὲ τρίτοι[7] οἱ μέσοι τούτων. ἐπεὶ τοίνυν ὁμολογεῖται τὸ μέτριον[8] ἄριστον[9] καὶ τὸ μέσον[10], φανερὸν ὅτι[11] καὶ τῶν εὐτυχημάτων[12] ἡ κτῆσις[13] ἡ μέση βελτίστη πάντων. ῥᾴστη[14] γὰρ τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν, ὑπέρκαλον[15] δὲ ἢ ὑπερίσχυρον[16] ἢ ὑπερευγενῆ[17] ἢ ὑπερπλούσιον[18] ὄντα, ἢ τἀναντία τούτοις, ὑπέρπτωχον[19] ἢ ὑπερασθενῆ[20] ἢ σφόδρα ἄτιμον[21], χαλεπὸν τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖν· γίγνονται γὰρ οἱ μὲν ὑβρισταὶ[22] καὶ μεγαλοπόνηροι[23] μᾶλλον, οἱ δὲ κακοῦργοι[24] καὶ μικροπόνηροι[25] λίαν[26], τῶν δ' ἀδικημάτων τὰ μὲν γίγνεται δι' ὕβριν[27] τὰ δὲ διὰ κακουργίαν[28]. Βούλεται δέ γε ἡ πόλις ἐξ ἴσων εἶναι καὶ ὁμοίων ὅτι μάλιστα[29], τοῦτο δ' ὑπάρχει μάλιστα[30] τοῖς μέσοις. ὥστ' ἀναγκαῖον[31] ἄριστα[32] πολιτεύεσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἥ ἐστιν ἐξ ὧν φαμεν[33] φύσει[34] τὴν σύστασιν[35] εἶναι τῆς πόλεως. καὶ σῴζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὗτοι μάλιστα τῶν πολιτῶν. οὔτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων, ὥσπερ οἱ πένητες, ἐπιθυμοῦσιν, οὔτε τῆς τούτων ἕτεροι, καθάπερ τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν· καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι μήτ' ἐπιβουλεύειν ἀκινδύνως[36] διάγουσιν.

[1]ἡ πολιτεία alkotmány [2]„életmód" [3]nos [4]τρία μέρη három rész [5]εὔπορος 2 gazdag [6]σφόδρα nagyon [7]τρίτος 3 harmadik [8]τὸ μέτριον a helyes mérték [9]ἄριστος 3 legjobb [10]τὸ μέσον a közép [11]φανερόν ὅτι nyilvánvaló, hogy [12]τὰ εὐτυχήματα vagyon [13]birtoklás [14]ῥᾴστος 3 legkönnyebb [15]ὑπέρκαλος 2 túl szép [16]ὑπερίσχυρος 2 túl erős [17]ὑπερευγενής 2 túl előkelő [18]ὑπερπλούσιος 2 túl gazdag [19]ὑπέρπτωχος 2 túl szegény [20]ὑπερασθενής 2 túl gyönge [21]ἄτιμος 2 meg nem becsült, megvetett [22]ὁ ὑβριστής önhitt [23]μεγαλοπόνηρος 2 *(kb.)* nagystílű gazember [24]κακοῦργος 2 ártó [25]μικροπόνηρος 2 *(kb.)* pitiáner bűnöző [26]túlontúl [27]ἡ ὕβρις hybris *(a mérték áthágása)* [28]ἡ κακουργία gonoszság [29]ὅτι μάλιστα lehetőség szerint [30]leginkább [31]ἀναγκαῖον szükségszerű [32]a legjobban [33]ἐξ ὧν φαμεν azokból, (amikről azt) mondjuk, (hogy) [34]a természetéből adódóan [35]ἡ σύστασις anyag, összetétel [36]veszély nélkül

Ki mondta?

1. ῾Ηλθον, εἶδον, ἐνίκησα.
2. Εὕρηκα.
3. Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν.
4. Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστι, πάντων δὲ βασιλεύς.
5. ᾽Απόστηθι, ὦ ἄνθρωπε, τοῦ διαγράμματός μου.
6. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ.
7. Δός μοι ποῦ στῶ καὶ κινῶ τὴν γῆν.

63 Πολυτελὲς ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs!

A peripatétikus Theophrastos a lesbosi Eresosból származott. Eredetileg Tyrtamosnak hívták, majd Aristotelés nevezte el tanítványát Theophrastosnak, mivel az nagyon gondosan választotta meg szavait. Aristotelésnek ugyanis valamennyi tanítványa ékesszóló volt, de mind közül Theophrastos volt a legjobb szónok. Filozófus volt és természettudós, aki egész életét a kutatásnak és a tanításnak szentelte. Ezért nem nősült meg soha, viszont írt egy könyvet a házasságról. Sokáig élt és sokat írt, műveinek többsége azonban elveszett. Aristotelés után Theophrastos lett a Peripatos vezetője. Sok tanítványa közül a leghíresebb a szónok Deinarchos, a komédiaköltő Menandros, valamint a mesteréhez hasonlóan sokoldalú phaléroni Démétrios. Legismertebb műve a *Kharaktéres*, azaz a *Jellemrajzok*.

῾Η μὲν οὖν ἀκαιρία[1] ἐστὶν ἐπίτευξις χρόνου[2] λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας[3], ὁ δὲ ἄκαιρος[4] τοιοῦτός τις[5], οἷος ἀσχολουμένῳ προσελθὼν ἀνακοινοῦσθαι. καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην[6] κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα[7] ἐγγύης[8] προσελθὼν κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων[9] παρεῖναι τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους τοῦ γυναικείου γένους[10] κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἥκοντα ἄρτι[11] παρακαλεῖν εἰς περίπατον[12]. δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν[13] πλείω[14] διδόντα ἤδη πεπρακότι[15]. καὶ ἀκηκοότας[16] καὶ μεμαθηκότας[17] ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς[18] διδάσκων. καὶ προθύμως[19] δὲ ἐπιμεληθῆναι, ἃ[20] μὴ βούλεταί τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκειν τόκον[21] ἀπαιτήσων[22]. καὶ μαστιγουμένου οἰκέτου[23] παρεστὼς[24] διηγεῖσθαι, ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτε παῖς[25] οὕτως πληγὰς[26] λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτῃ[27] συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησόμενος ἅψασθαι ἑτέρου μηδέπω μεθύοντος.

[1]ἡ ἀκαιρία tapintatlanság [2]ἡ ἐπίτευξις χρόνου az időpont eltalálása [3]a jelenlévőket [4]tapintatlan [5]olyasvalaki [6]ἡ αὐτοῦ ἐρωμένη a kedvese [7]δίκην ὠφληκώς 3 pervesztes [8]ἡ ἐγγύη kezesség; ὠφληκὼς δίκην ἐγγύης elmarasztalt kezes [9]hogy tanúskodjék [10]τὸ γυναικεῖον γένος női nem [11]tüstént [12]ὁ περίπατος séta [13]ὁ ὠνητής vevő [14](πλείονα) többet [15]πεπρακώς 3 aki túladott (a portékáján) [16]ἀκηκοώς 3 tájékozott [17]μεμαθηκώς 3 tanult; tudó [18]elölről [19]buzgón [20](azokkal), amiket [21]ὁ τόκος kamat [22]hogy behajtsa [23]ὁ οἰκέτης szolga [24]παρεστώς 3 ott lévő *(aki odaállt)* [25]ὁ/ἡ παῖς szolga [26]αἱ πληγαί verés [27]ἡ δίαιτα döntőbíráskodás, „békéltetés”

Illessze a névszókat *a megfelelő esetben* a megfelelő helyre!

ἥλιος – σῶμα – γῆ – φωνή – ἄνεμος – ὀρθός 3

῾Αντὶ μέντοι τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς πυέλοις δρόσος θερμὴ ἔστιν. ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίοις λεπτοῖς, πορφυροῖς. αὐτοὶ δὲ … μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἀναφεῖς καὶ ἄσαρκοί εἰσιν, μορφὴν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσιν, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὅμως συνεστᾶσιν καὶ κινοῦνται καὶ φρονοῦσι καὶ … ἀφιᾶσιν, καὶ ὅλως ἔοικε γυμνή τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἅψαιτό τις, οὐκ ἂν ἐξελέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ ὁρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ …, οὐ μέλαιναι. γηράσκει δὲ οὐδείς, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. οὐ μὴν οὐδὲ νὺξ παρ᾽ αὐτοῖς γίνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ δὲ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἕω, μηδέπω ἀνατείλαντος …, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν …. καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασιν τοῦ ἔτους· αἰεὶ γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς ἔαρ ἐστὶ καὶ εἷς … πνεῖ παρ᾽ αὐτοῖς ὁ ζέφυρος.

64 Ὥσπερ οὐκ ἔχοντες ὃ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk

Polybios katona, politikus és történetíró volt. A pydnai csata után mint az acháj szövetség hadvezére Rómába került túszként. Ott vált történetíróvá. Mint minden nagy történetírónak, neki is megvan a maga témája: hogyan lett és miért lehetett Róma rövid idő alatt az oikumené ura? Története egyetemes, mégis oknyomozó. A *Historiai* alaptónusa a tanító hang, amihez egyszerű stílus illik. A mű gyakorlati politikára oktat, s arra, hogy a Sors csapásait belső tartással kell megélni. A történelmet a Sors határozza meg, a kitágult világban az egyén hatóköre beszűkült. Az ifjabb Scipio barátjaként alkalma nyílt bejárni és megismerni története színpadát, földrajzi kitérőivel pedig visszakanyarodott a történetírás egyik forrásához. A diplomata Polybios Hellas és Róma között közvetített, ha tudott.

῾Υπὲρ[1] δὲ τῶν ἐξ ᾽Αχαΐας[2] φυγάδων[3] ἐντευχθεὶς[4] διὰ Πολύβιον ὑπὸ Σκιπίωνος, ὡς πολὺς ἐν τῇ συγκλήτῳ[5] λόγος ἐγίνετο, τῶν μὲν διδόντων κάθοδον[6] αὐτοῖς, τῶν δ᾽ ἐνισταμένων, ἀναστὰς ὁ Κάτων «ὥσπερ οὐκ ἔχοντες» εἶπεν «ὃ πράττωμεν, καθήμεθα τὴν ἡμέραν ὅλην περὶ γεροντίων[7] Γραικῶν[8] ζητοῦντες, πότερον ὑπὸ τῶν παρ᾽ ἡμῖν[9] ἢ[10] τῶν ἐν ᾽Αχαΐᾳ νεκροφόρων[11] ἐκκομισθῶσι.» ψηφισθείσης δὲ τῆς καθόδου τοῖς ἀνδράσιν, ἡμέρας ὀλίγας οἱ περὶ τὸν Πολύβιον[12] διαλιπόντες αὖθις ἐπεχείρουν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσελθεῖν, ὅπως ἃς πρότερον εἶχον ἐν ᾽Αχαΐᾳ τιμὰς[13] οἱ φυγάδες ἀναλάβοιεν, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπεπειρῶντο τῆς γνώμης. ὁ δὲ μειδιάσας ἔφη τὸν Πολύβιον, ὥσπερ τὸν ᾽Οδυσσέα, βούλεσθαι πάλιν εἰς τὸ τοῦ Κύκλωπος σπήλαιον[14] εἰσελθεῖν, τὸ πιλίον[15] ἐκεῖ καὶ τὴν ζώνην[16] ἐπιλελησμένον.

[1]ügyében [2]ἡ ᾽Αχαία Achaia [3]ὁ/ἡ φυγάς száműzött [4]megkerestetett (ti. Cato) [5]ἡ σύγκλητος senatus [6]ἡ κάθοδος visszatérés [7]τὸ γερόντιον „öregúr"; „bácsi" [8]ὁ Γραικός görög [9]οἱ παρ᾽ ἡμῖν νεκροφόροι az itteni halottvivők [10]πότερον ... ἢ vajon ... vagy [11]νεκροφόρος 2 hullaszállító [12]a P.-szal kapcsolatban állók [13]ἡ τιμή megbecsülés; rang, hivatal [14]τὸ σπήλαιον barlang [15]τὸ πιλίον (nemez)kalap [16]ἡ ζώνη öv

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τρέπονται – διώκειν – πορευομένη – ἔχειν – ἐπορεύοντο – ἔφευγον – νομίζοντες

Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἑκατέρωθεν ποιησάμενοι ... ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὦμον ..., ἕως σημαίνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἕπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ .... ἐκ τούτου σύνθημα παρῄει Ζεὺς σωτήρ, ῾Ηρακλῆς ἡγεμών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, ... καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ᾽ ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ ῾Έλληνες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρίν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἵ θ᾽ ἱππεῖς καὶ τὸ στῖφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ ... τοὺς πελταστάς. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὁπλιτῶν ταχὺ ... καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ....

65 Τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία – A szomjúság

A samosi Duris volt a tragikus történetírás egyik megalapozója. Szerinte a történetírónak a tetteket úgy kell megjelenítenie, hogy az olvasó szinte maga előtt lássa azokat, mint egy színrevitt tragédiát. A leírásnak érzelmeket kell keltenie, főképp szánalmat és félelmet, hogy az olvasó maga is átélje a történelem drámájában bekövetkező sorsfordulatokat, és a veszedelmek közt hányódó főszereplőkkel azonosulni tudjon. Az ilyen történetírás gyönyörködtet, mert az olvasó maga is az események részesévé válik. Duris művei elvesztek, de egy töredékében megtalálható két kulcsszava: a *mimésis* és a *hédoné*. Később az effajta történetírás legjobb mesterének Thukydidést tartották. Thukydidés valóban drámaian írta meg az athéniak tragikus szicíliai kalandjának utolsó felvonását.

Νικίας δ' ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἦγε τὴν στρατιάν[1]· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον[2] πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντίζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου[3], οἰόμενοι ῥᾷόν τι[4] σφίσιν[5] ἔσεσθαι, ἢν[6] διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα δ' ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας[7] καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ[8], ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ[9] ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις[10] διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βουλόμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν[11] ἐποίουν· ἀθρόοι[12] γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις καὶ κατεπάτουν, περί[13] τε τοῖς δορατίοις[14] καὶ σκεύεσιν[15] οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά[16] τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακόσιοι (ἦν δὲ κρημνῶδες[17]) ἔβαλλον ἄνωθεν[18] τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους[19] καὶ ἐν κοίλῳ[20] ὄντι τῷ ποταμῷ[21] ἐν σφίσιν αὐτοῖς[22] ταρασσομένους. οἵ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἧσσον[23] ἐπίνετό τε ὁμοῦ[24] τῷ πηλῷ[25] ἡματωμένον[26] καὶ περιμάχητον[27] ἦν τοῖς πολλοῖς.

[1]ἡ στρατιά hadsereg [2]ugyanúgy (ti. mint korábban) [3]ὁ ἄλλος ὄχλος derékhad; a gyalogosok [4]ῥᾷον τι valamivel könnyebb [5]nekik [6](ἐάν) (+ coni.) ha [7]ἡ ταλαιπωρία szenvedés [8] = ἐπὶ ποταμῷ [9]οὐδενὶ κόσμῳ rendezetlenül [10]πᾶς τις mindenki [11]ἡ διάβασις átkelés [12]ἀθρόος 3 tömeges/en [13](+ dat.) *(szúrófegyver)* -tól/től, által [14]τὸ δοράτιον rövid dárda [15]τὸ σκεῦος felszerelés [16]τὰ ἐπὶ τὰ ἕτερα a túlpart [17]κρημνώδης 2 meredek [18]felülről [19]ἄσμενος 3 önfeledt/en [20]κοῖλος 3 üreges [21]κοῖλος ποταμός leapadt folyó [22]ἐν σφίσιν αὐτοῖς maguk közt; magukban [23]kevésbé [24](+ dat.) együtt [25]ὁ πηλός agyag; iszap [26]ἡματωμένος 3 vértől zavaros *(víz)* [27]περιμάχητος 2 *(kb.)* „a küzdelem tárgya"

Párosítsa a csattanókat a történetekkel!

1. Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἶπε·
2. Διογένης ἐρωτηθείς, τί τάχιστα γηράσκει παρ' ἀνθρώποις, εἶπε·
3. Ἀρίστων, ἐπαινοῦντός τινος τὴν τοῦ Κλεομένους χρείαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν εἶπε τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· ἔφη·
4. Διογένης πρὸς τοὺς ἑρπύσαντας ἐπὶ τὴν τράπεζαν μῦς, φησί·

(α) Χάρις.
(b) τὸ σιωπᾶν ἃ μὴ δεῖ λαλεῖν.
(c) ἰδού, καὶ Διογένης παρασίτους τρέφει.
(d) καὶ πόσῳ κρεῖσσον ὧ λῷστε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν;

66 Τὸ τέλος ἱστορίας – A történetírás célja

„Miként egy vonalzót – mondja Timaios –, még ha kissé rövid is vagy keskeny, de magában hordozza a vonalzó lényeges sajátosságát, vonalzónak kell neveznünk, ha viszont elveszíti egyenességét, vagyis azt a tulajdonságot, hogy egyenes, akkor bárminek hívhatjuk, csak vonalzónak nem; ugyanígy azt a történeti munkát is, amelyikben hibás ugyan a nyelvezet, a tárgyalásmód vagy valamelyik másik sajátos alkatelem, de ragaszkodik az igazsághoz, megilleti a történetírás elnevezés, ha azonban elszakad ettől, már nem nevezhetjük történetírásnak. Nekem is az a véleményem, hogy ezekben a munkákban az igazságnak kell a főszerepet játszania; magam írtam le munkámban valahol azt a hasonlatot, hogy miként az egész élő test tehetetlenné válik, ha elveszti szeme világát, ugyanúgy a történetírásból is haszontalan mese marad, ha az igazságot eltávolítjuk belőle." (Polybios; Kapitánffy István fordítása)

Δεῖ τοιγαροῦν[1] οὐκ ἐπιπλήττειν τὸν συγγραφέα[2] τερατευόμενον διὰ[3] τῆς ἱστορίας τοὺς ἐντυγχάνοντας[4] οὐδὲ τοὺς ἐνδεχομένους λόγους[5] ζητεῖν καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς ὑποκειμένοις[6] ἐξαριθμεῖσθαι, καθάπερ[7] οἱ τραγῳδιογράφοι[8], τῶν δὲ πραχθέντων καὶ ῥηθέντων κατ' ἀλήθειαν αὐτῶν μνημονεύειν πάμπαν[9], κἂν[10] πάνυ μέτρια[11] τυγχάνωσιν ὄντα. τὸ γὰρ τέλος ἱστορίας καὶ τραγῳδίας οὐ ταὐτόν[12], ἀλλὰ τοὐναντίον[13]. ἐκεῖ[14] μὲν γὰρ δεῖ διὰ τῶν πιθανωτάτων[15] λόγων ἐκπλῆξαι καὶ ψυχαγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸν[16] τοὺς ἀκούοντας, ἐνθάδε[17] δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν[18] ἔργων καὶ λόγων εἰς τὸν πάντα χρόνον[19] διδάξαι καὶ πεῖσαι τοὺς φιλομαθοῦντας, ἐπειδήπερ[20] ἐν ἐκείνοις μὲν ἡγεῖται τὸ πιθανόν[21], κἂν ᾖ[22] ψεῦδος, διὰ[23] τὴν ἀπάτην[24] τῶν θεωμένων, ἐν δὲ τούτοις τἀληθὲς[25] διὰ τὴν ὠφέλειαν[26] τῶν φιλομαθούντων. χωρίς[27] τε τούτων τὰς πλείστας ἡμῖν ἐξηγεῖται τῶν περιπετειῶν[28], οὐχ ὑποτιθεὶς αἰτίαν καὶ τρόπον τοῖς γινομένοις, ὧν χωρὶς οὔτ' ἐλεεῖν εὐλόγως[29] οὔτ' ὀργίζεσθαι καθηκόντως[30] δυνατὸν ἐπ'[31] οὐδενὶ τῶν συμβαινόντων. ἐπεὶ τίς ἀνθρώπων οὐ δεινὸν ἡγεῖται τύπτεσθαι τοὺς ἐλευθέρους; ἀλλ' ὅμως, ἐὰν μὲν ἄρχων[32] ἀδίκων χειρῶν πάθῃ τις τοῦτο, δικαίως κρίνεται πεπονθέναι· ἐὰν δ' ἐπὶ διορθώσει[33] καὶ μαθήσει[34] ταὐτὸ τοῦτο[35] γίνηται, προσέτι[36] καὶ τιμῆς[37] καὶ χάριτος οἱ τύπτοντες τοὺς ἐλευθέρους ἀξιοῦνται. καὶ μὴν[38] τό γε τοὺς πολίτας ἀποκτεινύναι μέγιστον ἀσέβημα[39] τίθεται καὶ μεγίστων ἄξιον προστίμων[40]· καίτοι γε[41] προφανῶς[42] ὁ μὲν τὸν κλέπτην[43] ἢ μοιχὸν[44] ἀποκτείνας ἀθῷός[45] ἐστιν, ὁ δὲ τὸν προδότην[46] ἢ τύραννον[47] τιμῶν καὶ προεδρείας[48] τυγχάνει παρὰ πᾶσιν. οὕτως ἐν παντὶ τὸ τέλος κεῖται τῆς διαλήψεως[49] ὑπὲρ τούτων οὐκ ἐν τοῖς τελουμένοις, ἀλλ' ἐν ταῖς αἰτίαις καὶ προαιρέσεσι[50] τῶν πραττόντων καὶ ταῖς τούτων διαφοραῖς[51].

[1]ezért [2]ὁ συγγραφεύς történetíró [3](+ gen.) -val/vel [4]„az olvasókat" [5]„a beilleszthető beszédeket" [6]τὰ ὑποκείμενα a tárgyul szolgáló események [7]mint [8]tragédiaköltők [9]teljesen [10]mégha ... is [11]μετρίος 3 átlagos [12]τὸ αὐτόν ugyanaz [13](τὸ ἐναντίον) [14]ott (ti. a tragédiában) [15]πιθανός 3 valószínűnek tűnő [16]κατὰ τὸ παρόν a pillanatnak megfelelően [17](em)itt [18]ἀληθινός 3 igazi [19](ἐς ἀεί) minden/örök időre [20]mivelhogy [21]a hihető(ség) [22](létige coni. sg. 3) [23]végett [24]ἡ ἀπάτη csalás, megtévesztés [25]τὸ ἀληθές az igazság [26]ἡ ὠφέλεια haszon [27](+ gen.) kívül [28]ἡ περιπέτεια fordulat *(a drámában)* [29]„joggal" [30]illően [31](+ dat.) miatt [32]ha a jogtalan tettek kezdeményezőjeként [33]ἡ διόρθωσις javítás [34]ἡ μάθησις okítás [35]ugyanez [36]ráadásul [37]ἡ τιμή tisztelet [38]bizony [39]τὸ ἀσέβημα istentelenség [40]τὸ πρόστιμον büntetés [41]καίτοι γε pedig hát [42]nyilvánvalóan [43]ὁ κλέπτης tolvaj [44]ὁ μοιχός házasságtörő [45]ἀθῷος 2 büntetlen [46]ὁ προδότης áruló [47](ti. megölőt) [48]„kitüntetés" [49]ἡ διάληψις megkülönböztetés, megítélés [50]ἡ προαίρεσις szándék [51]ἡ διαφορά különbség

67 Σὺ στρατήγει – Te vezess minket hadba!

Nagyon dicsérik Kynaigeirost, aki a csatában is vitézül küzdött, s miután az ellenséget a hajókig üldözte, jobbjával visszafogta az egyik hajót. Amikor jobbját levágták, baljával ragadta meg, mikor ezt is levágták, fogaival tartotta vissza. Vitézségét kezei elvesztése sem törte meg: mint egy oroszlán, a fogaival harcolt. A teljes történet Iustinus kivonatában olvasható, s egy Hérodotos-mondatból burjánzott föl: Kynaigeiros, Euphorión fia is elesett, kezét levágta egy bárd, amikor egy hajó orrát megragadta. Történetté persze nem a kivonatoló Iustinus csiszolta Kynaigeiros tettét, hanem a szónokiskolákban deklamáló nemzedékek. Mivel a regényírók is ott tanultak, a regényekben is feltűnnek az iskolába bejutott s így közismertté vált történetek Marathónról, Leónidasról s hasonlókról.

Βασιλεὺς[1] δὲ θαυμάσας αὐτοῦ τὸ φρόνημα[2] συνεχώρησεν ὁπόσον[3] βούλεται τῆς στρατιᾶς ἐπίλεκτον[4] λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ εὐθὺς εἵλετο, ἀλλὰ καταμίξας ἑαυτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ Πολύχαρμον κελεύσας τὸ αὐτό[5], πρῶτον ἀνηρεύνα εἴ[6] τινες εἶεν ῞Ελληνες ἐν τῷ στρατοπέδῳ. πλείονες μὲν οὖν εὑρέθησαν οἱ μισθοφοροῦντες[7], ἐξελέξατο δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Κορινθίους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους· εὗρε δὲ καὶ ὡς[8] εἴκοσι Σικελιώτας[9]. ποιήσας οὖν τριακοσίους[10] τὸν ἀριθμὸν[11] ἔλεξεν ὧδε[12]· «῞Ανδρες ῞Ελληνες, ἐμοὶ τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν[13] παρασχόντος ἐπιλέξασθαι τῆς στρατιᾶς τοὺς ἀρίστους, εἱλόμην ὑμᾶς· καὶ γὰρ αὐτὸς ῞Ελλην εἰμί, Συρακόσιος[14], γένος[15] Δωριεύς. δεῖ δὲ ἡμᾶς μὴ μόνον εὐγενείᾳ[16] τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἀρετῇ διαφέρειν. μηδεὶς[17] οὖν καταπλαγῇ τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣν[18] ὑμᾶς παρακαλῶ, καὶ γὰρ δυνατὴν[19] εὑρήσομεν καὶ ῥᾳδίαν[20], δόξῃ[21] μᾶλλον ἢ[22] πείρᾳ[23] δύσκολον[24]. ῞Ελληνες ἐν Θερμοπύλαις τοσοῦτοι[25] Ξέρξην ὑπέστησαν. Τύριοι[26] δὲ οὐκ εἰσὶ πεντακόσιαι μυριάδες[27], ἀλλὰ ὀλίγοι καὶ καταφρονήσει[28] μετ' ἀλαζονείας[29], οὐ φρονήματι μετ' εὐβουλίας[30] χρώμενοι. γνώτωσαν[31] οὖν πόσον ῞Ελληνες Φοινίκων[32] διαφέρουσιν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιθυμῶ στρατηγίας[33], ἀλλ' ἕτοιμος[34] ἀκολουθεῖν ὅστις ἂν ὑμῶν[35] ἄρχειν θέλῃ· πειθόμενόν[36] με γὰρ εὑρήσει, ἐπεὶ καὶ δόξης[37] οὐκ ἐμῆς ἀλλὰ κοινῆς ὀρέγομαι.» Πάντες ἐπεβόησαν «σὺ στρατήγει.»

[1](ti. a perzsa) [2]τὸ φρόνημα önbizalom [3]amennyit [4]ἐπίλεκτος 3 válogatott [5]ugyanazt [6]vajon [7]zsoldosok [8]kb. [9]ὁ Σικελιώτης szicíliai [10]τριακόσιοι 3 háromszáz [11]számra [12]így [13]ἡ ἐξουσία lehetőség [14]syrakusai [15]származásra [16]ἡ εὐγένεια előkelő *(itt: dór)* származás [17]senki [18]ἐπὶ ἥν amire [19]δυνατός 3 megvalósítható [20]ῥᾴδιος 3 könnyen megtehető [21]ἡ δόξα vélekedés [22]μᾶλλον ἤ inkább, mint [23]ἡ πεῖρα próba [24]δύσκολος 2 nehezen megtehető [25]ugyanennyi/en [26]Tyros lakói [27]ἡ μυριάς tízezer; πεντακόσιαι μυριάδες ötmillió [28]ἡ καταφρόνησις elbizakodottság [29]ἡ ἀλαζονεία hetvenkedés [30]ἡ εὐβουλία megfontoltság [31]tudják meg [32]Φοῖνιξ főníciai [33]ἡ στρατηγία fővezérség [34]ἕτοιμος 3 kész, hajlandó [35]ὅστις ἂν ὑμῶν ha bármelyikőtök [36]πειθόμενος engedelmes [37]hírnévre

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

Εὐριπίδης – θεῷ – κόρης – ἀδελφήν – χώραν – ὕστερον

Τυθείσης τινὸς ... καὶ ἀφανισθείσης ἀδήλως τοῖς θύσασιν, ἱδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην ..., ἐν ᾗ νόμος ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ ..., ταύτην ἔσχε τὴν ἱερωσύνην· χρόνῳ δὲ ... τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας, τὸ δὲ ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν ἐκεῖ καὶ ἐφ' ὅ τι δὲ ἔξω τοῦ μύθου· ἐλθὼν δὲ καὶ ληφθεὶς θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν, εἶθ' ὡς ... εἶθ' ὡς Πολύιδος ἐποίησεν, κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν ὅτι οὐκ ἄρα μόνον τὴν ... ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι, καὶ ἐντεῦθεν ἡ σωτηρία.

68 Ὁ χαμαιλέων – A kaméleon

Alkibiadés kitűnő szónok volt, és tudott bánni a tömeggel, de büszkesége és okossága mellett leginkább fényűző életmódja volt feltűnő, amelyet kéjvágy jellemzett, és részeg kicsapongás. Földet söprő, nőies bíborköntösben mutatkozott az agorán; tékozolta vagyonát. Kifűrészeltette triérései fedélzetét, hogy ne a deszkán kelljen feküdnie, hanem függőágyban alhasson. Aranyborítású pajzsát a megszokott ábrák helyett a villámokat tartó Erós díszítette. Mindez dühítette és undorral töltötte el az előkelőket, de meg is rémítette őket a magamutogató törvénytiprás, ami a tyrannos ismertetőjegye. Ellenségei tehát a Hermák megcsonkítása miatt hazarendelték Szicíliából a stratégos Alkibiadést, de ő Lakedaimónba szökött, és ott tanácsaival segítette a hazájával hadban álló Spártát.

Ἦν γὰρ ὥς φασι[1] μία δεινότης[2] αὕτη τῶν πολλῶν ἐν αὐτῷ καὶ μηχανὴ[3] θήρας[4] ἀνθρώπων, συνεξομοιοῦσθαι καὶ συνομοπαθεῖν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς διαίταις[5], ὀξυτέρας[6] τρεπομένῳ τροπὰς[7] τοῦ χαμαιλέοντος. πλὴν ἐκεῖνος μὲν ὡς λέγεται πρὸς ἓν ἐξαδυνατεῖ χρῶμα[8] τὸ λευκὸν ἀφομοιοῦν ἑαυτόν· Ἀλκιβιάδῃ δὲ διὰ χρηστῶν ἰόντι καὶ πονηρῶν ὁμοίως[9] οὐδὲν ἦν ἀμίμητον[10] οὐδ' ἀνεπιτήδευτον[11], ἀλλ' ἐν Σπάρτῃ γυμναστικός[12], εὐτελής[13], σκυθρωπός[14], ἐν Ἰωνίᾳ χλιδανός[15], ἐπιτερπής[16], ῥᾴθυμος[17], ἐν Θράκῃ μεθυστικός[18], ἱππαστικός[19], Τισσαφέρνῃ δὲ τῷ σατράπῃ[20] συνὼν ὑπερέβαλλεν ὄγκῳ[21] καὶ πολυτελείᾳ[22] τὴν Περσικὴν μεγαλοπρέπειαν[23], οὐχ αὑτὸν ἐξιστὰς οὕτω ῥᾳδίως[24] εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου τρόπον[25], οὐδὲ πᾶσαν δεχόμενος τῷ ἤθει[26] μεταβολήν[27], ἀλλ' ὅτι τῇ φύσει[28] χρώμενος ἔμελλε λυπεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας, εἰς πᾶν ἀεὶ τὸ πρόσφορον[29] ἐκείνοις σχῆμα[30] καὶ πλάσμα[31] κατεδύετο καὶ κατέφευγεν. ἐν γοῦν[32] τῇ Λακεδαίμονι πρὸς τὰ ἔξωθεν[33] ἦν εἰπεῖν *«οὐ παῖς Ἀχιλλέως*[34]*, ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ»*[35], οἷον ὁ Λυκοῦργος ἐπαίδευσε, τοῖς δ' ἀληθινοῖς ἄν τις ἐπεφώνησεν αὐτοῦ πάθεσι[36] καὶ πράγμασιν *«ἔστιν*[37] *ἡ πάλαι γυνή»*[38].

[1]ὥς φασι mint mondják [2]ἡ δεινότης félelmetes képesség [3]ἡ μηχανή módszer, fogás [4]ἡ θήρα vadászat (amire: gen.) [5]ἡ δίαιτα életmód [6]ὀξύς (εῖα, ύ) éles [7]ἡ τροπή fordulat, váltás [8]τὸ χρῶμα szín [9]egyformán [10]ἀμίμητος 2 nem utánzott, utánozhatatlan [11]ἀνεπιτήδευτος 2 szokássá nem vált [12]a testét edző [13]kevéssel beérő [14]komor [15]elpuhult [16]élvhajhász [17]könnyelmű [18]részeges [19]„lóbolond" [20]ὁ σατράπης satrapa *(perzsa helytartó)* [21]ὁ ὄγκος dölyf [22]ἡ πολυτέλεια tékozlás [23]ἡ μεγαλοπρέπεια fényűzés [24]könnyen [25]életmód [26]τὸ ἦθος jellem [27]ἡ μεταβολή átalakulás [28]τῇ φύσει saját természetükkel [29]πρόσφορος 2 (+ dat.) illő [30]τὸ σχῆμα szerep [31]τὸ πλάσμα alak [32]például [33]a külsejére [34]ὁ Ἀχιλλεύς, έως [35]*tragikus töredék* [36]τὸ πάθος érzelem; szenvedély [37]„maradt" [38]Eurip. Or. 129; *utalás Helenére*

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τὸ μνημεῖον – χρήματα – τάφον – νεκρῶν – βασιλεύς – ἀνήρ

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα … ἐπέγραψεν «ὅστις ἂν χρημάτων δεηθῇ …, διελόντα … ὅσα βούλεται λαβεῖν.» Δαρεῖος οὖν διελὼν … μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι δὲ ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν· «εἰ μὴ κακὸς ἦσθα … καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν … θήκας ἐκίνεις.»

69 Μηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan!

Solón idejében viszály tört ki Athénban a nép és az előkelők között, mert a földet az előkelők birtokolták, a nép pedig nekik szolgált. A viszály hosszú ideig tartott; végül a nép és az előkelők Solónt, az ismert költőt archónná és közvetítővé (diallaktés) választották. Solón eltörölte az adósságokat, és törvényeket hozott az athéniaknak, akik ezután nem használták többé a drakóni törvényeket. Később mindkét fél zaklatta, ezért – s hogy ne kényszeríthessék a törvények megváltoztatására – elhagyta a várost. Külföldre távozott, hogy világot lásson, és kereskedett is. Solón ugyanis, bár apja, Exékestidés Kodros királyig vezette vissza származását, nem örökölt nagy vagyont, így kereskedésből élt. Felkereste Egyiptomot, valamint Kroisos király udvarát is, majd hazatért Athénba.

Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου γέρων ἤδη ὢν ὑπώπτευε Πεισίστρατον τυραννίδι ἐπιθήσεσθαι, ἡνίκα[1] παρῆλθεν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ᾔτει φρουρὰν[2] ὁ Πεισίστρατος. ὁρῶν δὲ τοὺς Ἀθηναίους τῶν μὲν αὐτοῦ λόγων ῥᾳθύμως[3] ἀκούοντας, προσέχοντας δὲ τῷ Πεισιστράτῳ, ἔφη ὅτι τῶν μέν ἐστι σοφώτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερος[4]. ὁπόσοι[5] μὲν μὴ γινώσκουσιν ὅτι φυλακὴν λαβὼν περὶ τὸ σῶμα[6] τύραννος ἔσται, ἀλλὰ τούτων μέν ἐστι σοφώτερος· ὁπόσοι δὲ γινώσκοντες ὑποσιωπῶσι, τούτων ἀνδρειότερός ἐστιν. ὃ δὲ λαβὼν τὴν δύναμιν[7] τύραννος ἦν. καθεζόμενος δὲ Σόλων πρὸ τῆς οἰκίας, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ[8] παραθέμενος ἔλεγεν ὅτι ἐξώπλισται καὶ βοηθεῖ τῇ πατρίδι ᾗ[9] δύναται, στρατηγὸς μὲν διὰ τὴν ἡλικίαν οὐκέτι[10] ὤν, εὔνους[11] δὲ διὰ τὴν γνώμην[12]. ὅμως οὖν[13] Πεισίστρατος, εἴτε αἰδοῖ[14] τῇ πρὸς[15] τὸν ἄνδρα καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, εἴτε[16] καὶ μνήμῃ[17] τῶν ἐφ' ἡλικίας[18] (λέγεται γὰρ αὐτοῦ παιδικὰ[19] γενέσθαι), οὐδέν γε ἔδρασε κακὸν[20] Σόλωνα.

[1]amikor [2]ἡ φρουρά (test)őrség [3]„félvállról véve" [4]τῶν μὲν ... τῶν δέ egyeseknél ... másoknál [5]mindazok [6]ἡ φυλακή περὶ τὸ σῶμα testőrség [7]ἡ δύναμις (had)erő [8]τὸ δόρυ dárda [9]ᾗ ahogyan [10]már nem [11](εὔνοος) jóindulatú [12]ἡ γνώμη ítélőképesség [13]ὅμως οὖν ennek ellenére [14]ἡ αἰδώς, οὖς tiszteletérzés [15]αἰδοῖ τῇ πρός (+ acc.) iránt érzett tiszteletből [16]εἴτε ... εἴτε akár ... akár [17]ἡ μνήμη (+ gen.) emlékezés ...ra/re [18]τὰ ἐπὶ ἡλικίας a fiatalkori ügyek [19]τὰ παιδικά αὐτοῦ az ő (ti. Solón) kedvese [20]κακόν τι δρᾶν τινα vmi rosszat tenni vkivel

Melyik szó illik a mondatba?

1. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν (περιῆμεν – περιῆμεν).
2. Ὁ ἡγεμὼν ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς (δακτύλους – δακτυλίους) καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.
3. Ἐν (μεγάλῃ – πολλῇ) δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες.
4. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς (κυλινδεῖν – κυλινδοῦντες) τοὺς λίθους.
5. Προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ (νάπῃ – νάπει) μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες, εἰ διαβατέον εἴη τὸ νάπος.
6. Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ (περίοντες – περιιόντες – παρόντες) καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους.
7. Ἐρωτώμενος δέ ποδαπὸς εἴη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου (στρατοπέδου – στρατεύματος – στρατοῦ), ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
8. Τί δή (ἔστι – ἐστι – ἐστὶ) τοῦτο, περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων (ἔστιν – ἐστιν – ἐστὶν) ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ.

70 Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb

Athénban még meghalni sem lehet ingyen, mondta Phókión, miután elítélt társai kiürítették a méregpoharakat, és a hóhér nem akart újabb adag mérget sajtolni, míg meg nem kapta a pénzt, amibe a bürök kerül. Ekkor maga Phókión fizette ki a bürök árát, majd megitta a mérget. A népgyűlés később bronzszobrot szavazott meg neki, vádlóit pedig kivégezték. A *Párhuzamos életrajzok*ban Phókión párja az ifjabb Cato. Cato a thasosi csata után kilátástalannak ítélte a Caesar elleni harcot, és öngyilkos lett. Barátai társaságában megvacsorázott, majd sétált egyet, és parancsokat adott ki az őrségnek. Lefekvés előtt megcsókolta fiát, majd visszavonult szobájába, és Platónnak a lélekről szóló dialógusát kezdte olvasni. Ekkor vette észre, hogy eltüntették szobájából a kardját.

Τὸ δὲ ξιφίδιον[1] τῇ κλίνῃ[2] τὸ σύνηθες[3] οὐχ εὑρὼν παρακείμενον ἐξεβόησεν, ὅτι προδιδοῖτο ὑπὸ τῶν οἰκείων[4] τοῖς πολεμίοις· τίνι γὰρ ἔφη χρήσεσθαι προσιόντων[5], ἂν νυκτὸς ἐπίωσι; τῶν[6] δὲ αὐτὸν παρακαλούντων μηδὲν ἐφ' ἑαυτὸν[7] βουλεύειν, ἀλλ' ἀναπαύεσθαι χωρὶς[8] ξιφιδίου, ἀξιοπιστότερον[9] ἔτι εἶπεν· «οὐ γὰρ ἔστι μοι θέλοντι καὶ δι'[10] ἐσθῆτος ἑμαυτὸν ἀποπνῖξαι καὶ ἐς τὰ τείχη[11] τὴν κεφαλὴν ἀπαράξαι καὶ ἐς τράχηλον κυβιστῆσαι καὶ τὸ πνεῦμα[12] κατασχόντα ἐκτρῖψαι;» πολλά τε ὅμοια εἰπὼν παρήγαγεν αὐτοὺς παραθεῖναι τὸ ξιφίδιον. ὡς[13] δὲ ἐτέθη, Πλάτωνος αἰτήσας τὴν περὶ ψυχῆς συγγραφὴν[14] ἀνεγίνωσκε. Καὶ ἐπεὶ τέλος[15] εἶχε τῷ Πλάτωνι ὁ λόγος, ἀναπαύεσθαι τοὺς περὶ θύρας[16] ὑπολαβὼν ἔτρωσεν αὐτὸν ὑπὸ[17] τὰ στέρνα[18]· προπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν σπλάγχνων[19] καὶ στόνου[20] τινὸς ἐξακουσθέντος ἐσέδραμον οἱ περὶ θύρας· καὶ οἱ ἰατροὶ τὰ σπλάγχνα ἔτι[21] σῶα ὄντα ἐνέθηκαν ἔνδον[22] καὶ τὰς πληγὰς[23] ἐπιρράψαντες ἐπέδησαν. ὁ δὲ ἀνενεγκὼν[24] αὖθις ὑπεκρίνετο καὶ κατεμέμφετο μὲν ἑαυτῷ πληγῆς ἀσθενοῦς[25], χάριν[26] δ' ὡμολόγει τοῖς περισώσασι[27] καὶ καταδαρθεῖν ἔφη δεῖσθαι. οἱ μὲν δὴ τὸ ξίφος[28] ἔχοντες ᾤχοντο καὶ τὰς θύρας ὡς[29] ἠρεμοῦντι ἐπέκλεισαν· ὁ δ' ὕπνου δόξαν αὐτοῖς παρασχὼν[30] τὰ δεσμὰ[31] ταῖς χερσὶ[32] μετὰ σιγῆς[33] ἀπερρήγνυ καὶ τὰς ῥαφὰς[34] τοῦ τραύματος[35] ἀνέπτυσσεν, οἷα[36] θηρίον τό τε τραῦμα καὶ τὴν γαστέρα[37] εὐρύνων ὄνυξι[38] καὶ δακτύλοις ἐρευνῶν καὶ τὰ σπλάγχνα διαρρίπτων, μέχρι ἐτελεύτησεν.

[1]τὸ ξιφίδιον *(rövid)* kard [2]ἡ κλίνη ágy [3]συνήθης 2 szokott [4]οἱ οἰκεῖοι (saját) háznépe [5]ti. τῶν πολεμίων gen. abs. [6](οἰκείων) [7]maga ellen [8](+ gen.) nélkül [9]meggyőzőbben [10]διά (+ gen.) segítségével [11]τὸ τεῖχος fal [12]τὸ πνεῦμα lélekzet [13]mihelyt [14]ἡ συγγραφή (prózai) mű; könyv [15]τὸ τέλος cél, vég [16]οἱ περὶ θύρας ajtónállók [17]ὑπὸ τὰ στέρνα a melle alatt [18]τὸ στέρνον mell(kas) [19]τὰ σπλάγχνα belső részek; belek [20]ὁ στόνος nyögés [21]még [22]be(nt) [23]ἡ πληγή ütés(nyom), seb [24]„felocsúdva" [25]ἀσθενής 2 gyenge; „nem halálos" [26]ἡ χάρις köszönet [27]περισώσας 3 megmentő [28]τὸ ξίφος kard [29]abban a hiszemben [30]ὕπνου δόξαν παρασχών alvást színlelve [31]τὰ δέσμα kötés [32]ἡ χείρ kéz [33]μετὰ σιγῆς csöndben [34]ἡ ῥαφή varrat [35]τὸ τραῦμα seb [36]mint [37]ἡ γαστήρ, γαστρός has [38]ὁ ὄνυξ, υχος köröm

Ki lehet a beszélő?

Ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἥ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο, ὃ ἂν μέλλω, πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε· τοῦτ' ἔστιν, ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν.

71 Ἄλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – Mindenki másra született

Hypereidést pentathlosnak nevezték, mert az ékesszólás minden ágában kitűnt. A pentathlos öttusázót jelent. A pentathlon diszkoszvetésből, távolugrásból és gerelyhajításból, továbbá stadionfutásból és birkózásból állt. A testgyakorlás eredetileg az erő és az ügyesség fokozására szolgált, hiszen a polgár első kötelessége a polis védelme volt. Később a gyakorlás életformává, a küzdelem hivatássá vált, drága edzővel, sok lemondással, és a megkoszorúzott számára persze dicsőséggel is. A testgyakorlás a mindennapok része volt, a versenyszellem pedig a gyakorlóterekről az élet más területére is átterjedt: a zenészek, a szónokok és a költők egymással és elődeikkel is vetélkedtek. A versengés kultusza szükségszerűen a nyelvre, a metaforákra és hasonlatokra is ráütötte bélyegét.

Θέλεις Ὀλύμπια[1] νικῆσαι; κἀγώ, νὴ τοὺς θεούς[2]· κομψὸν[3] γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα[4] καὶ τὰ ἀκόλουθα[5] καὶ οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. δεῖ σ' εὐτακτεῖν, ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων[6], γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην[7], ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ[8], ἐν καύματι[9], ἐν ψύχει[10], μὴ ψυχρὸν[11] πίνειν, μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν[12], ἁπλῶς[13] ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπιστάτῃ[14], εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι, ἔστι δὲ ὅτε[15] χεῖρα ἐκβαλεῖν, σφυρὸν[16] στρέψαι, πολλὴν ἀφὴν[17] καταπιεῖν, ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι[18] καὶ μετὰ τούτων πάντων νικηθῆναι. ταῦτα ἐπισκεψάμενος, ἂν ἔτι[19] θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν[20]. εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία[21] ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς[22] παίζει[23], νῦν δὲ μονομάχους[24], νῦν δὲ σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητής[25], νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ[26], εἶτα φιλόσοφος, ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος πᾶσαν θέαν[27], ἣν ἂν[28] ἴδῃς, μιμῇ καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου[29] σοι ἀρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως[30] ἦλθες ἐπί τι οὐδὲ περιοδεύσας, ἀλλ' εἰκῇ[31] καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει (καίτοι[32] τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν, ὡς ἐκεῖνος;), θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. ἄνθρωπε[33], πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει ἢ παλαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας[34], τοὺς μηρούς[35], τὴν ὀσφὺν[36] κατάμαθε. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε.

[1]az olympiai versenyek/et [2]az istenekre! [3]κομψός 3 remek [4]„kezdőlépések/et" [5]„velejárói/t" [6]τὸ πέμμα sütemény [7]„előírás szerint" [8]τεταγμένος 3 rögzített [9]τὸ καῦμα hőség [10]τὸ ψῦχος hideg idő, tél [11]ψυχρός 3 hideg [12]ὡς ἔτυχεν ahogy (már) megesett [13]egyszóval [14]ὁ ἐπιστάτης elöljáró, „edző" [15]ἔστι ὅτε megesik, hogy [16]τὸ σφυρόν boka [17]ἡ ἀφή por, homok [18]*(ti. a bíró szabálytalanságért)* [19]ἂν ἔτι ha még [20]τὸ ἀθλεῖν versenysport [21]τὰ παιδία, ἅ gyerkőcök, akik [22]ὁ παλαιστής birkózó [23]„birkózósdit játszanak" [24]ὁ μονομάχος gladiátor [25]ὁ ἀθλητής atléta [26]ὁ ῥήτωρ szónok(lattanár) [27]ἡ θέα látvány(osság) [28]ἥν ἄν (+ coni.) amit csak [29]mindenből más [30]ἡ σκέψις megfontolás [31]találomra [32]ámbár [33]ember! [34]ὁ βραχίων kar [35]ὁ μηρός comb [36]ἡ ὀσφύς csípő

Melyik mű tartalmának tömör összefoglalása ez?

Ἀποδημοῦντός τινος ἔτη πολλὰ καὶ παραφυλαττομένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ μόνου ὄντος, ἔτι δὲ τῶν οἴκοι οὕτως ἐχόντων ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλίσκεσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι, αὐτὸς δὲ ἀφικνεῖται χειμασθείς, καὶ ἀναγνωρίσας τινὰς ἐπιθέμενος αὐτὸς μὲν ἐσώθη τοὺς δ' ἐχθροὺς διέφθειρε.

72 Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ – Légy, mint szikla, rendületlen

„A Stoa bölcsei és Epikur iskolája két, egymással ellenkező véleményt állítának fel: amazok minden polgárnak a közdolgokkal foglalatoskodást kötelességévé tévén; ez elvonulást s magányos kénynek élést tanítván. Csak azt csudálom, hogy mind két vélemény ugyanazon szabad társaság körében vett származást. Mert ha a Stoa tudománya szabad polgárokhoz oly igen méltó vala; Epikuré senkihez sem illet volna úgy, mint despotai üldözést megunt emberhez, ki messze rejtekben keres a vaspálca elől menedéket. Ezt fontolóra vévén, által fogod látni, miképpen azon jogokkal, miket sorsodtól nyerél, nemcsak élhetsz szabadon, de élni kötelezteted; és íme, ez a fő szempont, mi után élted tervét, gyenge ifjúságodtól kezdve, intézned szükséges." (Kölcsey Ferenc)

᾽Εννοεῖν[1] συνεχῶς πόσοι[2] μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς[3] ὑπὲρ[4] τῶν ἀρρώστων[5] συσπάσαντες· πόσοι δὲ μαθηματικοί[6], ἄλλων θανάτους ὥς τι μέγα[7] προειπόντες· πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας[8] μυρία[9] διατεινάμενοι· πόσοι δὲ ἀριστεῖς[10], πολλοὺς ἀποκτείναντες· πόσοι δὲ τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν[11] μετὰ δεινοῦ φρυάγματος[12] ὡς ἀθάνατοι κεχρημένοι· πόσαι δὲ πόλεις ὅλαι, ἵν᾽ οὕτως εἴπω[13], τεθνήκασιν, ᾽Ελίκη[14] καὶ Πομπήιοι καὶ ᾽Ηρκλᾶνον[15] καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι[16]. ἔπιθι δὲ καὶ ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ᾽ ἄλλῳ[17]· ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας εἶτα ἐξετάθη, ὁ δὲ ἐκεῖνον, πάντα δὲ ἐν βραχεῖ[18]. τὸ γὰρ ὅλον[19], κατιδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα[20] ὡς ἐφήμερα[21] καὶ εὐτελῆ[22] καὶ ἐχθὲς[23] μὲν μυξάριον[24], αὔριον[25] δὲ τάριχος[26] ἢ τέφρα[27]. τὸ ἀκαριαῖον[28] οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου[29] κατὰ φύσιν διελθεῖν καὶ ἴλεων[30] καταλῦσαι, ὡς[31] ἂν εἰ ἐλαία[32] πέπειρος[33] γενομένη ἔπιπτεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ χάριν εἰδυῖα[34] τῷ φύσαντι δένδρῳ[35].

[1](inf.) „gondolj arra" [2]mennyi [3]ἡ ὀφρῦς szemöldök [4](+ gen.) fölött [5]ἄρρωστος 2 beteg [6]ὁ μαθηματικός „asztrológus" [7]ὥς τι μέγα mint valami nagy dolgot [8]ἡ ἀθανασία halhatatlanság [9]sok ezerszer [10]ὁ ἀριστεύς főember; kiválóság [11]ἐξουσία ψυχῶν életekről való döntés lehetősége [12]τὸ φρύαγμα gőg [13]ἵνα οὕτως εἴπω hogy úgy mondjam [14]Heliké *(szökőár elmosta acháj város)* [15]Pompeii és Herculaneum *(A Vezúv lávája „ölte meg őket" Kr. u. 79-ben.)* [16]ἀναρίθμητος 2 számtalan [17]sorban mindenkit [18]ἐν βραχεῖ (χρόνῳ) rövid idő alatt [19]τὸ ὅλον egyáltalá(ba)n [20]τὰ ἀνθρώπινα az emberi dolgok [21]ἐφήμερος 2 egy nap élő; múlékony [22]εὐτελής 2 értéktelen [23]tegnap [24]τὸ μυξάριον (mirigy)váladék; *(kb.)* „embrió" [25]holnap [26]bebalzsamozott tetem [27]hamu [28]ἀκαριαῖος 3 nagyon rövid [29]ezt a villanásnyi időt [30]ἴλεως 2 (ἴλεων) jókedvű [31]ahogy [32]ἡ ἐλαία olajbogyó [33]πέπειρος 2 (3) érett [34]χάριν εἰδέναι (+ dat.) hálát érezni [35]τὸ δένδρον fa

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

χαλεπῶς – τάχιστα – ἀπό – Σικυώνιος – ἐπί – μόλις – ἐκ

Σωτηρίδας δὲ ὁ … εἶπεν· Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ … ἵππου ὀχῇ, ἐγὼ δὲ … κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας … τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν … τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο … ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν· ὥστ᾽ ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὄπισθεν παριέναι … ἑπόμενος.

Szemelvények Hérodotosból

Néhány antik testimonium

Bár Cicero Hérodotost tartotta a történetírás atyjának, életéről vajmi keveset tudunk. A legfontosabb forrásunk a X. századi Suda lexikon Hérodotos-szócikke.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, ἁλικαρνασεύς, τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον ἁλικαρνασσοῦ· Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισινδήλιδος Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἠσκήθη διάλεκτον καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ, ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς ἁλικαρνασσὸν καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐθελοντὴς ἦλθε κἀκεῖ τελευτήσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλαις αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι.

A halikarnassosi Dionysios történetíró volt, aki Augustus korában Rómában tanította az ékesszólás szabályait. A szónokokról és történetírókról írt elemzéseit az a meggyőződése hatja át, hogy a klasszikus, tehát attikai nyelvi stílust és történetírói hagyományt fölülmúlni már nem, csak utánozni lehet. Célja tehát az, hogy az egyes íróknál követésre érdemes jellegzetességeket számba vegye és segédletként a tanulók elé tárja, vagy saját munkájában hasznosítsa. Hérodotosról alkotott értékelése egyedülálló, hiszen ellentétben áll szinte az összes antik testimoniummal.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ. πρῶτόν τε καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν πᾶσιν ἱστορίας ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβαρικῶν πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, «ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα» ... καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιον καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφειλε μὴ γενέσθαι, εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ πονηρὰν εἵληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ· πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησι πολλὰς Ἑλληνίδας, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγαδείας καὶ φθόρους ἀνθρώπων ὅσους οὔπω πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον ἠλλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλοῦσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ τῆς τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγγελλούσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφήν, ἐπιστάμενος μὲν ὡς ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος δὲ μὴ ταὐτὰ ἑτέροις γράφειν· πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἐν τῷ προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι, καὶ φανερός ἐστι ταῦτα ἑκὼν ἑλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν,

ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ἑλλανίκου τε καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκδεδωκότων οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῷ κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκεν.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ κἀν τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος· ἄρχεταί τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι, καὶ προελθὼν εἰς τὴν τῶν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικόν· ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν (καὶ ταῦτα οὐ τῶν ἀπερριμμένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι στρατηγιῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες)· καὶ οὕτω γε φθονερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἑτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἁφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας, καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆς πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἔπραξεν (ὧν ὕστερον οὐκ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆσ), διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας ὡς ἄνδρα φιλόπολιν ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν, ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει προελθόντες Λακεδαιμόνιοι προφάσεις ὑποθέντες ἑτεροίας ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δ' ἐν τέλει πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα γεγενημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατὰ ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν διεξελθόντα πάντα τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἀνεκομίσατο.

Τρίτον ἐστὶν ἀνδρὸς ἱστορικοῦ σκοπεῖν, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι κἀν τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. συνειδὼς γὰρ Ἡρόδοτος, ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα πολὺ διήγησις ἂν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν, ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ, ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος· καὶ γὰρ τὸ βυβλίον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα καὶ ἀεὶ τὸ πλέον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ πόλεμον ἕνα κατατείνας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθείς· ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροωμένων, «κόρον δ' ἔχει» φησὶν ὁ Πίνδαρος «καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' ἀφροδίσια». ἤδη δ' ὃ λέγω κἀκεῖνος ἐνεθυμήθη, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίας γραφῇ μεταβολὴ καὶ ποικίλον, καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ διελέσθαι τε καὶ τάξαι τῶν δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος διαιρεῖται καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ ταῖς περιοχαῖς τῶν πραγμάτων. καὶ γίγνεται Θουκυδίδης μὲν ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν ἑτέρων ἅπτεται τῶν κατὰ θέρος ἢ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων· πλανώμεθα δὴ καθάπερ εἰκός, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβὰς ἐπὶ Κῦρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει, Αἰγυπτίων τε ἄρχεται διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς

ἐπιζητούμενα προσαναλαμβάνων, τὰ δ' ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν ἐπεισάγων· διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γενομένας ἐν ταῖς τρισὶν ἠπείροις καὶ παραγράψας τῆς Ξέρξου φυγῆς τὴν ἱστορίαν οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν· ἀλλὰ συμβέβηκε τῷ μὲν μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα, τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἐοικυίας ὑποθέσεις προελομένῳ σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι.

Μιᾶς δ' ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἧττον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ᾗ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει· ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις ἐν ἅπασιν ἐπιεικὴς καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ καὶ τῇ πατρίδι τῆς φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τῶν δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἢ ὥςπερ ἠναγκασμένος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν πραγματικὸν τόπον ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κατὰ δὲ τὸν λεκτικὸν τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων, ὡς ὑπείληφα. Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἄν, ἧς χωρὶς οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελός τι, ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σῴζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι· Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς Ἰάδος ἄριστος κανὼν Θουκυδίδης τε τῆς Ἀτθίδος. τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία· ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἄν, ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον ἤδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν· ἀλλὰ μηδὲν ἧττων ἔστω παρὰ τοῦτο. ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μὲν τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν· ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τὴν ἀρετὴν τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις· διῄρηνται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς· Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δὲ τά γε ἤθη παραστῆσαι δεινότερος. μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί· ἴσοι κἀν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἔπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι· κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης. λείπει πασῶν ἐν λόγοις ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἀν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν· ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστα μιμήσασθαί τε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι (οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἰλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

A tarsosi Hermogenés, aki a Kr.u. II. században írt szónoklattani munkáival az ékesszólás tanításának a bizánci korig meghatározó irányt szabott, Hérodotos ión nyelvjárására a ποικίλη jelzőt használta.

Ἑκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μέν ἐστι καὶ σαφής, ἐν δέ τισι καὶ ἡδὺς οὐ μετρίως· τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλῃ.

Az ión nyelvjárás néhány sajátossága Hérodotosnál az attikai nyelvjáráshoz képest

1. Néhány szóban a tenuis és az aspirata mássalhangzó felcserélődhet.
2. A praepositiók akár elisióban, akár praeverbiumként nem aspirálódnak aspiráták előtt.
3. π helyett κ áll bizonyos adverbiumokban és pronomen indefinitumokban.
4. Kettős sigma (σσ) áll ott, ahol az attikaiban ττ.
5. αι áll α helyett; ει áll ε helyett; ε áll ει helyett; ου áll ο helyett; ω áll ου helyett; ω áll αυ helyett.
6. A hérodotosi krasis sajátossága, hogy ἐμέο αὐτοῦ-ból ἐμεωυτοῦ, σέο αὐτοῦ-ból σεωυτοῦ, ὁ αὐτός-ból ὡυτός, τὠυτό stb. lesz.
7. Az εια és ειος végű főnevekben, illetve melléknevekben nyújtás és diairesis hatására ηιη, ill. ηιος áll. Ugyanez a jelenség igéknél is előfordul.
8. A pronomen reflexivum összevonása során εαυ helyett εωυ áll.
9. Az alpha tövű főnévragozásban a pl. dat. -αις ragja helyett általában -ῃσι áll, a pl. gen.-ban az összevont ω helyett εω áll.
10. Az alpha purum helyett gyakorta η áll. Ilyen esetben az alpha tövű főnévragozás singularisában mindvégig η áll, az -εια végűeknél csak a sg. gen.-ban és dat.-ban jelenik meg az η.
11. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -οις helyett -οισι áll.
12. Az alpha és omikron tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képeztetnek.
13. A βασιλεύς, ναῦς, illetve a πόλις ragozása metathesis előtti, a dat.-ban összevonás illetve a tővégi ι kiesése előtti állapotot mutat esetleges magánhangzó-rövidüléssel.
14. Az -ες, és -υ tövű fő-és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
15. A -κλῆς végű tulajdonnevek genitivusa -κλεους helyett -κλεος.
16. Az -ω végű tulajdonnevek acc.-a -ω helyett -ουν.
17. A pronomen possessivum sg.1. személye, valamint a pronomen relativum sg. gen.-a összevonást nem mutat.
18. A pronomen personale sg.2. személy dat.-a σοί helyett τοί, a sg. 3. személy acc.-a αὐτόν helyett μίν, dat.-a αὐτῷ/αὐτῇ helyett οἱ.
19. A pronomen personale pl.1., 2., és az attikaiban jobbára visszaható jelentésű 3. (σφεῖς) személyek acc.-ban és gen.-ban az attikaival szemben összevonást nem mutatnak. A neutrumban αὐτά helyett σφέα, az αὐτοῖς, αὐταῖς helyett σφί, a reflexív ἑαυτοῖς, ἑαυταῖς helyett σφίσι áll.
20. A pronomen relativum sg. és pl. nom.-ban csak neutrumban, ugyanakkor mindhárom nem további eseteiben kezdő τ jelenik meg.
21. A határozott névelő néhol őrzi még eredeti mutató névmási jelentését.
22. Az augmentum temporale, valamint a reduplicatio nem jelenik meg az eredetileg *ϝ*-val illetve *s > h-val kezdődő igéknél, tehát az attikai εἰ- augmentált / reduplikált alakkal ellentétben az igealak elején nincs változás. Kivétel pl.: εἶχον.
23. Az attikai mássalhangzós tövek passzív pf. pl. 3. alakok körülírt képzésével ellentétben a sonans n̥ α-vá alakul ται és το végződések előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben (a tő végén álló hosszú magánhangzó megrövidül, a K- és P-hang

aspirálódik), valamint a μι-végű igék passzív pr. ipf.ű pl. 3. személyében és minden mediális és passiv optativusi alakban.
24. A passivum és a medium sg. 2. személyében az attikaiban összevont kötőhangzó, személyrag (ῃ / ει illetve ου) összevonatlanul állhat (εαι illetve εο). A med. aor. sg. 2. személy -ω összevonást nem mutat, így -αο.
25. A μι-végű igék, valamint ezek ragozását analogikusan követő igék ao. 2. coni.-ban az összevont -ῶ helyett az összevonatlan -έω áll.
26. A participiumok és az -έω végű valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban jellemző magánhangzó-összevonásokat. Összevonás az έω-végű igéknek csak azokban az alakjaiban figyelhető meg, ahol egy további magánhangzó áll a végződés előtt. Az εο és εου ευ-vá vonatik össze ποιεῦσι, ποιεῦντες mintájára.
27. A τίθημι, ἵστημι, δίδωμι valamint – hangsúlyozásbéli sajátosságokkal – a ἵημι ige az -έω, -άω, -όω-végű igék képzésének analógiájára a pr. ipf. sg. 2. és pl. 2., 3. személyeket thematikusan képezi.
28. A δείκνυμι típusú igék a pl. 3. személyt thematikusan képezik, tehát végződésük -ουσι.

A könnyebb hivatkozás végett a Hérodotos-szemelvények közül az első három mondatait – kerek zárójelben – folyamatos sorszámozással láttuk el. Ezen számokra utalnak a jegyzetek.
A jegyzetekben kötőjellel választottuk el a szemelvényekből kiemelt ión alakokat attikai megfelelőiktől. Az i. (ión alak) rövidítéssel jelöltük meg azokat a szavakat, amelyek nem jellemzőek az attikai prózára, illetve költői, vagy sajátos hérodotosi alakok. Ilyen esetekben az értelmileg, alakilag legközelebb álló attikai alakot adtuk meg. Az ión nyelvjárás vonatkozó sajátosságára arab számmal utalunk. Az első három szemelvény esetében igyekeztünk minden ión alakot (a Homéros idézeteket kivéve) átírni.

I. A mű bevezetése

(1) Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλέα γένηται, τά τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

(2) Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γάρ, ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος· τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. (3) Ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. (4) Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα· τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. (5) Ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. (6) Τὰς μὲν δὴ πλέονας τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι· ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου.

(7) Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἁρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην· εἴησαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες. (8) Ταῦτα μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. (9) Καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἁρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. (10) Πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς καὶ

1 Ἁλικαρνασσέος-Ἁλικαρνασσέως 13. | ἱστορίης-ἱστορίας 10. | ἀπόδεξις-ἀπόδειξις 5. | θωμαστά-θαυμαστά 5. | βαρβάροισι-βαρβάροις 11. | ἀποδεχθέντα-ἀποδειχθέντα 5. | αἰτίην-αἰτίαν 10. | ἀλλήλοισι-ἀλλήλοις 11. || 2 Περσέων-Περσῶν 9. | διαφορῆς-διαφορᾶς 10. | Ἐρυθρῆς-Ἐρυθρᾶς 10. | καλεομένης-καλουμένης 26. | θαλάσσης-θαλάττης 4. | ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. | ναυτιλίῃσι μακρῇσι-ναυτιλίαις μακραῖς 9. | ἀπαγινέοντας i.-ἀπάγοντας | χώρῃ-χώρᾳ 10. | ἐσαπικνέεσθαι-εἰσαφικνεῖσθαι 2./5./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεομένῃ-καλουμένῃ 26. | χώρῃ-χώρᾳ 10. || 3 ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | ἐς-εἰς 5. || 4 ἡμέρῃ-ἡμέρᾳ 10. | ἀπ' ἧς ἀπίκοντο-ἀφ' ἧς ἀφίκοντο 2. | σφί-αὐτοῖς 19. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | βασιλέος-βασιλέως 13. | οἱ-αὐτῇ 18. | οὔνομα-ὄνομα 5. | τὠυτό-ταὐτό 8. | Ἰοῦν-Ἰώ 16. || 5 νεός-νέως 13. | ὠνέεσθαι-ὠνεῖσθαι 26. | σφί-αὐτοῖς 19. || 6 πλέονας i.-πλείονας | Ἰοῦν-Ἰώ 16. | ἄλλῃσι-ἄλλαις 9. | ἐσβαλομένους-εἰσβαλομένους 5. | ἐς-εἰς 5. | νέα-ναῦν 13. || 7 Ἰοῦν-Ἰώ 16. | ἐς-εἰς 5. | ἀπικέθσαι-ἀφικέσθαι 2. | ἀπηγήσασθαι-ἀφηγήσασθαι 2. | ἐς-εἰς 5. | βασιλέος-βασιλέως 13. || 8 σφί-αὐτοῖς 19. | δευτέρης ἀδικίης-δευτέρας ἀδικίας 10. || 9 καταπλώσαντας i.-καταπλεύσαντας. | μακρῇ-μακρᾷ 10. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | διαπρηξαμένους-διαπραξαμένους 10. | τῶν-ὧν 20. | εἵνεκεν-ἕνεκα 5. | ἀπίκατο-ἀφιγμένοι ἦσαν 2./23. | βασιλέος-βασιλέως 13. | Μηδείην-Μηδείαν 10. || 10 ἐς-εἰς 5. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. |

ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

(11) Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου ἀκηκοότα ταῦτα ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. (12) Οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. (13) Τοὺς δὲ προϊσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

(14) Μέχρι μὲν ὧν τούτου ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. (15) Τὸ μέν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. (16) Σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. (17) Ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. (18) Τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκηιοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγέαται κεχωρίσθαι.

(19) Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν εὑρίσκουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. (20) Περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. (21) Ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. (22) Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών.

ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | Ἀργείης-Ἀργείας 10. | σφί-αὐτοῖς 19. | ὧν-οὖν 5. | ἐκείνοισι-ἐκείνοις 11. || 11 δευτέρῃ-δευτέρᾳ 10. | γενεῇ-γενεᾷ 10. | οἱ-αὐτῷ 18. || 12 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. || 13 σφί-αὐτοῖς 19. | Μηδείης-Μηδείας 10. | ἀπαιτεόντων-ἀπαιτούντων 26. | βουλοίατο-βούλοιντο 23. | σφί-αὐτοῖς 19. | γίνεσθαι i.-γίγνεσθαι. || 14 ὧν-οὖν 5. | μούνας-μόνας 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | σφέας-σφᾶς 19. || 15 ἁρπασθεισέων-ἁρπασθεισῶν 9. | τιμωρέειν-τιμωρεῖν 26. | ὥρην-ὥραν 10. | ἁρπασθεισέων-ἁρπασθεισῶν 9. | δῆλα γὰρ δή i.-δῆλον γὰρ δή. || 16 σφέας-σφᾶς 19. | Ἀσίης-Ἀσίας 10. | Λακεδειμονίης-Λακεδειμονίας 10. | εἵνεκεν-ἕνεκα 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | κατελεῖν-καθελεῖν 2. || 17 αἰεί-ἀεί 5. | σφίσι-ἑαυτοῖς 19. || 18 Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | ἐνοικέοντα-ἐνοικοῦντα 26. | ἔθνεα-ἔθνη 14. | οἰκηιοῦνται-οἰκειοῦνται 7./26. | ἡγέαται-ἡγημένοι εἰσίν 23. || 19 σφίσι-ἑαυτοῖς 19. | ἐοῦσαν-οὖσαν 26. | ἔχθρης-ἔχθρας 10. | ἐς-εἰς 5. || 20 ὁμολογέουσι-ὁμολογοῦσι 26. | Πέρσῃσι-Πέρσαις 9. | σφέας-σφᾶς 19. | ἐς-εἰς 5. | ἐμίσγετο i.-ἐμειγνύετο | νεός-νέως 13. | ἐοῦσα-οὖσα 26. | αἰδεομένη-αἰδουμένη 26. | τοῖσι-τοῖς 11. | συνεκπλῶσαι i.-συνεκπλεῦσαι. || 22 ἔρχομαι ἐρέων-ἔρχομαι ἐρῶν 26. | κώς-πώς 3. | ἐς-εἰς 5. | ἄστεα-ἄστη 14. ||

(23) Τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ᾽ ἐμέο ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. (24) Τὴν ἀνθρωπηίην ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τωὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

II. Helené Egyiptomban

(1) Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα εἶναι. (2) Τοῦ νῦν τέμενος ἔστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. (3) Περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων Στρατόπεδον. (4) Ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλέεται Ξείνης Ἀφροδίτης. (5) Συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς ὡς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς Ξείνης ἐπικαλέεται.

(6) Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε. (7) Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καί μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἔς τε τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς Ταριχηίας. (8) Ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, τὸ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν, ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεο ὧν ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὅμοιος τὸ μέχρι ἐμέο ἀπ᾽ ἀρχῆς. (9) Τοῦ ὧν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἱκέται δὲ ἱζόμενοι τοῦ θεοῦ κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεόμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις.

(10) Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι

23 ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 24 ἀνθρωπηίην-ἀνθρωπείαν 7. | ὧν-οὖν 5. | εὐδαιμονίην-εὐδαιμονίαν 10. | τωὐτῷ-ταὐτῷ 8. ||| II. 1 βασιληίην-βασιλείαν 7./10. | τῷ-ᾧ 20. | γλῶσσαν-γλῶτταν 4. | οὔνομα-ὄνομα 5. || 2 τοῦ-τούτου 21. | κάρτα i.-μάλα || 3 περιοικέουσι-περιοικοῦσι 26. | καλέεται-καλεῖται 26. || 4 Πρωτέος-Πρωτέως 13. | ἱρόν i.-ἱερόν | τό-ὅ 20. | καλεέται-καλεῖται 26. | Ξείνης-Ξένης 5. || 5 ἱρόν i.-ἱερόν. | Ξείνης-Ξένης 5. | ἱρά i.-ἱερά. | Ξείνης-Ξένης 5. | ἐπικαλέεται-ἐπικαλεῖται 26. || 6 ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. | ἱστορέοντι-ἱστοροῦντι 26. || 7 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. | ἐς-εἰς 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | μίν-αὐτόν 18. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | ἀπικνέεται-ἀφικνεῖται 2./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεόμενον-καλούμενον 26. | ἐς-εἰς 5. | Ταριχηίας-Ταριχείας 7. || 8 ἠιόνος i.-ἠόνος. | τό-τοῦτο 21. | Ἡρακλέος-Ἡρακλέους 15 | ἱρόν i.-ἱερόν. | ἐς τό-εἰς ὅ 20. | ὅτεο ὧν-ὅτου/οὕτινος οὖν 17. | ἱρά i.-ἱερά. | ἑωυτόν-ἑαυτόν 8. | διατελέει-διατελεῖ 26. | ἐ-ών-ὤν 26. | ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 9 ὧν-οὖν 5. | ἀπιστέαται-ἀφίστανται 2./23. | ἱρόν i.-ἱερόν. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἐξηγεόμενοι-ἐξηγούμενοι 26. | ἐς-εἰς 5. | ἀδικίην-ἀδικίαν 10. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἱρέας i.-ἱερέας. | τῷ-ᾧ 20. | οὔνομα-ὄνομα 5. ||

ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. (11) Κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; (12) Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι, ἀνόσια ἐργασμένον ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ συλλαβόντες ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὅ τι κοτὲ καὶ λέξει.

(13) Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. (14) Ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς τίς εἴη καὶ ὁκόθεν πλέοι. (15) Ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. (16) Μετὰ δὲ ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται ἐξηγεόμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. (17) Τέλος δὲ δή σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι· Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεόμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐτεισάμην, ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. (18) Παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν οἴχεαι ἔχων ἐκκλέφας. (19) Καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἥκεις. (20) Νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἥγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι.

(21) Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. (22) Δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ', οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. (23) Δῆλον δέ, κατά περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε

10 ἐς-εἰς 5. | ἀγγελίην-ἀγγελίαν 10. | ξεῖνος-ξένος 5. | ἐξεργασμένος-ἐξειργασμένος 22. | ξείνου-ξένου 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | κάρτα i.-μάλα | ἐς-εἰς 5. || 11 κότερα-πότερα 3. | ἀσινέα-ἀσινῆ 14. | ἐκπλέειν-ἐκπλεῖν 26. | ἀπελώμεθα-ἀφελώμεθα 2. | τά-ἅ 20. || 12 κοτέ-ποτέ 2. | ἐργασμένον-εἰργασμένον 22. | ξεῖνον-ξένον 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | εἰδέω-εἰδῶ 25. | κοτέ-ποτέ 2. || 13 νέας-ναῦς 13. | ἐς-εἰς 5. || 14 εἰρώτα-ἐρώτα 5. | ὁκόθεν-ὁπόθεν 3. || 15 οἱ-αὐτῷ 18. | πάτρης-πάτρας 10. | οὔνομα-ὄνομα 5. | πλόον-πλοῦν 12. | ἀπηγήσατο-ἀφηγήσατο 2. | ὁκόθεν-ὁπόθεν 3. || 16 εἰρώτα-ἐρώτα 5. | ὁκόθεν-ὁπόθεν 3. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ἐξηγεόμενοι-ἐξηγούμενοι 26. || 17 σφί-αὐτοῖς 19. | ἡγεόμην-ἡγούμην 26. | ξείνων-ξένων 5. | ἀπολαμφθέντες i.-ἀποληφθέντες | ἐς-εἰς 5. | χώρην-χώραν 10. | ξεινίων-ξενίων 5. | ἐργάσαο-εἰργάσω 22./24. || 18 σεωυτοῦ-σεαυτοῦ 8. | ξείνου-ξένου 5. | τοί-σοί 18. | οἴχεαι-οἴχῃ 24. || 19 τοί-σοί 18. | μοῦνα-μόνα 5. | ξείνου-ξένου 5. | κεραΐσας i.-κείρας. || 20 ὦν-οὖν 5. | ξεινοκτονέειν-ξενοκτονεῖν 5./26. | ξείνῳ-ξένῳ 5. | ἐς ὅ i.-ἕως | συμπλόους-συμπλοῦς 12. | ἡμερέων-ἡμερῶν 9. | ἐς-εἰς 5. || 21 ἄπιξιν-ἄφιξιν 2. | ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. || 22 δοκέει-δοκεῖ 26. | ἐς-εἰς 5. | ἐποποιίην-ἐποποιίαν 10. | τῷ περ-ᾧπερ 20. | ἐς-εἰς 5. ||

ἑωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. (24) Ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος Ἀριστηίῃ· λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε·

ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

(25) Ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἐσθλά, τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

(26) Καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελησσας ἑκατόμβας.

(27) Ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι ἡ Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. (28) Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. (29) Ὅμηρος μέν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

(30) Εἰρομένου δέ μεο τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὔ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίῃσι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. (31) Ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθέουσαν Μενέλεῳ· ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους, σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. (32) Τοὺς δ' ἐπείτε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τά οἱ οἴχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. (33) Τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλεόμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. (34) Οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. (35) Ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ

23 κατά περ-καθάπερ 2. | ἑωυτόν-ἑαυτόν 8. | ἐς-εἰς 5. | ἀπίκετο-ἀφίκετο 2. || 24 Διομήδεος-Διομήδους 14. | Ἀριστηίῃ-Ἀριστείᾳ 7./10. | ἔπεα-ἔπη 14. || 25 Ὀδυσσείῃ-Ὀδυσσείᾳ 10. | τοῖσι-τοῖς 11. || 27 τούτοισι τοῖσι-τούτοις τοῖς 11. | ἐς-εἰς 5. | ὁμουρέει-ὁμουρεῖ 26. | Συρίη-Συρία 10. | τῶν-ὧν 20. | Συρίῃ-Συρίᾳ 10. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. || 28 ἔπεα-ἔπη 14. | τοῖσι Κυπρίοισι-τοῖς Κυπρίοις 11. | ἀπίκετο-ἀφίκετο 2. | ἐς-εἰς 5. | θαλάσσῃ-θαλάττῃ 4. | λείῃ-λείᾳ 10. || 29 ἔπεα-ἔπη 14. || 30 εἰρομένου-ἐρομένου 5. | μέο-μοῦ 17. | ἱρέας i.-ἱερέας. | ἱστορίῃσι-ἱστορίαις 9. || 31 ἐς-εἰς 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | βοηθέουσαν-βοηθοῦσαν 26. | ἐς-εἰς 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | ἐς-εἰς 5. | σφί-αὐτοῖς 19. || 32 ἐπείτε i.-ἐπείδη. | ἐσελθεῖν-εἰσελθεῖν 5. | ἐς-εἰς 5. | ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | τά-ἅ 20. | οἴ-αὐτῷ 18. | οἴχετο i.-ᾠχετο. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. || 33 ἀνωμοτί i.-ἀνωμότως. | ἐπικαλεόμενα-ἐπικαλούμενα 26. | τῶν-τούτων, ἅ/ὧν 20. || 34 δοκέοντες-δοκοῦντες 26. | ἐπολιόρκεον-ἐπολιόρκουν 26. | ἐς ὅ i.-ἕως. ||

Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

(36) Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. (37) Τυχὼν μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. (38) Ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι.(39) Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἔντομά σφεα ἐποίησε. (40) Μετὰ δέ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος οἴχετο φεύγων τῇσι νησὶ ἐπὶ Λιβύης. (41) Τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκῃ ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. (42) Τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ' ἑωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

(43) Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. (44) Ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. (45) Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. (46) Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλέους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνῃσκον (εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν), τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. (47) Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῄϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. (48) Ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὡς μὲν

36 ἀπικόμενος-ἀφικόμενος 2. | ἐς-εἰς 5. | ἀναπλώσας i.-ἀναπλεύσας. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | πρηγμάτων-πραγμάτων 10. | ξεινίων-ξενίων 5. | ἀπαθέα-ἀπαθῆ 14. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. || 37 ἐς-εἰς 5. || 38 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. || 39 πολλόν i.-πολύ. | πρῆγμα-πρᾶγμα 10. | σφέα-αὐτά 19. || 40 ἐπάϊστος i.-ἔκπυστος. | ἐργασμένος-εἰργασμένος 22. | τῇσι-ταῖς 9. | νησί-ναυσί 13. || 41 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | ὅκῃ-ὅπῃ 3. || 42 ἱστορίῃσι-ἱστορίαις 9. | ἑωυτοῖσι-ἑαυτοῖς 8./11. | ἀτρεκέως-ἀτρεκῶς 14. || 43 ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. || 44 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀέκοντος i.-ἄκοντος. || 45 τοῖσι σφετέροισι-τοῖς σφετέροις 11. | τοῖσι τέκνοισι-τοῖς τέκνοις 11. | πόλι-πόλει 13. | ὅκως-ὅπως 3. | συνοικέῃ-συνοικῇ 26. || 46 τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι-τοῖς πρώτοις χρόνοις 11. | ἐγίνωσκον i.-ἐγίγνωσκον. | ὁκότε-ὁπότε 3. | συμμίσγοιεν i.-συμμειγνύοιεν. | τοῖσι-τοῖς 11. | πλέους i.-πλείους. | γινομένης i.-γιγνομένης. | τοῖσι ἐποποιοῖσι-τοῖς ἐποποιοῖς 11. | χρεώμενον-χρώμενον 26. | συνοίκεε-συνοίκει 26. | τοῖσι Ἀχαιοῖσι-τοῖς Ἀχαιοῖς 11. | παρεόντων-παρόντων 26. || 47 βασιληίη-βασιλεία 8. | ἐς-εἰς 5. | περιῄϊε i.-περιῆε. | ἐόντος-ὄντος 26. | πρήγματα-πράγματα 10. | ἐὼν-ὢν 26. | παραλάμψεσθαι i.-παραλήψεσθαι. | τόν-αὐτόν 21. | ἀδικέοντι-ἀδικοῦντι 26. | ἀδελφεῷ i.-ἀδελφῷ. | ἰδίῃ-ἰδίᾳ 10. | τοῖσι ἄλλοισι-τοῖς ἄλλοις 11. ||

ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται.

III. Szkíta szokások

(1) Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διάκειται. (2) Ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. (3) Ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληίης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὔ. (4) Ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοὸς πλευρῇ δέψει τῇσι χερσί, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρώμακτρον ἔκτηται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται. (5) Ὃς γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρώμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. (6) Πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατά περ βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. (7) Πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων περιφέρουσι.

(8) Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. (9) Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλάς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. (10) Ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθε τῶν ὀφρύων ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ᾖ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἢν δὲ ᾖ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ καταχρυσώσας οὕτω χρᾶται ἅτε ποτηρίῳ. (11) Ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἤν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλέϊ· ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιῆται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήιοι πόλεμον προσεθήκαντο καί σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες.

(12) Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας

48 αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ὅκως-ὅπως 3. | πανωλεθρίῃ-πανωλεθρίᾳ 10. | τοῖσι ἀνθρώποισι-τοῖς ἀνθρώποις 11. | δοκέει-δοκεῖ 26. ||| III. 1 ἐς-εἰς 5. | σφί-αὐτοῖς 19. || 3 βασιλέϊ-βασιλεῖ 13. | ἀπενείκας i.-ἀπενέγκας. | ληίης-λείας 7./10. | τήν-ἥν 20. | ἐνείκας i.-ἐνέγκας. || 4 περιταμών i.-περιτεμών. | πλευρῇ-πλευρᾷ 10. | τῇσι-ταῖς 9. | τόν-ὅν 20. || 6 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | κατά περ-καθάπερ 2. | ἐόντων-ὄντων 26. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | φαρετρέων-φαρετρῶν 9. | ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. || 7 ἐπ' ἵππων-ἐφ' ἵππων 2. || 8 σφί-αὐτοῖς 19. || 9 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. || 10 ὠμοβοέην i.-ὠμοβόειαν δοράν. | μούνην-μόνην 5. | ὠμοβοέην i.-ὠμοβόειαν δοράν. || 11 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | οἰκηίων-οἰκείων 7. | σφί-αὐτοῖς 19. | βασιλέϊ-βασιλεῖ 13. | ξείνων-ξένων 5. | οἱ-αὐτῷ 18. | τῶν-ὧν 20. | ἐόντες-ὄντες 26. | οἰκήιοι-οἰκεῖοι 7. | προσεθήκαντο i.-προσέθεντο. | σφεων-σφῶν/αὐτῶν 19. | ἀνδραγαθίην-ἀνδραγαθίαν 10. ||

ἀραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὁμοῦ. (13) Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἳ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτεΐνῃσι πολλῇσι ὧδε. (14) Ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ διεξειλίσσουσι αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω καὶ αὖτις κατὰ μίαν τιθεῖσι. (15) Αὕτη μέν σφι ἡ μαντικὴ πατρωίη ἐστί. (16) Οἱ δὲ Ἐνάρεες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ καὶ διαλύων χρᾷ.

(17) Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἱστίας ἐπιώρκηκε ὃς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· τὰς δὲ βασιληίας ἱστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι. (18) Αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἱστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. (19) Ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. (20) Ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντις· καὶ ἢν μέν μιν καὶ οὗτοι ἐσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἢν ὦν οἱ πλέονες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι.

(21) Ἀπολλύουσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. (22) Ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντις καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες καὶ στομώσαντες κατεργνύουσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. (23) Πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. (24) Κατακαίουσι δὲ

12 ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | κρητῆρα-κρατῆρα 10. | ἀπ' οὗ-ἀφ' οὗ 2. | Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | τοῖσι-οἷς 20./11. | ἀραιρημένοι i.-ᾑρημένοι. | ἔωσι-ὦσι 26. | τοῖσι-οἷς 20./11. | κατεργασμένον-κατειργασμένον 22. | ἀποκατέαται-ἀποκαθημένοι εἰσί 2./23. | σφί-αὐτοῖς 19. | κάρτα i.-μάλα | ἀραιρηκότες i.-ᾑρηκότες | ἔωσι-ὦσι 26. || 13 μάντιες-μάντεις 13. | Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | ῥάβδοισι-ῥάβδοις 11. | ἰτεΐνῃσι πολλῇσι-ἰτείναις πολλαῖς 9. || 14 ἐνείκωνται i.-ἐνέγκωνται. | διεξειλίσσουσι i.-διεξελίσσουσι 5. | συνειλέουσι i.-συνειλοῦσι 26. | αὖτις i.-αὖθις. | τιθεῖσι-τιθέασι 27. || 15 σφί-αὐτοῖς 19. | πατρωίη i.-πατρῴα. || 16 Ἐνάρεες-Ἐνάρεις 14. | σφίσι-ἑαυτοῖς 19. | φιλύρης-φιλύρας 10. | ὦν-οὖν 5. | φιλύρην-φιλύραν 10. | τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι-τοῖς δακτύλοις τοῖς 11. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. || 17 Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | μαντίων i.-μάντεων 13. | εὐδοκιμέοντας-εὐδοκιμοῦντας 26. | βασιληίας-βασίλειας 7. | ὃς καὶ ὅς i.-οὗτος καὶ ἐκεῖνος. | τόν-ὅν 20. | βασιληίας-βασίλειας 7. | Σκύθῃσι-Σκύθαις 9. || 18 διαλελαμμένος i.-διειλημμένος. | τόν-ὅν 20. | ἀπιγμένον-ἀφιγμένον 2. | μάντιες-μάντεις 13. | βασιληίας-βασίλειας 7. | ἀλγέει-ἀλγεῖ 26. || 19 ἀρνέεται-ἀρνεῖται 26. | δεινολογέεται-δεινολογεῖται 26. || 20 ἀρνεομένου-ἀρνουμένου 26. | μάντις-μάντεις 13. | μίν-αὐτόν 18. | ἐσορῶντες ἐς-εἰσορῶντες εἰς 5. | τοῦ-τούτου 21. | ἰθέως i.-εὐθύς. | ἀποτάμνουσι i.-ἀποτέμνουσι. | μαντίων i.-μάντεων 13. | μάντιες-μάντεις 13. | ὦν-οὖν 5. | πλέονες i.-πλείονες. | τοῖσι πρώτοισι-τοῖς πρώτοις 11. | μαντίων i.-μάντεων 13. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. || 21 ἀπολλύουσι-ἀπολλύασι 28. || 22 καμάρης-καμάρας 10. | μάντις-μάντεις 13. | κατεργνύουσι i.-κατείργουσι. | ἐς-εἰς 5. | ἀπιεῖσι-ἀφίασι 2./27. || 23 τοῖσι-τοῖς 11. | μάντισι i.-μάντεσι 13. ||

τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντις, ψευδομάντις καλέοντες. (25) Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει.
(26) Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται. (27) Ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὸ ὅρκιον ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ ὀϊστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.
(28) Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισί εἰσι, ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. (29) Ἐνθαῦτα, ἐπεάν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον, ἕτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρόν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου καὶ θυμιήματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀννήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. (30) Οἳ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρόν, ποιεῦσι τά περ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς ὀϊστοὺς διαβυνέονται. (31) Ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἁμάξῃ τοῦ βασιλέος τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δέ σφι ἕπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. (32) Ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισί εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. (33) Καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ῥιφὶ καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἁμιλλώμενοι καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι.

24 μάντις, ψευδομάντις-μάντεις, ψευδομάντεις 13. | καλέοντες-καλοῦντες 26. || 25 τοὺς-οὕς 20. | ἔρσενα i.-ἄρρενα. | ἀδικέει-ἀδικεῖ 26. || 26 ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. | ποιέωνται-ποιῶνται 26. || 27 ἐς-εἰς 5. | συμμίσγουσι i.-συμμειγνύασι. | ταμνομένων i.-τεμνομένων. | ἐπιταμόντες i.-ἐπιτεμόντες. | μαχαίρῃ-μαχαίρᾳ 10. | ἐς-εἰς 5. | ποιεύμενοι-ποιούμενοι 26. || 28 Γέρροισι-Γέρροις 11. | ἐς-εἰς 5. || 29 ἐνθαῦτα-ἐνταῦθα 1. | σφί-αὐτοῖς 19. | ὀρύσσουσι-ὀρύττουσι 4. | πλέην-πλέαν 10. | θυμιήματος-θυμιάματος 10. | ἐς-εἰς 5. || 30 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | τά περ-ἅπερ 20. | βασιλήιοι-βασίλειοι 7. | ἀποτάμνονται i.-ἀποτέμνονται. | περιτάμνονται i.-περιτέμνονται. | καταμύσσονται-καταμύττονται 4. | ἀριστερῆς-ἀριστερᾶς 10. | διαβυνέονται-διαβυνοῦνται 26. || 31 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | βασιλέος-βασιλέως 13. | ἐς-εἰς 5. | τῶν-ὧν 20. | σφί-αὐτοῖς 19. | ἐς-εἰς 5. | τούς-οὕς 20. || 32 Γέρροισι-Γέρροις 11. | κατοικημένοισι-κατοικημένοις 11. | ἐθνέων-ἐθνῶν 14. | τῶν-ὧν 20. | τῇσι ταφῇσι-ταῖς ταφαῖς 9. || 33 θέωσι-θῶσι 26. | τῇσι θήκῃσι-ταῖς θήκαις 9. | εὐρυχωρίῃ-εὐρυχωρίᾳ 10. | παλλακέων-παλλακῶν 9. | διήκονον-διάκονον 10. | ἀγγειλιηφόρον-ἀγγειλιαφόρον 10. | χρυσέας-χρυσᾶς 12. | χρέωνται-χρῶνται 26. | προθυμεόμενοι-προθυμούμενοι 26.

IV. Thermopylai

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. Ἐστρατοπεδεύοντο μέν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον τε καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου.

Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλειοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. Ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι. Αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην, ἡ θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καί σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν. Οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα.

Τούτοισι ἦσαν μέν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλις ἑκάστων, ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἥγιος τοῦ Εὐρυσθένεος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Διξῶν γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. Ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἧιε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τῶν κατεστεώτων Τριηκοσίων καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. Τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. Οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἔπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες καὶ φύλακας λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. Ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τὠυτὸ Ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσειν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. Τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλις κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα ἰδέσθαι ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ τι ποιοῖεν· ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. Ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. Ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. Τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους· ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε· μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελθών τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τά περ ὀπώπεε πάντα.

Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· Ἤκουσας μὲν καὶ πρότερόν μεο, εὖτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεο λέγοντα τῇ περ ὥρων ἐκβησόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα. Ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σέο, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι· ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. Νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. Ἐπίσταso δέ· εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καλλίστην τῶν ἐν Ἕλλησι προσφέρεαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ Ξέρξῃ ἄπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὅντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. Ὁ δὲ εἶπε· Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω.

Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξην. Τέσσερας μὲν δὴ παρῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεί σφεας ἀποδρήσεσθαι· πέμπτῃ δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δ' ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί, ἄλλοι δ' ἐπεσήισαν, καὶ οὐκ ἀπήλαυνον καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. Δῆλον δ' ἐποίευν παντί τεῳ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. Ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήισαν, τοὺς Ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὁρῶντες φεύγοντας βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήισαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι

ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. Ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. Τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀντα-είρεσθαι συνέβαλλον. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. Ὡς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ τι χρήσηται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου ἀνὴρ Μηλιεὺς ἦλθέ οἱ ἐς λόγους ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπο-μείναντας Ἑλλήνων. Ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καί οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύ-ριον ἐπεκηρύχθη. Χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου· ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθε λόγοισι σημανέω, ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυ-δαλλὸς Ἀντικυρεύς εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ περιηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσῃσι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. Τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύ-ριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι. Τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν· εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκὼς εἴη. Ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐ-στι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὄρος κατὰ τὴν ἀτραπόν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δέ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἑστρατήγεε Ὑδάρνης· ὁρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἁφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέ-δου. Τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τοσοῦδε κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. Ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ ὄρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τὠυτὸ κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρί-δων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελαμπύγου τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες ἐ-πορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. Ἠώς τε δὴ διέφαινε καὶ οἳ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν· ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

Ἔμαθον δέ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον. Ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. Ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ· ἐνθαῦτα Ὑδάρνης, καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο Ἐπιάλτην ὁκοδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. Οἱ δὲ Φωκέες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον, ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καί σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. Μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτρέποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

Λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τὴν γνώμην πλεῖστός εἰμι· Λεωνίδην, ἐπείτε ᾔσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν· μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. Ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. Ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρᾷ λέγοντα ὧδε·

> Ὑμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
> ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
> πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
> πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος·
> οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
> ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἕ φημι
> σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον τὸν εἵπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. Ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.

Οἱ μέν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. Τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος), Θεσπιέες δὲ ἑκόντες μάλιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ'

αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον· ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἤ περ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήισαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. Τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἔπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. Πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῷ δ' ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. Ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ ὄρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μέν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τριηκοσίων. Καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ· ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου.

Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. Ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἁλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων· ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. Ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμεῖξαί σφεας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τεο τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε

μάλιστα τῷ οὔνομα ἦν Διθύραμβος Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἰχεσθαι ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη·

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνα προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας Εὔρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἰχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὁμοῦ σφεων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δέ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνῄσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνῖσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μέν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὀνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δή, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἦισαν ἄσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν ἂν βασιλέϊ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέϊ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγένοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. Οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς

γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλέονας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιξαν στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Az Ílias első éneke

Tanuló iskolai gyakorlata, amely az Ilias I. énekének tartalmát és az első 21 sor egyes szavainak magyarázatát adja. A homerosi eposzok, amelyek a görög iskolai oktatásnak minden időben tárgyai voltak, már az ókori görögök számára magyarázatra szorultak, nemcsak tárgyi, hanem nyelvi szempontból is. A homerosi költői nyelvet ugyanis sohasem beszélték, s annak egyes régies dialektikus elemeit a hellénisztikus, római és bizánci kori görög tanulóknak is külön meg kellett tanulniok, ha természetesen mint görög anyanyelvűek nem is küzdöttek olyan nagy nehézségekkel, mint a mai diákok. Ezért maradt ránk a papíruszok közt oly sok, az itt közölthöz hasonló „Homéros-preparáció".

(papírusz-töredék, Kr. u. III/IV. sz.)

᾽Αγαμέμνων αἰχμάλωτον ἔχων παλλακίδα ἱερέως ᾽Απόλλωνος Χρύσου θυγατέρα Χρυσηίδα οὐκ ἀπέδωκεν δεομένῳ λυτρώσασθαι τῷ πατρί. Διόπερ λοιμὸς κατέσχεν τοὺς ῞Ελληνας ἐπ᾽ ἐννέα ἡμέρας μηνίσαντος τοῦ θεοῦ, ἕως ᾽Αχιλλεὺς ἐπέγνω τὴν αἰτίαν. Κάλχαντος μαντευσαμένου καὶ ᾽Αγαμέμνων μὲν πρότερον ἐπὶ τῇ μαντείᾳ λοιδορησάμενος Κάλχαντι τὴν μὲν Χρυσήιδα ἀπέδωκε τῷ πατρί, τὴν δὲ θυσίαν τῷ θεῷ. Τὴν δὲ ᾽Αχιλλέως ἀφείλατο Βρισήιδα. Καὶ ᾽Αχιλλεὺς μὲν τῆς μητρὸς ἐδεήθη Θέτιδος, ὅπως αὐτῷ βοηθήσῃ. ῾Η δὲ παρεκάλεσε τὸν Δία ἐξ Αἰθιοπίας ἥκοντα ἐλαττῶσαι τοὺς ῞Ελληνας ἐν τῇ μαχῇ. ῞Ηρα δὲ ἔπειτ᾽ οὕτω διηνέχθη πρὸς αὐτόν. Καὶ νὺξ ἐγένετο γέλωτα παρὰ τὴν τῶν θεῶν εὐωχείαν παρασχόντος ῾Ηφαίστου. Περιέχει δὲ ἡ ῥαψῳδία ἡμέρας κα΄.

(Az első ének cselekményének 21 napra való beosztása Aristarchosra, a híres Homéros-magyarázóra megy vissza; egy másik magyarázó, Zénodotos 20 napot vett fel.)

Μῆνιν	ὀργήν
θεά	Μοῦσα
οὐλομένην	ὀλεθρίαν
ἣ μυρί᾽	ἥτις πολλά
ἔθηκεν	ἐποίησεν
ἰφθίμους	ἰσχυροφύχους
αὐτοὺς δέ	τὰ δὲ σώματα αὐτῶν
ἑλώρια	ἑλκύσματα, σπαράγματα
οἰωνοῖσι	τοῖς σαρκωφάγοις ὀρνέοις
ἐρίσαντε	φιλονικήσαντες
ξυνέηκε	ξυνέβαλε
χολωθείς	ὀργισθείς
νοῦσον	νόσον
ὄρσε	ἐφώρμησε
ὀλέκοντο	ἀπώλλυντο
οὕνεκα	διότι
ἠτίμησεν	ἄτιμον ἐποίησε
ἀρητῆρα	ἱερέα
λυσόμενος	λυτρωσόμενος
ἀπερείσια	ἄπειρα, πολλά
ἄποινα	λύτρα
στέμματα	τὰ ἱκετήρια
ἑκηβόλου	μακροβόλου
σκήπτρῳ	βασιλικῇ ῥάβδῳ
ἐλίσσετο	παρεκάλει
κοσμήτορε	ἡγεμόνες
᾽Ολύμπια δώματ᾽ ἔχοντες	τὸν ῞Ολυμπον κατοικοῦντες θεοί· ῞Ολυμπος δέ ἐστιν θεῶν ἐμ Μακεδονίᾳ οἰκητήριον
ἐκπέρσαι	ἐκπορθῆσαι
ἁζόμενοι	σεβόμενοι

(Moravcsik Gyula)

PLATÓN *Állam* CÍMŰ MŰVÉBEN a társadalmi igazságosság, az általa elképzelt tökéletes államforma jellegzetességeit elemzi. A dialógus főhőse, Sókratés arra a következtetésre jut, hogy bizonyos költők bizonyos műveit, köztük Homéros néhány botrányosnak ítélt versét nem szabad az ifjak kezébe adni. Homéros nem átall az istenek erkölcstelen tetteiről beszámolni. A költők olvasásának veszélye azonban nemcsak ebben rejlik. Platón filozófiai rendszere szerint a költők az utánzás folytán létrejött, bennünket körülvevő világot költeményeikben mégegyszer lemásolják. Az áttételes mimésis révén teljesen eltávolodunk a valóban létező ideák világától. Az igazságot ábrázoló költészet lehetetlenségét mutatja, hogy a költő hősei szavait is utánozza. Az előadásmód megválasztása során az Állam „őreinek" óvakodni kell a túlzott utánzástól.

[Ἀδείμαντος] Καὶ τοῦτο, ἦ δ' ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. [Σωκράτης] Γελοῖος, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής· ὥσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον ἀλλ' ἀπολαβὼν μέρος τι πειράσομαί σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. καί μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς φησι τὸν μὲν Χρύσην δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν, τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανεν, κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; [Α.] Ἔγωγε. [Σ.] Οἶσθ' οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν *«καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς, Ἀτρείδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν»* λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητὴς καὶ οὐδὲ ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν ὡς ἄλλος τις ὁ λέγων ἢ αὐτός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρύσης λέγει καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅτι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα ἀλλὰ τὸν ἱερέα, πρεσβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕτω πεποίηται διήγησιν περί τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλῃ Ὀδυσσείᾳ παθημάτων. [Α.] Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. [Σ.] Οὐκοῦν διήγησις μέν ἐστιν καὶ ὅταν τὰς ῥήσεις ἑκάστοτε λέγῃ καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων; [Α.] Πῶς γὰρ οὔ; [Σ.] Ἀλλ' ὅταν γέ τινα λέγῃ ῥῆσιν ὡς τις ἄλλος ὤν, ἆρ' οὐ τότε ὁμοιοῦν αὐτὸν φήσομεν ὅτι μάλιστα τὴν αὑτοῦ λέξιν ἑκάστῳ ὃν ἂν προείπῃ ὡς ἐροῦντα; [Α.] Φήσομεν· τί γάρ; [Σ.] Οὐκοῦν τό γε ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ ἢ κατὰ φωνὴν ἢ κατὰ σχῆμα μιμεῖσθαί ἐστιν ἐκεῖνον ᾧ ἄν τις ὁμοιοῖ; [Α.] Τί μήν; [Σ.] Ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ, ὡς ἔοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ διὰ μιμήσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. [Α.] Πάνυ μὲν οὖν. [Σ.] Εἰ δέ γε μηδαμοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητής, πᾶσα ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἡ ποίησίς τε καὶ διήγησις γεγονυῖα εἴη. ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ αὖ μανθάνεις, ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο ἐγὼ φράσω. εἰ γὰρ Ὅμηρος εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρύσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα φέρων καὶ ἱκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσης γενόμενος ἔλεγεν ἀλλ' ἔτι ὡς Ὅμηρος, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν μίμησις ἦν ἀλλὰ ἁπλῆ διήγησις. εἶχε δ' ἂν ὧδε πως – φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἰμι ποιητικός – Ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς ηὔχετο ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι ἑλόντας τὴν Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι, τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι δεξαμένους ἄποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ συνήνουν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρίαινεν ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι καὶ αὖθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι· πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὗ· ἀπιέναι δ' ἐκέλευεν καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέν τε καὶ ἀπῄει σιγῇ, ἀποχωρήσας δὲ ἐκ τοῦ στρατοπέδου πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι ηὔχετο, τάς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν κατηύχετο τεῖσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, ἄνευ μιμήσεως ἁπλῆ διήγησις γίγνεται. [Α.] Μανθάνω, ἔφη.

Az epikus nyelvhasználat néhány jellegzetes sajátossága Homérosnál az attikai nyelvjáráshoz képest

(Az alanti, a feldolgozást segítő megjegyzések nem feltétlenül nyelvtörténeti magyarázatok.)

1. Apokopé, a szó rövid véghangzójának elhagyása mássalhangzóval kezdődő szó előtt. Különösen praepositiók és praeverbiumok esetében.
2. A krasis Homérosnál ritka. Előfordul a névelő, vonatkozó névmás, valamint καί és az ezt követő magánhangzóval kezdődő szó között.
3. A tövek hangzóinak kiegészítéseképpen elsősorban metrikai okokból a magánhangzók közül hol megelőző, hol követő betoldásként leggyakrabban ε, illetve α, ο, ι, η, ω magánhangzók jelennek meg. Ezek a szétvont alakok. Az εια és ειος végű főnevekben, illetve melléknevekben az ε gyakran η-vá nyúlik. Számos εω-végű ige imperfecta actiójában az ε ει-be nyúlik meg.
4. ο helyett nyújtott ου áll kölönösen λ, ν, ρ, valamint σ előtt.
5. Mellékalakokban előfordul, hogy a kettős mássalhangzó közül az egyik kiesik.
6. A szó belsejében, rövid hangzó után, bizonyos mássalhangzók, főleg a folyékonyak és a σ, π, τ megkettőződnek.
7. Az attikaiban álló kettős ττ helyett gyakran áll σσ.
8. Az α tövű főnévragozásban a pl. dat. -αις helyett rendre -ᾳσι áll, illetve a pl. gen. -ων helyett -εων / -αων.
9. Az alpha tövű főnévragozásban előfordulnak a vocativusszal alakilag megegyező nominativusok (aiolismus).
10. Az alpha purum helyett gyakorta η áll.
11. Az attikaiban néhány névszónak -ηος, -αος végződéséből metathesis quantitatis útján -εως lett (attikai névszóragozás).
12. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -οις helyett -οισι áll.
13. Az alpha tövű declinatióban a sg. gen. végződése az összevonás előtti -αο, valamint összevonva ω, vagy metathesisszel εω. Utóbbinál mindig synizésis lép fel. Az omikron tövűek sg. gen.-a -οιο is lehet.
14. Az α és ο tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képeztetnek. Ahol van összevonás, ott az ismert szabályok érvényesülnek, kivéve, hogy εο-ból és εου-ból általában ευ lesz.
15. Az ún. hangvesztő főnevek (θυγάτηρ, stb.) ε-ja mindenütt meg-, vagy elmaradhat.
16. A ναῦς, illetve a πόλις ragozása metathesis, illetve a tővégi i kiesése előtti állapotot mutat.
17. Az ευ-végű tövek ε-ja helyett metathesis előtti, eredeti η áll, a tulajdonneveknél ε-os mellékalakok is előfordulnak.
18. Az -ες, és -υ tövű fő- és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
19. A mássalhanzós főnévragozásban pl. dat.-ban a σι mellett εσσι(ν) végződés is előfordul.
20. A praepositiók eredeti határozói jelentése abban is jelentkezik, hogy a vonzatukban álló névszóktól és a hozzájuk tartozó igéktől közbetoldott szavak által gyakran el vannak választva. Ez a jelenség a tmésis.

21. Az attikaiban határozott névelő (a régi grammatikus hagyomány szerint a szövegben hangsúlyt kaphat) Homérosnál hol mutatónévmási (ideértendő a személyes névmás harmadik személye is), hol vonatkozónévmási jelentésben használatos.
22. A pronomen relativum alakjaiban sg. és pl. nom. kivételével az attikaitól eltérően a függő esetekben kezdő τ jelenhet meg.
23. A coniunctivus sg. 1. személyben a személyrag gyakran -μι, a sg. 2. személyben -σθα, a sg. 3. személyben -σι.
24. A pl. 3. sekunder személyrag -σαν helyett gyakran áll *-nt >-ν megelőző rövid hangzóval, tehát *-ēnt, -ānt >-εν, -αν lehet.
25. A medio-passivum személyragjai a sg. 2. személyben az intervokális s kiesése után a kötőhangzóval gyakran összevonatlanok maradnak.
26. A medio-passivum pl.1. személyragja -μεθα helyett a versmérték miatt -μεσθα is lehet.
27. A perf. pl. 3. passivi alakjai attikai képzésével ellentétben a mássalhangzók közötti sonans n̥ α-vá alakulhat ται és το végződések előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben. Ugyanez a jelenség figyelhető meg a mediális optativus pl. 3. személyű alakjaiban.
28. A coniunctivus képzése során a kötőhangzó gyakran nem nyúlik meg.
29. Az augmentum temporale és syllabicum különféle okok miatt gyakran elmarad.
30. Az augmentum syllabicum után nemcsak a kezdő ρ, hanem egyéb mássalhangzók is megkettőződnek.
31. Gyakorító értelmet ad az igéknek a -σκ- képző, amely a rendes kötőhangzókkal járul a tőhöz, ebben az esetben az augmentum mindig elmarad.
32. A participiumok és a valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban, valamint a futurumi alakok szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban egyébként jellemző magánhangzó-összevonásokat. Hasonló jelenséget figyelhetünk meg a létige bizonyos alakjaiban.
33. Az aktív infinitivus képzője -εν, -ναι mellett gyakran -(έ)μεν, -(έ)μεναι.
34. A folyékonyhangú igetövek esetében előfordul, hogy a σ képző megjelenik.
35. A gyenge aoristos gyakran az erős aoristos kötőhangjait (ε, ο) kapja (aoristus mixtus).
36. Az aktív, a mediális, valamint a passzív aoristost Homéros gyakran reduplikált tőből képezi, s a reduplikált alak augmentumot is kaphat.
37. Egyes magánhangzós tövekben a σ képző a futurumban elmarad.
38. Az indicativus futuruma, valamint a hozzá jelentésben közel álló coniunctivus gyakran áll ἄν-nal, κέν-nel, vagy anélkül eventualitást, azaz egyfajta valószínűséget kifejezve.

Jegyzetek

A jegyzet összeállítása során követett szempontok:
1. A kiemelt homérosi alaktól kötőjellel elválasztva, álló betűvel szedtük az olyan alakot, amely a számmal jelölt epikus sajátosság elhagyása után az attikai prózában a megadott formában előfordul. Ha az Ílias szövegéből kiemelt alak nem jellemző az attikai prózára, akkor az ep. (epikus alak) rövidítés előzi meg a kötőjelet. Az epikus nyelvhasználat sajátos, számmal jelölt jellegzetességei alapján néhol ezeket az alakokat is átírtuk, hogy alkalmat teremtsünk a homérosi alaktan további gyakorlására. Előfordul azonban, hogy a fordítás megkönnyítésére ilyen esetekben csupán az értelmileg megfelelő attikai alakot tüntettük fel, vagyis az általunk megadott attikai alak a számmal jelölt epikus sajátosságok alapján nem magyarázható.
2. Ha a kiemelt alak/ok után vesszővel elválasztva csupán egy szám áll, akkor valamely jellegzetes mondattani jelenségre hívjuk fel a figyelmet.
3. Dőlt betűvel, a scholiasta pontos feltüntetése nélkül szerepelnek azok a görög nyelvű magyarázatok, amelyeket a Homéros-scholionokból emeltünk át egyes epikus alakok vagy gondolatok megvilágítására. Az összes epikus alak ilyen jellegű átírására újkori scholion-szerzőkként nem vállalkoztunk, így értelemszerűen csak az ókori hagyományban értelmezett verseket írhattuk körül. A scholionok magyarázataival természetesen nem minden esetben értünk egyet, de megítélésünk szerint a gördülékeny attikai prózában írt értelmezések sok tanulsággal szolgálnak. A dőlt betűvel szedett magyarázatok után szereplő rövidítések antik lexikonokra utalnak: Hes. (Hesychios), S. (Suda).

Minta egy vers jegyzetére:

‖	A verseket elkülönítő kettős függőleges vonal
50	A magyarázott sorra vonatkozó versszám
οὐρῆας	kiemelt homérosi alak
ep.	Lásd a fönti 1. pontot
οὐρέας	átírt „attikai” alak
17.	az epikus nyelv sajátosságaira (155. o.) utaló szám/ok
οὐρῆες λέγονται	vesszővel elkülönítve a scholionok vonatkozó magyarázatai
|	soron belül az egyes magyarázott alakokat | (függőleges vonal) különíti el
…	a scholionok szövegéből történő kihagyást jelzik

Ἰλιάδος ἄλφα Ὁμήρου ῥαψῳδίας·

ἄλφα· λιτὰς Χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ,

ἔχθος ἀνάκτων

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

1 **Μῆνιν ἄειδε,** *ζητοῦσι, διὰ τί ἀπὸ τῆς μήνιδος οὕτω δυσφήμου ὀνόματος ἤρξατο . . . ἵνα . . . προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τοῦ μεγέθους ποιήσῃ καὶ προεθίσῃ φέρειν γενναίως ἡμᾶς τὰ πάθη, μέλλων πολέμους ἀπαγγέλλειν. . . . καὶ γὰρ προσεκτικοὺς ἡμᾶς ἡ τῶν ἀτυχημάτων διήγησις ἐργάζεται, καὶ ὡς ἄριστος ἰατρὸς πρῶτον ἀναστέλλων τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς ὕστερον τὴν ἴασιν ἐπάγει. Ἑλληνικὸν δὲ τὸ πρὸς τέλει τὰς ἡδονὰς ἐπάγειν . . . ζητεῖται, διὰ τί Ἀχιλλέως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστεύοντος οὐκ Ἀχίλλειαν ὡς Ὀδύσσειαν ἐπέγραψε τὸ σωμάτιον. φαμὲν δ' ὅτι ἐκεῖ μέν, ἅτε μόνως ἐφ' ἑνὸς ἥρωος τοῦ λόγου πλακέντος, καλῶς καὶ τοὔνομα τέθειται, ἐνταῦθα δέ, εἰ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων Ἀχιλλεὺς ἠρίστευεν, ἀλλά γε καὶ οἱ λοιποὶ ἀριστεύοντες φαίνονται· οὐ γὰρ μόνον τοῦτον οἷος ἦν δηλῶσαι βούλεται, ἀλλὰ σχεδὸν ἅπαντας, ὅπου γε καὶ ἐξισοῖ τινας αὐτῷ. ἔκ τινος οὖν ὀνομάσαι μὴ ἔχων αὐτό, ἀπὸ τῆς πόλεως ὀνομάζει καὶ τὸ αὐτοῦ καλῶς ὑποφαίνει ὄνομα.* | **μῆνις**, *ὀργή, θυμός, χόλος, κότος . . . ὁ ποιητὴς ὡς συνωνύμοις ὀνόμασιν ἐπὶ Ἀχιλλέως χρῆται.* | **ἄειδε** ep.-ᾄδε 3., *ᾄδειν ποίει . . . ἔθος τοῦτο ποιητικόν, ὁ πάντες μικροῦ δεῖ ἐφυλάξαντο, καλεῖν τὰς Μούσας ἤτοι τὸ θεῖον ὡς ἐπικουρῆσον αὐτοῖς. καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ γάρ φησιν «ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα».* | **Πηληϊάδεω** ep.-Πηλείδου 13. | **Ἀχιλῆος**-Ἀχιλλέως 5./17., *διὰ τὸ μέτρον ἓν λ γράφει· καὶ γὰρ τὸ Κάμανδρος ἀντὶ τοῦ Σκάμανδρος γράφεσθαι.* ‖ 2 **οὐλομένην** ep.-ὀλομένην 4., *ὀλέσασαν ἢ τὴν ὀλεθρίαν.* | **ἄλγεα**-ἄλγη 18. ‖ 3 **ἰφθίμους ψυχάς,** *κίνησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχει τὸ προοίμιον, εἰ μέλλει διηγεῖσθαι θανάτους πολλῶν ἰφθίμων ἡρώων. Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος γράφει «κεφαλάς».* | **Ἄϊδι** ep.-Ἀιδη, *οὖν ἔβλαψε πρὸ τοῦ ὅρου παραπέμψασα Ἄιδη, τουτέστι πρὸ τοῦ πρέποντος ἀνθρώποις θανάτου.* ‖ 4 **αὐτούς**, *ἤτοι περὶ τοῦ σώματος.* | **ἑλώρια,** *δασύνεται . . . παρὰ τὸ ἕλω ἕλωρ ἐγίνετο, ὡς παρὰ τὸ πέλω πέλωρ . . . δυσμενεῖς φασι τοὺς ἀκροωμένους ἀπεργάζεται, τοὺς Ἕλληνας βλασφημεῖσθαι ποιῶν ὅτι τὰ σώματα οὐκ ἐκήδευσαν ἀνελόμενοι. ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀμέλειαν περιεῖδον ἀτάφους, ἀλλὰ καιρὸν τοῦ κηδεύειν οὐκ ἔχοντες. τεκμήριον δέ· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, ἐν ᾗ Τρώων ἐκράτουν, θάπτουσι τοὺς πεσόντας, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ἡττώμενοι, διὰ τὴν Διὸς βούλησιν, ἐπαυλιζομένων ταῖς ναυσὶ τῶν βαρβάρων, οὐκέτι περὶ τοῦ θάψαι τοὺς τεθνεῶτας, ἀλλὰ περὶ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας φροντίζουσιν.* | **τεῦχε**-ἔτευχε 29. | **κύνεσσιν**-κυσίν 19. ‖ 5 **οἰωνοῖσι**-οἰωνοῖς 12. | **ἐτελείετο**-ἐτελεῖτο 3./32. | **Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή, / ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα,** *Ἀρίσταρχος συνάπτει, ἵνα μὴ προοῦσά τις φαίνηται βουλὴ καθ' Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀφ' οὗ χρόνου ἐγένετο ἡ μῆνις, ἵνα μὴ τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις πλάσματα δεξώμεθα.* ‖ 6 **διαστήτην**-διεστήτην 29., *διέστησαν, ἡ δὲ τῶν δυϊκῶν κατάχρησις Ἀττική.* ‖ 7 **δῖος**, *ὁ ἔνδοξος ἀπὸ τῆς Διὸς ὑπεροχῆς.* ‖

Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὃ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
οὕνεκα τὸν Χρύσην ἠτίμασεν ἀρητῆρα
Ἀτρεΐδης· ὃ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν·
Ἀτρεΐδαι τε καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοί,
ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ δ' οἴκαδ' ἱκέσθαι·
παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,
ἁζόμενοι Διὸς υἱὸν ἑκηβόλον Ἀπόλλωνα.
Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·

8 **ἄρ**-ἄρα 1., *ἐπὶ τὸ διηγηματικὸν μετιὼν οὐχ ὑποβάλλει τὰς διηγήσεις αὐτομάτους, ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς ἀκούουσι προσκορὴς εἶναι, ἀλλὰ διὰ πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως τὴν πραγματείαν πεποίηται, τὸν τῶν ἀκροατῶν νοῦν ἀναρτῶν καὶ ὑφῶν αὐτοὺς πρότερον τῇ πεύσει, εἶτα τὴν ἀπόκρισιν ἐπάγων. ἐν δὲ τῇ εἰσβολῇ τὸν λόγον ἀναρτήσας φιλοτέχνως διηγεῖται τὴν μῆνιν. τοιοῦτος δέ ἐστι, κεφαλαιώδεις τινὰς ἐκδιδοὺς περιοχὰς καὶ ἐξ ἀναστροφῆς κατὰ μέρος διηγούμενος.* | **σφωέ** ep.-αὐτώ, *σημαίνει τὸ αὐτούς.* | *τὸ δὲ «***ἔριδι***» ἀντὶ τοῦ μετὰ ἔριδος, ὡς μεθ' ὅπλων.* | **ξυνέηκε**-ξυνῆκε 3. ‖ 9 **ὅ**-οὗτος 21. | **βασιλῆι**-βασιλεῖ 17. ‖ 10 **νοῦσον**-νόσον 4. | **ὀλέκοντο** ep.-ὠλέκοντο 29. | **λαοί**-λεώ 11., *καίτοι τοῦ λαός περιλημματικοῦ ὄντος πρὸς πλείονα ἔμφασιν τῷ πληθυντικῷ ἐχρήσατο.* ‖ 11 **ἠτίμασεν**, *κατὰ συλλογισμὸν δὲ ἡ διήγησις· εἰ γὰρ θεοφιλεῖ τις ἀνδρὶ προσκρούων τοιαῦτα πάσχει, πόσῳ μᾶλλον εἰ θεῷ; καὶ εἰ βασιλεὺς οὕτω κολάζεται, τί ἄρα πείσεται ἰδιώτης;* | **ἀρητῆρα**, *ἱερέα* Hes. ‖ 12 **ὅ**-οὗτος 21. | **νῆας**-ναῦς 16. ‖ 13 **θύγατρα**-θυγατέρα 15. | **ἀπερείσι' ἄποινα,** *ἄπειρα δῶρα.* S., *ταῦτα καὶ ἐσθὴς καὶ χαλκὸς ἦν, δι' οἰκετῶν προσῆγε.* ‖ 14 **στέμματ' ἔχων,** *ἵνα, εἰ μὲν θεοσεβής, τὰ στέμματα αἰδεσθῇ, εἰ δὲ φιλοχρήματος, τὰ δῶρα δέξηται.* | **ἑκηβόλου**, *τοῦ ἑκαθεν ἐπιτυγχάνοντος· πλεῖστοι ἑκαθεν βάλλουσιν, ἀλλ' οὐ τυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ.* ‖ 15 **χρυσέῳ**-χρυσῷ 14. | **λίσσετο**-ἐλίσσετο 29. ‖ 16 **λαῶν**-λεῶν 11. ‖ 17 **ἐυκνήμιδες,** *ἢ εὔοπλοι ἀπὸ μέρους τῶν ὅπλων ἤγουν τῶν κνημίδων.* ‖ 18 **θεοὶ δοῖεν,** *θεραπευτικὴ ἡ τοιαύτη ἔντευξις, τὸ ὑπερεύχεσθαι χειρώσασθαι τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὸ εὐθεῖαν καὶ εὐάγωγον δοθῆναι ὁδόν. οἰκεία δέ ἐστιν ἡ ἱκετεία τῷ ἱερεῖ. ἅπασαν οὖν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληρωθῆναι ἐπεύχεται, τὴν παῖδα πρὸ ὀφθαλμῶν βλέπων αἰχμάλωτον. καλῶς δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν λύτρων ἤρξατο, ἵνα μὴ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπηνεστέρους ποιήσῃ. ἡ ἀνάγκη δὲ αὐτὸν ποιεῖ καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπαρᾶσθαι. ἢ εἰκότως τοὺς Τρῶας ἐπαρᾶται, ἐπειδὴ οὗτοι καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀστυγείτοσιν αἴτιοι κακῶν γεγόνασιν. ἰστέον δὲ ὡς εἰς Θήβας ἥκουσα ἡ Χρυσηὶς πρὸς Ἰφινόην τὴν Ἠετίωνος μὲν ἀδελφήν, Ἄκτορος δὲ θυγατέρα, θύουσαν Ἀρτέμιδι, ἥλω ὑπὸ Ἀχιλλέως.* | **'Ολύμπια δώματ' ἔχοντες,** *οὐκ ἐν οὐρανῷ μόνον, καὶ ἐπὶ γῆς τοὺς θεούς φησιν οἰκεῖν, ἵνα μὴ καταφρονῶσιν αὐτῶν ὡς μακρὰν ὄντων.* ‖ 19 **Πριάμοιο**-Πριάμου 13. | **ἱκέσθαι,** *μέσος ἀόριστος δεύτερος.* ‖ 20 **φίλην,** *ἐλεεινὴ δὲ ἡ προσθήκη τοῦ «φίλην»· δηλοῖ γὰρ τὴν μόνην.* ‖ 22 **ἐπευφήμησαν 'Αχαιοί** , *δεισίδαιμον γὰρ τὸ πλῆθος καὶ μισοπόνηρον.* ‖ 23 **ἱερῆα**-ἱερέα 17. | **δέχθαι** ep.-δέξασθαι, *ὡς τιμῶντες μὲν οὗτοι ἱερέα λέγοντες ὡς χρὴ τὸν ἱκέτην μετ' αἰδοῦς δέχεσθαι.* ‖

ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἤνδανε θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν·
μή σε γέρον κοίλῃσιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχείω
ἢ νῦν δηθύνοντ' ἢ ὕστερον αὖτις ἰόντα,
μή νύ τοι οὐ χραίσμῃ σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο·
τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· πρίν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης
ἰστὸν ἐποιχομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιάουσαν·
ἀλλ' ἴθι μή μ' ἐρέθιζε σαώτερος ὥς κε νέηαι.
Ὣς ἔφατ', ἔδδεισεν δ' ὁ γέρων καὶ ἐπείθετο μύθῳ·
βῆ δ' ἀκέων παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
πολλὰ δ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιὼν ἠρᾶθ' ὁ γεραιὸς
Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἠΰκομος τέκε Λητώ·
κλῦθί μευ ἀργυρότοξ', ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας
Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε ἶφι ἀνάσσεις,
Σμινθεῦ εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,
ἢ εἰ δή ποτέ τοι κατὰ πίονα μηρί' ἔκηα
ταύρων ἠδ' αἰγῶν, τὸ δέ μοι κρήηνον ἐέλδωρ·

24 **Ἀτρείδη**, *Ζηνόδοτος γράφει· «ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδεω Ἀγαμέμνονος». ὁ δὲ ποιητὴς δοτικὴν ἀντὶ γενικῆς παραλαμβάνει.* || 25 **κρατερόν** ep.-καρτερόν, *ἀντὶ τοῦ ἀπηνῆ.* | **ἐπὶ** … **ἔτελλεν** ep.-ἐπέτελλεν 20. || 26 **κοίλῃσιν**-κοίλαις 8. | **νηυσί**-ναυσί 16. | **κιχείω** ep.-κίχω 3., *καταλάβω.* S. || 27 **αὖτις** ep.-αὖθις. || 28 **τοί** ep.-σοί. | **θεοῖο**-θεοῦ 13. | **μή** … **οὐ χραίσμῃ,** *ἀναιρεῖ τὴν ἐλπίδα, καὶ ἔστι· μήποτε καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς οὐκ ἀνεξόμενος τῆς σῆς ἀναιδείας περιόψεταί σε.* || 29 **τὴν**-τήνδε/αὐτήν 21. | **μίν** ep.-αὐτήν. | **γῆρας ἔπεισιν,** *οὐ τοῦτο δέ λέγει, ὅτι γηράσασαν αὐτὴν τότε ἀποδώσει, ἀλλ' ὅτι πρότερον γηράσει ἢ ἐκείνῳ ἀποδοθήσεται.* || 30 **ἐνί** ep.-ἐν. | **τηλόθι,** *καὶ τηλόσε· πόρρω, μακράν.* S. | **πάτρης**-πάτρας 10. || 31 **ἀντιάουσαν**-ἀντιῶσαν 32. | **λέχος**, *ἐφύβριστος δὲ ἡ παρὰ πολεμίοις μίξις. ὅτι δὲ ἐφ' ὕβρει φησὶν αὐτῇ χρῆσθαι, δηλοῖ διὰ τοῦ ἐκφωνῆσαι τὸ «ἰστὸν ἐποιχομένην» καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ συμπεριλαβεῖν τὸ λέχος.* || 32 **σαώτερος**-σώτερος 14. | **κέ** ep.-ἄν 38. | **νέηαι**-νέῃ 25., *πορευθῇς, ἐπανέλθῃς.* S. || 33 **ἔφατο,** *ἔφη.* | **ἔδδεισεν** ep.-ἔδεισεν. | **ἐπείθετο,** *ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀντέπρασσε … διδάσκει δὲ ὁ ποιήτης εἴκειν ταῖς ὑπερβολαῖς. οἰκείως δὲ τὸν ἠτιμασμένον καὶ φοβούμενον γέροντα καλεῖ καὶ οὐχ ἱερέα, πλέον οἰκτιζόμενος.* || 34 **βῆ**-ἔβη 29. | **ἀκέων παρὰ θῖνα,** *οὐκ οἰμώξας διὰ τὸν καιρὸν.* | **πολυφλοίσβοιο**-πολυφλοίσβου 13. | **θαλάσσης**-θαλάττης 7. || 35 **ἀπάνευθεν,** *μακρόθεν, ἄποθεν, προσωτέρω.* S. || 36 **τόν**-ὅν 21. | **τέκε**-ἔτεκε 29. || 37 **κλῦθι**-ἄκουσον. | **μεῦ**-ἐμοῦ 14. | **ἀργυρότοξε,** *διὰ τὴν χρείαν τῶν βελῶν τοῦτό φησιν, ἔοικε δὲ μηδὲν διαφέρεσθαι περὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν.* | **ἀμφιβέβηκας,** *κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν τετραπόδων, ὑπερμαχεῖς.* || 38 **ζαθέην**-ζαθέαν 10., *ἅγαν θείαν, θαυμαστήν* Hes., *Κίλλος ἡνίοχος Πέλοπος περὶ Λέσβον ἀποθανών. ἀθυμοῦντι δὲ αὐτῷ παρέστη, κελεύων Κιλλαίῳ Ἀπόλλωνι θύειν διὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον, καὶ νικήσειν· ὅθεν καὶ τῆς ὀνομασίας ἔτυχεν ἡ πόλις.* | **Τενέδοιο** –Τενέδου 13. | **ἶφι,** *ἐσχημάτισται οὕτως· ἴς ἰνός ἰνόφι, ὡς χαλκός χαλκοῦ «χαλκόφι», καὶ κατὰ συγκοπὴν τῆς «νο» συλλαβῆς ἶφι.* || 39 **Σμινθεῦ**, *ἐπίθετον Ἀπόλλωνος.* | **τοί** ep.-σοί. | **ἐπί** … **ἔρεψα**-ἐπέρεψα 20., *ἐστέφετο γὰρ κισσῷ.* | **νηόν**-νεών 11. || 40 **τοί** ep.-σοί. | **κατά** … **ἔκηα** ep.-κατέκαυσα 20. || 41 **ταύρων ἠδ' αἰγῶν,** *θυσίαις ταύρων καὶ αἰγῶν ἥδεται ὁ Ἀπόλλων· ὕλη γὰρ τοῖς τόξοις τὰ κέρατα αὐτῶν.* | **κρήηνον** ep.-κρῆνον 3. | **ἐέλδωρ**-ἔλδωρ 3. ||

τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.
Ὣς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,
βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων χωόμενος κῆρ,
τόξ' ὤμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην·
ἔκλαγξαν δ' ἄρ' ὀϊστοὶ ἐπ' ὤμων χωομένοιο,
αὐτοῦ κινηθέντος· ὃ δ' ἤϊε νυκτὶ ἐοικώς.
ἕζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ' ἰὸν ἕηκε·
δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο·
οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς,
αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεὶς
βάλλ'· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ᾤχετο κῆλα θεοῖο,
τῇ δεκάτῃ δ' ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·
τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη·
κήδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὁρᾶτο.
οἳ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν ὁμηγερέες τε γένοντο,
τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

42 **Δαναοί,** *Ἕλληνες οὕτως. Βῆλος ὠνόμασεν. ἱστορεῖ Ἀπολλόδωρος … πῶς Ἕλλησιν ἐπαρᾶται τοῖς ἐπευφημήσασι δοθῆναι αὐτῷ τὴν θυγατέρα καὶ μὴ μᾶλλον Ἀγαμέμνονι. φαμὲν οὖν ὅτι, εἰ ἀπέθανεν Ἀγαμέμνων, ἀνεκζήτητος ἂν ἔμεινεν ἡ αἰτία τοῦ λοιμοῦ. ἢ πλεόντων ἐπὶ τὴν πατρίδα τῶν Ἑλλήνων ἀναπόδοτος ἔμεινεν ἡ Χρυσηΐς· ἢ ὅτι αὐτοὶ Θήβας πορθήσαντες ἐξέδοντο αὐτὴν Ἀγαμέμνονι· καὶ ὅτι συμπεριλαμβάνεται καὶ αὐτὸς τοῖς Δαναοῖς· καὶ ὅτι ὡς βάρβαρος ὁ Χρύσης πᾶσιν Ἕλλησιν ἐχθρός ἐστιν.* | **σοῖσι**-σοῖς 12. | **βέλεσσιν**-βέλεσιν 19., *μικρῷ λόγῳ μεγάλα αἰτεῖ· ἀνταποδοῖεν τοῖς βέλεσί σου ταῦτα τὰ δάκρυα, ὅ ἐστι τοξεύων εἰσπράξαιο αὐτοὺς ἅπερ ἐγὼ ἐξέχεα δάκρυα.* ‖ 43 **ἔφατο,** *ἔφη.* | **τοῦ**-αὐτοῦ 21. ‖ 44 **βῆ**-ἔβη 29. | **Οὐλύμποιο**-Ὀλύμπου 4./13. | **καρήνων,** *ὅτι ὄρος ὁ Ὄλυμπος· τὰ γὰρ κάρηνα ἐπὶ ὄρους.* | **χωόμενος**-χώμενος 32. | **κῆρ,** *παρὰ τὴν καῦσιν. τὸ δὲ ἔμφυτον θερμόν εἶναι τὴν ψυχήν.* ‖ 45 **ὤμοισιν**-ὤμοις 12. | **ἀμφηρεφέα** ep.-ἀμφηρεφῆ 18., *ἀμφοτέρωθεν ὠροφωμένην, ἐκ τοῦ ἐρέφω.* | **φαρέτρην**-φαρέτραν 10. ‖ 46 **χωομένοιο**-χωμένου 13./32. ‖ 47 **ὅ**-αὐτός 21. | **ἤϊε** ep.-ἤει. | **νυκτὶ ἐοικώς,** *τὰ φοβερὰ νυκτὶ εἰκάζει.* ‖ 48 **μετά** … **ἕηκεν**-μεθῆκεν 3./20. | **ἰόν**, *τοὺς δὲ ὀϊστοὺς διὰ τὸ βλαπτικὸν ἰοὺς ἐκάλεσεν.* ‖ 49 **γένετο**-ἐγένετο 29. | **ἀργυρέοιο βιοῖο** ep.-ἀργυροῦ βιοῦ 13. ‖ 50 **οὐρῆας** ep.-οὐρέας 17., *οὐρῆες λέγονται διὰ τὸ ἄγονον, ὡς οὔρια ᾠὰ καλοῦμεν. εὐπαθῆ δὲ τὰ ζῷα ταῦτα καὶ εὐάλωτα ὑπὸ νόσων· σύμμικτος γὰρ οὖσα ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ἐκ διαφερόντων τοῖς εἴδεσιν, οὐ μεγάλης εἰς τὸ φθείρεσθαι δεῖται ἀνάγκης, οὐδὲ ἀντέχει μέχρι πολλοῦ βλαπτομένη. οἱ δὲ κύνες καθαροῦ δέονται τοῦ ἀέρος ὀξυτέρᾳ τῇ ὀσφρήσει χρώμενοι.* | **ἀργούς,** *ἀκουστέον τοὺς λευκούς, ὅτι ἀσθενέστερά ἐστι ταῦτα τὰ σώματα τῶν ἐναντίως ἐχόντων, ἀραιότερα ὄντα καὶ εὐπαθέστερα.* ‖ 51 **αὐτοῖσι**-αὐτοῖς 12., *αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι.* | **ἐχεπευκές,** *ἔχον πικρίαν· ἀπὸ τῆς πεύκης ἐστὶ πικρόν.* ‖ 52 **βάλλε**-ἔβαλλε 29., *ἀντὶ τοῦ ἐφόνευεν.* | **αἰεί** ep.-ἀεί. | **καίοντο**-ἐκαίοντο 29. | **θαμειαί**, *πυκναί.* ‖ 53 **ἐννῆμαρ,** *ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας.* | **κῆλα,** *νῦν τὰ βέλη· ὁτὲ δὲ καὶ σημεῖα.* | **θεοῖο**-θεοῦ 13. ‖ 54 **ἀγορήνδε** ep.-ἀγοράνδε 10. | **καλέσσατο**-ἐκαλέσατο 6./29. | **λαόν**-λεών 11. ‖ 55 **τῷ**-τούτῳ 21. | **ἐπί** … **θῆκε**-ἐπεθῆκε 20./29. | **λευκώλενος**, *λευκόπηχυς. ἀπὸ μέρους, ὅλη λευκὴ καὶ καλή. «ὠλέναι» γὰρ οἱ πήχεις.* Hes. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. ‖ 56 **κήδετο**-ἐκήδετο 29. | **ῥά** ep.-ἄρα. | **ὁρᾶτο** ep.-ἑωρᾶτο 29., *Ζηνόδοτος «ὁρῆτο» γράφει. ἀγνοεῖ δὲ ὅτι Δωρικὸν γίνεται.* ‖ 57 **οἳ**-οὗτοι 21. | **ἤγερθεν**-ἠγέρθησαν 24. | **ὁμηγερέες** ep.-ὁμηγερεῖς 18. | **γένοντο**-ἐγένοντο 29. ‖ 58 **τοῖσι**-αὐτοῖς 12./21. ‖

Ἀτρεΐδη νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὀΐω
ἂψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς·
ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα
ἢ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν,
ὅς κ' εἴποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
εἴ τ' ἄρ' ὅ γ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται ἠδ' ἑκατόμβης,
αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων
βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.
Ἦτοι ὅ γ' ὣς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἕζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος,
ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,
καὶ νήεσσ' ἡγήσατ' Ἀχαιῶν Ἴλιον εἴσω
ἣν διὰ μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων·
ὅ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
ὦ Ἀχιλεῦ κέλεαί με Διΐ φίλε μυθήσασθαι
μῆνιν Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος·
τοὶ γὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καί μοι ὄμοσσον
ἦ μέν μοι πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξειν·
ἦ γὰρ ὀΐομαι ἄνδρα χολωσέμεν, ὃς μέγα πάντων
Ἀργείων κρατέει καί οἱ πείθονται Ἀχαιοί·

59 **ἄμμε** ep.-ἡμᾶς. | **παλιμπλαγχθέντας,** *ὑφ' ἓν Ἀρίσταρχος τὸ «παλιμπλαγχθέντας», τὸ πάλιν δὲ σημαίνει τὸ εἰς τοὐπίσω, ἤτοι μάτην ἀπράκτους ὑποστρέψαντας, μονονουχὶ πλάνην, οὐκ εἰσβολὴν ποιησαμένους.* || 60 **εἴ κεν** … **φύγοιμεν** ep.-εἰ … φύγοιμεν. || 61 **εἰ δή,** *ἀντὶ τοῦ καὶ γάρ.* | **δαμᾷ** ep.-δαμήσει 37. || 62 **ἐρείομεν** ep.-ἐρῶμεν 3./28. | **ἱερῆα**-ἱερέα 17., *ὁ δὲ Πορφύριος τρία ἀποδέχεται, μάντιν λέγων τὸν διὰ οἰωνῶν ἢ σημείων ἢ τεράτων μαντευόμενον, ἱερέα δὲ τὸν διὰ θυσιῶν, ὀνειροπόλον δὲ τὸν ὀνειροκρίτην.* || 64 **κ' εἴποι** ep.-ἄν εἴποι. || 65 **ὅ**-αὐτός 21. | **εὐχωλῆς,** *ὥσπερ παρὰ τὸ παύσω παυσωλή καὶ ἔλπω ἐλπωρή, οὕτω παρὰ τὸ εὔχω εὐχωλή.* | **ἑκατόμβης,** *ἀπὸ τοῦ ἑκατόν καὶ τοῦ βοῦς.* || 66 **αἴ κέν** ep.-ἐάν. || 67 **βούλεται**-βούληται 28. | **ἀπό** … **ἀμῦναι**-ἀπαμῦναι 20. || 68 **ὅ**-οὗτος 21. | **κατ'** … **ἕζετο**-ἐκαθέζετο 20./29. *ὅτι Ζηνόδοτος γράφει «ἐκαθέζετο» δὲ ἑλληνίζειν τὸν Ὅμηρον. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ λέγει ἐκατέβαινεν, οὕτως οὐδὲ ἐκαθέζετο.* | **τοῖσι**-αὐτοῖς 12./21. || 69 **ὄχα,** *ἐξόχως. ἀπὸ τοῦ ἐξέχω, ἔξοχος, τὸ ἔξοχον, τὰ ἔξοχα, ἐπίρρημα ἔξοχα, ἀποβολῇ τῆς ἐξ προθέσεως ὄχα. ἀποβάλλεται γὰρ πολλάκις ἡ πρόθεσις· ὡς ἐπὶ τοῦ καταιγίς, αἰγίς.* || 70 **ἐόντα**-ὄντα 32. | **ἐσσόμενα**-ἐσόμενα 6. || 71 **νήεσσι**-ναυσί 16./19., *ἀντὶ τοῦ νεῶν, … Κάλχας ἡγήσατο τοῖς Ἕλλησι καὶ οὐχὶ Τήλεφος, ὥς τινες νεώτεροι, … τὸ εἴσω ἀντὶ τοῦ εἰς.* || 72 **ἣν** … **μαντοσύνην** ep.-μαντοσύνην αὐτοῦ. | **τήν**-ἥν 21. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **πόρε** ep.-ἔπορε 29. || 73 **ὅ**-αὐτός 21. | **σφίν** ep.-αὐτοῖς. | **εὐφρονέων,** *πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀβελτερίαν.* | **μετέειπεν** ep.-μετεῖπεν 3. || 74 **Ἀχιλεῦ**-Ἀχιλλεῦ 5. | **κέλεαι**-κέλῃ 25., *καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπολογεῖται ὡς ἀναγκαζόμενος ὑπὸ Ἀχιλλέως, καὶ τῷ πλήθει.* || 75 **ἑκατηβελέταο** ep.-ἑκατηβελέτου 13. || 76 **τοί** ep.-σοί. | **ἐρέω**-ἐρῶ 32. | **σύνθεο**-συνθοῦ 25. | **ὄμοσσον**-ὄμοσον 6., *οὐκ ἀπιστῶν τῷ Ἀχιλλεῖ προβάλλει τὸν ὅρκον, ἀλλ' ἵνα ἔχῃ πρόφασιν πρὸς τὸν βασιλέα· ὁ συνεὶς Ἀχιλλεὺς οὐκ ἀγανακτεῖ ἐξαιτούμενος, ἀλλ' ἑτοίμως ὄμνυσιν.* || 77 **ἦ μέν μοι,** *ἀντὶ τοῦ ἡμήν. ἔστι δὲ ἐπίρρημα ὁρκικόν.* || 78 **χολωσέμεν**-χολώσειν 33. || 79 **κρατέει**-κρατεῖ 32. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. ||

κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ·
εἰ περ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ,
ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι· σὺ δὲ φράσαι εἴ με σαώσεις.
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
θαρσήσας μάλα εἰπὲ θεοπρόπιον ὅ τι οἶσθα·
οὐ μὰ γὰρ Ἀπόλλωνα Διὶ φίλον, ᾧ τε σὺ Κάλχαν
εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,
οὔ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο
σοὶ κοίλῃς παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει
συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἢν Ἀγαμέμνονα εἶπῃς,
ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὔχεται εἶναι.
Καὶ τότε δὴ θάρσησε καὶ ηὔδαε μάντις ἀμύμων·
οὔτ' ἄρ' ὅ γ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται οὐδ' ἑκατόμβης,
ἀλλ' ἕνεκ' ἀρητῆρος ὃν ἠτίμησ' Ἀγαμέμνων,
οὐδ' ἀπέλυσε θύγατρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἄποινα,
τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει·
οὐδ' ὅ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει
πρίν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλῳ δόμεναι ἑλικώπιδα κούρην
ἀπριάτην ἀνάποινον, ἄγειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
ἐς Χρύσην· τότε κέν μιν ἱλασσάμενοι πεπίθοιμεν.
Ἦτοι ὅ γ' ὣς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἕζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
ἥρως Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην·

80 **κρείσσων**-κρειττων 7. | **χώσεται**-χώσηται 28. | **χέρηϊ,** *χείρονι, ἥττονι, ἢ ἥσσονι.* Hes. || 82 **ὄφρα,** *ὅπως, ἢ μέχρι, ἢ ἕως, ἢ ἵνα.* S. | **τελέσσῃ**-τελέσῃ 6., *πιθανῶς τὴν εἰς τὸ μετέπειτα σωτηρίαν αἰτεῖ· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸ μὲν παρόν, αἰδεσθέντα τὸ πλῆθος, παριδεῖν αὐτόν, εἰς δὲ τὸ μετέπειτα τιμωρήσασθαι.* || 83 **στήθεσσιν ἑοῖσι** ep.-στήθεσι αὐτοῦ 12./19. | **σαώσεις** ep.-σώσεις. || 84 **τόν**-αὐτόν 21. || 85 **θαρσήσας** ep.-θαρρήσας. | **εἰπέ**, *τρία εἰσὶ τὰ ἐν τῇ κοινῇ ἐλθέ, εὑρέ, εἰπέ. Ἀττικοὶ δὲ καὶ . . . ὀξύνουσι τὸ ἰδέ καὶ λαβέ.* | **θεοπρόπιον,** *τὸ ἐκ θεοῦ μάντευμα, ἢ προφήτευμα.* S. || 87 **Δαναοῖσι**-Δαναοῖς 12. || 88 **ἐμεῦ**-ἐμοῦ 14. | **δερκομένοιο** ep.-δερκομένου 13., *δέρκειν· βλέπειν.* S. || 89 **κοίλῃς**-κοίλαις 8. | **νηυσί**-ναυσί 16. | **βαρείας,** *τὰς ὅπλῳ βεβαρημένας.* || 91 **πολλόν** ep.-πολύ. || 92 **θάρσησε** ep.-ἐθάρρησε 29. | **ηὔδαε**-ηὔδα 32. | **ἀμύμων,** *ἄφογος, ἄμεμπτος.* S. || 93 **ὅ**-αὐτός 21. || 95 **θύγατρα**-θυγατέρα 15. || 96 **τοὔνεκα**-τούτου ἕνεκα 21. | **ἄλγεα**-ἄλγη 18. || 97 **ὅ**-αὐτός 21. | **Δαναοῖσιν**-Δαναοῖς 12. | **ἀεικέα**-ἀεικῆ 18., *ὄλεθρον ἀπεοικότα . . . τοῦτο δέ ἐστιν ἀπεχθῆ.* || 98 **ἀπό** . . . **δόμεναι**-ἀποδοῦναι 20./33. | **ἑλικώπιδα,** *τὴν μελανόφθαλμον, ὡς Καλλίμαχος.* | **κούρην**-κόρην 4. || 99 **ἀπριάτην,** *ἄνευ πράσεως* Hes. | **ἱερήν**-ἱεράν 10. || 100 **ἐς** ep.-εἰς. | **κέν** ep.-ἄν. | **μίν** ep.-αὐτόν. | **ἱλασσάμενοι**-ἱλασάμενοι 6. | **πεπίθοιμεν** ep.-πείσαιμεν 36., *εἴωθε δὲ τοὺς δευτέρους ἀορίστους ἀναδιπλασιάζειν.* || 101 **ὅ**-οὗτος 21. | **κατά** . . . **ἕζετο**-ἐκαθέζετο 20./29. | **τοῖσι**-αὐτοῖς 12./21. || 103 **μένεος**-μένους 18. || 104 **πίμπλαντο**-ἐπίμπλαντο 29., *ἡ ἀμφὶ πρὸς τὸ πίμπλαντο, ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων μεταφορᾶς, ὡς γὰρ ἐκ κεράμου ὑπερεξεχεῖτο ὁ θυμός.* | **ὄσσε,** *παρὰ τὸ ὄπτω ὄσσω, . . . ἐκ δὲ τοῦ ὄσσω γίνεται ὄνομα ὄσσος, τὸ δυϊκὸν ὄσσω.* | **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **λαμπετάοντι**-λαμπετῶντι 32. ||

Κάλχαντα πρώτιστα κάκ' ὀσσόμενος προσέειπεν·
μάντι κακῶν οὐ πώ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας·
αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
ἐσθλὸν δ' οὔτέ τί πω εἶπας ἔπος οὔτε τέλεσσας·
καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
ὡς δὴ τοῦδ' ἕνεκά σφιν ἑκηβόλος ἄλγεα τεύχει,
οὕνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσηΐδος ἀγλά' ἄποινα
οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
οἴκοι ἔχειν· καὶ γάρ ῥα Κλυταιμνήστρης προβέβουλα
κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὔ ἑθέν ἐστι χερείων,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, οὔτ' ἄρ φρένας οὔτέ τι ἔργα.
ἀλλὰ καὶ ὥς ἐθέλω δόμεναι πάλιν εἰ τό γ' ἄμεινον·
βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·
αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἑτοιμάσατ' ὄφρα μὴ οἶος
Ἀργείων ἀγέραστος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·
λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες ὅ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλῃ.
Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς·
Ἀτρεΐδη κύδιστε φιλοκτεανώτατε πάντων,
πῶς γάρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλά·

105 **κάκ' ὀσσόμενος,** *παρατηρητέον ὅτι, ὅταν ἐκ τινὸς ἐπάγειν λόγους μέλλῃ τινὰς ὁ ποιητής, προσημαίνει οἷος ἔσται ὁ λόγος· οἷον εἰπόντος «τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη» (148).* | **προσέειπεν** ep.-προσεῖπεν 3. ‖ 106 **μάντι κακῶν,** *εἰ γὰρ καὶ ἀληθεῖς αἱ τῶν φαύλων προγνώσεις, οὐδὲν ἧττον οἱ δυστυχοῦντες τοὺς προειρηκότας μισοῦσιν ὡς αἰτίους.* | **τό**-(τοιοῦτο), ὅ 21. | **κρήγυον**, *ἀληθές, ἀγαθόν, καλογήρυον. γῆρυς γὰρ ἡ φωνή.* S., *ἅπαξ εἴρηται τὸ «κρήγυον», καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἀλλ' ἀγαθόν· ἀντιδιαστέλλει γοῦν ἐπὶ τὸ «αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα» (107).* ‖ 107 **αἰεί** ep.-ἀεί. | **τοί** ep.-σοί. | **τά**-ταῦτα ἅ 21. ‖ 108 **τέλεσσας**-ἐτέλεσας 6./29., *καὶ ἔστιν ἐμφατικὸν τὸ «οὔτε» δὶς λεγόμενον.* **...** *Κάλχας ὁ μάντις ἐξεφώνησε μὴ δύνασθαι εἰς Ἴλιον ἄλλως ἐκπλεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Ἀγαμέμνων Ἰφιγένειαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ σφαγιάσῃ Ἀρτέμιδι, διὰ τὸ φονεῦσαι αὐτὸν τὴν ἱερὰν αἶγα.* ‖ 109 **Δαναοῖσι**-Δαναοῖς 12. | **θεοπροπέων** ep.-θεοπροπῶν 32. ‖ 110 **σφίν** ep.-αὐτοῖς. | **ἄλγεα**-ἄλγη 18. ‖ 111 **κούρης**-κόρης 4. ‖ 113 **ῥά** ep.-ἄρα. | **Κλυταιμνήστρης**-*Κλυταιμνήστρας* 10., *ἐξαίρει τὸν πόθον, ὅπως μεγίστην δοκῇ κατατίθεσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς χάριν (δημαγωγικώτατος γάρ ἐστιν). ἢ ὅτι περισπούδαστος τοῖς ἐπ' ἀλλοδαπῆς ὁ τῶν γυναικῶν πόθος· ἀπάγων δὲ τοὺς Ἕλληνας τοῦ τοιούτου πόθου ἐπαινεῖ τὴν αἰχμάλωτον.* ‖ 114 **κουριδίης** ep.-κουριδίας 10., *ἐκ παρθενίας γαμετῆς.* Hes. | **ἑθέν** ep.-αὐτῆς. | **χερείων** ep.-χείρων. ‖ 115 **ἄρ**-ἄρα 1. | **οὐ δέμας,** *δέμας ὁ ποιητὴς – σῶμα αἰσχύνομαι ... μονοστίχῳ πᾶσαν ἀρετὴν γυναικὸς περιέλαβεν. καὶ ἀλλαχοῦ ...* ‖ 116 **δόμεναι**-δοῦναι 33. | **τό**-τοῦτο 21. ‖ 117 **λαόν**-λεών 11. | **σόον** ep.-σῶν. | **ἔμμεναι**-εἶναι 33., *ὁ δὲ λόγος τοιοῦτος· θέλω, φησίν, ἐγὼ τὸν ὄχλον μᾶλλον σώζεσθαι καὶ αὐτὸς ἀπολέσθαι.* ‖ 118 **ὄφρα**, *ἵνα.* | **οἷος**, *μόνος.* ‖ 119 **ἔω**-ὦ 32., *ἱκανὸν μὲν ἦν αὐτῷ καὶ τῶν ἀριστέων μόνον εἰπεῖν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντων ἔφη, ἵνα τὴν εἰς αὐτὸν ἀτιμίαν αὐξήσῃ.* ‖ 120 **τό**-τοῦτο 21. | **ὅ**-ὅτι 21. | **ἔρχεται ἄλλῃ,** *ἔστιν ἄλλοσε, ὥσπερ τὸ «πάντῃ» (384).* ‖ 121 **τόν**-αὐτόν 21. | **ποδάρκης,** *ὠκὺς τοῖς ποσίν, ἢ ἀρκεῖν δυνάμενος.* Hes. ‖ 122 **φιλοκτεανώτατε,** *οὐ γὰρ γέρως Ἀγαμέμνων, κέρδους ἀντιποιεῖται.* ‖ 123 **τοί** ep.-σοί. ‖ 124 **ἴδμεν** ep.-ἴσμεν. | **ξυνήια**, *ξυνὸν δὲ ξυνεῖον ὡς κοινὸν κοινεῖον· καὶ διαιρέσει Ἰωνικῇ ξυνήϊον.* ‖

ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,
λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τῇνδε θεῷ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ
τριπλῇ τετραπλῇ τ' ἀποτείσομεν, αἴ κέ ποθι Ζεὺς
δῷσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
μὴ δ' οὕτως ἀγαθός περ ἐὼν θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ
κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
ἦ ἐθέλεις ὅφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὖτως
ἧσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τῆνδ' ἀποδοῦναι;
ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ
ἄρσαντες κατὰ θυμὸν ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
εἰ δέ κε μὴ δώωσιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι
ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
ἄξω ἑλών· ὃ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι.
ἀλλ' ἤτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὖτις,
νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἅλα δῖαν,
ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἑκατόμβην
θείομεν, ἂν δ' αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον
βήσομεν· εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω,
ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς

125 **τά**-ἅ 21. | **πολίων** ep.-πόλεων 16. | **ἐξεπράθομεν**, *ἐξεπορθήσαμεν.* Hes. | **τά**-ταῦτα 21. | **δέδασται**, *μεμέρισται.* S. || 126 **λαούς**-λεώς 11. | **παλίλλογα,** *οὐ δίκαιόν ἐστι εἰς τὸ αὐτὸ συναγαγεῖν τοὺς Ἕλληνας τὰ ἅπαξ φθάσαντα αὐτοῖς διαμερισθῆναι χρήματα. παρὰ τὸ λέγω, ὅθεν καὶ τὸ συλλέγω.* || 127 **θεῷ πρόες,** *πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀποδόσεως οὐκ πατρὶ πρόες οὐδ' Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ τῷ θεῷ.* || 128 **τριπλῇ,** *ἀντὶ τοῦ τριπλῶς.* | **αἴ κέ ποθι,** *ἐάν ποτε.* S. || 129 **δῷσι**-δῷ 23., *Ζωίλος δὲ ὁ Ἀμφιπολίτης καὶ Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς σολοικίζειν οἴονται τὸν ποιητήν, ἀντὶ ἑνικοῦ πληθυντικῷ χρησάμενον ῥήματι· τὸ γὰρ δῷσι φασὶ πληθυντικόν. ἀγνοοῦσι δέ· ἔστι γὰρ τὸ δῷ ἑνικὸν ἐκτεταμένον, ὡς τὸ λέγῃ λέγῃσι, φέρῃ φέρῃσι.* | **Τροίην**-Τροίαν 10., **ἐξαλαπάξαι,** *ἐκπορθῆσαι.* Hes. || 130 **τόν**-αὐτόν 21. || 131 **ἀγαθός περ,** *ἀντειρωνεύεται πρὸς τὸ «κύδιστε» (122). ὁ δὲ «πέρ» ἐναντιωματικός ἐστιν.* | **ἐών**-ὤν 32. || 132 **κλέπτε νόῳ**-νῷ 14., *παραλογίζομαι.* S. | **παρελεύσεαι**-παρελεύσῃ 25., *ἀπὸ τῶν δρομέων.* || 133 **ὄφρα**, *ἵνα.*, *ἀθετοῦνται, εὐτελεῖς τῇ συνθέσει καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ μὴ ἁρμόζοντες Ἀγαμέμνονι.* || 134 **κέλεαι**-κέλῃ 25. || 136 **ἄρσαντες,** *Ἀρίσταρχος δασύνει· ἔνθεν γάρ φησι γεγονέναι καὶ τὸ ἅρμα. ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς ψιλοῖ, λέγων ἀπὸ τοῦ ἄρω, οὗ ὁ μέλλων Αἰολικῶς ἄρσω.* || 137 **εἰ δέ κε** ep.-ἐάν δέ. | **δώωσι**-δῶσι 3. | **κέν** … **ἕλωμαι** 38. || 138 **τεόν** ep.-σόν. | **Ὀδυσῆος**-Ὀδυσσέως 5./17. || 139 **ὅ**-αὐτός 21. | **κέν κεχολώσεται**-χολώσηται 28./36./38., *δοκεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι.* | **κέν ἵκωμαι** 38. || 140 **μεταφρασόμεσθα**-μεταφρασόμεθα 26. | **αὖτις** ep.-αὖθις. || 141 **νῆα**-νέα 16. | **ἐρύσσομεν**-ἐρύσωμεν 6./28. || 142 **ἐν** … **ἀγείρομεν**-ἐναγείρωμεν 20./28. | **ἐς** … **θείομεν** ep.-εἰσθῶμεν 20./28. || 143 **ἄν** … **βήσομεν**-ἀναβήσωμεν 1./20./28. | **καλλιπάρῃον** ep.-καλλιπάρειον 3., *ἡ καλὰς παρειὰς ἔχουσα.* S. || 144 **ἀρχός,** *ναύαρχος.* | **βουληφόρος,** *ᾧ τὰ κοινὰ τῆς βουλῆς ἐπαναφέρεται.* || 145 *παραφυλακτέον δὲ ὅτι, ὅτε μὲν ἀτιμάσαι ἀπειλεῖ, προτίθησι τῶν ἀτιμαζομένων τὸν Ἀχιλλέα, «ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος» (138), ὅτε δὲ ὑπὲρ Ἑλλήνων θῦσαι ἔδει ἀπελθόντα, τελευταῖον αὐτὸν καταλέγει καὶ μετὰ ὕβρεως.* ||

ἠὲ σὺ Πηλεΐδη πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
ὄφρ' ἧμιν ἐκάεργον ἱλάσσεαι ἱερὰ ῥέξας.
Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
ὤ μοι ἀναιδείην ἐπιειμένε κερδαλεόφρον
πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθηται Ἀχαιῶν
ἢ ὁδὸν ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἶφι μάχεσθαι;
οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἕνεκ' ἤλυθον αἰχμητάων
δεῦρο μαχεσσόμενος, ἐπεὶ οὔ τί μοι αἴτιοί εἰσιν·
οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν οὐδὲ μὲν ἵππους,
οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ
καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἦ μάλα πολλὰ μεταξὺ
οὔρεά τε σκιόεντα θάλασσά τε ἠχήεσσα·
ἀλλὰ σοὶ ὦ μέγ' ἀναιδὲς ἅμ' ἑσπόμεθ' ὄφρα σὺ χαίρῃς,
τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάῳ σοί τε κυνῶπα
πρὸς Τρώων· τῶν οὔ τι μετατρέπῃ οὐδ' ἀλεγίζεις·
καὶ δή μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,
ᾧ ἔπι πολλ' ἐμόγησα, δόσαν δέ μοι υἷες Ἀχαιῶν.
οὐ μὲν σοί ποτε ἶσον ἔχω γέρας ὁππότ' Ἀχαιοὶ
Τρώων ἐκπέρσωσ' εὖ ναιόμενον πτολίεθρον·
ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυάϊκος πολέμοιο
χεῖρες ἐμαὶ διέπουσ'· ἀτὰρ ἤν ποτε δασμὸς ἵκηται,
σοὶ τὸ γέρας πολὺ μεῖζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε

146 **ἠέ** ep.-ἤ 3. | **ἐκπαγλότατε,** *ὑβριστικὸν γὰρ τὸ ἔκπαγλον καὶ ἀεικές.* || 147 **ὄφρα**, *ἵνα.* | **ἱλάσσεαι**-ἱλάσῃ 6./25./28. || 148 **τόν**-αὐτόν 21. || 149 **ἀναιδείην**-ἀναίδειαν 10. | **ἐπιειμένε**, *προφανῆ τὴν ἀναίδειαν ἔχων ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἔξω καὶ πᾶσιν ὁρωμένης ἐσθῆτος.* | **κερδαλεόφρον,** *δολιόβουλος, σκολιὰ βουλευόμενος.* S. || 150 **τοί** ep.-σοί., *τοῦτο κατὰ ἀγανάκτησιν, ἤτοι ἐπιτίμησιν.* || 151 **ἢ ὁδόν,** *φασὶ μέν τινες περὶ τοῦ πλοῦ λέγειν. ἐγὼ δὲ τὸν λόχον φημί, ἐπείπερ τὴν ὁδὸν λοχῶσι.* | **ἐλθέμεναι**-ἐλθεῖν 33. || 152 **ἤλυθον** ep.-ἦλθον. | **αἰχμητάων** ep.-αἰχμητῶν 8., *ὁ ἔπαινος τῶν πολεμίων καὶ λυπεῖ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλεῖ δόξαν φέρει, ὡς ἐπὶ γενναίους στρατεύσαντι.* || 153 **μαχεσσόμενος** ep.-μαχούμενος. | **οὔ τί μοι αἴτιοί εἰσιν,** *ἅμα μὲν δηλοῖ ὅτι οὐκ πρόφασιν τῆς στρατιᾶς ἔχει (ἄλλως γὰρ ἂν προβάσης αἰτίας εὐλόγου ἐστράτευσεν, ἢ διὰ βοῦς ἐλαθείσας ἢ διὰ δῃουμένην γῆν, οὐχὶ δ' ὡς οἱ Ἀτρεῖδαι διὰ πεπορνευκὸς γύναιον), ἅμα δέ γε παρεμφαίνει ὡς βιασθεὶς πρὸς Ἴλιον ἔπλευσεν.* || 155 **Φθίῃ** ep.-Φθίᾳ 10. | **ἐριβώλακι,** *ἡ εὔγειος γῆ.* S. | **βωτιανείρῃ** ep.-βωτιανείρᾳ 10., *ἡ βόσκουσα τοὺς ἄνδρας.* S. || 157 **οὔρεα**-ὄρη 4./18. | **θάλασσα**-θάλαττα 7. | **ἠχήεσσα,** *ἠχώδης, εὔηχος, θορυβώδης.* Hes. || 158 **ὄφρα**, *ἵνα.* || 159 **τιμὴν ἀρνύμενοι,** *Ζηνόδοτος γράφει «τιμὴν ἀρνύμενος», καὶ τὸν ἑξῆς ἠθέτηκεν. ἠγνόηκε δὲ ὅτι ἡ τιμὴ νῦν ἀντὶ τῆς τιμωρίας κεῖται· καὶ τὸ ἀρνύμενος οὐκ ἔστι λαμβάνων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ εἰσπραττόμενος παρὰ Τρώων.* | **Μενελάῳ**-Μενελέῳ 11. || 160 **τῶν**-ὧν 21. | **τῶν οὔ τι μετατρέπῃ,** *τῶν ἀκολουθησάντων· ἢ τῶν προπεπονημένων· ἢ τῶν Τρώων, ὧν ἀμελήσας περὶ παλλακιδίου διαλέγῃ.* || 162 **ᾧ ἔπι** ep.-ἐφ'ᾧ. | **δόσαν**-ἔδοσαν 29. | **υἷες** ep.-υἱοί. || 163 **ὁππότε**-ὁπότε 6. || 164 **Τρώων ἐκπέρσωσι**, *φανερὸν ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω (129), ὅτι περί τινος τῶν περιχώρων ἐστὶ πόλεων ὁ λόγος.* || 165 **πλεῖον** ep.-πλέον. | **πολυάϊκος,** *πολλὰς ὁρμὰς καὶ κινήσεις ἔχοντος τῶν μαχομένων.* Hes. | **πολέμοιο**-πολέμου 13. || 167 **ὀλίγον τε φίλον τε,** *φίλον διὰ τὸ ἐξ ἰδίων εἶναι κατωρθωμάτων· αὕτη γὰρ ἡ κτῆσις εὐφραίνει, ἡ δὲ ἐναντία ἐλέγχει.* ||

ἔρχομ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεί κε κάμω πολεμίζων.
νῦν δ' εἶμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὀΐω
ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.
Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα ἄναξ ἀνδρῶν ᾽Αγαμέμνων·
φεῦγε μάλ' εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, οὐδέ σ' ἔγωγε
λίσσομαι εἵνεκ' ἐμεῖο μένειν· πάρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι
οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.
ἔχθιστος δέ μοί ἐσσι διοτρεφέων βασιλήων·
αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε·
εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν·
οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσί τε σῇς καὶ σοῖς ἑτάροισι
Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω,
οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος· ἀπειλήσω δέ τοι ὧδε·
ὡς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρυσηΐδα Φοῖβος ᾽Απόλλων,
τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηΐ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἑτάροισι

168 **νῆας**-ναῦς 16. | **ἐπεί κε** ep.-ἐπεάν, *ἐπὴν κεκάμω, ᾽Αρίσταρχος γράφει «ἐπεί κε κάμω» ἵνα μὴ ᾖ διπλασιασμὸς ἐν τῷ ῥήματι. καὶ οὕτως ἡ συνήθης ἀνάγνωσις. οὕτω δὲ καὶ ῾Ηρωδιανὸς, φάσκων ὅτι «τὸ ἐπήν ἔχει τὸν ἄν, καὶ τίς χρεία ἐν δευτέρῳ αὐτὸν κεῖσθαι; οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τινὲς ἐπήν κε γράφουσι».* || 169 **Φθίηνδε** ep.-εἰς Φθίαν 10. || 170 **ἴμεν**-ἰέναι 33. | **νηυσί**-ναυσί 16. | **κορωνίσιν**, *καμπυλόπρυμνος.* Hes. || 171 **ἐών**-ὤν 32. | **ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν,** *πικρῶς φησι σκοπὸν συναγωγῆς χρημάτων αὐτῷ τὸν πόλεμον ἐξευρεῖν.* || 172 **τόν**-αὐτόν 21. || 173 **φεῦγε μάλ' ,** *τὴν ὑποχώρησιν φυγὴν ὀνομάζει καταισχύνων αὐτόν.* | **τοί** ep.-σοί. | **εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται,** *εἰ λίαν ὥρμησαι ...* **θυμός**, *τοῦτο τὸ ὄνομα παρὰ τῷ ποιητῇ – ἐπίφρονι βουλῇ.* || 174 **εἵνεκα**-ἕνεκα 3. | **ἐμεῖο** ep.-ἐμοῦ. | **πάρ' ἐμοί**-πάρεισιν ἐμοί. || 175 **κέ με τιμήσουσιν** 38. | **μητίετα** ep.-μητιέτης 9., *ὡς καὶ τὸ «ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες» (Hesiod. Th. 96), θαρσύνει δὲ τοὺς ἄλλους, παρατιθεὶς αὐτοῖς τὸν Δία ἀντὶ ᾽Αχιλλέως. τῇ δὲ πρὸς τὸν θεὸν κοινωνίᾳ οὐχ ὑπηρέτας αὐτοὺς πεποίηκεν, εἰς δὲ τὴν ἰσόθεον εὐεργεσίαν ἐξῆρε τοὺς ῞Ελληνας.* || 176 **ἐσσί** ep.-εἶ. | **διοτρεφέων** ep.-διοτρεφῶν 18.,*ὑπὸ Διὸς τεθραμμένος.* S. | **βασιλήων**-βασιλέων 17. || 177 **αἰεί** ep.-ἀεί. | **τοί** ep.-σοί. | **ἔρις τε φίλη,** *τὰ πλεονεκτήματα ὀνείδη μεθίστησιν, ὡς εἴ τις τὸν ἀνδρεῖον βίαιον καλεῖ καὶ τὸν σιωπηλὸν δόλιον.* || 178 **ἐσσί** ep.-εἶ. | **τό**-τοῦτο 21. | **θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν,** *εὐτυχίαν, οὐκ ἀρετὴν ἰδίαν αὐτῷ μαρτυρεῖ. πιθανῶς δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ᾽Αχιλλέως ἀορίστως ἔφη τὸ θεός, ἐπὶ δὲ αὐτοῦ ὡρισμένως φέρει τὸν Δία (175).* || 179 **νηυσί**-ναυσί 16. | **σῇς**-σαῖς 8. | **ἑτάροισιν** ep.-ἑταίροις 12. || 180 **Μυρμιδόνεσσιν**-Μυρμιδόνεσι 19. | **ἄνασσε,** *φασὶν Αἰγίνης τῆς ᾽Ασώπου ἐρασθῆναι τὸν Δία καί τῳ τῶν φίλων παρεικασθῆναι, καὶ εἰς Φλιοῦντα διακομίσαι, καὶ εἶθ' οὕτως αὐτῇ μιγῆναι. ἀδημονοῦντος δὲ τοῦ ἐκεῖσε βασιλεύοντος διὰ τὴν τῶν ἐνοικούντων σπάνιν, λέγουσι τὸν Δία τοὺς αὐτόθι μύρμηκας ἀνδρωθῆναι ποιῆσαι, τοῦ βασιλέως Αἴγιναν αἰτησαμένου καὶ αὐτῆς τὸν Δία παραπεισάσης. ἔνθεν τοὺς Μυρμιδόνας μυθολογοῦσι γενέσθαι.* | **σέθεν** ep.-σοῦ. || 181 **ὄθομαι,** *οὐ ταράσσομαι, παρὰ τὸν ὄτοβον τὸν τάραχον.* | **κοτέοντος** ep.-κοτοῦντος 32. || 182 **Φοῖβος,** *πιθανῶς οὐχ ὑπὸ τῶν ῾Ελλήνων φησὶν ἀφαιρεῖσθαι τὸ γέρας, ἵνα μὴ ὕποπτος γένηται ὡς μισῶν αὐτούς, διότι ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ὑπὸ ᾽Αχιλλέως, ἵνα μὴ οἱ ῞Ελληνες ᾽Αχιλλεῖ χάριν ἔχωσιν· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀφαιρεῖσθαί φησιν, ὡς οὐκ ἀνθρώπων ἥττων, ἀλλὰ θεοῦ γενόμενος. εὖ δὲ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ηὔξησεν, ὡς τοσοῦτον ᾽Αχιλλέως προῦχων ὅσον τοῦ θεοῦ ἀπολείπεται.* || 183 **τήν**-αὐτήν 21. | **ἑτάροισιν** ep.-ἑταίροις 12. ||

πέμψω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρῃον
αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας ὄφρ' ἐῢ εἰδῇς
ὅσσον φέρτερός εἰμι σέθεν, στυγέῃ δὲ καὶ ἄλλος
ἶσον ἐμοὶ φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην.
Ὣς φάτο· Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ', ἐν δέ οἱ ἦτορ
στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
ἢ ὅ γε φάσγανον ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὃ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρίζοι,
ἦε χόλον παύσειεν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
ἦος ὃ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
ἕλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, ἦλθε δ' Ἀθήνη
οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἧκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
στῆ δ' ὄπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλεΐωνα
οἴῳ φαινομένη· τῶν δ' ἄλλων οὔ τις ὁρᾶτο·
θάμβησεν δ' Ἀχιλεύς, μετὰ δ' ἐτράπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινὰ δέ οἱ ὄσσε φάανθεν·
καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
τίπτ' αὖτ' αἰγιόχοιο Διὸς τέκος εἰλήλουθας;
ἦ ἵνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο;
ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι ὀΐω·
ἧς ὑπεροπλίῃσι τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσσῃ.

184 **καλλιπάρῃον** ep.-καλλιπάρειον 3. || 185 **κλισίηνδε** ep.-εἰς κλισίαν 10. | **ὄφρα**, *ἵνα.* || 186 **σέθεν** ep.-σοῦ. | **στυγέῃ**-στυγῇ 32. || 187 **φάσθαι** ep.-φάναι, *ἀναιρεῖ τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἰσηγορίαν· διὸ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ φεύγουσιν, οὐ δυνάμενοι δικαιολογεῖσθαι αὐτῷ.* | **ὁμοιωθήμεναι** ep.-ὁμοιωθῆναι. || 188 **φάτο** ep.-ἔφη. | **γένετο**-ἐγένετο 29. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. || 189 **στήθεσσι**-στήθεσι 19. | **λασίοισι**-λασίοις 12., *σημαίνει δὲ καὶ τοῖς θερμοῖς· ἡ θέρμη γὰρ αἰτία τῆς ἐκφύσεως τῶν τριχῶν.* | **μερμήριξεν** ep.-ἐμερμήριξεν 29., *μερίζω μερμερίζω, καὶ ἐκτάσει μερμηρίζω ὡς δάπτω δαρδάπτω.* || 190 **ὅ**-αὐτός 21. | **ἐρυσσάμενος**-ἐρυσάμενος 6., *σπασάμενος.* || 191 **ὅ**-αὐτός 21. || 192 **ἦέ** ep.-ἤ., *ἡ γὰρ ὕβρις ἀνεζωπύρει, ἡ δὲ φρόνησις κατέστελλε. τοῦτο δὲ ὑποφαίνει διὰ τοῦ «κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν» (193).* | **ἐρητύσειε,** *κωλύσειε. ἐπειδὴ τὸ μὲν (sc. χόλος) διαχεόμενόν ἐστιν, ὡς ἐπὶ ὕδατος ῥέοντος εἶπε* **παύσειεν**. *ὁ δὲ θυμὸς ἐπειδὴ τὸ θῦόν ἐστι, τῷ* **ἐρητύσειεν** *ἐχρήσατο.* || 193 **ἦος**, *νῦν ἀντὶ τοῦ τέως.* | **ὅ**-αὐτός 21. | **ὥρμαινε,** *διενοεῖτο.* || 194 **ἕλκετο**-εἵλκετο 29. | **κολεοῖο**-κολέου 13. | **Ἀθήνη**-Ἀθηνᾶ 10. || 195 **πρό** … **ἧκε**-προῆκε 20. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 196 **φιλέουσα**-φιλοῦσα 32. || 197 **στῆ**-ἔστη 29. | **ὄπιθεν** ep.-ὄπισθεν. | **ἕλε**-εἷλε 29., **ξανθῆς κόμης,** *διὰ τούτου δὲ αἰνίττεται τὸ θερμὸν καὶ ὀργίλον τοῦ ἥρωος· οἱ γὰρ ξανθόχολοι τοιοῦτοι.* || 198 **οἴῳ** ep.-μόνῳ. | **ὁρᾶτο** ep.-ἑωρᾶτο. || 199 **θάμβησεν**-ἐθάμβησεν 29. | **Ἀχιλεύς**-Ἀχιλλεύς 5. | **μετά** … **ἐτράπετο**-μετετράπετο 20. || 200 **Ἀθηναίην** ep.-Ἀθηναίαν 10. | **οἱ** ep.-αὐτῇ. | **φάανθεν**-ἐφάνθησαν 3./24./29. || 201 **μίν** ep.-αὐτήν. | **φωνήσας,** *προσκαλεσάμενος, ἢ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰπών.* | **ἔπεα**-ἔπη 18. || 202 **αἰγιόχοιο** ep.-αἰγιόχου 13., *τοῦ ἀπὸ τῆς αἰγὸς ὀχὴν λαβόντος.* | **εἰλήλουθας**-ἐλήλυθας 3. || 203 **Ἀτρείδαο**-Ἀτρείδου 13. || 204 **ἔκ** … **ἐρέω**-ἐξερῶ 20./32. | **τοί** ep.-σοί. | **τό**-τοῦτο, ὅ 21. | **τελέεσθαι**-τελεῖσθαι 32. || 205 **ἧς ὑπεροπλίῃσι** ep.-ὑπεροπλίαις αὐτοῦ 8. | **ἄν** … **ὀλέσσῃ**-ἄν … ὀλέσῃ 6./38., *ὑπ' ἐμοῦ δέ φησιν ἀπολεῖται.* ||

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος, αἴ κε πίθηαι,
οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἧκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἕλκεο χειρί·
ἀλλ' ἤτοι ἔπεσιν μὲν ὀνείδισον ὡς ἔσεταί περ·
ὧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
καί ποτέ τοι τρὶς τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
ὕβριος εἵνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἴσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν.
Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
χρὴ μὲν σφωΐτερόν γε θεὰ ἔπος εἰρύσσασθαι
καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὥς γὰρ ἄμεινον·
ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.
Ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρέῃ κώπῃ σχέθε χεῖρα βαρεῖαν,
ἂψ δ' ἐς κουλεὸν ὦσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
μύθῳ Ἀθηναίης· ἣ δ' Οὔλυμπόνδε βεβήκει
δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.
Πηλεΐδης δ' ἐξαῦτις ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν
Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὔ πω λῆγε χόλοιο·

206 **τόν**-αὐτόν 21. | **προσέειπε**-προσεῖπε 3. | **'Αθήνη**-'Αθηνᾶ 10. | **γλαυκῶπις,** *φοβερὰ ἐν τῷ ὁρᾶσθαι. λαμπρόφθαλμος.* Hes. || 207 **αἴ κε** ep.-ἐάν. | **πίθηαι** ep.-πείσῃ 25. || 208 **πρό** . . . **ἧκε**-προῆκε 20. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 209 **φιλέουσα**-φιλοῦσα 32., *τὸ σφριγῶν τοῦ θυμοῦ μαλακοῖς ἰᾶται λόγοις. ὅμως ἐκδειματοῖ, καὶ τὸν ἐχθρὸν θεοφιλῆ εἶναι λέγουσα. οὐ πᾶς δὲ ὁ φιλῶν κήδεται ὡς λύκος ἄρνα.* || 210 **λῆγ' ἔριδος,** *τεχνικῶς λίαν οὐχ ἅμα πάσης αὐτὸν ἐκκόπτει τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὡς ἰατρὸς οἶνον ἀπαγορεύων ὕδωρ δίδωσιν, οὕτως διὰ τὸ τοῦ μείζονος ἐκτρέψαι συγχωρεῖ τὸ ὀλίγον.* | **ἕλκεο**-ἕλκου 25. || 211 **ἔσεται** ep.-ἔσται. || 212 **ἐξερέω**-ἐξερῶ 32. | **τό δέ**-τόδε 21. | **τετελεσμένον ἔσται,** *ὁ μὲν ὡς ἄνθρωπος «οἴω» (204), ἡ δὲ ὡς θεὸς διαβεβαιοῦται.* || 213 **τοί** ep.-σοί. | **τόσσα**-τόσα 6. | **παρέσσεται** ep.-παρέσται, *πόθεν δέ φασιν ἡ Ἀθηνᾶ οἶδεν, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς λήψεται πολλαπλάσια δῶρα; οὐδέπω γὰρ τῇ Θέτιδι τὴν Ἀχιλλέως τιμὴν ὑπέσχετο ὁ Ζεύς. ὅτι οὐ μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ὁ τυχὼν ἄνθρωπος γνοίη, ὅτι οἱ τοὺς κρείττους ἀτιμάσαντες, εἰ κινδυνεύσειαν, ἐπὶ τοὺς ὑβρισμένους καταφεύγουσιν.* || 214 **ὕβριος**-ὕβρεως 16. | **εἵνεκα**-ἕνεκα 3. | **ἴσχεο**-ἴσχου 25. | **πείθεο**-πείθου 25. || 215 **τήν**-αὐτήν 21. || 216 **σφωίτερον**, *πρὸς δύο ἀμείβεται· σφωΐτερόν ἐστι δυϊκόν.* | **εἰρύσσασθαι**-ἐρύσασθαι 3./6. || 218 **κέ** ep.-ἄν. || 219 **ἤ**, *δηλοῖ . . . τὸ ἔφη· «ἦ καὶ κυανέῃσιν» (528) . . . τοῦτο φιλῶς λεγόμενον καὶ περισπωμένως δηλοῖ σύνδεσμον παραπληρωματικὸν τὸν ἤτοι, ἴσον τῷ δή, οἷον «ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστι» (169), καὶ παραλλήλως «ἦ δὴ λοίγια ἔργα» (518).;* **ἀργυρέῃ**-ἀργυρῇ 14., *ἀργυροήλῳ. κώπη δὲ τὸ κωπίον, ἤγουν ἡ τοῦ ξίφους λαβή. βαρεῖαν δὲ τὴν πρώην ἐπτερωμένην τῷ θράσει, ἢ τὴν ἑτέρους τοῖς ὅπλοις βαρύνουσαν.* | **σχέθε** ep.-ἔσχε. || 220 **ἐς** ep.-εἰς. | **κουλεόν,** *παρὰ τὸ κοῖλον εἶναι.* | **ὦσε** ep.-ἔωσε. | **ἀπίθησεν**-ἠπίθησεν 29. || 221 **'Αθηναίης** ep.-Ἀθηναίας 10. | **ἣ**-αὐτή 21. | **Οὔλυμπόνδε**-εἰς Ὄλυμπον 4. | **βεβήκει**-ἐβεβήκει 29. || 222 **ἐς** ep.-εἰς. | **αἰγιόχοιο** ep.-αἰγιόχου 13., **μετά,** *ἀντὶ τοῦ ἐπί.* || 223 **ἐξαῦτις**-ἐξαῦθις. | **ἀταρτηροῖς,** *ἀτηροῖς.* | **ἐπέεσσιν**-ἔπεσιν 3./19. || 224 **προσέειπε**-προσεῖπε 3. | **λῆγε**-ἔληγε 29. | **χόλοιο**-χόλου 13. ||

οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
οὔτέ ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι
οὔτε λόχον δ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κὴρ εἴδεται εἶναι.
ἦ πολὺ λώϊόν ἐστι κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν
δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἴπῃ·
δημοβόρος βασιλεὺς ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
ἦ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδη νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὅρκον ὀμοῦμαι·
ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
οὐδ' ἀναθηλήσει· περὶ γάρ ῥά ἑ χαλκὸς ἔλεφε
φύλλά τε καὶ φλοιόν· νῦν αὖτέ μιν υἷες Ἀχαιῶν
ἐν παλάμῃς φορέουσι δικασπόλοι, οἵ τε θέμιστας
πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὃ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὅρκος·
ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἵξεται υἷας Ἀχαιῶν
σύμπαντας· τότε δ' οὔ τι δυνήσεαι ἀχνύμενός περ
χραισμεῖν, εὖτ' ἂν πολλοὶ ὑφ' Ἕκτορος ἀνδροφόνοιο
θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
χωόμενος ὅ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.
Ὣς φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ

225 **κραδίην** ep.-καρδίαν 10. | **ἐλάφοιο**-ἐλάφου 13., *Ἰσοκράτης (4, 142) Κόνωνι τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ τρία μαρτυρεῖ, ἐπιμέλειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν πολέμου. τούτων τὰ ἐναντία κατανοήσας Ἀγαμέμνονα ὀνειδίζει· ἐξ οἰνοποσίας μὲν γὰρ ἀμέλεια, ἀπιστία δὲ ἐξ ἀναιδείας, καὶ πολέμων ἀπειρίαν ἡ δειλία ἐργάζεται . . . λέγεται κραδίαν μὴ ἔχειν τὸ ἐλάφιον.* || 226 **ἐς** ep.-εἰς. | **λαῷ**-λεῷ 11. | **θωρηχθῆναι,** *καθοπλισθῆναι.* Hes. || 227 **ἀριστήεσσιν**-ἀριστεῦσι 17./19., *ἀνδρεῖος.* Hes. || 228 **τό**-τοῦτο 21. || 229 **λώϊον**-λῷον 3. || 230 **ἀποαιρεῖσθαι** ep.-ἀφαιρεῖσθαι 3. | **σέθεν** ep.-σοῦ. | **ἀντίον εἴπῃ**, *ὡς ἀφαιροῦντα τὴν ἰσολογίαν διαβάλλει.* || 231 **δημοβόρος,** *κινητικὰ ταῦτα τοῦ πλήθους· μεγίστη κατηγορία τὸ σφετερίζεσθαι τὰ κοινά.* | **οὐτιδανοῖσιν** ep.-οὐτιδανοῖς 12., *οὐτισί.* || 233 **ἔκ** . . . **ἐρέω**-ἐξερῶ 20./32. | **τοί** ep.-σοί. | **ἐπί** . . . **ὀμοῦμαι**-ἐπομοῦμαι 20., *ἐπόμνυσθαί ἐστι τὸ ὑπισχνούμενον ὁμόσαι, ἀπομνύναι δὲ τὸ ἀποφάσκειν. μέγαν δὲ ὅρκον ἢ τὸν κοινὸν τῶν ὅρκων ἢ τὸν ὡς ἀληθῶς παρ' αὐτοῦ τελεσθησόμενον.* || 234 **τό**-ὅ 21. || 235 **ὄρεσσι**-ὄρεσι 19. || 236 **ῥά** ep.-ἄρα. | **ἑ** ep.-αὐτό. || 237 **μίν** ep.-αὐτό. | **υἷες** ep.-υἱοί. || 238 **παλάμῃς**-παλάμαις 8. | **φορέουσι**-φοροῦσι 32., **θέμιστας**, *νόμους, δίκας.* Hes. || 239 **εἰρύαται** ep.-εἰρυμένοι εἰσιν 27., *εἰς δικαιοσύνην παρακαλεῖ τοὺς ἄρχοντας, εἴγε τὸ δίκαιον ἐγχειρίζει αὐτοῖς ὁ Ζεύς, παραφθειρομένου δὲ αὐτοῦ δίκας δώσουσι Διΐ. ἢ ὅτι οὕπω νομογραφίας οὔσης ὁ λόγος τῶν βασιλέων νόμος ἦν.* | **τοί** ep.-σοί. | **ἔσσεται** ep.-ἔσται. || 240 **Ἀχιλλῆος**-Ἀχιλλέως 17. | **ἵξεται** ep.-ἱκνεῖται. | **υἷας** ep.-υἱούς. || 241 **δυνήσεαι**-δυνήσῃ 25. | **ἀχνύμενος,** *λυπούμενος.* Hes. || 242 **εὖτ' ἄν** ep.-ὅταν. | **ἀνδροφόνοιο**-ἀνδροφόνου 13. || 243 **θνήσκοντες πίπτωσι,** *ἀναστροφὴ ὁ τρόπος.* || 244 **χωόμενος**-χώμενος 32. | **ὅ τ'** ep.-ὅτι || 245 **φάτο** ep.-ἔφη 29. | **ποτί**, ep.-πρός. | **βάλε**-ἔβαλε 29. | **γαίῃ**, *γῇ.*, *νῦν μὲν τὸν Ἀχιλλέα, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσείᾳ (II. 80–1) τὸν Τηλέμαχον ποιῶν τὸ σκῆπτρον ἀποτιθεμένους, ἐπ' ἐκείνου μὲν καὶ πλῆθος ἐξέχεε δακρύων (καὶ γὰρ νεώτερος, καὶ αἱ συμφοραὶ δειναί). ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς οὐ μάλα ὀλοφύρεται· οὔτε γὰρ ὁμοίως νέος, καὶ περὶ γυναικὸς ἡ μάχη . . . ὁ θυμὸς τὰ μετὰ χεῖρας ἐχόμενα ῥίπτει.* ||

χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἕζετο δ' αὐτός·
Ἀτρεΐδης δ' ἐτέρωθεν ἐμήνιε· τοῖσι δὲ Νέστωρ
ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς Πυλίων ἀγορητής,
τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή·
τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
ἐφθίαθ', οἵ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο
ἐν Πύλῳ ἠγαθέῃ, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσεν·
ὅ σφιν ἐὺ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
ὦ πόποι ἦ μέγα πένθος Ἀχαιΐδα γαῖαν ἱκάνει·
ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες
ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
εἰ σφῶϊν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιϊν,
οἳ περὶ μὲν βουλὴν Δαναῶν, περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι.
ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐστὸν ἐμεῖο·
ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέ περ ὑμῖν
ἀνδράσιν ὡμίλησα, καὶ οὔ ποτέ μ' οἵ γ' ἀθέριζον.
οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι,
οἷον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν
Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον
Θησέα τ' Αἰγεΐδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν·

246 **χρυσείοις**-χρυσοῖς 3./14. | **ἥλοισι**-ἥλοις 12. || 247 **τοῖσι**-αὐτοῖς 12./21. || 248 **ἀνόρουσε** ep.-ἀνώρουσε 29. || 249 **τοῦ** ep.-οὗ 22. | **γλώσσης**-γλώττης 7. | **ῥέεν**-ἔρει 29./32., *«μέλιτος» διὰ τὸ πείθειν, «ῥέεν» δὲ διὰ τὸ ἀνεμπόδιστον. ἔοικε δὲ ἀποτείνεσθαι εἰς ἑαυτὸν ὁ κατὰ συλλογισμὸν ἔπαινος.* || 250 **τῷ**-αὐτῷ 21., **γενεαί**, *ἡ γενεὰ τριάκοντα ἔτη ἔχει· δύο οὖν γενεὰς πληρώσας εἰς τὴν τρίτην κατελέγετο, ὥστε δύο γενεαὶ ἀνθρώπων ἐφθάρησαν. οὐχ ὅτι δὲ ἀνθρώπους φησὶν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ δύο περιοδικὰς γενεάς, τουτέστι τὰς καλουμένας δύο γενεὰς ἀνθρωπείας, ὡσεὶ ἔλεγε δύο τριακονταετίας. οὕτω δὲ ζώντων τινῶν τῶν σὺν αὐτῷ ἀνθρώπων, ὅμως αἱ γενεαὶ ἂν εἶεν ἐφθαρμέναι. αὐτὸς δὲ ναύαρχος ἦν τῶν ἐν τῇ τρίτῃ γενεᾷ γενομένων, οἳ ἦγον τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν.* | **μερόπων**, *ἄνθρωποι· διὰ τὸ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὄπα, ἤγουν τὴν φωνήν. ἢ ἀπὸ Μέροπος, τοῦ πατρὸς Φαέθοντος, Κῳάφου. λέγονται δὲ καὶ Κῷοι Μέροπες· καὶ ὄρνεά τινα, ὡς Ἀριστοτέλης.* || 251 **ἐφθίαθ**ο ep.-ἐφθιμένοι ἦσαν 27. | **οἵ** ep.-αὐτῷ. | **ἅμα,** *τὸ «ἅμα» ἐπὶ καιροῦ, τὸ ὁμοῦ ἐπὶ τόπου.* | **τράφεν**-ἐτράφησαν 29./24. || 252 **ἠγαθέῃ** ep.-ἠγαθέᾳ 10. | **τριτάτοισιν** ep.-τρίτοις 12., *τοῖς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γενέσεως τρίτην ἡλικίαν ἄγουσιν.* | **ἄνασσεν**-ἤνασσεν 29. || 253 **ὅ**-οὗτος 21. | **σφίν** ep.-αὐτοῖς. | **ἀγορήσατο**-ἠγορήσατο 29. | **μετέειπεν**-μετεῖπεν 3. || 254 **'Αχαιΐδα**-'Αχαΐδα 3. | **γαῖαν** ep.-γῆν. || 255 **κέν** ep.-ἄν. | **Πριάμοιο**-Πριάμου 13. || 256 **κέν** ep.-ἄν. | **κεχαροίατο** ep.-χαρείησαν 36. || 257 **σφῶϊν** ep.-σφῷν. | **πυθοίατο**-πύθοιντο 27. || 259 **πίθεσθε** ep.-πείσασθε. | **ἐμεῖο** ep.-ἐμοῦ. || 260 **ἠέ** ep.-ἤ. || 261 **οἵ**-αὐτοί 21. | **ἀθέριζον** ep.-ἠθέριζον 29., *ἀποδοκιμάζειν, ἀτιμάζειν.* Hes. || 262 **ἴδον**-εἶδον 29. | **ἀνέρας** ep.-ἄνδρας, *ἀπολογούμενος ὑπὲρ ὧν ἠλάττωσεν αὐτούς, οὐδὲ ἔσεσθαι τοιούτους λέγει, τοῖς γὰρ ἀποθανοῦσιν οὐδεὶς φθονεῖ, ἐπειδὴ τὸ ἀπὸν ἀνεμποδίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. οὐ παρέθετο δὲ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ πεπραγμένα ἑαυτῷ ἐν τῷ πρὸς Ἠλείους πολέμῳ· οὐ γὰρ οὕτω τὸν Ἀγαμέμνονα πείθειν προῃρεῖτο ὡς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν εἶδε σπώμενον τὸ ξίφος. καλῶς οὖν ἀπὸ Θετταλικῶν παραινεῖ, ἐπεὶ κἀκείνοις περὶ γυναικῶν ἦν ἡ στάσις, ἵν' ἐξ ἑτοίμου τῷ μύθῳ τούτῳ πείσῃ αὐτόν.* || 263 **λαῶν**-λεῶν 11. || 265 **ἀθανάτοισιν**-ἀθανάτοις 12. ||

κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο
φηρσὶν ὀρεσκῴοισι καὶ ἐκπάγλως ἀπόλεσσαν.
καὶ μὲν τοῖσιν ἐγὼ μεθομίλεον ἐκ Πύλου ἐλθὼν
τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί·
καὶ μαχόμην κατ' ἔμ' αὐτὸν ἐγώ· κείνοισι δ' ἂν οὔ τις
τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο·
καὶ μέν μευ βουλέων ξύνιεν πείθοντό τε μύθῳ·
ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὔμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον·
μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθός περ ἐὼν ἀποαίρεο κούρην,
ἀλλ' ἔα ὥς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας υἱες Ἀχαιῶν·
μήτε σὺ Πηλείδη, θελ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ
ἀντιβίην, ἐπεὶ οὔ ποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ,
ἀλλ' ὅ γε φέρτερός ἐστιν ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει.
Ἀτρεΐδη σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος· αὐτὰρ ἔγωγε
λίσσομ' Ἀχιλλῆϊ μεθέμεν χόλον, ὃς μέγα πᾶσιν
ἕρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο.
Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·

266 **κάρτιστοι** ep.-κράτιστοι. | **κεῖνοι** ep.-ἐκεῖνοι. | **τράφεν**-ἐτράφησαν 24./29. || 267 **κάρτιστοι** ep.-κράτιστοι. | **ἔσαν** ep.-ἦσαν. | **καρτίστοις** ep.-κρατίστοις. || 268 **ὀρεσκῴοισι**-ὀρεσκῴοις 12. | **ἀπόλεσσαν**-ἀπώλεσαν 6./29., *κάρτιστοι μὲν οὗτοι τῶν ἀνδρῶν· ἐκεῖνοι δὲ κράτιστοι πρὸς τὰ λοιπὰ συγκρινόμενοι θηρία. ἐκ Στίλβης μὲν οὖν τῆς Πηνειοῦ κόρης καὶ Ἀπόλλωνος γέγονε Λαπίθης, ἀφ' οὗ Λαπίθαι. ἑξήκοντα δὲ τοὺς ἐπισημοτάτους αὐτῶν καταλέγει Πορφύριος. οἱ δὲ Κένταυροι κατὰ μὲν τοὺς ποιητὰς λέγονται Ἰξίονος καὶ Νεφέλης· τινὲς δὲ Δουλίδι Ἰξίονα μιγῆναι, ἅμα δὲ καὶ Πήγασον τὸν πτερωτὸν κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, ἐξ ὧν γενέσθαι Κένταυρον, ἀφ' οὗ πολὺ πλῆθος γίνεται. ὁ δὲ Χείρων δοκεῖ ἐκ Κρόνου γεγενῆσθαι. ἀσελγεῖς δὲ λίαν γεγόνασιν. ἐκ Φολόης δὲ αὐτοὺς Ἡρακλῆς ἐδίωξεν· εἶτα ἦκον εἰς τὸ Πήλιον.* || 269 **τοῖσι** ep.-αὐτοῖς 21. | **μεθομίλεον** ep.-μεθωμίλουν 29./32., *οὐκ εἶπεν ἐπεκούρουν οὐδὲ συνεμάχουν· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς συνεμάχει μὴ ὢν καὶ παρόμοιος.* || 270 **ἀπίης**-ἀπίας 10., *ἀντὶ ἀπούσης, τῆς πόρρωθεν οὔσης, ἐκ τοῦ ἴημι.* | **γαίης** ep.-γῆς. | **καλέσαντο**-ἐκαλέσαντο 29., *δόξης ἕνεκεν τοῦτό φησιν, ὅτι μετεπέμψαντο καὶ οὕτως ἦκεν.* || 271 **μαχόμην**-ἐμαχόμην 29. | **ἔμ' αὐτόν** ep.-ἐμαυτόν, *οὕτως κατὰ παράθεσιν ἐν δύο ἐμὲ αὐτόν· σύνθετος γὰρ ἀντωνυμία παρὰ τῷ ποιητῇ οὐκ ἔστιν.* | **κείνοισι** ep.-ἐκείνοις 12., *Κενταύροις.* || 272 **τῶν**-τούτων 21. | **μαχέοιτο** ep.-μάχοιτο 3. || 273 **μεῦ** ep.-ἐμοῦ 14. | **βουλέων**-βουλῶν 8. | **ξύνιεν**-ξυνίεσαν 24. | **πείθοντο**-ἐπείθοντο 29. || 274 **πίθεσθε** ep.-πείσασθε. | **ὔμμες** ep.-ὑμεῖς. || 275 **ἐὼν**-ὤν 32. | **τόνδ' ... ἀποαίρεο** ep.-ἀφαιροῦ, *ἀρχαϊκῶς «τόνδε» ἀφαιροῦ, ἀντὶ «τοῦδε». . . προκαταστέλλει δὲ τὸν θυμὸν διὰ τοῦ «ἀγαθός», ὅ ἐστι μὴ θελήσῃς ἀνάξια σαυτοῦ ποιεῖν. τὸ δὲ «ἀποαίρεο» Ἀττικόν.* | **κούρην**-κόρην 4. || 276 **οἳ** ep.-αὐτῷ. | **δόσαν**-ἔδοσαν 29. | **υἱες** ep.-υἱοί. || 277 **ἐριζέμεναι**-ἐρίζειν 33. | **βασιλῆι**-βασιλεῖ 17. || 278 **ἀντιβίην** ep.-ἀντιβίαν 10. | **ὁμοίης**-ὁμοίας 10. | **ἔμμορε**, *ἔτυχεν, ἔλαχεν, ἐκλήρωσεν.* || 280 **ἐσσί** ep.-εἶ. | **γείνατο** ep.-ἐγείνατο 29. || 281 **ὅ**-οὗτος 21. | **πλεόνεσσιν** ep.-πλειόνεσιν 19. || 282 **τεόν** ep.-σόν. || 283 **Ἀχιλλῆι**-Ἀχιλλεῖ 5./17. | **μεθέμεν**-μεθεῖναι 33. || 284 **Ἀχαιοῖσιν**-Ἀχαιοῖς 12. | **πολέμοιο κακοῖο**-πολέμου κακοῦ 13., *ὑφοῖ δὲ Ἀχιλλέα ὡς δίχα αὐτοῦ οὐδὲν ὄντων τῶν ἄλλων Ἀχαιῶν.* || 285 **τόν**-αὐτόν 21. ||

ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα γέρον κατὰ μοῖραν ἔειπες·
ἀλλ' ὅδ' ἀνὴρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων,
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν, ἅ τιν' οὐ πείσεσθαι ὀΐω·
εἰ δέ μιν αἰχμητὴν ἔθεσαν θεοὶ αἰὲν ἐόντες
τοὔνεκά οἱ προθέουσιν ὀνείδεα μυθήσασθαι;
Τὸν δ' ἄρ' ὑποβλήδην ἠμείβετο δῖος Ἀχιλλεύς·
ἦ γάρ κεν δειλός τε καὶ οὐτιδανὸς καλεοίμην
εἰ δὴ σοὶ πᾶν ἔργον ὑπείξομαι ὅττί κεν εἴπῃς·
ἄλλοισιν δὴ ταῦτ' ἐπιτέλλεο, μὴ γὰρ ἔμοιγε
σήμαιν'· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι σοὶ πείσεσθαι ὀΐω.
ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι·
χερσὶ μὲν οὔ τοι ἔγωγε μαχήσομαι εἵνεκα κούρης
οὔτε σοὶ οὔτέ τῳ ἄλλῳ, ἐπεί μ' ἀφέλεσθέ γε δόντες·
τῶν δ' ἄλλων ἅ μοί ἐστι θοῇ παρὰ νηῒ μελαίνῃ
τῶν οὐκ ἄν τι φέροις ἀνελὼν ἀέκοντος ἐμεῖο·
εἰ δ' ἄγε μὴν πείρησαι ἵνα γνώωσι καὶ οἵδε·
αἶψά τοι αἷμα κελαινὸν ἐρωήσει περὶ δουρί.
Ὣς τὼ γ' ἀντιβίοισι μαχεσσαμένω ἐπέεσσιν
ἀνστήτην, λῦσαν δ' ἀγορὴν παρὰ νηυσὶν Ἀχαιῶν·
Πηλεΐδης μὲν ἐπὶ κλισίας καὶ νῆας ἐΐσας
ἤϊε σύν τε Μενοιτιάδῃ καὶ οἷς ἑτάροισιν·
Ἀτρεΐδης δ' ἄρα νῆα θοὴν ἅλα δὲ προέρυσσεν,

286 **ἔειπες**-εἶπες 3. ‖ 287 **περί** … **ἔμμεναι**-περιεῖναι 20./33. ‖ 288 **κρατέειν**-κρατεῖν 32. | **πάντεσσι** ep.-πᾶσι 19., *ἴδιον τῶν θυμουμένων ἐπανακυκλοῦν τὰ αὐτά· οὐδέποτε γὰρ οἴονται ἱκανῶς εἰρηκέναι οἱ θυμούμενοι. καλεῖται δὲ τὸ σχῆμα ἐπιβολή, ἐν μιᾷ περιόδῳ ἀρχὰς πλείους ἐπιφερόμενον … ἐκτὸς εἰ μὴ τὸ κρατεῖν σημαίνει τὸ νικᾶν, ἄρχειν δὲ τὸ ἀνάσσειν, ἐπιτάσσειν δὲ τὸ σημαίνειν.* ‖ 290 **μίν** ep.-αὐτόν. | **αἰέν** ep.-ἀεί. | **ἐόντες**-ὄντες 32. ‖ 291 **τοὔνεκα**-τούτου ἕνεκα 2./21. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **προθέουσιν** ep.-προτιθέασιν. | **ὀνείδεα**-ὀνείδη 18., *τοῦ δευτέρου στίχου (291.) πευστικῶς ἀναγινωσκομένου γίνεται ὁ λόγος τοιοῦτος· εἰ δὲ πολεμικὸν αὐτὸν ἐποίησαν οἱ θεοί, ἄρα ὀφείλει διὰ τοῦτο ἄλλοις ὀνειδίζειν.* ‖ 292 **τόν**-αὐτόν 21. | **ὑποβλήδην,** *ὑποβάλλων τὸν λόγον πρὶν σιωπῆσαι τὸν λέγοντα, ἄλλοι ὑπολαμβάνων.* Hes. ‖ 293 **κέν** ep.-ἄν. | **καλεοίμην**-καλοίμην 32. ‖ 294 **ὅττι**-ὅ τι 6. | **κέν** ep.-ἄν. ‖ 295 **ἄλλοσιν**-ἄλλοις 12. | **ἐπιτέλλεο**-ἐπιτέλλου 25. ‖ 297 **τοί** ep.-σοί. | **ἐρέω**-ἐρῶ 32. | **ἐνί** ep.-ἐν. | **βάλλεο**-βάλλου 25. | **σῇσι**-σαῖς 8. ‖ 298 **μαχήσομαι** ep.-μαχοῦμαι. | **εἵνεκα**-ἕνεκα 3. | **κούρης**-κόρης 4. ‖ 299 **ἀφέλεσθε**-ἀφείλεσθε 29., *ἔργῳ δὲ κοινωνεῖ εἰς ἅπαντας, τὴν αἰτίαν τῆς ἀφαιρέσεως ἀγνοῶν.* ‖ 301 **τῶν**-τούτων 21. | **ἀέκοντος** ep.-ἄκοντος. | **ἐμεῖο** ep.-ἐμοῦ. ‖ 302 **εἰ δ' ἄγε**, *εἰ δὲ βούλει, ἄγε.* | **γνώωσι**-γνῶσι 3. ‖ 303 **τοί** ep.-σοί. | **δουρί** ep.-δόρατι., **ἐρωήσει,** *παρὰ τὴν ἐρωήν, ὁρμήσει. ἐναργῶς δὲ πεφάνταστα τὸ περὶ τὸ δόρυ μεθ' ὁρμῆς ἐκχεόμενον αἷμα. καὶ ταύτας ἐμψύχους ἔλεγεν εἶναι παρ' αὐτῷ τὰς λέξεις Ἀριστοτέλης.* ‖ 304 **τώ**-αὐτώ 21. | **ἀντιβίοισι** ep.-ἀντιβίοις, *ἐξ ἐναντίας.* Hes. | **μαχεσσαμένω** ep.-μαχησαμένω 6. | **ἐπέεσσιν**-ἔπεσιν 3./19. ‖ 305 **ἀνστήτην**-ἀνεστήτην 29. | **λῦσαν**-ἔλυσαν 29. | **ἀγορήν**-ἀγοράν 10. | **νηυσίν**-ναυσίν 16. ‖ 306 **νῆας**-ναῦς 16. ‖ 307 **ἤϊε** ep.-ᾔει. | **ἤϊε σύν τε Μενοιτιάδῃ,** *εἰκότως τῷ Ἀχιλλεῖ θυμικῷ ὄντι ἥπιος ὢν Πάτροκλος πάρεστι πρὸς τὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ μαλάσσειν.* | **οἷς ἑτάροισιν** ep.-ἑταίροις αὐτοῦ 12. ‖ 308 **νῆα**-ναῦν 16. | **προέρυσσεν**-προείρυσεν 6./29. ‖

ἔν δ' ἐρέτας ἔκρινεν ἐείκοσιν, ἕς δ' ἑκατόμβην
βῆσε θεῷ, ἀνὰ δὲ Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον
εἷσεν ἄγων· ἔν δ' ἀρχὸς ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
Οἳ μὲν ἔπειτ' ἀναβάντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα,
λαοὺς δ' Ἀτρεΐδης ἀπολυμαίνεσθαι ἄνωγεν·
οἳ δ' ἀπελυμαίνοντο καὶ εἰς ἅλα λύματα βάλλον,
ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τελησσάσας ἑκατόμβας
ταύρων ἠδ' αἰγῶν παρὰ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο·
κνίση δ' οὐρανὸν ἶκεν ἑλισσομένη περὶ καπνῷ.
Ὣς οἳ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατόν· οὐδ' Ἀγαμέμνων
λῆγ' ἔριδος τὴν πρῶτον ἐπηπείλησ' Ἀχιλῆϊ,
ἀλλ' ὅ γε Ταλθύβιόν τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε,
τώ οἱ ἔσαν κήρυκε καὶ ὀτρηρὼ θεράποντε·
ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος·
χειρὸς ἑλόντ' ἀγέμεν Βρισηΐδα καλλιπάρῃον·
εἰ δέ κε μὴ δώῃσιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι
ἐλθὼν σὺν πλεόνεσσι· τό οἱ καὶ ῥίγιον ἔσται.
Ὣς εἰπὼν προΐει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
τὼ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο,
Μυρμιδόνων δ' ἐπί τε κλισίας καὶ νῆας ἱκέσθην,
τὸν δ' εὗρον παρά τε κλισίῃ καὶ νηῒ μελαίνῃ
ἥμενον· οὐδ' ἄρα τώ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς.

309 **ἔν** ... **ἔκρινεν**-ἐνέκρινεν 20. | **ἐείκοσιν**-εἴκοσιν 3. | **ἐς** ... **βῆσε** ep.-εἰσέβησε 20./29. || 310 **καλλιπάρῃον** ep.-καλλιπάρειον 3. || 311 **εἷσεν** ep.-ἧκε. | **ἐν** ... **ἔβη**-ἐνέβη 20. || 313 **λαούς**-λεώς 11. | **ἄνωγεν**-ἤνωγεν 29. || 314 **βάλλον**-ἔβαλλον 29., *ἀπεκαθαίροντο καὶ εἰς τὴν θάλατταν τὰ περιττώματα καὶ καθάρματα ἔβαλλον ... φύσει γὰρ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καθαρτικόν.* | **λύματα,** *τὰ ῥυπάσματα τοῦ σώματος. τὰ γὰρ τῆς νόσου, τουτέστι τὰ καθάρματα.* Hes. || 316 **ἀτρυγέτοιο** ep.-ἀτρυγέτου 13., *ἀκάρπου ἀβύσσου καὶ ἀπείρου.* Hes. || 317 **κνίση** ep.-κνῖσα., **ἑλισσομένη περὶ καπνῷ,** *ὑπ' ὄψιν ἤγαγεν ἅμα τῷ μέλανι τοῦ καπνοῦ συναναμισγομένην τὴν λευκότητα τῆς πιμελῆς φανταστικῶς.* || 318 **τά**-ταῦτα 21. | **πένοντο** ep.-ἐπένοντο 29. || 319 **λῆγε**-ἔληγε 29. | **τήν**-ἥν 21. | **Ἀχιλῆι**-Ἀχιλλεῖ 5./17. || 320 **ὅ**-αὐτός 21. | **προσέειπε**-προσεῖπε 3. || 321 **τώ**-ὥ 21. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **ἔσαν** ep.-ἦσαν. || 322 **κλισίην**-κλισίαν 10. | **Πηληϊάδεω**-Πηλείδου 3./13. | **Ἀχιλῆος**-Ἀχιλλέως 5./17. || 323 **ἀγέμεν**-ἄγειν 33., *ἀντὶ προστακτικοῦ τοῦ ἄγε.* | **καλλιπάρῃον** ep.-καλλιπάρειον 3., *βασιλικὸν τὸ ἀπόλυτον τῆς φράσεως καὶ τὸ δι' ἄλλων πειρᾶσθαι καὶ οὕτως ἐπιχειρεῖν. ὑβριστικὸν δὲ καὶ τοῦτο· οὐ γὰρ ἐντυχεῖν Ἀχιλλεῖ κελεύει, ἀλλ' ὡς κενῆς οὔσης τῆς νεὼς ἄγειν αὐτήν.* || 324 **εἰ** ... **κέ** ep.-ἐάν. | **δώῃσιν** ep.-δῷ 23. | **κέν** ... **ἕλωμαι** 38. || 325 **πλεόνεσσιν** ep.-πλειόνεσι 19. | **τό**-ὅ 21. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. || 326 **προΐει,** *ἀντὶ τοῦ συνεχῶς ἐπέταττεν.* | **κρατέρον** ep.-καρτέρον. | **ἐπί** ... **ἔτελλε**-ἐπέτελλε 20. || 327 **τώ**-ὥ 21. | **ἀέκοντε**-ἄκοντε 3. | **βάτην**-ἐβάτην 29., *εἰκότως· καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα γὰρ δεδοίκασι καὶ πρὸς ὃν ἀποστέλλονται.* | **ἀτρυγέτοιο** ep.-ἀτρυγέτου 13. || 328 **νῆας**-ναῦς 16. || 329 **τόν**-αὐτόν 21. | **κλισίῃ**-κλισίᾳ 10. | **νηῒ μελαίνῃ,** *διὰ τῆς μελαίνης νηὸς τὸ σκυθρωπὸν τῆς ἕδρας δηλοῖ.* || 330 **τώ**-αὐτώ 21. | **γήθησεν**-ἐγήθησεν 29., *ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἀκουστέον· οὐκ ἐγήθησεν, ἀλλ' ἐλυπήθη ... ὁ τρόπος ἀντίφρασις.* ||

τὼ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω βασιλῆα
στήτην, οὐδέ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο·
αὐτὰρ ὃ ἔγνω ᾗσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·
χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
ἆσσον ἴτ'· οὔ τί μοι ὔμμες ἐπαίτιοι ἀλλ' Ἀγαμέμνων,
ὃ σφῶϊ προΐει Βρισηΐδος εἵνεκα κούρης.
ἀλλ' ἄγε διογενὲς Πατρόκλεες ἔξαγε κούρην
καί σφωϊν δὸς ἄγειν· τὼ δ' αὖτὸ μάρτυροι ἔστων
πρός τε θεῶν μακάρων πρός τε θνητῶν ἀνθρώπων
καὶ πρὸς τοῦ βασιλῆος ἀπηνέος εἴ ποτε δ' αὖτε
χρειὼ ἐμεῖο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
τοῖς ἄλλοις· ἦ γὰρ ὅ γ' ὀλοιῇσι φρεσὶ θύει,
οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
ὅππως οἱ παρὰ νηυσὶ σόοι μαχέοιντο Ἀχαιοί.
Ὣς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπείθεθ' ἑταίρῳ,
ἐκ δ' ἄγαγε κλισίης Βρισηΐδα καλλιπάρῃον,
δῶκε δ' ἄγειν· τὼ δ' αὖτις ἴτην παρὰ νῆας Ἀχαιῶν·

331 **τώ**-τούτω 21. | **ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω,** *δύο δὲ ταῦτα συμβαίνειν περὶ τοὺς χρηστοὺς ἀεὶ ὁ ποιητής φησιν, αἰδῶ καὶ φόβον.* | **βασιλῆα**-βασιλέα 17. || 332 **στήτην**-ἐστήτην 29. | **μίν** ep.-αὐτόν. | **προσεφώνεον**-προσεφώνουν 32. | **ἐρέοντο**-ἐροῦντο 32., *τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν τι παροξυντικόν, τὸ δὲ θωπεῦσαι δουλοπρεπές. πρῶτος δὲ Ὅμηρος πρόσωπα κωφὰ παρήγαγεν εἰς τὴν τραγῳδίαν.* || 333 **ὅ**-αὐτός 21. | **ᾗσιν** … **φρεσί** ep.-φρεσί αὐτοῦ. | **ἐνί** ep.-ἐν. | **φώνησεν**-ἐφώνησεν 29. || 334 **Διὸς ἄγγελοι,** *ἢ ὅτι τὰς ἑορτὰς αὐτοῦ ἀγγέλλουσιν, ἢ ὅτι ἀπὸ Ἑρμοῦ εἰσιν, ὃς ἄγγελος Διός. καλῶς δὲ οὐκ Ἀγαμέμνονος ἔφη, ἀλλ' ἀνδρῶν καὶ Διός, οἷς δικαίως ὑπηρετοῦσι· τούτῳ γὰρ ἀδίκως. κοινὸς δὲ νόμος μὴ ἀδικεῖσθαι κήρυκα· ἱεροὶ γὰρ οὗτοι καὶ τὰ πρὸς θυσίαν ἑτοιμάζοντες.* || 335 **ὔμμες** ep.-ὑμεῖς. | **ἐπαίτιοι,** *πεπαιδευμένως· οὐ γὰρ δεῖ τὰς αἰτίας ἐφ' ἑτέρους μετάγειν ὡς κύνα κατὰ τοῦ βεβλημένου λίθου.* || 336 **ὅ**-ὅς 21. | **σφῶι** ep.-σφώ. | **εἵνεκα**-ἕνεκα 3. | **κούρης**-κόρης 4. || 337 **κούρην**-κόρην 4., **Πατρόκλεες** ep.-Πατρόκλεις, *ἐξαίρει πάλιν τὸ πρόσωπον· τοῖς γὰρ τῶν φίλων γνησιωτάτοις εἰώθαμεν πιστεύειν τὰ γύναια.* || 338 **καὶ σφωϊν**-καὶ αὐτοῖν | **τώ**-τούτω 21. | **μάρτυροι ἔστων,** *μαρτύρεται τὸν κήρυκε, ὅπως μὴ δοκῇ προδότης εἶναι ὑπερορῶν τοὺς Ἀχαιοὺς ἀναιρουμένους. τὰ δὲ ἄλλα οὐχ ἅπτεται Ἀγαμέμνονος, ὅπως μὴ δοκῇ μικροφυχεῖν ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει.* || 340 **βασιλῆος**-βασιλέως 17. | **ἀπηνέος**-ἀπηνοῦς 18., *«ἀναιδέος», εὐεπίφορον γὰρ εἶναι (sc. φησί) τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸ ἀναιδῆ καλεῖν τὸν Ἀγαμέμνονα.* || 341 **χρειώ**-χρέω 3. | **ἐμεῖο** ep.-ἐμοῦ. | **ἀεικέα**-ἀεικῆ 18. || 342 **ὅ**-αὐτός 21. | **ὀλοιῇσι** ep.-ὀλοιαῖς 8. | **φρεσὶ θύει,** *ἐμφαντικῶς τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ καὶ ἄλογον παρέστησε. μάρτυρας οὖν ὑμᾶς σχήσω τῆς παραπληξίας αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδε προνοῆσαι στρατιᾶς.* || 343 **πρόσσω καὶ ὀπίσσω**-πρόσω καὶ ὀπίσω 6., *δεῖ γὰρ τὸν ὅλως ἔχοντα γνῶσιν μὴ τὰ παρόντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σκοπεῖν.* || 344 **ὅππως**-ὅπως 6. | **νηυσί**-ναυσί 16. | **σόοι** ep.-σῷ. | **μαχέοιντο** ep.-μάχοιντο 3. || 345 **φάτο** ep.-ἔφη 29. | **Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπείθεθ' ἑταίρῳ,** *τὸ ἥπιον αὐ τοῦ διὰ τῆς σιωπῆς τῆς νῦν τε κἂν ὅλῃ τῇ στάσει κἂν τῷ μηνιθμῷ δείκνυται. καὶ νῦν δὲ οὐ φθέγγεται, ἵνα μὴ ᾖ παροξυντικός.* || 346 **ἐκ** … **ἄγαγε**-ἐξήγαγε 20./29. | **κλισίης**-κλισίας 10. | **καλλιπάρῃον** ep.- καλλιπάρειον 3. || 347 **δῶκε**-ἔδωκε 29. | **νῆας**-ναῦς 16., **αὖτις** ep.-αὖθις. ||

ἦ δ' ἀέκουσ' ἄμα τοῖσι γυνὴ κίεν· αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς
δακρύσας ἑτάρων ἄφαρ ἕζετο νόσφι λιασθείς,
θῖν' ἔφ' ἁλὸς πολιῆς, ὁρόων ἐπ' ἀπείρονα πόντον·
πολλὰ δὲ μητρὶ φίλῃ ἠρήσατο χεῖρας ὀρεγνύς·
μῆτερ ἐπεί μ' ἔτεκές γε μινυνθάδιόν περ ἐόντα,
τιμήν πέρ μοι ὄφελλεν Ὀλύμπιος ἐγγυαλίξαι
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης· νῦν δ' οὐδέ με τυτθὸν ἔτισεν·
ἦ γάρ μ' Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
Ὣς φάτο δάκρυ χέων, τοῦ δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ
ἡμένη ἐν βένθεσσιν ἁλὸς παρὰ πατρὶ γέροντι·
καρπαλίμως δ' ἀνέδυ πολιῆς ἁλὸς ἠΰτ' ὀμίχλη,
καί ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο δάκρυ χέοντος,
χειρί τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
τέκνον τί κλαίεις; τί δέ σε φρένας ἵκετο πένθος;
ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα εἴδομεν ἄμφω.
Τὴν δὲ βαρὺ στενάχων προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
οἶσθα· τί ἤ τοι ταῦτα ἰδυίῃ πάντ' ἀγορεύω;

348 **ἀέκουσα**-ἄκουσα 3., *ἔστι γὰρ φίλανδρος, ὡς τὸ πρόσωπον δηλοῖ.* | **τοῖσι**-αὐτοῖς 12./21. | **κίεν** ep.-ἔκιεν 29. || 349 **δακρύσας,** *ἕτοιμον τὸ ἡρωϊκὸν πρὸς δάκρυα . . . καὶ ἡ παροιμία «ἀεὶ δ' ἀριδάκρυες ἀνέρες ἐσθλοί».* | **ἑτάρων** ep.-ἑταίρων. | **νόσφι,** *ὅπως μὴ γελῷτο παρὰ τῶν ἑταίρων. ἢ τὴν διάλεξιν τῆς μητρός.* || 350 **πολιῆς**-πολιᾶς 10. | **ὁρόων** ep.-ὁρῶν 32. || 351 **χεῖρας ὀρεγνύς,** *ὥσπερ ἀσπαζόμενος ὀρέγει τὼ χεῖρε τῇ μητρί.* || 352 **μινυνθάδιον,** *τοῦτο μάλιστα δύναται λυπῆσαι μητέρα ὀλιγοχρόνιος υἱός· ὃ πρῶτον προβάλλεται.* | **ἐόντα**-ὄντα 32. || 353 **ὄφελλεν** ep.-ὤφειλεν 29., *ὄφελλεν Αἰολικῶς, ὡς χεῖρες χέρρες.* | **ἐγγυαλίξαι**, *ἐγχειρίσαι, δοῦναι εἰς χεῖρας· ἐπειδὴ κοῖλα γύαλα λέγεται. ὃ δὲ λαμβάνων τὴν κύλικα, τῇ χειρὶ κοίλῃ ταύτην λαμβάνει. καλοῦνται δὲ «γυῖα» αἱ χεῖρες.* Hes. || 354 **ὑψιβρεμέτης,** *ὁ ἐν ὕψει βρέμων διὰ τῶν βροντῶν ἢ τῶν ἀνέμων.* | **οὐδέ με τυτθόν,** *φιλεγκλήμονες κατὰ θεῶν οἱ ἀτυχεῖς.* || 357 **φάτο** ep.-ἔφη 29. | **τοῦ**-αὐτοῦ 21. || 358 **βένθεσσιν**-βένθεσι 19. | **πατρὶ γέροντι,** *ἴσως τοὺς ἐν θαλάσσῃ τιμωμένους ἁλίους γέροντάς φησιν, ὡς Πρωτέα Φόρκυνα Νηρέα.* || 359 **καρπαλίμως,** *ἀντὶ τοῦ κραιπνῶς. ταχεῖα δὲ ἡ ἄνοδος ὡς μητρὸς καὶ θεοῦ. φαντασία δὲ περίκειται τῇ θεῷ διὰ τῆς ὁμίχλης. ἢ ὅτι θαλασσία ἐστὶν ἡ θεός.* | **πολιῆς**-πολιᾶς 10. || 360 **ῥά**-ἄρα 1. | **αὐτοῖο**-αὐτοῦ 13. | **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. || 361 **μίν** ep.-αὐτόν. | **ἐκ . . . ὀνόμαζε**-ἐξουνόμαζε 20./29. || 363 **ἐξαύδα,** *τῇ γὰρ τῶν λόγων <μὴ> ἀνοχῇ καὶ κουφιεῖται τοῦ βάρους ἡ ψυχή.* | **νόῳ**-νῷ 14. | **εἴδομεν**-εἴδωμεν 28. || 364 **τήν**-αὐτήν 21. || 365 **οἶσθα,** *ἄκρως ἐνέφηνε τὸ βαρύθυμον διὰ τοῦ προοιμίου καὶ πρὸς εἰδότας δὲ ἔθος λέγειν ἐπικουφίζοντας τὴν ὀδύνην.* | **τοί** ep.-σοί. | **ἰδυίῃ** ep.-εἰδυίῃ. ||

ὠχόμεθ' ἐς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος,
τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα·
καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἷες Ἀχαιῶν,
ἐκ δ' ἔλον Ἀτρεΐδῃ Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον.
Χρύσης δ' αὖθ' ἱερεὺς ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω κοσμήτορε λαῶν.
ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἤνδανε θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
χωόμενος δ' ὅ γέρων πάλιν ὤχετο· τοῖο δ' Ἀπόλλων
εὐξαμένου ἤκουσεν, ἐπεὶ μάλα οἱ φίλος ἦεν,
ἧκε δ' ἐπ' Ἀργείοισι κακὸν βέλος· οἱ δέ νυ λαοὶ
θνῄσκον ἐπασσύτεροι, τὰ δ' ἐπῴχετο κῆλα θεοῖο
πάντῃ ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν· ἄμμι δὲ μάντις
εὖ εἰδὼς ἀγόρευε θεοπροπίας ἑκάτοιο.
αὐτίκ' ἐγὼ πρῶτος κελόμην θεὸν ἱλάσκεσθαι·
Ἀτρεΐωνα δ' ἔπειτα χόλος λάβεν, αἶψα δ' ἀναστὰς
ἠπείλησεν μῦθον ὃ δὴ τετελεσμένος ἐστί·
τὴν μὲν γὰρ σὺν νηῒ θοῇ ἑλίκωπες Ἀχαιοὶ
ἐς Χρύσην πέμπουσιν, ἄγουσι δὲ δῶρα ἄνακτι·

366 **ἐς** ep.-εἰς. | **ὠχόμεθ' ἐς Θήβην,** *ὁ τρόπος ἀνακεφαλαίωσις. τέσσαρες δὲ διηγήσεων ἰδέαι· ἡ μὲν ὁμιλητική, ὡς ὅταν παρά τινος ἀκούσας τις αὐτῷ διηγῆται ἃ ἤκουσεν, ὡς τὸ «πολλάκι γὰρ σέο πατρός» (396). τὸ δὲ ἀπαγγελτικόν, ὅταν ἃ παρ' ἑτέρου ἤκουσεν ἑτέρῳ διηγῆται, τὸ δὲ ὑποστατικόν, ὅταν τῶν πραγμάτων τινὰ ἀπαγγεῖλαι ὑποθέμενοι διηγώμεθα, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ὁμιλητικοῦ καὶ ὑποστατικοῦ, ὡς τὸ «ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἐλθοῦσα, θεά, ὑπελύσαο δεσμῶν» (401), εἰ γὰρ ἦν ὁμιλητικόν, οὕτως ἂν εἶπεν· ἀλλὰ σὲ τῶν δεσμῶν αὐτὸν ἀπολῦσαι καλέσασαν τὸν ἑκατόγχειρον. ὁ δὲ ἐφ' ἑτέραν πτῶσιν μετελθὼν ὡς ἴδιον ἤδη λόγον καὶ οὐχ ὡς παρ' ἐκείνης ἀκούσας διέξεισιν.* | **Θήβην,** *Θήβη χωρίον ἔρημον πλησίον Λέσβου, ἀπὸ Θήβης τῆς Ἀδράμυος· ἆθλον γὰρ ταύτην ὁ πατὴρ προὔθετο τῷ προὔχοντι γυμνικῷ ἀγῶνι, λαβὼν δὲ αὐτὴν Ἡρακλῆς ἔκτισε τὴν πόλιν, ὀνομάσας ἐκ ταύτης. ὅσοι δὲ ἀθετοῦσι τοὺς στίχους (366–92), οὐκ ἐῶσιν ἡμᾶς μαθεῖν, ὅθεν ἦλω Χρυσηΐς.* | **ἱερήν**-ἱεράν 10. ‖ 367 **τήν**-ταύτην 21. ‖ 368 **δάσσαντο**-ἐδάσαντο 6./29. | **σφίσιν** ep.-ἑαυτοῖς. | **υἷες** ep.-υἱοί. ‖ 369 **ἐκ … ἔλον**-ἐξεῖλον 20./29. | **καλλιπάρῃον** ep.-καλλιπάρειον 3. ‖ 371 **νῆας**-ναῦς 16., **χαλκοχιτώνων,** *λαμπρὸν ἢ πορφυροῦν ἐχόντων χιτῶνας.* ‖ 372 **θύγατρα**-θυγατέρα 15. ‖ 374 **χρυσέῳ**-χρυσῷ 14. | **λίσσετο**-ἐλίσσετο 29. ‖ 375 **λαῶν**-λεῶν 11. ‖ 377 **ἱερῆα**-ἱερέα 17. | **δέχθαι** ep.-δέξασθαι. ‖ 379 **κρατερόν** ep.-καρτερόν. | **ἐπὶ … ἔτελλε** ep.-ἐπέτελλε 20. ‖ 380 **χωόμενος**-χώμενος 32. | **τοῖο**-αὐτοῦ 13./21. ‖ 381 **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **ἦεν** ep.-ἦν. ‖ 382 **Ἀργείοισι**-Ἀργείοις 12. | **λαοί**-λεῴ 11. ‖ 383 **θνῄσκον**-ἔθνῃσκον 29. | **ἐπασσύτεροι,** *παρὰ τὸ ἄσσον ἀσσύτεροι, ὡς παροίτεροι ἢ ἑκάτεροι.* | **θεοῖο**-θεοῦ 13. ‖ 384 **ἄμμι** ep.-ἡμῖν. ‖ 385 **ἀγόρευε**-ἠγόρευε 29. | **ἑκάτοιο** ep.-ἑκάτου 13. ‖ 387 **κελόμην** ep.-ἐκελόμην 29. ‖ 388 **λάβεν**-ἔλαβεν 29. | **ὅ**-ὅς 21. ‖ 390 **ἐς** ep.-εἰς. ‖

τὴν δὲ νέον κλισίηθεν ἔβαν κήρυκες ἄγοντες
κούρην Βρισῆος τήν μοι δόσαν υἷες Ἀχαιῶν.
ἀλλὰ σὺ εἰ δύνασαί γε περίσχεο παιδὸς ἑῆος·
ἐλθοῦσ' Οὔλυμπον δὲ Δία λίσαι, εἴ ποτε δή τι
ἢ ἔπει ὤνησας κραδίην Διὸς ἠὲ καὶ ἔργῳ.
πολλάκι γάρ σεο πατρὸς ἐνὶ μεγάροισιν ἄκουσα
εὐχομένης ὅτ' ἔφησθα κελαινεφέϊ Κρονίωνι
οἴῃ ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι,
ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι
Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·
ἀλλὰ σὺ τόν γ' ἐλθοῦσα θεὰ ὑπελύσαο δεσμῶν,
ὤχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὄλυμπον,
ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες

391 **κλισίηθεν** ep.-κλισίαθεν 10. | **ἔβαν**-ἔβησαν 24. ‖ 392 **κούρην**-κόρην 4. | **Βρισῆος**-Βρισέως 17., *ὁ δὲ τρόπος ἀντονομασία.* | **τήν**-ἥν 21. | **δόσαν**-ἔδοσαν 29. | **υἷες** ep.-υἱοί. ‖ 393 **εἰ δύνασαί γε,** *οὐ διστάζων, ἀλλὰ σχετλιάζων εἴ γέ σοι κἂν τοῦτο χαρίεῖται ὁ Ζεύς, ἅμα δὲ καὶ κολακεύων αὐτήν, ὅπως ἐρεθίσῃ πρὸς τὸ αἰτούμενον, καὶ τὴν ἰσχὺν ἐνδείξηται ὡς δῆθεν τοῦ παιδὸς ἀγνοοῦντος.* | **περίσχεο**-περισχοῦ 25. | **ἑῆος** ep.-σοῦ. ‖ 394 **Οὔλυμπον**-Ὄλυμπον 4. ‖ 395 **κραδίην** ep.-καρδίαν 10. | **ἠέ** ep.-ἤ. ‖ 396 **πολλάκι** ep.-πολλάκις. | **σέο** ep.-σοῦ. | **ἐνί** ep.-ἐν. | **μεγάροισιν**-μεγάροις 12. | **ἄκουσα**-ἤκουσα 29., *ὁ νοῦς οὕτως, πολλάκις γάρ σου ἐν τοῖς τοῦ ἐμοῦ πατρὸς δόμοις ἤκουσα εὐχομένης.* ‖ 397 **κελαινεφέϊ,** *παρὰ τὸ μελαίνοντα τὸν ἀέρα νείφειν αὐτόν .* ‖ 398 **οἴῃ** ep.-μόνη 10. | **ἀθανάτοισιν**-ἀθανάτοις 12. | **ἀεικέα**-ἀεικῆ 18. ‖ 399 **ὁππότε**-ὁπότε 6. | **μίν**-αὐτόν 21. ‖ 400 **Ἥρη**-Ἥρα 10. | **Ποσειδάων** ep.-Ποσειδῶν. | **Ἀθήνη** ep.-Ἀθηνᾶ., *τί ποτε ἄρα βουλόμενος ταῦτα ἔπλασε, πολὺ ἔχοντα τὸ ἄλογον καὶ ἀνάρμοστον, εἴ γε Ἀθηνᾶ καὶ Ἥρα καὶ Ποσειδῶν ἐβούλοντο συνδῆσαι τὸν Δία, ἡ μὲν θυγάτηρ οὖσα, οἱ δὲ ἀδελφοί; διὸ καὶ ἀντὶ τῆς Ἀθηνᾶς τινες γράφουσι «καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων», ὥσπερ οὐ τοῦ αὐτοῦ μένοντος ἀτόπου. καὶ ἄλλοι πάλιν ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη· «οἴῃ ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι / Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη, / ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι» (398. 400. 399), ἵνα οὗτοι μὲν οἱ θεοὶ φαίνωνται βοηθήσαντες αὐτῷ μετὰ τῆς Θέτιδος, ἄλλοι δέ τινες οἱ ξυνδῆσαι θέλοντες· καὶ μύθους λέγουσιν ἐπὶ τούτοις πολλούς. μάχεται δὲ τοῖς ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη τὸ «οἴῃ ἐν ἀθανάτοισι» (398)· πῶς γὰρ τοῦ ποιητοῦ λέγοντος ὅτι μόνη, ἐνδέχεται καὶ ἄλλους ἐπεισάγειν βοηθούς; τίνα δὲ καὶ τὸν Βριάρεων χρὴ νοεῖν; καὶ πῶς οὗτος «βίῃ οὗ πατρὸς ἀμείνων» (404); – δεῖ τοίνυν φυσικόν τινα μᾶλλον ἐν τούτοις ὑπονοεῖν λόγον· Δία γάρ φησι τὴν ἄκρατον θερμασίαν, τὴν καὶ τοῦ ζῆν καὶ τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἰτίαν, Ποσειδῶνα τὸ ὕδωρ, Ἥραν τὸν ἀέρα, Ἀθηνᾶν τὴν γῆν, Βριάρεων τὸν ἥλιον (πάντων γὰρ τῶν ἄστρων φωτεινότατός ἐστι), Θέτιν δὲ τὴν θέσιν καὶ φύσιν τοῦ παντός. τοῦ ἡλίου τοίνυν ἀφισταμένου ἐπὶ τὰ μεσημβρινά, φύξεως γινομένης ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μέρεσι, συμβαίνει τὸν ἀέρα, φύσιν ἔχοντα μεταβάλλειν εἰς ὕδωρ, τότε μάλιστα ἐξυγραίνεσθαι πλέον καὶ δυσχείμερον γίνεσθαι. Ποσειδῶνα οὖν καὶ Ἥραν καὶ Ἀθηνᾶν διὰ τοῦτο βουλομένους συνδῆσαι τὸν Δία φησίν, ἐμφαίνων, ὡς ἔφην, τὴν χειμερινὴν κατάστασιν, ἐν ᾗ συμβαίνει τὸ ψυχρὸν ἐπικρατέστερον εἶναι τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ἡ Θέτις ἀνάγουσα τὸν ἥλιον ἐπὶ τὰ βόρεια φαίνεται ὥσπερ βοηθοῦσα τῷ Διΐ. εἰκότως δὲ ἑκατόγχειρον τοῦτόν φησιν, ὅτι πάντα τρέφει καὶ αὔξει καὶ φύει, καθάπερ πολλαῖς ὁμοῦ χερσὶν ἐργαζόμενος. «οὗ πατρὸς» δὲ «ἀμείνων», τοῦ Διός· Ἀπόλλωνα γάρ φησι τὸν ἥλιον.* ‖ 401 **τόν**-αὐτόν 21. | **ὑπελύσαο**-ὑπελύσω 25. ‖ 402 **ὤχ'**, *εὐθέως, ταχέως, ὠκέως, ὀξέως.* Hes. | **ἐς** ep.-εἰς. ‖ 403 **καλέουσι**-καλοῦσι 32. ‖

Αἰγαίων', ὃ γὰρ αὖτε βίην οὗ πατρὸς ἀμείνων·
ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι καθέζετο κύδεϊ γαίων·
τὸν καὶ ὑπέδεισαν μάκαρες θεοὶ οὐδ' ἔτ' ἔδησαν.
τῶν νῦν μιν μνήσασα παρέζεο καὶ λαβὲ γούνων
αἴ κέν πως ἐθέλῃσιν ἐπὶ Τρώεσσιν ἀρῆξαι,
τοὺς δὲ κατὰ πρύμνας τε καὶ ἀμφ' ἅλα ἕλσαι Ἀχαιοὺς
κτεινομένους, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος,
γνῷ δὲ καὶ Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
ἣν ἄτην ὅ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν.
Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα·
ὤ μοι τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκοῦσα;
αἴθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων
ἧσθαι, ἐπεί νύ τοι αἶσα μίνυνθά περ οὔ τι μάλα δήν·
νῦν δ' ἅμα τ' ὠκύμορος καὶ ὀϊζυρὸς περὶ πάντων
ἔπλεο· τῷ σε κακῇ αἴσῃ τέκον ἐν μεγάροισι.
τοῦτο δέ τοι ἐρέουσα ἔπος Διὶ τερπικεραύνῳ
εἶμ' αὐτὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀγάννιφον αἴ κε πίθηται.
ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
μήνι' Ἀχαιοῖσιν, πολέμου δ' ἀποπαύεο πάμπαν·
Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας

404 **Αἰγαίωνα**, *οὐκ ἔστι δὲ τῶν Τιτάνων ὁ Αἰγεύς, ἀλλὰ ἐνάλιος δαίμων· οὕτως γὰρ καὶ ἡ σύγκρισις λαμβανομένη πρὸς τὸν Ποσειδῶνα λόγον ἔξει.* | **ὅ** ep.-οὗτος 21. | **βίην**-βίαν 10. | **οὗ πατρός** ep.-πατρός αὐτοῦ. ‖ 405 **ῥά**-ἄρα 1. | **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. ‖ 406 **τόν**-τούτων 21. ‖ 407 **τῶν**-τούτων 21. | **μίν** ep.-αὐτόν 21. | **παρέζεο**-παρέζου 25. | **γούνων** ep.-γονάτων 4., *κεφαλῆς μὲν λαμβανόμεθα, ἐπεὶ ἡγεμονικόν· δεξιᾶς, ἐπεὶ πρακτικόν· γονάτων (δι' αὐτῶν γὰρ ἐπικλᾶται τὸ σῶμα) ἐπικλᾶν οἰωνιζόμενοι τὴν ψυχὴν τοῖς λόγοις.* ‖ 408 **αἴ κεν** ep.-ἐάν. | **ἐθέλῃσιν**-ἐθέλῃ 23. | **ἐπί** … **ἀρῆξαι**-ἐπαρῆξαι 20. | **Τρώεσσιν**-Τρωσίν 19. ‖ 409 **ἕλσαι** ep.-εἵλαι 34. ‖ 410 **ἐπαύρωνται,** *κατ' εἰρωνείαν εἴρηται παρ' αὐτοῦ.* **βασιλῆος**-βασιλέως 17. ‖ 412 **ἣν ἄτην** ep.-ἄτην αὐτοῦ. | **ὅ τ'** ep.-ὅτι ‖ 413 **τόν**-αὐτόν 21. | **κατά** … **χέουσα**-καταχέουσα 20. ‖ 414 **ὤ μοι τέκνον,** *οὐκ εὐθὺς αὐτῷ τὴν διακονίαν ὑφισνεῖται, προολοφύρεται δὲ εἰδυῖα τὴν αἴτησιν πρόξενον αὐτῷ οὖσαν θανάτου.* | **ἔτρεφον,** *ἔθρεφα.* | **αἰνά,** *ἀντὶ τοῦ αἰνῶς, ἤτοι ματαίως καὶ ἀπράκτως.* ‖ 415 **ὄφελες**-ὤφελες 29., *μᾶλλον ἂν προεθέμην σε τὸν ἄπρακτον βίον ζῆσαι· ἐπὶ λύμῃ γὰρ ἐμῇ τοῦτον εἵλου τὸν βίον.* | **νηυσίν**-ναυσίν 16. ‖ 416 **τοί** ep.-σοί. | **μίνυνθα,** *ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἢ κατὰ ἀποκοπὴν τοῦ μι νυνθάδιος.* ‖ 417 **ὀϊζυρός,** *ταλαίπωρος … εἰ τοιαῦτα περὶ Ἀχιλλέως ὁ ποιητής φησι, τί περὶ τῶν ἄλλων εἴποιμεν;* ‖ 418 **ἔπλεο** ep.-ἐπέλου 25. | **τῷ** ep.-διὰ τοῦτο. | **τέκον**-ἔτεκον 29. **μεγάροισι**-μεγάροις 12. ‖ 419 **ἐρέουσα**-ἐροῦσα 32. ‖ 420 **ἀγάννιφον,** *τὸν λίαν νιφόμενον κατὰ τὰ ὑπὸ τοῖς νέφεσι ὄρη· τὰ γὰρ ἄκρα τοῦ Ὀλύμπου ὡς ὑπερνεφῆ οὔτε νίφεται οὔτε κατομβρεῖται, κατ' αὐτὸν τὸν ποιητήν… «ἀγάννιφον» οὖν ἢ τὸν πάνυ κατανιφόμενον, ἢ τὸν οὔτε ὅλως.* | **αἴ κε** ep.-ἐάν. | **πίθηται** ep.-πείσηται. ‖ 421 **νηυσίν**-ναυσίν 16. | **ὠκυπόροισι** ep.-ὠκυπόροις 12. ‖ 422 **Ἀχαιοῖσιν**-Ἀχαιοῖς 12. | **ἀποπαύεο**-ἀποπαύου 25., *τῆς ὀργῆς δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπέχει, εἰδυῖα τὸ φιλόνεικον αὐτοῦ καὶ φιλότιμον. καλῶς δὲ καὶ λόγοις μὲν χαρίζεται αὐτῷ, ἔργοις δὲ ἀναβάλλεται.* ‖ 423 **ἐς** ep.-εἰς. | **Αἰθιοπῆας**-Αἰθιοπέας 17., *ὅμοιόν ἐστι τῷ ἡνιοχῆας. εὐσεβῶς φησι μηδὲ τῶν πόρρωθεν ἀνθρώπων ἀμελεῖν τὸ θεῖον. διττοὶ δέ εἰσιν οἱ Αἰθίοπες· οἱ μὲν πρὸς ἀνατολήν, οἱ δὲ πρὸς δύσιν, ὁριζόμενοι διχῇ ὑπὸ Νείλου.* ‖

χθιζὸς ἔβη κατὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἕποντο·
δωδεκάτῃ δέ τοι αὖτις ἐλεύσεται Οὔλυμπον δέ,
καὶ τότ' ἔπειτά τοι εἶμι Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
καί μιν γουνάσομαι καί μιν πείσεσθαι ὀΐω.
Ὣς ἄρα φωνήσασ' ἀπεβήσετο, τὸν δὲ λίπ' αὐτοῦ
χωόμενον κατὰ θυμὸν ἐϋζώνοιο γυναικὸς
τήν ῥα βίῃ ἀέκοντος ἀπηύρων· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἐς Χρύσην ἵκανεν ἄγων ἱερὴν ἑκατόμβην.
οἳ δ' ὅτε δὴ λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἵκοντο
ἱστία μὲν στείλαντο, θέσαν δ' ἐν νηῒ μελαίνῃ,
ἱστὸν δ' ἱστοδόκῃ πέλασαν προτόνοισιν ὑφέντες
καρπαλίμως, τὴν δ' εἰς ὅρμον προέρεσσαν ἐρετμοῖς.
ἐκ δ' εὐνὰς ἔβαλον, κατὰ δὲ πρυμνήσι' ἔδησαν·
ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον ἐπὶ ῥηγμῖνι θαλάσσης,
ἐκ δ' ἑκατόμβην βῆσαν ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι·
ἐκ δὲ Χρυσηὶς νηὸς βῆ ποντοπόροιο.
τὴν μὲν ἔπειτ' ἐπὶ βωμὸν ἄγων πολύμητις Ὀδυσσεὺς
πατρὶ φίλῳ ἐν χερσὶ τίθει καί μιν προσέειπεν·

424 **ἕποντο**-εἵποντο 29., *λέξις Ἀριστάρχου ἐκ τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος ὑπομνήματος· «τὸ μὲν μετ' "ἀμύμονας" (423) ἐπ' ἀμύμονας, ὅ ἐστι πρὸς ἀμώμους, ἀγαθούς, τὸ δὲ "κατὰ δαῖτα" (424) ἀντὶ τοῦ ἐπὶ δαῖτα· οὕτως γὰρ νῦν Ὅμηρος τέθεικεν».* || 425 **αὖτις** ep.-αὖθις, *φασὶν ἐν Διοσπόλει μέγιστον εἶναι Διὸς ἱερόν, ἀφ' οὗ λαμβάνοντας τὸ ξόανον Αἰθίοπας μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐγχωρίων θεῶν κατά τινα χρόνον περινοστεῖν τὰ μέρη τῆς Λιβύης καὶ πολυτελεῖς ποιεῖν πανηγύρεις ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας, ὅτι καὶ τοσοῦτοι οἱ θεοί.* | **Οὔλυμπον**-Ὄλυμπον 4. || 426 **ποτί** ep.-πρός. | **χαλκοβατές,** *στερεὰν ἔχον τὴν βάσιν. οὐκ ἄπεισι δὲ εἰς Αἰθιοπίαν ἡ Θέτις, ὅτι ἐκεῖ ἦσαν οἱ Ἀχαιϊκοὶ θεοί, καὶ τῷ υἱῷ καιρὸν μετανοίας διδοῦσα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἵνα Τρῶες αἴσθωνται τῆς μήνιδος καὶ τολμήσωσι λοιπὸν εἰς τὴν μάχην.* | **δῶ** ep.-δῶμα. || 427 **μίν**-αὐτόν 21. || 428 **ἀπεβήσετο**-ἀπεβήσατο 35. | **τόν** ep.-αὐτόν 21. | **λίπε**-ἔλιπε 29. || 429 **χωόμενον**-χώμενον 32. | **εὐζώνοιο** ep.-εὐζώνου 13. || 430 **τήν**-ἥν 21. | **βίῃ**-βίᾳ 10. | **ἀέκοντος**-ἄκοντος 3. | **αὐτὰρ Ὀδυσσεύς,** *ὅπως μὴ τῇ τῆς Θέτιδος ἀπαλλαγῇ συνάψῃ τὴν ἐπάνοδον, διὰ μέσου βάλλει τὰ κατὰ τὸν Ὀδυσσέα, μόνον οὐχὶ λόγῳ καταμετρήσας τὸν ἐπὶ Χρύσην πλοῦν. ἑκατέροις δὲ μετρίως χρώμενος διαναπαύει τὸν ἀκροατήν, τῶν μὲν τὸν κόρον περιαιρῶν, τῶν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποπληρῶν.* || 431 **ἐς** ep.-εἰς. | **ἱερήν**-ἱεράν 10. || 432 **πολυβενθέος** ep.-**πολυβενθοῦς** 18. || 433 **στείλαντο**-ἐστείλαντο 29. | **θέσαν**-ἔθεσαν 29. || 434 **ἱστοδόκῃ,** *τὸ κατὰ τὴν πρύμναν ἐξέχον ξύλον, καθ' οὗ κλίνεται ὁ ἱστός.* | **πέλασαν**-ἐπέλασαν 29. | **προτόνοισι**-προτόνοις 12., *«προτόνοισιν ὑφέντες» Ζηνόδοτος μὲν «ὑφέντες» αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι «ἐφέντες» πρότονοι δὲ τὰ ἀπὸ πρύμνης εἰς πρῷραν διήκοντα σχοινία.* || 435 **τήν**-αὐτήν 21. | **προέρεσσαν** ep.-προήρεσσαν 29., *οὐ γὰρ ᾔδεσαν τῶν ἀνέμων τὸ παλίμβολον. ἄλλως τε ἐν Ἰλιάδι ταύτην μόνην ἔχων ἔκπλοιαν τρόπον ἐδίδαξε προσορμισμοῦ.* || 436 **ἐκ** … **ἔβαλον**-ἐξέβαλον 20. | **κατά** … **ἔδησαν**-κατέδησαν 20. || 437 **ἐκ** … **βαῖνον**-ἐξέβαινον 20./29. | **θαλάσσης**-θαλάττης 7. || 438 **ἐκ** … **βῆσαν**-ἐξέβησαν 20./29., **ἐκ**, *πολλὴν ἔχει τὴν ἡδονὴν ἡ τῆς προθέσεως ἐπαγωγή. τὸ δὲ σχῆμα ἐπανάληψις.* || 439 **νηός**-νεώς 16. | **ἐκ** … **βῆ**-ἐξέβη 20./29. | **ποντοπόροιο** ep.-ποντοπόρου 13. || 440 **τήν**-ἥν 21. | **ἐπὶ βωμὸν ἄγων,** *προσάγει τὴν κόρην τῷ βωμῷ ὥσπερ ἀποδιδοὺς ἐπὶ τοῦ θεοῦ μάρτυρος. ἔστι δὲ ἡ ἐπί ἀντὶ τῆς παρά.* || 441 **ἐν** … **τίθει**-ἐνετίθει 20./29. | **μίν** ep.-αὐτόν. | **προσέειπεν**-προσεῖπεν 3. ||

ὦ Χρύση, πρό μ' ἔπεμψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
παῖδά τε σοὶ ἀγέμεν, Φοίβῳ θ' ἱερὴν ἑκατόμβην
ῥέξαι ὑπὲρ Δαναῶν ὄφρ' ἱλασόμεσθα ἄνακτα,
ὃς νῦν Ἀργείοισι πολύστονα κήδε' ἐφῆκεν.
Ὣς εἰπὼν ἐν χερσὶ τίθει, ὃ δὲ δέξατο χαίρων
παῖδα φίλην· τοὶ δ' ὦκα θεῷ ἱερὴν ἑκατόμβην
ἑξείης ἔστησαν ἐὐδμητον περὶ βωμόν,
χερνίψαντο δ' ἔπειτα καὶ οὐλοχύτας ἀνέλοντο.
τοῖσιν δὲ Χρύσης μεγάλ' εὔχετο χεῖρας ἀνασχών·
κλῦθί μευ ἀργυρότοξ', ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας
Κίλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε ἶφι ἀνάσσεις·
ἦ μὲν δή ποτ' ἐμεῦ πάρος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἴφαο λαὸν Ἀχαιῶν·
ἠδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήηνον ἐέλδωρ·
ἤδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἄμυνον.
Ὣς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
αὐτὰρ ἐπεί ῥ' εὔξαντο καὶ οὐλοχύτας προβάλοντο,
αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
μηρούς τ' ἐξέταμον κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν·

442 **πρό** … **ἔπεμψεν**-προύπεμψεν 20. || 443 **σοί,** *ὡς ἀντιδιαστελλόμενον τῷ «Φοίβῳ» δεῖ ὀρθοτονεῖν καὶ διὰ τὸν τέ.* | **ἀγέμεν**-ἄγειν 33. | **ἱερήν**-ἱεράν 10. || 444 **ὄφρα**, *ἵνα.* | **ἱλασόμεθα**-ἱλασώμεθα 28. || 445 **'Αργείοισι**-'Αργείοις 12. | **κήδεα**-κήδη 18. || 446 **ἐν** … **τίθει**-ἐνετίθει 20./29. | **δέξατο**-ἐδέξατο 29., *περιέτεμε τὸν λόγον τοῦ γέροντος· οὔτε γὰρ ἐπαινεῖν οὔτε ψέγειν ἦν τοὺς ἀποδόντας· τὸ μὲν γὰρ δουλοπρεπές, τὸ δὲ παροξυντικόν. ἀλλ' οὐδὲ τοσαύτην κίνησιν ἔχει τὰ ἡδέα λεγόμενα ὀπόσην τὰ λυπηρά.* || 447 **τοί δέ** ep.-οἱ δέ. | **ἱερήν**-ἱεράν 10. || 448 **ἑξείης** ep.-ἑξῆς., *οἶμαι τὴν εῑ πεπλεονακέναι ὡς ἐν τῷ ἀδελφειός.* | **ἐὐδμητον,** *δέμω δμῶ δμήσω δέδμηται, δμητός, ἐὐδμητος, ὡς «ἔὐννητος».* || 449 **χερνίψαντο** ep.-ἐχερνίψαντο 29., *«χερνιψάμενος» τὰς χεῖρας νιψάμενος.* | **οὐλοχύτας**, *κριθὰς δὲ μετὰ ἁλῶν μεμιγμένας ἐπέχεον – αὐτάς φησιν ὁ ποιητής.* | **ἀνέλοντο**-ἀνείλοντο 29. || 450 **τοῖσιν**-αὐτοῖς 12./21. | **μεγάλ' εὔχετο χεῖρας ἀνασχών,** *μεγάλως ἀνασχὼν τὰς χεῖρας· ἐπὶ σωτηρίᾳ γὰρ εὐχόμενος παρρησίαν ἄγει. ὅτε δὲ κατηρᾶτο τοὺς Ἕλληνας, ἡσυχῇ ηὔχετο· ἐπ' ὀλέθρῳ γὰρ ἀνθρώπων ἡ αἴτησις.* | **εὔχετο**-ηὔχετο 29. || 451 **κλῦθι** ep.-ἄκουσον. | **μεῦ**-μοῦ 14. | **πάρος ἔκλυες,** *ἐλεύθερον ἅμα καὶ προσακτικὸν τὸ χάριτας εἰδέναι. φησὶν οὖν, εἰ προήκουσάς μου, καὶ νῦν δίκαιος εἶ ἀκοῦσαι.* || 452 **ζαθέην** ep.-ζαθέαν. | **Τενέδοιο**-Τενέδου 13. || 453 **ἐμεῦ**-ἐμοῦ 14. | **εὐξαμένοιο**-εὐξαμένου 13. || 454 **τίμησας**-ἐτίμησας 29. | **ἴφαο** ep.-ἴφω. | **λαόν**-λεών 11. || 455 **ἐπικρήηνον** ep.-ἐπικρῆνον 3. | **ἐέλδωρ**-ἔλδωρ 3. || 456 **Δαναοῖσιν**-Δαναοῖς 12. | **ἀεικέα**-ἀεικῆ 18. | **λοιγὸν ἄμυνον,** *οὐ πολλῆς ἐδέησεν εὐχῆς αὐτῷ· ἐλεῆμον γάρ ἐστι τὸ θεῖον.* || 457 **τοῦ**-αὐτοῦ 21. || 458 **ῥά**-ἄρα 1. | **εὔξαντο**-ηὔξαντο 29. | **προβάλοντο**-προυβάλοντο 29., *εἰς τὸν βωμόν … ὁμοιοτέλευτον τὸ σχῆμα..* || 459 **αὐέρυσαν** ep.-αὐήρυσαν 29., *τὸ αὖ τὸ πάλιν δηλοῖ.* || 460 **ἐξέταμον** ep.-ἐξέτεμον. | **κατά** … **ἐκάλυψαν**-κατεκάλυψαν 20. || 461 **δίπτυχα,** *δύο περιβολὰς ἔχοντα, ὥστε τὸ μὲν ὑπεστρῶσθαι, τὸ δὲ ἐπιβεβλῆσθαι.* Hes. | **ὠμοθέτησαν,** *ἀπὸ τῶν ὠμῶν ἱερείων ἀπαρξάμενοι ἔκοφαν μικρὸν ἀπὸ παντὸς μέλους, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ μηρία, ὡς δοκεῖν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἱερείου καρποῦσθαι.* ||

καῖε δ' ἐπὶ σχίζῃς ὅ γέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
λεῖβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.
αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρ' ἐκάη καὶ σπλάγχνα πάσαντο,
μίστυλλόν τ' ἄρα τἆλλα καὶ ἀμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειραν,
ὤπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.
αὐτὰρ ἐπεὶ παύσαντο πόνου τετύκοντό τε δαῖτα
δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς ἐΐσης.
αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο,
νώμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν·
οἳ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο
καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν
μέλποντες ἑκάεργον· ὃ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.
Ἧμος δ' ἠέλιος κατέδυ καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε,
δὴ τότε κοιμήσαντο παρὰ πρυμνήσια νηός·
ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,

462 **καῖε**-ἔκαιε 29. | **σχίζῃς**-σχίζαις 8. | **ἐπί** … **λεῖβε**-ἐπέλειβε 20./29. || 463 **ἔχον**-εἶχον 29. || 464 **κατά** … **ἐκάη** ep.-κατεκαύθη 20. | **μῆρα,** *ἀπὸ τοῦ μηρία συνεκόπη, καὶ μάλιστα τὰ ἐναγίσματα τῶν θεῶν δηλοῖ.* | **σπλάγχνα,** *ἀντὶ τοῦ τῶν σπλάγχνων, ὅ ἐστι τῶν ἐντοσθιδίων, ἥπατος νεφρῶν καὶ τῶν ἑξῆς. τούτων δὲ πάντων ἀπεγεύσαντο.* | **πάσαντο** ep.-ἐπάσαντο 29. || 465 **μίστυλλον** ep.-ἐμίστυλλον 29., *παρὰ τὸ μεῖον, μείως ἔτιλλον, καὶ κατὰ συγκοπὴν μίστυλλον.* | **ὀβελοῖσιν**-ὀβελοῖς 12. || 466 **ὤπτησαν,** *ἐμπειρίας γὰρ προσδεῖ τοῖς ὀπτῶσι· καὶ ὀπτᾶν δὲ εἴρηται διὰ τὸ πυκνότερον ἐποπτεύειν τὸν ὀπτῶντα.* | **περιφραδέως**-περιφραδῶς 18. | **ἐρύσαντο**-εἰρύσαντο 29. || 467 **παύσαντο**-ἐπαύσαντο 29. | **πόνου,** *ὅτι πόνον τὸ τῆς ἱερουργίας ἔργον. οὐδέποτε δὲ τὴν ἀλγηδόνα πόνον εἴρηκεν.* | **τετύκοντο** ep.-ἐτύχοντο 36., *τεύχω ἔτυχον ἐτυχόμην ἐτύχοντο, ποιητικὸς καὶ Ἰωνικὸς διπλασιασμὸς οἰκεῖος τοῖς δευτέροις ἀορίστοις.* || 468 **δαίνυντο**-ἐδαίνυντο 29. | **δαιτὸς ἐίης,** *τῆς ὁμοίως πᾶσιν ἐπιγινομένης διὰ ἔρωτα. ἢ τῆς μεριζομένης, ἐπεὶ κἂν τοῖς εὐτελέσι τὴν ἰσότητα ἐτήρουν.* || 469 **πόσιος**-πόσεως 16. | **ἐξ** … **ἔντο**-ἐξεῖντο 20./29., *ἀστικὸν δὲ τὸ μὴ φάναι ὅτι μέχρι κόρου ἤσθιον· τοῦτο γὰρ δουλοπρεπές … τὸ μὲν ἔρος ἐπὶ πάντων λέγουσι λέγεσθαι, τὸ δὲ ἔρως ἐπὶ μόνων τῶν ἀφροδισίων, ὅ ἐστι ἀπίθανον.* || 470 **κοῦροι**-κόροι 4., *ἀρχαῖον ἔθος οἰνοχοεῖν τοὺς νέους.* | **κρητῆρας**-κρατῆρας 10. | **ἐπεστέψαντο,** *ὑπὲρ τὸ χεῖλος ἐπλήρωσαν ὡς δοκεῖν ἐστέφθαι τῷ ὑγρῷ.* | **ποτοῖο**-ποτοῦ 13. || 471 **νώμησαν** ep.-ἐνώμησαν 29. | **δεπάεσσιν** ep.-δέπασι 19., *ὁ δὲ νοῦς· τῇ οἰνοχόῃ ἐπιχέαντες τοῖς ποτηρίοις διέδωκαν πᾶσιν. ἢ ἀπαρξάμενοι σπονδὴν τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἐνώμησαν. νέμω δὲ νωμῶ, ὡς τρέχω τρωχῶ. τὸ δὲ δεπάεσσι πλεονασμῷ τοῦ ε ὡς πλέοσι πλεόνεσσι.* || 472 **πανημέριοι,** *ἀντὶ τοῦ τὸ πᾶν τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὴν ᾠδὴν ἀναλίσκοντες· οὐ γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. ἡ δὲ «μολπή» ποτε καὶ ἐπὶ παιδιᾶς τίθεται.* || 473 **ἀείδοντες** ep.-ᾄδοντες 3. | **παιήονα**-παιᾶνα 3./10., *παιὼν καὶ παιὰν ὕμνος ἐπὶ καταπαύσει λοιμοῦ ἢ πολέμου ᾀδόμενος, πολλάκις καὶ προσδοκωμένου τοῦ δεινοῦ … πέντε δὲ αἱ παρὰ τοῖς ἥρωσιν ᾠδαί· σωφρονιστικόν, ὡς τὸ τοῦ ἀοιδοῦ Κλυταιμνήστρας· ἐγκωμιαστικόν, οἷον Ἀχιλλεὺς εὔρηται ᾄδων· παιανικόν, ὡς νῦν· θρηνητικόν, ὅπερ ἐπὶ γυναικῶν μᾶλλον τάσσει, καὶ ὑπορχηματικόν.* | **κοῦροι**-κόροι 4. || 474 **τέρπετο**-ἐτέρπετο 29. || 475 **ἠέλιος** ep.-ἥλιος 3. | **ἐπί** … **ἦλθε**-ἐπῆλθε 20. || 476 **κοιμήσαντο**-ἐκοιμήσαντο 29. | **νηός**-νεώς 16., *ἵνα, ἐὰν εὔφορος αὔρα γένηται αἴσθωνται κινηθείσης τῆς νεώς.* || 477 **φάνη**-ἐφάνη 29. | **ῥοδοδάκτυλος,** *πυρώδης γὰρ – ἀκτίνων σχῆμα. συνεκδοχή, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον.* ||

καὶ τότ' ἔπειτ' ἀνάγοντο μετὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν·
τοῖσιν δ' ἴκμενον οὖρον ἴει ἑκάεργος Ἀπόλλων·
οἳ δ' ἱστὸν στήσαντ' ἀνά θ' ἱστία λευκὰ πέτασσαν,
ἐν δ' ἄνεμος πρῆσεν μέσον ἱστίον, ἀμφὶ δὲ κῦμα
στείρῃ πορφύρεον μεγάλ' ἴαχε νηὸς ἰούσης·
ἣ δ' ἔθεεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον.
αὐτὰρ ἐπεί ῥ' ἵκοντο κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν,
νῆα μὲν οἵ γε μέλαιναν ἐπ' ἠπείροιο ἔρυσσαν
ὑψοῦ ἐπὶ ψαμάθοις, ὑπὸ δ' ἔρματα μακρὰ τάνυσσαν·
αὐτοὶ δ' ἐσκίδναντο κατὰ κλισίας τε νέας τε.
Αὐτὰρ ὁ μήνιε νηυσὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
διογενὴς Πηλῆος υἱὸς πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
οὔτέ ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν
οὔτέ ποτ' ἐς πόλεμον, ἀλλὰ φθινύθεσκε φίλον κῆρ
αὖθι μένων, ποθέεσκε δ' ἀϋτήν τε πτόλεμόν τε.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐκ τοῖο δυωδεκάτη γένετ' ἠώς,
καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἴσαν θεοὶ αἰὲν ἐόντες
πάντες ἅμα, Ζεὺς δ' ἦρχε· Θέτις δ' οὐ λήθετ' ἐφετμέων
παιδὸς ἑοῦ, ἀλλ' ἥ γ' ἀνεδύσετο κῦμα θαλάσσης.
ἠερίη δ' ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὔλυμπόν τε.
εὗρεν δ' εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἥμενον ἄλλων
ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμποιο·
καί ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων
σκαιῇ, δεξιτερῇ δ' ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἑλοῦσα

478 **ἀνάγοντο**-ἀνήγοντο 29. ‖ 479 **τοῖσιν**-αὐτοῖς 12./21. ‖ 480 **στήσαντο**-ἐστήσαντο 29. | **ἀνά** … **πέτασσαν**-ἀνεπέτασαν 6./20./29. ‖ 481 **ἐν** … **πρῆσεν** ep.-ἐνέπρησεν 20./29., *ἐφύσησεν … Ἀριστοτέλης φησὶν ὡς κινούμενα ὀνόματα γράφει ὁ ποιητής.* ‖ 482 **πορφύρεον**-πορφύρουν 14. | **νηός**-νεώς 16. ‖ 483 **ἔθεεν**-ἔθειν 32. | **κατὰ κῦμα,** *ἀντὶ τοῦ κατὰ κύματος.* | **διαπρήσσουσα**-διαπράττουσα 7./10. ‖ 484 **ῥά**-ἄρα 1. ‖ 485 **νῆα**-ναῦν 16. | **οἵ**-αὐτοί 21. | **ἠπείροιο**-ἠπείρου 13. | **ἔρυσσαν**-εἵρυσαν 29., *διδάσκει πολὺ ἀπὸ θαλάττης νεωλκεῖν ὑφορωμένους τὴν πλήμμυραν.* ‖ 486 **ὑπό** … **τάνυσσαν** ep.-ὑποτάνυσαν 20./29. ‖ 487 **νέας**-ναῦς 16. ‖ 488 **ὅ** ep.-αὐτός 21. | **μήνιε**-ἐμήνιε 29. | **νηυσί**-ναυσί 16. | **ὠκυπόροισι** ep.-ὠκυπόροις 12. ‖ 489 **Πηλῆος**-Πηλέως 17. ‖ 490 **ἀγορήν**-ἀγοράν 10. | **πωλέσκετο** ep.-ἐπωλεῖτο 31. ‖ 491 **ἐς** ep.-εἰς. | **φθινύθεσκε** ep.-ἐφθίνυθε 31. ‖ 492 **ποθέεσκε**-ἐπόθει 31. | **πτόλεμον** ep.-πόλεμον. ‖ 493 **ῥά** ep.-ἄρα. | **τοῖο**-τούτου 13./21., *ἐκ τούτου δὴ τοῦ χρόνου, τοῦ μήνιδος.* | **γένετο**-ἐγένετο 29. ‖ 494 **ἴσαν** ep.-ἦσαν. | **αἰέν** ep.-ἀεί. | **ἐόντες**-ὄντες 32. ‖ 495 **λήθετο**-ἐλήθετο 29. | **ἐφετμέων**-ἐφετμῶν 8. ‖ 496 **ἑοῦ** ep.-αὐτῆς. | **ἥ**-αὐτή 21. | **ἀνεδύσετο**-ἀνεδύσατο 35. | **θαλάσσης**-θαλάττης 7. ‖ 497 **ἠερίη** ep.-ἠερία 10., *διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῶν ἐντεύξεων καιρόν· ἥσυχος γὰρ καὶ νηφάλιος ὁ ἑωθινὸς καιρός.* | **Οὔλυμπον**-Ὄλυμπον 4. ‖ 498 **εὐρύοπα,** *μεγαλόφθαλμον. ἢ μεγαλόφωνον. ἢ τὸν μεγάλως ἐφορῶντα. οἱ δὲ τὸν μεγάλους ἤχους ἀποτελοῦντα διὰ τῶν βροντῶν.* Hes. ‖ 499 **Οὐλύμποιο**-Ὀλύμπου 4./13., *παροιμία· «τρὶς τριηκόσιαι κορυφαὶ νιφόεντος Ὀλύμπου».* ‖ 500 **ῥά** ep.-ἄρα. | **αὐτοῖο**-αὐτοῦ 13. | **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. | **λάβε**-ἔλαβε 29. | **γούνων** ep.-γονάτων, *εἰκόνα δεομένου ὡς ἐν γραφῇ.* ‖ 501 **σκαιῇ**-σκαιᾷ 10. | **δεξιτερῇ**-δεξιτερᾷ 10., *ὑπολαβοῦσα τὸν ἀνθερεῶνα.* ‖

λισσομένη προσέειπε Δία Κρονίωνα ἄνακτα·
Ζεῦ πάτερ εἴ ποτε δή σε μετ' ἀθανάτοισιν ὄνησα
ἢ ἔπει ἢ ἔργῳ, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ·
τίμησόν μοι υἱὸν ὃς ὠκυμορώτατος ἄλλων
ἔπλετ'· ἀτάρ μιν νῦν γε ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
ἀλλὰ σύ πέρ μιν τῖσον Ὀλύμπιε μητίετα Ζεῦ·
τόφρα δ' ἐπὶ Τρώεσσι τίθει κράτος ὄφρ' ἂν Ἀχαιοὶ
υἱὸν ἐμὸν τίσωσιν ὀφέλλωσίν τέ ἑ τιμῇ.
Ὣς φάτο· τὴν δ' οὔ τι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
ἀλλ' ἀκέων δὴν ἧστο· Θέτις δ' ὡς ἥψατο γούνων
ὣς ἔχετ' ἐμπεφυυῖα, καὶ εἴρετο δεύτερον αὖτις·
νημερτὲς μὲν δή μοι ὑπόσχεο καὶ κατάνευσον
ἢ ἀπόειπ', ἐπεὶ οὔ τοι ἔπι δέος, ὄφρ' ἐὺ εἰδέω
ὅσσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν ἀτιμοτάτη θεός εἰμι.
Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
ἦ δὴ λοίγια ἔργ' ὅτε μ' ἐχθοδοπῆσαι ἐφήσεις
Ἥρῃ ὅτ' ἄν μ' ἐρέθῃσιν ὀνειδείοις ἐπέεσσιν·
ἦ δὲ καὶ αὖτως μ' αἰεὶ ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι
νεικεῖ, καί τέ μέ φησι μάχῃ Τρώεσσιν ἀρήγειν.

502 **προσέειπε**-προσεῖπε 3. || 503 **ἀθανάτοισιν**-ἀθανάτοις 12. | **ὄνησα**-ὤνησα 29. || 504 **κρήηνον** ep.-κρῆνον 3. | **ἐέλδωρ**-ἔλδωρ 3. || 505 **τίμησόν μοι υἱόν,** *εὖ τὸ μὴ εἰπεῖν «Ἀχιλλέα» ἀγωγὸν γὰρ πειθοῦς μᾶλλον τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς «υἱὸν ἐμὸν τίσωσιν» (510).* || 506 **μίν** ep.-αὐτόν. || 508 **μίν** ep.-αὐτόν., *ἠθικὸν τὸ σύ· ὃν ἐκεῖνος ὕβρισε, σὺ μὴ ἐξουθενήσῃς.* | **μητίετα,** *βουλικώτατε . . . ἔστι δὲ εἰπεῖν ὅτι ἀπὸ τοῦ μητῖτα κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ε̄ καὶ συστολῇ τοῦ ῑ̄ . . . κλητικὴ γέγονε «μητίετα» καὶ ὁ τόνος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἔμεινε μετὰ τὸν πλεονασμόν. οὕτως Ὧρος. καὶ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ παρωνύμων καὶ ἀπὸ τοῦ μητῖτά φησι τὸ μητίετα.* || 509 **ἐπί** . . . **τίθει**-ἐπιτίθει 20. | **Τρώεσσι**-Τρωσί 19. | **ὄφρ' ἄν** ep.-ἕως ἄν. || 510 **ὀφέλλωσιν**, *αὔξωσιν. ὅθεν καὶ ὄφλημα τὸ χρέος διὰ τὸν τόκον.* | **ἕ** ep.-αὐτόν. || 511 **φάτο** ep.-ἔφη 29. | **τήν**-αὐτήν 21. | **τὴν δ' οὔ τι προσέφη** *μετ' ἐπισκέψεως ποιεῖσθαι τὰς ἀποκρίσεις δεῖ, ὅπου καὶ ὁ Ζεὺς σκέπτεται· ἅμα δὲ καὶ ὅτι περὶ πάσης ἐνθυμεῖται τῆς Ἰλιακῆς περιπετείας.* | **νεφεληγερέτα**-νεφεληγερέτης 9. || 512 **ὡς ἥψατο γούνων,** *ὡς ὥσπερ, ἀναφορικῶς. διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὁ ποιητὴς μὴ ἀποκάμνειν ἐν ταῖς ἱκεσίαις.* | **γούνων** ep.-γονάτων. || 513 **ἔχετο**-εἴχετο 29. | **ἐμπεφυυῖα** ep.-ἐμπεφυκυῖα. | **αὖτις** ep.-αὖθις. || 514 **νημερτές,** *ἀναμαρτές, ἀληθές, σαφές.* Hes. | **ὑπόσχεο**-ὑπόσχου 25. || 515 **τοί** ep.-σοί. | **ἔπι**, *ἔπεστι.* | **ὄφρα** ep.-ἵνα. | **εἰδέω**-εἰδῶ 32. || 516 **ὅσσον**-ὅσον 6. | **ἀτιμοτάτη θεός εἰμι,** *ἣν ἔδει καὶ λίαν τιμιωτάτην παρὰ σοί. πιθανῶς δὲ οὐκ εἶπεν, ὅσον ἀχάριστος παρὰ πάντας εἶ, ἑαυτὴν δὲ ἀτιμοτάτην ἔσεσθαι.* || 517 **τήν**-αὐτήν 21. | **ὀχθήσας,** *εἰς ὕψος ἐπάρας τὸν θυμόν, παρὰ τοὺς ὄχθους ἢ παρὰ τὸ ἄχθος ἀχθήσας, ὅ ἐστιν ἀχθεσθείς, καὶ ὀχθήσας.* | **νεφεληγερέτα**-νεφεληγερέτης 9. || 518 **ἐχθοδοπῆσαι ἐφήσεις,** *ἐντέχνως ηὔξησε τὴν χάριν, διὰ αὐτὴν φάσκων τὴν εἰς τοὺς φιλτάτους παρορᾶν τιμήν.* || 519 **Ἥρῃ**-Ἥρᾳ 10. | **ἐρέθῃσιν** ep.-ἐρέθῃ 23. | **ἐπέεσσιν**-ἔπεσιν 3./19. || 520 **αὖτως,** *μάτην, ψευδῶς, ἐμοῦ μὴ ταῖς ἀληθείαις ἐπικουροῦντος αὐτοῖς. ἄκρως δὲ γυναικεῖον ἦθος ἐξέθετο· ὑποπτεύουσι γὰρ ἅπαντα, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὀνειδίζουσιν ὡς οὐ πράττουσι τὰ κεχαρισμένα αὐταῖς.* | **αἰεί** ep.-ἀεί. | **ἀθανάτοισι θεοῖσι**-ἀθανάτοις θεοῖς 12. || 521 **Τρώεσσι**-Τρωσί 19. ||

ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖτις ἀπόστιχε μή τι νοήσῃ
Ἥρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται ὄφρα τελέσσω·
εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλῇ κατανεύσομαι ὄφρα πεποίθῃς·
τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ· οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν
οὐδ' ἀτελεύτητον ὅ τί κεν κεφαλῇ κατανεύσω.
Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων·
ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.
Τὼ γ' ὣς βουλεύσαντε διέτμαγεν· ἡ μὲν ἔπειτα
εἰς ἅλα ἅλτο βαθεῖαν ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου,
Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα· θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἀνέσταν
ἐξ ἑδέων σφοῦ πατρὸς ἐναντίον· οὐδέ τις ἔτλη
μεῖναι ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἅπαντες.
ὣς ὃ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου· οὐδέ μιν Ἥρη
ἠγνοίησεν ἰδοῦσ' ὅτι οἱ συμφράσσατο βουλὰς
ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἁλίοιο γέροντος.
αὐτίκα κερτομίοισι Δία Κρονίωνα προσηύδα·
τίς δ' αὖ τοι δολομῆτα θεῶν συμφράσσατο βουλάς;
αἰεί τοι φίλον ἐστὶν ἐμεῦ ἀπὸ νόσφιν ἐόντα

522 **αὖτις** ep.-αὖθις. ‖ 523 **Ἥρη**-Ἥρα 10. | **κέ**, *περισσὸς ὁ κέ.* | **ὄφρα** ep.-ὅπως. | **τελέσσω**-τελῶ 6., *μελήσει δέ μοι, πῶς ταῦτα τελέσω. δωρεᾶς δὲ ἐμφήνας τὸ μέγεθος ὅτι τε τῇ γυναικὶ προσκρούσει δοὺς αὐτήν, ὅμως ἐπὶ τελέσει ἐπινεύει, διδάσκοντος τοῦ ποιητοῦ ὡς μέγιστόν ἐστιν ἀποδιδόναι χάριν ὀφείλοντα.* ‖ 524 **τοί** ep.-σοί. | **ὄφρα** ep.-ἵνα. ‖ 525 **ἐμέθεν** ep.-ἐμοῦ. | **ἀθανάτοισι**-ἀθανάτοις 12. ‖ 527 **κέν** ep.-ἄν., *περιώρικε τοὺς τρόπους . . . διὰ τοῦ «παλινάγρετον» (526) ἐσήμαινεν ὅτι βέβαιός ἐστιν· ὅτι φιλάγαθος διὰ τοῦ «ἀπατηλόν» (526)· ὅτι τελεσιουργός διὰ τοῦ «ἀτελεύτητον» (527).* ‖ 528 **κυανέῃσιν** ep.-κυανέαις 8. | **ἐπ'** . . . **νεῦσε**-ἐπένευσε 20./29., *ἐπένευσε ταῖς ὀφρύσι· μέρος γὰρ αὗται τῆς κεφαλῆς. κυάνεαι δὲ αἱ μέλαιναι . . . ἀπὸ τούτων λέγεται τῶν δύο στίχων Φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν ποιῆσαι τὸν ἐν Ἤλιδι χαλκοῦν ἀνδριάντα οὕτως καμπτόμενον καὶ συνωθούμενον.* ‖ 530 **ἀθανάτοιο**-ἀθανάτου 13. | **ἐλέλιξεν**, *τῷ δὲ τάχει τῶν συλλαβῶν τὸν τρόμον τοῦ ὄρους διαγράφει καὶ τὸ ταχὺ τῆς κινήσεως δηλοῖ . . . Εὐφράνωρ δὲ Ἀθήνησι τοὺς δώδεκα θεοὺς γράφων ἐν τῇ στοᾷ, ὡς ἠπόρει ποῖον ἀρχέτυπον περιθείη Διΐ, παριὼν ἐν διδασκάλου τῶν ἐπῶν τούτων ἤκουσε, κεκραγώς τε ὡς ἔχοι τὸ ἀρχέτυπον ἀπιὼν ἔγραφεν.* ‖ 531 **τώ**-τούτω 21. | **διέτμαγεν** ep.-διετμάγησαν 24., *διεχωρίσθησαν. ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν τεμνομένων σωμάτων.* ‖ 532 **ἅλτο** ep.-ἅλατο. | **αἰγλήεντος,** *λαμπροῦ.* Hes. ‖ 533 **ἑόν** . . . **δῶμα** ep.-δῶμα αὐτοῦ. | **ἀνέσταν**-ἀνέστησαν 24. ‖ 534 **ἑδέων**-ἑδῶν 18. | **σφοῦ πατρός** ep.-πατρός αὐτῶν, *συγκοπῇ τοῦ σφετέρου.* ‖ 535 **ἔσταν**-ἔστησαν 24., *ἀπὸ τούτων τῶν δύο στίχων λέγουσι γέροντας τιμῆσαι τὸν Λυκοῦργον τὸν τῶν Λακεδαιμονίων γράψαντα νόμον ἐπανίστασθαι τοὺς νέους τοῖς πρεσβυτέροις.* ‖ 536 **καθέζετο**-ἐκαθέζετο 29. | **μίν** ep.-αὐτόν. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. ‖ 537 **ἠγνοίησεν**-ἠγνόησεν 3. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. | **συμφράσσατο** ep.-συνεφράσατο 6./29. ‖ 538 **ἀργυρόπεζα** ep.-ἀργυροπέζης 9., *κόσμον περὶ τὰς ᾠὰς ἔχουσα· ἢ διὰ τοὺς αἰγιαλούς.* | **ἁλίοιο**-ἁλίου 13. ‖ 539 **κερτομίοισι** ep.-κερτομίοις 12., *τοῖς τὸ κέαρ βάλλουσι. γυναικεῖα δὲ ἄμφω, τό τε ὑπονοῆσαι καὶ τὸ μὴ ἐπισχεῖν τοῦ λόγου . . . τοῖς τὸ κέαρ τέμνουσιν, ὅ ἐστι τὴν ψυχήν, καὶ λυποῦσιν, οἱονεὶ κεαροτομίοις.* ‖ 540 **τοί** ep.-σοί. | **συμφράσσατο** ep.-συνεφράσατο 6./29. ‖ 541 **αἰεί** ep.-ἀεί. | **τοί** ep.-σοί. | **ἐμεῦ**-ἐμοῦ 14. | **ἐόντα**-ὄντα 32. ‖

κρυπτάδια φρονέοντα δικαζέμεν· οὐδέ τί πώ μοι
πρόφρων τέτληκας εἰπεῖν ἔπος ὅττι νοήσῃς.
Τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἥρη μὴ δὴ πάντας ἐμοὺς ἐπιέλπεο μύθους
εἰδήσειν· χαλεποί τοι ἔσοντ' ἀλόχῳ περ ἐούσῃ·
ἀλλ' ὃν μέν κ' ἐπιεικὲς ἀκουέμεν οὔ τις ἔπειτα
οὔτε θεῶν πρότερος τὸν εἴσεται οὔτ' ἀνθρώπων·
ὃν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι
μή τι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο μηδὲ μετάλλα.
Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα βοῶπις πότνια Ἥρη·
αἰνότατε Κρονίδη ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες;
καὶ λίην σε πάρος γ' οὔτ' εἴρομαι οὔτε μεταλλῶ,
ἀλλὰ μάλ' εὔκηλος τὰ φράζεαι ἅσσ' ἐθέλῃσθα.
νῦν δ' αἰνῶς δείδοικα κατὰ φρένα μή σε παρείπῃ
ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἁλίοιο γέροντος·
ἠερίη γὰρ σοί γε παρέζετο καὶ λάβε γούνων·
τῇ σ' ὀΐω κατανεῦσαι ἐτήτυμον ὡς Ἀχιλῆα
τιμήσῃς, ὀλέσῃς δὲ πολέας ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.
Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
δαιμονίη αἰεὶ μὲν ὀΐεαι οὐδέ σε λήθω·

542 **φρονέοντα**-φρονοῦντα 32. | **δικαζέμεν**-δικάζειν 33., *ἀντὶ τοῦ πράττειν.* | **οὐδέ τί πώ μοι,** *δυσχεραίνουσιν αἱ γυναῖκες, εἰ μὴ πάντα αὐταῖς ἀνακοινοῖντο οἱ ἄνδρες.* || 543 **ὅττι**-ὅ τι 6. || 544 **τήν**-αὐτήν 21. | **πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,** *διὰ τί τὸν Δία μόνον τῶν θεῶν οὕτω καλεῖ; ὅτι τὸ συναμφότερον ἔχει οὗτος μόνος· θεῶν μέν ἐστι πατὴρ καθ' Ὅμηρον Ἀπόλλωνος, Ἡφαίστου, Ἄρεος , Ἑρμοῦ, Διονύσου, Χαρίτων, Μουσῶν, Ἀφροδίτης, καὶ πολλῶν θνητῶν, Σαρπηδόνος, Αἰακοῦ, Ζήθου, Ἀμφίονος, Μίνωος, Ῥαδαμάνθυος, Ἡρακλέους, Περσέως καὶ ἑτέρων πολλῶν. οἱ δὲ ἄλλοι πολλοὶ καθ' Ὅμηρον πατέρες εἰσὶ μόνως ἢ θνητῶν ἢ ἀθανάτων, οἷον Κρόνος μὲν Διός, Ἥρας, Ἅιδου, Ποσειδῶνος, θνητοῦ δὲ οὐδενός· καὶ Ποσειδῶν πάλιν θεοῦ μὲν οὐδενός, θνητοῦ δὲ Κύκλωπος, Ἐφιάλτου, Ὤτου.* || 545 **Ἥρη**-Ἥρα 10. | **ἐπιέλπεο**-ἐπιέλπου 25. || 546 **εἰδήσειν** ep.-εἴσεσθαι. | **τοί** ep.-σοί. | **ἐούσῃ**-οὔσῃ 32. || 547 **κέ** ep.-ἄν. | **ἐπιεικές,** *πράως διαλεγόμενος ὡς τιμὴν αὐτῇ περιάπτει, ἔστι δὲ καὶ βιωτικὰ μιμήματα, πρῶτον ἠπίως ἀρξάμενον ἐπάγειν τὰς ἀπειλὰς ὕστερον.* | **ἀκουέμεν**-ἀκούειν 33. || 548 **τόν**-τοῦτον 21. || 549 **κέ** ep.-ἄν. | **ἐθέλωμι**-ἐθέλω 23. || 550 **διείρεο**-διείρου 25. || 551 **τόν**-αὐτόν 21. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 552 **τόν**-τούτον 21. | **ἔειπες**-εἶπες 3. || 553 **λίην**-λίαν 10. | **καὶ λίην σε πάρος,** *ἔθος γυναιξὶν ἀρνεῖσθαι, ὅτι ποτε παρηνώχλησαν τοῖς ἀνδράσιν.* || 554 **εὔκηλος,** *ἥσυχος, πρᾷος, σῶος.* Hes. | **τά**-ταῦτα 21. | **φράζεαι**-φράζῃ 25. | **ἅσσα**, *Ἀρίσταρχός φησι τρία σημαίνειν τὴν λέξιν, τὸ τινά, τὸ ἅτινα, τὸ ὅσα. καὶ ἀεὶ ψιλοῦται, πλὴν τοῦ ὅτε δηλοῖ τὸ ἅτινα· τότε γὰρ δασύνεται. καὶ ἔστι κατὰ Ἡρωδιανὸν δύο μέρη λόγου, τὸ ἅ ἄρθρον καὶ τὸ σά Μεγαρικὸν δηλοῦν τὸ τινά. ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ στίχῳ ψιλοῦται τὸ ἅσσα, καί φησιν αὐτὸ δηλοῦν τὸ ὅσα.* | **ἐθέλῃσθα**-ἐθέλῃ 23. || 555 **δείδοικα**-δέδοικα 3., *ἠθικῶς δεδοικέναι φησί, μὴ πλεονεκτηθῇ ὑπὸ Θέτιδος.* || 556 **ἀργυρόπεζα** ep.-ἀργυροπέζης 9. | **ἁλίοιο**-ἁλίου 13. || 557 **ἠερίη** ep.-ἠερία 10. | **λάβε**-ἔλαβε 29. | **γούνων** ep.-γονάτων. || 558 **τῇ**-αὐτῇ 21. | **ἐτήτυμον,** *ἀληθές ἢ ἀληθῶς.* Hes. | **Ἀχιλῆα**-Ἀχιλλέα 5./17. || 559 **πολέας** ep.-πολλούς. | **νηυσίν**-ναυσίν 16. || 560 **τήν**-αὐτήν 21. | **νεφεληγερέτα**-νεφεληγερέτης 9. || 561 **δαιμονίη**-δαιμονία 10., *μακαρία, ἐν σαρκασμῷ.* | **οἴεαι**-οἴῃ 25., *ὑπονοεῖς τὰ ἐμὰ βουλεύματα.* ||

πρῆξαι δ' ἔμπης οὔ τι δυνήσεαι, ἀλλ' ἀπὸ θυμοῦ
μᾶλλον ἐμοὶ ἔσεαι· τὸ δέ τοι καὶ ῥίγιον ἔσται.
εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἐστὶν ἐμοὶ μέλλει φίλον εἶναι·
ἀλλ' ἀκέουσα κάθησο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,
μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν Ὀλύμπῳ
ἆσσον ἰόνθ', ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἐφείω.
Ὣς ἔφατ' ἔδδεισεν δὲ βοῶπις πότνια Ἥρη,
καί ῥ' ἀκέουσα καθῆστο ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ·
ὄχθησαν δ' ἀνὰ δῶμα Διὸς θεοὶ Οὐρανίωνες·
τοῖσιν δ' Ἥφαιστος κλυτοτέχνης ἦρχ' ἀγορεύειν
μητρὶ φίλῃ ἐπὶ ἧρα φέρων λευκωλένῳ Ἥρῃ·
ἦ δὴ λοίγια ἔργα τάδ' ἔσσεται οὐδ' ἔτ' ἀνεκτά,
εἰ δὴ σφὼ ἕνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὧδε,
ἐν δὲ θεοῖσι κολωὸν ἐλαύνετον· οὐδέ τι δαιτὸς
ἐσθλῆς ἔσσεται ἦδος, ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ.
μητρὶ δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούσῃ
πατρὶ φίλῳ ἐπὶ ἧρα φέρειν Διί, ὄφρα μὴ αὖτε
νεικείῃσι πατήρ, σὺν δ' ἡμῖν δαῖτα ταράξῃ.

562 **πρῆξαι**-πρᾶξαι 10. | **ἔμπης** ep.-ἔμπας. | **δυνήσεαι**-δυνήσῃ 25. ‖ 563 **ἔσεαι**-ἔσῃ 25. | **τό**-τοῦτο 21. | **τοί** ep.-σοί. | **ῥίγιον,** *φοβερώτερον. χαλεπώτερον. φρικτόν.* Hes. ‖ 564 **εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἐστί,** *εἰ συνεθέμην δέ, πάντως τοῦτο κατὰ τὸ ἀρέσκον μοι ἐποίησα. ἀρχοντικῶς δὲ οὔτε συντίθεται οὔτε ἀρνεῖται.* ‖ 565 **κάθησο**, *ἀποπαύει δὲ διὰ τούτου καὶ τὴν τῶν λοιπῶν πολυπραγμοσύνην.* | **ἐπιπείθεο**-ἐπιπείθου 25. ‖ 566 **τοί** ep.-σοί. | **οὐ χραίσμωσι,** *νῦν μὲν λόγοις αὐτὴν ἀποκρούεται, ἑτέρωθι δὲ καὶ ἔργῳ κολάζει, διδάσκοντος ἴσως τοῦ ποιητοῦ ὅτι ἀφόρητον ἂν εἴη γυνὴ μὴ ἐπηρεαζομένη.* ‖ 567 **κέν** ep.-ἄν. | **ἀάπτους,** *εἰσὶ δὲ οἳ ἀπροσπελάστους ἀποδιδόασιν, ἀπὸ τοῦ ἅφασθαι, ὧν οὐδεὶς ἂν ἅψαιτο δι' ἰσχύν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ παρὰ τὸ ἰάπτω γεγενῆσθαι, ὁ σημαίνει τὸ διαφθείρω καὶ βλάπτω· ἔνθεν τὸ «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν» (3).* | **ἐφείω** ep.-ἐφῶ 3./38. ‖ 568 **ἔδδεισεν**-ἔδεισεν 6. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. ‖ 569 **ῥά** ep.-ἄρα. | **καθῆστο,** *τοῦ ἕζω ἐστὶν ἡ κλίσις, ἥσμαι ἥσμην καὶ ἐν συνθέσει «καθῆστο», οἱ δὲ τοιοῦτοι παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντέλικοι δισύλλαβοι, ἔχοντες δύο σύμφωνα ἐν τῇ συνθέσει, φυλάσσουσι τὸν τόνον, εἴργμαι καθείργμαι, ἦγμαι κατῆγμαι. οὕτως οὖν καὶ τὸ «καθῆστο».* | **ἐπιγνάμψασα,** *τὴν ἀκουσίως πεισθεῖσαν δηλοῖ.* ‖ 570 **ὄχθησαν** ep.-ὤχθησαν 29. ‖ 571 **τοῖσιν**-αὐτοῖς 12./21. ‖ 572 **ἐπί** … **φέρων**-ἐπιφέρων 20. | **ἧρα**, *ἔστιν ἧρ ἡ ἐπικουρία, καὶ ὀξύνεται ἡ γενική, ἠρός· καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἦρα καὶ ἐν συνθέσει «ἐπίηρα». Ἀρίσταρχος δὲ ὑφ' ἓν κατ' ὀρθὴν σημασίαν τὸ ἐπίηρα. καὶ ἐπεκράτησεν ἡ Ἀριστάρχου, καίτοι λόγον οὐκ ἔχουσα.* | **Ἥρῃ**-Ἥρᾳ 10. ‖ 573 **ἔσσεται** ep.-ἔσται. ‖ 574 **σφώ,** *τοῦτο πρὸς ἔμφασιν τῶν προσώπων. τὸ δὲ «ἕνεκα θνητῶν» πρὸς εὐτελισμὸν τῆς αἰτίας. τὸ δὲ «ὧδε» πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς ἔριδος.* ‖ 575 **θεοῖσι**-θεοῖς 12. ‖ 576 **ἔσσεται** ep.-ἔσται. | **ἦδος,** *κατὰ μετασχηματισμόν ἐστι τὸ ἦδος τοῦ ἡδονή· δασυνόμενον γὰρ μετασχηματίζεται εἰς τὸ ἦδος φιλούμενον, ὡς τὸ ἡμέρα μετασχηματίζεται εἰς τὸ «ἦμαρ».* | **χερείονα**-χρείονα 3. ‖ 577 **παράφημι,** *τὸ ἠμί καὶ φημί καὶ εἰμί ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβάζει τὸν τόνον.* | **νοεούσῃ**-νοούσῃ 32., *οὐ δεομένῃ παραινέσεώς τινος. ἀνθρωπίνως κοινῇ μὲν ἀμφοτέροις ἐπιπλήττει ἕνεκεν ἀνθρώπων διαφερομένοις, ἰδίᾳ δὲ τῇ Ἥρᾳ εἴκειν τῷ Διὶ παραινεῖ.* ‖ 578 **ὄφρα** ep.-ἵνα. ‖ 579 **νεικείῃσι**-νεικῇ 3./23. | **σύν** … **ταράξῃ**-συνταράξῃ 20. ‖

εἴ περ γάρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
ἐξ ἑδέων στυφελίξαι· ὃ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.
ἀλλὰ σὺ τὸν ἐπέεσσι καθάπτεσθαι μαλακοῖσιν·
αὐτίκ' ἔπειθ' ἵλαος Ὀλύμπιος ἔσσεται ἡμῖν.
Ὣς ἄρ' ἔφη καὶ ἀναΐξας δέπας ἀμφικύπελλον
μητρὶ φίλῃ ἐν χειρὶ τίθει καί μιν προσέειπε·
τέτλαθι μῆτερ ἐμή, καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ,
μή σε φίλην περ ἐοῦσαν ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἴδωμαι
θεινομένην, τότε δ' οὔ τι δυνήσομαι ἀχνύμενός περ
χραισμεῖν· ἀργαλέος γὰρ Ὀλύμπιος ἀντιφέρεσθαι·
ἤδη γάρ με καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμεναι μεμαῶτα
ῥῖψε ποδὸς τετάγων ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο,
πᾶν δ' ἦμαρ φερόμην, ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι
κάππεσον ἐν Λήμνῳ, ὀλίγος δ' ἔτι θυμὸς ἐνῆεν·
ἔνθά με Σίντιες ἄνδρες ἄφαρ κομίσαντο πεσόντα.
Ὣς φάτο, μείδησεν δὲ θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
μειδήσασα δὲ παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον·
αὐτὰρ ὃ τοῖς ἄλλοισι θεοῖς ἐνδέξια πᾶσιν
οἰνοχόει γλυκὺ νέκταρ ἀπὸ κρητῆρος ἀφύσσων·
ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν

580 **ἐθέλῃσι**-ἐθέλῃ 23., *θωπευτικῶς τὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ προβάλλεται, ἅμα δὲ καὶ πρὸς κατάπληξιν τῆς μητρός. τὸ δὲ ὅλον· εἰ θέλοι καταβαλεῖν ἡμᾶς ὁ Ζεύς (δυνήσεται γάρ), σὺ δὲ θωπεύσεις αὐτόν, εὐθέως ἡμερωθήσεται.* | **ἀστεροπητής,** *ἀστραπὰς ποιῶν.* || 581 **ἑδέων**-ἑδῶν 18. | **ὅ**-αὐτός 21. || 582 **τόν**-αὐτόν 21. | **ἐπέεσσι**-ἔπεσι 19. | **μαλακοῖσιν**-μαλακοῖς 12. || 583 **ἵλαος**-ἵλεως 11. | **ἔσσεται** ep.-ἔσται. || 584 **ἀναίξας,** *γέλωτα κινεῖ τὸ «ἀναΐξας» ἐπὶ τοῦ χωλοῦ τιθέμενον· γελοῖος γάρ ἐστι μιμούμενος τοὺς καλλίστους οἰνοχόους, Ἥβην καὶ Γανυμήδεα, καὶ μεμνημένος, πῶς ὁ Ζεὺς τοῦ ποδὸς λαβόμενος ἔρριψεν αὐτὸν οὐρανόθεν.* || 585 **ἐν** … **τίθει**-ἐνετίθει 20./29. | **μίν** ep.-αὐτήν. | **προσέειπε**-προσεῖπε 3. || 586 **ἀνάσχεο**-ἀνάσχου 25. | **κηδομένη,** *λυπουμένη.* || 587 **ἐοῦσαν**-οὖσαν 32. | **ὀφθαλμοῖσιν**-ὀφθαλμοῖς 12. || 588 **οὔτι δυνήσομαι,** *κωμικῶς τὴν ἰδίαν πήρωσιν προτίθησι.* || 590 **ἀλεξέμεναι**-ἀλέξειν 33. || 591 **ῥῖψε**-ἔρριψε 29., *δύο ῥίψεις Ἡφαίστου, προτέρα μὲν ὑπὸ τὴν γένεσιν ὑπὸ τῆς Ἥρας, δευτέρα δὲ ἡ ὑπὸ Διὸς διὰ τοὺς τῆς Ἥρας δεσμούς.* | **τετάγων** ep.-λαβών 36. | **θεσπεσίοιο** ep.-θεσπεσίου 13., *θεῖον.* Hes. || 592 **φερόμην**-ἐφερόμην 29., *πῶς Ἥφαιστος δι' ὅλης ἡμέρας φέρεται; φαμὲν οὖν ὅτι τὸ πᾶν ἦμαρ οὐ δηλοῖ τὸν ἀπὸ πρωΐας ἕως ἑσπέρας καιρόν, ἀλλὰ τὴν πελάζουσαν τῇ νυκτὶ ὥραν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ (472) «οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο» καὶ ἑξῆς (601–2) «πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα / δαίνυντο».* | **ἠελίῳ**-ἡλίῳ 3. || 593 **κάππεσον** ep.-κατέπεσον. | **ἐνῆεν** ep.-ἐνῆν. || 594 **Σίντιες ἄνδρες,** *Φιλόχορος Πελασγοὺς αὐτοὺς ὄντας οὕτω προσαγορευθῆναι, ἐπεὶ πλεύσαντες εἰς Βραυρῶνα κανηφόρους παρθένους ἥρπασαν· σίνεσθαι δὲ τὸ βλάπτειν λέγουσιν. Ἐρατοσθένης δέ, ἐπεὶ γόητες ὄντες εὗρον δηλητήρια φάρμακα. ὁ δὲ Πορφύριος, ἐπεὶ πρῶτοι τὰ πολεμιστήρια ἐδημιούργησαν ὅπλα, ἃ πρὸς βλάβην ἀνθρώπων συντελεῖ. ἢ ἐπεὶ πρῶτοι λῃστήρια ἐξεῦρον.* | **κομίσαντο**-ἐκομίσαντο 29. || 595 **φάτο** ep.-ἔφη. | **μείδησεν**-ἐμείδησεν 29. | **Ἥρη**-Ἥρα 10. || 597 **ὅ**-αὐτός 21. | **ἄλλοισι**-ἄλλοις 12. | **ἐνδέξια,** *ἐπιδεξίως.* || 598 **οἰνοχόει**-ᾠνοχόει 29. | **κρητῆρος**-κρατῆρος 10. || 599 **μακάρεσσι**-μακάρεσι 19. | **θεοῖσι**-θεοῖς 12. ||

ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.
Ὣς τότε μὲν πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς ἐΐσης,
οὐ μὲν φόρμιγγος περικαλλέος ἣν ἔχ' Ἀπόλλων,
Μουσάων θ' αἳ ἄειδον ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ.
Αὐτὰρ ἐπεὶ κατέδυ λαμπρὸν φάος ἠελίοιο,
οἳ μὲν κακκείοντες ἔβαν οἶκον δὲ ἕκαστος,
ἧχι ἑκάστῳ δῶμα περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἥφαιστος ποίησεν ἰδυίῃσι πραπίδεσσι·
Ζεὺς δὲ πρὸς ὃν λέχος ἤϊ' Ὀλύμπιος ἀστεροπητής,
ἔνθα πάρος κοιμᾶθ' ὅτε μιν γλυκὺς ὕπνος ἱκάνοι·
ἔνθα καθεῦδ' ἀναβάς, παρὰ δὲ χρυσόθρονος Ἥρη.

600 **ἴδον**-εἶδον 29. | **ποιπνύοντα,** *«ποιπνύσαντα», ἔστι δὲ παρὰ τὸ πονῶ, πονύω, πνύω, ποπνύω καὶ ποιπνύω.* || 601 **ἐς** ep.-εἰς. | **ἠέλιον**-ἥλιον 3. || 602 **δαίνυντο** ep.-ἐδαίνυντο. || 603 **περικαλλέος**-περικαλλοῦς 18. | **ἔχε**-εἶχε 29. || 604 **Μουσάων**-Μουσῶν 8. | **ἄειδον**-ᾖδον 3./29., *εὖ τὸ μὴ ἀπειροκάλως ἐπιμηκῦναι, τίνα ᾖδον αἱ Μοῦσαι, ὡς Ἡσίοδος «ἄειδον δ' οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτεν, / οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο».* || 605 **φάος** ep.-φῶς. | **ἠελίοιο**-ἡλίου 3./13. || 606 **κακκείοντες** ep.-κατακείοντες. | **ἔβαν**-ἔβησαν 24. || 608 **ποίησεν**-ἐποίησεν 29. | **ἰδυίῃσι** ep.-εἰδυίαις 8. | **πραπίδεσσι**-πραπίσι 19., *ἡ φρήν.* S. || 609 **ὅν λέχος** ep.-λέχος αὐτοῦ. | **ἤϊε** ep.-ᾔει. || 610 **κοιμᾶτο**-ἐκοιμᾶτο 29. | **μίν** ep.-αὐτόν. || 611 **καθεῦδε**-ἐκαθεῦδε 29., *ἀνέβη καθευδήσων . . . διδάσκει δὲ ὁ ποιητὴς μὴ χωρίζεσθαι ἄνδρα γυναικὸς ἐν κοίτῃ, ὡς μὴ τῇ ἀπουσίᾳ λυπήσῃ αὐτόν.* | **Ἥρη**-Ἥρα 10.

Igeszótár

Az igekötőket az igétől és egymástól kötőjellel választjuk el; a szótári alakok általában az alapige alatt találhatók. (Létezik néhány olyan ige is, melynek simplexe nem használatos, például ἀπο-λαύω, ἀν-αλίσκω.)
Ha az ige az augmentumot vagy a reduplikációt az igekötőn veszi föl (vagy azon is), akkor a kötőjelet zárójelbe tesszük.
Nem írjuk ki a „szabályos" igék szótári alakjait, mivel a nyelvtanokban leírtak szerint az alakok kikövetkeztethetők.
Ebbe a körbe tartoznak az -εύω, -άω, -έω, -όω, -άζω, -ίζω, -αίνω, -ύνω, -είρω, a többszótagú tövű -έλλω, ill. a deponens -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék.

	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
[1]	παιδεύω	παιδεύσω	ἐπαίδευσα	πεπαίδευκα	πεπαίδευμαι	ἐπαιδεύθην	παιδευτός
[1b]	ἱδρύω	ἱδρῡ́σω	ἱδρῡ́σα	ἵδρῡκα	ἵδρῡμαι	ἱδρῡ́θην	ἱδρῡτός
[2]	τιμάω	τιμήσω	ἐτιμήσα	τετίμηκα	τετίμημαι	ἐτιμήθην	τιμητός
[2b]	πειράω	πειρᾰ́σω	ἐπείρᾱσα	πεπείρᾱκα	πεπείρᾱμαι	ἐπειρᾰ́θην	πειρᾱτός
[3]	ἀδικέω	ἀδικήσω	ἠδικήσα	ἠδίκηκα	ἠδίκημαι	ἠδικήθην	ἀδικητός
[4]	δηλόω	δηλώσω	ἐδηλώσα	δεδήλωκα	δεδήλωμαι	ἐδηλώθην	δηλωτός
[5]	ὀνομάζω	ὀνομάσω	ὠνόμασα	ὠνόμακα	ὠνόμασμαι	ὠνομάσθην	ὀνομαστός
[6]	ἐλπίζω	ἐλπιῶ	ἤλπισα	ἤλπικα	ἤλπισμαι	ἠλπίσθην	ἐλπιστός
[7]	ἀγγέλλω	ἀγγελῶ	ἤγγειλα	ἤγγελκα	ἤγγελμαι	ἠγγέλθην	ἀγγελτός
[8]	σημαίνω	σημανῶ	ἐσήμηνα	σεσήμαγκα	σεσήμασμαι	ἐσημάνθην	σημαντός
[8b]	κραίνω	κρανῶ	ἔκρᾱνα		κέκρασμαι	ἐκράνθην	κραντός
[8c]	αἰσχύνω	αἰσχυνῶ	ἤσχῡνα	ἤσχυγκα	(ἤσχυμμαι)	ἠσχύνθην	αἰσχυντός
[9]	σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα	ἔσπαρκα	ἔσπαρμαι	ἐσπάρην	σπαρτός

Az ezekre a típusokra való utalás nem feltétlenül jelenti azt, hogy az itt felsorolt alakok mind elő is fordulnak, de az előfordulók a minta szerint képezhetők.
A deponens igék esetében értelemszerűen medialis illetve passzív alakok képezhetők a szabályos igékből.
A szám mellett egy vagy két s betű a passzív szigma (gyakran ingadozó) betoldására utal, mégpedig egy s azt jelenti, hogy megjelenik az ao. P.-ban és az adiectivum verbalé(k)ban, kettős ss pedig azt, hogy emellett még a pf. M.-P.-ben is.
A személytelen igéket sg. 3. személyben vesszük föl (például δεῖ).
A -σσω / -ττω párok esetében általában az attikaiban szokásosabb -ττω végű változatokat vesszük föl (pl. ἀντι-τάσσω → τάττω).
A tőkezdő ῥ- az igekötők végmagánhangzója után megkettőződik (pl. ἀπο-ρρήγνυμι → ῥήγνυμι).

A

ἀγαναχτέω [3] *méltatlankodik*
ἀγγέλλω [7] *hírül ad*
ἀγνοέω [3] *nem tud, nem ismer*
ἀγορεύω fut. stb. ld. λέγω *beszél*
ἄγχω fut. ἄξω ao. ἦξα *szorít, fojt*
ἄγω fut. ἄξω ao. ἤγαγον pf. ἦχα pf. M. ἦγμαι ao. P. ἤχθην adj. verb. ἀκτός *úz, vezet*
ἀγωνίζομαι [6] *küzd*
ᾄδω ao. ᾖσα *énekel*
ἀδικέω [3] *jogtalankodik*
ἀθλέω [3] *sportol*
ἀθροίζω, ἀθροΐζω [6] *összegyűjt*
αἱματόω [4] *összevérez, vérrel kever*
αἰνέω fut. αἰνέσω ao. ᾔνεσα pf. ᾔνεκα pf. M. ᾔνημαι ao. P. ᾐνέθην *dicsér*
αἱρέω fut. αἱρήσω ao. εἷλον pf. ᾕρηκα pf. M. ᾕρημαι ao. P. ᾑρέθην adj. verb. αἱρετός *megfog, elér, elfoglal, M. elvesz, megszerez, választ*
αἰσθάνομαι fut. αἰσθήσομαι ao. ᾐσθόμην pf. ᾔσθημαι *észlel, érzékel*
αἰσχύνω [8c] *csúfít, szégyenít*
αἰτέω [3] *kér, követel*
ἀκμάζω [5] *a csúcson van*
ἀκολουθέω [3] *kísér, követ*
ἀκούω fut. ἀκούσομαι ao. ἤκουσα pf. ἀκήκοα *hall*
ἀληθεύω [1] *igazat mond*
ἀλλάττω fut. ἀλλάξω ao. ἤλλαξα pf. ἤλλαχα pf. M. ἤλλαγμαι ao. P. ἠλλάγην *változtat*
ἀμελέω [3] *nem törődik*
ἀμύνω [8c] *elhárít, bosszul; segít, véd (dat.)*
ἀμφι(-)έννυμι ao. ἠμφίεσα pf. M. ἠμφίεσμαι *felöltöztet, M. felölt*
ἀμφι-λέγω *vitázik*
ἀμφι(-)σβητέω [3] *vitat, vitázik*
ἀνα-βάλλω *földob, halaszt*
ἀνα-βαίνω *föllép, -száll (acc.)*
ἀνα-βιβάζω *fölléptet, -vezet; partra vonat (hajót)*
ἀνα-βιώσκομαι ao. ἀνεβίων *föléleszt, föléled*
ἀνα-γι(γ)νώσκω *fölismer, -olvas, meggyőz*
ἀναγκάζω [5] *kényszerít*
ἀναγκοτροφέω [3] *szigorúan diétázik*
ἀν-άγω *fölvezet, kivezet (hajót a nyílt tengerre); kifut (hajóval)*
ἀνα-δέχομαι *fölvállal, jótáll vkiért (acc.)*
ἀνα-ζητέω [3] *felkutat*
ἀν-αιρέω *fölvesz; jósol; elvesz, elpusztít*
ἀνα-κηρύττω *kihirdet*
ἀνα-κοινόω [4] *közöl, tanácsot kér*
ἀνα-κράζω *fölkiált*
ἀνα-λαμβάνω *átvesz, maga mellé vesz, visszakap*
ἀν-αλίσκω fut. ἀναλώσω ao. ἀναλώσα, ἀνηλώσα pf. ἀνηλωκα pf. M. ἀνήλωμαι ao. P. ἀνηλώθην adj. verb. *elkölt*
ἀνα-μιμνήσκω *emlékeztet*
ἀνα-παύω *kipihentet*
ἀνα-πτερόω [4] *fölszárnyaz*
ἀνα-πτύσσω *föltép*
ἀνα-στομόω [4] *fölnyit*
ἀνα-στρέφω *fölfordít, M. P. „belekap”*
ἀνα-τίθημι *fölállít, fölajánl; tulajdonít*
ἀνα-τρέπω *fölfordít, fejre állít, elpusztít*
ἀνα-φέρω *fölvisz; jobban van*
ἀν-έραμαι P. *újra szeret*
ἀν-ερευνάω [2a] *fölkutat, kikutat*
ἀν-ευρίσκω *megtalál*
ἀν-ίστημι *fölállít; fölkel*
ἀν(-)οίγω (praet. ἀνέῳγον, ἤνοιγον) fut. ἀνοίξω ao. ἀνέῳξα, ἤνοιξα pf. ἀνέῳχα pf. M. ἀνέῳγμαι, ἤνοιγμαι ao. P. ἀνεῴχθην, ἠνοίχθην *fölnyit, (teret) föltár, utat csinál*
ἀντι-λέγω *ellentmond, tagad*
ἀντ-εκ-κόπτω *viszontkiüt*
ἀντ-εράω *viszontszeret*
ἀντι-τάσσω *szemben fölállít*
ἀντι-παρα-τίθημι *mellé állít (összehasonlítva)*
ἀξιόω [4] *méltányosnak, igaznak tart*
ἀπ-αγγέλλω *hírül ad, jelent*
ἀπ-αγορεύω *megtilt, visszautasít*
ἀπ-άγχω *megfojt, fölakaszt*
ἀπ-άγω *elvezet*
ἀπ-αιτέω [3] *kikövetel, behajt*

ἀπ-αλλάττω *elválaszt, megszabadít vmitől (gen.)*
ἀπ-αντάω [2] *szembe jön*
ἀπ-αράσσω *szétver*
ἀπειλέω [3] *fenyeget*
ἄπ-ειμι *elmegy*
ἀπ-έρχομαι *elmegy*
ἀπ-έχω *távol tart*
ἀπιστέω [3] *nem bízik, nem hisz, kétségbe von*
ἀπο-γεννάω [2] *eredményez*
ἀπο-δείκνυμι *fölmutat, „beállít", bizonyít*
ἀπο-δημέω [3] *eltávozik, távol van*
ἀπο-δίδωμι *megad*
ἀπο-διδράσκω *elszökik*
ἀπο-θνῄσκω *meghal, megöletik, elesik*
ἀπο-λαμβάνω *elvesz, részesül vmiben (acc.)*
ἀπο-καθ-ίστημι *visszahelyez, -változtat*
ἀπο-κείρω *levág, lenyír*
ἀπο-κοτταβίζω [6] *kiloccsant*
ἀπο-κτείνυμι *megöl*
ἀπο-κτείνω fut. ἀποκτενῶ ao. ἀπέκτεινα pf. ἀπέκτονα *megöl*
ἀπο-λαμβάνω *elvesz*
ἀπο-λαύω [1] *élvez vmit (gen.)*
ἀπο-λείπω *elhagy, P. lemarad*
ἀπ-όλλυμι fut. ἀπολῶ ao. ἀπώλεσα, M. ἀπωλόμην pf. ἀπολώλεκα, ἀπόλωλα *elpusztít; elveszt; intr. elvész; M. elpusztul*
ἀπ-όμνυμι *esküszik; esküvel megtagad*
ἀπο-νέμω *kioszt*
ἀπο-πειράομαι *megpróbál, -vizsgál*
ἀπο-πλέω *elhajózik*
ἀπο-πνέω *kilehel, kifúj; szaglik vmitől (gen.)*
ἀπο-πνίγω *megfojt*
ἀπο-ρρήγνυμι *letép, leszakít*
ἀπο-σβέννυμι *kiolt, P. kialszik, meghal*
ἀπο-σπένδω *kiönt (italáldozatot)*
ἀπο-στέλλω *elküld, levélben megír*
ἀπο-στερέω [3] *megfoszt*
ἀπο-τρέπω *eltérít*
ἀπορέω [3] *tanácstalan; szűkölködik*
ἅπτω fut. ἅψω ao. ἧψα pf. M. ἧμμαι ao. P. ἥφθην adj. verb. ἁπτός *ráerősít, M. megfog, érint, megtámad vmit (gen.), belefog*
ἀράσσω fut. ἀράξω ao. ἤραξα ao. P. ἠράχθην *üt*
ἀρέσκω fut. ἀρέσω ao. ἤρεσα *tetszik*
ἀριθμέω [3] *(össze)számol*
ἁρμόττω fut. ἁρμόσω ao. ἥρμοσα pf. ἥρμοκα pf. M. ἥρμοσμαι ao. P. ἡρμόσθην adj. verb. ἁρμοστός *illeszt; intr. illik, alkalmas vmire (dat.)*
ἀρνέομαι [3] *tagad*
ἁρπάζω [5] *elragad, rabol*
ἄρχω fut. ἄρξω ao. ἦρξα pf. ἦρχα pf. M. ἦργμαι ao. P. ἤρχθην *vezető; elkezd, elindít; M. (bele)kezd, megpróbál; P. alattvaló, engedelmeskedik*
ἀσεβέω [3] *istentelen(ül viselkedik)*
ἀσκέω [3] *gyakorol*
ἀσχολέω [3] *elfoglalt*
ἀφ-αιρέω *elvesz, eltávolít; M. megfoszt vkit (acc.) vmitől (acc.)*
ἀφ-ίημι *elküld, M. elenged vmit (gen.)*
ἀφ-ικνέομαι fut. ἀφίξομαι ao. ἀφικόμην pf. ἀφῖγμαι *megérkezik*
ἀφ-ίστημι *félreállít; intr. eltávolodik vmitől (gen.), különbözik*
ἀφ-ομοιόω [4] *hasonít*

B

βαδίζω [6] fut. βαδιοῦμαι ao. ἐβάδισα *bandukol*
βαίνω fut. βήσω ao. ἔβην, ἔβησα pf. βέβηκα adj. verb. βατός *lép(tet)*
βάλλω fut. βαλῶ ao. ἔβαλον pf. βέβληκα pf. M. βέβλημαι ao. P. ἐβλήθην adj. verb. βλητός *dob*
βαρέω [3] *elnehezít, elnyom*
βαστάζω [5] *fölemel, elbír, elvisel*
βιαζόμαι [5] *kényszerít*
βιβάζω [5] fut. βιβάσω, βιβῶ *szállít, emel*
βλάπτω fut. βλάψω ao. ἔβλαψα pf. βέβλαφα pf. M. βέβλαμμαι ao. P. ἐβλάβην, ἐβλάφθην *árt*
βοάω [2] *kiált*
βοηθέω [3] *segít*
βουθυτέω [3] *ökröt áldoz*

βουλεύω [1] *tanácsol, kitalál, megfontol, dönt*
βούλομαι fut. βουλήσομαι ao. ἐβουλήθην, ἠβουλήθην pf. βεβούλημαι *akar*

Γ

γαμέω fut. γαμῶ (-εῖς) ao. ἔγημα pf. γεγάμηκα pf. M. γεγάμημαι *feleségül vesz, M. férjhez megy vkihez (dat.)*
γελάω fut. γελάσομαι ao. ἐγέλασα pf. γεγέλακα pf. M. γεγέλασμαι ao. P. ἐγελάσθην adj. verb. γελαστός *nevet*
γενεαλογέω [3] *származást megadni, kutatni*
γεννάω [2] *nemz*
γεωργέω [3] *földet művel*
γί(γ)νομαι fut. γενήσομαι ao. ἐγενόμην pf. γέγονα pf. M. γεγένημαι *születik, lesz, válik*
γι(γ)νώσκω fut. γνώσομαι ao. ἔγνων pf. ἔγνωκα pf. M. ἔγνωσμαι ao. P. ἐγνώσθην adj. verb. γνω(σ)τός *(meg)ismer, (meg)tud*
γράφω fut. γράφω ao. ἔγραφα pf. γέγραφα pf. M. γέγραμμαι ao. P. ἐγράφην adj. verb. γραπτός *(meg)ír, beterjeszt*
γυμνάζω [5] *edz*

Δ

δακρύω [1b] *sír, sirat*
δανείζω [5] *kölcsön vesz*
δαρθάνω fut. καθευδήσω ao. ἔδαρθον pf. δεδάρθηκα *alszik*
δεῖ fut. δεήσει ao. ἐδέησε *kell, szüksége van vkinek (dat.) vmire (gen.)*
δείδω fut. δείσομαι ao. ἔδεισα pf. δέδοικα *fél, tart vkitől (+ acc.)*
δείκνυμι, δεικνύω fut. δείξω ao. ἔδειξα pf. δέδειχα pf. M. δέδειγμαι ao. P. ἐδείχθην adj. verb. δεικτός *(meg)mutat, bizonyít*
δειπνέω [3] *vacsorázik*
δέομαι fut. δεήσομαι pf. δεδέημαι *híján van vminek, szüksége van vmire (gen.), kér vkitől (gen.)*
δέχομαι fut. δέξομαι ao. ἐδεξάμην pf. δέδεγμαι ao. P. ἐδέχθην adj. verb. δεκτός *elfogad*
δέω fut. δήσω ao. ἔδησα pf. δέδεκα pf. M. δέδεμαι ao. P. ἐδέθην adj. verb. δετός *(meg)köt*
δηλόω [4] *megvilágít, bizonyít*
δημηγορέω [3] *nyilvános beszédet tart*
δια-βαίνω *átkel vmin (acc.)*
δι-αγγέλλω *kihirdet*
δι-άγω *átvezet, odavezet; időt tölt, él*
δι-αιρέω *elkülönít, feloszt*
διά-κειμαι *valamilyen állapotban van, viszonyul*
διακονέω [3] *szolgál; elvégez*
δια-κρίνω *elválaszt, megkülönböztet, eldönt*
δια-λέγομαι P. *megfontol, (meg)beszél vkivel (dat., πρός* acc.), megvitat
δια-λείπω *közte (ki)hagy*
δι-αλλάττω *megváltoztat, kicserél; összebékít, M. P. kibékül, kiegyezik vkivel (dat.,πρός* acc.)
δια-λύω *felold, megsemmisít; M. P. kibékül*
δια-μένω *marad, tart*
δια-νοέομαι [3] P. *(át)gondol, megfontol*
δια-πίμπλημι *tele tölt vmivel (gen.)*
δια-πίπτω *szétesik, nem sikerül*
δια-πράττομαι M. *véghez visz*
δι-αρθρόω [4] *tagol, M. tagolva létrehoz*
δι-αριθμέω [3] *megszámol*
δια-ρρινάω [2] *átfúr*
δια-ρρίπτω *szétdobál*
δια-τίθημι *vmilyen állapotba, helyzetbe hoz*
δια-τείνω *kitár, M. megfeszül, erölködik, minden erejével alkot*
δια-τελέω *bevégez; kitart, folyton tesz vmit (pt.)*
δια-φέρω *különbözik, jobb vminél (gen.)*
δια-φθείρω *elpusztít*
δια-ψηφίζομαι [6] *szavaz*
διδάσκω fut. διδάξω ao. ἐδίδαξα pf. δεδίδαχα pf. M. δεδίδαγμαι ao. P. ἐδιδάχθην adj. verb. διδακτός *tanít vmire (acc.)*
διδράσκω → τρέχω
δίδωμι fut. δώσω ao. ἔδωκα, ἔδομεν pf. δέδωκα pf. M. δέδομαι ao. P. ἐδόθην adj.

verb. δοτός *ad*
δι-έξ-ειμι *végig megy, előad*
δι-εξ-έρχομαι *végig megy, előad*
δι-έρχομαι *keresztülmegy, átolvas; életet leél*
δι-ηγέομαι [3] *elmagyaráz, előad, leír*
δικάζω [5] *ítélkezik, M. pereskedik vkivel (dat.)*
δι-ορθόω [4] *helyesbít, javít*
διώκω fut. διώξω ao. ἐδίωξα *űz, kerget*
δοκέω fut. δόξω ao. ἔδοξα pf. M. δέδοκται *vél; látszik; helyesnek látszik vmi vkinek (dat.)*
δουλεύω [1] *szolgál*
δραμ- → τρέχω
δράω [2bs] *cselekszik, tesz vmit vkivel (acc.)*
δύναμαι (praet. ἠδυνάμην, ἐ-) fut. δυνήσομαι ao. ἐδυνήθην, ἠ- pf. δεδύνημαι adj. verb. δυνατός *képes, hatalma van; ér vmennyit; jelent vmit; hatása van*
δυσημερέω [3] *rossz napja van, peches*
δυσκολαίνω *elégedetlen*
δύω fut. δύσω ao. ἔδυσα, ἔδυν pf. δέδυκα pf. M. δέδυμαι ao. P. ἐδύθην adj. verb. δυτός *merít, M. merül, felölt*

E

ἐάω (praet. εἴων) fut. ἐάσω ao. εἴασα pf. εἴακα *hagy, (át)enged*
ἐγ-γράφω *beír*
ἐγκωμιάζω [5] *dicsőít*
ἐγχειρέω [3] *megkísérel*
ἐγ-χέω *beleönt, italáldozatot önt, belekever*
ἐθέλω fut. ἐθελήσω ao. ἠθέλησα pf. ἠθέληκα *akar, kíván, szándékozik*
εἰδοποιέω [3] *alakít, ábrázol*
εἰκάζω [5] *hasonít, hasonlít; vél*
εἰλεγ- → λέγω
εἰμί fut. ἔσομαι ao. ἐγενόμην pf. γέγονα *van, lehet*
εἶμι *megy*
εἴργω fut. εἴρξω ao. εἶρξα pf. M. εἴργμαι ao. P. εἴρχθην adj. verb. εἰρκτός *nyomaszt, bezár*
εἰσ-αγγέλλω *feljelent*
εἰσ-άγω *bevezet*
εἰσ-βάλλω *beledob*
εἰσ-δέχομαι *befogad, fölvesz*
εἶσ-ειμι *bemegy*
εἰσ-έρχομαι *bemegy*
εἰσ-ηγέομαι [3] *beterjeszt, javasol*
εἰσ-πίπτω *beesik, betör, ráveti magát*
εἰσ-πλέω *oda-, elhajózik*
εἰσ-τρέχω *belefut, behatol*
εἰσ-φέρω *behoz, bevisz, beterjeszt; hozzájárul, adakozik*
ἐκ-βάλλω *kidob, -szór, elválik (asszonytól), kificamít (izületet)*
ἐκ-βοάω *(ingerülten) kiszól*
ἐκ-δέχομαι *átvesz*
ἐκ-δίδωμι *kiházasít, férjhez ad*
ἐκ-καλύπτω *felfed, feltár*
ἐκ-κλίνω *elhajlít; kitér vmi elől (acc.)*
ἐκ-κομίζω *utolsó útjára kísér*
ἐκ-κόπτω *kiüt*
ἐκ-λέγω *kiválogat*
ἐκ-λείπω *elhagy*
ἐκ-πέμπω *kiküld*
ἐκ-πίνω *kiiszik, fölhajt*
ἐκ-πλήσσω *megijeszt, megdöbbent*
ἐκ-τείνω *kinyújtóztat (halottat)*
ἐκ-τρίβω *felmorzsol; intr. elemészti magát*
ἐκ-φέρω *kivisz; áttesz, kiterjeszt*
ἐλαύνω fut. ἐλάσω, ἐλῶ ao. ἤλασα pf. ἐλήλακα pf. M. ἐλήλαμαι ao. P. ἠλάθην adj. verb. ἐλατός *űz, vezet; intr. vonul*
ἐλάω → ἐλαύνω
ἐλέγχω fut. ἐλέγξω ao. ἤλεγξα pf. M. ἐλήλεγμαι ao. P. ἠλέγχθην adj. verb. ἐλεγκτός *(meg)cáfol*
ἐλεέω [3] *(meg)sajnál, megszán*
ἕλκω (praet. εἷλκον) fut. ἕλξω ao. εἵλκυσα pf. εἵλκυκα pf. M. εἵλκυσμαι ao. P. εἱλκύσθην adj. verb. ἑλκ(υσ)τέος *húz, vonszol, „molesztál”*
ἐλ-λείπω *hátrahagy, intr. hátramarad, hiányos*
ἐλπίζω [6] *remél, sejt, vél, gondol*
ἐμ-βάλλω *beleejt, beledob*
ἐμ-μένω *megmarad, kitart*

ἐμ-παλάσσω *belebonyolít, belegabalyít*
ἐμ-πίμπρημι *felgyújt, feléget*
ἐμ-πίπτω *beleesik*
ἐμ-ποιέω [3] *elér, szerez, teremt (időt)*
ἐμ-φαίνω *megmutat*
ἐν-άπτω *ráerősít, M. meggyújt*
ἐν-δέχομαι *befogad, intr. beleillik*
ἐν-δύω *felöltöztet, M. felölt vmit, belemerül vmibe*
ἔν-ειμι *bent van*
ἐνεχ- → φέρω
ἐν-θυμέομαι [3] *megfontol*
ἐν-ίστημι *beállít, M. szembe helyezkedik*
ἐν-νοέω [3] *meggondol*
ἔννυμι fut. ἕσ(σ)ω ao. ἕσ(σ)α pf. M. εἷμαι, ἕσμαι *öltöztet, M. ölt*
ἐν-οράω *észrevesz, ránéz*
ἐν-τέλλομαι *parancsol*
ἐν-τεύχω *fölkeres*
ἐν-τίθημι *betesz, berak*
ἐν-τυγχάνω *találkozik vkivel (dat.)*
ἐξ-αγγέλλω *kihirdet, kinyilatkoztat*
ἐξ-αδυνατέω [3] *nem képes*
ἐξ-ακούω *hall, észlel*
ἐξ-αν-ίστημι *felállít, intr. feláll*
ἐξ-απατάω [2] *becsap*
ἐξ-αριθμέω [3] *kiszámol*
ἔξ-ειμι *lehetősége van*
ἐξ-είργω *kiszorít, kizár, elűz*
ἐξ-ελάω *kiűz*
ἐξ-ελέγχω *(meg)cáfol*
ἐξ-έρχομαι *kimegy, megszökik*
ἐξ-ετάζω [5] *megvizsgál*
ἐξ-ηγέομαι *vezet, elővezet, említ, megtárgyal*
ἐξ-ίστημι *eltérít, intr. megváltozik*
ἐξ-οπλίζω [6] *fölfegyverez*
ἐξ-οστρακίζω [6] *száműz*
ἔοικα (pf.) *hasonlít*
ἐπ-άγω *odavezet, előidéz, M. segítségül hív*
ἐπ-αινέω *elégedett, dicsér*
ἐπ-ακολουθέω [3] *kísér, követ*
ἐπ-αμύνω [8c] *véd, segít*
ἐπείγω fut. ἐπείξομαι ao. ἤπειξα pf. M. ἤπειγμαι ao. P. ἠπείχθην adj. verb. ἐπεικτέον *nyom, szorít, űz; M. nyomul, siet*
ἔπ-ειμι *odamegy, előre indul*
ἐπ-εισ-πίπτω *betör*
ἐπ-έρομαι *visszakérdez*
ἐπ-έρχομαι *közeledik*
ἐπ-ερωτάω *(rá)kérdez*
ἐπι-βαίνω *belép*
ἐπι-βοάω [2] *felkiált, odakiált*
ἐπι-βουλεύω [1] *cselt sző vki ellen (acc.)*
ἐπι-δείκνυμι *bebizonyít*
ἐπι-δέω *beköt(öz)*
ἐπι-δημέω [3] *külföldön van*
ἐπι-θυμέω [3] *vágyódik, kíván vmit (gen.)*
ἐπι-καλέω *segítségül hív*
ἐπι-κατα-βαίνω *levonul*
ἐπί-κειμαι *rátámad, szorongat*
ἐπι-κλείω *rázár*
ἐπι-κουρέω [3] *segít(ségül siet)*
ἐπι-κρατέω [3] *legyőz*
ἐπι-λαμβάνω *A. megragad, M. fog, tart, megtámad*
ἐπι-λανθάνομαι *elfelejt, elhallgat*
ἐπι-λέγω *kiválogat*
ἐπι-μελέομαι P. *törődik, foglalkozik vmivel (gen.)*
ἐπι-ορκέω [3] *hamisan esküszik*
ἐπι-πίπτω *rátör, kitör, rázuhan, ráveti magát*
ἐπι-πλήττω *megdöbbent*
ἐπι-ρράπτω *közeledik*
ἐπι-σκέπτομαι *megvizsgál*
ἐπι-σκήπτω *vádol, M. vádat emel*
ἐπι-σπάω *meghúz*
ἐπίσταμαι fut. ἐπιστήσομαι ao. ἠπιστήθην adj. verb. ἐπιστητός *tud, ismer, képes*
ἐπι-στατέω [3] *élén áll, vezet, irányít*
ἐπι-τέμνω *megvág, megrövidít, összevon*
ἐπι-τίθημι *rátesz, M. rátámad, törekszik*
ἐπι-τρέπω *átenged, megenged, eltűr, rábíz*
ἐπι-φέρω *odavisz, rávisz*
ἐπι-φωνέω [3] *rámond*
ἐπι-χειρέω [3] *megpróbál*
ἐπι-χωρέω [3] *előrevonul, menetel*
ἕπομαι (praet. εἱπόμην) fut. ἕψομαι ao. ἑσπόμην *követ*
ἐράω ao. D. ἠράσθην *szeret*

ἐρευνάω [2] *feltár, kitúr*
ἐρο- → ἐρωτάω
ἔρχομαι fut. ἐλεύσομαι, εἶμι, ἥξω, ἀφίξομαι ao. ἦλθον pf. ἐλήλυθα (ἥκω) *jön, megy, érkezik*
ἐρωτάω [2] fut. ἐρήσομαι is ao. ἠρόμην is *kérdez*
ἐσ- → εἰσ-
ἐσθίω fut. ἔδομαι ao. ἔφαγον *eszik*
ἑστιάω [2b] (praet. εἱστίων, ἡστίων) *megvendégel*
εὐδαιμονέω [3] *boldog*
εὕδω fut. εὑδήσω ao. εὕδησα, ηὗ- *alszik*
εὐδοκιμέω [3] *jó híre, tekintélye van*
εὐεργετέω [3] *jót tesz*
εὐηκοέω [3] *szívesen engedelmeskedik*
εὐλαβέομαι [3] *óvatos*
εὐνομέομαι [3] *jól kormányoztatik*
εὐπορέω [3] *bővében van*
εὑρίσκω fut. εὑρήσω ao. ηὗρον, εὗρον pf. εὕρηκα ao. P. εὑρέθην *talál*
εὐρύνω *szélesít*
εὐτακτέω [3] *rendet tart, engedelmes*
εὐφημέω [3] *magasztal*
εὔχομαι fut. εὔξομαι ao. ηὐξάμην, εὐ- pf. M. ηὔγμαι adj. verb. εὐκτός *kér, imádkozik*
ἐφ-έπομαι *követ, sarkában van*
ἐφ-έλκω *ráhúz, rátol*
ἐφ-ίστημι *intr. odaáll, élére áll*
ἔχω (praet. εἶχον) fut. ἕξω, σχήσω ao. ἔσχον (imper. σχές) pf. ἔσχηκα pf. M. ἔσχημαι ao. P. ἐσχέθην *bír, van*

Z

ζάω fut. βιώσομαι ao. ἐβίων pf. βεβίωκα *él*
ζητέω [3] *keres*
ζωγρέω [3] *élve elfog*

H

ἠβάω [2] *felserdül*
ἠβουλήθην → βούλομαι
ἡγέομαι [3] *vezet, irányít, vél, gondol*
ἤδω ao. P. ἥσθην *örvendeztet*
ἥκω fut. ἥξω ao. (ἧξα) pf. (ἧκα) *érkezik*
ἠρεμέω [3] *nyugodt, megnyugszik*

Θ

θάλλω ao. ἔθαλον pf. τέθηλα *virágzik, kivirul*
θάπτω fut. θάψω ao. ἔθαψα pf. τέταφα pf. M. τέθαμμαι ao. P. ἐτάφην adj. verb. θαπτέον *temet*
θαρρύνω [8c] *bátorít, bátor*
θαυμάζω [5] *csodálkozik, csodál, elámul, meggondol, belegondol*
θεάομαι [2b] *néz, meglát*
θέλω → ἐθέλω
θεραπεύω [1] *gondoz, gondoskodik*
θέω (vö. τρέχω) fut. θεύσομαι *fut*
θεωρέω [3] *tekint*
θνῄσκω fut. θανοῦμαι ao. ἔθανον pf. τέθνηκα (τεθνάναι, τεθνεώς) adj. verb. θνητός *meghal, megöletik, elesik*
θορυβέω [3] *zajong*
θύω fut. θύσω ao. ἔθυσα pf. τέθυκα pf. M. τέθυμαι ao. P. ἐτύθην adj. verb. θυτέος *áldozik*

I

ἰδ- → ὁράω
ἰζάνω, ἵζω fut. (ἱζήσω) ao. (ἵζησα) *ültet, ül*
ἵημι fut. ἥσω ao. ἧκα, εἷμεν pf. εἶκα pf. M. εἷμαι ao. P. εἵθην adj. verb. ἑτός *küld, dob*
ἱδρύω [1b] *létesít*
ἵστημι fut. στήσω ao. ἔστην, ἔστησα pf. ἕστηκα, ἕσταμεν ao. P. ἐστάθην *állít*
ἱστορέω [3] *feljegyez*

K

καθ(-)έζομαι (praet. ἐκαθεζόμην) fut. καθεδοῦμαι ao. καθεῖσα, ἐκαθεισάμην pf. (κάθημαι) adj. verb. καθεστέος *leültet, M. leül*
καθ-έλκω *lehúz, vízre bocsát*
καθ(-)εύδω *alszik*
κάθ(-)ημαι *ül, tartózkodik*
καθ-ιερόω [4] *szentel, áldoz*
καθ-ιζάνω *ráül, rátelepszik*
καθ-ίζω *leül, ráül*

καθ-ίημι *leejt, ledob*
καθ-ιστάω vö. καθίστημι *állít*
καθ-ίστημι *beiktat, M. létrejön, kirobban, kitör*
καθ-οράω *néz, tekint, meglát, észlel, kikémlel*
καίω fut. καύσω ao. ἔκαυσα *A. gyújt, P. ég*
καλέω fut. καλέσω, καλῶ ao. ἐκάλεσα pf. κέκληκα pf. M. κέκλημαι ao. P. ἐκλήθην adj. verb. κλητός *hív, szólít, nevez*
καλινδέομαι P. [3] *hentereg; foglalkozik vmivel*
καλύπτω fut. καλύψω ao. ἔκαλυψα pf. M. κέκαλυμμαι ao. P. ἐκαλύφθην adj. verb. καλυπτός *takar, rejt*
κάμπτω fut. κάμψω ao. ἔκαμψα pf. M. κέκαμμαι ao. P. ἐκάμφθην adj. verb. καμπτός *hajlít, görbít*
καρπόω [4] *M. szüretel*
κατα-βαίνω *lejön, átterjed*
κατα-βάλλω *ledob, megöl*
κατα-βιβάζω *levezet, leereszkedni parancsol*
κατα-δαρθάνω *alszik, aludni megy*
κατα-δύω *lemerít*
κατ-αισχύνω [8c] *megszégyenít, szégyent hoz vmire (acc.)*
κατα-κλείω *bezár, beszorít*
κατα-κλίνω *mellé fektet*
κατα-κρίνω *elítél*
κατ-ακοντίζω [6] *ledárdáz*
κατα-κρύπτω *elrejt; intr. elrejtőzik*
κατα-κωλύω [1b] *visszatart, akadályoz*
κατα-λαμβάνω *megfog, elér (célt), elfoglal, rátalál, megtalál*
κατα-λείπω *elhagy*
κατα-λύω [1c] *felold, megdönt, véget vet, megszűntet*
κατα-μανθάνω *kiismer, megismer*
κατα-μείγνυμι *elkever*
κατα-μέμφομαι M. *gyaláz, hibáztat*
κατα-νοέω [3] *megért, megfigyel, kiismer*
κατα-πατέω [3] *széttapos, lenéz*
κατα-πίνω *iszik, lenyel*
κατα-πλήττω *lesújt, megrémít*
κατα-πέτομαι *le-, rárepül*
κατα-ρρέω *lefelé folyik, lerohan, tódul*
κατ-άρχω *elkezd, megkezdi az áldozatot*
κατα-στρέφω *felforgat, M. leigáz*
κατα-τίθημι *lehelyez, megad*
κατα-φεύγω *el-, bemenekül*
κατα-χωρίζω *elkülönít, „elvonatkoztat”*
κατα-ψεύδομαι M. *hazudik, hazugságot előad*
κατα-ψηφίζομαι [6] *ellene szavaz, elítél*
κατ-εσθίω *elfogyaszt*
κατ-έχω *lefog, visszatart*
κατ-ηγορεύω [1] *vádol*
κατ-οικέω [3] *lakik*
κατ-ορθόω [4] *kiegyenesít*
κατ-ορύττω *elás, eltemet*
κεῖμαι *fekszik, van*
κείρω fut. κερῶ ao. ἔκειρα pf. κέκαρκα pf. M. κέκαρμαι ao. P. ἐκάρην adj. verb. καρτός *nyír, kopaszít*
κελεύω [1ss] *parancsol*
κηδεύω [1] *gondoz, eltemet, végtisztességben részesít*
κήδω fut. κηδήσω ao. ἐκήδησα pf. κέκηδα *sért, bánt, búsít; M. törődik vmivel (gen.)*
κηρύττω fut. κηρύξω ao. ἐκήρυξα pf. κεκήρυχα pf. M. κεκήρυγμαι ao. P. ἐκηρύχθην adj. verb. κηρυκτός *kihirdet*
κινδυνεύω [1] *kockán forog*
κλάω fut. κλαύσομαι ao. ἔκλαυσα pf. M. κέκλαυμαι ao. P. ἐκλαύσθην adj. verb. κλαυ(σ)τός *sír, sirat*
κλείω fut. κλείσω ao. ἔκλεισα pf. κέκλεικα pf. M. κέκλειμαι ao. P. ἐκλείσθην adj. verb. κλειστός *(be)zár*
κληρονομέω [3] *örököl*
κλίνω fut. κλινῶ ao. ἔκλινα pf. κέκλικα pf. M. κέκλιμαι ao. P. ἐκλίθην adj. verb. κλιτέος *hajlít*
κοιμάω [2] *altat*
κοινόω [4] *közösen tesz, közöl*
κοινωνέω [3] *részt kap vmiben (gen.)*
κοιτάζω [5] *megszáll*
κολάζω [5] *büntet, fenyít*
κομίζω [6] *visz, M. vendégül lát, magával visz*

κόπτω fut. κόψω ao. ἔκοψα pf. κέκοφα pf. M. κέκομμαι ao. P. ἐκόπην adj. verb. κοπτός *üt, lök*
κραίνω [8b] *uralkodik, parancsol*
κράζω ao. ἔκραγον pf. κέκραγα *kiált*
κρατέω [3] *uralkodik, uralmon van vmi felett (gen.)*
κρίνω fut. κρινῶ ao. ἔκρινα pf. κέκρικα pf. M. κέκριμαι ao. P. ἐκρίθην *ítél*
κρούω [1s] fut. κρούσω ao. ἔκρουσα pf. κέκρουκα pf. M. κέκρουμαι ao. P. ἐκρούσθην adj. verb. κρουστέος *üt, lök*
κρύπτω fut. κρύψω ao. ἔκρυψα pf. κέκρυφα pf. M. κέκρυμμαι ao. P. ἐκρύφθην adj. verb. κρυπτός *rejt, dug, titkol*
κτάομαι ao. ἐκτησάμην pf. κέκτημαι *szerez*
κτίζω fut. κτίσω ao. ἔκτισα pf. ἔκτικα, κέκτικα pf. M. ἔκτισμαι ao. P. ἐκτίσθην adj. verb. κτιτός *alapít*
κυβιστάω [2] *fejest ugrik*
κυέω [3] *teherbe esik, állapotos*
κυρόω [4] *érvényesít, jóváhagy, eldönt*
κωλύω [1b] *akadályoz*
κωμάζω [5] *tivornyázik, szerenádot ad*

Λ

λαγχάνω fut. λήξομαι ao. ἔλαχον pf. εἴληχα pf. M. εἴληγμαι ao. P. ἐλήχθην adj. verb. ληκτέος *sorsolás útján elnyer, kisorsol*
λαμβάνω fut. λήψω ao. ἔλαβον pf. εἴληφα pf. M. εἴλημμαι ao. P. ἐλήφθην *fog, vesz, (meg)szerez*
λανθάνω fut. λήσω ao. ἔλαθον pf. λέληθα pf. M. λέλησμαι ao. P. (ἐλάσθην) *rejtve van*
λέγω fut. λέξω, ἐρῶ ao. ἔλεξα, εἶπον, εἶπα pf. εἴρηκα pf. M. εἴρημαι ao. P. ἐλέχθην, ἐρρήθην *mond, beszél*
λείπω fut. λείψω ao. ἔλιπον pf. λέλοιπα pf. M. λέλειμμαι ao. P. ἐλείφθην *hagy*
λογίζομαι [6] *számba vesz*
λοιδορέω [3] *gyaláz, szidalmaz*
λοιμώττω fut. λοιμώξω ao. ἐλοίμωξα *pestises*
λούω [1] *mos, M. mosakszik*
λυπέω [3] *szomorít, bosszant*
λυσιτελέω [3] *használ, előnyös*
λύω [1] *old*

Μ

μανθάνω fut. μαθήσομαι ao. ἔμαθον pf. μεμάθηκα *tanul*
μακρολογέω [3] *hosszan beszél, szót szaporít*
μαρτυρέω [3] *tanúskodik vki/vmi mellett (dat.)*
μαρτύρομαι *tanúul hív*
μαστιγόω [4] *korbácsol, fenyít*
μάχομαι fut. μαχοῦμαι ao. ἐμαχεσάμην pf. μεμάχημαι *harcol vki ellen (dat.)*
μεθ-ίστημι *átfordít, megváltoztat, intr. elhagyja a várost, eltávozik*
μεθύω ao. ἐμεθύσθην *részeg*
μείγνυμι fut. μείξω ao. ἔμειξα pf. μέμειχα pf. M. μέμειγμαι ao. P. ἐμείχθην, ἐμίγην adj. verb. μεικτός *kever, egyesít*
μειδιάω [2b] *mosolyog, kacag*
μέλω fut. μελήσω ao. ἐμέλησα pf. μεμέληκα, μέμηλα pf. M. μεμέλημαι ao. P. ἐμελήθην adj. verb. μελητέον *gond tárgya, sziven fekszik; impers. gondoskodik vki (dat.) vmiről (gen.)*
μέλλω fut. μελλήσω ao. ἐμέλλησα, ἠ- adj. verb. μελλητέον *készül, szándékozik, azon van*
μέμφομαι fut. μέμφομαι ao. ἐμεμφάμην ao. P. (ἐμέμφθην) adj. verb. μεμπτός *szid, gyaláz, szemére hány*
μένω fut. μενῶ ao. ἔμεινα pf. μεμένηκα *marad, vár*
μετα-βάλλω *átváltoztat, intr. átváltozik*
μετα-μορφόω [4] *átváltoztat*
μετ-αμφι-έννυμι *átöltöztet, M. átöltözik, ruhát cserél vkivel (dat.)*
μετα-φέρω *átvisz, alkalmaz*
μετα-χειρίζω [6] *A. M. kezel, ápol*
μετα-πέμπω *hivat*
μέτ-ειμι *ott van, benne van; vkinek (dat.) része, beleszólása van vmiben (gen.)*
μετ-έχω *része van, részt szerez vmiben (gen.)*
μετα-τυπόω [4] *átváltoztat*

μετ-αλλάττω *megváltoztat, fölcserél*
μιγ- → μειγ-
μιμέομαι M. [3] *utánoz*
μιμνήσκω fut. μνήσω ao. ἔμνησα pf. M. μέμνημαι ao. P. ἐμνήσθην *emlékeztet; P. megemlékezik vmiről (gen.)*
μισθόω [4] *bérbe ad*
μισθοφορέω [3] *zsoldot kap*
μισέω [3] *utál*
μνημονεύω [1] *említ, fölidéz*
μολύνω [8c] *beszennyez*

N
ναυμαχέω [3] *tengeri ütközetet vív*
νεμεσάω [2] *megharagszik, zokon vesz, haragos*
νέμω fut. νεμῶ ao. ἔνειμα pf. νενέμηκα pf. M. νενέμημαι ao. P. ἐνεμήθην adj. verb. νεμητέος *oszt, birtokol*
νικάω [2] *győz*
νομίζω [6] *vél, gondol, tart*
νομοθετέω [3] *törvényt hoz*
νοσέω [3] *beteg*

Ξ
ξυμ- → συμ-
ξυν- → συν-

O
ὁδηγέω [3] *utat mutat*
οἴγω fut. οἴξω ao. ἔῳξα *nyit*
οἶδα *tud, ismer*
οἰκέω [3] *lakik*
οἰμώζω, οἰμώττω fut. οἰμώξω ao. ᾤμωξα pf. M. ᾴμωγμαι ao. P. ᾠμώχθην *jajong*
οἶομαι, οἶμαι fut. οἰήσομαι ao. P. ᾠήθην adj. verb. οἰητέον *vél(ekedik), gondol*
οἴχομαι fut. οἰχήσομαι pf. ᾴχημαι (οἴχωκα) *eltávozik*
ὀκνέω [3] *habozik, aggódik*
ὁμιλέω [3] *együtt van, társalkodik, érintkezik*
ὄμνυμι fut. ὀμοῦμαι ao. ὤμοσα pf. ὀμώμοκα *esküszik, esküt tesz*
ὀμνύω [1b] *esküszik*
ὁμοιόω [4] *hasonít*
ὁμολογέω [3] *egyetért, elismer*
ὁμονοέω [3] *egyetért*
ὀνειδίζω [6] *ócsárol, kárhoztat, szemrehányást tesz*
ὀνομάζω [5] *nevez*
ὄντ- → εἰμί
ὁπλίζω [6] *fölszerel, -fegyverez*
ὁπωρίζω [6] *betakarít*
ὁράω fut. ὄψομαι ao. εἶδον pf. ἑώρακα, ὄπωπα pf. M. ἑώραμαι, ὤμμαι ao. P. ὤφθην adj. verb. ὁρατός *lát, néz*
ὀργίζω [6] *dühít*
ὀρέγω fut. ὀρέξω ao. ὤρεξα pf. M. ὀρώρεγμαι ao. P. ὠρέχθην adj. verb. ὀρεκτός *nyújt, M.P. törekszik*
ὀρύττω fut. ὀρύξω ao. ὤρυξα pf. ὀρώρυχα pf. M. ὀρώρυγμαι ao. P. ὠρύχθην adj. verb. ὀρυκτός *ás*
ὀρχέομαι M. [3] *táncol*
ὀστρακίζω [6] *cserépszavazással számüzetésbe küld*
οὖσ- → εἰμί
ὀφλισκάνω fut. ὀφλήσω ao. ὤφλον pf. ὤφληκα pf. M. ὤφλημαι *elítélt, perveszt*es

Π
παιδεύω [1] *nevel, kiművel*
παιδοποιέω [3] *A. M. gyermeket nemz*
παίζω [5] fut. παίσομαι *játsz(ado)zik*
παίω [1ss] *üt, ütést mér vkire*
παλάζω, παλάττω, πάλλω ao. ἔπηλα pf. πέπηλα ao. P. πέπαλμαι, πεπάλασμαι *lendít, ráz*
παρα-βοηθέω [3] *segítő szándékkal odavonul*
παρα-γί(γ)νομαι *odajön, ott terem, jelen van*
παρ-άγω *rávezet, rávesz*
παρα-δίδωμι *átad, rábíz*
παρ-αινέω *tanácsol, buzdít vkit (dat.) vmire (inf.)*
παρ-αιτέομαι [3] M. *kér vkit, kér magának vkitől (acc.) vmit (acc., inf.)*
παρα-καλέω *felhív, -szólít, buzdít, kér vmire (εἰς, ἐπί,* inf.)

παρα-κατα-βάλλω *mellette ledob*
παρά-κειμαι *mellette van*
παρα-κελεύομαι *parancsol, tanácsol, buzdít*
παρα-λαμβάνω *átvesz*
παρα-λείπω *mellőz*
παρα-λύω *megszabadít*
παρα-νομέω [3] *törvénytelenséget követ el, szokást, törvényt tipor, vét vmi ellen* (εἰς)
παρα-σιωπάω [2] *elhallgat vmit*
παρα-σκευάζω [5] *előkészületeket tesz, megteremt, megszerez; nyújt, készít*
παρα-τίθημι *mellé helyez, M. letesz, biztonságba helyez*
παρα-τυγχάνω *éppen jelen van*
παρ-εγγυάω [2] *parancsot ad; egymásnak tovább ad (jelszót)*
πάρ-ειμι *jelen van*
πάρ-ειμι *odamegy, mellette elmegy*
παρ-ελαύνω *mellette, előtte (acc.) elvonul*
παρ-έπομαι *mellékesen követ*
παρ-έρχομαι *bemegy, belép vhová* (εἰς)
παρ-έχω *átad, (át)nyújt, mutat*
παρ-ίστημι *oda állít, M. maga mellé állít, fölléptet*
παρ-ορύττω *szemben ás (küzdőteret előkészít)*
πάσχω fut. πείσομαι ao. ἔπαθον pf. πέπονθα *elszenved (bántalmazást, stb.) vkitől* (ὑπό gen.)
πατάσσω fut. πατάξω ao. ἐπάταξα pf. M. πεπάταγμαι ao. P. ἐπατάχθην *agyonüt*
παύω [1s] ao. P. ἐπαύ(σ)θην *szüntet, M. szünik, abbahagy, fölhagy vmivel (gen.)*
πειθαρχέω [3] *engedelmeskedik, hallgat vmire (dat.)*
πείθω fut. πείσω ao. ἔπεισα pf. πέπεικα, πέποιθα pf. M. πέπεισμαι ao. P. ἐπείσθην adj. verb. π(ε)ιστ- *meggyőz, rábeszél, (erős pf.) bízik, M. enged a rábeszélésnek, engedelmeskedik*
πειράω [2b] *megkisérel*
πέμπω fut. πέμψω ao. ἔπεμψα pf. πέπομφα pf. M. πέπεμμαι ao. P. ἐπέμφθην adj. verb. πεμπτός *küld*
πενθέω [3] *meggyászol*
περι-άγομαι M. *mindenhová magával visz*
περι-βάλλω *körüldob; megölel*
περί-ειμι *fölülmúl vkit (gen.) vmiben (dat.)*
περι-ίστημι *körbe állít, M. körbe vesz*
περι-οδεύω [1] *áttanulmányoz*
περι-οράω *elnéz, megenged*
περι-στέλλω *véd, ragaszkodik vmihez (acc.)*
περι-σῴζω *megment (haláltól)*
πέτομαι fut. π(ε)τήσομαι ao. ἐπτόμην, ἔπτην *repül*
πιέζω [5] *nyom, szorít*
πίμπλημι vö. πλήθω fut. πλήσω ao. ἔπλησα pf. πέπληκα pf. M. πέπλησμαι ao. P. ἐπλήσθην adj. verb. πληστέος *tölt*
πίμπρημι vö. πρήθω fut. πρήσω ao. ἔπρησα pf. πέπρηκα pf. M. πέπρησμαι ao. P. ἐπρήσθην *fúj, lángra lobbant*
πίνω fut. πίομαι ao. ἔπιον pf. πέπωκα pf. M. πέπομαι ao. P. ἐπόθην adj. verb. ποτός *iszik*
πιπράσκω pf. πέπρακα pf. M. πέπραμαι ao. P. ἐπράθην adj. verb. πρατός *elad*
πίπτω fut. πεσοῦμαι ao. ἔπεσον pf. πέπτωκα *lehullik, elesik, elpusztul*
πιστεύω [1] *megbízik vkiben (dat.); elhisz, elfogad*
πλάττω fut. πλάσω ao. ἔπλασα pf. πέπλακα pf. M. πέπλασμαι ao. P. ἐπλάσθην adj. verb. πλαστός *kohol*
πλέκω fut. πλέξω ao. ἔπλεξα pf. πέπλοχα pf. M. πέπλεγμαι ao. P. ἐπλάκην adj. verb. πλακτός *fon, kieszel*
πλέω fut. πλεύσομαι, πλευσοῦμαι ao. ἔπλευσα pf. πέπλευκα pf. M. πέπλευσμαι ao. P. ἐπλεύσθην adj. verb. πλευστέος *hajózik*
πληρόω [4] *megtölt, P. megtelik*
πλήττω fut. πλήξω ao. ἔπληξα pf. πέπληγα pf. M. πέπληγμαι ao. P. ἐπλήγην, -επλάγην, ἐπλήχθην adj. verb. πληκτός *(meg)üt, sebet üt*
πλουτέω [3] *vagyonos, gazdag*
πνέω fut. πνεύσομαι ao. ἔπνευσα pf. πέ-

πνευκα pf. M. πέπνυμαι ao. P. ἐπνεύσθην *fúj*
πνίγω fut. πνίξω ao. ἔπνιξα pf. M. πέπνιγμαι ao. P. ἐπνίγην adj. verb. πνικτός *fojt, fullaszt*
ποιέω [3] *tesz, csinál (kettős acc.), készít*
πολεμέω [3] *háborút indít, visel vki ellen (πρός + acc.)*
πολιτεύομαι [1] *államférfiként működik*
πορεύομαι [1] *megy, vonul*
πορσύνω [8c] *elkészít, elrendez*
πορίζω [6] *előteremt*
πράττω fut. πράξω ao. ἔπραξα pf. πέπραχα pf. M. πέπραγμαι ao. P. ἐπράχθην *(meg)tesz, cselekszik, véghez visz*
προ-αιρέομαι *kiválaszt, kitűz magának*
προ-βάλλομαι *előrevet, -szegez*
προ-βουλεύω *előzetes határozatot hoz, törvényjavaslatot készít elő*
προ-γίγνομαι *korábban történik*
προ-δίδωμι *elárul*
πρό-ειμι *előremegy, halad, nyomul*
προ-έχω *fölülmúl vkit (gen.)*
προ-ίημι *előreküld, átenged, M. eltékozol, elhanyagol, kiszolgáltat*
προ-ίστημι *élére állít*
προ-λέγω *megparancsol, korábban említ, jövendöl*
πρό-οιδα *előre tud*
προ-χειροτονέω [3] *előzetesen szavaz*
προ-οράω *előre lát*
προ-πίπτω *kiesik, kifordul*
προσ-αγγέλλω *jelent*
προσ-αγορεύω *szól vkihez, (meg)szólít, nevez*
προσ-άγω *odavezet, odavisz*
προσ-αιτέω [3] *ráadásul kér, koldul*
προσ-δέχομαι *házába fogad; beenged*
πρόσ-ειμι *odamegy, odavonul, bejön, támad*
προσ-έρχομαι *odajárul, megkeres*
προσ-έχω *figyel vkire (dat.), húz vkihez*
προσ-ήκω *köze van vkinek (dat.) vmihez (gen.); illik; rokoni kapcsolatban áll*
προ-σημαίνω *előre jelez*
προσ-κάθ-ημαι *ostromzár alatt tart*
πρόσ-κειμαι *nekifekszik, szorongat*
προσ-κρούω *megsért, összekülönbözik vkivel*
προσ-ποιέομαι [3] *színlel, tettet*
προσ-τάττω *megparancsol*
προσ-τίθημι *hozzátesz, kiegészít, becsuk*
προ-καλέομαι *felhív, felszólít*
προ-πέμπω *előreküld*
προ-τρέπω *sarkall, bíztat*
πτύσσω fut. πτύξω ao. ἔπτυξα pf. M. ἔπτυγμαι ao. P. ἐπτύχθην (ἐπτύγην) adj. verb. πτυκτός *(össze)hajt*
πυνθάνομαι fut. πεύσομαι ao. ἐπυθόμην pf. πέπυσμαι *tudakol vkitől (gen.) vmit, értesül, megtud, tudomást szerez*
πυρέττω fut. πυρέξω ao. ἐπύρεξα pf. πεπύρεχα *lázas beteg*
πωλέω [3] *elad*

P

ῥάπτω fut. ῥάψω ao. ἔρραψα pf. M. ἔρραμμαι ao. P. ἐρράφην adj. verb. ῥαπτός *varr*
ῥέω fut. ῥεύσομαι, ῥυήσομαι pf. ἐρρύηκα ao. P. ἐρρύην adj. verb. ῥυτός *folyik*
ῥήγνυμι fut. ῥήξω ao. ἔρρηξα pf. ἔρρωγα pf. M. ἔρρηγμαι ao. P. ἐρράγην adj. verb. ῥηκτός *(szét)tör*
ῥηθ- → λέγω
ῥίπτω fut. ῥίψω ao. ἔρριψα pf. ἔρριφα pf. M. ἔρριμμαι ao. P. ἐρρίφ(θ)ην adj. verb. ῥιπτός *dob, elszór*

Σ

σαλπίζω ao. ἐσάλπιγξα *trombitál (harci jelet ad), (fel)harsan (a kürt)*
σβέννυμι fut. σβέσω ao. ἔσβεσα, ἔσβην pf. ἔσβηκα pf. M. (ἔσβεσμαι) ao. P. ἐσβέσθην adj. verb. σβεστός *(ki)olt, intr. kialszik*
σημαίνω [8] *jelez, jelent*
σιωπάω [2] *(el)hallgat*
σκεδάννυμι fut. σκεδάσω, σκεδῶ ao. ἐσκέδασα pf. M. ἐσκέδασμαι ao. P. ἐσκεδάσθην adj. verb. σκεδαστός *szétszór*

σκέπτομαι fut. σκέψομαι ao. ἐσκεψάμην pf. M. ἔσκεμμαι adj. verb. σκεπτέος *tekint, megvizsgál*
σκήπτω fut. σκήψω ao. ἔσκηψα pf. ἔσκηφα pf. M. ἔσκημμαι ao. P. ἐσκήφθην adj. verb. σκηπτός *támaszt*
σκοπέω vö. σκέπτομαι *megnéz, -vizsgál, ügyel, tekint*
σπάω fut. σπάσω ao. ἔσπασα pf. ἔσπακα pf. M. ἔσπασμαι ao. P. ἐσπάσθην adj. verb. σπαστός *húz, tép*
σπένδω fut. σπείσω ao. ἔσπεισα pf. ἔσπεικα pf. M. ἔσπεισμαι ao. P. ἐσπείσθην *italt áldoz, szerződést köt*
σπουδάζω [5] *igyekszik*
στα- → ἵστημι
στασιάζω [5] *fölkel, pártot üt*
στέλλω [9] *felöltöztet, elküld*
στέργω fut. στέρξω ao. ἔστερξα pf. ἔστοργα pf. M. ἔστεργμαι ao. P. ἐστέρχθην adj. verb. στερκτός *szeret*
στερέω [3] *megfoszt*
στέρομαι *meg van fosztva*
στεφανόω [4] *koszorúz*
στη- → ἵστημι
στοιχέω [3] *hadi sorban áll*
στοχάζομαι M. [5] *törekszik, eltalál*
στρατηγέω [3] *hadvezérként vezet*
στρέφω fut. στρέψω ao. ἔστρεψα *(ki)fordít*
συγ-γίγνομαι *találkozik*
συγ-γράφω *megír*
συγ-καλέω *összehív*
συγ-κάμπτω *behajlít, felhúz*
συγ-κατα-μίγνυμι *belevegyít, belemerít*
συγ-κλείω *bezár*
συγ-κόπτω *összever*
συγ-κρούω *összeüt, csikorgat, összeütközésbe visz, összezavar*
συγ-χωρέω [3] *enged, beleegyezik*
συκοφαντέω [3] *rosszindulatúan bírál*
συλάω [2] *elvesz, -rabol*
συλ-λέγω *összegyűjt, összeszed*
συμ-βαίνει *történik*
συμ-βάλλω *összecsap*
συμ-βουλεύω *tanácsot ad*
συμ-παρ-ακολουθέω [3] *kísér*
συμ-πλάττω *összetákol, hamisít*
συμ-φέρω *hasznos, előnyös*
σύμ-φημι *helyesel, elismer*
συν-αγορεύω *egyetért, támogat*
συν-ακολουθέω [3] *(el)kísér, vele megy*
συν-απο-θνήσκω *együtt meghal*
συν-απο-φέρω *elsodor, elragad, magával sodor*
σύν-ειμι *együtt van, tartózkodik*
συν-εισ-πίπτω *együtt bezúdul, rátör*
συν-εκ-βάλλω *együtt kihajt, száműz*
συν-έρχομαι *összejön, találkozik*
συν-εξ-ομοιόω *hasonít vmihez*
συν-ίστημι *mellé állít, M. fölsorakozik*
συν-τάττω *parancsot ad*
συν-τίθημι *összeállít, megír, M. megegyezik*
συν-τρέχω *összefut*
συν-ίημι *(meg)ért*
συν-οικέω [3] *együt él, házasságban él*
συν-ομοπαθέω [3] *együttérez, rokonszenvet érez*
συν-τρίβω *összever, betör*
συρ-ρέω *összefolyik, összesereglik*
συ-σκοτάζει [5] *besötétedik*
συ-σπάω *összehúz, összevon*
σφάζω fut. σφάξω ao. ἔσφαξα pf. ἔσφακα pf. M. ἔσφαγμαι ao. P. ἐσφάγην adj. verb. σφακτός *lemészárol*
σῴζω fut. σώσω ao. ἔσωσα pf. σέσωσα pf. M. σέσωσα, σέσῳσμαι ao. P. ἐσώθην adj. verb. σῳστέος *megment*

T

ταράττω fut. ταράξω ao. ἐτάραξα pf. τετάραχα pf. M. τετάραγμαι ao. P. ἐταράχθην adj. verb. ταρακτός *összezavar*
τάττω fut. τάξω ao. ἔταξα pf. τέταχα pf. M. τέταγμαι ao. P. ἐτάχθην adj. verb. τακτός *elrendez, hadrendbe állít*
τείνω fut. τενῶ ao. ἔτεινα pf. τέτακα pf. M. τέταμαι ao. P. ἐτάθην adj. verb. τατός *feszít, nyújt*
τεκμαίρομαι M. [8] *megítél, következtet*
τελευτάω [2] *bevégez*

τελέω fut. τελέσω, τελῶ ao. ἐτέλεσα pf. τετέλεκα pf. M. τετέλεσμαι ao. P. ἐτελέσθην adj. verb. τελεστέος *bevégez, véghez visz, M. végbe megy*
τέλλω fut. τελῶ ao. ἔτειλα pf. τέταλκα pf. M. τέταλμαι ao. P. ἐτάλθην *beteljesít, bevégez*
τέμνω fut. τεμῶ ao. ἔτεμον pf. τέτμηκα pf. M. τέτμημαι ao. P. ἐτμήθην *(ki)vág, elpusztít*
τερατεύομαι [1] *csodás történeteket beszél el*
τεύχω fut. τεύξω ao. ἔτευξα pf. τέτευχα pf. M. τέτυγμαι ao. P. ἐτ(ε)ύχθην adj. verb. τυκτός *készít*
τίθημι fut. θήσω ao. ἔθηκα, ἔθεμεν pf. τέθηκα pf. M. κεῖμαι ao. P. ἐτέθην adj. verb. θετός *tesz, helyez*
τίκτω fut. τέξομαι ao. ἔτεκον pf. τέτοκα pf. M. (τέτεγμαι) ao. P. (ἐτέχθην) *szül*
τίλλω fut. τιλῶ ao. ἔτιλα pf. M. τέτιλμαι *tép, húz*
τιμάω [2] *tisztel*
τιμωρέω [3] *A. M. bosszul*
τιτρώσκω fut. τρώσω ao. ἔτρωσα pf. τέτρωκα pf. M. τέτρωμαι ao. P. ἐτρώθην adj. verb. τρωτός *átfúr, megsebesít*
τολμάω [2] *merészel*
τραγῳδέω [3] *tragédiaíróként ír*
τρέπω fut. τρέψω ao. ἔτρεψα, ἐτράπομην pf. τέτροφα, τέτραφα pf. M. τέτραμμαι ao. P. ἐτράπην, ἐτρέφθην adj. verb. τρεπτός *fordít*
τρέφω fut. θρέψω ao. ἔθρεψα pf. τέτροφα pf. M. τέθραμμαι ao. P. ἐτράφην adj. verb. θρεπτέος *táplál*
τρέχω fut. δραμοῦμαι ao. ἔδραμον pf. δεδράμηκα *fut, rohan, nyomul*
τρίβω fut. τρίψω ao. ἔτριψα pf. τέτριφα pf. M. τέτριμμαι ao. P. ἐτρίβην adj. verb. τριπτός *dörzsöl*
τροχίζω [6] *kerékbe tör, kínoz*
τρυπάω [2] *fúr*
τυγχάνω fut. τεύξομαι ao. ἔτυχον pf. τετύχηκα pf. M. (τέτευγμαι) ao. P. (ἐτύχθην) *eltalál vmit (gen.), történetesen van vhogy (pt.)*
τύπτω fut. τυπτήσω ao. ἔτυψα pf. M. τέτυμμαι ao. P. ἐτύπην *üt, levág*

Y

ὑβρίζω [6] *erőszakot követ el*
ὑπ-άρχω *megvan, rendelkezésre áll, lehetősége van*
ὑπ-εκ-ρέω *kifolyik*
ὑπερ-βάλλω *fölötte átdob, túltesz, túlhalad, felülmúl*
ὑπερ-έχω *fölülkerekedik*
ὑπ-έρχομαι *kedvez, meghunyászkodik*
ὑπο-βάλλω *bedob, beejt*
ὑπό-κειμαι *alapul szolgál, tárgya vminek*
ὑπο-κρίνομαι M. *válaszol*
ὑπο-λαμβάνω *gyanít, föltételez*
ὑπο-νοέω [3] *gyanít*
ὑπ-οπτεύω [1] *gyanít*
ὑπο-σιωπάω [2] *gyáván hallgat*
ὑπο-τίθημι *alátesz, megalapoz*
ὑφ-ίστημι *szembeállít, szembeszáll*

Φ

φαγ- → ἐσθίω
φαίνω [8] pf. πέφηνα is *mutat, jelez, intr., P. tűnik*
φάσκω *mondogat*
φέρω fut. οἴσομαι ao. ἤνεγκα pf. ἐνήνοχα pf. M. ἐνήνεγμαι ao. P. ἠνέχθην adj. verb. οἰστός *visz, mozgat, P. zúdul*
φεύγω fut. φεύξομαι ao. ἔφυγον pf. πέφευγα adj. verb. φευκτός *menekül*
φημί vö. λέγω *mond*
φθείρω fut. φθερῶ ao. ἔφθειρα pf. ἔφθαρκα pf. M. ἔφθαρμαι ao. P. ἐφθάρην adj. verb. φθαρτός *elpusztít*
φθονέω [3] *irigyel*
φιλέω [3] *kedvel*
φιλομαθέω [3] *szívesen tanul*
φιλοσοφέω [3] *szivesen bölcselkedik*
φοβέομαι [3] *fél, tart vmitől (acc.)*
φοιτάω [2] *fel-alá jár, bejár*
φονεύω [1] *meggyilkol*
φορέω [3] *hordoz*
φράζω [5] *mond, beszél, közöl*

φράσσω fut. φράξω ao. ἔφραξα pf. M. πέφραγμαι ao. P. ἐφράχθην adj. verb. φρακτός *bekerít*
φρονέω [3] *gondolkodik*
φροντίζω [6] *megfontol, törődik + gen.*
φυλάττω fut. φυλάξω ao. ἐφύλαξα pf. πεφύλαχα pf. M. πεφύλαγμαι ao. P. ἐφυλάχθην adj. verb. φυλακτέος *őriz*
φύω fut. φύσω ao. ἔφυσα, ἔφυν pf. πέφυκα adj. verb. φυτός *növeszt, teremt, intr. válik*
φωνέω [3] *hangot ad*

X

χαίρω fut. χαιρήσω ao. ἐχάρην pf. κεχάρηκα adj. verb. χαρτός *örül, örömöt lel, örvend*
χαλεπαίνω [8] *neheztel*
χειμάζω [5] *gyötör*
χειροτονέω [3] *(kézfeltartással) szavaz*
χειρουργέω [3] *kivitelez*
χέω fut. χέω ao. ἔχεα pf. κέχυκα pf. M. κέχυμαι ao. P. ἐχύθην adj. verb. χυτός *önt*
χράομαι M. [2as] *él vmivel, (fel)használ, kezel*
χράω [2as] *jóslatot ad*
χρή fut. χρῆσται *kell*
χρηματίζω [6] *tárgyal*
χωρέω [3] *kitér, visszavonul*

Ψ

ψεύδω fut. ψεύσω ao. ἔψευσα pf. M. ἔψευσμαι ao. P. ἐψεύσθην *hazuggá tesz, becsap; M. hazudik*
ψηφίζω [6] *szavaztat, M. szavaz, dönt*
ψιμυθιόω [4] *fehérre sminkel*
ψοφέω [3] *zajt csinál, csikorog*
ψυχαγωγέω [3] *vonz, szórakoztat*

Ω

ὠρύομαι *üvölt*
ὠφελέω [3] *segít, használ*
ὠχριάω [2b] *sápadt*

Nyelvtani összefoglaló

1.§ Rövidítések: Ebben a nyelvtani összefoglalóban (általában) a Györkösy-Kapitánffy-Tegyey-féle szótárban használt rövidítéseket alkalmazzuk. A leggyakoribbak: sg. = singularis, pl(ur). = pluralis, ipf. = imperfectus/a/um, pf. = perfectus/a/um, pr. = praesens, praet. = praeteritum, fut. = futurus/i/um, A. = activum/i, M. = medium, P. = passivum, nom. = nominativus, acc. = accusativus, gen. = genitivus, dat. = dativus, ind. = indicativus, coni. = coniunctivus, opt. = optativus, imper. = imperativus, ao. = aoristos, pt. = participium, sim. = simuló(szó).

A kötet elején szereplő olvasmányok anyagára Olv. rövidítéssel és lapszámmal hivatkozunk.

1 Írás

2.§ Az ógörög szövegek szedésére használt ábécé alapjául a könyvnyomtatás kezdeteikor használatos kódexírás szolgált. A betűnevek többsége sémi eredetű, a maradék bizánci. Kézírásban a nyomtatott betűket szoktuk utánozni (s nem a jelenlegi görög folyóírást); érdemes megfigyelni a középkori írás duktusát (ld. pl. kötetünk borítóján és Moravcsik Gyula könyvében: *Bevezetés a bizantinológiába*. Bp. 1966. 74–79. és a táblák).

3.§ A hehezetes mássalhangzók egyetlen hangnak ejtendők és számítanak.

4.§ A kis szigma két változata közül σ használatos szó elején és belsejében, ς pedig szó végén; az összetett szavakban a végszigma nemcsak az utolsó elem végén állhat, például προσαγγέλλω avagy προςαγγέλλω.

5.§ A veláris nazálist a görögben a gamma jelöli, melyet tehát orrhangnak kell ejteni κ, γ, χ és ξ előtt.

6.§ A klasszikus attikaiban az ει ejtése hosszú zárt é volt (így érthető a pótlónyújtás és az augmentálás), az η-é pedig hosszú nyílt e, mint a magyar 'bee' szóban.

7.§ Az α, ι, υ betűk jelölhetnek rövid és hosszú magánhangzót egyaránt; ha hosszú voltukat jelölni akarjuk, a (modern) felső vonás alkalmazható: ᾱ, ῑ, ῡ.

8.§ A szóhangsúlyt háromféle hangsúlyjellel jelöljük; nevük éles (´), hajtott (῀) ill. tompa (`). (Vannak, akik „hangsúlyjel" helyett az „ékezet" elnevezést használják.)

9.§ A hangsúlyjel helye a kisbetűk esetében fölöttük, a nagybetűk esetében előttük van. A közönséges kettős magánhangzóknak a második eleme kapja a hangsúlyt, a hosszúaknak az első (ᾴ).

10.§ A szókezdő magánhangzók hehezet(jel)et kapnak, mely lehet erős (᾽) vagy gyenge (᾿). A kettőshangzók hehezetét ugyanazon szabályok szerint kell elhelyezni, mint a hangsúlyjeleket.
11.§ Ha egy magánhangzó hehezetet és hangsúlyjelet is kap, akkor az éles és a tompa a hehezet után, a hajtott pedig fölötte nyer elhelyezést.
12.§ A szókezdő ρ mindig erős hehezetet kap. Szó belsejében -ρρ- avagy -ῥῥ- írható.

A görög ábécé				
érték	betű	név		kiejtés
1	Α α	ἄλφα	alpha	a, á
2	Β β	βῆτα	béta	b
3	Γ γ	γάμμα	gamma	g
4	Δ δ	δέλτα	delta	d
5	Ε ε	ἒ ψῑλόν	epszílon	e
7	Ζ ζ	ζῆτα	dzéta	dz (zd)
8	Η η	ἦτα	éta	é (ē)
9	Θ θ	θῆτα	théta	th
10	Ι ι	ἰῶτα	ióta	i, í
20	Κ κ	κάππα	kappa	k
30	Λ λ	λάμβδα	lambda	l
40	Μ μ	μῦ	mű	m
50	Ν ν	νῦ	nű	n
60	Ξ ξ	ξῖ	kszí	x
70	Ο ο	ὃ μικρόν	omikron	o
80	Π π	πῖ	pí	p
100	Ρ ρ	ῥῶ	ró	r
200	Σ σ ς	σίγμα	szigma	sz
300	Τ τ	ταῦ	tau	t
400	Υ υ	ὗ ψῑλόν	űpszilon	ü ű u
500	Φ φ	φῖ	phí	ph, f
600	Χ χ	χῖ	khí	kh
700	Ψ ψ	ψῖ	pszí	psz
800	Ω ω	ὦ μέγα	ómega	ó
csak számíráshoz használt betűk				
6	– ϛ ͵ϛ	στῖ	sztí	(szt)
90	Ϙ ϟ	κόππα	koppa	(k)
900	Ϡ ϡ	σαμπεῖ	szampí	(sz)
	az attikaiban nem használt betű			
(6)	Ϝ	δίγαμμα	digamma	v (w)

kettős magánhangzók	
Αι αι	ai (aj)
Ει ει	ei (ej)
Οι οι	oi (oj)
Αυ αυ	au
Ευ ευ	eu
Ου ου	ú
hosszú kettős magánh.	
Αι ᾳ	á
Ηι ῃ	é
Ωι ῳ	ó

példák hangsúlyjelekre	
hehezetes magánh.	
᾽Α ἀ	a, á
ιΑ ἁ	ha, há
kettős magánh.	
Αἰ αἰ	ai (aj)
Αἱ αἱ	hai (haj)
hosszú kettős magánh.	
Αι ᾳ	á
᾽Αι ᾀ	á
ιΑι ᾁ	á
mellékjeles magánh.	
ᾴΑ ᾴ	á
ᾷΑ ᾷ	ᾶ
ᾲΑ ᾲ	ὰ
΄Α ά	á
῀Α ᾶ	ᾶ
Αἶ αἶ	ai (aj)
Αἷ αἷ	hai (haj)
Αἶ αἶ	ai (aj)

13.§ Csupa nagybetűs írásban nem tesszük ki sem a hangsúlyjeleket, sem a hehezeteket.
14.§ Ha két olyan magánhangzó áll egymás mellett, melyek kettőshangzót alkothatnak, de külön szótagban ejtendők, akkor a második fölé dupla pont tehető a diairesis jelölésére, például Ἀτρεΐδης. Az első elemen lévő hangsúlyjel vagy hehezet fölöslegessé teheti a dupla pontot a második elem fölött.
15.§ A tagmondatok közé a latin kettőspontéhoz vagy a pontosvesszőéhez hasonló helyzetben fel(emelt) pontot (·) teszünk, a kérdőjel görög alakja pedig a pontosvesszőhöz hasonló.

2 Hangtan

Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótagolás

16.§ A hosszú kettős magánhangzók mindig hosszú magánhangzók, a közönséges kettős magánhangzók viszont csak általában hosszú magánhangzók.
17.§ A szóvégi -αι, -οι a névszói és igei végződésekben az optativus kivételével rövid magánhangzónak számít. A ritka υι és ηυ diphthongusok hosszú magánhangzók.
18.§ Hangsúly a szavak utolsó három magánhangzója egyikén lehet. Helyét hátulról számolva a vég-, másod-, harmad- előtaggal jelöljük. A nem véghangsúlyos szavakat tompahangúaknak is nevezzük. Hajtott hangsúlya csak hosszú magánhangzónak lehet, éles és tompa bármilyennek.
19.§ Tompa hangsúly önállóan nem létezik, viszont tagmondat belsejében másik szó előtt a végéles szavak hangsúlya tompára változik. Ez a hangsúly elvesztését vagy legalábbis lényeges csökkenését jelölhette.
20.§ Az ókori hangsúly valószínűleg zenei volt, azaz a szavak hangsúlyos részét magasabban ejtették. Hosszú magánhangzó esetében a hajtott hangsúlyjel a magánhangzó első felének hangsúlyosságát, az éles pedig a magánhangzó második felének hangsúlyosságát jelölhette, azaz az utóbbi hangsúly emelkedő, az előbbi pedig eső.
21.§ Harmadéles vagy másodhajtott csak akkor lehet egy szó, ha az utolsó magánhangzója rövid. Ha egy szó másodhangsúlyos („másodékes”), utolsó magánhangzója rövid, az utolsó előtti pedig hosszú, akkor a szó hangsúlya hajtott, például πολίτης – πολῖται, φεύγων – φεῦγον.
22.§ A szótagolás során általában egy mássalhangzó kerül a következő szótagba a szóhatárt is figyelmen kívül hagyva. Már Homérosnál előfordul, hogy a *muta cum liquida* kapcsolat mindkét tagja átkerül a következő szótagba (azaz nem képeznek pozíciót), az attikai drámában pedig igen gyakori (*correptio Attica*).
23.§ A ξ, ψ, ζ betűk két mássalhangzónak számítanak.
24.§ Valamely szótag természeténél fogva hosszú, ha hosszú a magánhangzója; helyzeténél fogva, ha mássalhangzóra végződik (azaz zárt). Ha egyik eset sem áll fönn, akkor rövid.
25.§ A daktylikus végződésű szavak végéles helyett gyakran másodélesek, például γυψί – πατράσι, στρατηγός – βουκόλος, majd ezek mintájára δρυοτόμος.
26.§ Az amphibrachysre (ti-tá-ti) végződő szavak hangsúlya másodhajtott helyett gyakran harmadéles, például ἀρχαῖος – τέλειος, ἐγώ + γε > ἔγωγε.

27.§ Az összetett szavakat lehetőleg alkotóelemeik szerint választjuk el, nem pedig a szótagolási szabályok szerint. Írásban minden szókezdő mássalhangzócsoport átvihető az elválasztó kötőjel utánra.
28.§ Nincs saját hangsúlya a következő egyszótagúaknak: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ, εἰς, ἐς, ἐν, ἐκ, ἐξ, εἰ, ὡς, οὐ, οὐκ, οὐχ; de a tagadószó tagmondat végén éles hangsúlyt kap.

Simulószók

29.§ Néhány egy- és kétszótagú szó a megelőzővel egyetlen hangsúlyozási egységet alkothat; ezt nevezzük simulásnak.
30.§ A simulók közé tartozik a τις, τι határozatlan névmás valamennyi alakja, kivéve ἄττα-t; az (egyszótagú) határozatlan névmási határozószók (ποτὲ stb.); a személyes névmások egyszótagú alakjai, kivéve σύ; az εἰμί, φημί igék kétszótagú alakjai praes. ipf. ind.-ben és néhány particula (τέ, γέ, νύν, τοί, πέρ, πώ).
31.§ Véghangsúlyos szó után a simuló elveszti a hangsúlyát, a megelőző szó megtartja (éles nem tompul).
32.§ Másodéles szó után az egyszótagú simuló elveszíti, a kétszótagú megtartja a hangsúlyát.
33.§ Harmadéles és másodhajtott szó után a simuló átadja hangsúlyát a megelőzőnek, amely tehát kéthangsúlyú lesz, ha nem simuló, s hangsúlyos, ha az is simuló; az átadott hangsúly végéles.
34.§ Ha a simulószó nyomatékos, megtarthatja hangsúlyát.

Magánhangzók változásai

35.§ Eredetileg hosszú magánhangzó másik magánhangzó vagy -ντ- előtt megrövidül, például γνω + ντ + ος > γνόντος.
36.§ Zárt szótag végén kieső mássalhangzó helyett a szótag rövid magánhangzója pótlónyújtást kap, melynek során α, ι, υ hosszú lesz, ε, ο pedig ει-be ill. ου-ba nyúlik.
37.§ A szó belsejében találkozó magánhangzók gyakran összevonatnak, az alábbiak szerint (az első magánhangzó α, ε, ο).

	α	αι	ε	ει	η	ῃ	ι	ο	οι	ου	υ	ω	ῳ
α	α	αι	α	ᾳ	α	ᾳ	αι	ω	ῳ	ω	αυ	ω	ῳ
ε	η	ῃ	ει	ει	η	ῃ	ει	ου	οι	ου	ευ	ω	ῳ
ο	ω	ῳ	ου	οι	ω	οι	οι	ου	οι	ου	ου	ω	ῳ

38.§ Az összevonás eredményén akkor van hangsúly, ha az egyik alkotóelemen volt, mégpedig ha az elsőn volt, akkor hajtott, ha a másodikon, akkor éles a keletkezett magánhangzó hangsúlyjele.
39.§ Szó(elem)ek határán az első elem rövid végmagánhangzója kieshet; ez az *elisio*, jele különírt szavaknál az apostrophos (᾽). Elisiót szenvedhetnek például a praepositiók (kivéve περί, πρό), valamint sok kötőszó és határozószó (ἀλλά, δέ, ὅτε, ἅμα stb.) és egyebek (φημί, ἐστί, -α végű semleges szavak).
40.§ Az elisió során a végéles szavak hangsúlya megváltozik, mégpedig a praepositiók és kötőszavak elvesztik, az egyéb szavak pedig a megelőző szótagra vonják vissza.
41.§ Egy magánhangzóra végződő és egy magánhangzóval kezdődő szó vagy szóelem

összeolvadását krasisnak (κρᾶσις) nevezzük: κἀκείνας ← καὶ ἐκείνας. A krasis jele a korónis, melynek alakja megegyezik a gyenge hehezetével.

2.1 Magánhangzóváltakozás (ablaut)

42.§ A ragozás és szóképzés során a szóelemek magánhangzója különféle változatokban jelenhet meg; ezt nevezzük (újabb két szóval) hangmásulásnak vagy apophóniának. Ebben történeti okból az μ, ν mássalhangzók is olykor részt vesznek (τεν-ῶ : τα-τός).
43.§ Az ablaut alaptípusában (legföljebb) öt szóelemváltozatot figyelhetünk meg; ezeket fokoknak nevezzük, mégpedig a szótag magánhangzója szerint e-foknak (τερ), o-foknak (τορ), null-foknak (τρ), nyújtott e-foknak (τηρ) ill. nyújtott o-foknak (τωρ).
44.§ A görögben gyakran (már) nem látszanak ilyen tisztán a különféle fokok, hanem elmosódtak, s vannak például ún. nehéz tövek, melyeknek már az e-fokában is hosszú magánhangzó áll; ld. a táblázatot az Olv. 87. lapján.
45.§ A következő alakokban általában e-fok áll:

A képző nélküli ipf. tövekben: φέρω, ἔχω, ἕπομαι, εἰμί, az ipf. reduplicatiós tövek praes. ipf. sg.-ában: τίθημι, ἵημι, ἵστημι, δίδωμι, hasonlóképp a -νῡ-μι igevégződésben a praes. és praet. ipf. ind. sg.-ban, a fut. és a szigmatikus ao. A. és M. alakjaiban: δείξω, πείσομαι, λήψομαι, a semleges szigma-tövű főnevekben: εἶδος, κλέος, ῥέος, βέλος, ἕδος, ἔπος, a semleges -μα végű főnevekben: πνεῦμα, ῥεῦμα, χεῦμα, φλέγμα, δέρμα, σπέρμα, λῆμμα.
46.§ A következő alakokban általában o-fok áll:

Igetövekből képzett végéles nőnemű főnevek: βολή, δορά, πομπή, ποτή, ῥοή, σπονδή, τομή, χοή, a praes. perfectum ind. sg.-ában: οἶδα és ennek mintájára a plur.-ban is: λέλοιπα, πέποιθα, kauzatív és iteratív -έω végű igék tövében: φορέω, φοβέω, τροπέω, igetövekből képzett -εύς végű főnevek: φορεύς, γονεύς, ἡνιοχεύς, sok, igetőből képzett utótagú összetett mellék- és főnévben: ἄ-φρον-, τρί-ποδ-, δημο-βόρος, δρυο-τόμος, s végül a thematikus igék kötőhangzója -μ-, -ν, -ντ-, -ι- előtt.
47.§ A következő alakokban általában null-fok áll:

Az erős, kötőhangzós ao.-ban: ἰδεῖν, λιπεῖν, φυγεῖν, βαλεῖν, παθεῖν, az athematikus igék praes. és praet. ipf. ind. plur.-ában: ἴμεν, δείκνυμεν, τίθεμεν, δίδομεν, ἵσταμεν, hasonlóképp a praes. perf. A. plur.-ában az ἴσμεν alakban, az athematikus igék A. coniunctivusában és optativusában, valamint az egész mediumban διδοίην, δείκνυμαι, δίδομαι, főleg az erős ao. P.-ban: δαρῆναι, κλαπῆναι, φθαρῆναι, az adiectivum verbalékban: πιστός, ἰτός, κλυτός, βατός, θετός, στατός, δοτός, a -τις, -σις képzős déverbatív nőnemű főnevekben: πίστις, φύσις, χύσις, βάσις, θέσις, στάσις, πρόφασις, az -ίω és a -σκω képzős imperfectum-tövekben: βαίνω, πάσχω.

2.2 Mássalhangzók és változásaik

48.§ A szavak végén a mássalhangzók közül csak háromféle állhat: ν, ρ és ς (ξ, ψ), kivétel ἐκ, οὐκ, οὐχ. Az eredeti szóvégi -m helyén -ν áll, a többi mássalhangzó pedig lekopik: χειμ-ών – χιών, σώματος – σῶμα, μέλιτος – μέλι, παιδός – (ῶ) παῖ, παντός – πᾶν.
49.§ Az εἴκοσι számnév és néhány rag végén ún. mozgó nű (ν ἐφελκυστικόν) állhat, melynek kitétele magánhangzó előtt és tagmondat végén kötelező.

50.§ Mozgó nű járulhat a következő ragokhoz: a plur. dat. (πᾶσι, γυναιξί) és locativus (᾽Αθήνησι), s a sg. és plur. 3. személy (δίδωσι, φέρουσι, εἰσί) -σι ragja (hasonlóképp ἐστί(ν)); a sg. 3. személyű -ε végződés (ἔφερε, ἐτίμησε, τέθνηκε). (A könyv táblázataiban nem tesszük ki minden egyes alkalommal a mozgó nűt.)
51.§ Az οὐ tagadószó gyenge hehezetű magánhangzó előtt οὐκ, erős hehezetű előtt pedig οὐχ alakot vesz föl; mássalhangzó előtt οὐ, tagmondat végén pedig hangsúlyos οὔ.
52.§ A οὕτω adverbium ill. az ἐκ praepositio magánhangzó előtti alakja οὕτως ill. ἐξ.
53.§ Szó(elem)ek határán a zöngétlen zárhangok hehezetessé lesznek erős hehezetű magánhangzó előtt: ἀπό + οὗ → ἀφ᾽ οὗ, ἀντί + ὧν → ἀνθ᾽ ὧν, ἐπί + ὁδός → ἔφοδος, οὐ(κ) + οὗτος → οὐχ οὗτος.
54.§ Ha szóelemek határán két mássalhangzó találkozik, akkor az első gyakran megváltozik az alábbi szabályok szerint:

	σ, ς	σθ, θ	τ	δ	μ	π	β	φ	κ	γ	χ	j	ρ	λ
τ, θ - δ	σ, ς	σθ	στ		σμ				(κ)			ττ - ζ		
π, β, φ	ψ	φθ	πτ	βδ	μμ							πτ		
κ, χ - γ	ξ	χθ	κτ	γδ	γμ							ττ - ζ		
ν	νσ, ν, σ(σ)	νθ	ντ	νδ	σμ, μμ	μπ	μβ	μφ	γκ	γγ	γχ	ιν	νδρ, ρρ, νρ	λλ

55.§ A foghangú tövek gyenge pf.-ában a foghang nyom nélkül kiesik (πείθω – πέπεικα).
56.§ Nem jelöljük a hasonulást vagy összeolvadást az ἐκ igekötő esetében (ἐκδέρω, ἐκθύω, ἔκστασις).
57.§ Az ν + μ kapcsolat igető és személyrag vagy képző találkozásakor σμ, igekötő és utótag találkozásakor μμ kapcsolatot eredményez: φαίνω – πέφασμαι φάσμα, ἐμμένω.
58.§ A ν az igetövek végén a σαι személyrag előtt valamint az ἐν igekötőben σ- előtt megmarad (πέφανσαι, ἐνσείω), névszótő és pl. dat. rag találkozásakor nyomtalanul kiesik (δαίμοσι). A συν igekötő vége teljesen hasonul a rákövetkező σ, ζ hangokhoz (σύσ-σιτος, συ-σπάω, συ-ζυγία). A gyenge ao.-ban a ν, μ, ρ és λ után a σ pótlónyújtással kiesik.
59.§ Az ν + ρ kapcsolat (ἀνήρ – ἀνδρός), igekötő és utótag találkozásakor ρρ kapcsolatot eredményez (συρρέω), kivéve az ἐν igekötőt (ἐνρίπτω).
60.§ Az ντ, νδ kapcsolat pótlónyújtással esik ki az σ, ς előtt (λέοντ + σι → λέουσι, σπενδ + σω → σπείσω, φερ + οντ + ια → φερ + ονσα → φέρουσα).
61.§ Az ión és korai attikai -σσ- kapcsolatnak az újattikai nyelvjárásban -ττ- felel meg (πράσσω – πράττω).
62.§ Ha szomszédos szótagok egyaránt hehezetes hanggal kezdődnének, akkor az egyik (átalában az első) elveszítheti a hehezetét: θι + θι → τίθη-μι, χε + χρη → κέχρη-μαι, θυ + θη → ἐ-τύθη-ν, θε + θη → ἐ-τέ-θη-ν, θη + θι → παιδεύ-θητι. A többi olyan esetben, amikor tőbeli és ragbeli hehezetes mássalhangzó kerül egymás szomszédságába, mindkét hehezet megmarad (γράφηθι).
63.§ Ha egy tőnek az elején és a végén is hehezetes hang van, akkor az a látszat, hogy a hehezet a tő végéről az elejére ugrik: thrikh – τριχός – θρίξ, thakh – ταχύς – θάττων, thaph – ἐτάφην – θάπτω, threph – τρέφω – θρέψω, hekh – ἔχω – ἔξω. Hehezetet tartalmazó tövekkel összetéve vesztette el eredeti hehezetét az alpha copulativum (‘együtt’): ha – ἅ-παξ, ἁ-πλόος – ἀκόλουθος, ἀδελφός, ἄλοχος.

64.§ A szókezdő ρ összetételekben rövid magánhangzó után megkettőződik: ῥίπτω – ἔρριψα, ῥέω – καταρρέω.
65.§ Két magánhangzó között és szó elején magánhangzó előtt a σ hehezetté lesz vagy elvész (γένος – γένει, ἵ-στη-μι, ἕξω), azonban a medialis sg. 2.-ben gyakran helyreállíttatik (λέλυσαι, δίδοσαι, ἐδίδοσο).
66.§ A j hang pl. az -ιω ipf.-, az -ια nőnem-, az -ιος melléknév- és az -ιων középfokképzőben léphet föl (φύλακ-ος – φυλάττω, ἔκραγον – κράζω, μέλιτ-ος – μέλιττα, ποδ-ός – τράπεζα πεζός, ἐλάχιστος – ἐλάττων, μέγας – μείζων). Kissé rendhagyó a τάττω ipf. a ταγ- tőből és az υν végű igetövek ipf.-a (ἀμυν + ιω → ἀμύνω).

3 Alaktan

3.1 Névszók

67.§ A görög főnevek három nem egyikébe tartoznak: hímnem, nőnem és semleges; állhatnak egyes (kettős = dualis, ld. 125.§) vagy többes számban, mégpedig alany-, tárgy-, birtokos- vagy részesesetben. (Az utóbbi három esetet összefoglalóan függő eseteknek is nevezik.) A névelő, a melléknév, a számnév és a névmás többnyire egyeztethető nemben, számban és esetben a megfelelő főnévvel.
68.§ A főnevek szótári alakja a nemet jelölő névelő, s az egyes (vagy ha ez nincs, akkor többes) alany- és birtokoseset. A melléknevek, számnevek és névmások szótári alakja az egyes alanyeset a különböző nemekben; az egyszerű típusoknál elegendő a különböző egyes alanyesetű alakok számát megadni. Ha egy névszó hangsúlyáról beszélünk, akkor ezen az első szótári alakét kell érteni, például a γλυκύς melléknevet végélesnek mondjuk, noha a nőnemben sg. nom.-a másodhajtott, a pl. gen.-a pedig véghajtott.
69.§ Nemi szabályok: hímneműek az ilyetén élőlényeken kívül a folyók, szelek és hónapok; nőneműek a megfelelő élőlények, s a fák, országok, szigetek és városok (ld. még lentebb); többnyire semlegesek a kicsinyítő-képzős szavak (például παιδίον 'gyermekcse').
70.§ Az egyesszámban a főnevek és a melléknevek egy részének külön vocativusi alakja is van, például ὦ φίλε. Néhány ilyen szó vocativusában a hangsúly előrevonatik, például ὦ πάτερ, ὦ Σώκρατες.
71.§ A semleges szavak alany- és tárgyesete (s vocativusa) minden számban egymás között azonos, s többes számban mindig -α ragot kap.
72.§ A hangsúly általában az első szótári alakban meglévő helyén igyekszik maradni; a szóvégi -αι és -οι rövid.
73.§ A hangsúlyos végszótagok alany- és tárgyesetben általában élesek, birtokos- és részesesetben viszont, hacsak lehet, mindig hajtottak. (Kivétel az attikai ragozás!)

3.2 A névelő

74.§ A határozott névelő (324.§) a szótárakban és a nyelvtanokban a főnevek nemének jelölésére is szolgál; határozatlan névelő nincs a görögben.

sg. nom.	ὁ	ἡ	τό
sg. acc.	τόν	τήν	τό
sg. gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ
sg. dat.	τῷ	τῇ	τῷ

pl. nom.	οἱ	αἱ	τά
pl. acc.	τούς	τάς	τά
pl. gen.	τῶν	τῶν	τῶν
pl. dat.	τοῖς	ταῖς	τοῖς

3.3 *Első avagy alpha tövű névszók declinatiója*

75.§ Az ide tartozó nőnemű névszók szótári alakjai végződése -α, -ας (alpha purum), -α, -ης (alpha impurum) vagy -η, -ης; a csekélyebb számú hímnemű szónál -ας, -ου vagy -ης, -ου.
76.§ Ha az -α végződés előtt ε, ι vagy ρ áll, akkor a szó a tiszta alphás csoportba tartozik. (Emlékeztető: ῥεῖ.)
77.§ Az egyes alany- és tárgyesetben az alpha purum többnyire hosszú, az alpha impurum pedig mindig rövid; az egyes birtokos és a többes tárgyesetben az alpha mindig hosszú.
78.§ Rövid az alpha purum például a μοῖρα, ἔνδεια, ὠφέλεια, εὐγένεια szavakban, de hosszú az ἀλαζονεία, πολιτεία szavakban.
79.§ Az alpha tövű névszók többes genitivusa mindig véghajtott, kivéve az -ος, -α/-η, -ον háromvégű melléknevek közül a nem véghangsúlyosakat (például δικαίων), valamint a μεγάλων és τούτων alakokat, melyek a három nemben egyformák.

tompahangú					
	f.	f.	f.	m.	m.
sg. nom.	-α	-ᾰ	-η	-ας	-ης
acc.	-αν	-ᾰν	-ην	-αν	-ην
gen.	-ᾱς	-ης	-ης	-ου	-ου
dat.	-ᾳ	-ῃ	-ῃ	-ᾳ	-ῃ
pl. nom.	-αι	→	→	→	→
acc.	-ᾱς	→	→	→	→
gen.	-ῶν	→	→	→	→
dat.	-αις	→	→	→	→
sg. voc.	-α	-ᾰ	-η	-ᾱ	-η -ᾰ

véghangsúlyos				
	f.	f.	m.	m.
sg. nom.	-ά	-ή	-άς	-ής
acc.	-άν	-ήν	-άν	-ήν
gen.	-ᾶς	-ῆς	-οῦ	-οῦ
dat.	-ᾷ	-ῇ	-ᾷ	-ῇ
pl. nom.	-αί	→	→	→
acc.	-ᾱ́ς	→	→	→
gen.	-ῶν	→	→	→
dat.	-αῖς	→	→	→
sg. voc.	-ά	-ή	-ά	-ή -ά

80.§ A nőneműek vocativusa azonos az alanyesettel; a hímneműek sg. vocativusa általában úgy kapható, hogy a nom.-ból levágjuk a szigmát (ὦ Σιμωνίδη), azonban -η helyett rövid alphára végződik például a -της végűek voc.-a: ὦ πολῖτα.
81.§ Némely dór és nem görög -ας végű hímnemű tulajdonnév gen.-a -ᾱ-ra végződik (<-αο): Εὐρώτας – Εὐρώτα, Σύλλας – Σύλλα; ezek mintájára μαρτιχόρας – μαρτιχόρα.

3.4 *Második avagy omikron tövű declinatio*

82.§ Az ide tartozó hím- és csekélyebb számú nőnemű névszó sg. nom. és gen. végződése -ος, -ου, a semlegeseké -ον, -ου.

tompahangú		
	m. f.	n.
sg. nom.	-ος	-ον
acc.	-ον	-ον
gen.	-ου	→
dat.	-ῳ	→
plur. nom.	-οι	-α
acc.	-ους	-α
gen.	-ων	→
dat.	-οις	→
sg. voc.	-ε	-ον

véghangsúlyos		
	m. f.	n.
sg. nom.	-ός	-όν
acc.	-όν	-όν
gen.	-οῦ	→
dat.	-ῷ	→
plur. nom.	-οί	-ά
acc.	-ούς	-ά
gen.	-ῶν	→
dat.	-οῖς	→
sg. voc.	-έ	-όν

83.§ Nőnemű például θεός (ha istennő), πλίνθος, ψάμμος, ἤπειρος 'szárazföld' (vö. ἠπειρώτης), κέλευθος, ἀτραπός, βάσανος, δρόσος 'harmat' (vö. Olv. 65.).
84.§ A sg. voc. hím- és nőnemben -ε-ra végződik: ὦ ἄνθρωπε.

Az első-másodikos (alpha és omikron tövű) melléknevek

85.§ Ezen melléknevek hímneme -ος-ra, semlegese -ον-ra végződik. Lehetnek háromvégűek, ekkor a nőnem vagy -α purumra, vagy pedig -η-ra végződik; s lehetnek kétvégűek, ekkor a nőnem azonos a hímnemmel.
86.§ A háromvégű harmadéles melléknevek többes nőnemű alanyesete a hímnemet követve szintén harmadéles. A nem-véghangsúlyos melléknevek nőnemű többes birtokosesete másodéles, mint a hímnemben.
87.§ A mellékneveket követik a -μενος 3 végű participiumok, a sorszámnevek, kétszáztól a ragozható tőszámnevek, és a névmások egy része.

Összevontak

88.§ Az -εο-, -οο- tövű szavak némelyikében a magánhanzók összevonatnak. Eltérés az általános szabályoktól, hogy a többes semlegesben εα > α, οα pedig összevonatlan marad. Nincs összevonás például a νέος 3 melléknévben (Olv. 15.).
89.§ Az egyszerű (simplex) szavak hangsúlya mindenütt véghajtott; az összetettek hangsúlya ott marad, ahol az egyes alanyesetben van.

Lásd a νόος > νοῦς, ὀστέον > ὀστοῦν, εὔνοος > εὔνους névszók ragozását (223. o.).

Attikai ragozás

90.§ Néhány szóban (a magánhangzó-hosszúság átvetése miatt) az omikron tőhang megnyúlik. A hangsúly rendhagyó módon megmarad olyannak, mint amilyen az első szótári alakban volt. Ld. az ἵλεως 2 melléknév ragozását a 223. o. Rendhagyó ἡ ἕως, ἕω, ἕω, ἕῳ 'hajnal' acc.-a.

3.5 *Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio*

91.§ Ide tartozik az összes többi főnév és az egyéb névszók alakjainak egy része; egyes birtokosesetük -ος, -ους vagy -ως végződésű.

92.§ A hím- és nőnemű szavak egyes alanyesete vagy -ς raggal, azaz szigmatikusan, vagy az utolsó szótag magánhangzójának megnyújtásával, azaz aszigmatikusan képeztetik.
93.§ A többes dat. ragjához mozgó nű (-ν) járulhat.
94.§ Azok a főnevek és névmások, melyeknek töve egyszótagú, gen.-ban és dat.-ban véghangsúlyosak, s így többes birtokosban véghajtottak.
95.§ Ha a sg. voc. nem egyezik meg a nominativusszal, akkor a puszta tőből áll, a szokásos mássalhangzó-lekopással, például ὦ γέρον.
96.§ A zárhangú tövek közül a κ, γ, χ tövűeknél a -K-, a π, β, φ tövűeknél a -Π-, a τ, δ, θ tövűeknél pedig a -T- jelölést alkalmazzuk a tőhangzóra. A szigmával kezdődő ragokkal való összeolvadás után rendre ξ, ψ ill. ς/σ az eredmény (sg. nom., pl. dat.).
97.§ A semleges alakok az egyes alany- és tárgyesetben ragtalanok, s a tővégi mássalhangzó(k) is elmarad(nak), kivéve a -ν, a -ρ és a -ς betűt.
98.§ Az -ις és -υς végű, hím- és nőnemű T-tövek egyes tárgyesete α-ra végződik, ha az alanyeset véghangsúlyos, s ν-re, ha nem.

	mf.	n.	mf.	mf.	m.	n.
tővég			-K-	-Π-	-T-	
sg. nom.	-ς	∅	-ξ	-ψ	-ς	∅
acc.	-α	∅	-Κα	-Πα	-Τα -ν	∅
gen.	-ος		-Κος	-Πος	-Τος	
dat.	-ι		-Κι	-Πι	-Τι	
pl. nom.	-ες	-α	-Κες	-Πες	-Τες	-Τα
acc.	-ας	-α	-Κας	-Πας	-Τας	-Τα
gen.	-ων		-Κων	-Πων	-Των	
dat.	-σι(ν)		-ξι(ν)	-ψι(ν)	-σι(ν)	

	mf.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.
tővég			-αντ-		-οντ-		-εντ-	
sg. nom.	-ς	∅	-ας	-αν	-ους -ων	-ον	-εις	-εν
acc.	-α	∅	-αντα	-αν	-οντα	-ον	-εντα	-εν
gen.	-ος		-αντος		-οντος		-εντος	
dat.	-ι		-αντι		-οντι		-εντι	
pl. nom.	-ες	-α	-αντες	-αντα	-οντες	-οντα	-εντες	-εντα
acc.	-ας	-α	-αντας	-αντα	-οντας	αντα	-εντας	-εντα
gen.	-ων		-αντων		-οντων		-εντων	
dat.	-σι(ν)		-ασι(ν)		-ουσι(ν)		-εισ(ι)	

99.§ A part. perf. A. τ-tövű, de a hímnemű egyes alanyesete -ώς-ra, a semleges pedig -ός-ra végződik.
100.§ A -ντ-tövű névszók esetében a szigmatikus alanyesetben és a többes dativusban nemcsak a -τ-, hanem a -ν- is kiesik, de (általában) pótlónyújtással; például az ὀδοντ- tő-

ből a sg. nom. ὀδούς, a pl. dat. ὀδοῦσι(ν). Aszigmatikus például a λέων alanyesete, de a pl. dat. itt is λέουσι(ν). A -ντ-tövű főnevek mind hímneműek.
101.§ A hímnemben és semlegesben -ντ-tövű melléknevek és participiumok mind háromvégűek, s nőnemük alpha impurumra végződik.
102.§ Az -εις -εσσα -εν háromvégű melléknevek többes dativusa hímnemben és semlegesben -εσι(ν) végű (szemben az -εις végű participiumok szabályos -εισι(ν) alakjával).
103.§ Rendhagyó a ἡ γυνή, γυναικός főnév alanyesete és voc.-a (ὦ γύναι).

Folyékonyhangú tövek

104.§ A hím- és nőnemű szavak egyes alanyesete általában aszigmatikus. Kivételek: az egyetlen λ-tő, ὁ ἅλς, ἁλός, ἡ Σαλαμίς, -ῖνος.
105.§ A többes részeseset ragja előtt a ν nyom nélkül kiesik.
106.§ N tövűek az -ων -ον (-ονος) kétvégű melléknevek. Ezek hangsúlya mindig a lehető legelőrébb van, még az első szótári alakénál is előbbre mehet: εὐδαίμων – n. εὔδαιμον.
107.§ Az -ιον- képzős középfokú melléknevek mellékalakjai m.f. sg. acc. és n. pl. nom.-acc.-ονα helyett -ω és m.f. pl. nom.-acc. -ονες ill. -ονας helyett -ους.
108.§ A háromvégű μέλας (μέλανος), μέλαινα (μελαίνης), μέλαν (μέλανος) melléknév hímneme és semlegese is ν-tövű.
109.§ Rendhagyó ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ; ezek hárman egyformán ragoztatnak, kissé eltér tőlük ὁ ἀνήρ.

Szigma tövek

110.§ Ide tartozik a nagyszámú -ος végű (és a kisszámú -ας végű) semleges főnév. A tőhang csak az egyes nom.-acc.-ban marad meg, különben kiesik; a találkozó magánhangzók összevonatnak.
111.§ A szigma-tövű semleges főnevek hangsúlya elöl van.
112.§ A szigma-tövű melléknevek a hím- és nőnemű alanyesetet tőnyújtással képezik, s kétvégűek: -ης, -ες, genitivusuk mindhárom nemben -ους.
113.§ Hangsúlyuk vagy a tő végén van, s ekkor a magánhangzón kezdődő ragokkal való összevonás után hajtottá lesz, vagy pedig a lehető legelőrébb van, még az összevonást is figyelmen kívül hagyva.
114.§ A hímnemű személynevek ragozása olyan, mint a mellékneveké, azonban az egyes tárgyesetben van -ην végű mellékalakjuk is; külön csoportot alkotnak a -κλῆς < -κλέης végű nevek: Περικλῆς Περικλέᾱ Περικλέους Περικλεῖ.

Az ún. -ι tövek

115.§ Közéjük csak főnevek tartoznak, szótári alakjaik -ις, -εως végűek, s nagyrészt -σις végű nőneműek (φύσις, μετοίκησις, ἔμφασις). Lásd ὄφις ragozását (224.o.).
116.§ Hangsúlyuk elöl van, s az egyes és többes genitivusban harmadélesek.
117.§ Rendhagyó a ἡ οἶς 'juh': οἶς οἶν οἰός οἰί οἶες οἶας οἰῶν οἰσί.

Az -υ-tövek

118.§ Az -υ-tövű hím- és nőnemű főnevek végződése -υς, -υος, lásd μῦς ragozását. Az ide tartozó háromvégű (-υς, -εια, -υ) melléknevek nőneme alpha purum ragozású,

a hímnem és a semleges genitivusa -εος; a hímnemű és a semleges alanyeset általában végéles, a nőnem pedig másodhajtott. Lásd ἡδύς ragozását (224.o.).
119.§ Az -ις, -εως csoport ragozását követi ὁ πῆχυς: πῆχυς, πῆχυν πήχεως πήχει πήχεις πήχεις πήχεων πήχεσι. A csoport egyetlen gyakoribb semleges főneve, ἄστυ, ἄστεως ehhez hasonló, csupán a nom.-acc. tér el (pl. ἄστη).
120.§ Külön alcsoportot alkotnak az -εύς, -έως végű, hímnemű főnevek, lásd ἱππεύς ragozását (224.o.).
121.§ Szintén rendhagyó a ὁ, ἡ βοῦς, βοός főnév (lásd 224), valamint Ζεύς Δία Διός Διί (voc. Ζεῦ) és ναῦς.

Egyéb rendhagyók

122.§ Ugyan a ὁ ἥρως, ἥρωος szóban a tővégi υ-nak már semmi nyoma nincsen, ez is – különben szabályosan – a mássalhangzós tövek szerint ragozódik.
123.§ Csak néhány alak mássalhangzós a υἱός 'fia' szóból: sg. gen. υἱέος, dat. υἱεῖ, pl. υἱεῖς υἱεῖς υἱέων υἱέσι.
124.§ A szigma tövekéhez hasonló a kevés nőnemű -ώ végű tulajdonnév ragozása: Λητώ Λητώ Λητοῦς Λητοῖ; ettől csak nom.-ban (és az acc. hangsúlyában) tér el ἡ αἰδώς αἰδῶ αἰδοῦς αἰδοῖ.

3.6 A kettős szám

125.§ A kettős szám már a klasszikus attikaiban is ritka. Csak két különböző alakja van, az egyik a nom., az acc. és a vocativus, a másik pedig a gen. és a dat. számára.
126.§ A dualis végződései az α-töveknél -ᾱ, -αιν, az o-töveknél -ω, -οιν, a többi névszónál -ε, -οιν; a névelő és a névmások nőnemben (is) megegyeznek a hímnemmel. Pl. τὼ θεώ 'két isten(nő)', ἄμφω, ἀμφοῖν, ἐν δυοῖν χώραιν, ἄνδρε, ἀνδροῖν.

3.7 A helyhatározó eset illetve végződések

127.§ Néhány α-tövű, többesszámú helynévnek még használatos 'hol?' kérdésre felelő önálló helyhatározó esete (azaz locativusa): Πλαταιᾶσι(ν), Ἀθήνησι(ν). Az o-töveknél hasonló jelenség egyesszámban fordul elő: οἴκοι 'otthon', Πυθοῖ 'Pythóban', Ἰσθμοῖ.
128.§ 'Hová?' kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -δε végződéssel találkozhatunk: οἴκαδε 'haza', Ἀθήναζε 'Athénba'. Viselkedhet simulószóként is: Μέγαράδε 'Megarába'.
129.§ 'Honnan?' kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -θεν végződéssel találkozhatunk: οἴκοθεν 'hazulról', Μεγαρόθεν 'Megarából', Ἀθήνηθεν 'Athénból'.

3.8 A melléknevek áttekintése

Háromvégűek

130.§ A háromvégűek hímneme és semlegese mindig azonos tövű, a nőnem pedig alpha tövű.
131.§ A magánhangzós tövek első-másodikosak, végződésük -ος -η -ον vagy -ος -α -ον. (Igen ritkák az attikai ragozásúak.) Az összes felsőfokú melléknév -ος, -η, -ον végű, s a középfokúak jó része -τερος, -α, -ον végű.

132.§ Az összevontak nőneme szintén vagy -η végű (χαλκοῦς χαλκῆ χαλκοῦν), vagy tiszta alpha végű (πορφυροῦς πορφυρᾶ πορφυροῦν). Ezek összevontatlanul is gyakoriak, ekkor a hangsúlyozásuk általában eltérő (πορφύρεος πορφύρεα πορφύρεον).
133.§ Az aktív (és ao. P.) participiumok hímnemű és semleges alakjai -ντ- tövűek; a valódi melléknevek ritkák (πᾶς, χαρίεις).
134.§ Csaknem minden υ tövű melléknév végéles (-ύς, -εῖα, -ύ), tompahangú például ἥμισυς 'fél', θῆλυς 'nő(stény)'.
135.§ Az egyetlen gyakoribb -ν- tövű háromvégű: μέλας, μέλαινα, μέλαν 'fekete'.

Kétvégűek

136.§ A kétvégűek mindhárom nemben azonos tövűek, a hím- és a nőnem minden alakja azonos.
137.§ Az összetett omikron tövűek általában kétvégűek, s több egyszerű melléknév is csak kétvégű. (Bizonyos esetekben ingadozik némely melléknév a két- és a háromvégűség között, ἀνάξιος, βέβαιος 'szilárd', ὠφέλιμος 'hasznos').
138.§ Az összevont kétvégűek tompahangúak (εὖνους 2).
139.§ Van néhány attikai ragozású kétvégű is (ἵλεως 2).
140.§ Gyakoriak a -ν- tövű melléknevek (εὐδαίμων 2, σώφρων 2, ἄρρην 2 'hím'), melyekhez járul a „ritkább" képzésű középfokú melléknevek jelentős csoportja (βελτίων 2 stb.).
141.§ Általában összetettek, s nagyobb részben végélesek, kisebb részben tompahangúak a szigma tövű kétvégűek (εὐειδής 2); egyszerű például a σαφής 2 melléknév (további példák Olv. 77.).
142.§ Ritkák az -ις -ι kétvégű foghangú tövek, például εὔελπις 2, m.f. acc. εὔελπιν, n. acc. εὔελπι, m.f.n. gen. εὐέλπιδος.

Egyvégűek

143.§ Az egyvégű melléknevek ritkák, semlegesben nem nagyon fordulnak elő, sőt némelyek csak hím- vagy csak nőnemben. Példák: πένης 'szegény', μάκαρ 'boldog'.

Szabálytalan melléknevek

144.§ Igen gyakori a háromvégű melléknevek közül e kettő, mely a m.n. sg. nom. és acc. alakjait eltérőleg képezi: μέγας, μεγάλη, μέγα és πολύς, πολλή, πολύ. A hímnemű acc. μέγαν, πολύν, a semleges azonos a nom.-szal, az összes többi alak szabályosan a μεγάλο-, πολλό- tőből képeztetik (μεγάλου, πολλοῦ stb.). Megjegyzendő a μεγάλοι, μεγάλαι, μεγάλα alakok hangsúlya.

3.9 *A melléknevek fokozása*

145.§ A fokozás során a képzők az alapfok hímneme tövéhez járulnak.
146.§ Minden közép- és felsőfokú melléknév hangsúlya a lehető legelőrébb van, még a hímnemű alakénál (βελτίων – βέλτιον vö. 106.§) vagy az alanyeseténél (δικαιοτέρα – δικαιότεραι) is előbbre mehet.
147.§ A melléknevek számszerű többségénél az ún. szokottabb képző használatos, mely középfokban -τερος, -τέρᾱ, -τερον, fölsőfokban -τατος, -τάτη, -τατον.

alapfok	tő	alapf. adverbium	középfok	felsőfok
δίκαιος	δικαιο-	δικαίως	δικαιότερος	δικαιότατος
μέλας	μελαν-	–	μελάντερος	μελάντατος
σαφής	σαφεσ-	σαφῶς	σαφέστερος	σαφέστατος
βραχύς	βραχυ-	βραχέως	βραχύτερος	βραχύτατος
νέος	νεο-	–	νεώτερος	νεώτατος
σοφός	σοφο-	σοφῶς	σοφώτερος	σοφώτατος
παλαιός	παλαι(ο)-	(παλαιῶς)	παλαι(ό)τερος	παλαι(ό)τατος
γεραιός	γεραιο-	–	γεραίτερος	γεραίτατος
φιλός	φιλο-	φίλως	μᾶλλον φιλός	φίλτατος
εὐδαίμων	εὐδαιμον-εσ-	εὐδαιμόνως	εὐδαιμονέστερος	εὐδαιμονέστατος
εὔνους	εὐνοο-εσ-	εὔνως	εὐνούστερος	εὐνούστατος
ἁπλοῦς	ἁπλοο-εσ-	ἁπλῶς	ἁπλούστερος	ἁπλούστατος
σοφός			μᾶλλον σοφός	μάλιστα σοφός

148.§ Az omikron tövűek omikronja, ha a megelőző szótag rövid, ómegává nyúlik.
149.§ Néhány omikron tövű melléknév esetében az omikron elmarad(hat) a közép- és a felsőfokban.
150.§ A melléknevek két csoportja -εσ- bővítményt kap a tő és a (közép- és felső-)fok jele között. Az egyik csoport az -ων 2 kétvégűeké, a másik pedig az összevont omikron tövűek.
151.§ A körülírt fokozásban μᾶλλον áll a középfokban, μάλιστα pedig a felsőfokban. A tulajdonság csökkenő fokait ἧττον ill. ἥκιστα fejezi ki.
152.§ A melléknevek számszerint kisebb, de igen gyakran előforduló csoportja az ún. ritkább képzőkkel fokoztatik, mely középfokban -ίων, -ιον (gen. -ίονος), felsőfokban pedig -ιστος 3. (Önálló főnévként ismert a régies ὁ βραχίων '(fel)kar' középfok.) A középfok képzőjének iótája j-vel váltakozva összeolvadhat a tővégi mássalhangzóval (vö. a 66. o.-t.).

alapfok	adv.	középfok	felsőfok
ἡδύς	ἡδέως	ἡδίων (ἡδύτερος)	ἥδιστος (ἡδύτατος)
ταχύς	ταχέως, ταχύ, τάχα	θάττων (ταχίων)	τάχιστος
αἰσχρός	αἰσχρῶς	αἰσχίων	αἴσχιστος
ἐχθρός	ἐχθρῶς	ἐχθίων (ἐχθρότερος)	ἔχθιστος (ἐχθρότατος)
καλός	καλῶς	καλλίων	κάλλιστος

153.§ A fönti melléknevekből előfordulhatnak „szabályosan" képzett alakok, s ritkán egyéb melléknevekből is előfordulnak ritkább képzős alakok, pl. μακρός – μάσσων – μήκιστος.
154.§ Még több a rendhagyóság néhány igen gyakori melléknévnél; a jó–derék–erős, rossz–silány–gyenge, kicsi–csekély–kevés jelentéssel több tő is keveredik (suppletiva).

alapfok	adv.	középfok	felsőfok
ἀγαθός	εὖ (ἀγαθῶς)	ἀμείνων, βελτίων	ἄριστος, βέλτιστος
ἀγαθός		κρείττων	κράτιστος
κακός	κακῶς	κακίων, χείρων	κάκιστος, χείριστος
κακός		ἥττων	(ἥκιστος) ἧκιστα adv.
μέγας	μεγάλως, μέγα, μεγάλα	μείζων	μέγιστος
μικρός	μικρῶς, μικρόν	μικρότερος	μικρότατος
ὀλίγος	(ὀλίγως)	(ὀλίζων) μείων, ἐλάττων	ὀλίγιστος, ἐλάχιστος
πολύς	πολύ, πολλά	πλείων πλέον	πλεῖστος
ῥᾴδιος	ῥᾳδίως	ῥᾴων	ῥᾷστος

155.§ A tulajdonság lehető legnagyobb mértékét a felsőfok elé tett ὡς vagy ὅτι fejezi ki: ὡς πλεῖσται νῆες ‘a lehető legtöbb hajó’.
156.§ (Nemcsak körülírtan) fokozott alakok participiumokból és adiectivum verbalékból is előfordulnak.

3.10 Az adverbiumok

Alapfok

157.§ A szokásos végződés -ως; hangsúlya megegyezik a pl. gen. m.-évl, úgyhogy a gyakorlatban ezen alak utolsó betűjének -ς-ra cserélésével nyerhető. Például συνεχής – συνεχῶς.
158.§ Ilyen -ως végű adv. névmásokból és participiumokból is képezhető: ἄλλως, οὕτως (rendhagyóan ἄνω stb. mintájára οὔτω).
159.§ Nem ritkán a semleges acc. is betölthet adverbiális szerepet, például πολύ ‘nagyon’, ταχύ ‘gyorsan’.
160.§ Az εὖ alak használatos ἀγαθός adverbiumaként.

Közép- és felsőfok

161.§ A középfokban általában a semleges sg. acc. szolgál adverbiumként.
162.§ A középfokban ritka az -ως végű adverbium, pl. μειζόνως, μειόνως, καλλιόνως.
163.§ A felsőfokban a semleges plur. acc. szolgál adverbiumként.
164.§ A felsőfokban ritka és késői az -ως végű adverbium.

3.11 Névmások

165.§ A ragozható névmások közül a háromvégűek hímnemben és semlegesben o-tövűek, nőnemben α-tövűek. Kétvégű csupán a τίς, τί, mely ν-tövű. Egyvégűek és rendhagyók a személyes névmások.
166.§ Néhány háromvégű, főnévileg is használható névmás semlegesének sg. nom.-acc. végződése („névmási”) -ο, mint a névelőnek (τό, αὐτό, ἄλλο, τοῦτο, ἐκεῖνο, ὅ és összetételeik). Ingadozó a τοιοῦτο(ν), a τοσοῦτο(ν) és a τηλικοῦτο(ν) összetételek végződése, a többi háromvégű pedig teljesen az -ος, -α/η, -ον végű melléknevek szerint

ragozódik.

A személyes névmások és αὐτός

	én	te	ő	mi	ti	ők
nom.	ἐγώ	σύ		ἡμεῖς	ὑμεῖς	σφεῖς
acc.	ἐμέ, μέ	σέ	(ἕ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	σφᾶς
gen.	ἐμοῦ, μοῦ	σοῦ	(οὑ)	ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν
dat.	ἐμοί, μοί	σοί	οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)

167.§ A μέ, μοῦ, μοί, σέ, σοῦ, σοί, οἱ simulók használatosak, ha a névmáson nincsen nyomaték.
168.§ A táblázatbeli harmadik személyű névmások mellékmondatban, a főmondat alanyára visszahatólag fordulnak elő.
169.§ A harmadik személyre vonatkoztatva bármely esetben használható az ἐκεῖνος 3 és a οὗτος 3 mutatónévmás; alanyesetben kapcsolatosan még ὁ δέ ‘ő pedig’ és αὐτός δέ ‘ő (maga) pedig’ is használható.
170.§ A harmadik személyben, függő esetekben, rendesen az αὐτός 3 névmás használatos.
171.§ Az αὐτός 3 névmás jelentése nom.-ban, acc.-ban és dat.-ban, állítmányi szórendben (328.§) ‘ő maga, ők maguk’, pl. αὐτὸν τὸν λέοντα ‘magát az oroszlánt’.
172.§ Az αὐτός 3 névmás jelentése jelzői szórendben (326.§) ‘ugyanaz’.

Az összetett visszaható névmások

173.§ Az alanti visszaható névmások a személyes névmások és αὐτός részben összeolvadt összetételei. A különböző nemű alakok eltérnek, kivéve a plur. gen.-t.

	én magam		te magad		(ő) maga		
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	n.
sg. acc.	ἐμαυτόν	-ήν	σ(ε)αυτόν	-ήν	ἑαυτόν, αὐτόν	-ήν	-ό
gen.	ἐμαυτοῦ	-ῆς	σ(ε)αυτοῦ	-ῆς	ἑαυτοῦ, αὐτοῦ	-ῆς	-οῦ
dat.	ἐμαυτῷ	-ῇ	σ(ε)αυτῷ	-ῇ	ἑαυτῷ, αὐτῷ	-ῇ	-ῷ
pl. acc.	ἡμᾶς αὐτούς	-άς	ὑμᾶς αὐτούς	-άς	σφᾶς αὐτούς,	-άς	-ά
					ἑαυτούς, αὐτούς	-άς	-ά
gen.	ἡμῶν αὐτῶν		ὑμῶν αὐτῶν		σφῶν αὐτῶν, ἑαυτῶν, αὐτῶν		
dat.	ἡμῖν αὐτοῖς	-αῖς	ὑμῖν αὐτοῖς	-αῖς	σφισί(ν) αὐτοῖς	-αῖς	-οῖς
					ἑαυτοῖς, αὐτοῖς	-αῖς	-οῖς

174.§ A második személyben σεαυτόν vagy σαυτόν egyaránt lehetséges; a többi változatot kiírtuk.

A kölcsönös névmás

175.§ Az ἄλλος ‘más(ik)’ névmásnak önmagával való összetételéből származik ἀλλήλους 3 ‘egymást’, melynek nincsen sg.-a és nom.-a, különben szabályos a ragozása.

A birtokos névmások

176.§ Ha a birtokos az első vagy a második nyelvtani személy, akkor a birtokviszony nemcsak a személyes vagy a visszaható névmások gen.-ával fejezhető ki, hanem melléknévi jelzőként viselkedő birtokos névmásokkal is, melyek nemben, számban és esetben egyeznek a birtokkal, pl. τοὺς ὑμετέρους ὀφθαλμούς ‘a ti szemeiteket’.
177.§ A birtokos névmások: ἐμός 3 ‘az (én) . . . -om/-em, enyém’, σός 3 ‘a (te) -od/-ed, tiéd’, ἡμέτερος 3 ‘a (mi). . . -unk/-ünk’, ὑμέτερος 3 ‘a (ti). . . -tok/-tek’.
178.§ Harmadik személyben, visszaható értelemben s többnyire többes számú birtokos esetén használható a σφέτερος 3 ‘a saját. . . -uk/-ük; a saját . . . -a/-e’ névmás.

A mutató névmások

179.§ Közelre mutat ὅδε, ἥδε, τόδε és οὗτος, αὕτη, τοῦτο, távolra pedig ἐκεῖνος 3. A ὅδε névmás ὁ ἡ τό összetétele és eszerint is ragozódik; a οὗτος látszólag hangzóilleszkedést mutat; az ἐκεῖνος szabályos (166.§).

sg. nom.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
sg. acc.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο
sg. gen.	τούτου	ταύτης	τούτου
sg. dat.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ

pl. nom.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
pl. acc.	τούτους	ταύτας	ταῦτα
pl. gen.	←	τούτων	→
pl. dat.	τούτοις	ταύταις	τούτοις

180.§ A mutatónévmások állítmányi szórendben (328.§) állnak.
181.§ A mutatónévmásokhoz nyomatékosítóul -ί járulhat: Θηραμένην τουτονί ‘ezt a Thérament itt’. Ezen ún. *iota demonstrativum* előtt a rövid magánhangzó kiesik (39.§).

Vonatkozó, kérdő és határozatlan névmások

182.§ A ὅς, ἥ, ὅ ‘aki, ami, amely’ vonatkozó névmás semlegese „névmási” (166.§); a többi vonatkozó névmás ragozása szabályos, a melléknevek szerint.
183.§ A főnévi kérdő és határozatlan névmások ragozása igen hasonló; a semleges sg. nom. „névmási” jellegű.

	ki? mi?	valaki, valami	hogy ki/mi? aki/mi csak		
	m. f. n.	m.f. n.	m.	f.	n.
sg. nom.	τίς; τί;	τὶς τὶ	ὅστις	ἥτις	ὅ τι
acc.	τίνα; τί;	τινὰ τὶ	ὅντινα	ἥντινα	ὅ τι
gen.	τίνος;	τινὸς	οὑτινος	ἥστινος	οὑτινος
	τοῦ;	τοῦ	ὅτου		ὅτου
dat.	τίνι;	τινὶ	ὅτῳ	ἧτινι	ὅτῳ
	τῷ;	τῷ			
pl. nom.	τίνες; τίνα;	τινὲς τινὰ	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα
		ἄττα			ἄττα
acc.	τίνας; τίνα;	τινὰς τινὰ	οὕστινας	ἅστινας	ἅτινα
		ἄττα			ἄττα
gen.	τίνων;	τινῶν		ὧντινων	
dat.	τίσι(ν);	τισὶ(ν)	οἷστισι(ν)	αἷστισι(ν)	οἷστισι(ν)

184.§ A határozatlan névmásnak ἄττα kivételével minden alakja simuló.
185.§ Egyéb fontos kérdő- és határozatlan névmások a 294. o.-on lévő táblázatban találhatók.

3.12 *Számnevek*

186.§ A tőszámnevek közül az első négy ragozása:

	egy			kettő	három		négy		
	m.	f.	n.	m.=f.=n.	m.	f. n.	m.	f.	n.
nom.	εἷς	μία	ἕν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα	
acc.	ἕνα	μίαν	ἕν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα	
gen.	ἑνός	μιᾶς	ἑνός	δυοῖν, δυῶν	τριῶν		τεττάρων		
dat.	ἑνί	μιᾷ	ἑνί	δυοῖν, δυσί(ν)	τρισί(ν)		τέτταρσι(ν)		

Az οὐδείς összetétel ragozását ld. Olv. 47.
187.§ A négynél nagyobb tőszámnevek közül csak a kétszáznál nem kisebb százzal oszthatók ragozhatók, mégpedig az -α/ο-tövű háromvégű melléknevek mintájára.
188.§ Az összes sorszámnév az -α/ο-tövű háromvégű melléknevek mintájára ragozható.

3.13 Összefoglaló táblázatok

Alpha és omikron tövűek

	ἡ	ἡ	ὁ	(ὁ)	ὁ
sg. nom.	δείλη	ἀρχή	λόγος	μῶρος	θυμός
acc.	δείλην	ἀρχήν	λόγον	μῶρον	θυμόν
gen.	δείλης	ἀρχῆς	λόγου	μώρου	θυμοῦ
dat.	δείλῃ	ἀρχῇ	λόγῳ	μώρῳ	θυμῷ
plur. nom.	δεῖλαι	ἀρχαί	λόγοι	μῶροι	θυμοί
acc.	δείλας	ἀρχάς	λόγους	μώρους	θυμούς
gen.	δειλῶν	ἀρχῶν	λόγων	μώρων	θυμῶν
dat.	δείλαις	ἀρχαῖς	λόγοις	μώροις	θυμοῖς
sg. voc.	δείλη	ἀρχή	λόγε	μῶρε	θυμέ

Összevont és attikai omikron tövűek

	ὁ	τὸ	(ὁ ἡ)	(τὸ)	(ὁ ἡ)	(τὸ)
sg. nom.	νοῦς	ὀστοῦν	εὖνους	εὔνουν	ἵλεως	ἵλεων
acc.	νοῦν	ὀστοῦν	εὖνουν	εὔνουν	ἵλεων	ἵλεων
gen.	νοῦ	ὀστοῦ	εὔνου	εὔνου	ἵλεω	ἵλεω
dat.	νῷ	ὀστῷ	εὔνῳ	εὔνῳ	ἵλεῳ	ἵλεῳ
plur. nom.	νοῖ	ὀστᾶ	εὖνοι	εὔνοα	ἵλεῳ	ἵλεα
acc.	νοῦς	ὀστᾶ	εὔνους	εὔνοα	ἵλεως	ἵλεα
gen.	νῶν	ὀστῶν	εὔνων	εὔνων	ἵλεων	ἵλεων
dat.	νοῖν	ὀστοῖς	εὔνοις	εὔνοις	ἵλεῳς	ἵλεῳς
sg. voc.	νοῦ	ὀστοῦν		εὔνουν	ἵλεως	ἵλεων

Zárhangú tövűek

	ὁ	ὁ	ὁ	τὸ	ὁ
sg. nom.	κήρυξ	σφήξ	γύψ	σῶμα	λέων
acc.	κήρυκα	σφῆκα	γύπα	σῶμα	λέοντα
gen.	κήρυκος	σφηκός	γυπός	σώματος	λέοντος
dat.	κήρυκι	σφηκί	γυπί	σώματι	λέοντι
plur. nom.	κήρυκες	σφῆκες	γύπες	σώματα	λέοντες
acc.	κήρυκας	σφῆκας	γύπας	σώματα	λέοντας
gen.	κηρύκων	σφηκῶν	γυπῶν	σωμάτων	λεόντων
dat.	κήρυξι	σφηξί	γυψί	σώμασι	λέουσι
sg. voc.	κήρυξ	σφήξ	γύψ	σῶμα	λέον

Szigma tövűek

	τὸ	(ὁ ἡ)	(τὸ)	ὁ	ὁ	τὸ
sg. nom.	ἴχνος	εὐειδής	εὐειδές	Σωκράτης	Περικλῆς	γέρας
acc.	ἴχνος	εὐειδῆ	εὐειδές	Σωκράτη(ν)	Περικλέᾱ	γέρας
gen.	ἴχνους	εὐειδοῦς	εὐειδοῦς	Σωκράτους	Περικλέους	γέρως
dat.	ἴχνει	εὐειδεῖ	εὐειδεῖ	Σωκράτει	Περικλεῖ	γέρᾳ
plur. nom.	ἴχνη	εὐειδεῖς	εὐειδῆ			γέρα
acc.	ἴχνη	εὐειδεῖς	εὐειδῆ			γέρα
gen.	ἰχνῶν	εὐειδῶν	εὐειδῶν			γερῶν
dat.	ἴχνεσι(ν)	εὐειδέσι	εὐειδέσι			γέρασι(ν)
sg. voc.	ἴχνος	εὐειδές	εὐειδές	Σώκρατες	Περίκλεις	γέρας

Folyékony hangú tövűek

	ὁ	ὁ	ὁ	ὁ	ὁ
sg. nom.	δαίμων	Ἕλλην	ῥήτωρ	πατήρ	ἀνήρ
acc.	δαίμονα	Ἕλληνα	ῥήτορα	πατέρα	ἄνδρα
gen.	δαίμονος	Ἕλληνος	ῥήτορος	πατρός	ἀνδρός
dat.	δαίμονι	Ἕλληνι	ῥήτορι	πατρί	ἀνδρί
plur. nom.	δαίμονες	Ἕλληνες	ῥήτορες	πατέρες	ἄνδρες
acc.	δαίμονας	Ἕλληνας	ῥήτορας	πατέρας	ἄνδρας
gen.	δαιμόνων	Ἑλλήνων	ῥητόρων	πατέρων	ἀνδρῶν
dat.	δαίμοσι	Ἕλλησι	ῥήτορσι	πατράσι	ἀνδράσι
sg. voc.	δαῖμον	Ἕλλην	ῥῆτορ	πάτερ	ἄνερ

Félhangzó tövűek

	ὁ	ὁ	ὁ ἡ	ἡ	(ὁ)	(τὸ)	ὁ
sg. nom.	ὄφις	μῦς	βοῦς	ναῦς	ἡδύς	ἡδύ	ἱππεύς
acc.	ὄφιν	μῦν	βοῦν	ναῦν	ἡδύν	ἡδύ	ἱππέᾱ
gen.	ὄφεως	μυός	βοός	νεώς	ἡδέος	ἡδέος	ἱππέως
dat.	ὄφει	μυί	βοί	νηί	ἡδεῖ	ἡδεῖ	ἱππεῖ
plur. nom.	ὄφεις	μύες	βόες	νῆες	ἡδεῖς	ἡδέα	ἱππεῖς
acc.	ὄφεις	μῦς	βοῦς	ναῦς	ἡδεῖς	ἡδέα	ἱππεῖς
gen.	ὄφεων	μυῶν	βοῶν	νεῶν	ἡδέων	ἡδέων	ἱππέων
dat.	ὄφεσι	μυσί	βοῦσι	ναυσί	ἡδέσι	ἡδέσι	ἱππεῦσι
sg. voc.	ὄφι	μῦ	βοῦ	ναῦ	ἡδύ	ἡδύ	ἱππεῦ

3.14 Az igeragozásról általában

189.§ Akárcsak a névszónak, az igének is háromféle száma lehet: egyes, kettős és többes (de a kettős szám itt is ritka, és alakjai nem mindig különülnek el). A görög is megkülönbözteti a három személyt (de a kettős szám alakjai nem mindig különülnek el). A három igenem az activum (cselekvő), a medium és a passivum (szenvedő).
190.§ A cselekvő igenem használata olyan, mint a magyarban. A medium általánosságban azt hangsúlyozza, hogy az alany érintett a tényállásban, vagy hogy tárgy nem érintett benne (408.§). A szenvedő alakok használata a görögben kiterjedtebb mint a magyarban (416.§).
191.§ A többi igei kategória nem csoportosítható homogén dimenziókba, azonban ha az egy-egy igenembe tartozó alakokat a síkon kétdimenziós táblázatba szeretnénk rendezni, ez a következőképp tehető meg:

	praesens	praeteritum	coniunctivus	optativus	imperativus	infinitivus	participium
imperfectum	+	+	+	+	+	+	+
futurum	+	–	–	+	–	+	+
aoristos	–	+	+	+	+	+	+
perfectum	+	+	+	+	+	+	+

192.§ A táblázatban „+” jelöli, ha az illető két kategória kombinálható, „–” pedig, ha nem. A kombinálhatóság mindhárom igenemben azonos, kivéve, hogy a perfectumnak activumban nincsen imperativusa.
193.§ A latinhoz képest újdonság az ao. és az opt., s föltűnő, hogy a futurum nem ugyanabba a dimenzióba tartozik, mint a praesens és a praeteritum. A tempusok, modusok és „actiók” viszonya más mint a latinban, vagyis a latinból vett terminusok jelentése is más a görög igére alkalmazva.
194.§ A vízszintesen fölsorolt kategóriák közül az első kettőt az indicativus tempusainak nevezik, s így négy módról beszélnek: indicativus, coniunctivus, optativus és imperativus. Tág értelemben modusnak vagy tempus-modusnak nevezhetjük a megfelelő igei dimenziót, akár még az igeneveket is beleértve.
195.§ A függőlegesen fölsorolt kategóriákkal kapcsolatban az actio és az aspectus terminust, vagy ezek valamely változatát használják. Az aspectus (a tényállásnak a kontextustól függő szemlélete) szempontjából az egyik csoportot egyedül az ao. alkotja, mely az eseményt teljességében (kezdet–vég) ragadja meg, vagyis befejezettnek vagy perfektívnek is nevezhető. Mint folyót ábrázolja a tényállást az imperfectum, mely tehát folyamatosnak vagy imperfektívnek is nevezhető. Aspectus szempontjából imperfektív a perfectum is, mely a görögben a cselekvés következtében beállt állapotot jelöl (hasonlóan a latin pf. logicumhoz). A szűkebb értelemben vett imperfectumtól az különbözteti meg, hogy jelöli a tényállásnak azt az objektív jellemzőjét is, hogy az állapot valamilyen eseménynek a következménye. Végül, a futurum a jövőbeli tényállást jelöli; aspectus szempontjából eredetileg szintén imperfektív volt, de a görögben e szempontból már semleges (vagyis jelöletlen). Mindezen kategóriák dimenzióját általánosságban az actio névvel illetjük, anélkül hogy e terminusnak egyéb értelmet tulajdonítanánk, hiszen inhomogén kategóriákat fog össze.

196.§ Az imperfecta és a perfecta actiónak egyaránt van praesense és praeterituma; a futurumot és az aoristost néha egy instans actióba foglalják össze, azonban ez a szóhasználat az előbbiek szerint inkább megtévesztő.
197.§ A főnévi és a melléknévi igenéven kívül a görög igének kétféle adiectivum verbaléja is lehet, mely az ige tövéből képzett, egyik igei dimenzióhoz sem kötődő melléknév.
198.§ A medium és a passivum csak a futurumban és az aoristosban különbözik, másutt medio-passivumként is említjük. A futurum passivi mediális, az aoristos passivi pedig aktív végződéseket kap.
199.§ Az álszenvedő igéket attól függően, hogy aoristosuk milyen, a deponentia medialia vagy a deponentia passiva csoportba soroljuk; a futurumuk általában mediális.
200.§ Az imperativusnak nincsenek első személyei; alkalmasint használható a coniunctivus hortativus (441.§).
201.§ Indicativusban a két praeteritum és az aoristos ún. augmentumot kap, mely az igető elé kerül.
202.§ Sok ige esetében a különféle alakokat lényegesen különböző tövekből kell képezni, ezért a görög igének hat, egyes szám első személyű szótári alakja lehet: a praesens imperfectum activi, a futurum activi, az aoristos activi, a praesens perfectum activi, a praesens perfectum medio-passivi és az aoristos passivi; hetedikként említhető a -τός végű (vagy ha ilyen nincs, akkor a -τέος végű) adiectivum verbale.
203.§ Az igék többségének első szótári alakja -ω-ra vagy -ομαι-ra végződik, ezek ragozása az imperfecta actioban kötőhangzós avagy thematikus; a többiek -μι-re (vagy ha álszenvedő, akkor például -αμαι-ra) végződnek, s ipf. actiójuk kötőhangzó nélküli avagy athematikus.
204.§ Tágabb értelemben -ω-végűeknek mondjuk az -ω-ra vagy -ομαι-ra végződő igéket, sőt ide tartozik néhány sing. 3.-ban személytelenül használt ige, mint δεῖ, ὕει; az athematikus imperfectumú igéket pedig -μι-végűeknek mondjuk.
205.§ Az aoristos A. és M., a perfectum A. és az ao. és futurum P. képzése több típusba sorolható, melyeket a gyenge ill. erős jelzővel illetünk. A gyenge alakokra jellemző egy olyan képzőelem (-σ-, -κ- ill. -θ-), mely nincs meg az erős alakokban.
206.§ A coniunctivust általában hosszú kötőhangzó jellemzi mind a thematikus, mind az athematikus ragozásban.
207.§ Az optativus módjele -ι-, -ιη- vagy megrövidülve -ιε-.

Személyragok

208.§ A praesensek és a futurum ragjait priméreknek is, a praeteritumokéit és az aoristoséit pedig szekundéreknek is nevezzük. A coniunctivus primér, az optativus pedig szekundér személyragokat kap.
209.§ Az alanti táblázat összefoglalja a ragsorokat, figyelmen kívül hagyva néhány különösséget.

	Activum			Medium		
	primér	szekundér	imperat.	primér	szekundér	imperat.
sg. 1.	-ω -μι -α	-ν -α	–	-μαι	-μην	–
2.	-ις -σ(ι)	-ς	-θι -ς -∅	-(σ)αι	(σ)ο	(σ)ο
3.	-ι -τι -σι -(ν)	-∅ -(ν)	-τω	-ται	-το	-σθω
pl. 1.	-μεν	-μεν	–	-μεθα	-μεθα	–
2.	-τε	-τε	-τε	-σθε	-σθε	-σθε
3.	-ντι -(ν)σι(ν)	-ν -σαν	-ντων -τωσαν	-νται	-ντο	-σθω(σα)ν

210.§ Az -ω végű igék egyesszámú primér végződéseiben nem különíthetők tisztán el a kötőhangzók, s a többes harmadik személyben a -σι előtti ν pótlónyújtással ki szokott esni. Az optativus néhány sg.1. alakja -μι ragot kap.

211.§ Az aktív praes. perfectum és gyönge aoristos végződései egyesszámban -α -ας -ε(ν). Ugyanezen végződéseket kapja három rendhagyó ige ao.-a, úgymint ἔδωκα, ἔθηκα és ἧκα. Ezen alakokat alpha-thematikusaknak is nevezik, de megjegyzendő, hogy a 3. személyben nincs alpha.

212.§ A plur.-ban az alpha-thematikus szekundér végződések -αμεν, -ατε, -αν (gyönge ao.), a primér végződések -αμεν, -ατε, -ᾱσι(ν) (praes. pf.). A három rendhagyó ige athematikusan képezi az ao. többesét.

213.§ Néhány sg. 2. ragja -(σ)θα: οἶσθα, ἧσθα, ἔφησθα.

214.§ Az sg. 2. imperativus végződése a gyenge aoristosban aktív -σον és mediális -σαι.

215.§ Az aktív infinitivusok végződése -εν, -ναι, a gyenge aoristosban -σαι; a medio-passzívaké -σθαι.

216.§ A participiumok mind háromvégűek, aktívumban hímnemben és semlegesben -ντ- tövűek, kivéve a perfectumot, ahol -οτ- a tő; a nőnem -σα végű és az alpha impurum csoport szerint ragozódik, kivéve a pf.-ot, ahol -υῖα végű és így tiszta alphás. Medio-passivumban minden participium végződése -μενος, -μένη, -μενον.

217.§ Az igeragozásban a hangsúly többnyire a lehető legelőrébb van; a szóvégi -αι, -οι csak az optativusban számít hosszúnak. Nem mehet azonban előbbre, mint a prefixum utolsó szótagja (beleértve az augmentum temporale-t és a perfecta reduplicatio „temporalis”-t is): ἀπόδος, περίθες, κατέσχε, ἀπῆγον, ἀνῆγμαι.

218.§ A „lehető legelőrébb” szabály alól további kivételek a μι-végű igék között is vannak.

219.§ A kötőhangzót hangsúlyozza a (kötőhangzós) erős aoristos néhány alakja, ld. 293.

220.§ A -ναι, -σαι végű infinitivusok másodékesek.

221.§ A participiumok hangsúlya – miként a mellékneveké – lehetőleg a hímnemű egyes alanyesetet követi; itt a part. perf. activi végéles, a part. perf. medii pedig másodékes.

222.§ Az adiectiva verbalia hangsúlya -τός, -τέος.

Ragozási típusok

223.§ A föntiek szerint tehát háromféle ragozási típus létezik: athematikus, thematikus (ε/ο kötőhangzóval) és alpha-thematikus.

224.§ Az athematikus típus szerint ragoztatik:

a) a -μι végű igék imperfectuma (bizonyos kivételekkel)
b) néhány ige kötőhangzó nélküli erős ao.-a (ἔστην, ἔβην stb.)
c) a perf. A. infinitivusa és participiuma
d) néhány rendhagyó perf. A. (ἔσταμεν, τέθναμεν, οἶδα) szinte összes alakja, köztük kivételesen létező imperativusa (vö. § 306)
e) a perf. M–P. összes alakja
f) az ao. P. összes alakja.

225.§ A thematikus típus szerint ragoztatik:
a) az -ω végű igék imperfecta actiója
b) a thematikus erős ao. minden alakja
c) minden coniunctivusi alak
d) a futurum minden alakja
e) a -νυμι végű igék és εἶμι ipf.-ának optativusa
f) a szintetikus pf. A. opt.-a (πεπαιδεύκοιμι)
g) az ὤν és az ὶών participiumok (de a hangsúlyuk az athematikusok szerint; ide tartozik az elárvult ἑκών is).

226.§ Az alpha-thematikus típus szerint ragoztatik:
a) a szigmatikus avagy gyenge ao., kivéve a coni.-t és az imperat. A. S. 2.-t
b) a ritka aszigmatikus alpha-thematikus ao. (εἶπα, ἤνεγκα, ἔσχεα)
c) az említett (§211) három ige ao. indicat. A. sg.-a
d) a pr. perf. A. (amely tulajdonképpen a praet. pf. A.-nek is alapja volt).

227.§ Az athematikus ragozású alakoknak van néhány közös vonása, melyekben eltérnek a thematikus ragozás szabályaitól:

228.§ Az aktív part. m. sg. nom.-a szigmatikus és végéles. Ragozása során általában a -ντ- előtti magánhangzó-rövidülés, s a pótlónyújtás szabályai érvényesülnek (διδούς, γνούς, στάς, λυθείς). A part. perf. A. sima -τ- tövű, de a m. sg. N. még nyújtást is kap (λελυκώς).

229.§ Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg.1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾱσι(ν), a praet.-ban pl. 3. többnyire -σαν.

230.§ Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.

231.§ Az athematikus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδοῖεν, λυθεῖεν, viszont thematikus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι).

232.§ Az előző szabály alól medium beli kivételek a „kisebb" -ημι, -αμαι végű igék (vagyis ἵστημι kivételével az összes: δύνωμαι, δύναιτο, ὀνίναιτο, πίμπλαιτο, κρέμαιτο), valamint a „kisebb" mediális ao.-ok (πρίαιτο, ὄναιτο).

233.§ Az igekötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (coni.-ban és opt.-ban már az előző pont szerint is, az igeneveknél pl. ἀποδόσθαι, καθ(-)ῆσθαι, κατακεῖσθαι, παρ-ών, ἀπ-ιών, ἀπο-βάς, μετα-στῆναι), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (πάρειμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἄπιθι, κάθησο, ἀπόδος, μετά-στηθι).

Az augmentum

234.§ A múlt idők (praeteritum imperfectum, aoristos, praeteritum perfectum) személyragos, kijelentő módú alakjai az igető elején (az esetleges igekötő és az esetleges

reduplicatio között) augmentumot kapnak.
235.§ Mássalhangzóval kezdődő tövek szótagos augmentumot (augmentum syllabicum) kapnak, azaz egy ἐ- praefixumot. A szókezdő ῥ-t az augmentum után meg kell kettőzni.
236.§ A magánhangzóval kezdődő igék időbeli *augmentum temporale*t kapnak, azaz általában megnyúlik a kezdőmagánhangzó.

tőkezdet	α	ε	η	ο	ω	ι	υ	αι	ᾳ	αυ	οι	ου	ει	ευ
augmentálva	η	η	η	ω	ω	ι	υ	ῃ	ῃ	ηυ	ῳ	ου	ει ῃ	ηυ ευ

237.§ A két utolsó esetben ingadozik az augmentálás. Az augmentálás során a hehezetesség jellege nem változik.
238.§ A fönti szabályoktól többféle eltérés is előfordul. Négy ige ἠ-val is augmentálható: θέλω, βούλομαι, δύναμαι, μέλλω.
239.§ Néhány ige az ε-t nem η-ba, hanem ει-be augmentálja. (Nem ebbe a csoportba tartozik az εἶπον ao., melynek inf.-a εἰπεῖν.)
240.§ További rendhagyóságot mutat ὁράω és ἀνοίγω. Az utóbbi ige egyike azoknak, melyek az igekötőn (is) kaphatnak augmentumot (ekkor a fönti *Igeszótár*ban a kötőjelet zárójelbe tesszük).

pr. ipf.	praet. ipf.	ao. ind.	ao. inf.	ao. P.	ao. P. inf.
ἐάω→ εω̃	εἶων	εἴασα	ἐᾶσαι	εἰάθην	ἐαθῆναι
ἕλκω	εἷλκον	εἵλκυσα	ἑλκύσαι	εἱλκύσθην	ἑλκυσθῆναι
ἕπομαι	εἱπόμην	ἑσπόμην	(ἑ)σπέσθαι		
ἑστιάω→ ἑστιω̃	εἱστίων	εἱστίασα	ἑστιᾶσαι	εἱστιάθην	ἑστιαθῆναι
ἔχω	εἶχον	ἔσχον	σχεῖν	ἐσχέθην	(σχεθῆναι)
(αἱρέω)		εἷλον	ἑλεῖν		
ὁράω→ ὁρω̃	ἑώρων	εἶδον	ἰδεῖν		
ἀν(-)οίγω	ἀνέῳγον	ἀνέῳξα	ἀνοῖξαι	ἀνεῴχθην	ἀνοιχθῆναι
	ἤνοιγον	ἤνοιξα		ἠνοίχθην	
ἀμφιέννυμι		ἠμφίεσα	ἀμφιέσαι	ἠμφιέσθην	(ἀμφιεσθῆναι)
καθέζομαι	ἐκαθεζόμην	καθεῖσα			
καθεύδω	ἐκάθευδον				
	καθηῦδον				
ἵημι, ἀφίημι	ἵειν	ἧκα, εἷμεν	εἶναι	εἵθην	ἑθῆναι

241.§ Az akciórendszerbe illeszkedő igealakok tehát a következő elemeket tartalmazhatják, éspedig a következő sorrendben: igekötő(k)–augmentum–reduplicatio–gyök (benne esetleg infixum)–akcióhoz kötődő tőképző–kötőhangzó–módjel–személyrag (vagy az utóbbi kettő helyett igenévképző).

Az igekötők és a tő

242.§ Az igekötők és a tő találkozásakor az igekötő vége módosulhat az általános hangtani szabályok szerint, azaz elveszítheti végmagánhangzóját (περι-, προ- és ritkán ἀμφi- kivételével) vagy hasonulhat végmássalhangzója.

243.§ Ez az augmentált (vagy reduplikált) tőre is érvényes, így az első szótári alakhoz képest megváltozhat az igekötő alakja. Például:

ps. ipf.	ἐκστρα-	ἐμβα-	ἐγγρα-
praet. i.	ἐξεστρα-	ἐνεβα-	ἐνεγρα-

244.§ Az egyes igék a különféle actiókban más-más módon képezhetik a tövüket. A helyzet tehát némiképp hasonló a latinhoz, ahol az imperfecta actio alapján négy coniugatiót különítenek el, de ezektől a perfectum-tő képzése általában független: azonos coniugatióhoz tartozó igék is képezhetik egymástól eltérően a perfectum-tövüket (laudavi, dedi, domui), s különböző coniugatióhoz tartozók is képezhetik hasonlóan (domui, habui, gemui).

245.§ Szintén eltérő lehet a M-P. perf. és az ao. P. képzése. Az igék a tő vége szerint több csoportba oszthatók, melyeknek közös vonásaik vannak. Néhány példa:

ps. ipf.	παιδεύ-ω	τιμά-ω	λείπ-ω	δίδωμι	δείκνυμι
futurum	παιδεύ-σ-ω	τιμή-σ-ω	λείψ-ω	δώσω	δείξω
aoristos A.	ἐπαίδευ-σ-α	ἐτίμη-σ-α	ἔλιπ-ον	ἔδωκα	ἔδειξα
perf. A.	πεπαίδευ-κ-α	τετίμη-κ-α	λέλοιπ-α	δέδωκα	δέδειχα
perf. M-P.	πεπαίδευ-μαι	τετίμη-μαι	λέλειμ-μαι	δέδομαι	δέδειγμαι
aor. P.	ἐπαιδεύ-θη-ν	ἐτιμή-θη-ν	ἐλείφ-θη-ν	ἐδόθην	ἐδείχθην
puszta tő	παιδευ-	τιμη-	λειπ-	δω-	δεικ-

246.§ A különféle actió-tövek alapjául egy azokból több-kevesebb sikerrel elvonható ún. puszta igető szolgált, mely ritkán azonos az ipf. tővel, mint például a παιδεύω esetében. A bonyolult képzési folyamatok helyett (az -σω̃ végű futurumok és a -σμαι végű perf. M–P. kivételével) elégséges a szótári alakok ismerete; ezeknek pontosan ez a szerepük.

247.§ Mindazonáltal a szótári alakok megértéséhez és megjegyzéséhez segítségül lehet a puszta igető és főleg véghangzójának ismerete. E szempontból megkülönböztetünk magánhangzós (ideértve az -υ-diphthongusokat is, [1]–[4] csoportok az *Igeszótár*ban, verba vocalia) és mássalhangzós töveket.

magánhangzós tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
ευ	παιδεύω	παιδεύσω	ἐπαίδευσα	πεπαίδευκα	πεπαίδευμαι	ἐπαιδεύθην	παιδευτός
ῡ	ἱδρύω	ἱδρῡ́σω	ἵδρῡσα	ἵδρῡκα	ἵδρῡμαι	ἱδρύθην	ἱδρῡτός
η	τιμάω	τιμήσω	ἐτίμησα	τετίμηκα	τετίμημαι	ἐτιμήθην	τιμητός
ᾱ	πειράω	πειρᾱ́σω	ἐπείρᾱσα	πεπείρᾱκα	πεπείρᾱμαι	ἐπειρᾱ́θην	πειρᾱτός
η	ἀδικέω	ἀδικήσω	ἠδίκησα	ἠδίκηκα	ἠδίκημαι	ἠδικήθην	ἀδικητός
ω	δηλόω	δηλώσω	ἐδήλωσα	δεδήλωκα	δεδήλωμαι	ἐδηλώθην	δηλωτός

248.§ A mássalhangzós tövek egyik csoportja zárhangra vagy némahangra, a másik folyékonyhangra (λ μ ν ρ) végződik.

249.§ A zárhangokon belül a képzés helye szerint megkülönböztetünk ajak- vagy P- (π β φ), fog- vagy T- (τ δ θ) és torok- vagy K-hangokat (κ γ χ).

foghangú avagy T-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
τ	πλάττω	πλάσω	ἔπλασα	πέπλακα	πέπλασμαι	ἐπλάσθην	πλαστός
δ	ὀνομάζω	ὀνομάσω	ὠνόμασα	ὠνόμακα	ὠνόμασμαι	ὠνομάσθην	ὀνομαστός
δ	ἐλπίζω	ἐλπιῶ	ἤλπισα	ἤλπικα	ἤλπισμαι	ἠλπίσθην	ἐλπιστός
θ	πείθω	πείσω	ἔπεισα	πέπεικα	πέπεισμαι	ἐπείσθην	πειστέον
				πέποιθα			πιστός

ajakhangú avagy P-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
π	λείπω	λείψω	ἔλιπον	λέλοιπα	λέλειμμαι	ἐλείφθην	
β	τρίβω	τρίψω	ἔτριψα	τέτριφα	τέτριμμαι	ἐτρίβην	τριπτός
φ	γράφω	γράψω	ἔγραψα	γέγραφα	γέγραμμαι	ἐγράφην	γραπτός

torokhangú avagy K-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
κ	δείκνυμι	δείξω	ἔδειξα	δέδειχα	δέδειγμαι	ἐδείχθην	δεικτός
γ	πράττω	πράξω	ἔπραξα	πέπραχα	πέπραγμαι	ἐπράχθην	πρᾱκτός
γ	ζεύγνῡμι	ζεύξω	ἔζευξα		ἔζευγμαι	ἐζύγην	
χ	τυγχάνω	τεύξομαι	ἔτυχον	τετύχηκα	(τέτευγμαι)	(ἐτύχθην)	

250.§ Csökevényes a -σ-tövű igék csoportja; ragozásuk a perf. M–P.-ben a többi foghangú tőével azonos.

-σ-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
σ	τελέω	τελῶ	ἐτέλεσα	τετέλεκα	τετέλεσμαι	ἐτελέσθην	τελεστέος
σ	ἀμφι(-)έννυμι	ἀμφιῶ	ἠμφίεσα		ἠμφίεσμαι		

251.§ A folyékonyhangra végződő tövek közül a λ- és a ρ-tövek esetében a tővég nem szenved módosulást; a ν-tövekre ld. §54 skk.; μ-tövek esetében nem fordul elő mássalhangzók találkozása.

folyékonyhangú tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
λ	ἀγγέλλω	ἀγγελῶ	ἤγγειλα	ἤγγελκα	ἤγγελμαι	ἠγγέλθην	ἀγγελτός
ρ	σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα	ἔσπαρκα	ἔσπαρμαι	ἐσπάρην	σπαρτός
ν	σημαίνω	σημανῶ	ἐσήμηνα	σεσήμαγκα	σεσήμασμαι	ἐσημάνθην	σημαντός
ν	κραίνω	κρανῶ	ἔκρᾱνα		κέκρασμαι	ἐκράνθην	κραντός
ν	αἰσχύνω	αἰσχυνῶ	ᾔσχῡνα	ᾔσχυγκα		ᾐσχύνθην	αἰσχυντός
μ	νέμω	νεμῶ	ἔνειμα	νενέμηκα	νενέμημαι	ἐνεμήθην	νεμητέος
μ	τέμνω	τεμῶ	ἔτεμον	τέτμηκα	τέτμημαι	ἐτμήθην	τμητός

3.15 *Az imperfecta actio*

252.§ Mint láttuk, itt az igék két csoportra avagy coniugatióra oszlanak, a thematikus és az athematikus igékére.

Az -ω, -ομαι végű igék ragozása

253.§ Az első szótári alak -ω vagy -ομαι végződésének levágása után az imperfectum tövet kapjuk. Ebből az ipf. tőből képeztetnek az ipf. actio alakjai, azaz a praesens, a praeteritum, a coniunctivus, az optativus, az imperativus és az igenevek.
254.§ A tő és a személyragok ill. igenévképzők közötti kötőhangzó μ, ν és az opt. ι-ja előtt ο, a τ és a magánhangzók között gyakran kieső σ ill. ς előtt pedig ε.
255.§ Az inf. activi képzője a kötőhangzóval -ειν-be vonatik össze. Úgyszintén szabályos a mediális egyes 2. személyekben az összevonás a σ kiesése után.
256.§ A part. activi hímnemben és semlegesben a -ντ- tövek szerint ragozódik; semlegese a hímnevet követve másodékes.
257.§ A medialis sg. 2. thematikus primér végződése ind.-ban főleg bizonyos igéknél -ῃ mellett -ει is lehet: βούλει, οἶει, hasonlóképp fut. ὄψει.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι			λύων
2.	λύεις	ἔλυες	λύῃς	λύοις	λῦε		(λύοντος)
3.	λύει	ἔλυε(ν)	λύῃ	λύοι	λυέτω	λύειν	λύουσα
pl. 1.	λύομεν	ἐλύομεν	λύωμεν	λύοιμεν			(λυούσης)
2.	λύετε	ἐλύετε	λύητε	λύοιτε	λύετε		λῦον
3.	λύουσι(ν)	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν	λυόντων		(λύοντος)

258.§ A táblázatokban kerek zárójelben az opcionális mozgó nű, valamint a participiumok genitivusa áll.

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	λύομαι	ἐλυόμην	λύωμαι	λυοίμην			λυόμενος
2.	λύῃ (-ει)	ἐλύου	λύῃ	λύοιο	λύου		(λυομένου)
3.	λύεται	ἐλύετο	λύηται	λύοιτο	λυέσθω	λύεσθαι	λυομένη
pl. 1.	λυόμεθα	ἐλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα			(λυομένης)
2.	λύεσθε	ἐλύεσθε	λύησθε	λύοισθε	λύεσθε		λυόμενον
3.	λύονται	ἐλύοντο	λύωνται	λύοιντο	λυέσθων		(λυομένου)

verba contracta

259.§ A szótárban -άω, -έω, -όω ill. -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék a találkozó magánhangzókat az általános szabályok (ld. §37 sk.) szerint összevonják. Ezen igéket a fönti *Igeszótár*ban a [2], [3] és [4] csoportba soroljuk.

260.§ Külön megjegyzendő az aktív infinitivus, mely az -άω, -όω végűeknél nem tartalmaz ι-t, azaz -ᾶν, -οῦν végződésű.

261.§ Sajátos az aktív opt. egyesszáma, mely a hosszabb -ιη- jelet tartalmazza, s a sg. 1. a szabályos -ν személyragot kapja (ún. attikai képzés).

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τιμῶ	ἐτίμων	τιμῶ	τιμῴην			τιμῶν
2.	τιμᾷς	ἐτίμᾶς	τιμᾷς	τιμῴης	τίμᾱ		(τιμῶντος)
3.	τιμᾷ	ἐτίμα	τιμᾷ	τιμῴη	τιμᾰ́τω	τιμᾶν	τιμῶσα
pl. 1.	τιμῶμεν	ἐτιμῶμεν	τιμῶμεν	τιμῷμεν			(τιμώσης)
2.	τιμᾶτε	ἐτιμᾶτε	τιμᾶτε	τιμῷτε	τιμᾶτε		τιμῶν
3.	τιμῶσι(ν)	ἐτίμων	τιμῶσι	τιμῷεν	τιμώντων		(τιμῶντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τιμῶμαι	ἐτιμώμην	τιμῶμαι	τιμῴμην			τιμώμενος
2.	τιμᾷ	ἐτιμῶ	τιμᾷ	τιμῷο	τιμῶ		(-ωμένου)
3.	τιμᾶται	ἐτιμᾶτο	τιμᾶται	τιμῷτο	τιμάσθω	τιμᾶ-	τιμωμένη
pl. 1.	τιμώμεθα	ἐτιμώμεθα	τιμώμεθα	τιμῴμεθα		σθαι	(-ωμένης)
2.	τιμᾶσθε	ἐτιμᾶσθε	τιμᾶσθε	τιμῷσθε	τιμᾶσθε		τιμώμενον
3.	τιμῶνται	ἐτιμῶντο	τιμῶνται	τιμῷντο	τιμᾰ́σθων		(-ωμένου)

262.§ Néhány α-tövű ige, pl. ζάω és χράομαι α helyett η-ba von össze. Így ζῇς ζῇ ζῆτε ἔζης ζῆν, ill. χρῇ χρῆται ἐχρῆτο.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ζητῶ	ἐζήτουν	ζητῶ	ζητοίην			ζητῶν
2.	ζητεῖς	ἐζήτεις	ζητῇς	ζητοίης	ζήτει		(-οῦντος)
3.	ζητεῖ	ἐζήτει	ζητῇ	ζητοίη	ζητείτω	ζη-	ζητοῦσα
pl. 1.	ζητοῦμεν	ἐζητοῦμεν	ζητῶμεν	ζητοῖμεν		τεῖν	(-ούσης)
2.	ζητεῖτε	ἐζητεῖτε	ζητῆτε	ζητοῖτε	ζητεῖτε		ζητοῦν
3.	ζητοῦσι(ν)	ἐζήτουν	ζητῶσι(ν)	ζητοῖεν	ζητούντων		(-οῦντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ζητοῦμαι	ἐζητούμην	ζητῶμαι	ζητοίμην			ζητούμενος
2.	ζητῇ (-εῖ)	ἐζητοῦ	ζητῇ	ζητοῖο	ζητοῦ	ζη-	(-ουμένου)
3.	ζητεῖται	ἐζητεῖτο	ζητῆται	ζητοῖτο	ζητείσθω	τεῖ-	ζητουμένη
pl. 1.	ζητούμεθα	ἐζητούμεθα	ζητώμεθα	ζητοίμεθα		σθαι	(-ουμένης)
2.	ζητεῖσθε	ἐζητεῖσθε	ζητῆσθε	ζητοῖσθε	ζητεῖσθε		ζητούμενον
3.	ζητοῦνται	ἐζητοῦντο	ζητῶνται	ζητοῖντο	ζητείσθων		(-ουμένου)

263.§ Az egyszótagú -ε-tövek csak az ει-be való összevonást tűrik. Tehát πλέω πλεῖς πλεῖ, de πλέομεν ἔπλεον.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δηλῶ	ἐδήλουν	δηλῶ	δηλοίην			δηλῶν
2.	δηλοῖς	ἐδήλους	δηλοῖς	δηλοίης	δήλου		(-οῦντος)
3.	δηλοῖ	ἐδήλου	δηλοῖ	δηλοίη	δηλούτω	δη-	δηλοῦσα
pl. 1.	δηλοῦμεν	ἐδηλοῦμεν	δηλῶμεν	δηλοῖμεν		λοῦν	(-ούσης)
2.	δηλοῦτε	ἐδηλοῦτε	δηλῶτε	δηλοῖτε	δηλοῦτε		δηλοῦν
3.	δηλοῦσι(ν)	ἐδήλουν	δηλῶσι(ν)	δηλοῖεν	δηλούντων		(-οῦντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δηλοῦμαι	ἐδηλούμην	δηλῶμαι	δηλοίμην			δηλούμενος
2.	δηλοῖ	ἐδηλοῦ	δηλοῖ	δηλοῖο	δηλοῦ	δη-	(-ουμένου)
3.	δηλοῦται	ἐδηλοῦτο	δηλῶται	δηλοῖτο	δηλούσθω	λοῦ-	δηλουμένη
pl. 1.	δηλούμεθα	ἐδηλούμεθα	δηλώμεθα	δηλοίμεθα		σθαι	(-ουμένης)
2.	δηλοῦσθε	ἐδηλοῦσθε	δηλῶσθε	δηλοῖσθε	δηλοῦσθε		δηλούμενον
3.	δηλοῦνται	ἐδηλοῦντο	δηλῶνται	δηλοῖντο	δηλούσθων		(-ουμένου)

A -μι végű igék ragozása

264.§ Az athematikus igék végződése M–P.-ban -αμαι, -εμαι vagy -νυμαι. Egyedülálló a δίδομαι, κάθημαι és κεῖμαι alakok végződése.

265.§ Az athematikus igék imperf.-tövének véghangzója csak a praes. és praet. indicat. A. sg.-ában valamint az imperat. S. 2. A.-ben hosszú; bizonyos alakokban a hosszú magánhangzó helyett diphthongus áll.
266.§ A többi alakban az ipf. tő véghangzója rövid, kivéve az említett κάθημαι és κεῖμαι igéket.
267.§ A part. imperf. A. ragozása során a pótlónyújtás szabályai érvényesülnek, s a m. sg. nom. szigmatikus és végéles.
268.§ Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg.1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾱσι(ν), a praet.-ban pl. 3. -σαν.
269.§ Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.
270.§ A hangsúlyozási főszabályoktól (217.§) való eltérések a személyragos igealakokban:

a) Az athematikus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδοῖεν, λυθεῖεν, viszont thematikus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι);

b) az igekötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (καθ(-)ῆσθαι, κατακεῖσθαι, παρ-ών, ἀπ-ιών), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (πάρειμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἄπιθι, κάθησο).

271.§ Igen hasonló négy gyakori imperfecta-reduplicatiós ige (az ún. nagy igék) ragozása:

	activum						
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δίδωμι	ἐδίδουν	διδῶ	διδοίην			διδούς
2.	δίδως	ἐδίδους	διδῷς	διδοίης	δίδου		(διδόντος)
3.	δίδωσι(ν)	ἐδίδου	διδῷ	διδοίη	διδότω	διδόναι	διδοῦσα
pl. 1.	δίδομεν	ἐδίδομεν	διδῶμεν	διδοῖμεν			(διδούσης)
2.	δίδοτε	ἐδίδοτε	διδῶτε	διδοῖτε	δίδοτε		διδόν
3.	διδόᾱσι(ν)	ἐδίδοσαν	διδῶσι(ν)	διδοῖεν	διδόντων		(διδόντος)

	medio-passivum						
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δίδομαι	ἐδιδόμην	διδῶμαι	διδοίμην			διδόμενος
2.	δίδοσαι	ἐδίδοσο	διδῷ	διδοῖο	δίδοσο		(διδομένου)
3.	δίδοται	ἐδίδοτο	διδῶται	διδοῖτο	διδόσθω	δίδο-	διδομένη
pl. 1.	διδόμεθα	ἐδιδόμεθα	διδώμεθα	διδοίμεθα		σθαι	(διδομένης)
2.	δίδοσθε	ἐδίδοσθε	διδῶσθε	διδοῖσθε	δίδοσθε		διδόμενον
3.	δίδονται	ἐδίδοντο	διδῶνται	διδοῖντο	διδόσθωσαν		(διδομένου)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τίθημι	ἐτίθην	τιθῶ	τιθείην			τιθείς
2.	τίθης	ἐτίθεις	τιθῇς	τιθείης	τίθει		(τιθέντος)
3.	τίθησι(ν)	ἐτίθει	τιθῇ	τιθείη	τιθέτω	τιθέναι	τιθεῖσα
pl. 1.	τίθεμεν	ἐτίθεμεν	τιθῶμεν	τιθεῖμεν			(τιθείσης)
2.	τίθετε	ἐτίθετε	τιθῆτε	τιθεῖτε	τίθετε		τιθέν
3.	τιθέασι(ν)	ἐτίθεσαν	τιθῶσι(ν)	τιθεῖεν	τιθέντων		(τιθέντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τίθεμαι	ἐτιθέμην	τιθῶμαι	τιθείμην			τιθέμενος
2.	τίθεσαι	ἐτίθεσο	τιθῇ	τιθεῖο	τίθεσο		(τιθεμένου)
3.	τίθεται	ἐτίθετο	τιθῆται	τιθεῖτο	τιθέσθω	τίθεσθαι	τιθεμένη
pl. 1.	τιθέμεθα	ἐτιθέμεθα	τιθώμεθα	τιθείμεθα			(τιθεμένης)
2.	τίθεσθε	ἐτίθεσθε	τιθῆσθε	τιθεῖσθε	τίθεσθε		τιθέμενον
3.	τίθενται	ἐτίθεντο	τιθῶνται	τιθεῖντο	τιθέσθων		(τιθεμένου)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἵημι	ἵειν	ἰῶ	ἰείην			ἰείς
2.	ἵης	ἵεις	ἰῇς	ἰείης	ἵει		(ἰέντος)
3.	ἵησι(ν)	ἵει	ἰῇ	ἰείη	ἱέτω	ἱέναι	ἰεῖσα
pl. 1.	ἵεμεν	ἵεμεν	ἰῶμεν	ἰεῖμεν			(ἰείσης)
2.	ἵετε	ἵετε	ἰῆτε	ἰεῖτε	ἵετε		ἱέν
3.	ἱᾶσι(ν)	ἵεσαν	ἰῶσι	ἰεῖεν	ἱέντων		(ἰέντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἵεμαι	ἱέμην	ἰῶμαι	ἰείμην			ἱέμενος
2.	ἵεσαι	ἵεσο	ἰῇ	ἰεῖο	ἵεσο		(ἰεμένου)
3.	ἵεται	ἵετο	ἰῆται	ἰεῖτο	ἱέσθω	ἵεσθαι	ἰεμένη
pl. 1.	ἱέμεθα	ἱέμεθα	ἰώμεθα	ἰείμεθα			(ἰεμένης)
2.	ἵεσθε	ἵεσθε	ἰῆσθε	ἰεῖσθε	ἵεσθε		ἱέμενον
3.	ἵενται	ἵεντο	ἰῶνται	ἰεῖντο	ἱέσθων		(ἰεμένου)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἵστημι	ἵστην	ἱστῶ	ἱσταίην			ἱστάς
2.	ἵστης	ἵστης	ἱστῇς	ἱσταίης	ἵστη		(ἱστάντος)
3.	ἵστησι(ν)	ἵστη	ἱστῇ	ἱσταίη	ἱστάτω	ἱστάναι	ἱστᾶσα
pl. 1.	ἵσταμεν	ἵσταμεν	ἱστῶμεν	ἱσταῖμεν			(ἱστάσης)
2.	ἵστατε	ἵστατε	ἱστῆτε	ἱσταῖτε	ἵστατε		ἱστάν
3.	ἱστᾶσι(ν)	ἵστασαν	ἱστῶσι	ἱσταῖεν	ἱστάντων		(ἱστάντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἵσταμαι	ἱστάμην	ἱστῶμαι	ἱσταίμην			ἱστάμενος
2.	ἵστασαι	ἵστασο	ἱστῇ	ἱσταῖο	ἵστασο		(ἱσταμένου)
3.	ἵσταται	ἵστατο	ἱστῆται	ἱσταῖτο	ἱστάσθω	ἵστα-	ἱσταμένη
pl. 1.	ἱστάμεθα	ἱστάμεθα	ἱστώμεθα	ἱσταίμεθα		σθαι	(ἱσταμένης)
2.	ἵστασθε	ἵστασθε	ἱστῆσθε	ἱσταῖσθε	ἵστασθε		ἱστάμενον
3.	ἵστανται	ἵσταντο	ἱστῶνται	ἱσταῖντο	ἱστάσθων		(ἱσταμένου)

272.§ Hasonló a ragozása három másik, fontos igének, melyeknek csak A.-uk van:

‘mond’ activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	φημί	ἔφην	φῶ	φαίην			φάς
2.	φής	ἔφησθα	φῇς	φαίης	φάθι		(φάντος)
3.	φησί(ν)	ἔφη	φῇ	φαίη	φάτω	φάναι	φᾶσα
pl. 1.	φαμέν	ἔφαμεν	φῶμεν	φαῖμεν			(–)
2.	φατέ	ἔφατε	φῆτε	φαῖτε	φάτε		φάν
3.	φᾱσί(ν)	ἔφασαν	φῶσι	φαῖεν	φάντων		(φάντος)

‘van’ activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	εἰμί	ἦν	ὦ	εἴην			ὤν
2.	εἶ	ἦσθα	ἦς	εἴης	ἴσθι		(ὄντος)
3.	ἐστί(ν)	ἦν	ἦ	εἴη	ἔστω	εἶναι	οὖσα
pl. 1.	ἐσμέν	ἦμεν	ὦμεν	εἶμεν			(οὔσης)
2.	ἐστέ	ἦ(σ)τε	ἦτε	εἶητε	ἔστε		ὄν
3.	εἰσί(ν)	ἦσαν	ὦσι	εἶεν	ἔστων		(ὄντος)

‘(majd) megy’ activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	εἶμι	ᾔα	ἴω	ἴοιμι			ἰών
2.	εἶ	ᾔεις	ἴῃς	ἴοις	ἴθι		(ἰόντος)
3.	εἴσι(ν)	ᾔει	ἴῃ	ἴοι	ἴτω	ἰέναι	ἰοῦσα
pl. 1.	ἴμεν	ᾖμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν			(ἰούσης)
2.	ἴτε	ᾖτε	ἴητε	ἴοιτε	ἴτε		ἰόν
3.	ἴᾱσι(ν)	ᾖσαν	ἴωσι	ἴοιεν	ἰόντων		(ἰόντος)

273.§ Két állapotot jelölő igének deponens (M–P.) a ragozása, és nagyon ritka a coni.-a és az opt.-a:

deponens					
	praes.	praet.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	κάθημαι	ἐκαθήμην			καθήμενος
2.	κάθησαι	ἐκάθησο	κάθησο		(καθημένου)
3.	κάθηται	ἐκάθητο καθῆστο	καθήσθω	καθῆσθαι	καθημένη
pl. 1.	καθήμεθα	ἐκαθήμεθα			(καθημένης)
2.	κάθησθε	ἐκάθησθε	κάθησθε		καθήμενον
3.	κάθηνται	ἐκάθηντο	καθήσθων		(καθημένου)

deponens					
	praes.	praet.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	κεῖμαι	ἐκείμην			κείμενος
2.	κεῖσαι	ἔκεισο	κεῖσο		(κειμένου)
3.	κεῖται	ἔκειτο	κείσθω	καθῆσθαι	κειμένη
pl. 1.	κείμεθα	ἐκείμεθα			(κειμένης)
2.	κεῖσθε	ἔκεισθε	κεῖσθε		κείμενον
3.	κεῖνται	ἔκειντο	κείσθωσαν		(κειμένου)

274.§ A -νυμι végű igék (és ἀπ-όλλῡμι) coni.-a és opt.-a mindig, egyéb alakjai a klasszikus kor után növekvő gyakorisággal thematikusan képeztetnek, azaz mintha -νύω végűek lennének.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δείκνῡμι	ἐδείκνυν	δεικνύω	δεικνύοιμι			δεικνύς
2.	δείκνῡς	ἐδείκνυς	δεικνύῃς	δεικνύοις	δείκνυ		(-νύντος)
3.	δείκνῡσι(ν)	ἐδείκνυ	δεικνύῃ	δεικνύοι	δεικνύτω	δεικ-	δεικνῡσα
pl. 1.	δείκνυμεν	ἐδείκνυμεν	δεικνύωμεν	δεικνύοιμεν		νύναι	(-νύσης)
2.	δείκνυτε	ἐδείκνυτε	δεικνύητε	δεικνύοιτε	δείκνυτε		δεικνύν
3.	δεικνύᾱσι(ν)	ἐδείκνυσαν	δεικνύωσι	δεικνύοιεν	δεικνύντων		(-νύντος)

(A táblázatokban néhol vonás jelöli a hangsúlytalan δεικ gyököt.)

	medio-passivum						
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg.1.	δείκνυμαι	ἐδεικνύμην	-νύωμαι	-νυοίμην			-νύμενος
2.	δείκνυσαι	ἐδείκνυσο	-νύῃ	-νύοιο	δείκνυσο	δείκ-	(-νυμένου)
3.	δείκνυται	ἐδείκνυτο	-νύηται	-νύοιτο	δεικνύσθω	νυ-	-νυμένη
pl.1.	δεικνύμεθα	ἐδεικνύμεθα	-νυώμεθα	-νυοίμεθα		σθαι	(-νυμένης)
2.	δείκνυσθε	ἐδείκνυσθε	-νύησθε	-νύοισθε	δείκνυσθε		-νύμενον
3.	δείκνυνται	ἐδείκνυντο	-νύωνται	-νύοιντο	δεικνύσθωσαν		(-νυμένου)

275.§ Csupán néhány összeolvadt alakja van a χρή (ἐστί) kapcsolatnak, sg. 3. praet. ἐχρῆν vagy χρῆν, coni. χρῇ, opt. χρείη, inf. χρῆναι.

3.16 *A futurum A. és M.*

276.§ A futurum tövét a második szótári alakból kapjuk, levágva az általában -ω vagy -ομαι végződést, mely előtt -σ-, -ξ- vagy -ψ- áll.
277.§ A puszta igetőből tehát a futurum-tövet általában egy -σ-val kapjuk.
278.§ A futurumnak nincsen praeterituma, coniunctivusa és imperativusa.
279.§ A verba vocalia (contracta) esetében általában -ᾱσ- ([2b] csoport), -ησ-, -ωσ- a futurum-tő végződése, pl. πειρᾰ́σω, τιμήσω, δηλώσω.

	futurum							
	activum				medium			
	indicat.	opt.	inf.	pt.	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	λύσω	λύσοιμι		λύσων	λύσομαι	λυσοίμην		λυσό-
2.	λύσεις	λύσοις			λύσῃ (-ει)	λύσοιο	λύ-	μενος
3.	λύσει	λύσοι	λύ-	λύ-	λύσεται	λύσοιτο	σε-	λυσο-
pl. 1.	λύσομεν	λύσοιμεν	σειν	σουσα	λυσόμεθα	λυσοίμεθα	σθαι	μένη
2.	λύσετε	λύσοιτε		λῦσον	λύσεσθε	λύσοισθε		λυσό-
3.	λύσουσι(ν)	λύσοιεν			λύσονται	λύσοιντο		μενον

Futurum contractum

280.§ A folyékony hangra végződő tövek és néhány más ige futuruma hajtott (fut. Atticum vagy contractum), -ῶ ill. M. -οῦμαι végződésű. Nagy többségük -έω ill. -έομαι összevonásaként keletkezett (s így ragozásuk azonos a ζητέω ipf.-áéval).

-ῶ < -έω futurum				
	activum			
	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	στελῶ	στελοίην		στελῶν
2.	στελεῖς	στελοίης		(στελοῦντος)
3.	στελεῖ	στελοίη	στελεῖν	στελοῦσα
pl. 1.	στελοῦμεν	στελοῖμεν		(στελούσης)
2.	στελεῖτε	στελοῖτε		στελοῦν
3.	στελοῦσι(ν)	στελοῖεν		(στελοῦντος)

-ῶ < -έω futurum				
	medium			
	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	στελοῦμαι	στελοίμην		στελούμενος
2.	στελῇ (-εῖ)	στελοῖο		
3.	στελεῖται	στελοῖτο	στελεῖσθαι	στελουμένη
pl. 1.	στελούμεθα	στελοίμεθα		
2.	στελεῖσθε	στελοῖσθε		στελούμενον
3.	στελοῦνται	στελοῖντο		

281.§ Egy kisebb csoport -άω összevonásaként keletkezett (s így ragozása azonos a τιμάω ipf.-áéval); ezeket külön meg kell jegyezni. A jelenség oly ritka, hogy teljes paradigmát nem is lehet összeállítani. Néhány példa: βιβάζω – fut. βιβῶ, βιβᾷς, βιβᾷ, κεράννυμι – κερῶ, κερᾷς inf. κερᾶν, κρεμάννυμι – κρεμῶμεν, σκεδάννυμι – σκεδῶ, σκεδᾷ.

Más futurumok

282.§ Eredetileg is aszigmatikus az ἔδομαι (ἐσθίω-hoz) és πίομαι (πίνω-hoz) futurum.
283.§ Szintén jövő időt fejez ki az εἶμι praes. ipf.-a. Jövőre és jelenre egyaránt vonatkozhatnak opt.-a és igenevei.
284.§ Sok cselekvő igének mediálisan deponens a futuruma, pl. ἀπαντάω – ἀπαντήσομαι, σιωπάω – σιωπήσομαι.

3.17 *Az aoristos A. és M.*

A gyenge, alpha-thematikus aoristos

285.§ A puszta igetőből a gyenge aor. tövét általában egy -σ-val kapjuk, melyet többnyire egy α is követ.
286.§ A ragozási tövet a harmadik szótári alakból az -α (ill. mediális alak esetében az -άμην) végződés levágásával kapjuk.
287.§ Az aoristosnak van coniunctivusa, de abban nincs α, hanem ugyanazokat a végződéseket kapja, mint az ipf. coni.
288.§ A medialis egyes 2. személyben -σασο > -σω.
289.§ Sajátos az aktív és mediális imperat. sg. 2. ragja, s az aktív inf.

290.§ A három -σαι (ao.) és a két -σον végű (ao. és fut.) alak gyakran megkülönböztethető a hangsúly alapján (ld. 244.o.).

Erős, kötőhangzós aoristos

291.§ Az erős, kötőhangzós ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -ον (ill. mediális alak esetében az -όμην) végződés levágásával kapjuk.
292.§ Az erős, kötőhangzós aoristosok ragozása általában megegyezik a thematikus igék ipf.-ának ragozásával.
293.§ A hangsúlyozási főszabálytól (217.§) eltérően a kötőhangzó hangsúlyos néhány alakban: imperat. M. sg. 2. (λιποῦ), inf. A. (λιπεῖν) és M. (λιπέσθαι), pt. A. (λιπών) és néhány aktív imperativus sg. 2. (pl. εἰπέ, ἰδέ, λαβέ; σχές[!]).

Erős, kötőhangzó nélküli aoristos

294.§ Az erős, kötőhangzó nélküli ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -ν (ill. mediális alak esetében a -μην) végződés levágásával kapjuk.
295.§ Ez a tő az aktív alakok esetében mindig hosszú magánhangzóra végződik, mely magánhangzók (coni. és opt.) és -ντ- előtt rövidre változik; a coni. mindig összevont.
296.§ Az erős, kötőhangzó nélküli aoristosok aktívumban úgy ragoztatnak, mint az erős ao. P. (néhány gyakori alakot l. az Olv. 31. és 35. lapján). A rövid magánhangzós gyökváltozat α-ra végződik ἵστημι – ἔστην, βαίνω – ἔβην és φθάνω – ἔφθην esetében, ezért az opt. végződése -αίην stb., az imperat. pl. 3.-é -άντων, a pt.-é pedig -άς (-άντος), -ᾶσα, -άν. A γιγνώσκω – ἔγνων és a hasonlók esetében e végződések rendre -οίην, -όντων, -ούς (-όντος), -οῦσα, -όν, a coni.-ban pedig végig ω/ῳ az összevonás eredménye. Az ῡ tövűeknek nincsen coni.-a és opt.-a.
297.§ A δίδωμι, ἵημι és τίθημι további eltérést mutat: a rövid magánhangzós gyökváltozat (δο, ἑ, θε) található az ind. kappátlan alakjaiban és az imperat.-ban is, és rendhagyók az imperat. sg. 2. (δός, ἕς, θές) és az inf. (δοῦναι, εἶναι, θεῖναι), ld. Olv. 33., 35. és 239.§ is.
298.§ Az attikai nyelvben az athematikus ao. M. alakjai csak öt igéből fordulnak elő: ἐδόμην, εἵμην, ἐθέμην, ἐπριάμην és (ὀνίνημι-ből) ὠνάμην. A gyök rövid magánhangzós, azaz nullfokú. Az első három ige ragozása olyan, mint az ipf.-ban, de eltér az ind. sg. 2. (ἔδου, εἶσο, ἔθου), az imperat. sg. 2. (δοῦ, οὗ, θοῦ), és ἑ végig εἱ-be augmentál.

Kappás aoristos

299.§ A δίδωμι, τίθημι, ἵημι igék ao. ind. A.-je sg.-ban kappával képezi alakjait (Olv. 33. és 35. l.). Ritkábban az ind. A. pl.-ban is előfordulnak kappás alakok (-καμεν, -κατε, -καν, pl. ἀφῆκαν).

3.18 *A perfectum activi*

300.§ Tövét a negyedik szótári alak -α-ja levágásával kapjuk.

A perfecta reduplicatio

301.§ A perfecta actio minden alakja reduplicatiót kap az igető elején.
302.§ Ha a tő egy mássalhangzóval kezdődik (mely nem ῥ), vagy pedig kettővel, me-

lyek közül az első zárhang, a második pedig folyékony (*muta cum liquida*), akkor a reduplicatio szótagos, azaz a tőkezdő mássalhangzóból és egy ε-ból álló szótag kerül a tő elé; ha ez a mássalhangzó hehezetes, akkor elveszíti hehezetét.

303.§ Minden más esetben a reduplicatio megegyezik az augmentummal. (Két mássalhangzónak számít a ζ, ξ, ψ is.) Az ilyen szavak esetében a praeteritum perfectumban már nincs tőváltozás a praesens perfectumhoz képest.

Például:

tő	πα-	χο-	φυ-	θη-	κλε-	δρα-	ρι-	ζη-	στη-	σιγη-
perf.	πεπα-	κεχο-	πεφυ-	τεθη-	κεκλε-	δεδρα-	ἐρρι-	ἐζη-	ἑστη-	σεσιγη-

304.§ Rendhagyó pl. az εἴληφα, εἴρηκα alakok reduplicatiója. Ezek praeteritum pf.-a nem kap látható augmentumot.

305.§ A puszta igetőből a gyenge pf. tövét általában egy -κ-val kapjuk, melyet praesensben többnyire egy α is követ. Az erős (vagy 2.) pf. nem tartalmazza a κ bővítményt; a labiális vagy veláris zárhangra végződő gyökökből csak ilyen erős pf. képezhető (vö. Olv. 85. és 87.).

306.§ A perfectumnak nincsen aktív imperativusa.

307.§ A coni. és az opt. mind szintetikusan (egy szóval), mind pedig összetetten (körülírtan) képezhető.

308.§ Gyakori rendhagyó, erős képzésű és athematikus alakok τεθνάναι τεθνεώς (τεθνεῶτος).

309.§ Az egyetlen reduplicatio nélküli perfectum: οἶδα, οἶσθα, οἶδε(ν), ἴσμεν, ἴστε, ἴσασι(ν), praet. ᾔδειν, coni. εἰδῶ, opt. εἰδείη, inf. εἰδέναι, pt. εἰδώς, fut. εἴσομαι, fut. opt. sg. 3. εἴσοιτο.

310.§ A praeteritum pf. és a futurum perfectum (pl. τεθνήξω) meglehetősen ritka.

3.19 *Perfectum medio-passivi*

311.§ Tövét az ötödik szótári alak -μαι-ja levágásával kapjuk.

312.§ A puszta igetőből a pf. MP. tövét általában változtatás nélkül kapjuk.

313.§ Ha az igető mássalhangzóra végződik, akkor az 54.§ beli szabályokat kell alkalmazni.

314.§ A coni. és az opt. csak összetetten (körülírtan) képezhető.

315.§ A mássalhangzós tövű igék esetében az ind. pl. 3. személyű alakjai is csak körülírtan képezhetők (pt. pf. MP. + εἰσί(ν) / ἦσαν).

316.§ A praeteritum pf. MP. is meglehetősen ritka.

317.§ Az inf. és a part. másodhangsúlyos.

3.20 *Aoristos passivi*

318.§ Az ao. P. tövét a hatodik szótári alak -ν ragját levágva kapjuk.

319.§ A puszta igetőből a gyenge ao. P. tövét -θη- képzővel kapjuk, az erős (vagy 2.) ao. P. esetében csak -η- a képző; ragozásuk különben majdnem azonos.

320.§ Az erős ao. P. imperat. S. 2. személyragja -θι.

321.§ Az erős P. aor. jelentése nagyon gyakran tárgyatlan (intr.); eredetileg valamilyen állapotba kerülést jelentett, pl. πήγνυμι ‘megerősít’ – ἐπάγη ‘megszilárdult’, χαίρω – ἐ-χάρην ‘megörült’ (utóbb erős athematikus ao.-nak értelmeztetett, melytől alakilag nem különböztethető meg).

3.21 *Futurum passivi*

322.§ Tőképzése megegyezik az ao. P.-vel, ezért általában nem szerepel mint külön szótári alak; tövét az aor. P. -ν ragját levágva kapjuk.
323.§ A fut. P. mediális ragokat kap.

3.22 *Az igeragozás összefoglaló táblázatai*

	Activum					
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
	imperfectum					
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι		
2.	λύεις	ἔλυες	λύῃς	λύοις	λῦε	λύειν
3.	λύει	ἔλυε(ν)	λύῃ	λύοι	λυέτω	
pl. 1.	λύομεν	ἐλύομεν	λύωμεν	λύοιμεν		λύων
2.	λύετε	ἐλύετε	λύητε	λύοιτε	λύετε	λύουσα
3.	λύουσι	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν	λυόντων	λῦον
	futurum					
sg. 1.	λύσω			λύσοιμι		
2.	λύσεις			λύσοις		λύσειν
3.	λύσει			λύσοι		
pl. 1.	λύσομεν			λύσοιμεν		λύσων
2.	λύσετε			λύσοιτε		λύσουσα
3.	λύσουσι			λύσοιεν		λῦσον
	aoristos					
sg. 1.		ἔλυσα	λύσω	λύσαιμι		
2.		ἔλυσας	λύσῃς	λύσαις, λύσειας	λῦσον	λῦσαι
3.		ἔλυσε(ν)	λύσῃ	λύσαι, λύσειε	λυσάτω	
pl. 1.		ἐλύσαμεν	λύσωμεν	λύσαιμεν		λύσας
2.		ἐλύσατε	λύσητε	λύσαιτε	λύσατε	λύσασα
3.		ἔλυσαν	λύσωσι(ν)	λύσαιεν, λύσειαν	λυσάντων	λῦσαν
	perfectum					
sg. 1.	λέλυκα	ἐλελύκειν	λελύκω	λελύκοιμι		
2.	λέλυκας	ἐλελύκεις	λελύκῃς	λελύκοις		λελυκέναι
3.	λέλυκε	ἐλελύκει	λελύκῃ	λελύκοι		
pl. 1.	λελύκαμεν	ἐλελύκειμεν	λελύκωμεν	λελύκοιμεν		λελυκώς
2.	λελύκατε	ἐλελύκειτε	λελύκητε	λελύκοιτε		λελυκυῖα
3.	λελύκᾱσι	ἐλελύκεσαν	λελύκωσι	λελύκοιεν		λελυκός

	ao. opt. A. sg. 3.	ao. inf. A.	ao. imperat. M. sg. 2.	ao. imperat. A. sg. 2.	pt. fut. A. n.
παιδεύω	παιδεύσαι	παιδεῦσαι	παίδευσαι	παίδευσον	παιδεῦσον
ἀπολύω	ἀπολῦσαι	ἀπολῦσαι	ἀπόλῡσαι	ἀπόλυσον	ἀπολῦσον
λύω	λῦσαι	λῦσαι		λῦσον	
συγγράφω	συγγράψαι		σύγγραψαι	σύγγραψον	συγγράψον
γράφω	γράψαι			γράψον	

	pr. ind.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
	imperfectum Medii & Passivi					
sg. 1.	λύομαι	ἐλυόμην	λύωμαι	λυοίμην		
2.	λύῃ (-ει)	ἐλύου	λύῃ	λύοιο	λύου	λύεσθαι
3.	λύεται	ἐλύετο	λύηται	λύοιτο	λυέσθω	
pl. 1.	λυόμεθα	ἐλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα		λυόμενος
2.	λύεσθε	ἐλύεσθε	λύησθε	λύοισθε	λύεσθε	λυομένη
3.	λύονται	ἐλύοντο	λύωνται	λύοιντο	λυέσθων	λυόμενον
	futurum Medii					
sg. 1.	λύσομαι			λυσοίμην		
2.	λύσῃ (-ει)			λύσοιο		λύσεσθαι
3.	λύσεται			λύσοιτο		
pl. 1.	λυσόμεθα			λυσοίμεθα		λυσόμενος
2.	λύσεσθε			λύσοισθε		λυσομένη
3.	λύσονται			λύσοιντο		λυσόμενον
	aoristos Medii					
sg. 1.		ἐλυσάμην	λύσωμαι	λυσαίμην		
2.		ἐλύσω	λύσῃ	λύσαιο	λῦσαι	λύσασθαι
3.		ἐλύσατο	λύσηται	λύσαιτο	λυσάσθω	
pl. 1.		ἐλυσάμεθα	λυσώμεθα	λυσαίμεθα		λυσάμενος
2.		ἐλύσασθε	λύσησθε	λύσαισθε	λύσασθε	λυσαμένη
3.		ἐλύσαντο	λύσωνται	λύσαιντο	λυσάσθων	λυσάμενον
	perfectum Medii & Passivi					
sg. 1.	λέλυμαι	ἐλελύμην	λελυμένος ὦ	λελυμένος εἴην		
2.	λέλυσαι	ἐλέλυσο	λελυμένος ᾖς	λελυμένος εἴης	λέλυσο	λελύσθαι
3.	λέλυται	ἐλέλυτο	λελυμένος ᾖ	λελυμένος εἴη	λελύσθω	
pl. 1.	λελύμεθα	ἐλελύμεθα	λελυμένοι ὦμεν	λελυμένοι εἶμεν		λελυμένος
2.	λέλυσθε	ἐλέλυσθε	λελυμένοι ἦτε	λελυμένοι εἶητε	λέλυσθε	λελυμένη
3.	λέλυνται	ἐλέλυντο	λελυμένοι ὦσι	λελυμένοι εἶεν	λελύσθων	λελυμένον

	fut. ind.	ao. ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
	futurum Passivi					
sg. 1.	λυθήσομαι			λυθησοίμην		
2.	λυθήσῃ (-ει)			λυθήσοιο		λυθήσεσθαι
3.	λυθήσεται			λυθήσοιτο		
pl. 1.	λυθησόμεθα			λυθησοίμεθα		λυθησόμενος
2.	λυθήσεσθε			λυθήσοισθε		λυθησομένη
3.	λυθήσονται			λυθήσοιντο		λυθησόμενον
	aoristos Passivi					
sg. 1.		ἐλύθην	λυθῶ	λυθείην		
2.		ἐλύθης	λυθῇς	λυθείης	λύθητι	λυθῆναι
3.		ἐλύθη	λυθῇ	λυθείη	λυθήτω	
pl. 1.		ἐλύθημεν	λυθῶμεν	λυθεῖμεν, λυθείημεν		λυθείς
2.		ἐλύθητε	λυθῆτε	λυθεῖτε, λυθείητε	λύθητε	λυθεῖσα
3.		ἐλύθησαν	λυθῶσι	λυθεῖεν, λυθείησαν	λυθέντων	λυθέν

4 Mondattan

Az alábbiakban a magyar és más nyelvek nyelvtanából többé-kevésbé ismert hagyományos fogalmakat további magyarázat nélkül alkalmazzuk. Ezek mindenekelőtt a következők: mondat, szintaktikai (mondattani) viszony és szerkezet (alárendelő, mellérendelő és predikatív szerkezet), szófaj, mondatrész (alany, állítmány, tárgy, jelző, határozó és számos fajtája), mondatfajták modalitás szerint (kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó, felkiáltó).*

A rendszerezés alapja gyakran nem tartalmi, hanem formai; ez különösen szembeötlő az esettan tárgyalásában, ahol az eset, és az alárendelt mellékmondatok tárgyalásában, ahol a kötőszó és a mellékmondati módhasználat a csoportosítás alapja.

4.1 *A névelő, a jelző és az állapothatározó*

324.§ A névelővel az azt követő (melléknévi, igenévi, határozói) kifejezés főnevesíthető, s a hímnemű névelő embereket, a semleges pedig dolgokat jelöl: τὸ ἀληθές ‘az igazság’, τὰ συμφέροντα ‘a hasznos dolgok’.

φοβεῖται καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας	fél maguktól a testőröktől is

τὸ ἐμὲ τετιμῆσθαι	az, hogy megbecsülésben van részem

τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου	a tanácsháza előtti terület

325.§ A névelő a ὁ μέν… ὁ δέ ‘az egyik… a másik’, ὁ δέ ‘ő pedig’ stb. kapcsolatokban még őrzi eredeti mutató névmási jelentését.

A jelzői szórend

326.§ A jelző szokásos helyzete névelős főnév mellett vagy a névelő és a főnév között, vagy pedig a főnév és a megismételt névelő után van. Az utóbbi egyúttal az értelmezőre is érvényes.

327.§ Jelzői helyzetben határozói kifejezések is jelzői funkciót töltenek be.

ἡ διὰ τῆς πόλεως ὁδός	a városon keresztüli (át vezető) út

μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον	a lélek átköltözése az itteni helyről egy másik helyre

* Bizonyos fogalmak és terminusok használatában Töttössy Csaba felfogását igyekeztünk követni.

Az állítmányi szórend

328.§ Ha egy melléknév vagy melléknévi igenév az állítmányhoz tartozik, azaz határozói funkciót tölt be, akkor vagy a főnév névelője előtt áll, vagy pedig – szintén névelő nélkül – a főnév után. A hagyományos magyar nyelvtanban az állítmányhoz tartozó névszót állítmánykiegészítőnek, az állítmány névszói részének, vagy – ha az állítmány a hangsúlytalan (azaz nem létezést jelentő) és elhagyható létige – névszói állítmánynak nevezik. A hagyományos latin terminus *attributum praedicativum*. Mi mindkét esetben inkább állapothatározóról beszélünk.

Χαλεπὰ τὰ καλά.	A szép dolgok nehezek.

Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὔνοί εἰσιν.	A hasonlók a hasonlók iránt jóindulatúak.

329.§ Állapothatározó főnév is lehet. A hagyományos latin terminus *appositio praedicativa*.

Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας ἐστίν.	A filozófia az igazság ismerete.

330.§ Noha nem az állítmányhoz tartozik, „állítmányi” a szórendje a genitivus partitivusnak (364.§), a személyes névmások genitivusának, és néhány szónak, melyeknek jelentése a szórendtől is függ (ld. alant és a szótárban s. v. πᾶς, ἅπας, σύμπας, ὅλος, αὐτός).

Fordított jelzős szerkezet

331.§ Az „állítmányi szórendben” álló és főleg bizonyos jelentéstani csoportokhoz tartozó melléknév bizonyos esetekben se jelzői, se állapothatározói szerepet nem tölt be.

πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης	a phalanx közepe előtt

Az ilyen szerkezetet fordított jelzős szerkezetnek nevezzük. A fordított jelzős szerkezet magyarra birtokos jelzős szerkezettel fordítható, melyben a görög jelzőnek megfelelő magyar főnév a birtok, a görög főnév magyar megfelelője pedig a birtokos jelző.

332.§ Fordított jelzős szerkezetben gyakran szerepel az ἄκρος, μέσος, ἔσχατος melléknév.

333.§ Némileg hasonló μόνος használata, melynek jelentése jelzői szórendben ‘egyetlen, egyedüli’, állítmányiban ‘egyedül, csak’.

ἴχνη μόνα ζητῶ	csak a nyomokat keresem

4.2 Egyeztetés

334.§ Az igei állítmány az alannyal számban és személyben egyezik.
335.§ A létige jelen idejű harmadik személyű alakja gyakran elmarad.
336.§ A többesszámú semleges alany mellett az állítmány egyes számban áll.
337.§ A jelző, az értelmező és az állapothatározó („jelzőfélék") lehetőleg nemben, számban és esetben egyezik azzal a szóval, melyre vonatkozik.
338.§ Mellérendelt egyesszámú alanyok mellett az ige többesszámban is állhat.
339.§ Mellérendelt főnevek közös jelzőféléje többesszámban áll, éspedig az „erősebb" főnév nemében. A nemek csökkenő erősorrendje hímnem, nőnem, semleges.
340.§ Élettelen dolgokat jelölő szavak közös jelzőféléje semlegesben is állhat.
341.§ Kettősszámban csak összetartozó, párt alkotó dolgok állhatnak, pl. páros testrészek, testvérek, anya és leánya (Démétér és Persephoné).
342.§ A nyelvtani szabályoktól eltérően a jelzőféle és az állítmány hímnemben ill. többesszámban is állhat gyűjtőfogalmak, személyt jelölő többes semleges szavak valamint egyesszámú, de általánosító értelmű névmások mellett. A latin szakkifejezés *constructio ad sensum* vagy *ad intellectum*.

Ἀθηναίων τὸ πλῆθος οἴονται Ἵππαρχον τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν.	Az athéniak többsége úgy gondolja, hogy Hipparchos tyrannosként halt meg.

4.3 Esettan

343.§ A névszók körében a legtöbb nehézséget a puszta (elöljáró nélküli) függő esetben álló kifejezések helyes értelmezése okozhatja. Az elöljárós kifejezések értelméről a szótárak alapján (az elöljárók ill. az elöljárós kifejezéssel álló igék címszavaiban) jól lehet tájékozódni. (Ld. az Olvasókönyv 59–81. páratlan oldalán alul lévő táblázatokat is.)

A nominativus

344.§ Nominativusban nemcsak az alanyra vonatkozó jelző és állapothatározó, hanem az eredményhatározó is állhat, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (λέγω, καλέω, ὀνομάζω, νομίζω, κρίνω, αἱρέομαι stb.) szenvedő alakja mellett. Ilyenkor kettős nominativusról beszélünk.

ἡ Σπάρτη δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη	Spárta a leghatalmasabbnak és a legnevezetesebbnek bizonyult (egész) Hellásban.

αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται	Ők maguk törvényhozóknak fognak neveztetni.

345.§ Szintén kettős nom. áll a vmilyenné válást, vminek levést stb. jelentő aktív és mediális igék (εἰμί, πέφυκα, ἀκούω 'mondatik, hírében áll', δοκέω 'tűnik', ἔοικα, 'tűnik, olyan mint') mellett.

τύραννος ἐγενόμην	(én) tyrannosszá lettem

346.§ Az olyan előrevetett értelmezőt, amely egy vagy több tagmondatra vonatkozik, vonatkozó mellékmondattal fordíthatjuk magyarra.

τὸ πάντων θαυμαστότατον	– (ami) mindenek közül a legcsodálatosabb (dolog) –

Az accusativus

347.§ Különben tárgyatlan (intranzitív) igék is vehetnek magukhoz olyan ún. belső tárgyat, mely az igével azonos tőből van képezve (vö. 'életet él'). Ezen szerkezet latin neve *figura etymologica*: μάχην μάχομαι 'csatát vív'. Kissé tágabb értelemben az igéével rokon jelentésű tőből képzett tárgyat is ide érthetjük.

348.§ A belső tárgynak általában jelzője van (éppen ez ad jelentésbeli többletet az igéhez képest), s a jelzett szó el is maradhat. Ekkor a jelző semlegesben áll: ἡδὺ γελάω 'édesen nevet' (vö. latin *dulce ridens*), Ὀλύμπια νικάω 'olympiai győzelmet arat'.

349.§ Accusativusban nemcsak valamely igealak tárgya (és annak jelzője) állhat, hanem az arra vonatkozó állapothatározó és eredményhatározó is, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (λέγω, καλέω, ὀνομάζω, νομίζω, κρίνω, αἱρέομαι) mellett (vö. 344.§). Ilyenkor kettős accusativusról beszélünk.

αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν	megkopasztották

350.§ Tágabb értelemben kettős acc.-nak nevezzük azon igék vonzatát is, melyek mellett külső tárgyként ált. személy, tágabb értelmű belső tárgyként dolog áll. Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső acc.-ban marad, ami mutatja, hogy a tárgyesetben álló dolog a mondatban határozó.

351.§ A külső és belső tárggyal álló igék magyarra fordításánál gyakran kétféle szerkezet áll rendelkezésünkre: διδάσκω 'tanít vkit vmire, vkinek vmit', αἰτέω 'kér vkit vmire, vkitől vmit', πράττω 'behajt vkitől vmit', κρύπτω 'eltitkol vki elől vmit', ἐνδύω 'beöltöztet vkit vmibe', ἀφαιρέω A.M. ἀποστερέω 'megfoszt vkit vmitől, elvesz vkitől vmit'.

352.§ A külső tárgya mellett szűkebb értelemben vett (347.§) belső tárgya tárgyas igéknek is lehet (τύπτω 'sújt vkit ütéssel', γράφομαι 'vádol vkit vmivel', ἀναγκάζω 'kényszerít vkit vmire', ἀδικέω 'károsít vkit vmivel' stb.). Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső itt is acc.-ban marad.

Τοῦτον ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας παίσειεν·	Azt kezdték el kiabálni, hogy kevés ütést mért rá.

Τύπτομαι πληγὴν βαρυτάτην	Nagyon súlyos ütést kapok.

353.§ A magyartól eltérően tárgyesettel álló igék pl.: ὀνίνημι ὠφελέω ‘használ vkinek’, βλάπτω ‘árt vkinek’, κακῶς λέγω ‘szid’, κακῶς ποιέω ‘rosszat tesz vkivel’, φοβέομαι δέδοικα ‘fél vkitől’, φεύγω menekül vki elől, αἰσχύνομαι ‘szégyelli magát vki előtt’, λανθάνω ‘rejtve marad vki előtt’, ἔχω ‘van neki’, θαυμάζω ‘csodálkozik valamin’, νομίζω ‘hisz vmiben/vkiben’, τιμωρέομαι ‘bosszút áll vkin’.

μέθην δὲ καὶ ὕπνον φυλάττομαι	óvakodom a bódulattól és az alvástól

354.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘mennyire?’ kérdésre felelő mértékhatározó (*accusativus spatii*): τριάκοντα στάδια ‘harminc stadionnyira’.
355.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘meddig?’ kérdésre felelő időhatározó (*accusativus temporis*): ὅλην τὴν νύκτα ‘egész éjjel’. Megjegyzendő: ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖα ‘hetvenéves (nő)’.
356.§ Igen gyakori és jellegzetes a tekintet- avagy korlátozóhatározói *accusativus respectivus* avagy egyszerűen *accusativus Graecus* avagy *acc. limitationis*.

κόρη Θελξινόη τὸ ὄνομα	nevére nézve Th. / Th. nevű leány

συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ	lábszárát illetően összerándult a férfi (megrángott a lába)

357.§ Néhány semleges szó esetében (dat. helyett: 402.§) acc. (mensurae) használatos fokhatározóként: πολύ ‘sokkal’, ὀλίγον ‘kevéssel’, τί ‘mennyivel?’, τι ‘valamennyivel’, οὐδέν μηδέν ‘semennyivel’.

ἧττόν τι ἀπέθανεν;	valamennyivel is kevésbé halt meg?

358.§ Sok intranzitív jelentésű egyszerű ige tranzitívvá lesz, ha igekötőt kap, pl.: διαβαίνω ‘átkel vmin’, περί-ειμι ‘körbe-, végigjár vmit’.

πάντας παρῆλασε	az összes előtt elvonult

359.§ A melléknevek közép- és felsőfokában rendszeresen, alapfokában nem ritkán az egyes vagy többes semleges acc. adverbiális értelemben szerepel; hasonló acc.-ok főnevekből is vannak: τὰ πρῶτα ‘eleinte’, τέλος τελευταῖον ‘végül’, τὸ νῦν ‘most’.
360.§ Az ún. *accusativus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (563.§).

A genitivus

361.§ Mint mondják, a genitivus a főnévi jelző esete, használata azonban ennél kiterjedtebb: egyaránt függhet főnévtől, melléknévtől, igétől, határozószótól, és persze elöljárószótól.

362.§ Főnév mellett jelölheti a gen. az illető dolog anyagát (*genitivus materiae*): τεῖχος λίθου ‘kőfal’, γέρρα δασειῶν βοῶν ‘szőrös ökörbőrből készült pajzsok’.
363.§ Cselekvést jelentő főnév mellett a gen.-ban álló szó egyaránt lehet a cselekvés alanya vagy (tág értelemben vett) tárgya. Az előbbi eset a *gen. subiectivus*, az utóbbi a *gen. obiectivus*. A ὁ τῶν βαρβάρων φόβος kifejezés jelentése tehát vagy ‘a barbárokban lévő félelem’ (gen. subi.), vagy ‘a barbároktól való félelem’ (gen. obi.).
364.§ Valamely nagyobb egység vagy mennyiség gen.-ban (és állítmányi szórendben) áll az annak egy részét jelölő szó mellett (*gen. partitivus*): τὶς θεῶν ‘valamelyik az istenek közül’, τὸ ἕτερον τῶν ὑποδημάτων ‘az egyik saru’, εἷς ἡμῶν ‘egy közülünk’, μηδένα ἀνθρώπων ‘egyetlen embert sem’, δυοῖν γὰρ θάτερόν ‘két dolog közül az egyik’, ποῦ γῆς; ‘a föld mely részén?’, ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ ‘a Parnassosnak azon a részén, ahol’.
365.§ Genitivusban áll az az időtartam, melynek során a cselekvés történik: θέρους ‘nyáron, a nyár folyamán’, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ‘éjjel-nappal’.
366.§ Genitivus áll a középfokú melléknevek és azon kifejezések mellett, melyek jelentése összehasonlítást implikál (*gen. comparationis*): ἐμοῦ δικαιότερος ‘nálam igazságosabb’, τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι ‘fölülmúlni a közembereket’.
367.§ Hasonlóképp genitivus áll a vmi/vki fölött uralkodást jelentő kifejezések mellett (κρατέω, βασιλεύω, ἄρχω stb.).
368.§ Genitivusban áll a vádolást, rajtakapást, elítélést és fölmentést jelentő igék és melléknevek mellett a vád tárgya (*gen. criminis*): ἀπέφυγε κακηγορίας ‘fölmentették a rágalmazás vádja alól’, κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν ‘elítéltek és vádoltak engem’.
369.§ Genitivusban áll az emlékezés és feledés tárgya (*gen. memoriae*): ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων ‘elfeledkezvén a körülményekről’.
370.§ Genitivusban áll az érzékelést, értesülést jelentő igék mellett a személy, akitől megtudunk vmit.
371.§ Genitivusban áll a vásárlást, eladást, értékelést jelentő kifejezések mellett az ár vagy érték (*gen. pretii*): ἄξιος ἐπαίνου ‘dicséretre méltó’.
372.§ Genitivus áll az érintést, megfogást, elérést, eltalálást, vmi után törekvést, vágyakozást, szeretést, törődést, rászorulást jelentő igék mellett.
373.§ ‘Honnan?, mitől?’ kérdésre felelő genitivus áll az elválasztást, eltávolítást, megfosztást jelentő kifejezések mellett (*gen. separationis*): ἐξελθεῖν Λακεδαίμονος ‘eltávozni Spártából’, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων ‘megszabadulni az (ügyes-bajos) dolgoktól’.
374.§ Genitivus áll a vmiben bővelkedést (*gen. copiae*) és hiányt szenvedést (*gen. inopiae*) jelentő igék és melléknevek mellett.
375.§ ‘Kitől?’ kérdésre felelő genitivus áll a születést, származást, létezést jelentő igék mellett (*gen. originis*).
376.§ Méret, mennyiség megadására használatos az ún. *gen. qualitatis*: πένθ’ ἡμερῶν σιτία ‘öt napra való élelem’.
377.§ A családi és tulajdoni kapcsolatok kifejezésére kihagyásosnak (is) értelmezhető (ellipticus) szerkezet állhat: Διὸς Ἄρτεμις, ἐν Ἅιδου ‘Hádésében / az alvilágban’, εἰς διδασκάλου ‘a tanáréba / az iskolába’.
378.§ Az ún. *gen. explicativus*-ban álló szó közelebbről meghatároz, értelmez egy főnevet: Τροίας πτολίεθρον ‘Trója városa’.
379.§ Településnév mellett a vidék, melyen fekszik, ún. *gen. chorographicus*-ban áll: Πλαταιαὶ τῆς Βοιωτίας ‘a boiótiai Plataiai’.
380.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (verba affectuum) mellett – egyik

lehetőségként – ún. *gen. causae*-ban állhat az előidéző ok (és acc.-ban a személy): πολλάκις σε ηὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου 'sokszor boldognak tartottalak a jellemed miatt'.
381.§ A *verba affectuum* mellett ritkábban a személy, akinek vmely tulajdonsága kiváltja az érzelmet, szintén gen.-ban áll: Θαυμάζω δὲ μάλιστα τούτου τῆς διανοίας. 'Ezen az emberen leginkább a lelkülete miatt csodálkozom / Ebben az emberben leginkább a lelkületét csodálom'. Ha a tulajdonság mellékmondattal van kifejezve, a rámutató névmás acc.-ban áll: τοῦτο πρῶτον θαυμάζω Μελήτου 'ezt csodálom először is Melétosban'.
382.§ A létigéhez tartozó ún. *gen. proprietatis* kifejezi vkinek a sajátosságát vagy kötelességét.

οὐ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν ἐρᾶν τε καὶ συκοφαντεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν εὐηθεστέρων, τὸ δὲ τῶν πανουργοτάτων.	Ugyanis nem ugyanannak az embernek a sajátja a szeretet és a feljelentgetés, hanem az egyik a jólelkűbbeké, a másik pedig a legalávalóbbaké.

383.§ Genitivust vonz sok, az ἀπό, ἐκ, πρό, κατά, ὑπέρ igekötőkkel összetett ige.
384.§ Genitivus áll néhány egyéb melléknévvel, pl. ἱερός 'vkinek szentelt', ἔμπειρος 'jártas vmiben', ἀντίος ἐναντίος 'szemközti, ellentétes, ellenséges'.
385.§ Az ún. *genitivus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (555.§).

4.4 *A dativus*

386.§ A magyarban részesesettel álló (ad, tetszik, segít stb.) megfelelőkkel rendelkező igéken kívül dativusszal állnak a találkozást, közeledést, illést, jóindulatot, egyetértést, haragvást, szemrehányást, bizalmat, bíztatást, imádkozást stb. jelentő igék (pl. εὔχομαι 'imádkozik vkihez', προσήκει 'illik, tartozik vkihez', ὀνειδίζω 'szid').

τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι	jogos ezt nekik fölhánytorgatni / ezért szemrehányást tenni nekik

387.§ Az εἰμί és a γίγνομαι igék mellett ún. *dativus possessivus*ban állhat az alany tulajdonosa: πολλοί μοι φίλοι εἰσίν 'sok barátom van', ὄνομα τῷ ὄρει ἦν Θήχης 'a hegy neve Th. volt'.
388.§ Főleg személyes névmások dativusa kifejezheti az illető személyes érdekeltségét (*dat. ethicus*): μή μοι θορυβήσητε 'nekem ne zajongjatok'.
389.§ Szenvedő (jellegű) igealak mellett a végrehajtóhatározó (*dat. auctoris*) dativusban is állhat. Ez a szokásos a -τέος végű adi. verbale mellett, és nem ritka a perf. P. mellett: ἐμοὶ πολεμητέον ἐστίν 'harcolnom kell', καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται 'a régi költők által is világossá van téve'.
390.§ A -τός végű adi. verbaléhoz hasonló jelentésű ('-ható') -σιμος végű melléknevek mellett is dat. állhat: ἡ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο 'az út emberek számára/által járhatóvá vált'.

391.§ Főleg a közlekedést és a véleményalkotást jelentő igék participiumának dativusa jelölheti azt as személy, akinek a szempontjából érvényes egy kijelentés (*dat. iudicandi*): ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι ἐς τὸν Ἰόνιον κόλπον 'jobbra annak, aki behajózik az ión öbölbe'.
392.§ A (baráti vagy ellenséges) közösködés, összekeverés, összehasonlítás stb. kifejezései mellett, valamint főleg katonai csapatokat jelölő kifejezések esetében használatos a társhatározói *dat. societatis*: τὰ ἔργα οὐ σωφρονεῖ τοῖς λόγοις 'a tettek nem csengenek össze a szavakkal', οἱ Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν 'a lokrisiak a gyalogsággal visszavonultak', ὁ αὐτός τινι 'ugyanaz, mint', ἐν ταὐτῷ μοι 'ugyanott mint/ahol én', σύν: τῷ σφηκὶ συναπέθανεν 'együtt halt meg a darázzsal', ἡμῖν ἐφείποντο 'üldöztek, nyomunkban voltak'.
393.§ A puszta dativus kifejezheti az eszközhatározót (*dat. instrumenti*). τῷ κέντρῳ πλήσσει 'fullánkjával bántja'.

Dativus instrumentalis áll a megtöltést, mérést, büntetést, megítélést, használást (él vmivel) jelentő igék mellett: γιγνώσκω, τεκμαίρομαι, ὅτῳ ποτὲ γνοὺς 'vajon honnan tudva' , φωναῖς τεκμαίρονται 'hangokból következtetnek'.
394.§ Dat. áll a χράομαι 'használ' ige és igekötős összetételei mellett. Például: εὐφροσύναις χρώμενος 'élvezve az örömöket'.
395.§ A puszta dativus kifejezheti az okhatározót (*dat. causae*), különösen gyakran a *verba affectuum* mellett.
396.§ A felülmúl, kárt szenved, csalódik jelentésű igék mellett, majd egyre tágabb körben fejezhet ki 'mely téren?' kérdésre válaszoló korlátozó határozót a puszta *dat. limitationis* az acc. helyébe lépve (vö. 356.§), pl.:

ἀνδρείᾳ περιεῖναι 'bátorságban fölülmúlni',
ἀρετῇ διαφέρει 'erényben kitűnik',
μήκει σύμμετροι 'hosszukra nézve összemérhetők'.

ἐγὼ δ', ἔφη, οὔτε ποσίν εἰμι ταχὺς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός	én sem gyorslábú nem vagyok, sem erős kezű

397.§ Módhatározóként csak névszók egy meghatározott körénél állhat a puszta dativus (*dat. modi*): οὐδενὶ τρόπῳ 'semmiképpen', σιωπῇ 'csöndben', βίᾳ 'erőszakkal', λόγῳ 'szóval, színleg', ἔργῳ 'tettel, valójában'; δημοσίᾳ 'államilag', πεζῇ 'gyalog', δρόμῳ 'futva', ταύτῃ 'így'.

ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει	Kyros szándékosan tette ezt

398.§ Ritka, és szintén inkább csak szavak bizonyos körére korlátozódik a helyhatározói 'hol?' kérdésre felelő puszta dativus (*dat. loci*): Μαραθῶνι 'Marathónban', κύκλῳ 'körben' (vö. 127.§ is).
399.§ Helyhatározóként puszta dat. jelölheti a mozgás végpontját is (pl. πίπτω πέδῳ 'földre esik'), különösen igekötős igék mellett: εἰσέρχεται αὐτῷ δέος 'félelem érkezik belé / elfogja a félelem'.

τὴν κεφαλὴν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε	elhelyezte a fejét a kerék alatt

400.§ Igekötős igék mellet a dat. jelölheti a nyugalmi helyzetet is: ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς '(mint) amely benne van a lelkekben'.
401.§ Az időhatározói, 'mikor?' kérdésre felelő puszta dativus (*dat. temporis*) többnyire jelzős: τῇ ὑστεραίᾳ (ἡμέρᾳ) 'másnap', τρίτῳ μηνί 'a harmadik hónapban / két hónap múlva', Παναθηναίοις 'a Panathénaia ünnepen'.
402.§ Összehasonlítás kifejezései mellett 'mennyivel?' kérdésre válaszol a mértékhatározó (*dativus mensurae*, vö. 357.§):

πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο	egyre nagyobb lett a lárma, ahogy egyre többen lettek

4.5 Az igenemek

Az activum

403.§ Jónéhány igének mind tárgyas, mind pedig tárgyatlan jelentése lehet: ἔχω 'fog, birtokol – vhogyan van', πράττω 'tesz, cselekszik – vmilyen sorsa van', ἄγω 'vezet – vonul' stb.
404.§ Egyes igéknek kétféle aktív aoristosa vagy perfectuma van; ilyenkor általában a gyenge képzésű alak tárgyas, az erős képzésű pedig tárgyatlan (intranzitív vagy „mediális") jelentésű (pl. πέπεικα 'meggyőzte' – πέποιθα 'bízik').
405.§ Az activum lehet műveltető értelmű: Ξέρξης τὸν Ἑλλήσποντον ἔζευξε 'X. hidat veretett a Hellespontoson'.
406.§ A tárgyas, aktív igék esetében a visszaható jelentést általában a tárgyesetű visszaható névmással fejezik ki, pl.: ἐπαινῶ ἐμαυτόν 'dicsekszik', ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς 'beöltöztünk'.
407.§ Néhány cselekvő ige betöltheti valamely másik ige passivumának szerepét, és még végrehajtóhatározót is vehet maga mellé: ἀποθνῄσκω 'megöletik', φεύγω 'vádoltatik'.

A medium

408.§ Általánosságban a medium az alanynak az igei tartalomban való valamiféle belső, személyes részesedését fejezi ki (vö. 190.§).
409.§ Visszaható értelemben (*medium directum*: a cselekvés tárgya „közvetlenül" az alany) kevés igéből használatos: λούομαι 'mosakodik', ἀμφιέννυμαι 'öltözködik', γυμνάζομαι 'gyakorlatozik', ὁπλίζομαι 'fegyverkezik', φαίνομαι 'mutatkozik', φυλάττομαι 'óvakodik', ἀπέχομαι 'tartózkodik'.
410.§ A medium jelölheti az alany érdekében, az alany részére kifejtett cselekvést (*medium indirectum*): αἱρέομαι 'választ magának', μεταπέμπομαι 'magához hívat', αἰτέομαι 'kér magának', εὑρίσκομαι 'kiderít magának', pl.: ἄγομαι γυναῖκα 'feleséget vesz magának', νόμους τίθεμαι '(a nép) törvényt hoz magának' de: νόμους τίθημι '(a törvényhozó) törvényt alkot másnak', ἀμύνομαι κίνδυνον 'elhárítja magától a veszélyt'.
411.§ Ritka a medium kölcsönös (*reciprocum*) értelme; ilyenkor maga az igei jelentés kölcsönösséget hordoz, és főleg a többesszám használható: διαλέγομαι 'beszélget', ὁμολογέομαι 'megegyezik', μάχομαι 'küzd', διανεμόμεθα 'osztozkodunk egymás között'.

412.§ Dinamikusnak nevezzük a mediumot (*dynamicum* avagy *subiectivum*), ha az alany a maga erejéből, a maga eszközeivel végzi a cselekvést: πόλεμον ποιέομαι ‘háborúzik’ (de: πόλεμον ποιέω ‘háborút okoz’), παρέχομαι ‘a magáéból ad’, ἐνέδραν ποιησάμενοι ‘csapdát állítva’.
413.§ A mediumnak is lehet műveltető (*causativum*) értelme; ekkor az alany a maga érdekében tétet valamit: διδάσκομαι τὸν υἱόν ‘taníttatja a fiát’, ποιέομαι ὅπλα ‘fegyvert készíttet magának’.
414.§ Bizonyos esetekben az aktív és a mediális alakok között semmiféle jelentéskülönbség nem állapítható meg, pl. εἶμί – ἔσομαι, σπέρχω – σπέρχομαι ‘siet’.
415.§ Mediális futurumnak lehet passzív a jelentése, pl. τρέφω ‘táplál’ – θρέψομαι ‘tápláltatni fog’.

A passivum

οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα	s az ilyen ember dolgai nem hanyagoltatnak el az istenek által / s az ilyen ember sorsával nagyonis törődnek az istenek

416.§ A szenvedő szerkezetben az ún. logikai alany, azaz a cselekvés végrehajtója vagy ágense (végrehajtó határozó) ὑπό + gen.-szal fejezhető ki.
417.§ A végrehajtó határozó az ἐξ, πρός, παρά, ἀπό (+gen.) igekötőkkel is állhat, s kifejezheti a *dat. auctoris* (389.§).
418.§ A végrehajtó határozó nélküli passivum az általános alany kifejezésének gyakori módja: λέγεται δ’ ἓν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ ‘emlegettetik ez az egy mondása is / emlegetik ezt a mondását’.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν. ‘És az árkok már ki voltak ásva.’

419.§ A végrehajtó határozó szenvedő igenevek mellett is állhat: τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος ‘a madár által csinált dolog / a madár tette’.
420.§ Különféle határozók kifejezésére szenvedő igealak mellett is állhat puszta tárgyesetben álló névszó (vö. 350.§):

ὁ παῖς διδάσκεται τὴν μουσικήν	a gyermek zenére taníttatik

421.§ Személyes passivuma olyan igéknek is lehet, melyek cselekvő alakja genitivust vagy dativust vonz: ἄρχω + gen. ‘uralkodik vkin’ – ἄρχομαι ‘alá van vetve’, ἐπιβουλεύω + dat. ‘ármánykodik vki ellen’ – ἐπιβουλεύομαι ‘ármánykodnak ellene’.
422.§ Passzív képzésű ao.-nak lehet „mediális” a jelentése: αἰσχύνω ‘szégyenít’ – ᾐσχύνθην ‘szégyenkezik’, κινέω ‘mozdít’ – ἐκινήθην ‘mozdul’.
423.§ Néhány igének nemcsak a passzív képzésű ao.-a, hanem a passzív fut.-a is mediális jelentésű: σήπω ‘rothaszt’ – σαπήσομαι ἐσάπην ‘rothad’.

Hiányzó aktívum

424.§ Bizonyos igéknek nincsenek aktív képzésű alakjaik, jelentésükben pedig nem mindig érzékeljük (már) a medialitást. Ezeket „csak mediális” (*media tantum*), vagy a

latin nyelvtanból átvett felfogás szerint álszenvedő (*deponens* = D.) igéknek nevezik. Van köztük olyan, amelyiknek minden alakja mediális (pl. ἔπομαι DM.), s olyan is, melynek aoristosa passzív (δύναμαι DP.), magyarul viszont mindegyiket álszenvedőnek mondjuk.
425.§ A ἥδομαι 'örvendezik' és a ἡττάομαι 'veszít, legyőzetik' igének mind fut.-a, mind ao.-a passzív.
426.§ Vannak olyan igék is, melyek csak fut.-ban deponensek, azaz aktív ipf.-ukhoz társul mediális, cselekvő értelmű futurum (pl. τίκτω).

4.6 *Az ún. akciók, az idők és a módok főmondatban*

Az indicativus

427.§ A praesens imperfectum jelöli a jelenben folyamatos vagy bármikor ismétlődő (*pr. iterativum*) cselekvést.
428.§ A pr. ipf. használható élénkebb előadásban múlt idejű események „megjelenítésére" (*pr. historicum*), főleg az aoristos helyett.
429.§ A praeteritum imperfectum jelöli a múltban folyamatos vagy ismétlődő cselekvést.
430.§ Az imperfectummal (főleg a praet. ipf.-mal) kifejezett cselekvés befejezetlensége lehet oly mértékű, hogy a fordításban jelezhető, hogy csupán a megkísérléséről van szó (*ipf. de conatu*).

πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου	Klearchos először megpróbálta kényszeríteni a katonáit, hogy továbbmenjenek; ők azonban őt is meg az igásállatait is (kövekkel) dobálták meg.

431.§ A futurum imperfektív és perfektív értelemben egyaránt használható (195.§), s jelentheti azt ami meg fog történni, ami várhatóan megtörténik, s lehet fölszólító értelme is.
432.§ Az ao. általában a múltra vonatkozik, s használata meglehetősen széles körű. Ha nincs különös hangsúly perfektív voltán, ábrázolhatja a múltbéli történéseket egyszerűen mint megtörténteket.
433.§ Az ao. hangsúlyozhatja az esemény perfektív voltát; ez a fordításban a befejezettséget kifejező igekötős igével érzékeltethető, pl. ἔβαλον ἄνδρα 'megdobta / eltalálta a férfit'.
434.§ Az ao. jelölheti az állapot változását s így valamely más állapot kezdetét (ingresszív ao.): ἐβασίλευσα 'királlyá lett', ἐνόσησα 'megbetegedett'.
435.§ Az ao. időtől független, általános érvényű gnómákban (szólások, közmondások) is használatos (*ao. gnomicus*).
436.§ A pr. perfectum valamely a jelenben fennálló állapotot jelöl, mégpedig akár az alanyét (τέθνηκα 'halott vagyok'), akár a tárgyét (κατέκτονα 'megöltem / az illető halott').
437.§ A praet. pf. valamely (már) a múltban fönnálló állapotot jelöl.
438.§ Az ἄν partikulával a praeteritum ipf. a jelenre vonatkozó lehetetlen feltételességet fejezi ki, az ao. pedig a múltra vonatkozót.

A coniunctivus

439.§ A coni.-ban az akciókhoz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire mindhárom akció a jelenre vonatkozik.
440.§ A coniunctivus μή-vel tagadható.
441.§ Csak az első személyben használható buzdítás, ösztönzés kefejezésére a *coni. hortativus*: ἴωμεν 'menjünk!', Ἐννοήσωμεν 'vegyük észbe!', Τὴν ἀρετὴν μὴ μόνον λόγοις ἐπιτηδεύωμεν, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ἐπιδεικνυώμεθα. 'Az erényt ne csak szavakban gyakoroljuk, hanem tettekkel is bizonyítsuk!', Μήποτε ἀποβάλλωμεν τὴν δόξαν, ἣν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων ἡμῖν ἐκτήσαντο. 'Soha ne vessük el azt a dicsőséget, melyet őseink sok és nagy veszély árán szereztek nekünk'.
442.§ Csak az ao. második és harmadik személyében használható tiltás kifejezésére a *coni. prohibitivus*: μὴ ποιήσῃς 'ne tedd!'.
443.§ Felszólítást váró jelen idejű kérdést fejez ki a *coni. dubitativus*: τί ποιῶ; 'mit tegyek?'.

Az optativus

444.§ Az opt. fut. csak mellékmondatokban fordul elő, különben az opt.-ban az akciókhoz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire a jelenre (vagy jövőre) vonatkozik.
445.§ Az opt. használatos a jelenre vonatkozó lehetséges óhaj kifejezésére, gyakran az εἴθε vagy εἰ γάρ partikulákkal bevezetve, pl.: Ὦ παῖ, μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ποιοῖο τῆς ἀρετῆς. 'Gyermekem, bárcsak sosem becsülnéd többre a vagyont az erénynél!'
446.§ Az ἄν partikulával (mely nem lehet a mondat első szava) az opt. a jelenre vonatkozó lehetséges (feltételes) közlésekben és kérdésekben használható (*potentialis*): τοῦτο γένοιτο ἄν 'ez esetleg megtörténhet', τίς ἂν νομίζοι; 'ki hinné esetleg el?'.
447.§ Az opt. potentialis οὐ-val tagadható, pl.: Τίς οὐκ ἂν ἐπαινέσειε τοὺς εἰς τὴν κοινὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν τὰς ψυχὰς ἀναλώσαντας; ' Ugyan ki ne dicsérné azokat, akik a város közös üdvéért életüket áldozták?'
448.§ Az opt. potentialis kifejezhet szerény állítást (*opt. urbanitatis*): Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγιειά τις ἂν εἴη ψυχῆς 'nemde úgy tűnik, hogy az erény a lélek valamilyen egészséges állapota lenne'.

Az imperativus

449.§ Az imperat. ipf. hosszabb érvényű utasítást vagy általános érvényű törvényt fejez ki.
450.§ Az imperat. ao. azonnal végrehajtandó parancsban használható, pl.: ἀκούσατε 'hallgassátok meg'.
451.§ Az imperat. ao. második személyben nem tagadható (helyette coni. ao. állhat).

Az igenevek

452.§ Az inf. actiója általában az aspektust fejezi ki, de a verba dicendi mellett kifejezheti az előidejűséget.
453.§ A participium actiója általában időviszonyt fejez ki, mégpedig a pt. ao. előidejűséget, a pt. ipf. egyidejűséget, a pt. fut. pedig utóidejűséget.

4.7 Az alárendelt mellékmondati módhasználat

454.§ Az alárendelt mellékmondatok szerkesztése szempontjából a főmondatban használt igeidők és módok két csoportba sorolhatók, melyek hagyományos elnevezése főidők illetve mellékidők.
455.§ Főidőnek számít a pr. ipf., a pr. pf., a fut. ind., az ao. gnomicus, az opt. potentialis, az imperat., valamint az olyan coni.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely főidejű igétől függenek.
456.§ Mellékidőnek számít a praet. ipf., az ao. ind., a praet. pf., a praes. historicum, valamint az olyan coni.-ok, opt.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely mellékidejű igétől függenek.

Optativus obliquus

457.§ A mellékmondatok bizonyos típusaiban főmondati mellékidő után – a főidő után szokásos puszta coni., coni.+ἄν vagy puszta ind. helyett is – puszta opt., ún. *opt. obliquus* állhat.
458.§ Az opt. obliquusnak háromféle értelme lehet, óhajtó, potentiális és szubjektív, melyek nem mindig különíthetők el tisztán.
459.§ Ritkán főmondati főidő után is áll puszta opt., ekkor csak óhajtó vagy potentiális értelmű lehet.
460.§ Az opt. obliquus – elnevezéséhez hűen – kifejezheti a beszélő óhaját (ez a használat *cupitivus*nak is nevezhető).

οἶομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.	Úgy gondolom ugyanis, hogy olyanokat kellene (tőlük) elszenvednünk, amilyeneket az istenek (kívánom) az ellenségeinkkel tegyenek!

461.§ Az opt. obliquus kifejezhet potentialitást; ebben az értelemben az ἄν particulás opt. is szerepelhet.
462.§ Harmadszor, az opt. obliquus kifejezheti azt a szubjektív színezetet, mellyel a beszélő vagy a főmondat alanya viszonylik a mellékmondat tartalmához; ezt a fő- és a mellékmondat közti belső függésnek is nevezik.

Προκλῆς καὶ Γλοῦς ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὡρμῶντο.	Proklés és Glus jelentették, hogy Kyros halott, Ariaios pedig megmenekülve (állítólag) ugyanazon a szálláshelyen van a többi barbárral, ahonnan előző nap elindultak.

463.§ További példák: Οἱ πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐν βραχεῖ ἥξει / ἥξοι. ‘A követek azt mondták, hogy a király rövid időn belül megjön.’, Ὁ τύραννος τοὺς πρέσβεις ἀνηρώτα, τὶ βούλονται / βούλοιντο. ‘A tyrannos megkérdezte a követeket, hogy mit akarnak’.

464.§ Ritkán a mellékmondat állítmánya a fönti szabályoktól függetlenül átveheti a főmondat állítmányának módját. Ezt a jelenséget *attractio modi*-nak hívják.

4.8 *Prolepsis*

465.§ A prolépsis a következő szerkezeti átalakítással értelmezhető:
᾽Ισμεν τὴν γῆν, ὅτι σφαιρική ἐστιν = ᾽Ισμεν , ὅτι ἡ γῆ σφαιρική ἐστιν
Tudjuk a földről, hogy gömb alakú = Tudjuk, hogy a föld gömb alakú.

Οἶσθα δήπου τὴν τοῦ νεῖν ἐπιστήμην, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐκ θανάτου σώζει, ὅταν εἰς τοιαῦτα ἐμπέσωσιν, ὅπου ταύτης τῆς ἐπιστήμης δεῖ.	Nyilván tudod, hogy az úszás tudománya az embert megmenti a haláltól, amennyiben olyan helyzetbe kerül, ahol szükség van erre a tudományra.

466.§ További példák: Τοὺς τυράννους ῥᾳδίως ἄν τις μάθοι, ὡς ὕποπτοί εἰσι, λογιζόμενος, ὅτι κελεύουσι τοὺς διακόνους πρώτους γεύσασθαι τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν.

Könnyen beláthatja az ember, hogy a tyrannusok gyanakvóak, számbavéve, hogy szolgáiknak megparancsolják, hogy elsőként kóstolják meg az ételeket és italokat, nehogy bennük valami rosszat megegyenek vagy megigyanak.

Τοὺς θεοὺς οὐκ ἂν ἔλεγομεν, ὅτι μοναρχίᾳ χρῶνται, εἰ μὴ ἐνομίζομεν ταύτην τῶν ἄλλων πολὺ διαφέρειν.

Nem állítanánk (irrealis), hogy az istenek monarchiában élnek, ha nem tartanánk ezt a többi (államformánál) sokkal jobbnak.

᾽Οτάνης πρῶτος ὑπώπτευε τὸν μάγον, ὃς τελευτήσαντος Καμβύσου ἐβασίλευσεν, ὡς οὐκ εἴη Σμέρδις ὁ Κύρου.

Otanés elsőként gyanította, hogy a mágus, aki Kambysés halála után uralkodott, nem Smerdis, Kyros fia.

4.9 *Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok*

467.§ Az alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok kötőszava ὅτι vagy ὡς, tagadásuk οὐ. Főmondati főidő után indicativusban van a mellékmondat állítmánya, mellékidő után pedig vagy indicativusban, vagy opt. obliquusban.

468.§ Az alanyi kijelentő mellékmondat személytelen kifejezéstől (δῆλόν ἐστι, σαφές) és szenvedő igealaktól függhet.

σαφές, ὅτι παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσί	nyilvánvaló, hogy ezek a törvények szerfölött régiek

469.§ A tárgyi kijelentő mellékmondat a mondást (*verba dicendi*), közlést, tudást, érzékelést (*verba sentiendi*), érzelmi állapotot (*verba affectuum*) jelentő igéktől függhet (pl. δηλόω, λέγω, ἀγγέλλω, ἀγνοέω, διανοέομαι).

4.10 Függő kérdések

470.§ A függő kérdések vagy kötőszó nélkül, közvetlenül a kérdő névmásokkal, vagy pedig kérdőszókkal kapcsoltatnak a főmondathoz.
471.§ Függő kérdés állhat pl. a mondást, tudást, kérdezést, bizonytalanságot, tanácskozást, nemtudást jelentő kifejezések után (ἐρωτάω, βουλεύομαι, οὐ δῆλον, φροντίζω).
472.§ A függő kérdések módhasználata ugyanolyan, mint a kérdő mondatoké, de főmondati mellékidő után gyakori az opt. obliquus.
473.§ Függő kérdésben mind az egyszerű kérdő névmások (τίς, ποῖος, ποῦ, πῶς stb.), mind pedig a ὁ- előtaggal összetettek (ὅστις, ὁποῖος, ὅπου, ὅπως stb.) használhatók.

ἄλλους δ᾽ ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη.	a többiekkel pedig elmondatta, hogy ki-ki miért kapott ütést

474.§ A függő kérdések kérdőszói: εἰ ‘vajon’, πότερον... ἤ, εἰ... ἤ, εἴτε... εἴτε ‘vajon... vagy’.

ὁ δὲ ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ	megvizsgáltatta, hogy járható-e a folyómeder?

4.11 Okhatározói mellékmondatok

475.§ Az érzelmi állapotot kifejező igék (*verba affectuum*) után ὅτι mellett εἰ is lehet a kötőszó, különösen, ha az érzelem oka csak feltételezett.

πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς αὑτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα	szerfölött furcsának gondolta, hogy a mesteremberek közül mindegyik ismeri a saját mestersége szerszámainak a nevét

4.12 Célhatározói mellékmondatok

476.§ A célhatározói mellékmondatok kötőszói: ἵνα, ὡς, ὅπως, tagadásnál ugyanezek + μή, ritkán puszta μή.
477.§ A mellékmondatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

ἠνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο	rákényszerítettelek, hogy támogasd, nehogy elpusztuljon

ηὔξατο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναῖκα	könyörgött Aphroditéhoz, hogy változtassa asszonnyá

4.13 *Célzatos mellékmondatok*

478.§ A célzatos mellékmondatok a főmondat alanyának szándékát, óhaját és hasonlókat fejeznek ki. Abból a szempontból, hogy milyen mondatrészt fejez ki, vegyes csoport, többnyire tárgyi vagy véghatározói. Szerkesztésük a főmondat igéjétől függ, mely vagy törekvést, vagy félést jelenthet.
479.§ A törekvést, törődést, gondoskodást (*verba studii / curandi*), óvakodást jelentő igék után a kötőszó ὅπως, ὡς (tagadva μή-vel), a mellékmondat állítmánya pedig többnyire fut. ind.-ban áll.

χρὴ ναύτην σκοπεῖσθαι, ὅπως μηδεὶς ἀνατρέψει τὸ σκάφος	kell, hogy a hajós ügyeljen, hogy senki se borítsa föl a hajót

480.§ A félelem és aggódás kifejezéseitől (*verba timendi*, pl. δείδω, φοβέομαι, φόβος ἐστί) függő mellékmondatok kötőszava μή 'hogy', tagadása οὐ-val történik a mellékmondat valamely helyén.
481.§ A mellékmondatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικήν	Az athéniak félnek, hogy a boiótok földúlják Attikát.

4.14 *Következményes mellékmondatok és szerkezetek*

482.§ A következményes mellékértelmű mellékmondatok és inf.-os szerkezetek a főmondat tartalmának következményét fejtik ki. Mondatrész szempontjából többfélék, kötőszavuk ὥστε vagy ritkábban ὡς. A főmondatban gyakori valamilyen mutatónévmás.
483.§ Ha a következmény valóságos és a tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor a mellékmondat állítmánya indicativusban áll, tagadása οὐ.

οἱ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν, ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὑτῶν οἰκίας ἑτέρας πόρρω μισθοῦνται	A szomszédaival oly rosszul bánik, hogy azok elhagyván saját házukat távol bérelnek másikat.

484.§ Ritkán ind. irrealis + ἄν vagy opt. potentialis vagy opt. obliquus is állhat a következményes mellékmondatban.

αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι, εἰ ὁ στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα	Meglepőnek találta (volna), ha a hadvezér annyira együgyű lenne, hogy ne tudná a tisztek nevét.

485.§ Ha a következmény nem valóságos vagy nincsen hangsúly a tényleges bekövetkeztén, akkor rendszerint infinitivuszos szerkezet használatos.

οὕτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν	úgy aludt, hogy még álmot sem látott

486.§ Középfokú melléknév után álló ἢ ὥστε fordítása 'annál, (mintsem/semmint) hogy'.

σωφρονέστερον παιδευόμεθα, ἢ ὥστε τῶν νόμων ἀνηκουστεῖν	Józanabbul neveltettünk, mintsem hogy ne engedelmeskedjünk a törvényeknek.

487.§ A következményt kifejező tagmondat önállóvá is válhat, ekkor a ὥστε fordítása 'úgyhogy, így tehát'.

ἠδίκουν ἀλλήλους, ὥστε σκεδαννύμενοι διεφθείροντο	Jogtalanságokat követtek el egymás ellen, úgyhogy szétszóródva elpusztultak.

4.15 *Feltételes mondatok*

488.§ A feltételes mondatoknak többnyire a mellékmondata áll elől, ezért ennek neve előtag (πρότασις), a főmondatnak pedig utótag (ἀπόδοσις).
489.§ A feltételes mellékmondatok kötőszava εἰ (az ἄν partikulával összeolvadva ἐάν, ἄν, ἤν) vagy εἴπερ, tagadásuk μή.
490.§ A fő- ill. a mellékmondatokban elkülöníthető szerkesztési módokat eseteknek (latinul *casus*) nevezzük, melyek általában kapcsolatot mutatnak az eseményeknek a valósághoz illetve a beszélőhöz való viszonyával.
491.§ A *casus realis* esetében a beszélő tárgyszerűen, „hidegen" tekinti az eseményeket, a *casus potentialis* esetében személy szerint lehetségesnek tartja, a *casus irrealis* esetében pedig lehetetlennek állítja be bekövetkeztüket.
492.§ A feltételes főmondatban a realitást (ind.), potentialitást (lehetséges feltétel, 446.§) ill. irrealitást (lehetetlen feltétel, 438.§) a főmondatokban szokásos módon fejezik ki.
493.§ A feltételes mellékmondatokban a realitást ind. (vagy imperativus) fejezi ki.

εἰ τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, κέρδος ἔγωγε λέγω	Ha ilyen a halál, én bizony haszonnak mondom.

494.§ A feltételes mellékmondatokban a potentialitást *puszta* optativus fejezi ki.
495.§ A mellékmondatokban az irrealitást *puszta* praet. vagy ao. indicativus fejezi ki. Az ao. többnyire a múltra vonatkozik, ritkábban a jelenre, a praet. pedig többnyire, de nem mindig a jelenre: a választást az aspektus befolyásolja.

496.§ További lehetőség az ún. *casus eventualis*: a feltétel nem bizonyos ugyan, de várható, s – bármikori vagy jövőbeli – teljesültével a következmény bizonyos. A mellékmondatban coni. +ἄν, a főmondatban praesens ind. illetőleg fut. ind. vagy imperat. áll.

Ἂν σιωπῶ, οὐκ οἰμώξομαι;	Ha hallgatok, nem lesz nekem jaj?

497.§ A mellékmondatban ritkán (és inkább más nyelvjárásokban) puszta coni. is állhat.
498.§ A casus eventualis múlt idejű változatának is lehet tekinteni azt, amikor a mellékmondatban puszta opt. (ún. *opt. iterativus*), a főmondatban pedig többnyire praet. áll. Annak kifejezésére, hogy mind a feltétel, mind a következmény ismétlődött a múltban, a kötőszó fordítása 'valahányszor' is lehet.

	casus realis		casus potentialis	
	πρότασις	ἀπόδοσις	πρότασις	ἀπόδοσις
jelen	ind.	ind., imper.	opt.	opt.+ἄν
múlt	praet., ao. ind.	ind.	–	(praet., ao.+ἄν)

	casus irrealis		casus eventualis	
jelen	praet. ipf. ind.	praet.ipf.ind.+ἄν	ἄν+ coni.	ind.
múlt	ao. ind.	ao.ind.+ἄν	ipf./ao. opt.	praet./ao.(+ἄν)

499.§ Gyakori, hogy a fő- és a mellékmondat a feltételesség más-más árnyalatát hangsúlyozza, ezért a két tagmondat szerkesztése különböző; ezen eseteket a *casus mixtus* elnevezéssel illetik.

Θηραμένης, εἰ μὴ σιωπήσειεν, οἰμώξεται.	Théramenésnak jaj lesz, ha nem hallgat el.

Az előtag potentialis, az utótag reális.

εἰ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν;	Ha a halál olyan, mint (valami) elköltözés, ugyan mi lehetne nagyobb jó annál?

Az előtag reális, az utótag potentiális.
500.§ Az érzelmi állapotot kifejező igék (verba affectuum) utáni εἰ-es mellékmondatokat az okhatározóiaknál tárgyaltuk (475.§).
501.§ A megengedő mellékmondatok kötőszava εἰ καὶ 'noha, ámbár', καὶ εἰ 'még ha. . . is', avagy ezek összeolvadása az ἄν-nal, szerkesztése pedig a feltételesekével azonos.

τοῦ φρονεῖν εὖ, εἰ καί τις ἀγροικότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν, ἀμφισβητῶ	a helyes gondolkozást, még ha valaki bárdolatlannak is mondja e kijelentésemet, a magaménak tulajdonítom

4.16 *Időhatározói mellékmondatok*

502.§ Az időhatározói mellékmondatok kötőszavai:
ἐπεί, ἐπειδή ‘miután’,
ὡς, ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα ‘midőn, amikor’,
ἐπεὶ/ἐπειδὴ/ὡς τάχιστα, ἐπειδὴ πρῶτον ‘mihelyt’,
ἐξ/ἀφ’ οὗ ‘mióta’,
ἐν ᾧ ‘mialatt’,
ἕως, ἔστε, μέχρι οὗ ‘ameddig, amíg’,
πρίν ‘mielőtt’, οὐ πρότερον/πρόσθεν πρίν ‘nem előbb, mint’.
503.§ Ha az időhatározói mellékmondatban az hangsúlyos, hogy (múlt vagy jelen) tényről, megtörtént eseményről szól, állítmánya indicativusban van, s tagadása οὐ.
504.§ Az előidejű időhatározói mellékmondatokban gyakran ao. áll, például

ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην	miután tyrannosszá lettem

505.§ További példa:
Κῦρος, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους ‘Kyros, mihelyt besötétedett, megnyittatta az árkokat’.
506.§ Ha a mellékmondat eventuális vagy iteratív mellékértelmű, akkor főmondati jelen után coniunctivus + ἄν (‘eventualis’), főmondati múlt után pedig puszta optativus (‘opt. iterativus’) használható:

ξυνῆν ἐμαυτῷ, ὁπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι	magamban voltam, amikorcsak magányra vágytam

507.§ A πρίν-nel bevezetett indicativuszos mellékmondat csak tagadó főmondat után használatos, állító főmondat után helyette πρίν + (acc. c.) inf. áll.

οὔπω ᾔδει ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς τῆς ἐμῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ ἤδη ἦν	egyáltalán nem tudta, hogy a mostohám becsapja, amíg már bajban nem volt

4.17 *Helyhatározói mellékmondatok*

508.§ A helyhatározói mellékmondatok kötőszavai: ὅθεν, ἔνθεν ‘ahonnan’, οὗ, ᾗ, ὅπῃ, ἔνθα, ἵνα (köl t.), ὅπου(περ) ‘ahol’, οἷ, ὅποι, ᾗ, ὅπῃ ‘ahová’.
509.§ A módhasználat olyan, mint az időhatározói és a feltételes mellékmondatok esetében, azaz tény esetében indicat., általános, potentiális vagy iteratív mellékértelem esetén főidő után coni. eventualis, mellékidő után opt. obl. vagy iterativus.

Ὅπου ἂν ὦμεν, ὑμῶν μεμνήμεθα.	Bárhol is vagyunk, emlékezetünkben őrzünk titeket.

4.18 *Hasonlító mellékmondatok*

510.§ A hasonlító mellékmondatok kötőszavai: ὡς, ὥσπερ, ὅπως; állítmányukra ugyanaz érvényes, mint az időhatározóiakra.

ὡς ἐγὼ οἶμαι	amint vélem

4.19 *Vonatkozó mellékmondatok*

511.§ Általánosságban vonatkozó mellékmondatok azok, amelyeket vonatkozó névmás (kül. ὅς, ὅστις, οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος) vezet be.
512.§ A vonatkozó névmás nemben és számban megegyezik azzal a szóval, amelyre vonatkozik, esete és esetleges elöljárója pedig a mellékmondat állítmányától függ.
513.§ Ha a névmás a főmondatnak genitivusban vagy dativusban álló szavára vonatkozik, akkor a vonatkozó névmás átveheti annak esetét is; ez az ún. *attractio*.

Μέμνησθε τοῦ ὅρκου, οὗ ὀμωμόκατε.	Emlékezzetek az esküre, melyet esküdtetek.

514.§ Ha a főmondatbeli szó, melyre a vonatkozó névmás vonatkozik, mutató névmás, akkor ez attractio esetén elmarad.

Πολλοὶ ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι	Sokan semmit sem tudnak abból, amit/amiről beszélnek

515.§ A vonatkozó mellékmondatok általában a főmondati mód- és időhasználatot követik.

Κῦρος ἦρχε πολλῶν ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν.	Kyros sok népnek parancsolt, melyeknek még a nevét sem tudná az ember fölsorolni.

516.§ Az okhatározói vagy következményes mellékértelmű mellékmondatok állítmánya indicativusban van, tagadásuk οὐ.

Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς τῆς σοφίας καταφρονεῖς.	Csodás dolgot művelsz, aki/mivel lebecsülöd a bölcsességet.

Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι;	Ugyan ki annyira őrült, hogy nem akar veled jó viszonyban lenni?

517.§ A következményes mellékértelmű mellékmondatokban a fut. ind. várható következményt fejez ki.

Παῖδές μοι οὐκ εἰσίν, οἳ με θεραπεύσουσιν.	Nincsenek gyermekeim, akik majd gondoskodhatnának rólam.

518.§ A célhatározói mellékértelmű mellékmondatok állítmánya fut. ind.-ban áll, tagadásuk μή.

Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὃς ὑμᾶς διὰ τῶν ὀρῶν ἄξει.	Majd adok nektek vezetőt, hogy átvezessen titeket a hegyeken.

519.§ A feltételes mellékértelmű mm.-ok a feltételes mm.-ok mintájára szerkesztetnek, tagadásuk is μή. Állhat tehát bennük ind., opt. potentialis, coni. eventualis vagy opt. iterativus.

4.20 *A participium*

520.§ A görög melléknévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igének e két dimenzió szerint (legföljebb) tíz különféle participiuma lehet:

	Activum	Medium	Passivum
imperfectum	γράφων	γραφόμενος	
futurum	γράψων	γραψόμενος	γραφησόμενος
aoristos	γράψᾱς	γραψάμενος	γραφείς
perfectum	γεγραφώς	γεγραμμένος	

521.§ A part. ao. kifejezhet előidejűséget, a part. futuri pedig szándékot.
522.§ Igei jellegéből fakadóan a melléknévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyat és határozót.
523.§ Feltételes, megengedő, okadatoló mellékértelem kifejezésére partikula (ἄν, καίπερ, ἅτε stb.) járulhat a participiumhoz.
524.§ Névszói, melléknévi jellege folytán a participiumok melléknévként ragozhatók. Minden participium háromvégű, s nőnemben α-tövű. A névelővel a participium is főnevesíthető.
525.§ A participium tagadása οὐ-val történhet. Ritkábban, pl. feltételes mellékértelem esetén μή-vel tagadható.

4.21 *A participium jelzői és főnévi használata*

526.§ A jelző szokásos helyén participium is állhat jelzőként.

εἵποντο γὰρ ὄπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας	követték ugyanis hátulról az égő föld felől

Νόμους γεγραμμένους Λυκοῦργος οὐκ ἔθηκεν.	Leírt (tehát írva lévő) törvényeket nem alkotott Lykurgos.

527.§ Főnévként használt participium bármely nemben és számban előfordulhat, pl. οἱ παρόντες 'a jelenlévők', τὰ λεγόμενα 'a mondottak'.
528.§ A főnévként használt participium nemcsak meghatározott személyekre vagy dolgokra vonatkozhat, hanem meghatározatlan, általános értelme is lehet; ilyenkot μή a tagadása.

Κίμων ἐν τοῖς ἀγροῖς οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα, ὅπως οἱ βουλόμενοι τῶν πολιτῶν ὀπωρίζωνται.	Kimón vidéki birtokain senkivel sem őriztette a termést, hogy a polgárok közül aki csak akar, szedjen.

4.22 *A participium használata határozóként*

529.§ A főnévvel egyeztetett, arra vonatkozó participium általában nem valamely, (legalábbis a mondatban) állandó tulajdonságot fejez ki, hanem a főnévvel jelölt személy vagy dolog adott állapotát. Ilyenkor a participium valamely igéhez tartozik, annak többnyire állapothatározója, s a *participium coniunctum* terminussal illetjük.

Ταῦτ' εἶπε γελῶν.	Ezeket nevetve (nevetőként) mondta.

530.§ A határozóként használt participium időviszonyt, okot és célt is kifejezhet, ezért magyarra alárendelt idő-, ok- vagy célhatározói mellékmondattal is fordítható:

Ταῦτ' εἶπε γελῶν.	Ezeket mondta, miközben nevetett.

531.§ A participium ao. előidejűséget fejez ki, a pt. ipf. és pf. egyidejűséget, a pt. fut. szándékot vagy célt.

τινὰς ἐζώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι	néhányat élve elfogtak, miután csapdát állítottak

ἀναβὰς ἐφ' ἵππον παρεβοήθει	miután lóra szállt, segíteni igyekezett

ὥρα (ἐστί) ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις	itt az idő a távozásra/ideje menni, nekem, hogy meghaljak, nektek, hogy éljetek

532.§ A participium coniunctum feltétel- és megengedőhatározói szerepet is betölthet.

οὐκ ἄν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν	nem élhetsz boldogul, ha nem fáradtál

τινὲς τὰ κακὰ γιγνώσκοντες, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν	sokan, noha fölismerik a rosszról, hogy rossz, mégis vágynak rá

533.§ A participium által betöltött szerepet világosabbá teheti egy elétett particula. Az időbeli jelleget határozza meg ἅμα, εὐθύς és μεταξύ.

ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους	miközben elmentek, beszélgettek egymással

οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τὰ γέρρ' ἐνεπίμπρασαν	egyesek, mihelyt fölugrottak étkezés közben, meggyújtották a kerítéseket

534.§ A participium megengedő értelmét emeli ki a καί, καίπερ vagy καὶ ταῦτα kifejezés.

συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ὤν	tanácsot adok neked, noha fiatalabb vagyok

535.§ A ἅτε (δή) particula(k) a tényleges, objektív okot fejezik ki, a ὡς vagy ὥσπερ pedig a vélt vagy egyenesen valótlan okot.

ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην	jogtalanságokat követtek el egymás ellen, minthogy nem volt meg bennük a közösségalkotó képesség

οἱ παραγενόμενοι ὡς ἀδικουμένοις ἡμῖν ἅπάντες ἐπεκούρουν	a jelenlévők mindnyájan segítettek nekünk, minthogy (véleményük szerint) mi voltunk a sértettek

ὥσπερ οὐκ ἔχοντες, ὃ πράττωμεν	mintha nem lenne, amit csináljunk

536.§ A melléknévi igenév gyakran alkot szerkezetet igék jól körülhatárolható csoportjainak tagjaival, s találó fordításuk eltérhet a fönti sémától.
537.§ Határozóval is fordítható a participium a következő igék (vagy predikatív szerkezetek) mellett: τυγχάνω 'történetesen/éppen van', διαγίγνομαι διατελέω διάγω διαμένω, λανθάνω+acc., φαίνομαι 'bizonyul' (inf.-szal 'tűnik'), φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι, οἴχομαι, φθάνω 'megelőz', ὑπάρχω.

οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον	nem voltak éppen szigeten lakókként
οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον	történetesen nem szigeten települtek meg

τὸ τεθνάναι μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα	a halál éppenséggel valamiféle átváltozás

θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν	látható volt ugyanis áldozóként is
θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν	látható volt ugyanis, hogy áldozik is
θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν	nyilvánvalóan áldozatot is szokott bemutatni

οὐδεπώποτε ψευσάμενος ἐφάνην	még sohasem bizonyultam hazugnak

μαντικὴ χρώμενος οὐκ ἀφανὴς ἦν.	nagyonis közismert volt róla, hogy szokott jóslattal élni

538.§ Az ἔοικα (pf.) ige mind pt.-mal, mind inf.-szal szerkeszthető azonos értelemmel.

εἰδότι ἔοικας	tudónak tűnsz
εἰδότι ἔοικας	olyan vagy, mint aki tudja

539.§ Szintén participiummal áll: ἀνέχομαι καρτερέω ὑπομένω 'kitartó, türelmes', κάμνω ἀπαγορεύω 'kifárad, nem győzi', παύομαι λήγω 'abbahagy'.

ἐπαύσατο κλᾶον	abbahagyta a sírást

μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne fáradj el barátoddal jót téve
μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne fáradj bele, hogy jót teszel a barátoddal
μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne sajnáld a fáradságot attól, hogy jót tegyél a barátoddal

καρτερῶ ἀκούων	türelmesen hallgatok

540.§ Szintén participiummal áll: εὖ/καλῶς ποιέω ‘jól teszi, helyesen cselekszik, szerencsére’, ἀδικέω ‘vétkezik’, ἁμαρτάνω ‘bűnt követ el’.

ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων	Vétkezik Sókratés, amikor/mivel nem hisz istenekben

541.§ Szintén participiummal áll: νικάω κρατέω περιγίγνομαι ‘felülmúl’, ἡττάομαι λείπομαι ‘alulmarad’.

περιγίγνεταί σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὖ ποιῶν	felülmúl téged mind szóban, mind tettben jótevőként

542.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (verba affectuum) mellett – egyik lehetőségként (vö. 380.§) – szintén participium állhat. Ilyenek: χαίρω ἥδομαι ‘örül’, ἀγαπάω ‘elégedett’, ἀγανακτέω ἄχθομαι χαλεπῶς φέρω ‘méltatlankodik, bosszankodik, elégedetlenkedik, nehezen tűr’, ὀργίζομαι ‘dühös’, λυπέομαι ἀλγέω ‘bánkódik’, μεταμελέομαι ‘megbán’, αἰσχύνομαι ‘szégyenkezik’ stb.

Ἀλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ’ ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες;	Dehát miért örülnek egyesek, ha sok időt tölthetnek velem?

Participium függő esetben álló főnév mellett

543.§ A pt. nemcsak az alanyra vonatkozhat, hanem bármely más függő esetben álló főnévre (vagy azt helyettesítő szóra) is.

544.§ Különösen gyakran fordul elő egyeztetett főnév és pt. az érzékelést jelentő igék (*verba sentiendi*) mellett. Ezt a szerkezetet *accusativus cum participio*-nak is nevezik.

545.§ Az érzékelést vagy megismerést jelentő igék (*verba sentiendi*) mellett általában acc.c.pt. áll: ὁράω ‘lát’, ἀκούω ‘hall’, πυνθάνομαι ‘értesül, megtud’, αἰσθάνομαι ‘észlel, fölfog’, μανθάνω ‘megtud’, εὑρίσκω καταλαμβάνω φωράω ‘talál, rajtakap, leleplez’, γιγνώσκω ‘megismer’, οἶδα ἐπίσταμαι ‘tud’, ἀγνοέω ‘nem tud’.

καταλαμβάνω (σε) βόθρον ὀρύττοντα	rajtakaplak, amint gödröt ásol

546.§ A participium futuri szándékot, célt fejez ki.

καταλαμβάνω ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον	Rajtakaplak, amint el akarod temetni az illetőt

547.§ Az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομαι igék mellett többféle szerkezet is állhat. Közvetlen érzékelés ill. ismeretszerzés esetén a főnév és a vele egyező pt. gen.-ban áll, mivel e jelentésben ez az igék szokásos vonzata (vö.§370.). A szerkezetet *genitivus cum participio*-nak nevezzük.

ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα	hallják, hogy a katonák azt kiáltozzák: „tenger, tenger”

548.§ Ha az ismeretszerzés közvetett, de biztos értesülésen alapszik, akkor az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομαι igék mellett is acc.c.pt. használatos.
549.§ Accusativus cum participio áll az (ἀπο)δείκνυμι (ἀπο)φαίνω δηλόω ‘kimutat, bizonyít’, ἐλέγχω ‘rábizonyít’ és ritkábban az ἀγγέλλω ‘jelent’ ige mellett.

ἐπιδείξω τοῦτον παραβάντα τοὺς νόμους	Be fogom bizonyítani, hogy ez az ember áthágta a törvényeket.

550.§ A pt. függő esetben nemcsak a felsorolt igecsoportok tagja mellett, hanem szinte bármely „közönséges” ige mellett is állhat.

οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι	az igaz embert nem érheti semmi baj, sem ha él, sem ha meghalt / sem éltében, sem holta után

Személyes szerkesztés

551.§ Abban az esetben, amikor a vezérige alanya azonos azzal a grammatikai személlyel, melyre a pt. vonatkozik, a pt.-ot az alannyal kell egyeztetni. Ezt személyes szerkesztésnek is nevezzük.

οἶδα θνητὸς ὤν	Tudom, hogy halandó vagyok.

οἱ ἄνθρωποι ἴσασι θνητοὶ ὄντες	Az emberek tudják, hogy halandók.

αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν	Érzékelem, hogy meg vagyok tőlük fosztva.

οἱ Θηβαῖοι ἔδειξαν ἑτοῖμοι ὄντες ἀμύνεσθαι.	A thébaiak nyilvánvalóvá tették, hogy készek (egy támadás ellen) védekezni.

552.§ Figyeljük meg, hogy formailag ez a személyes szerkezet azonos a 537.§-ban felsorolt igék melletti szerkezettel!
553.§ A participium nominativusban szenvedő vezérige mellett is állhat.

ὁ βασιλεὺς ἠγγέλθη τετελευτηκώς.	A király halottként jelentetett.
ὁ βασιλεὺς ἠγγέλθη τετελευτηκώς.	Jelentették, hogy a király halott.

Feltételes értelmű particula participium mellett

554.§ Az ἄν partikulával a participium (lehetséges vagy lehetetlen) feltételes mellékértelmet nyerhet.

εὑρίσκω ταύτην ἂν μόνην γενομένην τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτρόπην	Úgy találom, hogy egyedül ezzel lehetne esetleg elhárítani a tornyosuló veszélyeket.

Κῦρος εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν ἄρχων γενόμενος φανερὸς ἦν.	Kyrosból, ha nem halt volna meg, nyilvánvalóan a legjobb vezető vált volna.

Participium független fordított jelzős szerkezetben

πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων	sokak jelenlétében válaszolt Apollón

555.§ A fönti példamondatban a παρόντων alakilag jelzője a πολλῶν főnévként használt szónak, azonban utóbbi semmilyen módon nem tekinthető valamely mondatrész vonzatának (ellentétben a 547.§-beli gen.c.participioval). Ezért ezt a szerkezetet függetlennek, latinul *participium absolutum*nak, vagy ha az esetét is meghatározzuk, *genitivus absolutus*nak (gen. abs.) nevezzük.
556.§ A genitivus absolutus a mondatban határozói szerepet tölt be, mégpedig leggyakrabban idő-, ok-, mód- vagy megengedőhatározó.
557.§ A genitivus absolutus kétféleképp fordítható: vagy jelzős szerkezettel, vagy alárendelt mellékmondattal.

558.§ A genitivus absolutust jelzős szerkezettel úgy fordíthatjuk, hogy a participiumból cselekvést kifejező főnevet alkotunk, a genitivusban álló főnévből pedig ennek birtokos jelzője lesz. A magyar főnevet olyan raggal, névutóval vagy hasonlóval kell ellátni, ami kifejezi azt a határozót, amit a gen. abs. képvisel a görög mondatban.
559.§ A genitivus absolutus mellékmondattal való fordításakor a görög főnévből lesz a mellékmondat alanya, a participiumból pedig az állítmánya. A participium fordításakor ügyeljünk az igenem megtartására! Minthogy ezen a ponton még nem tudjuk, miféle határozó is a gen.abs., először időhatározói mellékmondattal fordítjuk. Ha a szerkezetben pt. ipf. szerepel, akkor az 'amikor, miközben' kötőszók egyikét használjuk, ha pedig pt. ao., akkor a 'miután' kötőszót. Ha a magyar főmondat jelen idejű és a pt. egyidejűséget fejez ki (azaz ipf.), akkor a mellékmondat állítmánya is jelen idejű legyen, ha pedig a főmondat múlt idejű vagy jelen, de a pt. előidejűséget fejez ki (azaz ao.), akkor a mellékmondat állítmánya múlt idejű legyen.

πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων	válaszolt Apollón, miközben sokan voltak jelen

560.§ A nyersfordítás segítségével állapítsuk meg, hogy milyen határozó a gen.abs. a görög mondatban, s eszerint finomítsuk fordításunkat.
561.§ A pt. pf. szintén egyidejűséget fejez ki, de ügyelni kell a fennálló következmény találó fordítására.

παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ	miközben ott álltunk körben, az illető lába megrángott

562.§ A pt. mellől hiányozhat a gen.-ban álló főnév (vagy azt helyettesítő szó), amennyiben az könnyen odaérthető, fölösleges avagy mellékmondattal van kifejtve. E csonka szerkezetet *genitivus absolutus sine genitivo*-nak is lehet nevezni.

ἀκριβῶς οἶδα καὶ ὅσα ἀπελθόντος (ti. ἐμοῦ) ἐρεῖν ἔμελλεν	Pontosan tudom azt is, hogy mit akart mondani eltávozásom után.

ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων (ti. αὐτῶν) ἦλθε Προκλῆς	Megérkezett Proklés, amikor már indulóban voltak.

Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοήθει καὶ αὐτὸς	Miután jelentetett Astyagésnak, hogy ellenség van a vidéken, maga is kivonult segíteni.

Accusativus absolutus

563.§ A genitivus absolutushoz különben mindenben hasonló szerkezet ritkán semleges accusativusban is előfordul.

δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπῆλθε	miután ezek a dolgok elhatároztattak és bevégeztettek, a seregek elvonultak

564.§ Bizonyos személytelen vagy szenvedő kifejezésekből gyakoribb az acc. abs. csonka változata, amikor hiányzik a főnévi accusativus. A főnevet helyettesítheti mellékmondat, infinitivus vagy infinitivusos szerkezet.

οὐδεὶς ἐξὸν εἰρήνην ἄγειν πόλεμον αἱρήσεται	ha lehetséges békében élni, senki sem fogja a háborút választani

565.§ A teljes acc. absolutus mindhárom nemben előfordul a ὡς vagy ὥσπερ partikulával.

Σωκράτης ηὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας ὁποῖα ἀγαθά ἐστι.	Sókratés pusztán azért imádkozott az istenekhez, hogy jót adjanak neki, minthogy szerinte az istenek tudják a legjobban, hogy mi is a jó.

4.23 *Az infinitivus*

566.§ A görög főnévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igének e két dimenzió szerint (legföljebb) tíz különféle infinitivusa lehet:

	Activum	Medium	Passivum
imperfectum	γράφειν	γράφεσθαι	
futurum	γράψειν	γράψεσθαι	γραφήσεσθαι
aoristos	γράψαι	γράψασθαι	γραφῆναι
perfectum	γεγραφέναι	γεγράφθαι	

567.§ Az inf. ao. időviszony szempontjából lehet semleges, vagy kifejezhet előidejűséget.
568.§ Igei jellegéből fakadóan a főnévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyat és határozót.
569.§ Feltételes mellékértelem kifejezésére ἄν partikula járulhat az infinitivushoz.
570.§ A τό névelővel az infinitivus is főnevesíthető, s mint ilyen, ragozható.
571.§ Az infinitivus tagadása általában μή-vel történhet. Ritkábban, mondást és vélést jelentő igék mellett οὐ-val tagadható.
572.§ A főnévi igenév valamilyen igealaktól vagy igei szerkezettől függ, melyet vezérigének nevezünk.
573.§ Az infinitivusszal kifejezett cselekvés végrehajtója (ágense) és az ezen ágenssel egyeztetendő szavak (jelző, értelmező, állapothatározó stb.) tárgyesetbe kerülnek,

amennyiben az inf. ágense nem fordul elő a fölérendelt szerkezetben. Ezt a szerkezetet *accusativus cum infinitivo*-nak nevezzük.

574.§ Minthogy az inf.-tól függhet tárgy, akkor, ha valamely tárgyesetben álló névszó az inf.-hoz képest alanyszerű (azaz az inf. cselekvésének a végrehajtója), megkülönböztetésül *accusativus subiectivus*ról beszélünk.

575.§ Ha az inf. ágense (explicite vagy implicite) előfordul a fölérendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni; a vele egyeztetendő szavak abba az esetbe kerülnek, amiben a fölérendelt szerkezetben van az inf. ágense.

Főnévi igenév névelővel

576.§ A főnévként használt infinitivus bármely esetben előfordulhat.

μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι	a feledésig

διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι	mivel már nem tudott menni

577.§ Az általános szabály szerint a főnevesített inf. ágense is accusativusban áll.

Főnévi igenév névelő nélkül

578.§ Az inf. tárgyként vagy határozóként igéknek és kifejezéseknek több jelentéstani csoportja mellett használatos.

579.§ Inf. áll a δύναμαι οἷός τέ εἰμι ‘képes’, πέφυκα ‘természettől alkalmas’, ἐπίσταμαι οἶδα ‘ért vmihez’, εἴωθα φιλέω ‘szokott’, πειράω ‘megpróbál’, φοβέομαι ‘fél, vonakodik’ és más, hasonló jelentésű kifejezések mellett.

ὁ ἀνὴρ μηκέτι ἠδύνατο πορεύεσθαι	Az illető már nem tudott járni.

ἔχω ἀμύνεσθαι	távol tudom tartani

οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς ἐξελαύνειν	Az ellenség nem volt rá képes, hogy elűzzön bennünket.

580.§ Szenvedő inf.-szal álló δύναται magyarra ‘-ható’ képzős melléknévvel is fordítható.

οὐ δύναμαι πεισθῆναι	nem vagyok meggyőzhető

581.§ Accusativus subiectivust is vehetnek maguk mellé a következő igék melletti infinitivusok: κελεύω ‘utasít’, παραινέω προτρέπω πείθω ‘rábeszél’ (a parancsolást jelentő igéket *verba iubendi*-nek nevezzük), συγχωρέω ἐπιτρέπω ἐάω ‘hagy, enged’, κωλύω εἴργω ‘akadályoz’, ἀναγκάζω ‘kényszerít’, βούλομαι ἐθέλω ‘akar’ (*verba voluntatis* ezen igék másik neve), ἐπιθυμέω ‘vágyik’, σπεύδω προθυμέομαι ‘törekszik, igyekszik’.

ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα ὅλην τὴν φάλαγγα	Megparancsolta, hogy az egész phalanx szegezze előre a fegyvereit.

A fönti mondatban tehát a φάλαγγα *acc. subiectivus*, a τὰ ὅπλα pedig az inf. tárgya, mondhatjuk, hogy *acc. obiectivus*.

Βούλομαι δέ σοι κἀκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι	meg kívánom neked azokat az örömöket is mutatni

582.§ Az ἐπιτρέπω mellett accusativus helyett – az ige saját vonzatának megfelelően – többnyire dativusban áll az inf.-hoz képest alanyszerű névszó (az inf. ágense). Az ilyen szerkezetet *dativus cum infinitivo*-nak is lehet nevezni.

οὐδενὶ ἐπιτρέπω κακῷ εἶναι	Senkinek sem engedem meg, hogy gonosz(ként) legyen.

583.§ A *verba iubendi* és társaik mellett inf. ipf. vagy ao. állhat; ez a kétactiós (acc.) cum inf. Logikailag mindkettő egy- vagy utóidejűségre használatos, hiszen amire parancsot adunk vagy amit megengedünk, nem lehet előidejű. Az inf. ipf. hosszadalmas vagy ismétlődő cselekvést fejez ki, az inf. ao. pedig mozzanatosat.

ἐπιθυμῶ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζομαι ποιεῖν ἐλευθέρους	Arra vágyom, hogy a szabadok a szolgáim legyenek, a szolgáimat meg kénytelen vagyok szabadokká tenni.

584.§ Általában inf. futuri áll a μέλλω ‘szándékozik’ mellett.

οἶδα καὶ ὅσα ἐρεῖν ἔμελλεν	Azt is tudtam, hogy mit szándékozik mondani.

585.§ A mondást (verba dicendi), közlést és vélést jelentő igék mellett szintén acc.c.inf. állhat. Ilyenek: λέγω, νομίζω, ἡγέομαι.

ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους	X. és az utóvéd tagjai úgy gondolták, hogy az ellenség másik része elölről támad

586.§ A *verba dicendi* mellett az inf. bármely actióban előfordulhat, s ilyenkor négyactiós (acc. cum) inf.-ról beszélünk. Az inf. fut. utóidejűséget fejez ki.

τινὲς δεινόν τι ᾤοντο πείσεσθαι εἰ ἀποθανοῦνται	egyesek azt gondolták, hogy valami szörnyűséget fognak elszenvedni, ha meg fognak halni

587.§ Acc.c.inf. áll az értesülést jelentő igék (548.§) mellett, amennyiben az alany nem biztos hírt kap.

Κῦρος ἑορτὴν ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι	Kyros úgy hallotta, hogy van B.-ban egy ünnep

588.§ Számos ige egyaránt kifejezhet közlést és utasítást, s mellette az inf. egyaránt kifejezheti a közlés (valós vagy vélt) tartalmát és az utasítását. Így tehát ugyanaz a görög ige tartozhat egyik jelentésében a *verba dicendi*, másik jelentésében a *verba iubendi* csoportjába. Ezek a terminusok tehát tulajdonképpen szerkesztésmódokat, nem pedig pontosan körülhatárolt szócsoportokat jelölnek.
589.§ Alanyként inf. vagy acc.c. inf. állhat sok személytelen ige és kifejezés mellet: ἔξεστι 'lehetséges', πρέπει προσήκει 'illik', χρή δεῖ 'kell', συμβαίνει 'megtörténik', δοκεῖ 'helyesnek tűnik, elhatároztatik', δίκαιόν ἐστι 'jogos', δυνατόν ἐστι 'lehetséges', ἀνάγκη ἐστί 'szükséges', ὥρα ἐστί 'ideje van', εἰκός ἐστι 'elvárható, valószínű'.

ὥρα (ἐστί) ἀπιέναι	itt az idő a távozásra/ideje menni

590.§ Mint láttuk, ha az inf. ágense (explicite vagy implicite) előfordul a fölérendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni:

νομίζω νενικηκέναι	Úgy gondolom, hogy győztes vagyok.

ὑπέσχετο παρέσεσθαι εἰς τὴν ἑσπέραν	Azt ígérte, hogy estére itt lesz.

ἔδοξας γάρ μοι εἰδότι ἐοικέναι	úgy tűntél nekem, hogy tudóhoz hasonlítasz / úgy tűnt nekem, hogy olyan vagy mint, aki tudja

591.§ Ha az inf. ágense a vezérigének az alanyával azonos, akkor az inf. ágensének jelzője és állapothatározója is alanyesetbe kerül. Ezt személyes szerkezetnek vagy (tágabb értelemben vett) *nominativus cum infinitivo*-nak nevezzük.
592.§ A nom. c. inf. használatos szenvedő igealakok mellett, a latinhoz hasonlóan: νομίζομαι, κελεύομαι, κωλύομαι, λέγομαι, φαίνομαι 'mutatkozik, tűnik'.

οἱ Φοίνικες νομίζονται εὑρεῖν τὰ γράμματα	Általános vélemény, hogy a főnicia-iak találták föl a betűket.

Περικλῆς, ὅτε δημηγοροῖτο, ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν.	Azt mondják, hogy Periklés, mi-közben szónokolt, dörgött és villá-mokat szórt.

593.§ A fönti szenvedő igékkel azonos δοκέω és ἔοικα ‘tűnik, látszik’ szerkesztése:

ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι	Xenophón úgy látta, hogy valami komolyabb dologról van szó.

594.§ A görögben (a latintól eltérően) cselekvő vezérige mellett is használatos a személyes szerkesztés, ha az inf. ágense azonos a vezérige alanyával.

ὁ Ἀλέξανδρος ἔφασκεν εἶναι Διὸς υἱός	Nagy Sándor azt mondogatta, hogy Zeus fia.

ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς	Biztos lehetsz, ha féled az istent, jól fog menni a sorod.

δίκαιος εἶ ἄγειν ἀνθρώπους	jogosult vagy embereket vezetni / jogos, hogy embereket vezess

Infinitivusok mellékmondati kötőszóval

595.§ Bizonyos esetekben névelő nélküli (acc.c.) inf. használatos két mellékmondati kötőszóval, ti. ὥστε (vagy ὡς, ἐφ’ ᾧ, ἐφ’ ᾧτε) után, ha nincs hangsúly a következmény ténylegesen bekövetkező voltán, és πρίν után, ha a fölérendelt mondat állító.

4.24 *Az adiectiva verbalia*

596.§ A -τός végű adi. verbale szenvedő értelmű; jelölhet befejezettséget vagy lehetőséget: λυτός ‘oldott, oldható’, ὁρατός ‘látható’.
597.§ A -τέος végű adi. verbale szenvedő értelmű és szükségességet fejez ki: λυτέος ‘oldandó’, ποιητέον ἐστί ‘tenni kell’. Mellette a végrehajtóhatározó dativusban áll (389.§).
598.§ A tranzitív igékből képzett -τέος végű adi. verbale személyesen és személytelenül is, az intranzitív igékből képzett csak személytelenül szerkeszthető.
599.§ Személytelen szerkesztés esetén az adi. verbale egyesszám semlegesben áll, s az acc.c.inf. mintájára a végrehajtóhatározó acc.-ban is állhat.

4.25 *Függő beszéd*

600.§ Az idézésnek azt a módját, amikor az író valakinek a mondatait szó szerint idézi, egyenes beszédnek (*oratio recta*) nevezzük, azt pedig, amikor valamilyen mondást vagy hasonlót jelentő igétől van az idézet függővé téve, függő beszédnek (*oratio obliqua*) mondjuk.
601.§ A függő beszédben (többnyire) érvényesül a módok és a személyek „eltolódása", valamint meghatározott esetekben az inf.-os szerkezetté alakulás.
602.§ A függő beszéddé alakítás során kijelentő főmondatból vagy ὅτι, ὡς kötőszavas kijelentő mellékmondat (467.§), vagy infinitivusos szerkezet (585.§) lesz; a parancsot vagy kívánságot tartalmazó főmondat mindig infinitivusos szerkezetté (581.§) lesz; kérdő főmondatok a függő kérdés (470.§) alakját veszik föl.
603.§ Főmondati mellékidő után érvényesülhet a módok „eltolódása", azaz praesens ind. és coni. helyett többnyire (puszta) opt. obliquus áll.
604.§ A személyek „eltolódása" értelemszerűen, a magyar használathoz hasonlóan érvényesül(het).
Az alábbi részletben a triérarchos számol be Kallippos és a kormányos vitájáról:

λέγω τῷ κυβερνήτῃ ἀποπλεῖν εἰς τὴν Θάσον. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Καλλίππου καὶ κελεύοντος πλεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, οἱ προσέταξεν ὁ στρατηγός, ἀποκρίνεται αὐτῷ Ποσείδιππος ὁ κυβερνήτης ὅτι τριήραρχός τε ἐγὼ τῆς νεὼς εἴην καὶ ὑπεύθυνος, καὶ τὸν μισθὸν παρ' ἐμοῦ λαμβάνοι· πλεύσοιτο οὖν οἱ ἐγὼ κελεύω, εἰς Θάσον ὡς τὸν στρατηγόν.	Utasítom a kormányost, hogy induljon el Thasos felé. Midőn pedig Kallippos ellentmondott és arra utasította, hogy Makedonia felé hajózzék, amerre a stratégos rendelte, Poseidippos kormányos azt válaszolta, hogy én vagyok a hajó triérarchosa és én felelek érte, s a bért tőlem kapja; arra fog tehát hajózni, amerre én mondom, Thasosra, a stratégoshoz.

605.§ A vezérigétől való függés fokozatai keveredhetnek, sőt az is előfordul, hogy az egyáltalán nem érvényesül, vagyis az idézetet bevezető kötőszó csupán idézőjel szerepét tölti be; ez az ún. ὅτι *recitativum*.

Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat

Az igék és igenevek elemzésekor, a szótári alak megállapítása során a görög igéknek három, egymást bizonyos mértékben átfedő felosztását kell együttesen figyelembe venni. A három hagyományos csoportosítási szempont a következő:

I. Az imperfecta actio képzése szerint:
   1. Thematikus (kötőhangzós) ω-végű. Az ω-végű igék további csoportosítása megfelel az alábbi, II. és III. felosztás szempontjainak.
   2. Általában athematikus (kötőhangzó nélküli) μι-végű igék csoportjai:
      a, -(ν)νυ suffixummal képzett imperfecta tő, pl.: δείκνυμι.
      b, Puszta imperfecta reduplicatióval képzett imperfecta tő, pl.: τίθημι.
      c, Az igető azonos az imperfectum tővel, pl.: εἶμι.

II. A tő- ill. gyökvégi hangzó milyensége szerint:
   1. Magánhangzós tövek – verba pura
      a, Félhangzós tövek (ι, υ) – παιδεύω, λύω.
      b, Valódi magánhangzós tövek (α, ε, ο) – verba pura contracta:
      τιμῶ (← τιμάω), ποιῶ (← ποιέω), δουλῶ (← δουλόω).
   2. Mássalhangzós tövek
      a, Néma mássalhangzós tövek – verba muta
         α, T-hangú tövek, pl.: πείθω.
         β, K- és P-hangú tövek, pl.: πράττω, κρύπτω.
      b, Folyékony mássalhangzós tövek – verba liquida: βάλλω
      c, szigma (és egyéb) tövek, pl.: σκεδάννυμι, πλέω.

III. Az igető (gyök) és az imperfectum tő viszonya szerint hat osztályt különböztetnek meg.

1. Első vagy jeltelen: imperfectum tő = igető, pl.: παιδεύω.
2. Második vagy i (j) képzős: imperfectum tő = igető + i (j), pl.: φυλακ- + (j) = φυλάττω.
3. Harmadik vagy orrhangú: az imperfectum tő = igető + n (önmagában vagy magánhangzóval), pl.: τί-νω, αὐξ-άν-ω.
4. Negyedik vagy kezdő igék: imperfectum tő = igető + σκ (közvetlenül vagy ι -val), pl.: γηρά-σκ-ω, εὑρ-ί-σκ-ω.
5. Ötödik vagy E : az imperfectum tő és az igető közötti különbözet az E hang (ε, η), amely vagy az imperfectum tőhöz, vagy az igetőhöz járul, miközben a másikból hiányzik, pl.: γαμ-έ-ω (tő: γαμ) ill. μέλλω (tő: μελλ-η), fut. μελλήσω.
6. Hatodik vagy vegyestövű igék – verba suppletiva.

A töveket (ipf.-tő, illetve igető) érintő vizsgálatot meg kell előznie a következők felismerésének: a kitett vagy elmaradó esetragok, személyragok, igenévképzők, módjelek, kötőhangzók, képzők, illetve reduplikációk, augmentumok, igekötők. A hangmásulások sikeres feloldása mellett az ige szótári alakjának meghatározása feltételezi a harmadik felosztás 2–6. osztályaihoz tartozó igék alapalakjainak, az úgynevezett 'averbók' (*a verbo*) ismeretét.

Elemezze az alábbi igéket a táblázatban látható példák alapján (lehetőség szerint tüntesse fel a hangmásulás előtti állapotot is)!

augm. igekötő	redupl. (ipf., pf., att.) tő (gyök, ipf., perf.)	képző (fut., ao., perf.)	kötő- hangzó	módjel, igenév- képző	rag (személy, eset)	ποῦ κεῖται;	
Ø	πε- παιδευ	-κ	-ο	-ι	-μι	παιδεύω: pr. pf. opt. A. sg. 1.	πεπαιδεύκοιμι
Ø	(πειθ) πεισ	(-θη) -θε	Ø	-ιη	-μεν	πείθω: ao. opt. P. pl. 1.	πεισθείημεν
Ø	ποιη	-σ	-α	-ντ	-ες	ποιέω: ao. pt. A. m. pl. nom.	ποιήσαντες
κατ(α)- ε-	γνω	Ø	Ø	Ø	-ν	κατα- γιγνώσκω ao. ind. A. sg. 1.	κατέγνων
Ø	πε- (πραγ) πραχ	Ø	Ø	οτ	α	πράττω pf. pt. m. sg. acc.	πεπραχότα

Az igealakok meghatározására szolgáló latin nyelvű műszavak javasolt sorrendje:

1. ragozott ige – verbum finitum
   (tempus,) actio, modus, genus, numerus, persona,
   pl.: praesens perfectum optativi Activi singularis prima
2. igenév – verbum infinitum
   a) actio, „modus”, genus
      pl.: aoristi infinitivus Activi
   b) actio, „modus”, genus verbi, genus nominis, numerus, casus
      pl.: aoristi participium Activi, masculini pluralis nominativus

Az itt fölsorolt ezerhatszáz igealakot és igenevet eredeti szövegek átalakításával Maywald József adaptálta olvasókönyvébe, hogy a görög igeragozás minden jelenségére fölhívja a figyelmet. Az egyes alakok gyakorisága a ránkmaradt attikai prózában változó, néha elenyésző. Az elemző gyakorlatozásra azonban a legritkább alakok is jó alkalmat teremtenek.

1. συμβουλεύοντος 2. ἀκούειν 3. παρακελευοίμην 4. δουλεύωμεν 5. λέγοιμι 6. οἴοιτο 7. τυραννεύοιτο 8. δουλευέτω 9. βασιλευέτω 10. πιστεύειν 11. ἀλήθευε 12. ἔλεγες 13. ἐψεύδου 14. πιστεύοιεν 15. παύοιο 16. κωλύουσι 17. πείθεσθε 18. πυνθανομένου 19. νομίζοι 20. πράττοι 21. ἐπιτηδεύοιεν 22. βουλώμεθα 23. φέρῃ 24. βλέπωσιν 25. νικῶντος 26. ἐχθαίρων 27. γίγνησθε 28. ζῴητε 29. νικᾷ 30. τελευτᾷ 31. ἐσιώπα 32. ἐρωτώμενος 33. σιωπῷεν 34. ἐρωτῶντος 35. ζῷμεν 36. ἐπιτιμῶμεν 37. δρῶμεν 38. χρῷτο 39. ἔχοι 40. ἀγορεύοντας 41. σιγῶν 42. κτῶ 43 ἀγάπα 44. ἐξαπάτα 45. ἐκτῶ 46. ἐχρῆτο 47. ἤσθιε 48. ζῆν 49. ἐσθίοιεν 50. ζῴη 51. λοιδοροῦντες 52. ποιοῦσιν 53. πειρῶμαι 54. ποιεῖν 55. κατηγοροῦσιν 56. φοβεῖ 57. φοβοῖτο 58. ἐπαινοῦντος 59. ἡγοίμην 60. ἐπιστρατεύσαντος 61. ἀπειλοῦντος 62. ἀπειλῶν 63. φοβώμεθα 64. ἀδικεῖ 65. ποιῶμεν 66. ἀπειλεῖ 67. συνέπλει 68. χειμαζομένης 69. ἐπικαλουμένων 70. σιγᾶτε 71. πλέοντας 72. ὁρῶσα 73. χρώμενον 74. δυστυχεῖ 75. εὐτυχῇ 76. φρόνει 77. μιμοῦ 78. ἀδικῶν 79. δεῖται 80. ἠβούλετο 81. βεβαιοῦσθαι 82. ἀδικῶσιν 83. ζημιούσθωσαν 84. μαστιγούντων 85. ἐμαστίγουν 86. ἠναντιοῦντο 87. μαστιγούμενοι 88. ἐκαρτέρουν 89. ὁρῶντες 90. καρτεροῦντα 91. ζηλοῦσιν 92. ἀξιοῦσιν 93. ἐκαρποῦτο 94. ἐμείουν 95. ἐχειροῦντο 96. ἠλευθέρουν 97. μισθοῦν 98. πολεμεῖν 99. κατεδουλοῦτο 100. ἐδήλου 101. βεβαιοίη 102. ζήλου 103. δουλοῦται 104. στρατεύσων 105. ἐποίησατο 106. παρόντων 107. συνέλεξα 108. βουλευσαίμεθα 109. ἐνίκησαν 110. ἐδούλωσαν 111. ἐφρόντιζον 112. λείψομαι 113. προσκτήσομαι 114. γεφυρώσας 115. στρατεύσειν 116. τιμωρησόμενος 117. ἐποίησαν 118. δουλώσωμεν 119. κτησόμεθα 120. φθονήσαιεν 121. δηλώσατε 122. ἀκούσαντες 123. ἐτόλμησεν 124. ἀποφαίνεσθαι 125. σιωπώντων 126. ἠκροασάμεθα 127. ἐβουλεύσω 128. ποιήσειν 129. παρεκελεύσω 130. δηλῶσαι 131. χρήσομαι 132. δηλώσω 133. ἄκουσον 134. λέγοντι 135. στρατεύσοιτο 136. συνεβούλευσα 137. στρατεύσασθαι 138. καταδουλώσεσθαι 139. στρατευσάμενος 140. προσέπταισεν 141. συμβουλεύσαιμι 142. ἐννόησον 143. χρησάμενοι 144. ἐνίκησαν 145. κατανοήσειας 146. κινδυνεύσῃς 147. πείθου 148. συμβουλεύσοντι 149. διάλυσον 150. βούλευσαι 151. προτιμήσαι 152. ποιήσαιτο 153. συμβουλεύσαντι 154. ἐστρατεύσατο 155. ἡττώμενος 156. κατενόησεν 157. ἠλήθευσεν 158. κτήσῃ 159. ἐλέησον 160. δυστυχοῦντας 161. εὐτυχῶν 162. τυραννευθείσης 163. ἐπολιτεύθησαν 164. φυγαδευθείς 165. ἐτυράννευσεν 166. πολιτευθῆναι 167. φοβούμενος 168. φονευθείη 169. βεβαιωθήσεται 170. ἐκόσμησεν 171. καταφυτευθῆναι 172. ἐκέλευσεν 173. ἐπεμελήθη 174. θεραπευθήσονται 175. τελευτήσαντος 176. ἠδίκησεν 177. ἀδικηθείσης 178. ἠδικήθης 179. πειράθητι 180. τιμωρήσασθαι 181. βοηθήσω 182. ἐλευθερωθῇ 183. τιμηθήσεσθαι 184. ζημιωθήτω 185. ὡμολόγησεν 186. ἐφόνευσαν 187. ἐφονεύθησαν 188. φυγαδευθῆναι 189. θανατωθῆναι 190. ἐμαίνετο 191. ἐστέρησαν 192. ἐλευθερωθῆναι 193. ὑμνήθησαν 194. ἱδρύθησαν 195. παιδευθεῖσι 196. βουλευθέντων 197. ἐπιμελοῦνται 198. ἔσονται 199. πεποίηται 200. κεκοσμημένοι 201. ἐνεφάνιζον 202. πιστεύσαι 203. ἠδικηκέναι 204. πεποιηκέναι 205. πεφύκασιν 206. πεποιῆσθαι 207. ἀγαπᾶσθαι 208. ἐπιθυμεῖς 209. τιμᾶσθαι 210. βουλεύου 211. βεβουλευμένα 212. βεβουλεῦσθαι 213. πεπιστευκόσι 214. πεφυκώς 215. ἐβασίλευε 216. ἐνδεδυκυῖα 217. φέρουσα 218. κεκλημένων 219. ἐκλήθη 220. παρήνεσεν 221. ὠνεῖσθαι 222. ἐθέλοντος 223. ὠνήσασθαι 224. ἀπέσπασε 225. ἐφλέγετο 226. τυθῆναι 227. κατέκαυσε 228. ἐπώλει 229. γελασθεῖσα 230. αἰτεῖ 231. ᾔτει 232. ἐγέλασεν 233. αἰδεσθείς 234. προσεκαλέσατο 235. ἠρώτησεν 236. ἐκέλευσαν 237. ἀποτελέσαι 238. περιόντας 239. ὠνεῖσθαι 240. κεκελευσμένα 241. ἐτέλεσεν 242. ἐνεκλείσθησαν 243. ἐκελεύσθησαν 244. κατελύθη 245. διασεισθείσης

246. χρησθέντα 247. ἐτρέποντο 248. ἐρευνῶντες 249. ἀρκέσειαν 250. λύσειαν 251. ἔπλευσεν 252. κομίζοι 253. ἀποπλεύσεσθαι 254. ἔπνευσε 255. φοβούμενοι 256. καταδυθείη 257. ὤκνησαν 258. ἔτρεσεν 259. κελεύσας 260. ἑλκυσθῆναι 261. ἀνασπασθῆναι 262. ἀνεβόησεν 263. πλεῖ 264. πείσει 265. συμφέροντα 266. ψηφίσασθαι 267. ἤθροισεν 268. ἠθροισμένοι 269. ἐδημηγόρει 270. προσεῖχον 271. πεπλασμένῳ 272. ὠργίσθη 273. ᾔτησεν 274. φράσαι 275. προτρεπόντων 276. ἔφρασε 277. ἐκομίσθησαν 278. ἐρωτησάσης 279. πετομένη 280. βαδιοῦμαι 281. διανεύσομαι 282. φράσας 283. ἐσιώπησεν 284. θαυμασάντων 285. ὠργίσθαι 286. λογισάμενοι 287. σωθήσεται 288. μεθήρμοσεν 289. ἤρισε 290. ηὔξησεν 291. ἐμήνισαν 292. συνοργισθείς 293. κατέκλυσε 294. ἔπεμψεν 295. ἐπιέσθησαν 296. ἐχρήσθη 297. παύσεται 298. σωθεῖεν 299. προβάλληται 300. ἀναγκασθείς 301. πεπιεσμένων 302. προσέδησε 303. ἐκομίσθη 304. θεασάμενος 305. δεδεμένην 306. ἀγωνιεῖσθαι 307. πέπεισμαι 308. φονεύσειν 309. σώσειν 310. σωθεῖσαν 311. συνοικιεῖν 312. ὁμολογήσαντος 313. ἠγωνίσατο 314. ἐψεύσθη 315. ἐφόνευσε 316. σεσῳσμένη 317. συνῳκίσθη 318. γυμνάσεις 319. φράσῃς 320. πείσῃ 321. φιλῆσαι 322. δικάσῃς 323. ἀκούσῃς 324. ἀπαλλάξεσθαι 325. ποιῆσαι 326. μετεπέμψατο 327. παρῆσαν 328. καλυφθήσομαι 329. καταλείψω 330. συνῆκται 331. κέκρυπται 332. ἔκρυψα 333. κλέψειεν 334. κεκρυμμένα 335. ἐξορύξητε 336. ὑπάρξει 337. πράξετε 338. ἔξετε 339. ταραχθείητε 340. βλάψαι 341. μακαριοῦσι 342. εὔξονται 343. χρῆσθαι 344. παρέξει 345. ἐτελεύτησεν 346. ἀπέπλευσαν 347. ἔθαψαν 348. πραχθέντων 349. ἤρξατο 350. ἀπήλλακται 351. τέθαπται 352. καταλέλειπται 353. κατασκάψωμεν 354. κλέψῃ 355. ἔπραξαν 356. ἔπραξας 357. κατέσκαψαν 358. ἐφαίνετο 359. λυπούμενοι 360. βεβλάμμεθα 361. φυλαχθέντα 362. ἐξορύξας 363. ἔκλεψεν 364. νομίσαντες 365. κεκλέφθαι 366. ἐψεύσθησαν 367. ἐργασθεῖσα 368. ἔβλεψαν 369. κατελείφθη 370. κατασκάψαντες 371. ἐκτήσαντο 372. καταπράξαντος 373. ἔχαιρεν 374. συντρεφομένης 375. ἀπολείψει 376. διαπέπρακται 377. πράξω 378. ἄλλαξον 379. ἐδάκρυσε 380. ἐνίκησε 381. πέπρακται 382. ἐρρίφθω 383. γεγραμμένους 384. ἐνσείσαντα 385. φύλαξαι 386. πλήξας 387. πονήσῃς 388. πεπραγμένου 389. κατελίπετο 390. δηλοῖ 391. πεποιθέναι 392. ἀποφυγεῖν 393. ἐκράτησεν 394. ἐτράπετο 395. ἐτρέψατο 396. ἐβλάβη 397. κατεκόπησαν 398. κατελελοίπει 399. δεδεμένους 400. ἀπήγαγεν 401. σκαφῆναι 402. στρατεύσαιτο 403. ἀπέβαινεν 404. ἐπεπράχει 405. ἐκπλαγείς 406. ἀκοῦσαι 407. ἤγαγον 408. τέτροφε 409. ἀνῆχεν 410. ἐκφύγῃς 411. τραποῦ 412. ἀπόρριψον 413. βλαβείη 414. ἐπεφυλάχει 415. κλαπείη 416. ἀπορρῖψαι 417. πληροῖ 418. ἀναγαγεῖν 419. ῥίψας 420. ἐπανέρχεται 421. βεβλαφώς 422. διηλλαχώς 423. τραφέντα 424. ἐγράφη 425. δεξάμενος 426. κατεπλάγη 427. ἐννοῶν 428. μεταλλαγῆναι 429. πεπεισμένος 430. ἀνατραπήσεται 431. διέλυσε 432. κατετρίβη 433. ἐστερήθη 434. ἔφυγε 435. ἐτελεύτησαν 436. ἐμαντεύσατο 437. κεκλοφότας 438. ἐκεκλόφει 439. ἐμαστίγουν 440. κεκλοφέναι 441. πεφωρᾶσθαι 442. θεώμενον 443. πληγέντος 444. ἐκεκλόφειν 445. ἀνέκραγε 446. πεπληγμένου 447. κεκράγασιν 448. φέγειν 449. ἀνακληθείς 450. κελευσθείς 451. ἐπῆνεσεν 452. ἔψεξεν 453. ἀπάγαγε 454. ἐπνίγη 455. ἐποιήσατο 456. ἅψασθαι 457. τεκοῦσαν 458. νομίσασα 459. τέξεται 460. πεποίηκεν 461. ἔτεκεν 462. ἐπιθυμοῦντες 463. διέφθαρτο 464. ἐκρίθη 465. ἐσήμηνε 466. τελευτήσει 467. βληθείς 468. ἐξεγέρθη 469. ταραχθείς 470. ἐλογίσατο 471. ἀμυνεῖ 472. λογισάμενος 473. ἔκρινεν 474. ἀποστεῖλαι 475. ἀφικνεῖται 476. μεμιασμένον 477. ἐδεῖτο 478. καθαρθῆναι 479. καθήρας 480. ἠρώτησεν 481. ἥκοι 482. ἀπεκρίνατο

483. κέκλημαι 484. ἀποκτείνασαν 485. πέφευγε 486. ἐκβεβλημένον 487. ἐστερημένος 488. ἀπορήσεις 489. κερδανεῖς 490. ἔμεινεν 491. διέφθειρεν 492. ἀγρεύειν 493. ἀπέστειλαν 494. ἐστάλμεθα 495. αἰτήσοντες 496. διαφθείρει 497. συναπόστειλον 498. ἀποκτείνωμεν 499. μνημονεύων 500. ἀποστελῶ 501. ἐντελοῦμαι 502. ἀμῦναι 503. ἀποστείλαιμι 504. ἐβαρύνθη 505. ἤθελε 506. ἀποφῆναι 507. ἀποφηνάμενος 508. συναποστελῶ 509. διεφθαρμένον 510. προσημῆναι 511. βληθήσεσθαι 512. βληθῶ 513. ἀπεφήνατο 514. ἔπεισε 515. συναπέστειλε 516. ἐνετείλατο 517. ἐπαγγειλάμενος 518. ποιήσεσθαι 519. περανεῖ 520. ἐντεταλμένα 521. ὡρμήθη 522. ἥκοντες 523. ἐζήτουν 524. ἰχνεύσαντες 525. ἐκυκλοῦντο 526. ἀνατεταμένοι 527. εἰσηκόντιζον 528. καθαρθείς 529. ἀπέστειλαν 530. ἀγγελοῦντα 531. συντεταραγμένος 532. ὠδύρατο 533. ἀπέκτεινεν 534. ἐκάθηρεν 535. ἀράμενοι 536. ἐπιτρέψων 537. προτείνας 538. ἐπισφαγῆναι 539. τετελευτηκότι 540. ὤκτιρε 541. ἐπέρανας 542. προεσήμηνε 543. ἔσεσθαι 544. ἐπέσφαξε 545. κατακλιθείς 546. βεβαιῶσαι 547. ἁρπασθείη 548. ἐγκεκρίσθαι 549. ἐγκριθείς 550. προκέκριναι 551. χαλεπήνας 552. ἀγωνίσασθαι 553. ἔκρινεν 554. νενικηκέναι 555. ἐξέδειρε 556. ᾔσχυνεν 557. μανείς 558. ἀπεκτονώς 559. διέβαλεν 560. ἐπιβουλεύοι 561. πιστεύσας 562. διαβαλούσῃ 563. διαφθαρείη 564. ἐκβαλεῖν 565. ἐβούλετο 566. φανήσεται 567. ἐκβαλών 568. ἐμηχανᾶτο 569. ἀπαλλαγείη 570. γράψας 571. ἐγχειρίσας 572. ἀπεστάλη 573. ἐπεχείρησε 574. ἐγέγραπτο 575. ἀποκτεῖναι 576. τολμήσας 577. πρᾶξαι 578. ἐπέταξεν 579. κατακανεῖν 580. διαφθαρήσεσθαι 581. διεφθάρησαν 582. ἔπνει 583. ἐφάνη 584. διέφθειρε 585. διαφθαρήσεται 586. ἐσφάλη 587. ἀναβιβάσας 588. ἀρθείς 589. κατέκανε 590. σφαλείς 591. συμβαλέσθαι 592. συμβαλόμενος 593. ἐνέβαλεν 594. ἐκπλαγέντας 595. διασπαρῆναι 596. περιβάλοι 597. ἀγωνίσασθαι 598. συλλέξας 599. θαυμάσας 600. ἔφηνε 601. μένειν 602. ἠξίωσε 603. ἠγάγετο 604. τελευτήσαντος 605. ἦρξεν 606. ἐρωτηθείς 607. φθονοῦντας 608. τιμωρησαίμην 609. φανῇς 610. μεμηνότος 611. κόψας 612. κατέβαλε 613. ἐπεκαλεῖτο 614. φανέντος 615. παρακαλεῖται 616. ἄρῃς 617. μεταβαλεῖν 618. φθαρήσεται 619. δαρείς 620. κτίσαντος 621. μεμνῆσθαι 622. ἐᾠκει 623. ἐκέκτητο 624. εἰώθει 625. κατεστρέφατο 626. ἀκηκόαμεν 627. μεμνήμεθα 628. καλουμένων 629. ἐβασίλευσεν 630. ἠνείχοντο 631. ἐπιστρατευόμενοι 632. εἴων 633. ἠναντιοῦτο 634. συνειλοχώς 635. ἀπεωθεῖτο 636. κεκτημένος 637. ἀπειργάσατο 638. εὐδοκιμησάντων 639. ἐφείλκετο 640. εἴποντο 641. εἶχεν 642. ὀρωρυγμένους 643. εἰργασμένους 644. κατεσκεύαστο 645. ἀνήπτετο 646. ἐώρων 647. ἀνεῴχθησαν 648. συνειλεγμέναι 649. παρεῖχε 650. ἱδρύθη 651. κεκοσμημένην 652. εἷλκον 653. εἵπετο 654. ἐφυλάχθη 655. ἀπειργάσθη 656. ἐτάφη 657. εἰώθασι 658. ἤσκουν 659. ἐωνημένοι 660. ἔκτισαν 661. συνειστιῶντο 662. ἠκηκόει 663. κατεσκαμμέναι 664. προσέταξεν 665. παρεσκευασμένου 666. προσβοῆσαι 667. μέμνησο 668. ἔγραφε 669. εἴθισαι 670. εἰθίσμεθα 671. κρατῆσαι 672. εἰωθότος 673. ἐξεγερθείς 674. ἐκάθευδον 675. ἐγρηγόρει 676. ἑλιχθέντος 677. ἐοικέναι 678. ἔοικεν 679. περιειλίχθη 680. ἐμαστίγου 681. κλέψαι 682. δαρῆναι 683. θεασάμενος 684. ἐκαθέζετο 685. πληγῶ 686. πεπλευκώς 687. ἐώρακεν 688. ἐγκαλύπτει 689. εἰργασμένα 690. ἐοικότες 691. ἐπιδεικνύντες 692. ἀγείροντες 693. διεσκεδασμένα 694. πηγνύασι 695. ἀποδεικνύναι 696. ἀπαντήσας 697. διέτεινε 698. δείκνυ 699. ἐδείκνυν 700. δείξω 701. ἔρρωτο 702. ἐπεπήγει 703. ἀπέσβη 704. ἐνεδείκνυτο 705. συνέμιξαν 706. διαρρήξαντες 707. διασκεδάσαντες 708. καταστορέσας 709. ἀπώλετο 710. πεπταμέναις 711. συνεκεράσατο 712. ἀνεπέτασεν 713. ἀπολεῖ 714. ἐπιρρώσει 715. ἐθέλῃς 716. πορεύθητι 717. ἔρρωσο 718. ἀναζεύξειν

719. ἐπιδειχθείς 720. μεῖναι 721. συνέμιξαν 722. ἀνέζευξεν 723. ἀνεδείκνυ 724. ἐγίγνετο 725. ποιοῖτο 726. ὤμοσε 727. σβέσειν 728. ἀποδεδειγμένον 729. ἀπολεῖν 730. κατεστρώθησαν 731. ἀπώλοντο 732. ἐκάλεσε 733. ἀπώλεσε 734. ὁμωμοκώς 735. βλάφειν 736. ἀπωλώλεσαν 737. ἀπολώλεκεν 738. ἀπόλοιτο 739. συνεκάλεσε 740. κελεύσαντος 741. ἀπεδείχθησαν 742. ἡγεῖσθαι 743. ἐκελεύσθη 744. μεμιγμένη 745. ἀναπεπταμένης 746. πήξαντες 747. ἐζεύγνυσαν 748. ἀποπεπηγότες 749. ἀπολέσθαι 750. ἐπικρεμασθέντα 751. ἀποφυγόντες 752. διεσώθησαν 753. ἐπιδέδειχεν 754. ἐκτήσατο 755. ἀπέσβηκεν 756. ἀπολεῖται 757. ἐπιρρωννύναι 758. καταγνύναι 759. μετεπέμψατο 760. μετεῖχε 761. ἠναγκάσθη 762. ἐμάχετο 763. ἐπεμίγνυτο 764. κατᾶξαι 765. ἐπεχείρησας 766. ἀποπέμψαι 767. ἐτίμησαν 768. ἐκβληθέντα 769. ὑπεδέξαντο 770. ἐδωρήσαντο 771. διετέλει 772. κατοικῆσαι 773. συγκραθῆναι 774. ἀποσβέσειαν 775. στρατευσομένους 776. ἐνδειξάμενος 777. ἀπώλετο 778. ἠγγέλθη 779. ἠμφιεσμένος 780. ἐστεμμένος 781. ἀπολωλέναι 782. ἀπεστεφανώσατο 783. ἐστεφανώσατο 784. συνέγραφε 785. κεκραμένη 786. ἐκαλεῖτο 787. ὀμνύῃς 788. ὄλοιτο 789. ἠσθένει 790. ὑπώπτευε 791. ἐνίστασθαι 792. διαδιδοίη 793. διατιθείη 794. κατεστάθη 795. ἤκουσε 796. συνέθετο 797. ἐτίθετο 798. ἔσπευδε 799. διατιθέναι 800. ἀπόντος 801. ἀναστάντες 802. διασταῖεν 803. διαστῶσιν 804. διέθηκε 805. προσκαλεσάμενος 806. διέδωκεν 807. κατέστησε 808. ὑπέστησεν 809. διαθείς 810. κατέστη 811. ἐφιεῖτο 812. ἐνδίδωσι 813. ἐντίθησι 814. συνεικώς 815. διδῷ 816. ἐφίλει 817. συνεῖσα 818. ἵετο 819. παραστᾶσα 820. μεθεῖναι 821. μεθήσειν 822. μεθειμένος 823. ἐπιθείη 824. μετέθετο 825. ἀφέμενος 826. μεθῆκε 827. κατέστησεν 828. κινδυνεύσας 829. διατεθείς 830. καθίστατο 831. καταστάς 832. ἀφείθη 833. ἐποίει 834. ἀφικνεῖτο 835. διατιθείς 836. ἀφίει 837. συνίστατο 838. ἐπιθεῖτο 839. ἐποιεῖτο 840. ἐφεστηκόσι 841. ἐδίδου 842. δεδομέναι 843. ἀφειστήκεσαν 844. ἐκώλυσεν 845. ἀποστῆναι 846. προσθέσθαι 847. συνῆκεν 848. ἀποστήσεσθαι 849. παραδώσειν 850. ἐξανεστηκότες 851. συστησάμενος 852. ἐπειρᾶτο 853. κατάγειν 854. ἐπέθετο 855. συνιστάναι 856. ἐνδιδοίη 857. ἠξίου 858. δοθῆναι 859. παρεστηκέναι 860. ὑποστάς 861. ἀπεδεδώκει 862. ἐξηπάτησε 863. πολεμοῦντα 864. δαπανᾶν 865. ἤχθετο 866. πολεμούντων 867. συνέστη 868. ἀνέπεισε 869. δοῦναι 870. ἐπιθῇ 871. διατιθέασι 872. ἐξέπλευσεν 873. μεθεστηκότες 874. ἀποστάντα 875. ἀνθίσταται 876. ἐθανατώθη 877. ἀπειθῶν 878. παρίσταται 879. μεταστῆναι 880. ἀφίησι 881. δίδωσι 882. ὑποθέμενος 883. συνίστη 884. ἐπιθῇς 885. ἀφίεσαν 886. παράδος 887. ἀπόσθητι 888. ποίησον 889. συνέλεξε 890. ἐπιθέμενος 891. διετεθήκεσαν 892. ὠφέλησεν 893. ἐδίδοσαν 894. τρεφόμενον 895. δράσειν 896. δίωκε 897. δοῦσα 898. τεθέν 899. προδῷς 900. διδόντος 901. μοχθήσασι 902. ἔθηκαν 903. ἐδόκει 904. ἠδύνατο 905. ἤθροιζε 906. βούλεσθαι 907. ἐνέπρησαν 908. ἐνέπλησαν 909. δύνωνται 910. προειστήκει 911. ἄγοντα 912. δύναιντο 913. ἐμπλήσας 914. ὄναιτο 915. ὀνήσειν 916. δυνηθείη 917. διαπρᾶξαι 918. παύσεσθαι 919. καταγάγοι 920. ὀνήσεσθαι 921. ἐπείθοντο 922. ἠγάσθησαν 923. δυνάμενον 924. ἀποπλῆσαι 925. ἠπίστατο 926. ἐμπιμπλάναι 927. παρῆσαν 928. κατανοήσαντι 929. ἐνεπλήσθης 930. ἠπιστήθητε 931. ἡγησαμένῳ 932. ἐδύνατο 933. ἐπικρέμασθαι 934. ἀντιπαρεσκευάζετο 935. ὠρμᾶτο 936. ἠδυνήθησαν 937. ἐζευγμένη 938. οἰκουμένην 939. ἧκε 940. πεπλησμένος 941. ἐθήρευεν 942. γυμνάσαι 943. βούλοιτο 944. ὀνίνησιν 945. ὤνητο 946. ἐκδαρῆναι 947. ἐπιστάμενος 948. ἤθελεν 949. φάναι 950. ἡττημένον 951. διαθήσει 952. ὁμολογεῖς 953. στρέψας 954. ἠγωνίζετο 955. ἐπίστασαι 956. αὐλεῖν 957. ἔφησθα 958. δυνήσεσθαι 959. ἠδύνω 960. ἐπίστω 961. δώσεις 962. ἐξέδειρε 963. ἐκρέμασεν 964. κρεμαμένου

965. καλεῖται 966. πρόσεισιν 967. ἰέναι 968. χρῆναι 969. διάκειται 970. διακέοιτο 971. ἰοῦσα 972. ἀγγελοῦσαν 973. διακεῖσθαι 974. ἐσόμεθα 975. ἔσει 976. παρόντι 977. ἐπιόντι 978. διακείσεται 979. ἔδωκεν 980. ἐσομένης 981. ἧσθη 982. ἀποδοῦναι 983. ἀπέδωκεν 984. εἶησαν 985. προϊοῦσι 986. συνείπετο 987. καθημένη 988. καθῆσθαι 989. ἐνέκειτο 990. ἐπιδεῖξαι 991. συνῆσαν 992. ταχθῆναι 993. στῆναι 994. ἐθεώρει 995. παριών 996. ἐκκεκαλυμμένας 997. παρῄει 998. στήσας 999. ἴθι 1000. λέξον 1001. ὁρᾷην 1002. προβάλοιντο 1003. ἐπίοι 1004. παρήγγειλαν 1005. ἐσάλπιγξε 1006. προβαλόμενοι 1007. ἐπῆσαν 1008. προϊόντων 1009. ὁρῶντες 1010. καταλιπόντες 1011. ἐφοβήθησαν 1012. οἰόμενοι 1013. ἦσαν 1014. προίασιν 1015. ἐπέτρεψε 1016. διαρπάσαι 1017. οὖσαν 1018. χρείη 1019. ἀπιέναι 1020. θάρρει 1021. κτήσῃ 1022. ἧσθα 1023. παρούσης 1024. νουθετεῖν 1025. ἔφασαν 1026. ἴσμεν 1027. ἔσται 1028. ἔφυ 1029. δεδιώς 1030. καταλίποιεν 1031. ἐβιάζετο 1032. ἤρξατο 1033. ᾤετο 1034. ἐνδύντας 1035. ἔπεσθαι 1036. ἐνέδυσαν 1037. ἔβαλλον 1038. ἐξέφυγε 1039. καταπετρωθῆναι 1040. ᾔδει 1041. ἔσβη 1042. δυνήσεται 1043. βιάσασθαι 1044. συνήγαγεν 1045. ἀμφέστασαν 1046. ἑστώς 1047. παρεστῶσι 1048. θαυμάζοι 1049. ἵστω 1050. ὤνησε 1051. φεύγοντα 1052. ἐπριάμην 1053. ἐδαπάνων 1054. οἶδεν 1055. ἐποίουν 1056. συνειδότων 1057. ἐβίωσαν 1058. ἐδέδισαν 1059. ἐσώσαμεν 1060. ᾔδειτε 1061. ἦστε 1062. πεφυκέναι 1063. εἰδέναι 1064. πεφυκώς 1065. πρίαιτο 1066. φανῆναι 1067. πρίασθαι 1068. ἐπρίω 1069. εἴσονται 1070. ἀπεσβηκέναι 1071. δοκεῖ 1072. παρεστῶτα 1073. συμπορεύεσθαι 1074. προδοῦναι 1075. φῦναι 1076. ποιήσω 1077. βιῶναι 1078. ὑποδῦναι 1079. εἰδῆτε 1080. ὄντα 1081. ἀκούσαντες 1082. φαίη 1083. ἀπέστησαν 1084. ἀπορῶν 1085. δεδοικώς 1086. ἀφεστῶσιν 1087. οἶσθα 1088. πεφυκότα 1089. ὑποδύσομαι 1090. πεῖσαι 1091. πρόοιδα 1092. μενοῦσιν 1093. συναγαγών 1094. ἀφεστῶτας 1095. ἐσμέν 1096. συνεπόμεθα 1097. ἀδικεῖσθαι 1098. μεταπεμπομένου 1099. ἐπιθῇ 1100. ἐνεστώς 1101. εἰδείη 1102. δεδιέναι 1103. βλάψῃ 1104. παρεστάναι 1105. ἴσασιν 1106. ἑστᾶσιν 1107. λεγέτω 1108. εἰδῇ 1109. ἐπαύσατο 1110. ἀνίσταντο 1111. προσποιούμενοι 1112. ἐξελάσας 1113. ἀφίκετο 1114. λάβοιεν 1115. ᾕσθετο 1116. κεκμήκασι 1117. ἔμαθεν 1118. ἀφιγμέναι 1119. ἔφθασαν 1120. ἀφικόμεναι 1121. παρῆσαν 1122. ἐπολιόρκει 1123. τίσασθαι 1124. ἔτυχε 1125. παρών 1126. συνέβη 1127. ἀποστάντας 1128. προσβῆναι 1129. ἀπήχθετο 1130. προὔβησαν 1131. ῥεῖ 1132. παρελάσαι 1133. ἐξικνούμενα 1134. διαβαίη 1135. ἔλαθε 1136. ὑποτμηθείη 1137. ὑπολαβών 1138. φυλάξειν 1139. ἐψεύσθη 1140. ἐνέτυχεν 1141. κατέλαβεν 1142. μαθών 1143. ἀφίκοιτο 1144. ἔφθη 1145. ἀπέβη 1146. ἀφικόμενος 1147. κεκμηκότες 1148. ἐλογίζοντο 1149. ἀποβαῖεν 1150. κατέδαρθον 1151. ἐμβάντες 1152. ἐνθέμενοι 1153. ἔλαθον 1154. ἀποπλεύσαντες 1155. συμβεβηκότα 1156. ἐπύθοντο 1157. ὑπέλαβον 1158. διώξει 1159. καταλήψεται 1160. ἐδόκουν 1161. ἡμαρτηκέναι 1162. εὔχοντο 1163. ληφθῆναι 1164. ᾤκτιρον 1165. κατειλημμένοι 1166. ὠφληκότες 1167. ζημιωθεῖεν 1168. αἰσθόμενος 1169. ἀποβεβηκότας 1170. ἐδήχθη 1171. συγκαλέσας 1172. ἀπεληλάκασιν 1173. λήσειν 1174. λέληθε 1175. τισαίμην 1176. καταλαβεῖν 1177. ἀποτετμημένοι 1178. ἀποτίσειαν 1179. διώξω 1180. συλλαβών 1181. καταμεμάθηκα 1182. τεύξομαι 1183. παρέβησαν 1184. ἐπελάθοντο 1185. ἔτυχον 1186. ἐπιλέλησμαι 1187. ἔκαμον 1188. ἀποτίνων 1189. καμοῦμαι 1190. ἰόντων 1191. τίσουσι 1192. δήξεται 1193. αἴσθωνται 1194. ἁμαρτόντες 1195. ἔλαχε 1196. ηὐξήθην 1197. εἰλήχασι 1198. συλλαβεῖν 1199. ἀδικεῖν 1200. ἀπεχθήσεσθαι 1201. ἐξελαύνων 1202. ἄρχοντος 1203. φύουσιν 1204. ἐξέτεμε 1205. κατέκαυσεν

1206. προβάς 1207. ᾠκεῖτο 1208. ἀναβήσοιτο 1209. συναναβῆναι 1210. ποιήσαντες 1211. ἀπήγγελλον 1212. προαισθόμενοι 1213. λάβωσιν 1214. ἔλαθεν 1215. καμοῦνται 1216. πυθόμενος 1217. ὑποτεμεῖν 1218. ηὔξησαν 1219. καταληφθείσης 1220. λήψοιτο 1221. καταστήσῃ 1222. μαθόντες 1223. αὐξήσεσθαι 1224. συναναβήσεσθαι 1225. ὁμιλῶν 1226. ἐκβήσῃ 1227. δύναιο 1228. ἐξαμαρτεῖν 1229. ἁμαρτών 1230. βούλου 1231. λήψῃ 1232. δούς 1233. ἐπιλαθοῦ 1234. ἐπιορκῶν 1235. δράσας 1236. τεύξῃ 1237. ἐξήλαυνον 1238. ἀνέμνησεν 1239. εὗρον 1240. εὑρέθη 1241. εὑρεῖν 1242. ᾤοντο 1243. ἁλῶναι 1244. ἐδίδαξεν 1245. ἀπέδρασαν 1246. ἀπεγνωκότες 1247. διέστησαν 1248. ἐθήρων 1249. διαδεχόμενοι 1250. ἑάλωσαν 1251. ἁλόντων 1252. ἑάλω 1253. ἐτρώθη 1254. ἀνήλωσαν 1255. ἔτρεχε 1256. αἴρουσα 1257. χρωμένη 1258. ἥρεσεν 1259. πορευόμενοι 1260. ἐγνώσθη 1261. καθέζεσθαι 1262. ἐπισιτισάμενοι 1263. ἀπέθανεν 1264. ἐνοικοῦντες 1265. ἐπώλουν 1266. ἔζων 1267. ἐπέλιπε 1268. πρίασθαι 1269. ἐπράθη 1270. ἀπέδοντο 1271. ἀναλῶσαι 1272. ἐσθίοντες 1273. διεγίγνοντο 1274. προσεποιεῖτο 1275. ἀποθάνοιεν 1276. γνῶναι 1277. εὗροι 1278. λαβόντας 1279. ἡβήσαντας 1280. ἀπήρεσε 1281. διδάξειν 1282. συνεπισπεῦσαι 1283. ἔγνω 1284. ῥίψαντες 1285. ἡμφιεσμένοι 1286. ἀμελοῦντες 1287. εἰσεπήδησαν 1288. ἐξεκόμισαν 1289. ἐψεύσθη 1290. εὑρήσειν 1291. μνησθῶμεν 1292. κελεύσῃ 1293. τρωθησομένους 1294. ἀποθανουμένους 1295. δεδιδαγμένοι 1296. ἡβήσαντες 1297. γηράσαντες 1298. εὑρεθεῖεν 1299. ἠγόραζον 1300. διαβαίνοντες 1301. ἐπίμπλασαν 1302. συνῆγον 1303. συνέσπων 1304. ἅπτεσθαι 1305. ἐπράθησαν 1306. ἐνοικούντων 1307. πεποιημένος 1308. ἀμφιλεξάντων 1309. προσῄει 1310. γνωσόμενος 1311. ἐγνωκέναι 1312. ἑαλωκότος 1313. κατέγνω 1314. ἐδιδάχθησαν 1315. ἔγνωσαν 1316. ἀπήρεσεν 1317. ὠργίζοντο 1318. μεταγνώσεται 1319. ἐξιλάσεται 1320. ἀδικηθέντα 1321. ἐξιλάσατο 1322. μεταγνῶναι 1323. συνέγνω 1324. μεμνήσονται 1325. διήλασε 1326. διελαύνοντα 1327. μεμνημένος 1328. ἁλούς 1329. ἴησι 1330. ἥμαρτε 1331. ἔτρωσεν 1332. μεθυσθέντες 1333. γνούς 1334. ἀποδρᾶναι 1335. τρωθῆναι 1336. ἀποθανεῖν 1337. ἀπέδρα 1338. ζῶν 1339. γνῶθι 1340. ἐκμάθῃ 1341. μεμνῆσθαι 1342. ἠμέλησεν 1343. γεγονώς 1344. ἐγήματο 1345. ἐδέησε 1346. ἐπιμεληθῆναι 1347. ἐγένετο 1348. ἐπεμνήσθη 1349. συνθέμενος 1350. ἐμαχέσατο 1351. περιεγένετο 1352. παύσασθαι 1353. αἰσθόμενος 1354. ἐρρύη 1355. ἐδεήθη 1356. ὀμόσας 1357. βουλήσεσθαι 1358. μαχεῖσθαι 1359. ἐχάρη 1360. ᾠήθη 1361. μεταμελῆσαι 1362. ἠβουλήθη 1363. ποιήσασθαι 1364. ἔλαβε 1365. ἐμμεῖναι 1366. ἐξερρύησαν 1367. ἠχθέσθη 1368. ἀπολιπών 1369. ἀπέστη 1370. διακειμένους 1371. μαχούμενος 1372. παροξυνθέντες 1373. ἠμέλλησαν 1374. συνερρυήκεσαν 1375. ἐπιπτόμενοι 1376. ἠδύναντο 1377. προσέπτετο 1378. ἐξέωσεν 1379. ἀπωσθένθων 1380. ἐπιμελησόμενος 1381. κατέφυγε 1382. πέμφας 1383. γεγονέναι 1384 ὤφελον 1385. μετεμελήθην 1386. ἀδικήσας 1387. ὠφείληκα 1388. προγεγενημένων 1389. οἰηθῇς 1390. ἐξερρυηκέναι 1391. δέδοκται 1392. γενήσεσθαι 1393. διαπτήσεται 1394. χαιρήσει 1395. ὀφειλήσει 1396. ἀπεώσατο 1397. ἐφαίνετο 1398. ἐπήλαυνεν 1399. ἐμέλησεν 1400. δεήσεται 1401. γεγενημένα 1402. προκατακαίοντες 1403. ἠχθέσθη 1404. ἀπέπτοντο 1405. ἀχθεσθέντα 1406. ἐπιμελήσομαι 1407. δυνήσονται 1408. προκατακαῦσαι 1409. ἐπιγενησόμενον 1410. διαγγεῖλαι 1411. ἐρομένου 1412. μέλλοι 1413. ἐθελῆσαι 1414. ἐνεδρεύσας 1415. ζῶντας 1416. κεχαρηκώς 1417. οἰηθείς 1418. δεηθῆναι 1419. ἐπενενέμητο 1420. ὀφειλήσας 1421. ἠβουλήθη 1422. διεγίγνετο 1423. ἐπισκοπῶν 1424. γενήσεται 1425. ἥξοι 1426. δύνηται 1427. διαπεφύλαχεν 1428. ἐπιμεμέληται

1429. δίδωσιν 1430. ἀναγνούς 1431. ἠχθέσθημεν 1432. διαγένηται 1433. μελλήσας 1434. συγκαλεῖ 1435. γένοιτο 1436. ἀγαγόντες 1437. προτιμηθῆναι 1438. ἦρχε 1439. ἠβουλήθην 1440. παραγενέσθαι 1441. πράξω 1442. ἐγκαλέσας 1443. ἔρεσθαι 1444. ἀδικηθείς 1445. γέγονας 1446. ἀποκριναμένου 1447. ἤρετο 1448. γεγενῆσθαι 1449. ἐρήσομαι 1450. γένοιο 1451. γενοίμην 1452. δόξαιμι 1453. προελθών 1454. εἰσέπεσεν 1455. ἕσπετο 1456. ἐπέσχε 1457. προεῖπε 1458. συνελθεῖν 1459. ὤφθησαν 1460. διῆλθεν 1461. ἀπόσχοι 1462. ἐπιούσῃ 1463. ἐπιπέσοι 1464. συνεληλύθεσαν 1465. προερρήθη 1466. διελών 1467. εἵλετο 1468. σπέσθαι 1469. διέχοντας 1470. προσέδραμον 1471. ἀνθέξειν 1472. συνοίσειν 1473. ἕλωνται 1474. προσενεχθῆναι 1475. προδεδραμηκότες 1476. ὑπέσχοντο 1477. συνέφεσθαι 1478. ἐρεῖν 1479. εἶδον 1480. παθεῖν 1481. προσηνέχθη 1482. ἑωράκασιν 1483. τεταγμένη 1484. ἠρημένοι 1485. ταχθήσονται 1486. ἐπιπεσοῦνται 1487. εἰπεῖν 1488. προσπεσούσης 1489. συνεκάλεσε 1490. σπέσθαι 1491. μετασχεῖν 1492. εἰσῆλθε 1493. συγκρούοι 1494. προῄρημαι 1495. πέποιθα 1496. διάγοντας 1497. διενεγκεῖν 1498. ἑώρακα 1499. παρέξετε 1500. κέκτησθε 1501. ἑλοίμην 1502. εἰδῆτε 1503. εἰδώς 1504. προεροῦντα 1505. ὄψεσθε 1506. ἐπιφερομένους 1507. ἴδωσιν 1508. ἀνασχομένους 1509. προσενεχθησομένους 1510. ἀνθέξουσιν 1511. ἀντισχήσουσιν 1512. ἀποδραμοῦνται 1513. πάθωσιν 1514. ἀναιρήσεσθε 1515. πείσεσθε 1516. παράσχητε 1517. ἀνέλησθε 1518. ὑπέσχημαι 1519. ὑπισχνοῦμαι 1520. ἐπανελθεῖν 1521. ἀφήσειν 1522. οἴσονται 1523. ἔσονται 1524. δεήσει 1525. πίονται 1526. ἔδονται 1527. αἱρήσονται 1528. ῥηθέντα 1529. εἴρηται 1530. οἴσεσθαι 1531. περιπεπτώκαμεν 1532. προσελθόντα 1533. συνοίσειν 1534. οἴει 1535. γένηται 1536. μεμνήσεσθαι 1537. μεμνῇο 1538. βούλοιο 1539. δύνασθαι 1540. ἀποδοῦναι 1541. ὑπέσχου 1542. παρεληλυθότι 1543. ἠνέγκαμεν 1544. ἐπάθομεν 1545. περιεπέσομεν 1546. φαγεῖν 1547. πιεῖν 1548. ἕσχομεν 1549. ὀψόμεθα 1550. εἰπέ 1551. παράσχες 1552. ἐνηνόχατε 1553. πεπόνθατε 1554. κατεδηδόκατε 1555. καταβεβρώκατε 1556. ἐπιμελήσομαι 1557. ἕξετε 1558. δυνήσομαι 1559. ἐρῶ 1560. δύνανται 1561. ἀνελώμεθα 1562. προσπέσῃ 1563. παρέξω 1564. αἱρήσομαι 1565. μετεσχηκότες 1566. μετάσχητε 1567. οἴσεται 1568. ὑποσχόμενος 1569. ἐνέπλησεν 1570. παρεκελεύοντο 1571. τάττεσθαι 1572. ἐπιδεῖν 1573. εἰσῆλθε 1574. ἐνεχθείς 1575. περιπέσοι 1576. πάθοι 1577. ἀφαιρεθεῖεν 1578. ἀνθέξειν 1579. περιόψεται 1580. ἀφελομένους 1581. καθέξεις 1582. ἀμνημονεῖ 1583. πάθοις 1584. ζῶντα 1585. πείσομαι 1586. παραδράμῃς 1587. ἰδών 1588. ἔνεγκε 1589. δίδου 1590. ἀπόσχου 1591. ὑπερβῇς 1592. δείξων 1593. ὀψόμενος 1594. πιών 1595. φαγών 1596. εἰπών 1597. κεῖται 1598. καταπηδήσας 1599. ἀπέγνω 1600. διαρρήξοντα.

Mondattani gyakorlatok

1 Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Euandros bűnlajstromát, amit Lysias olvastat a fejére, hogy megakadályozza archónná választását!

Ἐγὼ δὲ περὶ τούτου τρία ἔξω εἰπεῖν τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ὥστ' ἄξιον εἶναι ἕκαστον ἔργον θανάτου· πρῶτον μὲν ὅτι τὴν ἐν Βοιωτοῖς πολιτείαν χρήματα λαβὼν μετέστησε καὶ τῆς συμμαχίας ἡμᾶς ταύτης ἀπεστέρησεν, ἔπειτα ὅτι τὰς ναῦς προὔδωκε καὶ τὴν πόλιν περὶ σωτηρίας βουλεύεσθαι πεποίηκεν, ἔπειτα ὅτι παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς αὐτὸς ἀπώλεσε, τριάκοντα μνᾶς ἐσυκοφάντησεν, οὐ φάσκων αὐτοὺς λύσεσθαι, εἰ μὴ τοῦτο αὐτῷ παρὰ σφῶν αὐτῶν παράσχοιεν. συνειδότες οὖν ἡμῶν ἑκατέρῳ τὸν βίον, πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε ὁποτέρῳ χρὴ πιστεύειν περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας, καὶ οὕτως οὐκ ἐξαμαρτήσεσθε.

A kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok őtι vagy ὡς 'hogy' kötőszó vezeti be. Tagadása οὐ-val történik. E mellékmondat állhat: 1. személytelen kifejezések után, pl.: ἔστι, δεῖ, χρή, συμφέρει; δυνατόν / καλόν / ἀναγκαῖον / δίκαιον / αἰσχρόν (ἐστιν); νόμος / ὥρα (ἐστίν) stb. 2. mondást jelentő igék (verba dicendi) után, pl.: λέγω, φθέγγομαι, φράζω, ἀγγέλλω stb. 3. észlelést, észrevevést jelentő igék illetve ezek műveltető alakjai után, pl.: ὁράω, ἀκούω, οἶδα, γιγνώσκω, δηλόω, ἀποφαίνω, σημαίνω stb. 4. olykor érzelmet, illetve érzelemkifejezést jelentő igék után, pl.: θαυμάζω, ἀχθάνομαι stb. (cf.: okhatározói mellékmondatok).

Főmondati praesenst követően a mellékmondatban a kijelentő főmondatok módjai állnak. Főmondati praeteritumot követően a mellékmondatban megmaradhatnak a kijelentő főmondatok módjai; de az indicativus helyett gyakran optativus obliquus áll.

Δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει.	Világos, hogy így van.
Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα.	A következő napon megjött a hírnök, aki jelentette, hogy Syennesis elhagyta a magaslatokat.
Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.	Katonák, ne csodáljátok, hogy nehezen viselem a mostani helyzetet.

A gondolkodás, vélekedés igéi után, pl.: δοκέω, δοξάζω, νομίζω, ἡγέομαι, stb. gyakran ὡς kötőszó vagy infinitivus áll:

Ἱκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα.	Elegendőnek tartom az elmondottakat.
Ἡγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με δεῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς ἐμοίχευεν Ἐρατοσθένης τὴν γυναῖκα τὴν ἐμήν.	Úgy gondolom, férfiak, ezt kell nekem bebizonyítanom, hogy tudniillik Eratosthenés elcsábította a feleségemet.

A φημί ige alakjai után mindig infinitivus áll:

Τὰ ὀνόματα οὐκ ἔφη αὐτῶν ἐρεῖν.	Azt mondta, hogy a nevüket nem mondja meg.

A mellékmondatot kiváltó, rövidítő szerkezetként, de különösen a mondást jelentő igék után gyakran áll accusativus vagy nominativus cum infinitivo, az észrevevést, érzékelést jelentő igék után pedig accusativus cum participio.

Megjegyzendő, hogy a felszólító tárgyi mellékmondatokat a görög mindig infinitivusos szerkezettel fejezi ki.

Ὑπέσχετο ταῦτα ποιήσειν.	Megígérte, hogy meg fogja ezt tenni.
Λέγεται τοὺς κακῶς πεπονθότας μεμνῆσθαι μᾶλλον ἢ τοὺς εὖ.	Azt mondják, hogy akiket baj ért, jobban emlékeznek, mint akiket szerencse ért.
Ἐλέγετο ἐν Φλειοῦντι σῖτος εἶναι.	Úgy hírlett, hogy Phliusban van élelem.
Ὡς ᾔσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν.	Amint rájött, hogy Kyros elesett, elmenekült.
Ποιεῖν ἐκέλευεν ὅ τι βούλομαι.	Fölszólított, hogy tegyek, amit akarok.

A kijelentő alanyi- és tárgyi mellékmondatokhoz szorosan kapcsolódnak az értelmezői mellékmondatok. Kötőszó- és módhasználatuk egyezik:

Περὶ μὲν οὖν τοῦ ζεύγους τῶν ἵππων, ὡς οὐκ ἀφελόμενος ὁ πατὴρ Τεισίαν εἶχεν, ἀλλὰ πριάμενος παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων, ἀκηκόατε τῶν μαρτυρούντων.	A versenyfogattal kapcsolatban tehát, hogy (tudniillik) apám nem Teisiástól lopta és bitorolta, hanem az argosiak városától vette, hallottátok a tanúkat.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

A görögre fordítandó magyar mondatok szövegében kerek zárójelek közé tettük azokat a szavakat ill. betűket, amelyeket nem kell görögre fordítani. Hegyes zárójelben szerepelnek a görög mondatban álló, tükörfordításban megadott szavak.

1. Gyanú(s) volt, hogy a nagykirály ellen vezet, mégis úgy gondoltuk, hogy követjük. 2. Megmondtam, hogy ez az, aki bejár(atos) a feleségemhez. 3. Elterjedt a hír, hogy Kyros hadihajókkal üldöz(tet)i őket. 4. Azt azonban jól véssék a fejükbe <tudják>, hogy nem nyertek egérutat <elszöktek, biztonságban vannak>. 5. Soha nem szűnt meg ismételgetni, hogy véleménye szerint az istenek ugyanúgy <nemkevésbé> örülnek a jámbor tetteknek, mint a szent áldozatoknak. 6. Azt (szokta) mondani, hogy az athéniak nyelvében a lakomázást hívják evésnek. 7. Én pedig azt mondtam, hogy nem én foglak téged megölni, hanem a város törvénye. 8. Azt mondta, hogy útjuk a nagykirály ellen, Babylónba fog vezetni, és megparancsolja, hogy mondják meg ezt a katonáknak, és győzzék meg őket, hogy kövessék (őt). 9. Elmondtam, hogy mindenről tudok, (ami) a házamban folyik. 10. Közli (velem), hogy bent van. 11. Tudtam, hogy nem ismer se istent, se embert. 12. Gondoljuk meg <meg kell fontolni>, senki sincs az emberek között, aki természettől fogva oligarchikus vagy demokrata (beállítottságú). 13. Azt mondta, hogy nem kell nekik ezt tenni. 14. Eratosthenésnek szabad lett volna azt mondania, hogy nem találkozott (vele), vagy teszem azt <azután>, hogy nem látta. 15. Tudom, hogy úgy gondolja, hogy sérelmet szenvedett tőlünk. 16. Azt mondta, nincs. 17. Talán azt mondhatná, hogy félt, és ez néhányotoknak elég lesz. 18. Nem szabad elfelejteni <emlékezni kell>, hogy nem azért vagytok itt, hogy törvényeket hozzatok róluk, hanem hogy a hatályos törvények alapján szavazzatok. 19. Szerintem tudjátok, hogy hadvezér volt. 20. Azt mondta, hogy valamelyiknek a kettő közül (be) kell (következnie), vagy ők nem laknak Olynthosban, vagy ő nem (lakik) Makedoniában. 21. A vezetés (kérdéséről) tehát, hogy (tudniillik) városunkat (illetné) jog szerint, az elmondottak alapján könnyű meggyőződni. 22. Világos, hogy ez igaz.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἐκεῖνος γὰρ ὅτ᾽ ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως, ἣν ὁ μετὰ Καλλία τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξενίας τε καὶ φιλίας, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἶπεν (ἀπαγγέλλω) … βασιλεῖ ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν (δεῖ) … ἐπιστολὰς πέμπειν, ἢν δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ (εἰμί) … · ἢν μέντοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ᾽ ἂν πάνυ πολλὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον ἕξειν με οἰέσθω.

2. Ἐδόκει μοι ταύτῃ (πειράομαι) … σωθῆναι, ἐνθυμουμένῳ ὅτι, ἐὰν μὲν λάθω, (σῴζω P.) … , ἐὰν δὲ ληφθῶ, ἡγούμην μέν, εἰ Θέογνις εἴη πεπεισμένος ὑπὸ τοῦ Δαμνίππου χρήματα λαβεῖν, οὐδὲν ἧττον (ἀφίημι P.) … , εἰ δὲ μή, ὁμοίως (ἀποθνῄσκω P.) …

3. Καὶ μὲν δή, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανερὸν (εἰμί) … ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι (τυγχάνω) … ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσονται ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε.

4. Καὶ οὐ τοῦτο λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους πολὺ δὲ χείρονας ἔχων ὅμως (συμβάλλω sg. 3.) … · εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἄφρονα (ἀποφαίνω) … καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῇ κινδυνεύοντα· ἀλλὰ μᾶλλον τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι, ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων (παρασκευάζομαι) … , (ὁπλίζω) … τε οὕτως ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικᾶ φαίνεσθαι· ἐπεμελήθη δ' ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσοιντο ὑποφέρειν· ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕστινας δέοι μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν ὡς πᾶσι πολλὰ κἀγαθὰ ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο, νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπους προθυμότατα τοῖς πολεμίοις (μάχομαι) … καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθη.

5. Ὅτι μὲν οὖν, ὦ βουλή, οὐδενὸς αἴτιός εἰμι τῶν γεγενημένων, ἱκανῶς (ἀποδείκνυμι pf.,P.) … νομίζω.

6. Πρότερον μέν, ὦ βουλή, ἐνόμιζον (ἔξεστι) … τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα.

2 Függő kérdések

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre a jámbor Xenophón istenfélelemre intő szavait, majd Sókratés gondolatait az önismeret fontosságáról!

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἄν τις φεύγων ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. . . .

Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτόν, ὅστις τοὔνομα τὸ ἑαυτοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν ὃν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται πότερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθής, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, καὶ πότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει, οὕτως ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν αὑτοῦ δύναμιν· Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν αὑτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν.

A kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok kötőszó nélkül, közvetlenül kapcsolódnak a főmondathoz.

Kiegészítendő (vagy egytagú) kérdés bevezetésére egyenes vagy függő (ὁ- előtagú) kérdő névmások, illetve kérdő határozószók szolgálnak:

Egyenes	Függő	
τίς	ὅστις	ki / mi – hogy ki / mi
πότερος	ὁπότερος	melyik – hogy melyik
ποῖος	ὁποῖος	milyen – hogy milyen
πόσος	ὁπόσος	mekkora – hogy mekkora
πηλίκος	ὁπηλίκος	milyen korú – hogy milyen korú
ποῦ	ὅπου	hol – hogy hol
πόθεν	ὁπόθεν	honnan – hogy honnan
ποῖ	ὅποι	hová – hogy hová
πότε	ὁπότε	mikor – hogy mikor
πηνίκα	ὁπηνίκα	(hogy) milyen időszakban
πῶς	ὅπως	hogyan – hogy hogyan
πῇ	ὅπῃ	merre – hogy merre

Eldöntendő (vagy többtagú, választó) kérdés bevezetésére:

εἰ	(vajon) ... -e, (vajon) nem ... -e
μή	(hogy) nem ... -e
πότερον - ἤ	vajon ... vagy
πότερα - ἤ	vajon ... vagy
εἰ - ἤ	vajon ... vagy
εἰ - εἴτε	(vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e
εἴτε - εἴτε	(vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e
εἰ / πότερον . . . ἤ οὐ /ἢ μή	(vajon) ... -e ... vagy nem / sem

A mellékmondat állítmánya megmaradhat a függő kérdésnek megfelelő egyenes kérdés módjában, tehát feltétlen kérdés esetében indicativusban, feltételes kérdés esetében coniunctivus dubitativusban (ritkábban optativus potentialisban). Gyakran azonban a főmondat múlt idejű állítmányához igazodva a mellékmondat állítmánya optativus obliquus-ba kerül. A két lehetőség közötti választás a szövegkörnyezettől, végső soron az író stílusától függ.

Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἴη.	Kyros megkérdezte, (hogy) mi ez a lárma.
Ἤρετο πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς ἢ αὐτός.	Megkérdezte, hogy melyikük vezeti majd a sereget, a fia, vagy ő.
Κῦρος ἐρωτᾷ πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν.	Kyros azt kérdezi, vajon békét akar, vagy háborút.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Seuthés megkérdezte Xenophónról, hogy miféle ember. 2. Bajban ismerszik meg a barát <hogy milyen>. 3. Egyébként, bíráskodó férfiak, méltányos (lenne) azt meggondolni, hogy közületek hányan is tartották Kleophónt rossz polgárnak. 4. Megkérdezte, hogy mi a jelszó. 5. Sókratés megkérdezte az athéniakat, milyen ló vagy milyen fogat olyan hasznos, mint a jó barát, másfelől milyen rabszolga olyan jószándékú és állhatatos, vagy milyen más szerzemény alkalmas ennyire mindenre. 6. Nem tudom megmondani, hogy mikor halt meg. 7. Először is azt kell megvizsgálnunk, hogy ki ura a hasának, az italozásnak, a bujaságnak, az alvásnak és a lustaságnak. 8. Megkérdezték, hogy kinek adják át városukat. 9. (Abban az esetben,) ha megkérdezné, hol vagyok, mondd az igazat, hogy a határon. Ha pedig megkérdezné, hogy jövök-e magam is, ez esetben is az igazat mondd, hogy nem tudod. Ha pedig arról érdeklődne, hogy hányan vagyunk, tanácsold azt, hogy küldjön el valakit veled, és tudja meg. 10. Megkérdeztem, hogy hol harcolnak.

11. Mondd meg nekem, mennyire széles a folyó! 12. Sokat bolyong a nyúl, (mert / ha) nem tudja eldönteni, hogy hol feküdjön le. 13. Azt is vizsgáljuk meg, vajon a vezetők vagy az alattvalók élnek-e boldogabban. 14. Megpróbáltuk kifürkészni <megtalálni>, hogy hol táborozott le az ellenség. 15. Mondja meg, (hogy) mi lesz a katonákkal. 16. Vizsgáljuk meg (tüzetesen) mindkettejük tetteit, hogy megtudjuk, vajon ugyanazok-e, vagy némileg különböznek. 17. Mindenki mást mond, mondd meg hát nekünk, (hogy) mit mondasz te. 18. Valaki azt kérdezgette, vajon Themistoklés valamelyik bölcs tanítása <együttléte> révén vagy természetéből (fakadóan) különbözött ennyire polgártársaitól. 19. Nem tudom, hogy hová fussak. 20. Nem tudom biztosan, vajon a sereg elindult vagy a táborban maradt. 21. Megtudtuk, hogy hogyan nevelik a spártaiak gyermekeit. 22. Nem tudtuk, vajon ezek barátok vagy ellenségek. 23. Mondd meg nekem, mit válaszoljak. 24. Megkérdeztem, hány íjásza van. 25. Próbáljuk kitalálni, vajon nincs-e itt valamilyen folyó! 26. Kérdezik, (ugyan) hová mennénk. 27. Mondd meg nekem, hogyan tudtad meg ezeket! 28. Kérdezem őt, hogy hová hajózik, és kihez. 29. Megtudtuk, hogy miért voltak olyan erősek a spártaiak. 30. (Miután) ezt elmondta, megkérdezte Médosadést, igaz-e ez. 31. Először megkérdezte, vajon menni vagy maradni jobb-e neki. 32. Agésilaos gyakran homályba burkolódzott <nem volt világos>, hogy hol is van, hogy hová is megy, hogy mit is csinál.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ Γνῶθι σαυτόν· Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἶης.

2. Ἂν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὅ τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν.

3. Ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἤσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν.

4. Ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τάξας σοι παρέδωκα ὅπου χρὴ ἕκαστα κεῖσθαι, ὅπως εἰδῇς ὅπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὁπόθεν λαμβάνειν. ἔστι δ' οὐδὲν οὕτως, ὦ γύναι, οὔτ' εὔχρηστον οὔτε καλὸν ἀνθρώποις ὡς τάξις.

5. Τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διάκονον, ὃς πρῳρεὺς τῆς νεὼς καλεῖται, οὕτως ηὗρον ἐπιστάμενον ἑκάστων τὴν χώραν ὡς καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι ὅπου ἕκαστα κεῖται καὶ ὁπόσα ἐστὶν οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι ἂν Σωκράτους καὶ ὁπόσα γράμματα καὶ ὅπου ἕκαστον τέτακται.

6. Δεῖ δὲ καὶ εἴ τινα χαλεπότητα ἔχοι ὁ ἵππος καταμανθάνειν, εἴτε πρὸς ἵππους εἴτε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ εἰ δυσγάργαλίς γε εἴη· πάντα γὰρ ταῦτα χαλεπὰ τοῖς κεκτημένοις γίγνεται.

7. Θαυμάσας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἠρόμην τί πράττοι. ὁ δ' εἶπεν· Ἐπισκοπῶ, ἔφη, ὦ ξένε, εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κεῖται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηί, ἢ εἴ τι ἀποστατεῖ ἢ εἰ δυστραπέλως τι σύγκειται. οὐ γάρ, ἔφη, ἐγχωρεῖ, ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε μαστεύειν ὅτου ἂν δέῃ οὔτε δυστραπέλως ἔχον διδόναι. ἀπειλεῖ γὰρ ὁ θεὸς καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας.

8. Καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος.

9. Ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἥσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ.

10. Τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις ἔφη τοὺς θεοὺς ἑαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὧν οὐδὲν δῆλον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένῳ δῆλον ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον ὅστις ἐνοικήσει, οὔτε τῷ στρατηγικῷ δῆλον εἰ συμφέρει στρατηγεῖν, οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατεῖν, οὔτε τῷ καλὴν γήμαντι, ἵν' εὐφραίνηται, δῆλον εἰ διὰ ταύτην ἀνιάσεται, οὔτε τῷ δυνατοὺς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον εἰ διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονᾶν ἔφη.

3 Időhatározói mellékmondatok I.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékeit, amelyekben Sókratés törvénytisztelő magatartását idézi fel!

Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτετο ἣν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυτο, … καὶ ὅτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος οὐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ παρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ τοῦ δήμου ἣν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπομεῖναι· καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέταττον αὐτῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπείθετο· τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολιτῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνος οὐκ ἐπείσθη, διὰ τὸ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῷ προστάττεσθαι· καὶ ὅτε τὴν ὑπὸ Μελήτου γραφὴν ἔφευγε, τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκεῖνος οὐδὲν ἠθέλησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥᾳδίως ἂν ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν.

Ha tényről, valóban bekövetkező, megtörtént eseményről van szó, az állítmány indicativusban áll.

Kötőszók:

ἐπεί, ἐπειδή ‘miután; azt követően, hogy’

Az események egymásutániságát hangsúlyozzák, egyben okhatározói mellékértelemmel is rendelkeznek. Ha hangsúlyozott az előidejűség, akkor ἐπειδή szerepel.

Φίλιππος ἐπεὶ ἐγκρατὴς πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, ἐξέβαλε καὶ ἔρριψε.	Fülöp azt követően, hogy sok pénzt szerzett, elszórta, kidobta az ablakon.
Ἐπεὶ ἐπύθετο, προσῆλθε τῇ πόλει.	Miután (mivel) megtudta, odavonult a városhoz.
Ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διάβασει …	Miután (azt követően, hogy) elérték az átkelőt...

ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα ‘amikor, midőn’

ὡς ‘(abban a pillanatban,) amikor’

Az események egyidejűségét hangsúlyozzák.

Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, ᾠκοδόμησε βασίλεια.	Xerxés, miközben háborús veresége után Hellásból visszavonulóban volt, palotát építtetett.

Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο.	Ahogy egyre közeledtek, a csatasorok fokozatosan láthatóvá váltak.

ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα, ἐπειδὴ πρῶτον
'mihelyt; amint; legott; nyomban; alighogy ... máris '

A hangsúly az események közvetlen egymásutániságán van. Ha múltbéli események leírásáról van szó, aoristos indicativusa vagy perfectum áll.

Ἐπειδὴ τάχιστα ἀπέσπεισαν, ἐκπίνουσι ὑστάτην πόσιν.	Nyomban azután, hogy áldoztak, kiisszák utolsó poharukat.
Ἐπεὶ δ' ἦλθε τάχιστα, τοὺς ἔχθρους ἀπέκτεινεν.	Amint eljött, az ellenségeit nyomban megölte.

ἐξ οὗ, ἀφ' οὗ 'mióta; amióta; attól fogva, hogy' (cf.: vonatkozó mellékmondatok).
Ebben az értelemben: ὡς.

Ἐξ οὗ τὰ ξενικὰ στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ.	Mióta zsoldosokat vezet hadba, legyőzi barátait.
Ἡμέρᾳ τρίτῃ ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν.	A harmadik napon, hogy otthonról eljöttek.

ἕως 'míg; amíg ... (nem)'
ἕστε '(egészen addig,) míg ... (nem)'
μέχρι (οὗ) 'ameddig ... (nem)'
Az időtartam hangsúlyozására szerepelhet még: ὅσον χρόνον '(mindazon ideig,) amíg.'

Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἕστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς.	Klearchos szívósan kitartott, (egészen addig) míg el (nem) érte, hogy öt vezér és húsz alvezér menjen vele.
Ἀλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν ἔχων τούς τε ἱππέας καὶ τῶν ὁπλιτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, μέχρι σκότος ἀφείλετο.	Alkibiadés a lovasokkal és százhúsz nehézfegyverzetű gyalogossal addig üldözte őt, amíg el nem nyelte a sötétség.
Ὅσονπερ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ.	(Azalatt az idő alatt) míg segítségükre volt, mindvégig a kürtöt is fújták.

ἐν ᾧ, ἐν ὅσῳ 'mialatt; miközben'

ἐν ᾧ ἄπεστι	amíg nincs itt

Az időhatározói mellékmondatokat gyakran participiális szerkezetek rövidítik, amelyekhez időhatározói particulák járulhatnak:

Σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἆρ᾽ ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσασθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ;	Mivel pedig (miután ráérő idejük támadt) mindketten ráértek, azt mondta Simónidés: Nem lenne kedved, Hierón, elmondani nekem azt, amit te minden bizonnyal jobban tudsz, mint én?
Τέως μὲν ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες.	Ezidáig a hellének menet közben harcoltak.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Várj, míg felkel a nap. 2. Miután Dareios meghalt, Artaxerxés lett a király. 3. Amikor Perzsiában voltam, sok különös dolgot ismertem meg. 4. Amikor alkonyodott, láthatóvá vált egy porfelhő, (amely olyan volt,) mint egy fehér felhő. 5. Miután (minthogy) úgy tűnt, hogy itt a megfelelő alkalom, elindította <kezdte> a támadást. 6. Nem mertek addig háborút indítani ellenünk, míg el (nem) fogták a vezéreinket. 7. Mi történt, miután a városokat felprédálták? 8. Barátunknak hívták <neveztetett>, míg be (nem) vette Olynthost. 9. Addig küzdöttek a hajókról és a szárazföldről, míg az athéniak el (nem) hajóztak. 10. Ezt csinálták, míg sötét (nem) lett. 11. Még beszélt, amikor megérkeztek a követek. 12. Amikor meghalt, körülbelül 30 éves volt. 13. Mihelyt ezt elrendezték, elmentek. 14. Amint az ellenség Attika közelébe került <állt>, békét javasoltam. 15. Athéni férfiak, amíg épségben vagyunk és hatalmas a városunk, mit tegyünk!? 16. Miután összegyűlt a sereg, elhajózott. 17. Azt követően, hogy lerombolták a hosszú falakat és a peiraieusi (védműveket), rögtön megválasztották a Harmincakat. 18. Attól fogva ugyanis, hogy Sínis, Skeirón és Prokrystés is meghalt, senki sem bántja már az idegeneket. 19. Mialatt ezek történtek, Epameinondás kivonult az összes boiótta l. 20. Miután pedig úgy gondolták, hogy távozásuk nem lesz feltűnő, akkor mentek el vacsorázni.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ὅτε ὁ δῆμος τοὺς τυράννους (καταλύω) ... , Κλεισθένης ἐνομοθέτησε.

2. Ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος (δέομαι) ... τοῦ στρατεύματος.

3. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς (γίγνομαι) ... τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ξυναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ (ὁράω) ... τοὺς Ἕλληνας βοηθοῦντας.

4. Ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν (νικάω pl. 2.) ... σὺν τοῖς θεοῖς.

5. Λακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσιν, ὅσον χρόνον (ἔχω) ... αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων, ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαρρῆσαι (δοκέω) ... ἡ πόλις, (ἐξέρχομαι) ... καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παραδόντες οἵανπερ καὶ παρέλαβον.

6. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ (παρακαλέω) ... εἶσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις (μένω) ...

7. Οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἕστε (ἀναγκάζω) ... λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ.

8. Ἦν δὲ ὅτε (τελευτάω) ... ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

9. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι (ἀκούω) ... εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα (συνσκοτάζω) ... , λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν.

10. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα (διαβαίνω) ... τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς καὶ θεοὺς θυσίαις καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας ἡὐμενίζετο.

11. Ἱππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προσμείναντες δὲ ἕως τοὺς νεκροὺς (ἀναιρέω) ... οἱ προσήκοντες (ἀναχωρέω) ... εἰς ἄστυ.

12. Νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών (εἰμί) ... , πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι.

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő időhatározói kötőszóval!

1. … δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος.

2. Οἱ δ' ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, … μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· … δὲ χειμὼν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι.

3. Ἡ δὲ Αἰολὶς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς χώρας, … μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· … δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρεσκευάζετο Φαρναβάζης ἄλλῳ δοῦναι τὴν σατραπείαν.

4. Οἱ δὲ πολῖται, … μὲν νὺξ ἦν, ἀπιστοῦντες ἡσυχίαν εἶχον· … δ' ἡμέρα τ' ἦν καὶ φανερὸν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν.

5. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
… δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

6. … γάρ τοι ἔφυσέ σε δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου.

7. Ἄξιον λογίσασθαι τὰ πράγματ' … καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi görög szöveget! Sókratés bebizonyítja Aristodémosnak, hogy istentagadó álláspontja tarthatatlan. Az ember mindkét nagy adományból, a gondolkodás képességéből és a testi ügyességből is részesült.

Σὺ δ' ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκὼς οὐκ οἴει σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι· ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν· ᾽Οταν πέμπωσιν, ὥσπερ σὺ φὴς πέμπειν αὐτούς, συμβούλους ὅ τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. ᾽Οταν δὲ ᾽Αθηναίοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς, οὐδ' ὅταν τοῖς ᾽Ελλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδ' ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ μόνον σὲ ἐξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται· οἴει δ' ἂν τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφῦσαι ὡς ἱκανοί εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνατοὶ ἦσαν, καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτ' ἂν αἰσθέσθαι· οὐχ ὁρᾷς ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστι, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι θεῶν ἐπιμελέσταται;

Ha a mellékmondat általánosságban vagy feltételes mellékértelemmel jelöl időt, érvényesül(het) a consecutio modorum.

1. Főmondati praesens után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a jövendőben várhatóan (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejez ki, az állítmány ἄν + coniunctivusban áll. Az ἄν particula gyakorta összeolvad a kötőszóval. A tagadás μὴ-vel történik.

ὅταν, ὁπόταν 'amikor (majd, esetleg); hogyha (majd, esetleg); valahányszor; mindannyiszor (ahányszor) '

ἐπειδάν, ἐπήν, ἐπάν 'valahányszor; mindannyiszor (azt követően, hogy)'

ἐπειδὰν τάχιστα 'nyomban azután, hogy (mindannyiszor); mihelyt azután, hogy (majd, esetleg)'

ἕως ἄν, μέχρι ἄν, ἕστε ἄν 'amíg (majd, esetleg)'

῾Οπόταν δοῦλοι παραγένωνται τοὺς δούλους βασανίζοντες ζητεῖτε εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν.	Valahányszor rendelkezésre állnak szolgák, úgy igyekeztek kideríteni az igazságot, hogy a szolgákat kínozzátok meg.
᾽Οταν ἀποθάνῃς, τάφος σε δέξεται.	Hogyha (majd) meghalsz, a sír befogad.
Μένε ἕως ἂν μάθῃς.	Várj, míg (majd, esetleg) megtudod.

A II/1.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésárnyalatát a görög a feltételes mondatok éventuális, gyakorító értelmű alesetével (cf.: casus eventualis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbi csak az időhatározói kötőszó hiányában különbözik az időhatározói mellékmondattól.

᾽Οταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον· ἂν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.	Amikor (majd / mindannyiszor) bőven van elemózsiátok, akkor láttok majd engem is bőségesen táplálkozni; ha pedig azt látjátok, hogy én tűröm a hideget, a meleget és az álmatlanságot, tekintsétek úgy, hogy nektek is mindezt el kell viselnetek.

2. Főmondati praeteritum után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a (múlt részét képező) jövőben várható (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejez ki, az állítmány puszta optativus (iterativus)-ban áll. A tagadás μὴ - vel történik.

ὁπότε, ὅτε amikor (csak); hogyha; valahányszor; mindannyiszor (ahányszor)
ἕως, μέχρι, ἔστε amíg (majd, esetleg); míg (nem / majd, estleg); hogy (majd)

᾽Αγησίλαος, ὁπότε εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ᾔδει.	Agésilaos, ahányszor csak szerencsével járt, hálát adott az isteneknek.

A főmondati praeteritum után a 'míg' jelentésű kötőszavak esetében az optativus helyett gyakrabban fordul elő, hogy ἄν + coniunctivus áll.

᾽Ησύχαζον ἕως οἱ πολέμιοι ἐπίοιεν.	Nyugton maradtak, míg az ellenség támad. *(=Azt várták, hogy majd támadni fog, de nem biztos, hogy támadott.)*
᾽Ωιοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι.	Azt gondolták ugyanis, hogy el fogják adni őket rabszolgának, és míg (majd) más követeket küldenek, sokan éhen fognak halni.

A II/2.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésárnyalatát a görög a feltételes mondatok gyakorító, potentiális mellékértelmű alesetével (cf.: casus potentialis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbiban az időhatározó kötőszó helyett εἰ feltételes particula áll a feltételes mellékmondat előtagjában.

. . . χὠπότ᾽ εὖ πράσσοι πόλις, ἔχαιρε, λυπρῶς δ᾽ ἔφερεν, εἴ τι δυστυχοῖ.	... és valahányszor a város virágzott, örült; azt viszont nehezen viselte, ha a várost valami balszerencse érte

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Míg élek, remélek. 2. Az istenek, amikor csak akarják, képesek a nagyokat kicsikké tenni, a kicsiket pedig nagyokká. 3. Amikor havon vonulnak, a lovak és az igásállatok patáit zsákokkal kell bebugyolálni. 4. Amikor majd nyugodt (lesz) a tenger, behajózok. 5. Azt mondják, amikor az északi szél fúj, kedvező a hajózás Hellás felé.

6. Valahányszor vihar van és föltornyosulva zúdul ránk a tenger, a kormányos méltatlankodik. 7. Mindazok, akik tudatában vannak, hogy a halál minden ember számára egyformán és szükségszerűen bekövetkezik <közös és szükségszerű>, ameddig élnek, boldogabban töltik idejüket. 8. A törvény előírja: jogfosztott legyen, míg (esetleg, majd) ki-(nem) fizeti a pénzt. 9. Valahányszor egy hídon, vagy valamilyen más átkelőn kellett átmenni, mindenki sietett, mert meg akarta előzni (a többit). 10. Bizony, ha addig várunk, míg (esetleg, majd) el (nem) ismeri, hogy hadban áll velünk, mindenki közül mi vagyunk a legostobábbak. 11. Amikor nyilaztak, (úgy) ajzották fel íjaikat, hogy bal lábukkal ráléptek az íj alsó részére. 12. A kikötőt is (mindannyiszor) megtámadta, amikor (csak) a vihar nem akadályozta meg (ebben). 13. Kritón, amikor gabonát, olajat, bort, gyapjút, vagy valami más mezőgazdasági <a földön keletkező> terményt hozott magával, (amely) a megélhetéshez szükséges <hasznos>, elvett és adott belőle, sőt, valahányszor áldozott, meghívott, és minden ilyesmire gondja volt. 14. A színészek nem sértődnek meg <nehezen viselik>, amikor a tragédiákban a legdurvább (dolgokat) mondják egymásnak. 15. Amikor valakinek barátja akarsz lenni, mondd meg neki, hogy csodálod, és szeretnél a barátja lenni. 16. Világos, hogy amikor majd öregebb leszel, szükséged lesz pénzforrásra. 17. Amikor egy pásztornak jó kutyája van, a többi pásztor is a közelében akarja terelgetni <megállítani> a nyáját. 18. Amikor a zsarnok egyeseket meggyanúsít és kivégeztet, tudja, hogy a város egészét nem gyarapítani fogja, érti, hogy kevesebbek felett fog uralkodni. 19. Ahogy az atlétákat nem teszi boldoggá az, amikor amatőröket <magánzók> győznek le <válnak erősebbekké>, az viszont, amikor ellenfeleik kerekednek föléjük, bosszantja őket, így a zsarnok sem akkor vígad, (ha) a magánembereknél egyértelműen nagyobb a vagyona <többet bírva látszik>, azon viszont szomorkodik, ha más zsarnokoknál kevesebbje van. 20. Amikor egy ló haragszik egy lóra, vagy lovassági gyakorlat közben makrancoskodik, jobban kitágítja az orrlyukait.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἕως ἂν (σῴζομαι) … τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ᾽ ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ᾽ ἄνδρ᾽ ἐξῆς προθύμους εἶναι.

2. Οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα (ξυνίημι) … , εὐθὺς μὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς παιδαγωγοὺς θεράποντας (ἐφσίτημι) … , εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καὶ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαίστρᾳ.

3. Νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν (δόκει) … καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ᾽ ἂν (πορευόμεθα) … , Τιμασίων ἔχων τοὺς ἱππέας (προελαύνω) … ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπείτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

4. Πῶς οὖν μίαν γνώμην (ἔχω) … ὦ Ἀθηναῖοι, πῶς (ὁμονοέω) … ἅπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημαγωγοὶ χρήματα λαμβάνοντες (προίεμαι) … τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἅπας (κινδυνεύω) … περὶ τοῦ ἑδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατρῴων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις (λοιδοροῦμαι) … . καὶ (προσκρούω) … ἀλλήλοις ἐξεπίτηδες.

5. Ὁ δ᾽ ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα (ἥκω) … , καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῆ μέχρι ἂν (καθίστημι) … τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν.

6. Παρήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα

ἀπιέναι παρὰ τὸ ἑστηκὸς τοῦ στρατεύματος, ἕως (γίγνομαι) . . . ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον.

7. Ἐπειδὰν δ' ἡ θάλαττα (ὑπερέχω) . . . , μάταιος ἡ σπουδή.

8. Καὶ γὰρ ὁπότε (ἐλαύνω) . . . τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὁπότε πορεία (εἰμί) . . . , (ἄγω) . . . αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὥρα (εἰμί) . . . ἀρίστου, (ἀναμένω) . . . αὐτοὺς ἔστ' (ἐνεσθίω) . . . τι.

9. Καὶ ὁπότε δέ τις (ἀσθενέω) . . . τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει. καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ᾔδει, ὁπότε τις (ἰάομαι) . . . τινα τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων.

10. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια (γίγνομαι) . . . , ἀγαθὰ ἂν εἴη, ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. Πότε δ' ἄν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ· Ὅταν νὴ Δί', ἔφη, στρατείας τε αἰσχρᾶς καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες (ἀπόλλυμαι) . . . , οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες (σῴζω P.)

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő kötőszavakkal!

1. . . . μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνεται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· . . . δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. καὶ . . . μὲν οὗτος ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· . . . δ' οὗτος ἔκδημος ᾖ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν εἰ ἐκ τοῦ γένους ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίη.

2. Κἀγὼ μὲν ἠξίουν αὐτοὺς μαστιγοῦν τὸν ἐκδοθέντα καὶ στρεβλοῦν . . . τἀληθῆ δόξειεν αὐτοῖς λέγειν.

3. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, . . . μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ . . . ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὔτ' αὐτός ποτε πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἠρεῖτο οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε.

4. . . . ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν . . . ἐπιλαθέσθαι πάντων εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ . . . ᾠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ . . . κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Isokratés elismerő szavait Euagorasról, a kyprosi királyról! A szigetállam uralkodója korának mindkét nagyhatalmát, a perzsákat és a spártaiakat is féken tudta tartani.

Τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν ὥστ', εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσιν πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἄσμενοι τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἐχόντων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο (ὁ Πέρσης) τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρᾳ δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν ὥνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. Ὃ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας ἑτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἷλεν, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

πρὶν 'mielőtt; míg ... nem'
πρὶν ἤ 'mielőtt még ...'
A kötőszók után álló kijelentő értelmű mellékmondatok szerkesztése
1. Állító mondatokban szinte kivétel nélkül acc. cum inf. szerkezet követi a πρὶν kötőszót.

Διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι.	Átkeltek, mielőtt a többiek válaszoltak (volna).

Ha a főmondat alanya azonos a mellékmondat alanyával, az infinitivusos szerkezetek mintájára a mellékmondat alanya nominativusban áll.

Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι.	Mielőtt lőtávolba érnek, a barbárok kitérnek és elmenekülnek.

Ezzel a szerkesztéssel találkozunk jellegzetesen a φθάνω participiuma és verbum finitum után.

Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρίν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν.	Brasidas gyorsan átrohant Thessalián, mielőtt valaki megakadályozta (volna) előkészületeiben és megérkezett Perdikkashoz a Chalkidikére.

2. Tagadó értelmű főmondat után:

a, Ha a főmondathoz viszonyítva a hangsúly a mellékmondat feltételes/általános mellékértelmű utóidejűségén van, akkor főmondati praesens után, akárcsak a ἕως, μέχρι esetében, (ἄν) + coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus (is) áll:

Οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην.	Ne menjek el innen, míg (mielőtt) meg-(nem) bűnhődöm.
Ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὦμεν, προφυλάξασθαι.	Mi képtelenek vagyunk vigyázni, míg benne (nem) vagyunk a pácban.
Ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν.	Megtiltotta, hogy bárki lőjön, mielőtt Kyros be (nem) telik a vadászattal.

b, Ha azonban mind a főmondat, mind a mellékmondat cselekménye által meghatározott idő az elbeszélt múlthoz tartozik, mintegy két tény puszta összekapcsolásáról, szinte mellérendeléséről van szó, – amelyek közül az egyik történetesen halasztást szenvedett, míg a másik bekövetkezett –, puszta indicativus használatos.

Οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἥ ἵππος αὐτοὺς ἔτρεψαν.	Nem hátráltak meg addig, amíg (mielőtt) a lovasság meg nem futamította őket.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Mielőtt válaszolsz, gondolkozz! 2. Azt kéri tőle, míg (nem) tanácskozott vele, ne béküljön ki a pártütőkkel. 3. Az ellenség nem üzent előbb ellenünk hadat, míg úgy (nem) gondolták, hogy jól előkészültek. 4. Megpróbáltak azelőtt odaérni, hogy az ellenség elfoglalja a magaslatokat. 5. Ne hívasd az orvost, amíg meg nem betegedsz. 6. Nem mertek előbb ellenünk háborút indítani, amíg el nem fogták vezéreinket. 7. A vadászkutyák remegnek, amikor látják a nyulat, de nem támadnak, amíg mozdulni nem látják. 8. Meggyőzték őket, hogy ne bocsátkozzanak ütközetbe, mielőtt (majd) ott (nem) lesznek a thébaiiak. 9. Megparancsolta, hogy vonuljanak vissza, mielőtt a nehézfegyverzetű gyalogosok összegyülekeznek. 10. Csaknem megöltem őt, míg meg (nem) láttam, hogy kicsoda. 11. Le akarták gázolni a lovassággal a helléneket, mielőtt még nehéz terepre (nem) érnek. 12. Nem szabad elítélnetek ezeket, amíg (nem) hallottátok, mi mondanivalójuk van. 13. Alkibiadés, mielőtt húsz éves (nem) lett, engedelmeskedett gyámjának, Periklésnek. 14. Nem megyek el (addig), míg végképp be (nem) zár a piac. 15. Közelharcba keveredtek, mielőtt készen álltak (volna). 16. Fölkerekedtek, mielőtt reggeliztek (volna). 17. Előbb ölték meg őket, mint a többiek segítségükre siettek (volna). 18. Azt mondom tehát, hogy (addig) nem szabad vádolni senkit, míg úrrá (nem) lesztek a helyzeten. 19. Az eseményeket megelőzően semmit nem láttok előre, míg (az) nem jut tudomásotokra, hogy megtörtént, vagy hogy éppen történik valami. 20. Nem lehet (addig) a város külső ellenségei fölé kerekedni, míg magában a városban lévő ellenséget meg nem zabolázzátok.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival, illetve a megfelelő particulákkal!

1. Ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν (ἔκπυστος, γίγνομαι) … , προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν.

2. Ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν πρὶν (πρῶτον, ἀποκρίνομαι sg. 1.) … ὅτι ἐστίν.

3. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τάχιστα πρὶν (συλλέγω) … τὸ στράτευμα πάλιν καὶ (κατελαμβάνω) … τὰ στενά.

4. Ὁ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἤθελε, πρὶν (ἡ γυνή) … αὐτὸν (πείθω) … καὶ πίστεις (λαμβάνω) …

5. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν (τέλος τι) … αὐτῶν (ἔχω) … , ἥκειν ἐς τὰ Ὑακίνθια τοὺς ὅρκους ποιησομένους.

6. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν (τῶν πραγμάτων κρατέω pl. 2.) … , τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν.

7. Ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρίν (τὶς, αἰσθάνομαι) … τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο.

8. Αἱ κύνες μαλκίουσαι τὰς ῥῖνας οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι ὅταν ᾖ τοιαῦτα, πρὶν (ὁ ἥλιος, διαλύω) … αὐτὰ ἢ (ἡ ἡμέρα προϊοῦσα) …

9. Ἄνδρες, ἐμοὶ μὲν ἐνθάδε καλὸν ἀποθανεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὶν (συμμείγνυμι)…τοῖς πολεμίοις σπεύδετε εἰς τὴν σωτηρίαν.

IV. Egészítse ki az alábbi történetet a hiányzó kötőszavakkal, illetve a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival!

„A kergemarhakór hiteles eredete"

Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, … ὁ Ἡρακλῆς σχεδὸν ἀφικόμενος πρὸς τὰς Μυκήνας παρὰ τὴν ἀκτὴν (πορεύομαι) … , Ἥρα μέγαν τινὰ κώνωπα ἔπεμψεν ὅς περὶ τὰ κτήνη πετόμενος ἔδακνεν … ἄλλα ἄλλοσε (ἀποτρέχω) …. πολλῶν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν εἰσαλομένων ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς εἰσαλόμενος πάντα ὅσα λαβεῖν δύναιτο ἀπήγαγε, τὰ μὲν ἐπισπῶν τοῖς κέρασι τὰ δὲ πρὸ ἑαυτοῦ ἐλαύνων· τὰ δὲ πολλὰ εἰς τὸν πόντον ἐκνεύσαντα ἀπώλετο πρὶν (ἐκεῖνος, δύναμαι, αὐτό, καταλαμβάνω) … ἔπειτα (πειράομαι) …ἀγείρειν, πάνθ' ὅσα καταλάβοι πρὸς τὰς Μυκήνας ἀγαγὼν τῇ Ἥρᾳ ἔθυσεν.

6 Feltételes mellékmondatok I.

A feltételes összetett mondat (periódus) két tagból (tagmondatból) áll: a. előtag (protasis), amely a feltételt tartalmazza, b. utótag (apodosis), amely az előtagból származó következményt adja meg. A feltételes körmondatnak mind elő-, mind utótagjára sajátos igemódhasználat jellemző, amelynek szabályait az egyes alesetek (casus) jellegzetességei határozzák meg.

Az előtag kötőszavai:
εἰ, ἐάν, (ἤν) 'ha '
εἰ μή, ἐὰν μή 'ha nem '
εἴπερ 'ha ugyan; ha valóban '
εἰ μὴ ἄρα 'hacsak nem'
Az utótagban ἄν feltételes particula szerepelhet.
Tagadás az előtagban μή-vel, az utótagban οὐ-val történik.

A feltételes periódusnak, a casus mixtus-t leszámítva öt alesetét különböztetik meg: 1. casus realis, 2. casus eventualis, 3. casus potentialis, 4. casus irrealis, 5. casus iterativus. A feltételes előtagot participiális-, illetve infinitivusos szerkezetekkel lehet rövidíteni.

Casus realis – valós (tényleges) feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi beszédrészletet, amelyben Lysias a fokozás eszközével megsemmisítő csapást mér az ifjabb Alkibiadésra!

Καὶ τὸ τελευταῖον, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑπερβολὴν ποιησάμενος τῆς προτέρας πονηρίας ἐτόλμησε τὰς ναῦς Λυσάνδρῳ μετὰ Ἀδειμάντου προδοῦναι. ὥστε εἴ τις ὑμῶν ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐλεεῖ, ἢ ὑπὲρ τῶν δουλευσάντων τοῖς πολεμίοις αἰσχύνεται, ἢ τῶν τειχῶν καθῃρημένων ἀγανακτεῖ, ἢ Λακεδαιμονίους μισεῖ, ἢ τοῖς τριάκοντα ὀργίζεται, τούτων ἁπάντων χρὴ τὸν τούτου πατέρα αἴτιον ἡγεῖσθαι, καὶ ἐνθυμηθῆναι ὅτι Ἀλκιβιάδην μὲν τὸν πρόπαππον αὐτοῦ καὶ τὸν πρὸς μητρὸς πάππον Μεγακλέα οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι δὶς ἀμφοτέρους ἐξωστράκισαν, τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν θάνατον κατέγνωσαν· ὥστε νῦν χρὴ ἡγησαμένους πατρικὸν ἐχθρὸν τοῦτον εἶναι τῇ πόλει καταψηφίσασθαι, καὶ μήτε ἔλεον μήτε συγγνώμην μήτε χάριν μηδεμίαν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν νόμων τῶν κειμένων καὶ τῶν ὅρκων οὓς ὠμόσατε.

Az elő- és utótag állítmánya indicativusban áll.
Az előtag kötőszava: εἰ.

Εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνεις.	Ha ezt mondod, tévedsz.
Ἄλλους στρατηγοὺς χρὴ ἑλέσθαι, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν.	Más hadvezéreket kell választani, ha Klearchos nem akar elvezetni.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ha megparancsoljátok, hogy én legyek a hadvezér, nem (fogom) kifogásként említeni életkoromat. 2. Ha nem tetszettek neked a törvények, megvolt a lehetőséged, hogy elmenj a városból. 3. Ha szükségszerűen harcolnunk kell, erre kell fölkészülni. 4. Ha minden ember halandó, (akkor) ti is meg fogtok halni. 5. Nincs hadtáp a seregnek, ha nem foglaljuk el a területet. 6. Ha nem fékezed meg a nyelvedet, pórul fogsz járni. 7. Ha nem akadályoz meg semmi <valami>, meg akarom beszélni velük. 8. Ha nincs semmi a rovásodon <nem tettél semmi rosszat>, mitől féltél? 9. A hóvakság ellenszere <a szemek számára a hó elleni védelem> az volt, ha az ember (úgy) ment, (hogy) valami feketét tartott a szemei előtt. 10. Ha ezt mondod, ostoba vagy. 11. Ha pedig valaki közületek (amiatt) csügged, mert nekünk nincsenek lovasaink, az ellenségnek viszont sok van, fontoljátok meg, hogy a rengeteg lovas semmi más, mint rengeteg ember. 12. Ha akarod, maradj a seregnél, én szívesen megyek, ha viszont azt kívánod, menj a hegyhez, én pedig majd itt maradok. 13. Ha most Fülöp kezén van Thermopylai, képes bevonulni Attikába (úgy, hogy) senki nem akadályozza meg. 14. Egyetértek veled, ha akarod. 15. Nem az államforma, hanem a testi épségetek lesz a (kérdés), ha nem fogjátok azt tenni, amit Théramenés parancsol. 16. Ha valaki úgy gondolja, hogy a büntetés nagy és a törvény túl szigorú, emlékezzetek <emlékezni kell> arra, hogy nem azért vagytok itt, hogy a bűnösöket megszánjátok. 17. Ha valaki akar, tegyen tanúvallomást az én beszédidőm terhére <beszédemben>! 18. Ha egyesek ellenségesen viselkedtek <váltak> a ti hatalmatokkal szemben, vagy hátrányos <nem megfelelő> javaslatot mondtak, nem a távollevők felelősök ezért, hiszen ti a jelenlévőket is felmentettétek. 19. Ha valaki az itt jelenlévők közül nem a legjobbat javasolja (és) meggyőz benneteket, nem ti vagytok a felelősök, hanem az, aki félrevezet benneteket. 20. Ha nincs bűnük, nem szabad (megengedni), hogy bírósági eljárás nélkül elpusztuljanak.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν εἴ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἴ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον.

2. Εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλησίον ἀντετάξω, ἀναμνήσθητι ποῖον μέν τινα σῖτον ἡροῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ. οἷα μέντοι σοὶ τότ' ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτά ἐστι τὰ τῶν τυράννων καὶ ἔτι δεινότερα.

3. Καὶ πῶς, ἔφη, ὦ Ἱέρων, εἰ οὕτως πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ, ἀλλ' οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο.

4. Εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω.

5. Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρὴ ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀποψηφίσασθαι. εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν.

7 Feltételes mellékmondatok II.

Casus eventualis – valószínű, várhatóan bekövetkező feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az athéni nép rendelkezéseit, amelyekkel a szónokokat és a politikusokat igyekezett kordában tartani!

Τῶν ῥητόρων ἐάν τις λέγῃ ἐν τῇ βουλῇ ἢ ἐν τῷ δήμῳ μὴ περὶ τοῦ εἰσφερομένου, ἢ μὴ χωρὶς περὶ ἑκάστου, ἢ δὶς περὶ τοῦ αὐτοῦ ὁ αὐτὸς τῆς αὐτῆς, ἢ λοιδορῆται, ἢ κακῶς ἀγορεύῃ τινά, ἢ ὑποκρούῃ, ἢ χρηματιζόντων μεταξὺ ἀνεστηκὼς λέγῃ περί του μὴ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἢ παρακελεύηται, ἢ ἔλκῃ τὸν ἐπιστάτην, ἀφειμένης τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς βουλῆς κυριευέτωσαν οἱ πρόεδροι μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν εἰς ἕκαστον ἀδίκημα ἐγγράφειν τοῖς πράκτορσιν. Ἐὰν δὲ πλέονος ἄξιος ᾖ ζημίας, ἐπιβαλόντες μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν εἰσφερέτωσαν εἰς τὴν βουλὴν ἢ εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν. Ὅταν δ' ἐξίωσιν αἱ κλήσεις, κρινάτωσαν· καὶ ἐὰν καταγνωσθῇ αὐτοῦ κρύβδην ψηφιζομένων, ἐγγραφάτωσαν οἱ πρόεδροι τοῖς πράκτορσιν.

Ha az előtag feltétele teljesül, akkor az utótag cselekménye bizonyosan bekövetkezik. Az előtagban ἐάν (εἰ ἄν = ἤν, ἄν) kötőszó után coniunctivus áll. Az utótagban futurum, imperativus vagy általános kijelentést kifejező praesens indicativus áll. Az előtagban az aoristos coniunctivusa általában a cselekvés befejezettségét, lezártságát fejezi ki, míg a coniunctivus imperfectus a befejezetlenséget, egyidejűséget jelzi. Az utótag futurumát a magyarban jelen idővel fordít(hat)juk.

Ἐὰν τοῦτο εἴπῃς, ἁμαρτήσῃ.	Ha (esetleg) ezt mondod, (egész biztosan) tévedsz.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ha még egy ütközetben legyőznek bennünket, (biztos, hogy) teljesen elveszünk. 2. Férfiak, ha hallgattok rám, Kyros szemében <Kyros által> sokkal nagyobb becsben fogtok állni, mint a többi katona. 3. Ha igazat mondasz, tíz talentum üti a markodat <fogok adni>. 4. Ha mindent hallottatok, döntsetek. 5. Minden beszéd hiábavaló, ha a tettek elmaradnak. 6. Én már (biztosan) nem leszek öregebb, ha ma átadom magam az ellenségnek. 7. A spártaiak számára törvény<es>, (hogy) ha lopás közben rajtakapják, megkorbácsolják őket. 8. Szépszőrűek a vadászkutyák, ha a szőrük finom, sűrű és puha. 9. Ha tétlenkedtek és mindent megengedtek, végül majd ő jön el ellenetek.

10. Ha hagyjuk, meglesz. 11. Ha valaki rámbizonyítja, hogy hazudok, tegyetek velem, amit akartok. 12. Ha nem jössz rögtön, nem várlak meg. 13. Ha most engem megöltök, senki sem marad már nemzetségünkből, bizony írmagja sem marad. 14. Ha nem jönnek el, legyen a miénk az ajándékuk. 15. Ha írok neked, nyomban indulj el. 16. Jól tudom, ha meglátsz valahol egy (jó) ácsot, azt megpróbálod megszerezni. 17. Megszavazták és megesküdtek, ha valaki zsarnokuralomra tör, vagy elárulja a várost, vagy megdönti a nép (uralmát), az (aki) észleli ezt és megöli (őt), bűntelen. 18. Ha ezt megvizsgáljátok, athéni férfiak, úgy fogjátok találni, hogy a lehető legjobb. 19. Ha a lovasok közül mindegyik havonta harminc drachmát kap, (minthogy) kétszázan vannak, (az összesen) tizenkét talentum. 20. Ha az utak mentén álló műhelyek egyikébe orvos költözik be, rendelőnek hívják, ha pedig ez kiköltözik, és ugyanebbe a műhelybe egy kovács költözik be, kovácsműhelynek (szokás) elnevezni, ha viszont kallós, kallósműhelynek, ha ács, ácsműhelynek, ha pedig egy bordélytulajdonos és kéjnők, (akkor) erről a tevékenységről rögtön bordélynak (szokás) titulálni <elnevezni>.

III. Tegye a zárójelben megadott igéket a megfelelő coniunctivusi alakba!

1. Εὔψυχοι μὲν οὖν ἔσονται (εἰμί) ... τὰ κυνηγέσια ὅταν (εἰμί) ... πνίγη· εὔρινες δέ, ἐὰν τοῦ λαγῶ (ὀσφραίνομαι) ... ἐν τόποις ψιλοῖς, ξηροῖς, προσηλίοις τοῦ ἄστρου ἐπιόντος· εὔποδες δέ, ἐὰν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ μὴ (καταρρήγνυμαι) ... αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θεουσῶν· εὔτριχες δέ, ἐὰν (ἔχω) ... λεπτὴν καὶ πυκνὴν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα.

2. Τὸν κυνηγέτην ἐξιέναι χρὴ ἐὰν μὲν (εἰμί) ... χειμών, ἅμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι, ἐὰν δὲ θέρος, πρὸ ἡμέρας, τὰς δὲ ἄλλας ὥρας μεταξὺ τούτου.

3. Διὰ χρόνου δὲ δικάσαι δεῖ στρατιᾶς καὶ ἐάν τι ἄλλο ἐξαπιναῖον ἀδίκημα (γίγνομαι) ... , ἐάν τε (ὑβρίζω) ... τινες ἄηθες ὕβρισμα ἐάν τε (ἀσεβέω)...

4. Ἐὰν οὖν (κελεύω) ... , ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γράφω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κελεύουσι, πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν.

5. Ἀκούεις, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, «πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ (ψηφίζομαι) ... · τούτους δ' ἀναγορευέτω.» τί οὖν, ὦ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς· τί λόγους πλάττεις.

6. Ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα, «ἐὰν δὲ μὴ (ποιέω) ... Φωκεῖς ἃ δεῖ καὶ (παραδίδωμι) ... τοῖς Ἀμφικτύοσιν τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι.»

7. Δέομαι δ' ὑμῶν ὦ Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἄχθεσθαι, ἐὰν (ἄρχομαι) ... ἀπὸ τῶν τῇ πόλει τότε συμβάντων.

8. Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν (ἀποκτείνω) ... , δόξετε πᾶσιν τοῖς Ἕλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάψετε.

9. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην (ἀπολύω) ... , προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον (ἀποκτείνω) ... , διαφυλάττειν καὶ σῴζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε.

10. Καίτοι σε ἐχρῆν, ἐπείπερ προῄρησαι πολιτεύεσθαι, καὶ νὴ Δία καὶ δύνασαι, μὴ τοὺς ἰδιώτας κρίνειν μηδ' εἰς τούτους νεανιεύεσθαι, ἀλλὰ τῶν ῥητόρων ἐάν τις (ἀδίκει) ... , τοῦτον κρίνειν, στρατηγὸς ἐάν τις μὴ τὰ δίκαια (πράττω) ... , τοῦτον εἰσαγγέλλειν.

11. ᾽Εάν τις κακῶς (λέγω) ... τινὰ τῶν κατοιχομένων, κἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου παίδων (ἀκούω)... κακῶς, πεντακοσίας καταδικασθεὶς ὤφλε τῷ δημοσίῳ.

12. ᾽Αλκιβιάδην δὲ τὸν στρατηγὸν ἀποδείξω ὑμῖν τὰ μυστήρια ποιοῦντα ἐν οἰκίᾳ μεθ᾽ ἑτέρων, καὶ ἐὰν (ψηφίζομαι) ... ἄδειαν ᾧ ἐγὼ κελεύω, θεράπων ὑμῖν ἑνὸς τῶν ἐνθάδε ἀνδρῶν ἀμύητος ὢν ἐρεῖ τὰ μυστήρια· εἰ δὲ μή, χρῆσθέ μοι ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ, ἐὰν μὴ τἀληθῆ (λέγω) ...

13. ᾽Εὰν γὰρ μὴ (μεταλαμβάνω) ... τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων καὶ (ἀτιμόω pass.) ... ὁ ἐνδείξας ἐμὲ Κηφίσιος οὑτοσί, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν τοῖν θεοῖν εἰσιέναι, ἢ ἀποθανεῖται.

14. ῾Η δὲ στήλη παρ᾽ ᾗ ἕστηκας χιλίας δραχμὰς κελεύει ὀφείλειν, ἐάν τις ἱκετηρίαν (τίθημι) ... ἐν τῷ ᾽Ελευσινίῳ.

15. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ᾽ ἐθελήσετε, οὔτ᾽, ἐὰν (ἐθέλω) ... , ἐπιστήσεσθε – ἄρχειν γὰρ εἰώθατε –, πράγματα δὲ παρασχεῖν αὐτῷ, ἂν καιρὸν (λαμβάνω) ... , πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦθ᾽ ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται.

8 Feltételes mellékmondatok III.

Casus potentialis - a feltétel lehetséges, elképzelhető

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Simonidés és a tyrannos Hierón beszélgetésének alábbi részletét! Ha megfontolnád tanácsaim, Hierón, …

Ἀλλ' ἐγώ σοί φημι, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὧν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν ἧς προστατεύεις παρέχῃς, κηρυχθήσῃ νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἂν εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις· ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν ἀρετήν. περίβλεπτος δὲ ὢν οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἄν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ἰδίᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης, καὶ ἐξείη μὲν ἄν σοι ἔνεκεν ἀσφαλείας, εἴ ποι βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. ἀεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύναι εἴ τίς τι σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρὼν σύμμαχος ἂν εἴη σοι, ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι, φόβον δ' οὐκ ἂν ἔχοις ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μή τι πάθῃς, ἑκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἂν καὶ ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῷο ἄν, εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὀρῴης ἄν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους. θησαυρούς γε μὴν ἔχοις ἂν πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους.

A feltétel és a következmény a beszélő véleménye szerint lehetséges. Előtagban: εἰ feltételes particula után az állítmány optativusban áll. Utótagban: ἄν feltételes particula után az állítmány optativusban áll.

Εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν.	Ha ezt mondanád, tévednél.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Mert ha bebizonyosodnék <tűnnék>, hogy ez is lehetséges, ezekből is sok bevétel származna. 2. Ha valami rosszat terveznél ellenem, úgy tűnik nekem <tűnsz nekem>, hogy magadnak is rosszakarója lennél. 3. Ha úgy gondolnám, hogy az istenek fikarcnyit is gondolkodnak az emberek felől, nem hanyagolnám el őket. 4. Ha szükségünk lenne egy jó barátra, hogyan próbálnánk keresni? 5. Ha te beszélnél, hallgatnálak. 6. Úgy gondolom, athéni férfiak, sokért nem adnátok <sok pénz helyett választanátok>, ha ismertté válna a jövendő.

7. Ha megtudná, hol rejtőzik a pénz, ellopná. 8. Igen igazságtalan lennél, ha szemrehányást tennél nekem. 9. Ha választásom lenne <valaki adna>, a mi városunk szerencséjét választanám. 10. Ha nagyon szeretne <igyekezne> (vele) enni, azt mondanám, hogy a nőknél van. 11. Én a helyedben <ha én volnék te>, mondta Kyros, a lehető leggyorsabban fegyvereket gyártatnék minden perzsának. 12. Hát nem legeltetnétek biztonságban, ha a magaslatok a ti kezetekben <szövetségesek> lennének? 13. Örömest elfogadnám, ha adna. 14. Ha most elvonulnátok, egy istenség akaratának tekinteném <mondanám>. 15. Ha veszve látnám ezeket, úgy gondolnám, megszabadultam a szolgaságtól. 16. Sok mindent tudnék mondani ennek a szavaira, ha lehetőségem volna. 17. Ha ez megtörténne, gondolod, hogy belepusztulna? 18. Ha uralkodni akarnék, mindenki nekem engedelmeskedne és a leghatalmasabb lennék az emberek (között). 19. Ha ezt mondanám, azt hiszem Agésilaost is esztelennek, és magamat is bolondnak nyilvánítanám. 20. Ha részletesen kellene beszélnem, nem lenne elég a rendelkezésre álló idő.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék megfelelő optativusi alakjaival, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ εἰ μὲν (βούλομαι) … φίλος ὡς μέγιστος ἂν (εἰμί) … , εἰ δέ τίς σε (λυπέω) … , ὡς δεσπότης ἂν (ἀναστρέφομαι) … ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα (ὑπηρετέω) … ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν (ἔχω) … δικαίως.

2. Ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι ὦμεν, οὐδὲν ἂν (εἰμί) … θαυμαστὸν εἰ (διακόπτω P.) … ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων· εἰ δέ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται.

3. Ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ (πολιτεύω P.) … οὔτ' οἶκος καλῶς (οἰκέω P.) …

4. Ὥσπερ γε καὶ ἵππος εἰ ἀγαθὸς μὲν (εἰμί) … , φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείναι διὰ τὴν ἀρετήν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι (χράομαι) …

5. Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα ἃ ὁρῶμεν Χαλδαίων· εἰ δὲ ταῦτα (καταλαμβάνω) … καὶ ἐπ' ἄκρου (γίγνομαι) … ἡμέτερον φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν (εἰμί) … πρὸς ἡμᾶς ἀμφοτέροις, τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις.

6. Οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν ἀργύριον (δεῖ) … ἁρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὀρθῶς ἂν (τάττω pl. 1.) …

7. Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθοῦ εἶναι εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἦ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ (ἐπιτρέπω) … τις αὐτῷ, οὐκ ἂν (δύναμαι) … , εἰ (βούλομαι) … , εὖ οἰκεῖν, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτοῦ;

8. ῾Ως δὲ τῆς ῾Ελλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῄει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἕνα (αἱρέω M.) … ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυαρχίας οὔσης δύνασθαι τὸν ἕνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι (δεῖ) … λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἧττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δ᾽ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα.

9. Περὶ ὧν εἰ δεήσειε καθ᾽ ἕκαστον διελθεῖν, οὐκ ἂν πάνυ μικρὸν ἔργον (γίγνομαι) … ᾽Εὰν μὲν οὖν ὑμεῖς κελεύητε, περὶ ἐνίων μνησθείην ἂν αὐτῶν· εἰ δέ τισιν ὑμῶν ἀηδὲς ἀκούειν ἐστίν, ὥσπερ ἐμοὶ λέγειν τι περὶ τούτων, αὐτὰς τὰς μαρτυρίας ὑμῖν παρέξομαι τὰς μαρτυρηθείσας ἐν τῇ προτέρᾳ δίκῃ, ὧν οὐδεμιᾷ ἐπισκήψασθαι ἠξίωσαν οὗτοι.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

Casus irrealis – a feltétel lehetetlen

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Démosthenés megsemmisítő véleményét Philipposról!

Καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴστε, ὅτι ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβεν τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνήσιος διώκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτ' ἄξιον μέμψεως εἶναι καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὢν ταῦτ' ἐποίει, οὐκ ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ἢ ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντ' ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφησαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνος, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι.

A feltétel biztosan nem igaz, tehát a következmény sem. Az előtagban εἰ és praeteritum indicativusa (praet. ipf., ao.), az utótagban ἄν és praeteritum indicativusa áll. Általában a praeteritum imperfectum jelen idejű, az aoristos múlt idejű irrealitást fejez ki.

Εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν.	Ha ezt mondanád, tévednél.
Εἰ τοῦτο εἶπες, ἥμαρτες ἄν.	Ha ezt mondtad volna, tévedtél volna.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Ha nem volnánk emberek, nem lenne a lelkünk halhatatlan. 2. Mindenesetre ha vártatok volna egy kis ideig, magától megtörtént volna ez <nektek>. 3. Az ellenség elmenekült volna, ha a szövetségeseink időben megjöttek volna. 4. Ha nem érkezett volna meg a hadvezér, elesett volna a város. 5. Ha képes volna a sokaság a legnagyobb jótéteményeket véghezvinni, (bizony) rendjén is volna. 6. Nem mondta volna előre, ha nem bízott volna abban, hogy igaza lesz. (ipf.!) 7. Ha valami hitványságot tenne, méltán tűnne gazembernek. 8. Ha személyesen ott lett volna, ez nem történt volna meg. 9. Nem volna rendjén, ha az istenek jobban örülnének a nagy áldozatoknak, mint a kicsiknek. 10. Ha így viselkedtek <tettek> volna, most nem volnának biztonságban. 11. Ha te jelen lettél volna, senki nem mert volna szólni. 12. Ha nem Brasidas lett volna Thrákiában, az athéniak győztek volna. 13. Ha Démosthenés beszélne, hallanám. 14. Ha megérkeztek volna a hírnökök, minden rendben volna.

15. Hihetetlen dolgokat mondasz, mondta Simonidés, mert ha ez így volna, miért <hogyan> vágyakoznának sokan a zsarnokuralomra! 16. Ha ármánykodtál volna a város ellen, áruló volnál. 17. Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna. 18. Ha látták volna előre, nem vesztek volna (oda). 19. Ha tudnám, elmondanám nektek. 20. Ha ez a per a város színe előtt folyna, bizony én benneteket szólítottalak volna föl, hogy legyetek tanúim, (hiszen) ti tudjátok a legjobban, hogy igazat beszélek. 21. Ha nem kerestem volna, soha nem találtam volna rá. 22. Sokért nem adnám <sok miatt szeretném>, ha életben volna az az Anagyrasios! 23. Ha futva nagynehezen el nem menekültünk volna Delphoiba, az életünket kockáztattuk volna <az a veszély fenyegetett volna bennünket, hogy odaveszünk>.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Εἰ μὲν ὑπὲρ ἰδίου τινὸς ἦν ὁ ἀγών, (δέομαι sg. 1.) … ἂν ὑμῶν μετ᾽ εὐνοίας ἀκοῦσαί μου.

2. Ὀσμῶν γε μήν, εἰ μὴ ῥῖνες (προστίθημι P.) … , τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν· τίς δ᾽ ἂν αἴσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων (ἐνεργάζομαι) … ;

3. Ἥ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον· ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν (ἡγέομαι sg.2.) … πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. (ἐπιρρώννυμι P.) … δ᾽ ἄν τις κἀκεῖνο ἰδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους.

4. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. τίς γὰρ ἂν (ἐθέλω) … ἀπειθεῖν ὁρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον· τίς δ᾽ ἂν ἡγούμενος μειονεκτεῖν νεώτερόν τι (ἐπιχειρέω) … ποιεῖν εἰδὼς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα;

5. Εἰ μὲν τοίνυν, ὦ Ἀθηναῖοι, Τίμαρχος οὑτοσὶ (διαμένω) … παρὰ τῷ Μισγόλᾳ καὶ μηκέτι ὡς ἄλλον ἦκε, μετριώτερ᾽ ἂν (διαπράττω pf. P.) … , εἰ δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ μέτριον, καὶ ἔγωγε οὐκ ἂν (ὀκνέω) … αὐτὸν οὐδὲν αἰτιᾶσθαι ἢ ὅπερ ὁ νομοθέτης παρρησιάζεται, ἡταιρηκέναι μόνον.

6. Πῶς ἂν τὸ πρᾶγμα (σιγάω P.) … · εἰ δ᾽ ἄρα ἐγὼ (τολμάω) … τοῦτο ποιεῖν, (ἐπιτρέπω) … ἄν, ὦ Δημόσθενες, καὶ οὐκ (ἐμπίμπλημι) … βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγοράν, ὁρῶν με, ὡς ἔφησθ᾽ ἀρτίως, ὠθοῦντα ἀπὸ τῶν ἱερῶν τὸν πρεσβευτήν;

7. Ὑμῖν γὰρ (ἐκγίγνομαι) … ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρήνην ποιήσασθαι μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ὑμᾶς (ἐάω)… περιμεῖναι τὰς πρεσβείας ἃς ἥκτε ἐκπεπομφότες κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

8. Ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, εἰ (σωφρονέω pl.2.) … , οὐδ' ἂν (ὀνομάζω P.) … τοὔνομα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις, ἀλλ' ὡς ἐναγεῖς (ἐξείργω pl.2.) … ἂν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

9. Οὐδ' ἂν ὑμεῖς (ἐθέλω) … δήπου σῴζειν αὐτούς, εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιεῖν ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς ἐᾶτε καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν ὑμῖν χάριν ἕξουσι τῆς σωτηρίας.

IV. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi részletet Aischinésnek a feslett erkölcsű Timarkhos ellen elmondott beszédéből!

Φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διός, εἰ, ὥσπερ περὶ τοῦ γένους, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου ἐδέησε δοῦναι ψῆφον, εἶτ' ἔνοχός ἐστιν εἴτε μή, ἐκρίνετο δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, εἰσήγετο δ' εἰς ὑμᾶς ὥσπερ νυνί, μὴ ἐξῆν δ' ἔκ του νόμου ἢ ψηφίσματος μήτε ἐμοὶ κατηγορεῖν μήτε τούτῳ ἀπολογεῖσθαι, ὁ δὲ κῆρυξ οὑτοσὶ ὁ νυνὶ παρεστηκὼς ἐμοὶ ἐπηρώτα ὑμᾶς τὸ ἐκ τοῦ νόμου κήρυγμα· «τῶν ψήφων ἡ τετρυπημένη, ὅτῳ δοκεῖ πεπορνεῦσθαι Τίμαρχος, ἡ δὲ πλήρης, ὅτῳ μή,» τί ἂν ἐψηφίσασθε· ἀκριβῶς οἶδ' ὅτι κατέγνωτ' ἂν αὐτοῦ. Εἰ δή τίς με ἔροιτο ὑμῶν· «σὺ δὲ τί οἶσθα εἰ ἡμεῖς ἂν τούτου κατεψηφισάμεθα·» εἴποιμ' ἄν· «διότι πεπαρρησίασθέ μοι καὶ διείλεχθε.»

10 Feltételes mellékmondatok V.

Casus iterativus – ismétlődő feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón dicsérő szavait Agésilaosról, aki, szokásához híven, minden alkalommal kiváló vezetőnek bizonyult!

῞Ος καὶ πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δ' εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῴζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦντες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν αἰεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε ὅταν οἱ ῞Ελληνες σωφρονῶσιν. εἴ γε μὴν αὖ καλὸν ῞Ελληνα ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις οἶδεν ἄλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν, ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς ῞Ελληνας πολέμῳ.

1. Utótagban praesens, előtagban ἐάν / ἄν és coniunctivus. (Cf.: a casus eventualis 'általános' értelmű praesens használata.)
2. Utótagban praeteritum (ipf.), előtagban εἰ és optativus. Az ao. + ἄν particula az utótagban a múltban lezajlott, meghatározatlan ismétlődést jelöli. A görögről magyarra történő fordítás során elsősorban e múltbéli iterativitás okozhat nehézséget, amely formailag megfelel a gyakorlatban nem létező múltra vonatkozó potentialitásnak („ha úgy hozta a sors . . . ").

Az előtagokban az imperfecta actio általában a cselekvés egyidejűségét, az aoristos az előidejűségét jelöli.

Ἐὰν τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτάνεις.	Valahányszor ezt mondod, tévedsz.
Εἰ τοῦτο λέγοις, ἡμάρτανες.	Valányszor ezt mondtad, tévedtél.
Εἰ τοῦτο λέγοις, ἥμαρτες (ἄν).	Valányszor ezt mondtad, (előfordult, hogy) tévedtél.

Cf.: az időhatározói mellékmondatok gyakorító értelmű alfaját, ahol az ἄν összeolvad az időhatározói kötőszóval (jelenre, illetve a jövőre vonatkozó iteratív értelem), vagy az időhatározói kötőszó mellett puszta optativus iterativus áll (múltra vonatkozó iteratív értelem). A múlt idejű iterativitás kifejezésében láthatóan igen közel áll egymáshoz a sokkal gyakoribb ὁπότε időhatározói kötőszó és a feltételes szerkesztés jellegzetes bevezető particulái: εἰ δέ ποτε:

Μαινόμεθα πάντες, ἐὰν ὀργιζώμεθα.	Μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα.
Ἀγησίλαος, εἰ εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἤδει.	Ἀγησίλαος, ὁπότε εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἤδει.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Kyros gyakran, amikor tábort bontott és észrevette, hogy kicsiny gyermekeket hagytak hátra, róluk is gondoskodott. 2. Agésilaos nem röstellt hadvezér helyett következőként szolgálni <kivonulni>, amikor (csak) hazájának lehetett hasznára <hazáját készült szolgálni>. 3. Kyros amikor vonult, és egyértelmű volt, hogy sokan fogják látni, magához hívta a barátait, és komolyan elbeszélgetett velük, hogy kinyilvánítsa, kiket tisztel. 4. A tanárok megdicsérik tanítványaikat, amikor csak látják, hogy szorgalmasan tanulnak. 5. A sereg, amikor csak olyasmire bukkant, amit megkíméltek, mindent felperzselt, amiről látta, hogy éghető. 6. Agésilaos amikor csak látta, hogy az ifjak szorgalmasan gyakorlatoznak, (előfordult, hogy) megdicsérte őket. 7. Amikor csak elolvasom leveledet, szemeim könnybe borulnak <megtelnek könnyekkel>. 8. A lábakon az segített <a lábak segítsége> (az volt), ha az ember mozgatta őket, soha nem maradt nyugton, és éjszakára lehúzta lábbelijét. 9. Csakugyan, valahányszor előfordult, hogy a sereg gyötrődött, Agésilaos önként küszködött a többiek mellett, mert úgy tartotta, hogy minden ilyen (tett) bátorításként hat <van> a katonákra. 10. Agésilaos valahányszor látta, hogy katonái vitézül harcolnak, alkalmasint megdicsérte vitézségüket, ha viszont jogtalanságot követtek el, megfeddte őket. 11. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadasparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 12. Ha valaki, (bár) semmi értelmes mondandója nem volt, ellentmondott neki valamivel kapcsolatban, jobbára visszavezette az egész beszélgetést az alaptémára. 13. A vacsorákra is, ahová csak ment, és ahol ivott, magával vitte őt, (tivornyázni) is vele tivornyázott mindig (Neaira), és amikor csak megkívánta, együtt is hált <volt> vele mindenütt, mindenki szeme láttára. 14. Ha valaki csak ellentmondott, rögtön halál fia volt egy alkalmas pillanatban <módon>. 15. Rajta állt, hogy jó anyagi helyzetét kihasználva <meggazdagodva>, amikor csak akarja, megadja nekünk a pénzt. 16. Valahányszor valami rossz fát tett a tűzre, <tett> lakolt (érte), és megbűnhődött. 17. Amikor valakinek elkonfiskálták a vagyonát, odajárulhatott <szabad volt annak> (az), aki azt állította, hogy hitelezője ennek az embernek. 18. Valahányszor akart valamit, az összes hellént és barbárt rávette, (hogy) bátran kössenek vele megállapodást.

III. Egészítse ki a mondatokat a megadott igék megfelelő alakjával!

1. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ (δοκέω)... τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον (παίω) ... ἄν.

2. Ἐθαύμαζε δ' εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον (πράττομαι) ... καὶ μὴ (νομίζω) ... τὸ μέγιστον κέρδος ἕξειν φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος, ἀλλὰ (φοβέομαι) ... μὴ ὁ γενόμενος καλὸς κἀγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν μεγίστην χάριν ἔξοι.

3. Ἀπατεῶνα δ' ἐκάλει οὐ μικρὸν μὲν οὐδ' εἴ τις ἀργύριον ἢ σκεῦος παρά του πειθοῖ λαβὼν (ἀποστερέω) ... , πολὺ δὲ μέγιστον ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὢν (ἐξαπατάω pf.) ... πείθων ὡς ἱκανὸς εἴη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι.

4. Οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μή τις (ἐπίσταμαι) ... ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν.

5. Πότερα δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὁπόσους ἐξειργάσατο χώρους ὁ πατὴρ πάντας ἐκέκτητο ἢ καὶ (ἀποδίδομαι) ... , εἰ πολὺ ἀργύριον (εὑρίσκω) ... Καὶ ἀπεδίδοτο νὴ Δί', ἔφη ὁ

᾽Ισχόμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι εὐθὺς ἀντεωνεῖτο, ἀργὸν δέ, διὰ τὴν φιλεργίαν.

6. ᾽Αλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς (ὑπηρετέω) ... , οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον (ἐάω) ... τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν δὴ κράτιστοι ὑπηρέται παντὸς ἔργου Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα (ὁράω) ... δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε (ἀφαιρέω) ... , ἀλλ᾽ ἀεὶ πλείω (προσδίδωμι)...

7. ῾Οπότε μὲν (καταμένω) ... τὸ στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν (λαμβάνω) ... τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι.

8. ᾽Ανταναπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει, καὶ εἴ ποι (ἐξελαύνω) ... , ἐφ᾽ ἵππου χρυσοχαλίνου (περιάγω) ... , ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι.

9. Εἰ δέ ποτε θυσίαν (ποιέομαι) ... καὶ ἑορτὴν (ἄγω) ... , καὶ ἐν ταύτῃ ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν ἄνθρωποι πάντων τούτων ἀγῶνας (ποιέω) ... καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς (δίδωμι) ... , καὶ (εἰμί) ... πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

10. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς (ἐθέλω) ... ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὁ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν κόρον ἐμπίμπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ (φυλάττομαι) ...

11 Megengedő mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékezéseinek alábbi részletét! Sókratés egyik fiatal barátját ugratja, aki egy szofistától kitanulta a hadvezetés tudományát.

Ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἦκε, προσέπαιζεν αὐτῷ λέγων· Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι, οὕτω καὶ ὅδε στρατηγεῖν μαθὼν γεραρώτερος φαίνεσθαι· καὶ γάρ, ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθών, καὶ ἐὰν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστής ἐστι, καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, κἂν μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός ἐστιν, οὕτω καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὤν, κἂν μηδεὶς αὐτὸν ἕληται. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὔτε στρατηγὸς οὔτε ἰατρός ἐστιν, οὐδ' ἐὰν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱρεθῇ. ἀτάρ, ἔφη, ἵνα καί, ἐὰν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχῇ ἢ λοχαγῇ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὦμεν, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ' οὐδὲν ἐδίδαξεν.

A megengedő mellékmondat főmondatával egy feltételes periódust alkot. Az ilyen összetett mondat azt fejezi ki, hogy ha az előtag (megengedő mellékmondat) feltétele meg is valósul, a főmondat cselekménye – éppen ellenkezőleg – nem következik be.

Kötőszók: εἰ καί, ἐὰν καί 'ámbár; noha; habár; ha ... is; jóllehet'; καὶ εἰ (κεἰ), καὶ ἐάν (κἄν) 'még ha ... is; akkor is, ha;' εἰ καὶ μή, ἐὰν καὶ μή '(még) ha nem ... is'; οὐδ' εἰ 'akkor sem, ha'.

A megengedő mellékmondatok idő és mód tekintetében követik a feltételes mellékmondatok egyes casusait.

Εἰ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα.	Jóllehet a testeddel akarsz hatalmas lenni, a testet hozzá kell szoktatni, hogy engedelmeskedjen az értelemnek.
Οὕτως ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, ὥστ', εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον.	Akkor már olyan hajlott korban volt, hogy ha akkor nem is, nem sokkal később meghalt volna.
Ἔνιοι λέγουσι οὐδ' εἰ μεμνῇό τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ.	Néhányan azt mondják, még ha emlékeznél és akarnád is, akkor sem tudnád megadni mindazt, amit ígérsz.

A megengedő értelem gyakori kifejezési módja a καίπερ partikulákkal nyomatékosított participiális szerkezet.

Ὁ δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων ἐκέλευσε προπέμψαι τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς.	Ő pedig, bár sok sebből vérzett, megparancsolta, hogy küldjék előre a mellette lévő lovasokat.
Ἀπέπλει οἴκαδε καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος.	Bár a tél közepén jártunk, hazahajózott.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Először is tehát, tűnjék bár nagyon rossznak <akkor sem, ha>, nem (szabad) csüggedni a jelenlegi helyzet miatt. 2. Jól tudom, hogy most is, (bár) hallgatok, gyorsabban rávehetném itt ezt a fiúcskát és e lánykát, hogy megcsókoljon, mint te, Sókratés, még ha rengeteg bölcs dolgot mondanál is. 3. Az apák fiaikat, még ha (azok) megfontoltak is, távol tartják <elzárják> a hitvány emberektől. 4. Akik tőrbe esnek, megriadnak, még (akkor) is, ha sokkal többen vannak. 5. A hellének, ha volt is (olyan), aki kevésbé lelkesedett a fölvonulásért, értesülve Kyros kiválóságáról nagyobb örömmel és elszántabban vonultak vele. 6. Még ha el is jönnének, hogyan tudnának maradni, ha nincs élelmük? 7. Bár azt gondolod, hogy valami van a rovásomon <jogtalanságot követek el>, én nem ütöttem meg senkit és nem is lőttem. 8. Sőt, még ha esdekelve könyörögnek is hozzátok, (akkor) sem lenne jogos megszánnotok őket. 9. Azt azonban jól vésd az eszedbe, mondta Kyros, hogy ha az összes perzsa eljönne, akkor sem lennénk túlerőben <tennénk túl számban az ellenségen>. 10. Nos hát, mi (lenne), még ha történetesen a testvérei, vagy a fiai is volnátok? Fölmenthetnétek? 11. Még ha meg is történt, nem tudok róla. 12. Akkora tömeg embert tud (ellenetek) vezetni, amekkorát akkor sem tudnátok megölni, ha erre lehőségetek lenne. 13. Jóllehet nincs erre félelmetes (képességem), (rávisz) a kényszer, hogy apámon és magamon úgy segítsek, ahogyan csak tőlem telik. 14. Ha más nem is volna a rovásán, csupán ezek miatt jogos lenne az elutasítása. 15. Mások, még ha valakit törvény szerint el is ítélnek, (soha) nem végzik ki ünnep alatt. 16. Ha a csataló minden más tekintetben kiváló is lenne, de a lába gyenge lenne, vajmi keveset érne <semmi haszna nem lenne>. 17. Akkor sem tekintenél <tűnnék neked> már barátodnak, Kyros, ha azzá lennék. 18. Ha nagyon kiválóak lennétek, az éhséggel akkor sem tudnátok megküzdeni. 19. Ha az ökörnek emberi értelme lenne, akkor sem tudná megtenni, amit akar. 20. Még ha valaki szükséget is szenved, a törvény elég hozományt biztosít.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék mondatba illő alakjaival az alábbi mondatokat!

1. Ἀλλ' εἰ καὶ ἑρμηνεύειν τοιαῦτα (μελετάω sg. 2.) ... , τοῦτό μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ὦ Ἰσχόμαχε, δήλωσον.

2. Ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν ἐκείνους φαῦλα πράττοντας ὁρῶν (ἐπαινέω) ... , δικαίως ἂν ἐπιτιμῷτο.

3. Καὶ ἐξὸν αὐτῷ τὴν οὐσίαν ἀφανῆ καταστήσαντι μηδὲν ὑμᾶς ὠφελεῖν, εἵλετο μᾶλλον συνειδέναι ὑμᾶς, ἵν', εἰ καὶ (βούλομαι) ... κακὸς εἶναι, μὴ ἐξείη αὐτῷ, ἀλλ' εἰσφέροι τε τὰς εἰσφορὰς καὶ λητουργοίη.

4. Ἡγοῦντο, οὐδ' εἰ δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς (ἐξαπατάω) ... , οὐδέποτ' ἂν τούς γ' Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι, ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἃ οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς.

5. ΟΡΚΟΣ ΗΛΙΑΣΤΩΝ. Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι οὐδ' ὀλιγαρχίαν· οὐδ' ἐάν τις (καταλύω) ... τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ (λέγω) ... ἢ (ἐπιψηφίζω) ... παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι.

6. Ὁρᾷς γὰρ ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐὰν μέν τις προσφέρῃ πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει, ἐὰν δέ τις προσφέρῃ λιμὸν

ἐμποιήσας, κἂν φαυλότερα (εἰμί) ... , πάνυ ἡδέα φαίνεται.

7. Ἐννόει δ' ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι, κἂν πολλαὶ (εἰμί) ... , σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν τέκνων, οὐκέτι φεύγει οὐδ' ἢν μία τύχῃ οὖσα, ἀλλ' ἴεται ἐπὶ τὸν λαμβάνειν πειρώμενον.

8. Σῶφρον δὲ καὶ τὸ ἐκεῖσε ὁρμᾶν ὅπου ἂν ἀσθενῆ τὰ τῶν πολεμίων ᾖ, κἂν πρόσω ὄντα (τυγχάνω) ... τὸ γὰρ σφόδρα πονῆσαι ἀκινδυνότερον ἢ πρὸς τοὺς κρείττους ἀγωνίζεσθαι. ἢν δέ πῃ εἰς μέσον φιλίων τειχέων εἰσίωσιν οἱ πολέμιοι, κἂν πολὺ κρείττους ὄντες, καλὸν μὲν ἐντεῦθεν ἐπιχειρεῖν ὁποτέρωθι ἂν λελήθῃς παρών, καλὸν δὲ καὶ ἅμα ἀμφοτέρωθεν.

9. Τοὺς μὲν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδείους καὶ συμφόρους φιλοῦσι, κἂν πονηροὶ (εἰμί) ... , τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον· οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακῷ.

10. Ἀλλ', ὦ Κλεώνυμε, ἴσθι μὲν ὅτι ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδ' ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλὰ κἄν τι (βούλομαι sg.1.) ... διαπράξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς δέομαι· ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις, νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν ἕξειν ταῦτά σοι πραχθῆναι.

12 Hasonlító mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi szöveget! Góbryas, asszír főember Kyros pártjára áll, mert, ahogy panaszolja, az ifjú asszír uralkodó megölte egyetlen fiát:

῞Ηκω πρὸς σὲ καὶ ἱκέτης προσπίπτω καὶ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαι ἐμοὶ γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατόν σε ποιοῦμαι· ἄπαις δ' εἰμὶ ἀρρένων παίδων. ὃς γὰρ ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς κἀγαθός, ὦ δέσποτα, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς [ἀπέκτεινε] οὗτος καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί, ἐγὼ μὲν ἀπεπεμφάμην μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην· ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς εἰς θήραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείττων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι, ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα, φανείσης δ' ἄρκτου διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν, ὡς μήποτε ὄφελεν, ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλών, οὐδὲν δέον, καταβάλλει τὴν ἄρκτον. . . .

ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν. κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην καὶ ἔθαψα.

A hasonlító mellékmondat a főmondat valamelyik mondatrészét (gyakran a módhatározót, hasonlító határozót, minőségjelzőt) a könnyebb mégértés elősegítésére hasonlat formájában fejti ki.

A főmondatban kitett, vagy odaérthető névmási határozószók οὕτω(ς), ὡς, ὧδε 'úgy, oly módon, (a)mint' után kötőszóként állnak:

1. ὡς, ὥσπερ, ὅπως '(a)hogy; (a)mint; mintha; miként', amelyek után az ige módja vagy indicativus (reális kijelentés) vagy ἄν particulával bevezetett optativus potentiális, vagy általános értelmű éventuális feltételes előtag gyanánt ἄν és coniunctivus. Ide tartozik az a különösen gyakori szerkesztés, amelyben a ὡς particula mellett felsőfokú melléknév vagy határozószó áll.

2. ὥσπερ ἂν εἰ (← ὥσπερ ἂν πράττοι τις, εἴ τις) – mintha; mintha csak – feltételes értelmű kötőszó-particula együttes, amely egy elliptikusan szerkesztett feltételes periódust vezet be, vagy optativusszal (potentialitás), vagy indicativusszal (ipf.– jelen idejű, ao.– múlt idejű irrealitás) áll.

A hasonlító mellékmondatok körébe tartoznak a οὕτως – ὡς típusú τοιοῦτος – οἷος (mint amilyen) és τοσοῦτος – ὅσος (mint ahány) és egymásra vonatkozó névmások függő esetei által 'keretezett' összetett mondatok is.

Οὕτως ἐπισταμενῶς εἶπε ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλλος δύναιτο.	Olyan frappánsan megmondta, ahogy senki más nem tudná.
Ἀγησίλαος ἦγε τὸ στράτευμα ἡσύχως ὥσπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προβαίνοι.	Agésilaos óvatosan vezette seregét, mintha csak egy igen szemérmes szűzlány haladna előre.
Ὁπότε γε μὴν οἱ ἵπποι εἰσὶν οἵους δεῖ ὡς ἂν αὐτοὶ οἱ ἱππεῖς ἄριστοι γίγνοιντο, τοῦτο διηγήσομαι.	Azt fogom elmondani, hogy amikor a lovak csakugyan olyanok, amilyennek lenniük kell, hogyan válhatnak a lovasok maguk is a legjobbakká.
Φέρε δὴ καὶ περὶ Θηραμένους ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων διδάξω.	Nosza, amennyire tőlem telik, igen röviden Théramenés felől is fölvilágosítalak benneteket.
Ὅμοιον γὰρ ὥσπερ ἂν εἰ φαίη εἰδέναι, καὶ μὴ παραγενόμενος, ὅσα ὑμεῖς πάντες πράττετε.	Hiszen hasonló ez ahhoz, mintha azt mondaná, hogy tudja, mi mindent csináltok ti mindannyian, jóllehet ő nincs jelen.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Ha az ezüstbányákról csakugyan (úgy) gondoskodnának, ahogy kell, úgy gondolom, a többi bevétel nélkül is bőséges jövedelem <pénz> származna belőlük. 2. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Pheidiast, Athéna szobrának készítőjét terakotta-készítőnek merné nevezni. 3. Az ilyenekkel majdnem ugyanaz történik, mint azzal, aki hitvány lovas <lovagolni tudó> létére paripára tenne szert. 4. Jobb, ha abban <úgy> a csatarendben vonulnak, mint (amiben) a legjobban harcolnának, ha szükség lenne rá. 5. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Zeuxisról és Parrhasiosról azt mondaná, hogy művészetük egyenlő a piktorokéval <táblafestők>. 6. A jelenlévő chaldeusok, amikor közeledtek az örmények, ahogy szokták, csatakiáltásban (törtek ki), és rájuk rohantak. Az örmények viszont szokásukhoz híven <ahogy szokták> nem várták be őket. 7. Szinte ugyanúgy tesznek, mintha valaki a legerősebb atlétának kiáltaná ki magát <tettetné> ott lépve küzdőtérre, ahol senki más nem méltatná (válaszra). 8. Hogy lehetne tehát vétkes a vádban(?), aki ahelyett, hogy tagadta (volna) az isteneket, ahogy (tudniillik) a vádiratban szerepelt, nyilvánvalóan a többi embernél sokkal jobban tisztelte az isteneket. 9. Mindenesetre úgy élsz, ahogy egy szolga sem bírná, (aki) urának van alávetve. 10. Amennyire tőlem telik mégis megpróbálom tömören elmagyarázni <nektek> (a történetet).

11. Leókratés hosszú éveken át bitorolta <bírta és örökölte> Archiadés vagyonát örökség (gyanánt), mintha adoptált fia (lenne). 12. Bármi tűnjék <ami csak> föl váratlanul, a csökönyös lovat, ahogy az embert, a váratlan látnivalók, zajok, események megzavarják. 13. Védőbeszédemet, amennyire tőlem telik, a legrövidebben fogom megtartani. 14. Ahogy az illő volt, gyászruhát <fekete> öltve érkezett a férje miatt, akit ilyen csapás sújtott. 15. (Olyan) jóindulattal vagyok irántatok, amilyennel, azt kívánnám, ti legyetek irántam <jóindulat tekintetében úgy ..., mint>. 16. Szinte ugyanazt teszik, mintha valakiről kiderülne <mutatkoznék>, hogy az ő kezében vannak az istenek (kincsei), (bár éppen) mást vádol templomrablással. 17. Ugyanazt teszik, mintha a spártaiak nekilátnának megbüntetni a hivatásos hadfiakat <a hadi dolgokat gyakorlókat>. 18. Majdnem ugyanazt teszik, mintha a thessálok elhatároznák, hogy felelősségre vonják a „huszárokat" <a lovaglást gyakorlókat>. 19. Hasonlóan tesznek, mintha Phrynóndas valakinek a szemére vetné a gonoszságát. 20. Hasonlóan tesznek, mintha Philourgos, aki ellopta a Gorgóneiont, azt mondaná, hogy a többiek a templomrablók.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Μειδίας, θυγατρὸς ἀνὴρ αὐτῆς ὤν, ἀναπτερωθεὶς ὑπό τινων ὡς αἰσχρὸν εἴη γυναῖκα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἰδιώτην εἶναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὥσπερ ἐν τυραννίδι προσῆκεν, ἐκείνῳ δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης ὥσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰσελθὼν ἀποπνῖξαι αὐτὴν λέγεται.

2. Δοκεῖς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὔρυθμον οὐ καθ' ἑαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον, ὥσπερ ἂν εἰ φαίης ἀσπίδα, ᾧ ἂν ἁρμόττῃ, τούτῳ εὔρυθμον εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τἆλλα ὡσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῷ λόγῳ.

3. Νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων· ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμεν' αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίοι «εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν.»

4. Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μέν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα ἀσινέστατα· ἢν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, διαπολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα.

5. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἡσπάζετό τε αὐτὸν ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο.

6. Ὁ δὲ Λυκοῦργος, κατασκευάσαι βουλόμενος ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοντες ἀπολαύοιέν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθόν, ἐποίησε παίδων ἕκαστον ὁμοίως τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων, ὧν αὐτὸς ἄρχει ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. ἢν δέ τις παῖς ποτε πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου κατείπῃ πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ υἱεῖ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοις μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν.

7. Εἰς φωρῶν δὲ λιμένα ὁρμίζονται, ὅς ἐστιν ἔξω τῶν σημείων τοῦ ὑμετέρου ἐμπορίου, καὶ ἔστιν ὅμοιον εἰς φωρῶν λιμένα ὁρμίσασθαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰς Αἴγιναν ἢ εἰς Μέγαρα ὁρμίσαιτο.

8. Νῦν δ' εἷς μὲν οὐδεὶς ὅλον τὸ πρᾶγμ' ἀνεδέξατο, οὐδὲ μεμαρτύρηκεν ἁπλῶς, ὡς ἄν τις ταληθῆ μαρτυρήσειεν, μέρος δ' ἕκαστος, ὡς δὴ σοφὸς καὶ διὰ τοῦτ' οὐ δώσων δίκην, ὁ μὲν γραμματεῖον ἔχειν ἐφ' ᾧ γεγράφθαι «διαθήκη Πασίωνος», ὁ δὲ ...

9. Ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα καὶ κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο.

10. Ἐγὼ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον. ταῦτα γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν, καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· ὁ δὲ καρτερίᾳ μὲν πρωτεύων ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῇ δὲ ὅπου ἀνδρείας ἀγών, γνώμῃ δὲ ὅπου βουλῆς ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν νομίζεσθαι.

13 Okhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón lovaglásról szóló írásának bevezető sorait!

Ἐπειδὴ διὰ τὸ συμβῆναι ἡμῖν πολὺν χρόνον ἱππεύειν οἰόμεθα ἔμπειροι ἱππικῆς γεγενῆσθαι, βουλόμεθα καὶ τοῖς νεωτέροις τῶν φίλων δηλῶσαι ᾗ ἂν νομίζομεν αὐτοὺς ὀρθότατα ἵπποις προσφέρεσθαι. συνέγραφε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ ἱππικῆς, ὃς καὶ τὸν κατὰ τὸ Ἐλευσίνιον Ἀθήνησιν ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε καὶ ἐν τῷ βάθρῳ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐξετύπωσεν· ἡμεῖς γε μέντοι ὅσοις συνετύχομεν ταὐτὰ γνόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἐξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ᾧδιον παραδώσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότερα εἶναι ὅτι κἀκεῖνος κατὰ ταὐτὰ ἡμῖν ἔγνω ἱππικὸς ὤν· καὶ ὅσα δὴ παρέλιπεν ἡμεῖς πειρασόμεθα δηλῶσαι.

Az alárendelt mellékmondaton kívül az ok kifejezésének egyéb, gyakori módjai:

a, genitivus absolutusszal, participium coniunctummal, a szerkezetek particulákkal bővülhetnek. A ἅτε (οἷον, οἷα δή) particula általában az ok valós, tényleges voltát emeli ki, míg a ὡς, ὥσπερ ürügyként használt képzelt okot jelölnek:

Προσδεόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν ἐξέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν.	Minthogy az athéniaknak szükségük volt még pénzre az ostromhoz, kiküldtek tizenkét pénzbehajtó hajót a szövetségesekhez, hadvezérként pedig Lysiklést ötödmagával.
Ὁ δὲ Κῦρος ἅτε παῖς ὢν ἥδετο τῇ στολῇ.	Kyros pedig, minthogy gyerek volt, örült a ruhának.

b, praepositiókkal: κατά, διά (+ acc.), ἕνεκα (+ gen.), ἐπί (+ dat.)

Οἱ ξύμμαχοι κατὰ τὴν παλαιὰν ξυμμαχίαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς.	A szövetségesek ősi szövetségük okán meggyőzik az athéniakat, hogy küldjenek nekik hajókat.

gyakorta főnevesült acc.cum inf. szerkezettel:

Πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι.	Sokat ígérsz most, mert ilyen helyzetben vagy.

Az okhatározói mellékmondatok idő és mód tekintetében úgy tekintendők, mint független kijelentő főmondatok, tehát indicativus áll a mellékmondatban. Abban az esetben, ha az író azt sugallja, hogy az ok mások értelmezése szerint ok, akkor ez szinte már függő beszédnek értelmezhető, és főmondati praeteritum után optativus obliquus állhat.

Ennek megfelelően Thukydidés alábbi állítása elsősorban az athéniak véleményét tolmácsolja:

(Οἱ ᾽Αθηναῖοι) τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι.	Az athéniak haragudtak Periklésre és szüntelen gyalázták, mert hadvezér létére nem vezette őket hadba az ellenség ellen.

Még hangsúlyosabban állhatna még - akárcsak a függő beszédben – praesens ind.: (Οἱ ᾽Αθηναῖοι) τὸν Περικλέα ... ἐκάκιζον ὅτι ... οὐκ ἐπεξάγει. Ha ezzel Thukydidés egyetértett volna, talán így fogalmazott volna: (Οἱ ᾽Αθηναῖοι) τὸν Περικλέα ... ἐκάκιζον ὅτι ... οὐκ ἐπεξῆγε.

Kötőszavak: 1. ἐπεί, ἐπειδή, ὡς, ritkábban ὅτε, ὁπότε, amelyek időhatározói kötőszavak is egyben, ennek megfelelően a hangsúly a főmondatban álló tényen van:

᾽Αγησίλαος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἐστρατοπεδεύσατο.	Agésilaos, minthogy elérkezett az ideje, letáborozott.
᾽Επειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες.	(Minekutána) mivel nem tudták, mit tegyenek, a vezérek összehívták a sereget.

2. ὅτι, διότι ha a hangsúly az okon, magyarázaton van (legtöbbször a főmondat után következik):

Οἱ δὲ Μιλήσιοι ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο Κῦρον.	A milétosiak tartottak Kyrostól, mert nem akarta elárulni a száműzötteket.

3. Érzelmet jelentő igék és kifejezések után, így pl.: θαυμάζω, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, ἀγαπάω, ἀγανακτέω; δεινόν /αἰσχρόν /ἀγαπητόν ἐστιν, stb. előfordul, hogy ὅτι helyett εἰ áll, amely esetben a körülményt, aminek alapján az adott érzelem létrejön (létrejöhet), feltételezett (reális), elképzelt okként fogjuk fel:

Μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστὶν ἃ καὶ σὺ γιγνώσκεις.	Ne csodálkozz, ha (mert) mondandómban sok minden van, amit te is ismersz.
Πάντες δ᾽ ἠγανάκτουν, εἰ δειλὸν εἶναί τινα δοκεῖ αὐτῷ.	Mindenki méltatlankodott, hogy (mert / ha) úgy gondolja, hogy valamelyikük gyáva.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Mivel pedig Lysandros nem szállt vele szembe mert sokkal kevesebb hajója volt, elhajózott Samos felé. 2. Kleónt nevezték ki hadvezérnek, mivel a korábban kinevezettek nem voltak képesek elfoglalni a szigetet. 3. Mivel már dél felé járt az idő, kihajóztak a kikötőből. 4. Megvádolták Miltiadést, mert (ahogy állították) megvesztegették. 5. A

szövetségesek fellázadtak <elszakadtak>, mert nem akarták fizetni az adót. 6. Életem, pénzem és minden más vagyonom kockán forog, mert követtem <engedelmeskedtem> városunk törvényeit. 7. Elhajították a fegyvereket, mert már nem tudtak ellenállni az ellenségnek. 8. Mivel – mondta –, Sókratés, tudatlan vagy, a következő könnyebben megtanulható dolgot parancsoljuk meg neked: egyáltalán ne beszélgess a fiatalokkal. 9. Ti is a cinkosai vagytok <jogtalanságot követtek el>, mert a ti polgárotok. 10. A hellének, mivel úgy tűnt, hogy elegendő hajó áll (rendelkezésükre), behajóztak, (majd) kedvező széllel egy nap és egy éjszaka hajóztak. 11. Ami engem illet, meggyőződésem, hogy (azért) haragudott meg, mert nem választják meg hadvezérnek. 12. Megharagudtak Themistoklésra, mert rávette őket, hogy hagyják el a várost. 13. Quae cum ita sint <minthogy így áll a dolog>… 14. A szigetet leigázták, mert elszakadt az athéniaktól. 15. Hibáztatták a hadvezért, mert nem parancsolta meg, hogy büntessék meg a fellázadt törzseket. 16. Kisstílű az, aki méltatlankodik <méltatlankodó>, mert <ha> másoknak jobban megy, mint neki. 17. A milétosiak fellázadtak, mert elnyomták őket a perzsák. 18. A milétosiak (azzal az ürüggyel) lázadtak föl, hogy elnyomják őket a perzsák. 19. Sok egyéb mellett (különösen azért) jogos <sok más miatt is, és ...>, hogy leszavazzátok őt, mert hőstetteitekkel példálózik saját hitványságával kapcsolatban <vitézségeiteket használja példaként>. 20. Kinevezték hadvezérnek, mert a megelőző háborúban megmentette a sereget. 21. A milétosiak kivándoroltak, mert tudták, hogy a médek nem fogják kímélni őket. 22. Dögvész támadt a hellének seregében, mert az istenek haragudtak rájuk. 23. Mivel régóta nem válaszoltak, kivártam. 24. Homéros dicsőítette Agamemnónt, mert jó király.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατά τε παλαιὰν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς.

2. Νὴ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί· ὅτι εἴ τις, οὓς ἐξ ἴσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τί ποτε, φησίν, ὑπ᾽ αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ ἡ πόλις.

3. Ἄχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνῳ ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὁρῶ, ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τὴν μεγίστην χάριν οἶδα ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν.

4. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἅτε καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

5. Οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.

6. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ᾽ Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν.

7. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διονύσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στρατηγὸς ὢν μήτε ῥήτωρ μήτ᾽ ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων.

8. Τὰ δὲ γένη τῶν κυνῶν διττά, αἱ μὲν καστόριαι, αἱ δὲ ἀλωπεκίδες. ἔχουσι δ᾽ αἱ μὲν καστόριαι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην ὅτι Κάστωρ ἡσθεὶς τῷ ἔργῳ μάλιστα αὐτὰς διεφύ-

λαξεν· αἱ δ' ἀλωπεκίδες διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἀλωπέκων ἐγένοντο· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις.

9. Διὰ τοῦτ' οὖν ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν – καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς, διότι δεῖται ἡ πόλις μετοίκων διά τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν καὶ διὰ τὸ ναυτικόν· διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκοις εἰκότως τὴν ἰσηγορίαν ἐποιήσαμεν.

10. Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι διὰ τοῦθ' ὑμᾶς δικαίως ἂν αὐτῷ ὀργίζεσθαι, ὅτι τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐάν τις ἀδοκίμαστος ἱππεύῃ, ἄτιμον εἶναι, ἐτόλμησεν ἀδοκίμαστος ἱππεύειν.

11. Καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι.

12. Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους οὐδὲ σὲ λέληθεν. Καλλίστην γὰρ μάχην νικήσαντες καὶ δόξαν ἐξ αὐτῆς μεγίστην λαβόντες, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταῖς εὐτυχίαις οὐδὲν βέλτιον πράττουσιν τῶν ἡττηθέντων καὶ δυστυχησάντων.

14 Célhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak a házasságtörő Eratosthenés megyilkolása ügyében írt védőbeszédéből azt a részletet, amelyben a megcsalt férj felesége csalfaságát ecseteli!

Καὶ οὕτως ἤδη συνειθισμένον ἦν, ὥστε πολλάκις ἡ γυνὴ ἀπῄει κάτω καθευδήσουσα ὡς τὸ παιδίον, ἵνα τὸν τιτθὸν αὐτῷ διδῷ καὶ μὴ βοᾷ. καὶ ταῦτα πολὺν χρόνον οὕτως ἐγίγνετο, καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ὑπώπτευσα, ἀλλ' οὕτως ἠλιθίως διεκείμην, ὥστε ᾠόμην τὴν ἐμαυτοῦ γυναῖκα πασῶν σωφρονεστάτην εἶναι τῶν ἐν τῇ πόλει. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὦ ἄνδρες, ἦκον μὲν ἀπροσδοκήτως ἐξ ἀγροῦ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον τὸ παιδίον ἐβόα καὶ ἐδυσκόλαινεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης ἐπίτηδες λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἔνδον ἦν· ὕστερον γὰρ ἅπαντα ἐπυθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δοῦναι τῷ παιδίῳ τὸν τιτθόν, ἵνα παύσηται κλᾶον. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἂν ἀσμένη με ἑωρακυῖα ἥκοντα διὰ χρόνου· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὠργιζόμην καὶ ἐκέλευον αὐτίκα ἀπιέναι, «ἵνα σύ γε» ἔφη «πειρᾷς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην· καὶ πρότερον δὲ μεθύων εἴλκες αὐτήν».

A cél kifejezésének egyéb gyakori módjai: a, a futurum participiumával, ὡς particula a participium mellett a cél esetlegességét, feltételességét hangsúlyozza.

Ἦλθον λυσόμενος τοὺς πολίτας.	(Azzal a szándékkal) jöttem, hogy megszabadítom a polgárokat.
Παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες.	Készülődtek, (hogy) mint akik harcolni akarnak.

b, ὅστις vonatkozó névmás és futurum indicativusszal, még abban az esetben is, ha praeteritum áll a főmondatban (cf.: vonatkozó mellékmondatok).

Πρέσβεις ἔπεμψαν οἵτινες ταῦτα ἀπαγγελοῦσι τῷ βασιλεῖ.	Követeket küldtek, hogy jelentsék ezeket a királynak (akik majd jelenteni fogják).

c, főnevesült infinitivusos szerkezet (acc. cum inf.) genitivusban:

Ὁ νόμος ὕστερον οὐκ ἐᾷ γίγνεσθαι Ἀθηναῖον ἐξεῖναι, ὃς ἂν μὴ νῦν γένηται, τοῦ μὴ πολλοὺς κατασκευάζειν αὐτοῖς πολιτείαν.	Ha valaki most nem lesz athéni, annak nem engedi meg a törvény, hogy a későbbiekben azzá váljék, nehogy sokan kaparintsák meg maguknak a polgárjogot.

A célhatározói alárendelt mellékmondat kötőszavai: ἵνα, ὡς, ὅπως, amelyek esetében főmondati praesens után a mellékmondatban coniunctivus áll. Főmondati praeteritum után a mellékmondatban többnyire optativus, ritkábban coniunctivus áll. Tagadószó: μή. A coniunctivusszal használt ὡς, ὅπως kötőszavak után álló ἄν particula a cél esetlegességét, a körülményektől való függését jelöli.

Μάχονται ὅπως τὴν πόλιν λάβωσιν.	Küzdenek, hogy bevegyék a várost.
Ἀπέφευγον ἵνα μὴ ληφθεῖεν, (ληφθῶσιν).	Elmenekültek, hogy el ne fogják őket.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Lapítottam <nyugalomban voltam>, nehogy lebukjak. 2. Minden eszközzel élni kell, hogy megtéveszd Brasidast. 3. Könyörgött és esedezett, hogy ne öljék meg <haljon meg>. 4. Hívd meg a tanácsba Brasidast, hogy tanácskozzunk vele! 5. Remélem, Démosthenés itt lesz, hogy beszéljen az érdekemben. 6. Siettem, hogy jelen legyek. 7. A győztesek visszatértek, hogy emlékoszlopot állítsanak. 8. Megvádoltuk, hogy ne <lehessen neki> hagyhassa el a várost. 9. Háromszázat hagytak hátra, hogy eltemessék a halottakat. 10. Azt kérem hát tőletek, férfiak, figyeljetek a tanúvallomásra, nehogy megtévesszenek benneteket. 11. Bevezette őt, hogy részese legyen a társaságnak. 12. Csatába vezette a katonáit, (azzal a szándékkal) hogy megütközzön. 13. Azért mondom ezt, hogy megismerjétek őt, hogy kicsoda (valójában). 14. Küldj szolgákat, hogy jelentsék neki ezeket! 15. Hívatták az orvost, hogy lássa el őt <aki majd el fogja látni>. 16. Themistoklés követeket küldött, hogy azok megtévesszék a spártaiakat <akik majd meg fogják téveszteni>. 17. Elfogatja Kyrost, (azzal a szándékkal) hogy megölesse. 18. Felderítőket küldünk mindenhová, hogy megtudják, mi történik. 19. Magához szólítva a barátait komolyan elbeszélgetett velük, hogy megmutassa, kiket tisztel. 20. A hajókat elégették, nehogy Kyros átkeljen a folyón. 21. Küldj egy spártait, hogy ő vezesse a sereget <aki majd vezetni fogja>! 22. A vezér hírnököket küldött, hogy találják meg, hol ütött tábort az ellenség. 23. Gyorsan előre kell nyomulnunk, nehogy valaki meglásson benneteket. 24. Béketeremtő szándékkal vagyunk itt. 25. Neki fogunk indulni hajóinkkal, hogy új földeket találjunk. 26. Hogy ne sértsék meg a megállapodást, a hellének egész nap a táborban maradtak. 27. Ezeket nem azzal a szándékkal mondták, hogy bennünket becsapjanak, hanem hogy meggyőzzék a vezetőket. 28. A vezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat és állítsanak győzelmi oszlopot. 29. Hamis váddal illettek bennünket, hogy a javainkat megszerezzék. 30. A spártaiak lerombolták Athén falait, hogy az athéniak soha többé ne legyenek hatalmasak. 31. Ezek a hajók azért érkeznek, hogy bort és gabonát hozzanak Athénbe. 32. Sokan mentek Delphoiba, hogy megkérdezzék az istent. 33. A satrapa magához hívatta Alkibiadést, hogy megtudja, mi történik Athénban. 34. Árkot (ástak) és falat emeltek, hogy megvédjék a várost. 35. Elküldtünk az orvosért, nehogy úgy tűnjék, hogy mi öltük meg. 36. Elrejtettük az ezüstöt, hogy becsapjuk a bírót.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Πότερον συνηγόρευες τοῖς κελεύουσιν ἀποκτεῖναι ἢ ἀντέλεγες· Ἀντέλεγον. Ἵνα (ἀποθνήσκω pl.1.) … ἢ μὴ (ἀποθνήσκω pl.1.) … · Ἵνα μὴ (ἀποθνήσκω pl.2.) … . Ἡγούμενος ἡμᾶς ἄδικα πάσχειν ἢ δίκαια· Ἄδικα. Εἴτ' ὦ σχετλιώτατε πάντων, ἀντέλεγες μὲν ἵνα (σώζω sg.2.) … , συνελάμβανες δὲ ἵνα (ἀποκτείνω sg.2.) …

2. Ἄπαιδα δὲ τὸν τελευτήσαντα καὶ ἀνώνυμον βούλεται καταστῆσαι, ἵνα μήτε τὰ ἱερὰ τὰ πατρῷα ὑπὲρ ἐκείνου μηδεὶς (τιμάω) … μήτ' (ἐναγίζω) … αὐτῷ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν, ἀλλὰ (ἀφαιρέομαι) … τὰς τιμὰς τὰς ἐκείνου· ἃ προνοηθεὶς ὁ Μενεκλῆς, κύριος ὢν τῶν ἑαυτοῦ, ἐποιήσατο υἱὸν ἑαυτῷ, ἵνα τούτων ἁπάντων (τυγχάνω) … .

3. Οὕτω τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφώς, παραταχθεὶς μετὰ Δημοσθένους ἐποίσει τέχνας τοῖς νόμοις· ἃς ἐγὼ δηλώσω καὶ προερῶ ὑμῖν, ἵνα μὴ (λανθάνω)... ἐξαπατηθέντες.

4. Ἔγραψας τοὺς δούλους ἐλευθέρους εἶναι· ἔγραψα, ἵνα μὴ οἱ ἐλεύθεροι (δουλεύω) ... .

5. Ἐβούλοντο οὖν ἄκοντα δοκεῖν αὐτὸν καὶ μὴ ἑκόντα μηνύειν, ὅπως πιστοτέρα ἡ μήνυσις (φαίνομαι) ... .

6. Εἰπὲ σὺ ἐμοί, μέτοικος εἶ· Ναί. Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς (πείθομαι part.) ... τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως, ἢ ὡς (ποιέω part.) ... ὅ τι ἂν βούλῃ· Ὡς (πείθομαι part.) ... .

7. Ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς (πολεμέω part.) ... Τισσαφέρνει.

IV. Néhány jellegzetes szónoki fordulat a terjengősség, bőbeszédű részletezés mentegetésére, amely gyakran a παρασιώπησις alakzatot vezeti be:

Amphipolisról én is tudtam (volna) beszélni / Amphipolisszal kapcsolatban nekem is lett volna mondanivalóm, de hogy Démosthenésnek alkalma legyen beszélni róla, (ezért) mellőztem.	Περὶ δ' Ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν· ἵνα δ' ἐγγένηται Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον.
De, hogy el ne kalandozzam, fogd a rendeleteket ...	Ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λαβὲ τὰ ψηφίσματα
… hogy mást ne mondjak ...	ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω
De, hogy szavaimat egymásba ne öltsem és el ne térjek a tárgytól, ezeket mellőzni fogom ...	Ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα.
nehogy elvesszem a részletekben ...	ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω
Hogy ne nyújtsam hosszúra ...	Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ
De, hogy a végére járjak és több időt már ne vesztegessek, tekintsétek azt ...	Ἵνα δὲ παύσωμαι λέγων καὶ μηκέτι πλείω χρόνον διατρίβω, σκέψασθε
De, hogy benneteket a tárgytól el ne térítselek ...	Ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως
De, hogy a tárgynál maradjak, fogd (olvasd) a rendeletet ...	Ἵνα δ' ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μείνω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα
Nehogy azonban, athéni férfiak, túl hosszú beszédemmel untassalak benneteket, miután összefoglaltam javaslataim lényegét, le fogok lépni (a szónoki emelvényről).	Ἵνα δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λίαν λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαι' ὧν συμβουλεύω φράσας ἄπειμι.

15 A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratés vitaindító kérdéseit a jó hadvezér mibenlétéről!

Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ἠρημένῳ τῳ, Τοῦ ἕνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν· ἆρά γε ὅτι, ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἷες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι καί, οὗ ἕνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι καί, οὗ ἕνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται· στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὦσιν … καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥᾴδιον εὑρεῖν οὔτε αἴσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως (Ὅμηρος) ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ τὰ μὲν ἄλλα περιῄρει, κατέλιπε δὲ τὸ εὐδαίμονας ποιεῖν ὧν ἂν ἡγῆται.

φροντίζειν, ἐπιμελεῖσθαι, μέλει μοι ‘gondolkodik; töri a fejét; törődik; gondja van ’
σπουδάζειν, προθυμεῖσθαι ‘igyekszik; törekszik; lelkesedik; óhajt’
βουλεύομαι ‘tervez; latolgat; kieszel; fondorkodik’
παρασκευάζεσθαι, μηχανᾶσθαι, πράττειν ‘előkészít; ügyeskedik; kieszközöl’
σκοπεῖν, σκοπεῖσθαι, σκεπτέον ἐστί ‘tekint; szemügyre vesz; megvizsgál; meggondol; meg kell gondolni’

A törekvést, gondoskodást, előkészítést jelentő igék és kifejezések után a célhatározói mellékmondat ismert módjai állhatnak, de legtöbbször futurum ind. áll, ὅπως kötőszó után. Az állító mellékmondat jelentése közel áll a (függő) kérdő értelemhez. Tagadás: μή-vel.

A fentiekhez jelentésében közel álló φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι ‘óvakodik, tartózkodik, őrizkedik, elkerül, óvatosan jár el, lelkében megőriz, ügyel, aggályosan jár el’ igék és kifejezések után gyakrabban áll a (ὅπως) μή és coniunctivus, illetve (μή és) puszta infinitivus, mint a ὅπως μή utáni futurum indicativus. A kötőszó fordítása: ‘hogy, hogy ne’.

Πάντα ποιοῦσιν ὅπως ὑμεῖς τοῖς εὖ πεποιηκόσιν ὀργισθήσεσθε.	Mindent elkövetnek, hogy megharagudjatok jótevőitekre.

Ha a főmondat állítmánya imperativus második személye és a mellékmondat állítmánya is második személyben van, a főmondat elmaradhat:

Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας.	Legyetek hát méltók a szabadságra!
Φυλάττου ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς.	Őrizkedj attól, hogy te is csökkentsd a tehenek (számát)!

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Arra kell törekedni, hogy a barátság a lehető leghosszabb ideig megmaradjon. 2. Törekedj arra, hogy ne légy kontár <magánzó> ebben a dologban. 3. Nem akarnak gondoskodni (arról), hogy meglegyen nekik, amit akarnak. 4. Feltett szándékom,

hogy a jövőben őrizkedem és óvakodom attól, hogy ilyen (emberekkel) érintkezzem. 5. Mi azon fondorkodunk, hogy inkább megcsókoljunk valakit, mint hogy harcoljunk. 6. Arra kell törekedni, hogy megszabaduljunk (a köztünk) lévő gyűlölködéstől. 7. El kell kerülni, hogy a királynak ürügyet szolgáltassunk. 8. Azt tervez(get)i, hogy testvérének soha többé ne legyen már kiszolgáltatva, sőt, ha lehetséges, uralkodjék helyette. 9. A hősök inkább a dicsőségre törekszenek, mint arra, hogy éljenek <életre>, és mindent elkövetnek, hogy emlékezetük halhatatlan legyen <hátrahagyják>. 10. A lovas parancsnoknak nem szabad arra törekednie, hogy egyedül ő legyen nyalka <ragyogó>, arra azonban sokkal inkább, hogy az egész osztag <a követő> lássék megtekintésre méltónak. 11. Óvakodjatok attól, hogy miközben a háborútól igyekeztek megszabadulni, egy zsarnokot szerezzetek. 12. Senki nem készül arra és nem is foglalkozik azzal, hogy megvédjük (magunkat). 13. Gondom lesz rá, hogy ti is dicsérjetek engem, vagy ne legyen többé Kyros a nevem <tartsatok>! 14. Mindent meg kell tenni, hogy ne legyünk neki kiszolgáltatva. 15. Akkor ez vakmerő (dolognak) tűnt, óvakodtak is megtenni. 16. Gondoskodni kell arról, hogy a páncélzat <védőfegyver> a ló pofája körül puha legyen. 17. Ideje tanácskozni, hogy a lehető legjobban harcoljunk. 18. Ha elkerülhetetlenül <kényszer> harcolni kell, azt kell előkészíteni, hogy a lehető legeredményesebben <erősen> harcoljunk. 19. Vigyázni kell, hogy váratlanul rajtunk ne üssön az ellenség. 20. Figyelni kell, hogy veletek semmi ilyesmi ne történjék meg, és az se derüljön ki <mutatkozzatok>, hogy magatok estek azokba (a hibákba), amiket esetleg a többiek szemére vettek. 21. Vigyáznunk kell, hogy a szónok ne vádoljon bennünket. 22. Gondjuk volt rá, hogy senki ne csapja be őket. 23. Vigyázni kell arra, hogy semmi ilyesmit ne kövessetek el magatokkal szemben. 24. Ne szidalmazd a tanárokat!

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék egy-egy lehetséges alakjával!

1. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία Μουνιχίασιν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐγίγνετο, οὕτω σφόδρα τινὲς ἐπεμελοῦντο ὅπως καὶ ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ταξιάρχων μήνυσις (γίγνομαι) … – περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπέχρη ἐν τῇ βουλῇ μόνῃ γεγενημένη –, ὥστε καὶ ἐκεῖ παράγουσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον.

2. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ πάντων ἔργον σχετλιώτατον (ἐργάζομαι) …

3. Εἰκὸς γάρ, ὦ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα (μεταχειρίζομαι) … τὸ συμβεβηκὸς πάθος.

4. Τῆς ἑορτῆς ἐπιμελήσεται μυστηρίοις, ὅπως ἂν μηδεὶς (ἀδικέω) … μηδὲ (ἀσεβέω) … περὶ τὰ ἱερά.

5. Οὕτως οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τούτων πολιτῶν ὄντων ἐπεβουλεύεσθε ὅπως μήτ' ἀγαθὸν μηδὲν (ψηφίζομαι pl.2.) ... πολλῶν τε ἐνδεεῖς (εἰμί pl.2.) ...

6. Καίτοι σφόδρ' ἂν αὐτὸν οἶμαι μετὰ Θεμιστοκλέους πολιτευόμενον προσποιεῖσθαι πράττειν ὅπως (οἰκοδομέω pass.) ... τὰ τείχη, ὁπότε καὶ μετὰ Θηραμένους ὅπως (καθαιρέω pass.) ...

7. Οὗτος τοίνυν οὐχ ὅπως (ὠφελέω) ... τὴν πόλιν ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ τοιαύτῃ καταστάσει διενοήθη, ἀλλ' ὅπως τι (κερδαίνω) ... ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμφορῶν παρεσκευάσατο.

8. Τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως (ἄρχω) ... , ἀλλ' ὅπως (δύναμαι) ... βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείαις ἡδόμενοι.

9. Οὐκοῦν, ἔφη, σὺ τὴν μητέρα, εὖνουν τέ σοι οὖσαν καὶ ἐπιμελομένην ὡς μάλιστα δύναται κάμνοντος ὅπως (ὑγιαίνω) ... τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεὴς (εἰμί) ... , καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σοῦ καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φής;

10. Οὐκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν ὅπως μὴ ἀνδράποδα (εἰμί pl.1.) ...

11. Ἀλλὰ σωφρόνων τοί ἐστι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω ποιεῖν, ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα (ἔχω) ... καὶ ἄλλα ὅτι πλεῖστα ἐκ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου (προσγίγνομαι) ...

12. Ἕως γε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα (μένω) ... , εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα (ἄπειμι) ... , καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια (ἔχω) ... · ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν.

13. Ἐπεμελήθη δὲ τίς ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος ἢ ὅπως φῦλόν τι (ἀφίσταμαι) ... τοῦ Πέρσου ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ (ἀπόλλυμαι) ... ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ (δύναμαι) ... τοῖς Ἕλλησι πράγματα παρέχειν· ὃς καὶ πολεμούσης τῆς πατρίδος πρὸς Ἕλληνας ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ τι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

14. Τῶν δέ γε μὴν αὐτῷ ἤδη μέλειν δεῖ τῷ ἱππάρχῳ· πρῶτον μὲν ὅπως (καλλιερέω) ... τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τοῦ ἱππικοῦ, ἔπειτα ὅπως τὰς πομπὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀξιοθεάτους (ποιέω) ... , ἔτι δὲ καὶ τἄλλα ὅσα ἐπιδεικνύναι δεῖ τῇ πόλει ὅπως ᾗ δυνατὸν κάλλιστα (ἐπιδείκνυμι) ... , τά τε ἐν Ἀκαδημείᾳ καὶ τὰ ἐν Λυκείῳ καὶ τὰ Φαληροῖ καὶ τὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα ὑπομνήματα· ὡς δὲ τούτων ἕκαστα κάλλιστ' ἂν πράττοιτο, νῦν αὐτὰ ταῦτα λέξω.

15. Ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖν' εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μηδὲν ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἄν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες (φαίνομαι) ...

16. Πολλῶν δὲ πραγμάτων ἡμῖν καὶ δεινῶν ἐφεστώτων ἃ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκεῖνο μάλιστα φυλακτέον, ὅπως μηδὲν ἀνάνδρως (φαίνομαι) ... διαπραττόμενοι μηδὲ συγχωροῦντες τοῖς πολεμίοις παρὰ τὸ δίκαιον.

16 A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Hierón tyrannos panaszát: a zsarnoknak félnie kell a derék emberektől!

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκεν, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις· οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

A félelmet jelentő igék és kifejezések, így φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀκνεῖν, φόβος ἐστί, κίνδυνός ἐστι stb. után rendszerint érvényesül a consecutio modorum. A főmondati praesens után coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus áll(hat). Kötőszavak: μή – hogy, μὴ οὐ – hogy nem. A mellékmondatban ritkán ind. is állhat, mely azt az éppen folyamatában megvalósuló vagy már megvalósult cselekvést jelzi, amitől a beszélő tart.

Δείδω μὴ ἀποθάνῃ.	Félek, hogy meghal.
Δείδω μὴ δή μοι τελέσῃ ἔπος ὄβριμος Ἕκτωρ.	Félek, hogy végül beteljesíti szavát a hatalmas Hektór.
Ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι.	Féltek, hogy átkelés közben rajtuk üt az ellenség.

Ahol a magyar a 'félni' (szégyenkezem, restellem, ódzkodom) ige után főnévi igenevet használ, ott a görög is:

Πολλὰ εἶπε, ἃ γράφειν αἰσχύνομαι.	Sok mindent mondott, amit szégyellek leírni.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Nem attól félek, hogy nem tudok (majd) mit adni minden egyes barátomnak, ha sikerül (a vállalkozásom), hanem hogy nem lesznek elegen, akiknek adjak. 2. A barbárok hatvan stadionnyira táboroztak le a hellén seregtől, (mert) féltek, hogy az éjszaka a hellének rajtuk ütnek. 3. Féltem, hogy a bírák (majd) elítélik őt. 4. Félek, hogy senki sem siet segítségünkre. 5. Megrettentek, hogy mint a kutyákban, valamilyen veszettség támadt bennünk. 6. Engedelmeskedtek neki, mert féltek, hogy megbűnhődnek. 7. Félek, hogy az ellenség rendezi sorait, összegyülekezik valahol, és valami bajt okoz. 8. Félek, hogy éppen az ellenkezőjét teszem annak, amit akarok. 9. Leírtam, mert féltem, hogy nem (fogok) emlékezni. 10. Mivel féltem, hogy valaki megtudja, az volt a szándékom <vágyakoztam>, hogy megölöm őt. 11. Ódzkodtam elkérni tőle a pénzt. 12. Féltem, hogy ismét ugyanaz történik velünk. 13. Félek, hogy egyesek a szemünkre hányják ... 14. Félek, hogy nem tudunk (majd) hazatérni. 15. Félek, hogy a költői fecsegés rabjává válva hosszan beszélek. 16. Féltünk éjszaka utazni. 17. Félnek, hogy a vezér halott. (Tény!) 18. Hiszen mi van annál fájdalmasabb dolog, mint örökös félelemben élni, hogy valaki a környezetünkből meggyilkol, ráadásul <és> ugyanúgy <nemkevésbé> félni az őröktől, mint a cselszövőktől? 19. Féltünk, hogy bántani akarnak minket. 20. Jogos a félelem, hogy most is ilyen meggondolatlanság áldozataivá <rabjaivá> válunk. 21. Félek, hogy nagyon messzire kalandozom a tárgytól. 22. Féltek, hogy egyszer maga a király indít hadjáratot, és hatalmába keríti a területet. 23. Tartok tőle, hogy az ilyen beszéd falra hányt borsó <Félek, hogy az ilyesféléket hiába mondjunk>. 24. Nagyon tartok tőle, hogy ez igaz. (Tény!)

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιὼς μὴ (γίγνομαι) ... ταῦτα καὶ (καταμένω) ... που ἡ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι.

2. Ἐγὼ δ' αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ (δύναμαι) ... δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

3. Φοβοῦμαι μὴ τῇ προθυμίᾳ τοὐναντίον οὗ δεῖ (ποιέω sg.1.) ...

4. Ἀλλὰ μήν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ (φαίνω) ... ἐρρᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην (ἔρχομαι) ... ποιεῖν, καὶ (κινδυνεύω) ... περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

5. Ἐκπεπληγμένος καὶ περιπαθῶν ἦν, μή τις ὑποψία προδοσίας ἐπ' αὐτὸν (ἔρχομαι) ... τοσούτων ἅμα καὶ τοιούτων πολιτῶν ἀπολομένων.

6. Ἐφοβήθην μὲν γάρ, καὶ ἔτι καὶ νῦν τεθορύβημαι μή τινες ὑμῶν (ἀγνοέω) ... με ψυχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοήθεσι τούτοις ἀντιθέτοις.

7. Ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ καὶ τἆλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσεσθαι, οὐ προδιδοὺς ὑμᾶς οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνο φοβούμενος μή μοι παρ' ὑμῶν (ἀπαντάω) ... τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δὲ καὶ λίαν ὁμολογούμενα.

8. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιῶντες, Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ ζητοῦντες αὐτοὺς ἐξισῶσαι καὶ δεδιότες μὴ δὶς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία (γίγνομαι) ... τοῖς Ἕλλησιν τῆς σωτηρίας.

9. Οὐ δέδοικα μὴ (φαίνω sg.1.) ... μείζω λέγων τῶν ἐκείνῳ προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν (ἀπολείπω P.sg.1.) ... τῶν πεπραγμένων αὐτῷ.

10. Δέδοικα μὴ τἀναντία πράττοντες (φαίνω pl.1.) ...

11. Μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα γὰρ μὴ διὰ τὸ πολλοῖς ἐπιτιμᾶν (δοκέω sg.1.) ... τισὶν προῃρῆσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

12. Ἔχοι δ' ἄν τις πλείω περὶ τούτων εἰπεῖν· ἀλλὰ γὰρ ἦν πολλὰ λίαν λέγω περὶ τῶν παρὰ τοῖς πλείστοις ὁμολογουμένων, δέδοικα μὴ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἀπορεῖν (δοκέω) ...

17 Következményes mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak egy gátlástalan alakról adott jellemzését!

Οἱ δὲ γείτονες οὕτως ὑπ᾽ αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ᾽ ἐκλιπόντες τὰς αὑτῶν οἰκίας ἑτέρας πόρρω μισθοῦνται. ὅσους δ᾽ ἐράνους συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορὰς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ᾽ ἐκφορὰν αὐτοὺς ἥκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ᾽ οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἃ ἂν δανείσηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται Ἑρμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖαν; ἧς ἐρᾶν προσποιησάμενος οὕτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν· οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἧς ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

A következményes mellékmondatokban általában ὥστε, (ὡς) kötőszóval infinitivust (acc. cum inf.) használnak, a tagadás μή-vel történik, de ha a következményképpen bekövetkező esemény különösen hangsúlyos, akkor indicativus áll, a tagadás pedig οὐ-val történik. Tagadott οὕτω után a mellékmondatban mindig infinitivus áll.

Οὐχ οὕτω μῶρος ἦν ὥστε ἐκείνῳ πείθεσθαι.	Nem voltam olyan bolond, hogy engedelmeskedjem neki.
Οὕτω ταχέως ἔδραμον ὥστε μηδένα αὐτοὺς λαβεῖν.	Olyan gyorsan futottak, hogy senki nem fogta el őket.
Οὐκ ἦλθεν· ὥστε πάντες ἐθαύμαζον.	Nem jött el, így mindenki csodálkozott.

A ὥστε kötőszó minden esetben indicativusszal áll a τοσούτου δέω, εἰς τοσοῦτον … (gen.) ἐλθεῖν kifejezések után:

Τοσούτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ὥστε πάνυ μέμφομαι.	Oly távol áll tőlem, hogy dicsérjelek titeket, hogy bizony kárhoztatlak benneteket.
Εἰς τοσοῦτον ὕβρεως ἦλθον ὥστ᾽ ἔπεισαν ὑμᾶς καὶ τιμᾶν αὐτόν.	A gőg olyan fokára jutottak, hogy meggyőztek benneteket arról, hogy tiszteljétek is őt.

A ὥστε helyett áll ἐφ᾽ ᾧ, ἐφ᾽ ᾧτε ‘azzal a feltétellel’ jelentésben vagy infinitivusszal (acc.c.inf.), vagy a futurum indicativusával, tagadása mindig μή-vel.

Συνέβησαν ἐφ᾽ ᾧτε ἐξιέναι (ἐξίασιν) ἐκ Πελοποννήσου.	Megegyeztek azzal a feltétellel, hogy elhagyják a Peloponnésost.

Megjegyzendő, hogy az ἢ ὥστε által kifejezett összehasonlítás ‘(nagyobb / kisebb) ... mintsem, hogy ...’; ‘semmint, hogy ...’ mindig infinitivusszal áll.

Μεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι.	A baj nagyobb, mintsem el lehetne viselni.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. A tanárok olyan szegények voltak, hogy mindig pénzt akartak kapni. 2. Közelebb vagyunk az ellenséghez, mintsem hogy itt letáborozzunk. 3. Bárki érkezett hozzá a nagykirálytól, mindenkivel úgy bánt, hogy amikor visszaküldte <olyan állapotba hozva küldte vissza> őket, inkább voltak az ő, mint a nagykirály barátai. 4. Azzal a feltétellel fogom ezt megtenni, hogy nem mondod el senkinek. 5. Nagy fahasábokat dobáltak felülről, így maradni is és elmenni is nehéz volt. 6. Józanabb volt annál, (mintsem) hogy gyalázza a bírót. 7. Amiképpen a nemzetségük hazájukban a legelőkelőbb, úgy városuk is a legfényesebb Hellásban, így hát nem a másodrendűek <másodikok> között elsők, hanem a vezetőket vezetik. 8. Kimenekültek a házból, (így) nem égtek meg. 9. Sokan, akik a szabadságra vágyakoztak, át is álltak hozzá, így Agésilaos már nemcsak a helléneknek, hanem sok barbárnak is vezére volt. 10. Soha senkit nem hallottam és nem is láttam, aki olyan gőgös lett <gőg olyan fokán állt> (volna), hogy ilyesmit tegyen. 11. Vitézebbek voltak, mintsem hogy féljék a halált. 12. Olyan kapzsi volt, hogy még a tanárokat is megfosztotta bérüktől. 13. Azzal a feltétellel fogom megengedni, hogy használd ezeket a könyveket, (ha) hamarosan visszaadod őket nekem. 14. Olyan szívós volt, hogy képes volt elviselni az összes megpróbáltatást. 15. Árulónak bizonyult, így a hadvezér megparancsolta, hogy öljék meg. 16. Néhányan oly bátrak, hogy nem félnek a farkastól. 17. Annyira rettegett a sereg, hogy a vezér nem mert támadni. 18. Előfordult olykor az is, hogy a barbárok éppen azoknak okoztak nagy nehézségeket (amikor) ismét leereszkedtek, akik (korábban) fölkapaszkodtak, ugyanis fürgék voltak, így ha közelről futottak meg, akkor is elmenekültek. 19. A spártaiak észrevették, hogy kisebb az ereje, (mintsem) hogy segítse barátait. 20. Démosthenés olyan jól beszélt, hogy gyakran meggyőzte az athéniakat, akaratuk ellenére. 21. A flotta gyengébb volt, mintsem hogy kihajóz(hat)ott (volna) a kikötőből. 22. Abban az esetben, ha visszaadod nekem a pénzt, nem foglak vádolni. 23. Sokkal fiatalabb vagyok, (mintsem) hogy megfelelő módon elégtételt tudnék szerezni magamnak. 24. Olyan komoly volt a veszély, hogy a thébaiak haza akartak menni. 25. Remélem, úgy fogsz beszélni, hogy meggyőzöd őket. 26. Annyi hadtápot szállítottak a városba, hogy három évig kitartottak. 27. Fülöp olyan kitartóan tartotta ostromzár alatt Olynthost, hogy a polgárok nem tudtak már hadtápot szerezni. 28. Az athéniak annyi pénzt elköltöttek Démosthenés idejében, hogy nem volt zsoldjuk a katonák számára. 29. Olyannyira letörtek az athéniak, hogy hazahívták Alkibiádést.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Οὕτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἱππέας ἢ κατακαίνοι ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἕλοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεῖ διαγγεῖλαι.

2. Ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα.

3. Ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ᾽ ὅποιπερ εἶσ᾽ ἴτω·

παίδων δὲ τῶν μὲν ἀρσένων μή μοι, Κρέων,
προσθῇ μέριμναν· ἄνδρες εἰσίν, ὥστε μὴ
σπάνιν ποτὲ σχεῖν, ἔνθ' ἂν ὦσι, τοῦ βίου.

4. Ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο.

6. Κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ Εὐκράτει καὶ τῷ Τιμανορίδᾳ ἐπ' ἐλευθερίᾳ καὶ ἐφ' ᾧ ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι.

7. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν ὑπαρχόντων τοὺς μὲν παῖδας αὐτῶν ζηλῶ, ὅτι νεώτεροί εἰσιν ἢ ὥστε εἰδέναι οἷων πατέρων ἐστέρηνται, ἐξ ὧν δ' οὗτοι γεγόνασιν, οἰκτίρω, ὅτι πρεσβύτεροι ἢ ὥστε ἐπιλαθέσθαι τῆς δυστυχίας τῆς ἑαυτῶν.

8. Φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἐκεῖνον ἄγειν ὁμολογεῖν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπτόμενον κἂν Εὐβοίᾳ τυραννίδα κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θρᾴκην παριόντα καὶ τἀν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον καὶ πάνθ' ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν, εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

9. Démosthenés feddi / dicséri az athéniakat: a ... olyan fokán (álltok), hogy ... / annyira ... , hogy (ebből következően) ...

ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες
εἰς τοσοῦτον ἀφῖχθε, προῆχθε
φιλανθρωπίας καὶ εὐσεβείας
εὐηθείας καὶ ῥᾳθυμίας
ἀναισθησίας
ὥστε
καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων
τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέσχετε ταύτας τὰς ἡμέρας.

18 Vonatkozó mellékmondatok I.

Kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok, az attractio

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratésnek Glaukónhoz intézett tanácsait a valódi tudás fontosságáról!

Φυλάττου, ἔφη, ὦ Γλαύκων, ὅπως μὴ τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τοὐναντίον ἔλθῃς. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὡς σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἴδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν· ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους οἴσθα τοιούτους, οἵοι φαίνονται καὶ λέγοντες ἃ μὴ ἴσασι καὶ πράττοντες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον ἢ ψόγου τυγχάνειν καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι· ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότων ὅ τι τε λέγουσι καὶ ὅ τι ποιοῦσι· καί, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἰδέναι ἃ βούλει πράττειν· ἐὰν γὰρ τούτῳ διενέγκας τῶν ἄλλων ἐπιχειρῇς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ πάνυ ῥᾳδίως τύχοις ὧν ἐπιθυμεῖς.

A vonatkozó mellékmondatok vonatkozó névmásokkal vagy névmási határozószókkal kapcsolódnak a főmondathoz.

A kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok önálló főmondatokként viselkednek, ennek megfelelő a módhasználatuk. Az attractio jelensége az, amikor a vonatkozó névmás felveszi a főmondatban álló vonatkozószó esetét is annak neme és száma mellett. Ha mutatónévmás a vonatkozószó, akkor az attractio jelensége során eltűnhet, hangsúlyos esetben megmarad. Az attractio során leggyakrabban a vonatkozószó genitivusa kerül át a vonatkozó névmás accusativusára.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων. ἐκ τῶν πόλεων ἃς . . . ἔχων	Kyros is megküldte a nagykirálynak az adókat, amelyek azokból a városokból folytak be, amelyek történetesen Tissaphernésé voltak.
Οὔτε ἃ δεῖ πράττειν οὔτε ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. οὔτε ταῦτα ἃ δεῖ . . . οὔτε τουτῶν ὧν	Sem arra nem képesek, hogy azt tegyék, amit kell, sem arra, hogy távol tartsák magukat attól, amitől kell.

Ha a vonatkozószó főnév, akkor az attractio során gyakran elveszíti névelőjét, és a mellékmondat végére kerül:

Οὓς ἑώρα ὁ Κῦρος ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας.	Kyros akikről látta, hogy önként vállalják a veszélyt, azokat annak a területnek, amit meghódított, akár a parancsnokaivá is kinevezte.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Amint észrevette, hogy Kyros elesett, elmenekült a teljes sereggel együtt, amelynek a parancsnoka volt <vezetett>. 2. Hiszen jól tudjátok, hogy a szabadságot választanám cserébe mindazért, amim van, sőt még sokkal többért is. 3. A hadtápot jobb volt arról a piacról beszerezni <venni>, amit a helybeliek tartottak. 4. Minthogy csaknem egész Hellás összesereglett és felsorakozva állt (a csatatéren), kivétel nélkül mindenki azt gondolta <senki nem volt, aki nem>, ha ütközet lesz, a győztesek uralkodni fognak, a vesztesek pedig alávetettek lesznek. 5. Volt ott még más hatezer lovas, akiket Artagersés irányított. 6. A falu fölött volt egy domb, amire a király kísérete visszavonult. 7. Tissaphernés amire megesküdött, rögtön meghazudtolta. 8. Ezektől a bajoktól kivétel nélkül mindenki <senki, aki nem> mentes lesz, (ha) megszívleli (azt), amit én tanácsolok. 9. Én legalábbis (abból), amit hallok úgy ítélem meg, hogy senki (mást) nem vett körül több (ember) szeretete. 10. Kyros azt ígéri, hogy annak, amit korábban kaptak, a másfélszeresét fogja mindekinek adni, közkatonának havonta egy dareikos helyett három féldareikost. 11. (Mivel) ilyen helyzetben vagyunk, tanácsot kérünk tőled, hogy mit kell tenni azokkal kapcsolatban, amikről beszélsz. 12. Legyetek hát méltók a szabadságra, ami a tiétek, és amiért én boldognak tartalak benneteket. 13. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadasparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 14. De hiszen az, amit te mondasz, véleményem szerint igazán csekély(ség). 15. Az istenekre, adj nekünk tanácsot, ami (csak) szerinted a legjobb és leghelyesebb! 16. Tudom az (utat), amerre mennek. 17. Tissaphernés nagy sereget kért <küldetett érte> a nagykirálytól annak kiegészítésére <ahhoz>, ami korábban volt neki. 18. Azoknak a városoknak, amelyekbe be kellett vonulnia, megüzente, hogy biztosítsanak piacot. 19. Miután átkelt a Helléspontoson, ugyanazokon a népeken át vezetett az útja, amelyeken a perzsa is (vonult) mérhetetlen seregével. 20. Az utat, amit a barbár egy év alatt tett meg, Agésilaos kevesebb, mint egy hónap alatt leküzdötte.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi hely- és időhatározói mellékmondatokat, amelyek általánosságban a vonatkozó mellékmondatok közé is sorolhatók!

1. Ταρσοί, τῆς Κιλικίας πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων, οὗ ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως.

2. Ἐὰν δὲ μὴ τὸ πλῆθος, ἀλλ', ὥσπερ ὅπου ὀλιγαρχία ἐστίν, ὀλίγοι συνελθόντες γράψωσιν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί ἐστι;

3. Καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρους.

4. Ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγένοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

5. Ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκηνῆσαι οὗ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους.

6. Ἀλλ᾽ οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ᾽ οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.

IV. Oldja föl az attractiót, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν ἢ τῷ μὴ συνιέναι.

2. Δέδοικ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ᾽ ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν.

3. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ᾽ ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ᾽ ἐκείνου.

4. Οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐκεῖνό γ᾽ ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμ᾽ οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ᾽ ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφείη διαπράξασθαι, οὔτ᾽ ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι μικρά, μᾶλλον δ᾽ οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην.

5. Πόθ᾽ ἃ δεῖ πράξετ᾽, εἰ μὴ νῦν;

19 Vonatkozó mellékmondatok II.

Okhatározó, célhatározó, következményes és feltételes értelmű mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón Kyros neveltetése című művének alábbi részletét! Kyros a hű Pantheiát igyekszik megvigasztalni, aki a csatában elesett Abradatas holtteste mellett térdel.

Ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. καὶ σὺ δ', ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἆλλα τιμήσω καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ἐμὲ πρὸς ὅντινα χρῄζεις κομισθῆναι. καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν· Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ἀπῄει, κατοικτίρων τήν τε γυναῖκα οἵου ἀνδρὸς στέροιτο καὶ τὸν ἄνδρα οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιτο. ἡ δὲ γυνὴ ... σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνῃσκεν.

Azok a vonatkozó mellékmondatok, amelyek okhatározó, illetve következményes értelemmel rendelkeznek, semmiben sem különböznek a kijelentő értelmű vonatkozó mellékmondatoktól. Tagadásuk is οὐ - val történik. Felismerésük a szövegkörnyezet, az írói szándék pontos megértésétől függ.

Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Ἱέρων, μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι.	Alighanem, Hierón, mondta, a hatalom valami nagy dolog, mert az emberek, ha erre törekednek, minden megpróbáltatást vállalnak, és minden veszéllyel szembenéznek.

A célhatározó értelmű vonatkozó mellékmondatokban is indicativus áll, de jobbára futurumban (cf.: célhatározói mellékmondatok). Tagadása μή -vel történik.

Συμβουλεύω ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ τῆς χώρας ἀπάξει.	Azt javaslom, kérjünk vezetőt Kyrostól, hogy átvezessen a területen.

A feltételes értelmű vonatkozói mellékmondatokban a feltételes periódus különböző casusai vannak jelen. Leggyakrabban casus iterativusszal találkozunk, mind az általános érvényű jelen, mind pedig a múlt idő tekintetében. A casusok felismerése a ὅς, ὅστις = εἴ τις megfeleltetésen múlik. Tagadása μή -vel történik.

Οὐδενὶ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ.	Azt mondják, ha valaki nem szereti a háborút, arra nem jön ellenség.
Ὑμῖν ἔξεστιν πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν ἕλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.	Lehetőségetek van oda menni, ahová éppen kívántok, szárazföldön is és tengeren is.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ezek mind törvények, (mert) ezeket a nép összegyülekezve megvitatta <kivizsgálva> és írásba foglalta, meghatározva azt, amit szabad tenni és azt, amit nem. 2. Agésilaos, ha valahol <ahol csak> úgy gondolta, hogy hazájának fog valamilyen szolgálatot tenni, nem adta fel a küszködést, nem hátrált meg a veszélyek elől, nem kímélte a pénzt, nem hivatkozott sem a test(i fáradtság)ra, sem az öregségre. 3. Benneteket foglak tehát választani, és veletek szenvedem el, amit csak el kell (szenvedni). 4. Véleményem szerint minden ember úgy tartja, hogy akitől az ember ajándékot kap, iránta jószándékkal kell lenni(e). 5. Szemei tágra nyíltak <voltak>, ruhája pedig (olyan volt), amiből leginkább villanhat ki <átsejlik> érett szépsége. 6. Ha valaki történetesen nem tudott úszni, megfulladt. 7. Ha az ember valamit nem tud, hogyan lehetne abban bölcs? 8. Bármerre járunk, elfoglaljuk a vidéket. 9. Azt mondogatta, hogy a daimonion előre jelzi neki azt is, amit kell, és azt is, amit nem kell tenni. 10. Kényszeríteni fog, hogy azt tegyük, ami csak tetszik neki. 11. Bármit tegyél is, azzal a lehető legnagyobb igyekezettel kell törődni. 12. Közületek is mondja meg mindenki, ha van valami hasznos (tanácsa). 13. Bármilyenek is a zablák, legyenek hajlékonyak. A ló ugyanis a merevet, ahogyan éppen megragadja, teljes egészében a pofájához szorítja <bírja>, ahogy a bot (esetében) is, bárhonnan ragadja meg az ember, az egészet emeli fel. 14. Ha tanácsot adnál nekem, hogy milyen tevékenységgel gyarapíthatnám a házamat, nem hiszem, hogy ezek, akiket te úrnőknek nevezel, megakadályoznának ebben. Rajta hát, bátran adj tanácsot, ha van valami jó (javaslatod). 15. Ha valakiről látta, hogy igazságos úton-módon ügyes gazda, megszervezi a területet, amit irányít, és jövedelmet termel, általában senkitől nem vonta (ezt) meg, sőt örökösen gyarapította (birtokait). 16. Kyros sokat ér, ha valakinek a barátja, de a legsúlyosabb ellenség, ha valakivel szemben áll, (olyan) gyalogsága, lovassága és haditengerészete van, amit mindannyian egyformán látunk és ismerünk. 17. Kyros tartományában <megvalósult az>, ha nem követett el jogsértést, félelem nélkül utazhatott hellén és barbár egyaránt (oda), ahová csak akart, magával víve azt, ami éppen kedvére való volt. 18. Hát nem tartanál el akár egy embert is, ha ez a valaki akarná is és képes is lenne arra, hogy távol tartsa tőled azokat, akik megpróbálnak igazságtalanságot elkövetni ellened? 19. Ha valaki tehát közületek szakértő gazda, vagy belevaló népvezér, vagy hozzáértő hadúr akar lenni, vagy hasonló akar lenni Akhilleushoz, vagy Aiashoz, vagy Nestorhoz, vagy Odysseushoz, az az én kedvem keresse. Mert én mindezt tudom. 20. Azokat a bölcselőket, akik ugyanígy pénzért árulják a bölcsességet az erre igényt tartóknak, éppen úgy hímringyóknak hívják, az azonban, aki fölismeri valakiről, hogy tehetséges, és megtanítva arra, ami jó csak van benne <bír> a barátjává teszi, erről úgy tartjuk, hogy azt teszi, ami egy derék polgárhoz illik.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megfelelő vonatkozó névmásokkal és névmási határozószókkal!

1. Ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἕφομαι καὶ ... ἂν δέῃ πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ... ἂν ὦ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὢν οὐκ ἂν ἱκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ... ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.

2. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ... εἴη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυον τὰς παρόδους.

3. Τὸ δὲ ... ἂν ἐρᾷ τις τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἅπτε-

σθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;

4. Μέμνημαι γάρ, ἔφη, ἀκούσας ποτέ σου ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ θεῶν πρακτικώτερος εἴη ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ... μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε τὰ ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῆτο.

5. Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ... εὔπους μὲν εἴη, πρᾷος δέ, ἀρκούντως δὲ ποδώκης, ἐθέλοι δὲ καὶ δύναιτο πόνους ὑποφέρειν, πείθοιτο δὲ μάλιστα, οὗτος ἂν εἰκότως ἀλυπότατός τ' εἴη καὶ σωτηριώτατος τῷ ἀναβάτῃ ἐν τοῖς πολεμικοῖς.

6. Πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ... ἂν βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε.

7. Εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοί, ... ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι, ἢ εἰσί τινες ... μὴ ἐπίστανται σοφοί;

8. ... μὲν γὰρ ὁ ἵππος ἀναγκαζόμενος ποιεῖ, ὥσπερ καὶ Σίμων λέγει, οὔτ' ἐπίσταται οὔτε καλά ἐστιν οὐδὲν μᾶλλον ἢ εἴ τις ὀρχηστὴν μαστιγῶν καὶ κεντρίζων ῥυθμίζοι.

9. Πάντα ... ἂν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως βουλευσάμενον, ... χρὴ ποιεῖν, γράψῃ, νόμος καλεῖται. Κἂν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως γράψῃ τοῖς πολίταις ... χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμος ἐστί· Καὶ ... τύραννος ἄρχων, γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται.

10. Καὶ γὰρ δὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται ἀποκρύπτονταί πως τὰ ἐπικαιριώτατα ... ἕκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλλιστα μὲν φυτεύων μάλιστ' ἂν ἥδοιτο, εἴ τις αὐτὸν θεῷτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπείρων ὡσαύτως· ... δὲ ἔροιο τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐδὲν ... ἄν σε ἀποκρύψαιτο ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἤθη, ὦ Σώκρατες, ἔφη, γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ συνόντας ἡ γεωργία ἔοικε παρέχεσθαι.

20 Függő beszéd (oratio obliqua)

Egyenes beszéd függő helyzetbe kerülése után a főmondatok sajátosságuknak megfelelően a kijelentő, fölszólító, illetve kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok igemódjait vagy szerkezetét mutatják (cf.: kijelentő és kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok). Megjegyzendő, hogy a fölszólítást, parancsot, vagy óhajt tartalmazó kívánó mondatok állítmánya mindig infinitivusba kerül. Egyenes beszéd függő helyzetbe kerülése után a mellékmondatok megtarthatják igemódjukat, de a függő beszédet 'keretező' mondat praeterituma után e mellékmondatok indicativusai és a coniunctivusai az ἄν elhagyásával optativus obliquusba is kerülhetnek (kivéve a praeteritumi alakok, így az irreális alakok is). Az egyenes beszéd személy, idő- és helyviszonyai a megváltozott szövegkörnyezethez igazodnak.

Amikor pedig stratégos volt	Στρατηγῶν δὲ
Anytos azt mondta, hogy nem	Ἄνυτος οὐκ ἔφη
kell,	χρῆναι
hogy ezt tegyék	ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα,
azzal érvelt, hogy	λέγων ὅτι
még nincsenek abban a helyzetben,	οὕπω οὕτω διακέοιντο,
hogy bosszút álljanak egyes ellenségeiken,	ὥστε τιμωρεῖσθαί τινας τῶν ἐχθρῶν,
hanem most nyugton kell maradniuk,	ἀλλὰ νῦν μὲν δεῖν αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν·
ha pedig egyszer hazatérnek,	εἰ δέ ποτε οἴκαδε κατέλθοιεν,
akkor majd bosszút fognak állni	τότε καὶ τιμωρήσοιντο τοὺς ἀδικοῦντας.
a törvénytiprókon.	

I. Tegye az alábbi idézeteket függő beszédbe!

1. Θηραμένης εἶπεν·
οὐδέν μοι μέλει τοῦ ὑμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἶδα τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας ἐμοί, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγω.
μετ' ἐκεῖνον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ εἶπε καί·
παρασπόνδους ὑμᾶς ἔχω,
(εἶπε) καὶ·
οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσεθ' ἃ Θηραμένης κελεύει.

2. Κίμωνος εἰπόντος·
φοβοῦμαι μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται ἡμῶν ὁ Φίλιππος,
Δημοσθένης ἐπηγγέλλετο·
πηγὰς δὴ λόγων ἔχω ἀφθόνους,
καὶ ἔφη·
περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρῶ ὥστε ἀπορράψω τὸ Φιλίππου στόμα ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσω Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φίλιππον δ' Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἶπε παρελθών·
ἔπεμψε μὲν ἐμὲ Κερσοβλέπτης, ἀξιοῖ δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσι, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμάχοις.
ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης ἔφη·
τὸ ψήφισμα οὐκ ἐπιψηφιῶ, οὐδὲ λύσω τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γιγνώσκω τῶν συμμάχων τοὺς ὥσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν.

4. Ἀνίσταται τελευταῖος Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὥσπερ εἴωθε, τῷ σχήματι καὶ τρίψας τὴν κεφαλήν, ὁρῶν ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' ἐμοῦ (Αἰσχίνης) λόγους, ἔφη·
ἀμφοτέρων θαυμάζω, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλεύσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλεύειν, ἀποδιατρίβωσι τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ῥᾷον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν·
σὺ (Αἰσχίνης) τοῖς σεαυτοῦ λόγοις περιπίπτεις.
Φησὶ γάρ·
αὐτὸς εἶπες ὦ Αἰσχίνη, ὅτ' ἔκρινες Τίμαρχον·
πάντες κατ' αὐτοῦ (Τίμαρχος) τὴν τῆς πορνείας φήμην παρειλήφασι, ὁδ' Ἡσίοδος ποιητὴς ἀγαθὸς ὢν λέγει·
φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
πολλοὶ φημίξωσι· θεός νυ τίς ἐστι καὶ αὐτή,
ἡ δ' αὐτὴ ταύτη ἥκει νῦν θεὸς σοῦ κατηγοροῦσα· πάντες γὰρ λέγουσι·
χρήματα ἔχει Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

II. Tegye az áruló Orontas és Kyros Xenophón által leírt beszélgetését egyenes beszédbe! A szereplők természetesen tegeződnek. A gondolatjelek között olvasható beszúrás a szövegösszefüggés megértését segíti, az átalakítás során eltűnik.

Ὁ Κῦρος ἠρώτα Ὀρόντα, εἰ εἴη ὅ τι ἐκεῖνον ἠδίκησε. ἀπεκρίνατο ὅτι οὔ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ὁμολογεῖ, οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικούμενος ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίει τὴν χώραν αὐτοῦ ὅ τι ἐδύνατο. ἔφη Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ' αὖ ἔγνω τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τε αὐτῷ ἔφη καὶ πείσας αὐτὸν πιστὰ πάλιν ἔδωκε αὐτῷ καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. καὶ ταῦθ' ὡμολόγει Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τότε τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων αὐτῷ φανερὸς γέγονε. εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν ἀδικηθείς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν εἰ οὖν ὁμολογοῖ περὶ αὐτὸν ἄδικος γεγενῆσθαι. Ἦ γὰρ ἀνάγκην εἶναι ἔφη Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, ἔτι οὖν ἂν γένοιτο τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ πολέμιος, αὐτῷ δὲ φίλος καὶ πιστός. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίτο αὐτῷ γ' ἄν ποτε ἔτι δόξαι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν, ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· αὐτῶν δὲ πρῶτον – ἐκέλευε – Κλέαρχον ἀποφήνασθαι γνώμην ὅ τι ἐκείνῳ δοκεῖ.

III. A makedón Alexandros, Amyntas fia, a nagykirály fővezérének, Mardoniosnak követeként érkezett Athénba. Feladata az lett volna, hogy rávegye az athéniakat, kössenek szövetséget a perzsákkal. Hérodotos ión nyelvjárásban írt beszámolója a következő egymásba fonódó egyenes beszédeket, idézeteket tartalmazza:

1. Alexandros beszél az athéniakhoz
2. Mardonios beszél Alexandroshoz
3. Xerxés (levele) beszél Mardonioshoz
4. Mardonios beszél Alexandroshoz
5. Mardonios (Alexandros közvetítését kikapcsolva) beszél az athéniakhoz
6. Alexandros beszél az athéniakhoz

6a. Hérodotos közbeékelt megjegyzése

6. Alexandros beszél az athéniakhoz.

Tegye az ión szöveg vonatkozó részeit attikai függő beszédbe az összes lehetséges változat megjelölésével! Gondolatjelek között vannak a szövegösszefüggés könnyebb megértése végett az eredeti szövegbe szúrt kiegészítések.

1. Ὡς δὲ ἀπίκετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε·

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει·

2. Ἐμοὶ ἀγγελίη ἥκει παρὰ βασιλέος λέγουσα ὧδε·

3. Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετίημι. Νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, – προλέγω –, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι· ἱρά τε πάντα σφι, ἢν δὴ βούλωνταί γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεσι προσέθηκε Μαρδόνιος· – Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,

5. ἢν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε. Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀειρόμενοι· Οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε οὔτε οἷοί τέ ἐστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. Εἴδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπὶς εἴ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. Μὴ ὧν βούλεσθε παρισούμενοι βασιλέϊ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε· παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὁρμημένου.

– καὶ ἐκέλευε –

Ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα ᾽Αλέξανδρος προσέθηκε –

Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὦ ᾽Αθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ᾽Εγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐξ ἐμέο ἐούσης οὐδὲν λέξω οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε, προσχρηίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ᾽Ενορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἄν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ῞Ην ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,

6α. μεγάλα προτεινόντων ἐπ᾽ οἵσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,

6. δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεί τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων.

– καὶ ἐκέλευε – ᾽Αλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν ῾Ελλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.

᾽Αλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

Kiegészítendő mondatok

1. Οἱ μὲν σοφοὶ εὖ πράττουσι, ... κακοὶ οὔ.
A : οἱ B : οἳ C : οἱ δὲ D : οἳ γὰρ

2. Ἡ πενία ... τέχνας ἐγείρει.
A : ἡ B : τῆς C : τὰς D : ἃς

3. Ῥώμη ... γνώμης νίκην οὐ φέρει.
A : μετὰ B : ἄνευ C : σὺν D : ἵνα

4. Οἱ ἐνθάδε οὐ πείθονται ...
A : ἐμέ B : σοῦ C : ὑμεῖς D : ἡμῖν

5. Νεκρὸς ... δάκνει.
A : μὴ B : οὐ C : νεκρὸν D : πολλάκις

6. Οἱ Μιλήσιοι διαφέρουσι ...
A : οἱ σοφοί B : πως C : τὴν σοφίαν D : φιλοσοφῶ

7. ... ἔχομεν οὔτε ὅπλα οὔτε ἵππους.
A : Οὐ γάρ B : Οὐκ C : Μὴ D : Μήτε

8. Τὰς Μοίρας οὐκ ... ἐκφεύγειν.
A : ἔστιν B : ἐστὶν C : εἰσὶν D : εἶσιν

9. Οἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος τεθνηκότες ἄξιοί εἰσι ...
A : τῆς τιμῆς B : τῇ πόλει C : φιλόπολις D : φιλοπολίτας

10. Ὁ στρατηγός, ... πειθόμεθα, τολμηρὸς ἐστίν.
A : ὃ B : ὑμεῖς C : τῷ D : ᾧ

11. ... παῖδες οἱ γέροντες.
A : Ἅπαξ B : Τρίτοι C : Δὶς D : Ἓξ

12. Πλούσιοι ἐγένοντο ... ψεύδεσθαι.
A : τὸ B : οὐ C : τῷ D : οἱ

13. Τὰς μελίττας ... τὴν φιλεργίαν θαυμάζομεν.
A : ἐπὶ B : ἕνεκα C : διὰ D : χάριν

14. ... βέλη ἐβλήθη ὑπὸ τῶν βαρβάρων.
A : Πολλὰ B : Πόλεις C : Μεγάλη D : Ἡ δὲ

15. Τοῦτον τὸν πολίτην ... ἠροῦντο.
A : στρατηγῷ B : στρατηγὸν C : ἄρχοντι D : ταχέως

16. Τοῖς παισὶ σωφροσύνη ...
A : προσήκειν B : πρέπει C : προσήκετε D : πρέπομεν

17. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἠδίκησαν.
A : ὑμῖν B : τὸν Σωκράτην C : πολλῶν D : σε

18. Δῶρα θεοὺς ...
A : πείθει B : πείθουσιν C : ἐπείθοντο D : πείθεσθε

19. ... πιστεύετε τῇ τύχῃ.
A : Μηδεὶς B : Μὴ C : Οὐδένα D : Οὐδενὸς

20. ... οἴῃ ὠφελήσειν τοὺς δικαίους ἐν τῷ πολέμῳ;
A : Οἱ θεοὶ B : Τοὺς θεοὺς C : Τῶν θεῶν D : Τοῖς θεοῖς

21. Αἱ ἡδοναὶ πολλάκις ... πηγαὶ λυπῶν.
A : εἰσὶ B : εἶσι C : ἦσαν D : ἐστὶ

22. Τοῦτον τὸν κήρυκα νίκην ... ἐλπίζομεν.
A : ἀγγέλλει B : ἀγγέλλειν C : ἀγγελεῖν D : ἀγγέλλουσαν

23. ... ὑγιείας ἄβιος βίος.
A : Μέχρι B : Χωρὶς C : Ἔξω D : Μεταξὺ

24. Εἰκότως τὴν εἰρήνην ... προκρίνομεν.
A : τὰς μάχας B : ταῖς μάχαις C : τοῦ πολέμου D : τῷ πολέμῳ

25. Ἀπέθανον ἐν τῇ μάχῃ ὀγδοήκοντα ...
A : ἱππέα B : στρατιώτης C : ὁπλῖται D : πολέμια

26. Τὸ ... λέγειν χαλεπόν ἐστιν.
A : καλὸς B : εὖ C : κάλλος D : καλεῖν

27. Τὴν φιλίαν μὴ λῦε, ... φύλαττε.
A : καίπερ B : ὅτε C : ἀλλὰ D : ὅπλα

28. ... πειρατὴς ἀπάγει τὸν ἵππον.
A : Ἡ B : Τῆς C : Ὁ D : Τίς

29. Ταῦτα ... ἔφυγον.
A : ἄκων B : ἀκούοντος C : ὁρώσης D : ἀκούσαντες

30. Τὰ δῶρά ... ἐν τῇ οἰκίᾳ.
A : ἔστι B : ἐστιν C : ἔστιν D : εἶσιν

31. Ἡ μὲν δειλία ... φέρει, ἡ δὲ ἀνδρεία νίκην.
A : ἦρχθην B : ἧττον C : ἥτταν D : ἦσαν

32. Οἱ ... ἐπιθέμενοι ἐάλωσαν.
A : ἡμᾶς B : σοῦ C : ὑμῖν D : ἑαυτὸν

33. Τὰ ἀνδράποδα οὐκ ἀναμένει ... τῇ ἀγορᾷ.
A : ἀπὸ B : ἐν C : ἀνὰ D : διὰ

34. Οἱ πελτασταὶ ἀπέθανον ...
A : τοῖς βέλεσιν B : βαλῶν C : βελτίων D : τοῦ βέλους

35. Μετὰ δὲ τοῦτο φίλος ἦν ...
A : αὐτή B : αὐτῷ C : τοῦτον D : ἐκεῖνο

36. Τῶν ... Ἀρτεμισία γνώμῃ καὶ σοφίᾳ διαφέρει.
A : βασιλέων B : βασιλειῶν C : βασίλεια D : βασίλισσα

37. Χεὶρ .... νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.
A : χρεία B : χερσὶν C : χεῖρα D : χεῖρες

38. Ἐλέφαντα ... μυίας ποιεῖς.
A : ἐκ B : πλήν C : ἔξ D : τὰς

39. Ὁ λύκος ταῖς ... ἐπιβουλεύει.
A : αἰγὶς B : αἰγὶ C : ἀξίαις D : αἰξὶν

40. ... ἄδικοι ἐγένοντο, ὥστε πολίτας ἀπέκτειναν ἀκρίτους.
A : Ὅπως B : Οὕτως C : Οἳ δὲ D : Ὥσπερ

41. ῞Ελληνες ... παῖδες, γέρων δὲ ῞Ελλην οὐκ ἔστιν.
A : οὔποτε B : εἴθε C : ἀεὶ D : οὗτοι

42. ᾽Εν πολέμῳ ... ἔνεστι δὶς ἁμαρτεῖν.
A : οὐκ B : οὐχ C : οὐδὲν D : οὐδενὶ

43. Οἱ οἶκοι μείναντες ... τοὺς μισθοφόρους τοὺς ἀπὸ τῶν νήσων ἀφικομένους.
A : ἴησι B : ἴσασι C : οἶδεν D : εἶδον

44. ... χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ.
A : Εἷς B : Μία C : Εἰς D : Τῶν

45. Τοῦ μὲν διδασκάλου ἐστὶ διδάσκειν, τῶν δὲ παίδων ...
A : φοιτᾶν B : μαντεύεσθαι C : παιδεύειν D : μανθάνειν

46. ... οἱ ὁπλῖται ἀφίκοντο, ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ.
A : Ποῖ B : ᾽Επεὶ C : ῞Οπως D : ᾽Εὰν

47. ... ἀνθρώπων οὐκ ἀποθνῄσκει.
A : Μηδεὶς B : Τῶν C : ῾Απάντων D : Οὐδεὶς

48. ῾Η μὲν πόλις ... , οἱ δὲ πολῖται ἔφευγον.
A : διέφθειρεν B : διέφθειραν C : διεφθείρετο D : διέφθορα

49. ... συχναὶ γλαῦκες ἦσαν.
A : ᾽Αθήναζε B : Εἰς ᾽Αθήνας C : ᾽Εν ᾽Αθήναις D : ᾽Αθήνηθεν

50. Οἱ Μῆδοι ἐπέθεντο ἡμῖν ...
A : πορεύειν B : πορεύσασιν C : πορευομένοις D : πορεύεσθαι

51. ῾Ο Νικίας ... ἐδίωκεν αὐτοὺς.
A : αὔριον B : ἐχθὲς C : ἀργύριον D : πότε

52. ᾽Εξ ὀνύχων ... λέοντα ἔνεστι μαθεῖν.
A : τὰ B : τὸν C : τῶν D : ἕν

53. ῎Αλλοι ... τρόπους ἐπαινοῦσιν.
A : οὓς B : πούς C : ἄλλους D : οὗς

54. Μὴ τρέφε ... ἐλπίδα.
A : ἐκεῖνον B : κενὴν C : ἐκεῖ D : ὦ

55. Οἱ σύμμαχοι οὐ ... τῷ στρατηγῷ ἀπέθανον.
A : πεισθησόμενοι B : πέπεικεν C : πέποιθα D : πεισθέντες

56. Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὁμιλίας ... πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.
A : οὐδὲ B : οὗτοι C : οὔτε D : οὐχὶ

57. ᾽Εν τῷ ἐν ... ἱερῷ καλὰ ἀναθήματα ἦν.
A : Δελφὶς B : Δελφοῖς C : Πυθοῖ D : Πυθωνόθεν

58. Οὐδὲν ἐφίλει μᾶλλον ... κλέος.
A : τοῦ B : ἢ C : ἢ τὸ D : —

59. Φυλάττεσθε ... κόλακας.
A : ὑμᾶς B : τῆς C : τοὺς D : τὰς

60. ... ὁπλῖται ἐκ Πλαταιῶν ἀφορμηθέντες ἐπορεύθησαν ἐπὶ τοὺς Πέρσας.
A : ῎Απαξ B : Τέτταρα C : Διακόσιαι D : Χίλιοι

61. Παῖς μὲν ... ἡδέως συνδιατρίβει, νεανίας δὲ νεανίᾳ.
A : παῖ B : παισὶ C : πᾶσι D : παιδὶ

62. Περὶ τοῦ ... ἔλεγεν.
A : νυκτὸς B : παιδεύειν C : πόλεως D : νεὼς

63. Τούτων οὕτως ... ἐσπείσαντο.
A : ἔχων B : ἔχοντες C : ἐχόντων D : ἐν ταῖς σπονδαῖς

64. Τὸν ποιητὴν ... εἰκάζομεν.
A : Ὅμηρον B : τῇ μελίττῃ C : τῶν τεττίγων D : ἀηδὼν

65. Τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ τὸ στράτευμα ... τῇ πόλει ἐστρατοπεδεύσατο.
A : πρὸς B : ἀμφὶ C : πρὸ D : ἀντὶ

66. Πολλὰ ἔχει ... καλά.
A : κώνειον B : λοιμὸς C : σιωπὴ D : ταραχὴ

67. Τὴν σοφίαν ... προκρίνω.
A : δόξαν B : τὴν δόξαν C : τῆς δόξης D : δόξῃ

68. Δοκεῖς, ἔφη, ... Νικία, εὖ λέγειν.
A : ᾧ B : ὦ C : ὁ D : ὃ

69. Τοῦ ταξιάρχου φυγόντος οἱ ὁπλῖται ἑαυτοὺς ... παρέδοσαν.
A : βασιλέας B : τοῦ βασιλέως C : τῷ βασιλεῖ D : βασιλεῖς

70. Ὁ ὕπνος ... ὅμοιός ἐστιν.
A : καὶ ὁ θάνατος B : θάνατον C : τοῦ θανάτου D : τῷ θανάτῳ

71. Ὁ στρατὸς νυκτὸς ἀφορμηθεὶς πρὸς τὴν πόλιν ἀφίκετο πρὸ τῆς ...
A : ἕως B : ἕω C : ἕῳ D : ἑῶ

72. ... δὲ Μούσας εἶναι νομίζουσιν.
A : Τρία B : Ἐννέα C : Ἐννεὰς D : Τρὶς

73. Ἡ μάχη ἐπαύθη ...
A : θέρος B : χειμῶνι C : πρὸς τὸ ἔαρ D : εὐδία

74. Μίαν οὖν ἡμέραν οἱ Θηβαῖοι ... ἐστρατοπέδευσαν.
A : αὐτὸς B : αὐτὸν C : αὐτοῦ D : αὐτῷ

75. Οἱ ... τὸν βασιλέα ἀπέθανον ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν.
A : ἀνὰ B : διὰ C : μετὰ D : ἀμφὶ

76. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν, ... οὐδέν με ὠφελήσει ὅδε ὁ βωμός.
A : ὃ B : τοῦτο C : ὅτι D : ὥστε

77. Τῇ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ... τὰς Σάρδεις ἀφίκοντο.
A : πρὸς B : διὰ C : ὡς D : πρὸ

78. Ὁ νόμος ... λέγεται.
A : τύραννος B : τύραννον C : τυράννου D : τυράννῳ

79. Οἱ Μιλήσιοι ὑπὸ τῶν Περσῶν ... ἀπέθανον.
A : ἑλόντες B : ἁλόντες C : ἁλωσόμενοι D : αἱρήσοντες

80. ... τὸν ποιητὴν ἐπαινῶ, ὑμεῖς δὲ τὸν ῥήτορα.
A : Ἐγὼ B : Σὺ C : Οὗτος μὲν D : Ἐκείνη μὲν

81. ᾿Εννέα ἔτη οἱ ᾿Αχαιοὶ ... τῆς Τροίας ἐστρατοπέδευον.
A : ἐν B : πρὸ C : ἀνὰ D : μετὰ

82. Τὴν ἀλήθειαν ... τῶν ἀρετῶν εἶναι λέγουσιν.
A : πηγὴ B : κρήνῃ C : ῥίζαν D : μάρτυς

83. ῾Η βασίλεια ἄρξασα τετταράκοντα ... ἀπέθανεν.
A : ἔτι B : ἔτη C : ἤθη D : ἔθων

84. Πλοῦς ... οὐκ ἔστιν ὅμοιος.
A : πλῷ B : ναυσίν C : πλοίῳ D : ὁλκάσι

85. ᾿Επήνεσεν τοὺς ... φυγόντας ἐν τῇ μάχῃ.
A : — B : οὐ C : μὴ D : αὐτοὺς

86. Τὸ κελεύειν ... ἐστι ῥᾷον τοῦ πείθεσθαι.
A : πολύς B : πολλῶν C : πολλῷ D : πολλοῦ

87. Νοῦς ... καὶ νοῦς ἀκούει.
A : ὁρᾷ B : ὅρα C : ὁρᾶν D : ὁρῶν

88. ῾Ο νεανίας φίλιός τε καὶ χαρίεις ἦν, ὥσθ᾽ ὑπὸ πάντων ....
A : φιλεῖν B : φιλεῖσθαι C : φιλοῦσιν D : φιλοῦ

89. ... ὁ πρεσβευτὴς ἀφίκετο, ἀπέθανε.
A : ῾Οπόταν B : ᾿Επεὶ C : Πρὶν ἂν D : ῞Οταν

90. ... , γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.
A : Γυναῖκα B : Γύναι C : Γυναῖκας D : Γυναικί

91. ῾Ο στρατὸς ... ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους.
A : σέσωκεν B : σώσοντος C : ἐσώθη D : σωθήσῃ

92. ῾Ο Πεισίστρατος τύραννον τῶν ᾿Αθηναίων τρὶς ... κατέστησε.
A : — B : τυραννίδα C : ἑαυτὸν D : ἢ ἐνάκις

93. Οἱ πολῖται ... ἔβαλλον τὸν ῥήτορα.
A : μῆλα B : καρπῶν C : λίθοις D : δόρατι

94. Οὐκ ἤλθομεν ὡς τῷ βασιλεῖ ...
A : θαφοῦσαι B : καταλιπεῖν C : πολεμήσοντες D : ἀγγελθέντι

95. Οὐ ... , ἀλλ᾽ ἐμὲ διώκει.
A : σύ B : σά C : σέ D : σή

96. Αἱ νῆες ἔπλευσαν ... ἐπὶ τοῦ ῾Ελλησπόντου.
A : ᾿Αθήνηθεν B : ᾿Αθήνας C : ᾿Αθήναζε D : ᾿Αθήναις

97. ῾Ο τοξότης ... μάχεται.
A : δόρατι B : τῷ τόξῳ C : τῷ δορὶ D : χειρὶ

98. Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὁμιλίαν, ... παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.
A : αὖτε B : ἀλλὰ C : οὔτε D : εἴτε

99. Οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκ τῶν ᾿Αθηνῶν ἐλθόντες ... ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις.
A : ἤγγειλαν B : καὶ λέγοντες C : γεγραμμένα D : ἐρεῖν

100. ῾Ο λύκος τὴν ... , οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει.
A : θριξίν B : τρίχα C : τριχί D : τριχός

101. Οὔτε ξένοις νόμιμόν ἐστιν ἐν τῇ Σπαρτῇ ... οὔτε τοῖς Σπαρτιάταις ἐν τῇ ξένῃ.
A : ἰέναι B : διατρίβειν C : ἔξεστιν D : μάχεσθαι

102. ... δύναται ὁ βασιλεύς· ὥστε ζητεῖτε πεῖσαι αὐτὸν ὑμᾶς ὠφελεῖν.
A : Μέγα B : Πολλὰς C : Δύναμιν D : Τοσοῦτος

103. Στράτευμα ἐπέμφθη ἀπὸ Πλαταιῶν ... τοὺς Ἀθηναίους Μαραθῶνι ὄντας.
A : πρὸς B : ἐπὶ C : ἀνὰ D : διὰ

104. ... ἐστιν ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.
A : Δόξα B : Ἔνδοξός C : Εὐδοκία D : Λαμπροτάτη

105. ... λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες.
A : Οἴκοι B : Οἴκους C : Οἴκων D : Οἶκοι

106. Ἡμεῖς ... δύναμιν εἴχομεν τῶν Λακεδαιμονίων.
A : κρεῖττον B : πολλήν C : μείζω D : κράτιστον

107. Οἱ μὲν ἄνθρωποι θνητοί εἰσιν, ... θεοὶ ἀθάνατοι.
A : ἀλλὰ οἱ B : καὶ οἱ C : οἱ δὲ D : εἰσὶν

108. Ἄφρων ἐστὶν οὗτος, ὃς ἑαυτῷ δοκεῖ πάντα ...
A : δύνασθαι B : δύνασαι C : δεδύνηται D : δυνάμεων

109. Τὰ χρήματα ... ἐπέμφθη ἀπὸ τῶν νήσων.
A : Ὀλυμπίασιν B : Θήβηθεν C : Ἀθήναζε D : Μεγαροῖ

110. Τοῦ ... ἐστὶ μανθάνειν.
A : μαθητὴς B : νεανίου C : γυναικὸς D : παρθένου

111. Νυκτὸς καθεύδοντες ...
A : ἔπλευσαν B : ἐμάχοντο C : ἔφυγον D : ἀπέθανον

112. Καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ παντοῖα ζῷά ...
A : ζῶσιν B : βίοι C : ἐστιν D : βιοῦσιν

113. Τὰ χρήματα ἀνθρώποις εὑρίσκει ...
A : κέρδους B : πάθους C : φίλους D : μίσους

114. Οὐ ... εἰμι ἀνόητος οὐδὲ ἐθέλω τὸν πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρήνης.
A : μὲν B : οὖν C : γάρ D : μόνον

115. Οἱ νησιῶται ... χρήματα ἢ ναῦς ἔπεμφαν.
A : πλείω B : πολλὴ C : πλείους D : πλήρη

116. Ὁ Λυσίας τὸν δοῦλον ἐκέλευσε ... τὴν θύραν.
A : κροῦσαι B : φαγεῖν C : ἀγγεῖλαι D : πέπραξαι

117. Πολλὰ δῶρα ... ναυσὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς νήσοις.
A : ἔρχονται B : διαφέρει C : ἐφέρετο D : ἐκφέροντο

118. Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ...
A : ἄνθρωπος B : ἄνθρωπον C : ἀνθρώπου D : ἀνθρώπῳ

119. Πείθεσθε, ὦ ... , τῷ νόμῳ.
A : παῖ B : γύναι C : πολῖται D : βασιλεῦ

120. Οἱ ἄφρονες τὰ παρόντα ... τὰ ἀπόντα διώκουσιν.
A : ἀφέντες B : φαιδρότητα C : εἷς D : λαμβάνουσι, ὅπως

121. Πρέσβεις ... ὑπὸ τῶν Θηβαίων ὡς τὸν βασιλέα.
A : πέπεμπται B : πεμψόμενος C : πεμφαμένους D : ἐπέμφθησαν

122. Τὸν χειμῶνα ἡ ναῦς ἔμενε ἐν τῷ λιμένι, καὶ ... ἐξέπλευσεν.
A : μηδεὶς B : οὐδ' C : ἅμ' ἦρι D : ἐπὶ τὴν ἕω

123. ... τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις.
A : Ἀπὸ B : Πρὸ C : Πρὸς D : Κατὰ

124. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ... πρὸ τοῦ θανάτου.
A : ὄλβος B : ὄλβιος C : μακαρίζει D : μάκαρος

125. Τὰ δένδρα ... τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς καρποῖς.
A : συμφέρουσι B : διαφέρουσι C : διαφέρει D : συμφορὰ

126. Ἑκατὸν στάδια ... πᾶσαν τὴν νύκτα πρὸς τῷ ποταμῷ ἔμενον.
A : πορεύομαι B : πορευθέντες C : ἐπόρευσαν D : πορευσομένην

127. Δεῖ γαμεῖν ἐκ ... ὁμοίων.
A : τοὺς B : τῶν C : τὰς D : ταῖς

128. ... σωφροσύνη πρέπει.
A : Τὸν νέον B : Τοῦ νεανίσκου C : Τῷ νεανίᾳ D : Ὦ παῖ

129. Φαῦλος ... καλοῦ πράγματος ὄχλος.
A : κριτὴς B : δικαστὴν C : κριτοῦ D : δικαίῳ

130. Καὶ ὁ λῃστὴς 'ὦ γύναι' ... 'ὄνομά σοι τί ἐστιν;'.
A : φασὶ B : ἔφη C : φάτω D : φαῖεν

131. Τοῖς μὲν οὖν τῶν Αἰγυπτίων ἱεροί εἰσιν οἱ κροκόδιλοι, ... δ' οὔ.
A : τοῖς B : οἷς C : οἱ D : καίτοι

132. Οἱ φύλακες τοὺς ... ἐφύλαξαν.
A : ὁδοὺς B : ἵππεῖς C : Πέρσας D : ποὺς

133. Οὐ μετανοεῖν, ... προνοεῖν χρὴ τὸν σοφόν.
A : καὶ B : ἀλλὰ C : οὐδὲ D : ἢ

134. Ἀπέχει ... ἡ Ἦλις πολλοὺς σταδίους.
A : τὰς Ἀθήνας B : τοῦ Ἄργους C : Πυθοῖ D : Θήβας

135. ... ναύτης τῇ θαλάττῃ χαίρει.
A : Τῇ B : Τῆς C : Ὁ D : Ὦ

136. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν ...
A : ἔδρασαν B : πράξοντος C : ἐποίησε D : δρᾶν

137. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἦν ἐν τῇ σκηνῇ· ὁ δὲ στρατιώτης ... ἔφερεν.
A : νοῦς B : ὄρος C : οἶνον D : χερσίν

138. Ἔπεμψαν ἱππέας ... τὴν ἥτταν.
A : ἀγγέλλειν B : ἀγγελλούσας C : ἀγγελοῦντας D : ἀγγελουμένας

139. Χαίρετε, ὦ στρατιῶται· ... ἱερὰ καλά ἐστιν.
A : ἡ δὲ B : τὰ γὰρ C : καίτοι D : τά τε

140. Αἱ Μοῦσαι τοῖς ποιηταῖς ... εἰσιν.
A : εὖνοι B : εὔνοιαί C : νενόημαι D : εὖνοί

141. Δεινὴ ἦν τοῖς βαρβάροις ... φάλαγγος προσβολή.
A : τοῖς B : τὰ τοῦ C : ἡ τῆς D : ἢ τῆς

142. Οὕτως ἄφρονές ἐστε, ... ἐλπίζετε τὸν Φίλιππον φίλιον γενήσεσθαι.
A : ὥσπερ B : οὕτω C : ὥστε D : οἷος

143. Ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο καταδουλοῦν τοὺς Ἕλληνας τοὺς τοῖς Μήδοις ...
A : μάχεσθαι B : μαχεσάμενους C : μαχεσόμενος D : ἐμάχοντο

144. Τὸν μὲν ἀδελφόν μου ἐπήνεσας, ...
A : καὶ μή με B : οὔτε μοί C : ἐμὲ δ' οὔ D : ὦ διδάσκαλοι

145. Ὁ διδάσκαλος ... ἐδίδασκεν.
A : με B : ἡμᾶς C : ἡμῖν D : ὑμῶν

146. Νικίας ἔφη τὴν θυγατέρα χιτῶνα ...
A : χρῄζει B : κτήσεσθαι C : χρῆσθαι D : πριαμένη

147. Οἱ τῶν Ἑλλήνων ὑποκριταὶ κοθόρνους ... ἐβάδιζον.
A : ὑποδήματα B : ὑποδήσοντες C : ὑποδησάμενοι D : ὑποδεδεμένους

148. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμαζον Δημοσθένη ... τὴν τῶν λόγων δεινότητα.
A : ἐπὶ B : διὰ C : ἕνεκα D : —

149. Ποῦ ἐστιν ... λιμήν;
A : ὁ B : ἡ C : τὸ D : τὴν

150. Τοὺς νοσοῦντας δεῖ ταῖς τῶν ἰατρῶν συμβουλίαις πείθεσθαι, ἵνα ... ἀπαλλαγῶσιν.
A : τὰς νήσους B : τῶν νόσων C : τῷ ἰατρῷ D : μὴ τὸν βίον

151. Λέγει ... μῶρός εἰμι.
A : ἐμὲ B : μοι, ὁ C : ὡς D : τις, ὅτι μὴ

152. Οἱ Θρᾷκες τὸν ... ἐκ κερῶν ἔπινον.
A : ὕδωρ B : γάλα C : οἶνον D : γλεῦκος

153. Ὑπέσχοντο τοὺς δούλους ...
A : ἐλευθερώσειν B : ἐλευθέριοι εἶναι C : ἐλευθερίαν D : ἐλευθεροῦν

154. Πείθεσθαί σε χρὴ ... δοῦλον ὄντα.
A : ὅτι B : ὅτε C : ἅτε D : ὥστε

155. Οἱ σοφοὶ νομίζουσι τὴν ψυχὴν ... εἶναι.
A : ἀθάνατον B : βροτὸν C : θνητὴν D : θάνατον

156. Χειμῶνος ὄντος αἱ μὲν ἡμέραι βραχεῖαι, αἱ δὲ ... μακραί εἰσιν.
A : σκιαὶ B : σελῆναι C : νύκτες D : ὧραι

157. Ἡ φύσις τὰ δάκρυα ἡμῖν ἔδωκε ...ἐν ταῖς ἀτυχίαις.
A : παραμυθίαν B : τοῖς C : καὶ δώσεται D : κεκλαυμένοις

158. Τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ... ἐστι τοῖς τῶν ἐλάφων κρέασιν.
A : ὁμοίως B : ὅμοιά C : ὁμόνοιά D : ὅμοιόν

159. Οὐκ ἤθελον αὐτῷ δοῦναι ... ξίφος.
A : τὸ ἐμὸν B : ὁ σὸς C : οὐδένα D : ὀξὺς

160. Οἱ Πέρσαι προσεκύνουν τὸν Δαρεῖον ... βασιλέα.
A : τὰ B : οὕτω C : ὡς D : καίπερ

161. ... ὄντες μὴ ἐπιλανθάνεσθε τῶν ἀτυχῶν.
A : Εὐτυχεῖς B : Εὐτυχοῦς C : Δυστυχεῖς D : Δυστυχοῦντες

162. Οἱ Πέρσαι ἑλόντες τὰς Ἀθήνας ἐνόμιζον ... πάντα τὸν πόλεμον.
A : τελευτῆσαι B : τέλος C : τελευτὴν D : τελευτῶν

163. Φίλιππος Ἑλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ... ἐποίησε, τὰς δὲ κατέσκαφεν.
A : ἐμφρούρους B : εὐδαίμονες C : μέγας D : θρασεῖς

164. ... Ἀρκαδίας ὄρη ὑψηλά ἐστιν.
A : Ἡ B : Τὰ τῆς C : Τὰς D : Ἡ τὰς

165. Φίλιππος ἔφη βασιλεὺς ...
A : εἶναι B : ᾖ C : σεαυτὸν ἔσεσθαι D : εἶμι

166. Αἱ Θερμοπύλαι ... ὑπ' Ἐφιάλτου πολλοῖς χρήμασι πεισθέντος.
A : προδότου B : προδιδῶται C : προυδόθησαν D : προδόμεναι

167. ... Σωκράτει συνδιατρίβοντες ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονες ἐγίγνοντο.
A : Οἳ γὰρ B : Οἳ οὖν C : Οἱ D : Οἳ

168. Τέλος δὲ ἤσθοντο ... ἀληθῆ ὄντα.
A : τὸ κλέος B : τὰ ἀγγελθέντα C : ὅτι ὁ κῆρυξ D : πρεσβευτῆ

169. Ὁ στρατηγὸς ... τὴν βασίλισσαν καλὴν εἶναι.
A : ὀνόμαζε B : ἐνόμιζε C : ἡγήσαντο D : διαλέξει

170. Ἀρχύτας Πυθαγόρειος ὢν ... ἀπείχετο.
A : κύαμος B : κύαμον C : κυάμου D : κυάμῳ

171. ... μισθὸν ὑπέσχου αὐτοῖς;
A : Ποιοῦν B : Ποῖον C : Ποιῶν D : Ποίαν

172. Ὅταν ὁ δάκτυλος ... , πᾶν τὸ σῶμα αἰσθάνεται καὶ συναλγεῖ.
A : πληγαὶ B : πληγῇ C : πλήττει D : ἔπληξε

173. Ἀπέκτειναν τοὺς πολίτας ... γυναιξίν.
A : μετὰ B : καὶ C : τε καὶ D : αὐταῖς ταῖς

174. Ἅμα τῷ ἔαρι τὰ δένδρα φύλλα ...
A : φέρουσι B : φύει C : ἐστίν D : αὐξάνουσι

175. Ὁ στρατηγὸς αὐτὸς τῷ αὐτῷ ξίφει αὐτοὺς ...
A : ἐσφάγη B : ἐσφάχθη C : ἔσφαξεν D : ἔφαγεν

176. Ἀπεκρίναντο, ὅτι στρατὸν ...
A : πεμφούσῃ B : μὴ πεμπούσαις C : οὐ πέμφουσιν D : πέμφασιν

177. Οἱ σοφοῖς ἀνδράσι συνδιατρίβοντες ... μανθάνουσιν.
A : σοφία B : σοφὰ C : μηδὲν D : τοῖς

178. Ἐάν τις φανερὸς ... κλέπτων, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία.
A : γέγονε B : γένηται C : γεγένηται D : ἐγένετο

179. Ὁ ἰχθὺς μάλα ἐλαφρός ἐστιν· χαλεπὸν ... ἐστιν ἰχθὺν θηρεύειν.
A : γάρ B : οὖν C : δ' οὐκ D : ὅμως

180. Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιόν φασιν ... γελῶντα ὀφθῆναι οὐδὲ μειδιῶντα.
A : μὴ B : πολὺν C : οὔποτε D : τὸν

181. Νομίζω τούτους τοὺς ... ἀξίους τῆς αὐτῆς ζημίας.
A : προδοὺς B : προδιδοὺς C : προδότας D : προδοσίας

182. Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, ... κελεῦσαι ῥᾴδιον.
A : ἀλλὰ B : τὸ δὲ C : τοῦ D : καὶ

183. Εἶπον, ... Νικίας φεύγει.
A : ὅπως B : ὁ C : ὅτι D : ἵνα

184. Μὴ ... τῇ γαστρί.
A : δοῦλε B : δούλευε C : δουλεύσει D : δουλοῦμεν

185. Οὔτε πλούτου οὔτε κάλλους ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ...
A : ἔχει B : σχήσει C : ἔχῃ D : σχήσοι

186. Ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ταῦτα οὐ ...
A : ποίει B : ποιῇ C : ποιήσει D : ποιήσασι

187. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἐνίκησαν ἐν τῷ αὐτῷ πολέμῳ.
A : μήποτε B : ποτε C : τρὶς D : πως

188. Ἐκ ... ἐσορᾶν γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν.
A : — B : τὸ C : τὴν D : τοῦ

189. Οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἔμενον, ... ἐξῇσαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
A : ὅπως B : καὶ C : ὥστε D : οἱ δὲ

190. Κῦρος, ὁ Περσῶν βασιλεύς, ... ταῖς ἀρεταῖς ἐθαυμάζετο.
A : εἰ B : ἐπὶ C : δὶα D : ἕνεκα

191. Ἡ τῶν ἐναντίων δειλία τὴν νίκην ἄπονον ... παρέσχετο.
A : ὑμῶν B : ἡμῖν C : ἑαυτῷ D : σφᾶς

192. Νικίας .... τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο· οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν.
A : ἀνηρώτησε B : ἐρωτᾷ C : ἀπεκρίνατο D : πεύσεται

193. Ἄκουε, ὦ ... , τῶν εὐχομένων.
A : Δία B : Διός C : Διί D : Ζεῦ

194. ... διαβαίνοντες εὐρὺν ποταμόν.
A : Εἵληφεν B : Ἑλήφθησαν C : Ἑλήφθην D : Ἀπολώλεκεν

195. Ὅμηρος Ἀγαμέμνονα ποιμένα ... προσαγορεύει.
A : Ἕλλην B : λαῶν C : κακὸν D : προβάτων

196. Οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ πολέμιοι ὑπερβαίνουσι ...
A : τείχους B : τοῖς κινδύνοις C : τὰ ὄρη D : τῶν ὅρκων

197. Ἀπαγγέλλετε τῷ βασιλεῖ, ὅτι πρῶτον ... δεῖ.
A : πόλεμος B : ὕδατι C : μάχης D : μισθὸν

198. Ὡς ἡδύ ἐστι τὸ ἔαρ ... χειμῶνα.
A : καὶ B : ἄνευ C : μετὰ τὸν D : πλὴν

199. Οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν Σάρδεων ... ἐπέθεντο τῇ Ἑλλάδι μεγάλῳ στρατῷ.
A : ἕλοντες B : ἅλοντες C : ἅραντες D : πορεύοντες

200. Ὑπὸ τῶν Μήδων ... ἔμενεν ἐν Σάρδεσι εἴκοσιν ἔτη.
A : ἑάλων B : ἥλων C : ἁλοὺς D : ἁλῶν

201. Θαλῆν οἱ τότε ἐθαύμασαν ... τῷ ἡλίου ἔκλειψιν προειπεῖν.
A : διὰ B : ἀμφὶ C : ἐπεὶ D : ἐπὶ

202. Θάνατον εἰσορῶ, ὃς ᾽Αλκηστιν εἰς ᾽Αιδου δόμον μέλλει ...
A : κατάγει B : κατάξειν C : καταγαγών D : κατῆχε

203. ῾Ο στρατηγὸς ὑπέσχετο χρήματα πρὸς τὰς ᾽Αθήνας ...
A : συνενήνοχα B : εἰσφέροιεν C : προσοίσειν D : ἐξενεγκεῖν

204. ᾽Ωδινεν ὄρος, εἶτα ... ἔτεκεν.
A : νῦν B : μῦν C : σῦν D : μὴν

205. ᾽Ωσπερ τὸ χρῶμα τὸν ὀφθαλμόν, ... ἡ φωνὴ τὸ οὖς εὐφραίνει.
A : ὥστε B : οὕτως C : ὅτε D : ἕως

206. ᾽Εν ἑκάστῳ ... τρεῖς ἦσαν ἄνδρες.
A : σκάφει B : ξίφει C : ὀλκάδι D : νηὶ

207. Οἱ κατάσκοποι ἀπήγγειλαν τοὺς πολεμίους ...
A : πεφευγέναι B : φεύγοντες C : φυγόντας D : φεύξοιντο

208. ... ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.
A : ῾Ημεῖς B : ῾Ημᾶς C : ῾Ημῶν D : ῾Ημῖν

209. Οἱ Σκύθαι οὐ λούονται ...
A : χεῖρας B : πούς C : ὕδατι D : ὁδούς

210. Οἱ ναῦται τῆς νεὼς ἐν κινδύνοις ... τοῖς Διοσκούροις εὔχονται.
A : ὄντας B : εἶεν C : οὔσης D : ὦσιν

211. ᾽Αγγέλλεται ... οἱ πολέμιοι πεφεύγασιν.
A : τῷ βασιλεῖ B : ὑπὸ κήρυκος C : ὅτι D : ταχέως

212. Τοὺς Σῆρας ἱστοροῦσιν ... τὰ τριακόσια ἔτη ζῆν.
A : εἰς B : ὅτι C : μέχρι D : ἐγγύς

213. Εἴδομεν τοὺς ἐναντίους εὐθὺς ... ἐπιθησομένους.
A : τὰ ὄρη B : τοὺς ὄρους C : ὑμῶν D : ἡμῖν

214. ... Λεωνίδας, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν Θερμοπύλαις ἀπέθανον.
A : ῾Ο B : ῾Ο αὐτὸς C : Οὐ μόνον D : Καὶ ὁ

215. Αἱ ... τοῖς κέρασι παίουσιν.
A : κύνες B : λέοντες C : γαλαὶ D : αἶγες

216. Μὴ ἄκων, ἀλλ᾽ ... τὰ δίκαια πρᾶττε.
A : ἔχων B : οὔποτε C : ἑκὼν D : παρόντα

217. ... τῶν βουλευτῶν ἔδοξε τοὺς τῶν πρέσβεων λόγους μὴ δέξασθαι.
A : Τί B : Τοῖς πλείοσι C : ᾽Ενιοι D : Τινὲς

218. ... ἔχεις καλὸν σῶμα καὶ ψυχὴν κακήν, καλὴν ἔχεις ναῦν καὶ κυβερνήτην κακόν.
A : ῾Οπόταν B : ᾽Εὰν C : Κἂν D : Εἰ

219. ... θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνῄσκει νέος.
A : Οἱ μὲν B : Οὐκ οἱ C : ῍Ον οἱ D : ῍Ην οὖν οἱ

220. ῾Ο κύων τοὺς λύκους ... ἀπερύκει.
A : τῇ οἰὶ B : τὰς οἷς C : τῶν οἰῶν D : οἰσίν

221. Εἰπέ μοι, ... οἱ ἐναντίοι ἐπιθήσονται ἡμῖν ἢ οὔ.
A : πόσοι B : ποῖοι C : πότερον D : πόθεν

222. Τῶν τριήρων ... κατέδυσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν.
A : ἕνα B : μίαν C : τρία D : οἱ Φοίνικες

223. Οἱ πολέμιοι τὴν ἄμπελον ... περὶ τὸ ἱερὸν ἔκοψαν.
A : ἢ B : τὸν C : τὴν D : τὰ

224. ... ὄντος πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ οὖσι πρέπει στρατεύεσθαι.
A : Μάχης B : Ἐν τῷ πολέμῳ C : Λοιμοῦ D : Πολέμου

225. Οἱ αἰχμάλωτοι ἀπετμήθησαν ...
A : τὰς κεφαλάς B : ποσίν C : οὓς D : τῇ χειρί

226. Οἴκτιρε, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἐν δεινοῖς ...
A : ἑαυτοῖς B : ἡμᾶς C : ὄντας D : εὐχόμεθα

227. Ὁ Πέρσης ... μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐπιθυμεῖ.
A : τῷ B : τε C : — D : πολλῷ

228. Ὁ στρατηγὸς ἦγαγεν στρατὸν ἀπὸ τῶν πόλεων, ... ἔπεισεν.
A : οἷς B : ὧν C : ταύτην D : ὃ

229. Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεύς, ... δυνατὸς ἦν καὶ πλούσιος.
A : μάλα B : μέγαν C : ὃς D : ὁ

230. Ποῖ ᾖει ἐκεῖνος, ... διελέγου;
A : πρὸς οὗ B : σὺν οἷς C : ᾧ D : μεθ' ἧς

231. Ὁ ἀγαθὸς πολίτης ... προθύμως πείθεται.
A : ὑμῶν B : τοῖς νόμοις C : τοῦ βασιλέως D : ἐμὲ

232. Οὐκ ἀπεκρύπτετο, ... εἶχε γνώμην.
A : τί B : ἢ C : ἦν D : ὁπόταν

233. Οὐ γίγνεται ἄνευ πολλοῦ πόνου ἔργον ...
A : μέγα B : μέγαν C : πολύν D : μέλαν

234. Χαλεπὸν ἦν εὑρεῖν, ... εἶεν οἱ Μῆδοι.
A : πότε B : ὅ τι C : πόσοι D : ποῖ

235. Πρεσβευτὴς ἦλθε δέκατος ...
A : αὐτός B : αὑτός C : αὐτοί D : αὑτοί

236. Δεινὸν οἱ πολλοί, ὅταν κακούργους ... προστάτας.
A : ἔχοι B : ἔχουσιν C : ἔχωσι D : ἔσχον

237. Ἆρα οἶσθα, ... τοῦτο εἶπεν;
A : τις B : ὅστις C : ἐὰν D : αἳ

238. Οἱ ὄνυχες ἐν τοῖς ... ἄκροις εἰσίν.
A : δακτυλίοις B : χερσίν C : ποσίν D : δακτύλοις

239. Ἐδίδασκον ... τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.
A : παιδί B : τοὺς παῖδας C : τῶν παίδων D : παισίν

240. Κῦρος Ἀστυάγην, τὸν τῶν Μήδων ... ἔπαυσε τῆς ἀρχῆς.
A : βασιλέων B : βασιλέα C : βασιλεὺς D : βασιλεῖ

241. Οἱ πολέμιοι τοὺς πρέσβεις συλληφθέντας ...
A : ἀποθνήσκουσιν B : τεθνεώς C : ἀπέκτειναν D : ἀπέθανον

242. Βεβαίαν τὴν πίστιν ἔχω ἐκ τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην καλὴν καὶ μενετὴν ...
A : ἔσται B : εἶναι C : ἔσεσθαι D : ἔστω

243. Ταῦτα ... ὁ βασιλεὺς ἤγαγε ταχέως τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν Θηβῶν.
A : ἥκουσας B : ἄκων C : ἀκούσας D : ἀκούοντα

244. Οἱ ἀδολέσχαι ... συνεχῶς λαλεῖν τὸ ἡδὺ τῆς ὁμιλίας ἀποβάλλουσιν.
A : τὸ B : τοῦ C : τῷ D : —

245. Ἐὰν τοὺς κύνας φυλάττεσθαι ... , ἄρτον αὐτοῖς δίδου.
A : βουλὴν B : βούλῃ C : βουλῇ D : βούλει

246. Ὁ ναύαρχος ἀπέπεσεν ... τὴν θάλατταν καὶ ἀπέθανεν.
A : εἰς B : κατὰ C : ἀπὸ D : ἀνὰ

247. ... ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ οἱ στρατιῶται ἔφευγον.
A : Τοῦ B : Οἱ δὲ C : Καίπερ D : —

248. Δυνάμενος ... ὁ κατάκριτος ἐν τῇ πόλει ἔμενεν.
A : φεύγειν B : ἀποφυγεῖν C : καὶ ἑκόντος D : μάλα

249. Τῶν ἱππέων ἐς φυγὴν ... τὸ στράτευμα ἀνεχώρησε.
A : ἔτρεψε αὐτὰς καὶ B : τραπομένων C : τρέπων D : ἐτραπόμεθα καὶ

250. Οἱ θεοὶ μόνοι ... προορῶσιν.
A : τὸ μέλον B : τὰ ἐπιόντα C : ἡμᾶς D : τοῦ μέλλοντος

251. Ὁ γέρων ... γνώμῃ διαφέρει.
A : νεανίαν B : τοῦ νέου C : νεανίας D : τοῖς νεανίαις

252. Ὁ δὲ Κῦρος ... αὐτοῖς τὸν αὐτὸν μισθόν.
A : ἐδίδουν B : ἔδοσαν C : ἔδωκε D : ἐδόθη

253. Οἱ ποιηταὶ περὶ τῶν ἐν ... πολλὰ παράδοξα γεγράφασιν.
A : Ἅιδης B : Ἅιδην C : Ἅιδου D : Ἅιδῃ

254. Τοῖς ... ὁμόνοια πρέπει.
A : γείτοσιν B : πρόδοσιν C : μάθησιν D : ὑπόθεσιν

255. Μὴ συμβούλευε τῷ δήμῳ, ... βλαβερά ἐστι τῇ πατρίδι.
A : τὰ B : ἢ C : ἡ γὰρ D : ἅ

256. Οὐδεὶς ἐδόκει εἰδέναι, ... εἶμεν.
A : οὐδὲ B : τίς C : ὅτε D : ὅπου

257. Περὶ ... ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν.
A : πολλοῦ B : πλείονος C : πλείστου D : οὐδενὸς

258. Οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εἰδέναι, ... ἄμεινόν ἐστι μάχεσθαι ἢ ἀποφεύγειν.
A : πότερος B : πότερον C : ὁπότερος D : πρότερον

259. Ῥᾳδίως συγγιγνώσκομεν τοῖς ... ἁμαρτάνουσιν.
A : εἰ μὴ B : ἄκουσιν C : ἀκούουσιν D : ἑκοῦσι

260. ... οὖν, ὥσπερ ἄξιος ἦν, κακὸς κακῶς ἀπέθανεν.
A : Οὕτως B : Καὶ C : Αὕτη D : Οὗτοι

261. Θαυμάζω τί οὐκέτι εὖνοί εἰσιν ...
A : ἡμᾶς B : αὐτῶν C : αἷς D : ἡμῖν

262. Ὑποπτεύω τὸν στρατηγὸν τέτταρα ἀσπίδια ἐχθὲς ...
A : κέκτησαι B : κτήσεσθαι C : κτήσασθαι D : κτηθῆναι

263. Οὗ φησι τὸν ... εὐθὺς ἀφίξεσθαι.
A : στράτευμα B : στρατιάν C : στρατὸν D : στρατόπεδον

264. Πῶς ᾖδει ἡμᾶς μενοῦντας ... εἶμεν;
A : που B : ποῖ C : πόθεν D : ὅπου

265. Ὁ τοὺς θεοὺς ἐπιορκήσας ... οὐ λήσει.
A : πολίταις B : τοῦ πολίτου C : τοὺς θεοὺς D : τῇ θεῷ

266. Οὕτως ἐκεῖνοι λέγουσιν, ... τῆς ἀρετῆς οὐ μέλει.
A : αἷς B : ὃς C : οἷς D : ὁ

267. Μᾶλλον ἡμῖν ... πιστεύωμεν ἢ τοῖς συμμάχοις.
A : ταύταις B : αὐτοὺς C : αὐτοῖς D : τίσιν

268. Τί ἂν εἴη ἀφρονέστερον ... τὰ φανερὰ διώκειν τἀφανῆ;
A : τοῦ B : ἢ ἀφέντα C : ὥσπερ καὶ D : ἢ ἀφιέναι

269. Ἐνόμιζον μὲν αὐτὸν ἀποθνήσκειν· ... δὲ ἀνέστη.
A : ἐξαίφνης B : νυν C : τεθνεὼς D : ἡγοῦμαι

270. Οὕτω τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα ...
A : διέφθειρον B : ἐφάνθην C : ἐπύθετο D : ἐφθάρη

271. Τούτους δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν ἤρετο, τίνες πότ' εἰσι καὶ ... πορεύονται.
A : ὅποι B : ποτε C : οὐδαμοῦ D : πανταχοῦ

272. Τῶν κρειττόνων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σῴζειν καὶ τὰ τῶν ... λαμβάνειν.
A : ἥσσων B : ἡττόνων C : νικησάντων D : παλαιτέρων

273. Ἤρετο, ... ἀπεδεξάμεθα τὰ χρήματα, ἃ ἔπεμψε.
A : ἡμεῖς δ' B : εἰ C : τί D : ἐὰν

274. Μὴ ... ἀλλήλοις, ἀλλὰ ὁμόνους ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχετε.
A : μάχεσθαι B : διελέγεσθε C : ἐρίζετε D : ὁμιλεῖτε

275. Οὐδεμία ὄρνις ᾄδει, ὅταν ... ἢ ῥιγῷ.
A : πενθήσῃ B : πεινῇ C : κραυγῇ D : ἐπόθη

276. Φείδεσθε τῶν παίδων καὶ τῶν γυναικῶν· οὗτοι γὰρ ... εἰσι τοῦ πολέμου.
A : ἀναίτιοί B : μέτοχοι C : αἴτιοι D : αἰχμάλωτοι

277. Ὁ δὲ ἀφωρμήθη οὐκ εἰδὼς, ... πορεύεται.
A : πόσοι B : ὅποι C : ἄλλοτε D : πάντοσε

278. Ἡ νῆσος κατεστράφη, ... ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη.
A : ὅτι B : εἰ C : ὁπόταν D : ὅπως

279. Οἱ μῶροι μάλιστα ... αὐτοὺς στέργουσιν.
A : αὐτοὺς B : ἄλλους C : σφᾶς D : ἑαυτοῦ

280. Μὴ ... μένωμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀπίωμεν.
A : αὐτόθεν B : νυν C : οἴκαδε D : αὐτοῦ

281. Φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ πειρατὴς ἐξέβη ἐκ τῆς ... καὶ οὐκ εἰσέβη πάλιν.
A : ὁλκὰς B : τόλμης C : σκάφους D : νεὼς

282. Δημοσθένης ἐπωνυμίαν ... Μαργίτην ἐτίθετο.
A : Αἰσχίνην B : αὐτῆς C : Ἀλεξάνδρῳ D : ὄνομα

283. Οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις ἀπέδειξαν στρατηγοὺς τοὺς ... ἀπείρους ὄντας.
A : πολέμους B : στράτευμα C : τῶν πολεμικῶν D : ταῖς ναυσὶν

284. ... μέν σε χρὴ ὀρέγεσθαι, ἐκείνων δ' ἀπέχεσθαι.
A : Ἐκεῖνα B : Τοῦτο C : Ἅς D : Τούτων

285. Ὀλίγοι μὲν ἀπὸ πολλῶν ... , οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπέθανον.
A : πέφευγεν B : ἐσώθησαν C : φυγοῦσαν D : ἐσφάγην

286. Ἀγαθὸν τοῦτό ἐστιν, ... τοῖς θεοῖς ἀρέσκει.
A : ὦ ἄνδρες, B : ὁ δὲ C : ταῖς τε γυναιξὶ καὶ D : ὃ

287. Αἰσχύλος ἔγραφεν ... τὰ ἑβδομήκοντα δράματα.
A : ἀμφὶ B : θᾶττον C : καὶ καταλιπεῖν D : κρύφα

288. ... τὰς ὑμετέρας οἰκίας ἦλθον.
A : Εἰς B : Ἐξ C : Εἷς D : Ἐξ

289. Οὐκ ᾔδη, ... εἴη ὁ κίνδυνος.
A : ὁπόσος B : εἴθε C : τι D : ἔτι

290. Ἦλθον ... βασιλέως πρέσβεις πολλὰ καὶ λαμπρὰ δῶρα φέροντες.
A : ὡς B : σὺν C : παρὰ D : οἱ ἀμφὶ

291. Οἱ κριταὶ κατέγνωσαν ... θάνατον.
A : συκοφάντας B : τῶν προδοτῶν C : ναυάρχοις D : τὸν κλέπτην

292. ... οὐκ ἀγαθῶν φείδεται, ἀλλὰ κακῶν.
A : Πόλεμον B : Διὸς C : Ἄρης D : Ἔριδος

293. Τὸ πῦρ ... ἐπελάβετο, ἐπεὶ ὁ ἄνεμος ἔπνει μέγας.
A : οἰκίαις B : τὴν χώραν C : πάσας τὰς πόλεις D : ὅλης τῆς πόλεως

294. Οἱ Σπαρτιᾶται ... τοὺς παῖδας ψευδομένους.
A : κολάσοιεν B : ἐκόλαζον C : ἐκολάσθησαν D : κολάσασαν

295. Ὁ σοφὸς οὐδὲν ... ποιεῖ.
A : ἀκούων B : ἄκων C : ἔχον D : ἑκὼν

296. Κρεῖττον ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ὄντα ἢ πολλοὺς ... ἀξίους.
A : πλείονος B : πλείστου C : οὐδενὸς D : πολλοῦ

297. Ἔπειτα οἱ πρέσβεις ἤγγειλαν τῷ βασιλεῖ, ... ἥκουσιν.
A : ἐπεὶ B : διὰ τί C : ταῦτα D : ποτε

298. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο πρὸς τὴν Κολχίδα ... ζητοῦντες τὸν χρύσουν πόκον.
A : ἰέναι B : ἦσαν C : ἴεμεν D : ἰέναι

299. Ὁ ... πατήρ, Ἡρόδοτον λέγω, Ἁλικαρνασσεὺς γένος ἦν.
A : τῆς συγγραφῆς B : τῷ ἱστορεῖν C : τὰς ἱστορίας D : συγγραφέας

300. Καλὸν τὸ ἀποθνῄσκειν, ... ὕβριν τὸ ζῆν φέρει.
A : οἳ B : οἱ δὲ C : οἷς D : ποῖ

301. Ἐμοῦ μὲν ... παῖδες γίγνονται, σοῦ δὲ δύο.
A : πολλοὶ B : ἄριστοι C : οὐδένα D : τέτταρα

302. Χρήματα ἔλαβον παρὰ τῶν πλουσιωτάτων, ... Ἀσίαν οἰκούντων λέγω.
A : τοὺς B : τῶν C : οἳ τὴν D : ἔγωγε τούτους τὴν

303. Τὰ ἔργα, οἷς ἂν ἄκοντες ἐπιχειρήσωμεν, ... καλῶς προχωρεῖν φιλεῖ.
A : μήποτε B : οὐ C : οὗτοι D : μηδὲν

304. Χειμῶνος δὲ μεγάλου ἐπιγενομένου οὐκ ἐδύναντο ὁρᾶν, ... ἴοιεν.
A : τοὺς πολεμίους B : ὅποι C : οἱ δὲ D : βοηθήσοντες

305. Ὄνομα ... ἦν Νικίας.
A : ταὐτὰ B : ταύτῃ C : αὐτῷ D : ἐκεῖνον

306. Ὅρα ... ἐν τῷ κατόπτρῳ.
A : σαυτὸν B : ἑαυτὴν C : σεαυτῆς D : σὲ

307. Ἐρώτησον αὐτὸν, πότερον ἐλπίζει τὸν μισθὸν ... ἢ οὔ.
A : ἐνεγκεῖν B : πείσειν C : λήψεσθαι D : βῆναι

308. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ ... ἐξέπλευσαν.
A : ἥρωες B : πλοῖα C : νῆες D : παρθένοι

309. Παραιτοῦμαι ὑμᾶς μὴ ... κατακρίνειν.
A : τέκνα B : τοῖς κριταῖς C : τῶν ἀναιτίων D : ἐμὲ

310. Τῆς τῶν ναυτῶν σωτηρίας τοῖς Διοσκούροις ...
A : μέλει B : μέλλει C : δεῖ D : προσήκειν

311. Ἐάν τις τὸ θεῖον ὑγίειαν μόνον καὶ πλοῦτον ... , θνητὰ ἀγαθὰ αἰτεῖ.
A : αἰτίᾳ B : αἰτήσει C : αἰτήσῃ D : αἰτεῖ

312. Διογένης ἐρωτηθεὶς ποῖον οἶνον ἡδέως πίνει, ἔφη τὸν ...
A : γλυκύ B : ἀλλότριον C : πυρός D : ἡδύ

313. Ἐπειρώμεθα πείθειν ... ἐν τέλει φείδεσθαι τῶν αἰχμαλώτων.
A : — B : τῷ C : τῇ D : τοὺς

314. Τήμερόν ... χρὴ ἀποθνῄσκειν.
A : ἡμᾶς B : ὑμῖν, ὦ ἄνδρες C : ἐμοὶ D : σε

315. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ ὁπλῖται ὁδὸν ἐνενήκοντα ... ἐπορεύθησαν.
A : σταδίων B : στάδια C : σταδίους D : στάδιον

316. ... παντὶ λίθῳ σκόρπιος καθεύδει.
A : Ἀνὰ B : Ἐν C : Ὑπὸ D : Πρὸ

317. Ὁ ... ἄρχων ἀληθῶς βασιλικὸς ἀνήρ ἐστιν.
A : ἡμετέρων B : ὑμᾶς C : αὐτοῦ D : ἑαυτῶν

318. Ἆρ' ἐχρήσω τοῖς χρήμασι, ... ἐδέξω;
A : τὰ B : ἃς C : οὓς D : οἷς

319. Ἀποδότω τὸ ἀργύριον, ... ἔκλεψε.
A : ὁ B : τὸ C : τὰ D : ὃ

320. Ἡ Τροία ὑπὸ τῶν Ἀχαίων ...
A : διέφθαρκεν B : ἐπορθήθη C : διαφθείραιτο D : πορθούσῃ

321. ᾿Αρ᾽ οὐκ ἀκηκόατε, διὰ τί οἱ δικασταὶ ... κατέγνωσαν;
A : οἱ κακοὶ B : τοὺς προδότας C : ὦ βουλή, D : αὐτῶν

322. ῾Ο σοφὸς ἐν ... περιφέρει τὴν οὐσίαν.
A : ἑαυτοῦ B : σφίσιν αὐτοῖς C : σαυτῷ D : αὐτῷ

323. Οἱ πρέσβεις παρῃτοῦντο τοὺς ᾿Αθηναίους ... χώρας αὐτῶν φείδεσθαι.
A : τῶν B : τοὺς C : τῆς D : τὰς

324. Οἱ Μῆδοι τὴν πρὸς ... ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ᾑρέσαν.
A : τὸ B : ὃ C : τὰ τοῦ D : τὴν τοῦ

325. Οὐδέν με ... ἀφεῖναι αὐτὴν.
A : πεύσεται B : πείσει C : πείσεται D : πεσεῖται

326. Γλυκὺς ... πόλεμος.
A : ἀπείρῳ B : μάχη καὶ C : ἐστι D : πικρῶς ὁ

327. Μὴ ἀπόλειπέ με, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ ... παρ᾽ ἐμοί.
A : μένε B : μενεῖ C : μένει D : μείναι

328. ... εἶπέ τις κακὸν εἶναι τὸ ζῆν, ὁ Διογένης, οὐ τὸ ζῆν, ἔφη, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.
A : Τινὶ B : ῞Οταν C : ῾Ο αὐτὸς D : ῞Οτε

329. Οἰκτίρετε ... , ὦ θεοί.
A : με B : ἡμᾶς C : αὐτῶν D : ταύτῃ

330. Εἴθε μὴ γενοίμεθά ποτε ... τῶν πάλαι.
A : χείρους B : κακοὶ C : ἄριστοι D : χεῖρες

331. Οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ νεότητι καὶ ἐν τῷ γήρᾳ οὐχ ... εἰσιν.
A : ὅμοιον B : οἱ ἄνδρες C : αὐτοί D : ὁμονοοῦσι

332. Αἱ τρίχες ἔρρεον, ἃς ... ἔφυσε τὸ φάρμακον.
A : ἐὰν B : πότε C : πρὶν D : ἐπειδὰν

333. ῾Η τυραννὶς ... μήτηρ ἔφυ.
A : φιλίας B : τιμῆς C : ἀδικίας D : συνουσίας

334. Πρῶτον μὲν ... φρόντιζε, ἔπειτα δὲ τῶν ἄλλων.
A : σαυτὸν B : σεαυτοῦ C : ἑαυτῶν D : αὐτῷ

335. ᾿Αεὶ εὖ ... οἱ Διὸς κύβοι.
A : βάλλεται B : βαλεῖν C : πίπτουσιν D : ἔπεσεν

336. Τίς κίνδυνος τοῖς ἀνθρώποις μείζων ἢ χειμῶνος ὥρᾳ ... τὴν θάλατταν.
A : πλὴν B : πλεῖν C : πλέον D : πλεύσεσθαι

337. Οὐκ ... σε τούτοις τοῖς χρήμασι χρῆσθαι.
A : ἔω B : ἐῶ C : ἄξω D : ἕξω

338. Τῆς μητρός με ἀεὶ ... εἶναι πρέπει.
A : μνήμονα B : ἐπιλησόμενος C : ἐπιλαθομένης D : ἀμελῆ

339. Φωκίων ὁ ᾿Αθηναῖος ... οὔτε γελῶν οὔτε δακρύων ἑώραται.
A : μήποτε B : οὐδενὶ C : μηδένα D : οὐδένα

340. ῞Ωικτιρέ ... τῆς μωρίας.
A : σε B : μοι C : μου D : πως

341. Νικίας ἐώρα τοὺς Θηβαίους μέλλειν προσβαλεῖν ναυσί τε ἅμα καὶ ...
A : τριήρους B : ἱππέας C : πεζῷ D : τῶν ἵππων

342. ... κακῶς λέγε τοὺς ἄρχοντας.
A : Εὖ καὶ B : Οὔποτε C : Μὴ D : Ἔγωγε

343. Ἔριφός τις ἐπὶ στέγης ἑστηκὼς ... ἐλοιδορήσατο.
A : τὸν λύκον B : λύκου C : λύκῳ παριόντι D : λύκους ἀπόντας

344. Ἆρ' οὐχ ἡμᾶς αἰτιάσονται ...
A : προδοσίας ἕνεκεν B : τῆς μωρίας C : ἀδικεῖσθαι D : τῇ κλοπῇ

345. Ἐλεύθερος οὔτις ἐστὶ πλὴν ...
A : Ζεῦ B : Δία C : Διός D : Διί

346. Τίς Σωκράτη ... ἐγράφατο;
A : ἄνδρες δικασταί, B : ἄπιστον C : ἀσεβείας D : ἀσεβὴς

347. Ὑπέσχετο μὴ ἄφεσθαι ...
A : αὐτήν B : τῷ λόγῳ C : τοῦ ἀργυρίου D : χρήμασιν

348. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ... ἕξομεν τὰ ἐπιτήδεια.
A : ὅπου B : ἵνα C : ὅπως μὴ D : ποῖ

349. Ἥδετο τοῖς δώροις, ... αὐτῷ ἔδωκα.
A : οἷς B : ταῦτα C : ὃ D : τὰ

350. Πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις προσήκει ... βοηθεῖν.
A : τοῖς δυστυχέσι B : τοὺς εὐτυχεῖς C : εὐτυχοῦντες D : ἀτυχῶν

351. Οὐ δεῖ σε εἰπεῖν, ... πόνους ἔχεις.
A : τοὺς B : ἐκεῖ C : ἐπεὶ D : πόσους

352. Τοὺς μὲν φίλους ἤθελον εὖ ποιεῖν, ... ἐπειρῶντο κακὰ δρᾶν.
A : ἐχθρῷ δ' B : τοὺς δ' ἐχθροὺς C : τοῖς οὖν ἐχθροῖς D : ἐχθρῶν

353. Ἀπελλῆς μὲν δεινὸς ἦν τὴν ζωγραφίαν, Πραξιτέλης δὲ ...
A : τὸ ἄγαλμα B : τὴν ἀνδριαντοποιίαν C : τῷ λέγειν D : λογογράφον

354. ... ῥᾷόν ἐστι πάντων τῶν ἄλλων ζῴων ἄρχειν ἢ ἀνθρώπων.
A : Ἀνθρώπων B : Ἀνθρώπῳ C : Παισὶν D : Ἀνθρώπου

355. Εἰπέ μοι, ὁπόσοι ... ἔπονται.
A : πόλεμοι B : ὑμᾶς C : ἡμῖν D : ἐμοῦ ἀπόντος

356. Πέπεισθε τῆς αὐτῆς ζημίας ἀξίους εἶναι τοὺς συγκρύψαντας ...
A : ἢ κλεπτῶν B : πλὴν κλοπῆς C : τοῖς κλέψασιν D : οἱ κλῶπες

357. Χάριν ἔχω σοι ...
A : βοηθῶν B : τῆς βοηθείας C : βοηθέντι D : βεβοηθηκότα

358. Ἡ γεωργία τῆς ἐμπορίας πολλῷ μεῖον ... φέρει.
A : κέρδος B : κέρδους C : ἐμπόριον D : χρήματα

359. Ὅμηρος τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον τοῖς τῶν δένδρων φύλλοις ...
A : ὅμοιοι B : ὁμοίων C : ὁμοιοῦν D : ὁμοιοῖ

360. Ταχὺ μὲν ὁ ἄνεμος, ... δὲ ὁ κεραυνός, τάχιστον δὲ ὁ νοῦς.
A : τάττων B : θᾶττον C : τάττον D : ταχέως

361. ... τὰ πάντα κρίνεται.
A : ῾Ο χρόνος B : ῾Ο καιρὸς C : Κρόνος D : Χρόνῳ

362. Μὴ ποίει, ἃ ... , ἐὰν ποιήσωσιν, ἐπιτιμῴης ἄν.
A : ἄλλοι B : ἄλλας C : ἄλλων D : ἄλλοις

363. Συμφέρει ... πείθεσθαι τῷ ῥήτορι.
A : ἡμῖν B : οὐδὲν C : τὰ D : ὑμῶν

364. Σιγᾶτε, ἵνα μὴ ... ὑμῶν ἐνθάδε πλεόντων.
A : αἰσθάνει B : αἰσθάνωνται C : αἰσθάνοισθε D : ᾐσθανόμεθα

365. ῞Εκρυφαν ... τὸν χρυσόν.
A : αὕτη B : αὐτοὺς C : σφίσιν D : ἐμοὶ

366. ῾Ως ἡδὺ τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς ... ὁρᾶν.
A : ἄστεως B : κρήνης C : γῆς D : ναῦς

367. Οἱ πολλοὶ φθονεῖν εἰώθασι τοῖς ... ἢ ἄλλῳ τινὶ διαφέρουσιν.
A : συνέσει B : σοφοὺς C : γνώμην D : ποδὸς

368. Οὐκ ἔστι ... κτῆμα τιμιώτερον.
A : τιμῇ B : σοφίας C : πολλῷ D : ὑγίεια καὶ

369. Οἱ ῞Ελληνες τέτταρας ναῦς ἔλαβον ... ἀνδράσιν.
A : αὐτοῖς B : ἔτι δὲ καὶ C : σὺν D : ἔχοντας

370. Κλέπτης κἂν εἰδῇ, ὅτι τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαχθήσεται, ... κλέπτει.
A : καὶ δὴ καὶ B : ὅπως C : ὅμως D : ἕως

371. Ποῖ ... , ποῖ καταφύγω;
A : θρέψω B : τράφω C : τρέπω D : τράπωμαι

372. ῾Ο δὲ δι᾽ ἀπορρήτων φιλίαν συνέθετο βασιλεῖ, ... τοὺς ῞Ελληνας προδοίη.
A : καὶ B : ὥστε C : πρὶν D : ἵνα

373. Οἱ κύνες ἅπαξ δὴ καυθέντες λέγονται φοβεῖσθαι ...
A : λύκον B : τὴν λέαιναν C : τοὺς κλέπτας D : τὸ πῦρ

374. Μὴ ἔχε σιγήν, ... τι ἔχεις λέγειν.
A : εἴ B : εἴθε C : εἶ D : ἐὰν

375. ... ἓν ἱμάτιον θέρους τε καὶ χειμῶνος ἐξήρκει.
A : ῾Ο Διογένης B : Διογένη C : Τοῦ Διογένους D : Διογένει

376. Οὕτω ῥᾴθυμος ἦν ὁ στρατηγὸς, ... πολλάκις καιρὸν παριέναι.
A : ὥσπερ B : δυνάμενος C : ὥστε D : ἵνα μὴ

377. ῾Ο ἄνθρωπος μόνος πάντων τῶν ζῴων λόγου ... ἐστιν.
A : ὅμοιός B : μέτοχός C : ἄπειρός D : εὐλαβής

378. ... ἀεὶ τὰ αἰσχρὰ φεύγοις.
A : ᾽Εὰν B : Εἰ C : Οὔκουν D : Εἴθε

379. Τοῖς σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ... σοφός.
A : ἀποβήσῃ B : ἔστων C : γενέσθαι D : οὔσῃ

380. Φυλάττου, ... τοὺς δικαστὰς κακὰ ἐρεῖς.
A : ἵνα B : ὅπως μὴ C : μὴ οὐ D : ὁπότε

381. Οὐδεὶς ἔτι ... μάχεται.
A : τοὺς πολεμίους B : ἡμᾶς C : ὑμῖν D : χρὴ

382. Ἐνταῦθα μενοῦμεν ... ἡμέρας.
A : μία B : ἀμφὶ C : εἰς τέτταρα D : τρεῖς

383. Πότερόν σοι ἀρέσκει τοῦτο ἢ ...
A : οὐδέ; B : ἄλλον; C : ἐκεῖνο; D : μήπως;

384. ... δέχοιτο τὰ δῶρα, ἀπῆλθεν οἴκοθεν.
A : Ὅτε B : Ὅπως μὴ C : Ὥστε D : Ἔστε

385. Ἐγγυτέρω ἐσμὲν τῶν ἐναντίων ... ἐνθάδε αὐλίζεσθαι.
A : ἢ ὥστε B : ἢ C : ὥστε D : τοῦ

386. Αἰσχύνου τοὺς γονέας, ... κακῶς, ἀλλὰ καλῶς πράττῃς.
A : ὅπως B : ὥστε C : ὅτι οὐ D : ἵνα μὴ

387. Δέδοικα μὴ οὐδεὶς ... βοηθήσῃ.
A : σοι B : μήποτε C : ἡμῖν D : μηδενὶ

388. ... οὐδὲ οἱ θεοὶ μάχονται.
A : Σὺν τύχῃ B : Ἀνάγκῃ C : Σὺν ἀνάγκῃ D : Μοῖρα

389. Οἱ μὲν τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν ἄπειροί εἰσιν, οἱ δὲ ... ἐν ἀγροῖς βίου.
A : τοῖς B : τὸν C : τῶν τοῖς D : τῶν τοῦ

390. Βραδέως μὲν βουλευώμεθα, ταχέως δὲ ...
A : πράττωμεν B : δρώντων C : ποιοῦμεν D : ποιοῖμεν

391. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ᾖσαν ... τῷ θεῷ.
A : διαλέγεσθαι B : χρὴ C : χρησόμενοι D : μαντευσάμενοι

392. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ... πεῖσαι αὐτούς.
A : ἵνα B : ὅτι C : ὥστε D : εἴθε

393. Ὁ δύο λαγὼς διώκων ... καταλαμβάνει.
A : μηδὲν B : οὐδέτερον C : πότερον D : τίς

394. Διὰ τάχους ἄπιθι ... μηδείς σε ὁρᾷ.
A : ἐπειδὴ B : ὅτι C : πρὶν D : ἵνα

395. Τέτταρας δακτύλους θανάτου οἱ ... ἀπέχουσιν.
A : πλέοντες B : πλείονες C : πλεύσονται D : πόλεις

396. Ἆρά σοι δῆλόν ἐστιν, ... οὐκ ἔστιν ἀγαθόν, ὅ τι οὐ θεὸς παρέχει;
A : ὅτι B : οὐδὲν C : καὶ D : ὅπως

397. Θεμιστοκλῆς ἐν νυκτὶ ἐπιστολὴν ... οἰκέτου Ξέρξῃ ἔπεμψεν.
A : δι’ B : μετ’ C : σὺν D : ὑπ’

398. Ἐὰν ἑτοῖμος ..., ἅμ’ ἕῳ ἐνταῦθα πορευσόμεθα.
A : ἦς B : ἐσμέν C : ἔστε D : ἦσθα

399. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἀμαθίαν ὠνείδιζον.
A : μωρίας B : τοῖς Βοιωτοῖς C : τῶν ἰδιωτῶν D : αὐτὰς

400. Ὁ βασιλεύς, ... τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα, ἐπικούρους ἐμισθώσατο.
A : ὅτι B : ἐπεὶ C : ἅτε D : ὅτε

401. ᾽Αγνοίᾳ μόνον ... τις ἐπιθυμοίη ἄν.
A : πολεμίων B : πόλεμον C : μάχαις D : πολέμου

402. ᾽Εάν τις ... θάπτειν τὸν Πολυνείκη, ἀποθανεῖται.
A : τολμήσῃ B : τόλμα C : τολμᾷ D : τόλμῃ

403. Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θρᾳξί, ... Κῦρος τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἐδεῖτο.
A : μέχρι οὗ B : μεταξὺ C : νῦν δὲ D : ὁπόταν

404. ᾽Εὰν οἱ γέροντες λέγωσιν, οἱ νέοι ...
A : σιγώντων B : σιωπῶν C : οὐ λέγουσιν D : μὴ σιωπᾶτε

405. ... ἐφύλαττον τὰς πύλας, ἡ πόλις ἂν ἡρέθη.
A : Οὕτως B : Οἱ μὲν C : Εἰ μὴ D : Μάτην

406. Οἱ ... ταῖς μὲν εὐπραγίαις τῶν ἄλλων ἄχθονται, ταῖς δὲ δυστυχίαις χαίρουσιν.
A : φρόνιμοι B : φθονεροὶ C : ἔμφρονες D : ἀτυχοῦντες

407. ῾Οπόταν οἱ Λακεδαιμόνιοι ... , προηγοῦνται αὐληταὶ ἐμβατήρια αὐλοῦντες.
A : ἐκστρατεύωνται B : ἐπολέμουν C : στρατηγοῦνται D : ἐστράτευσαν

408. Ταῦτα φέρειν ἀνάγκη ... ὄντα δύσφορα.
A : τε καὶ B : καὶ δὴ καὶ C : καίπερ D : πρὶν ἂν

409. Εἰ ... , ἔλεγον ἂν ὑμῖν.
A : ἤδη B : ᾔδη C : ἴσμεν D : γνοῦσαν

410. ... τοὺς θεοὺς ἐξαπατᾶν· μάτην γὰρ ἂν πειρῷο.
A : Πειρῶ B : Μὴ πειρῶ C : Πεῖρα D : Πείρας

411. ῾Ο στρατηγὸς τοὺς Πέρσας εἶρξεν ... κατασκόπους ὄντας.
A : ὅτι B : ὡς C : ἐπειδὴ D : ὥστε

412. Εἰ μὴ ᾽Αλέξανδρος ... , Διογένης ἂν εἶναι ἠβουλόμην.
A : ἔγωγε B : εἶμι C : ἦν D : φαίην

413. Λέγε μοι, ὅ τι βούλει· ἔπειτα περὶ τούτων ...
A : βουλεύομεν B : βουλευσόμεθα C : βουλώμεθα D : βούλοιτο

414. Δόξω γυναῖκα καίπερ οὐκ ἔχων ...
A : παλλακήν B : ἑταίρας C : ἄγεται D : ἔχειν

415. Πολέμου ὄντος οἱ παλαιοὶ ἐκ τῆς ... τὰς γυναῖκας αἰχμαλώτους ἀπῆγον.
A : νόσου B : νίκας C : πολεμίας D : ἄστεως

416. ᾽Απολύσομέν σε, ἐὰν τοὺς σοὺς ἑταίρους ...
A : αἰτίας B : αἰτιάσῃ C : ἀτιμίας D : αἰτιῶ

417. ῾Ο ἀνδρεῖος ἀνὴρ ὀδύναις οὐ κλᾶται, οὐδ᾽ ἀθυμεῖ ...
A : ἀπειλῶν B : ἀμφὶ ἀπειλαῖς C : ἀπειλαῖς D : πρὸς ἀπειλῆς

418. ῾Εκών γε ... ἂν ἐξαπατῴην.
A : οὐδένα B : σε μήποτε C : πολλῶν D : πᾶσιν

419. Οὐχ ... ἔχοντες πλανῶνται ἀνὰ τὰ ὄρη.
A : ἑρμηνεῖς B : κρέασιν C : ἡγεμόνας D : ξίφους

420. Νυκτὸς ἐξελθοῦσα ... τὸν νεκρόν.
A : ἔσπετο B : θρέψεται C : ἠγάσθη D : ἔθαφε

421. Φίλους μὴ πολλοὺς ... , ἀλλ' ἀγαθούς.
A : κέκτησο B : ἀπέκτεινεν C : βούλομαι D : χαῖρε

422. Εἰ θεοί ... , ἐστὶ καὶ ἔργα θεῶν.
A : εἰσὶν B : εἶσιν C : οὐκ ἔστιν D : ἦσαν

423. ... μὴ γαμῶν οὐκ ἔχει κακά.
A : Ἐὰν B : Ἡ C : Ὁ D : Ὅς

424. Ἡ τῶν Μήδων ἀρχὴ ... τῶν Περσῶν κατελύθη.
A : τῶν Λυδῶν καὶ B : ὑπὸ C : ὡς D : πάλαι

425. Ὁ δὲ ... ὑπέσχετο τῷ Διὶ θύσειν.
A : πρεσβῦτις B : κλωπὸς C : ποιμὴν D : ἅρματος

426. Ὅταν ἄφεσθαι ἔργου τινὸς ... , λογίζεσθε, ὁποῖόν ἐστιν τὸ ἔργον.
A : ἔδοξε B : μέλλητε C : ἄρχεσθε D : παύοιτο

427. Λίαν φιλῶν ... οὐχ ἕξεις φίλον.
A : αὐτῶν B : ἑαυτούς C : σεαυτὸν D : ἃς

428. Πάντες οἱ ποταμοὶ ... γίγνονται προϊόντι πρὸς τὰς πηγάς.
A : ἐκβῆναι B : εὔπορον C : διαβατοὶ D : πλατεῖς

429. Ἄνευ ὁμονοίας πόλις ... ἂν εὖ πολιτευθείη.
A : οὐκ B : μηδὲν C : ἡμετέρα D : πως

430. Σωκράτης τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ ... ἐδόκει;
A : ὑμῖν, ὦ δικασταί, B : καταγνῶναι C : ἀσεβῆ D : θανάτου

431. Ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη τῶν πολεμίων οὐ ...
A : κολάζων B : εἰδώς C : κωλυόντων D : τρώσων

432. Ἄξω ὑμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ... ἀνδρεῖοι ὄντες ῥᾳδίως τρέψεσθε.
A : οἱ δὲ B : οἳ C : οὓς D : οἷς

433. Βελτίων ἐστίν, ... κακὰ δρᾶν τινα.
A : ὥσπερ B : καθάπερ C : ἢ ὥστε D : καίπερ

434. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε ... τοῖς στρατιώταις ὡς πολεμίαν οὖσαν.
A : ἰέναι σὺν B : κίνδυνον γενέσθαι C : διαρπάσαι D : ἕψεσθαι

435. Μὴ γνοίης ποτέ, ... ταῦτά μοι ἔλεξεν.
A : τις B : ἡ C : ὅστις D : ἢ

436. Ἑαυτὸν οὐ τρέφων κύνας ...
A : τρέπει B : τρέφει C : θρέψεις D : τραποῦ

437. Καταφύγωμεν πρὸς τὰ ὄρη, ... ἡμᾶς λάβωσιν οἱ πολέμιοι.
A : ὅπως B : ἵνα μὴ C : ὅτι οὐχ D : ὥστε

438. ... ἐστιν ὀλίγοις καλῶς χρῆσθαι ἢ πολλοῖς κακῶς.
A : Βελτίων B : Κακὸν C : Ἀγαθὸν D : Κρεῖττόν

439. Ἐν κακοῖς ὢν εὔχου θεῷ ... σε ἀπαλλάξαι.
A : τῶν φίλων B : πολεμίων C : τῶν κακῶν D : δυστυχήματος

440. Λεαίνης ... οὐ δεῖ ἴχνη ζητεῖν.
A : ἀπόντος B : παρούσης C : ὁρῶντα D : καὶ ἀλώπηξ

441. Οὐδεὶς ... καλὰ ᾄδει.
A : ἀνθρώπου B : χελιδὼν C : πεινῶν D : μελῳδία

442. Εἰ ... , εἶδον ἂν αὐτούς.
A : ἐλθόν B : ἔρχεται C : ἦλθεν D : δραμούμεθα

443. Χαλεπόν ἐστι πρὸς γαστέρα λέγειν ᾧτα οὐκ ...
A : ἔχοντα B : ἔχουσαν C : σχήσων D : ἕξοντα

444. Ἐν Τήνῳ τῇ νήσῳ κρήνη ἦν, ἧς τὸ ὕδωρ ... οὐκ ἐμίγνυτο.
A : μέλι B : πυρὸς C : οἴνῳ D : γάλα

445. Εὖ βεβουλευμένος ... πρὸς τὸ ἔργον.
A : τραποῦ B : παύεσθε C : ἀρχώμεθα D : πορεύομεν

446. Ὁ δηχθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ σχοινίον ...
A : φοβεῖ B : ἔφυγον C : φυλάττει D : φοβεῖται

447. Ὁ δὲ κυνηγὸς ἐξῄει εἰς τὴν ὕλην τὸν λέοντα ...
A : ἐγερεῖν B : κυνηγετῶν C : ζητήσων D : ἐψόμενος

448. Ἀνδρείως μάχεσθε, ... οἱ πολέμιοι νικηθῶσιν.
A : ὅπως μὴ B : ἵνα C : ἐὰν D : ἐπεὶ τάχιστα

449. Εἰ μὴ τὸ στράτευμα ... , ἡ πόλις ἂν ἑάλω.
A : ἔρχονται B : βοηθῆσον C : ἀφίκετο D : πορθοῦ

450. Οἱ Ὀλύνθιοι ... Φιλίππου κατεστράφησαν.
A : μετὰ B : καὶ οἱ περὶ C : ὑπὸ D : πρὸ

451. Ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην ... λέγων.
A : σκάφην B : τὴν σκάφην C : τῆς σκάφης D : σκάφῃ

452. Σὺν θεῷ ἅψαι ... , καὶ ὃ ἂν βούλῃ πεπρᾶχθαι, ταχέως πεπράξεται.
A : ἄρνα B : κυσίν C : τοῦ ἔργου D : τῇ οἰί

453. Ἡδείας ἡμέρας ἑωράκαμεν ... στυγνάς.
A : πλείονας τῆς B : ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ C : πλείους ἢ D : Ζεῦ πάτερ,

454. Ἐφοβούμην, ... ἔρχοιντο ἡμῖν ἐπιθησόμενοι.
A : ὅτι B : ἵνα C : μὴ D : ὡς

455. Καπνὸν ... εἰς τὸ πῦρ ἐνέπεσες.
A : φυγόντες B : φεύγομεν ὅπως C : μὲν ἐγώ, σὺ δὲ D : φεύγων

456. ... μᾶλλον θεῷ ἢ ἀνθρώποις.
A : Πείθωμεν B : Πεύσομαι C : Πεσοῦμεθα D : Πείσομαι

457. Τὸν ἰατρὸν μετεπέμψαντο, ... αὐτὸν θεραπεύσει.
A : μὴ B : ὅστις C : ὥστε D : ὅτι

458. Ὅσῳ μείζω ἀγαθά τις ἔπαθε, ... ἀδικώτερος ἂν εἴη χάριν μὴ ἀποδούς.
A : τοῦτο B : τοσούτῳ C : ᾧ D : ὅταν

459. Ἅτε πυκνοῦ ὄντος τοῦ ἄλσους οὐκ εἶδον οἱ ἐντὸς ... ἐκτός.
A : οὐδὲ τοῦ B : οἱ δὲ C : τοὺς D : οἷς

460. Ψευδῶς με ᾐτιάσαντο, ... τὰ ἐμὰ χρήματα κτήσαιντο.
A : ἡνίκα B : ἕνεκα C : ἵνα D : μὴ

461. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ... πονηρός ἐστιν.
A : μὴ B : φύσει C : φαίη D : ὁ

462. Τοῦτο μάλιστα τὴν πόλιν ὠφέλησα, ὅτι τοὺς Θηβαίους ... διήλλαχα.
A : αὐτὰς B : ἀντὶ ἡμῶν C : ὑμῖν D : καὶ ὑμεῖς

463. Τοῖς μὲν χαίρουσι σύγχαιρε, τοῖς δὲ κλάουσι ...
A : ἐπιμελὴς ἴσθι B : ἀμέλει C : σύγκλαε D : φρόντιζε

464. Κλοπή ἐστιν, ... πάνυ μικρόν τι ἐκλάπη.
A : εἰ καὶ B : πρὶν ἂν C : ἄν D : ἐὰν

465. Κάλεσον τὸν στρατηγὸν εἰς τὴν βουλὴν, ... αὐτῷ συμβουλευώμεθα.
A : ὅτι B : ὅστις C : ἵνα D : ὥστε

466. Ταῦτα ... Νικίου στρατηγοῦντος.
A : ἐγένοντο B : γενέσθαι C : πράξαντος D : ἐπράχθη

467. ... πέπραχας, ἐπαίνου ἄξιά ἐστιν.
A : Ἅ B : Ἐπειδὴ C : Κἂν D : Ἃ

468. ... ἐκόντες βλάψωμεν.
A : Μηδεμία B : Μηδείᾳ C : Μηδένα D : Μὴ δ' ἔα μ'

469. Πάντα ταῦτα πράττει, ... φαίνηται σοφὸς ὤν.
A : ὅπως μὴ B : μὴ C : ὅτι D : ἵνα

470. Ὡς ἡδὺ λεύσσειν τὸ φῶς τοῖς τε ... πράττουσι καὶ τοῖς δυστυχοῦσιν.
A : κακῶς B : καλῶς C : ὅμως D : χαλεπώτατα

471. Τῶν Λακεδαιμονίων τὴν Ἀττικὴν δηούντων ὁ δῆμος ἐχαλέπαινε ...
A : Περικλέα B : Περικλέους C : Περικλεῖ D : Περίκλεις

472. Ἡ οἰκία ἑπτὰ ... ἐστιν.
A : ὀβολός B : δραχμήν C : μνῶν D : ταλάντῳ

473. Διακόσιοι κατελείφθησαν, οἵτινες τοὺς θανόντας ...
A : στησόμενοι B : θάψουσι C : κομίσαι D : κλαυσάμενοι

474. Πάντα τὰ ἡμέτερα εἰς ... κεκομίκαμεν.
A : τὸν πλοῦν B : ναυσὶν C : τὰς ναῦς D : τὸ σκάφιον

475. Ἑρμῆς, ... καὶ Μαίας, ἔτι ἐν σπαργάνοις ὢν τὰς Ἀπόλλωνος βοῦς ἔκλεψεν.
A : Ἄρει B : Ἀπόλλω C : ὁ Διὸς D : τῆς Λητοῦς

476. ... χαίρω τὴν νόσον ἐκπεφευγώς.
A : Ὅτι B : Ὡς C : Ὅπως D : Ἵνα

477. Ἀποπλεῖ ... καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος.
A : οἴκαδε B : διὰ χιόνος C : κατὰ θέρους ἀκμὴν D : ἐφ' ἅρματος

478. Μὴ μέτρει ... μήτε τῇ πλούτου ἀφθονίᾳ μήτε τῇ τιμῆς λαμπρότητι.
A : τὴν εὐδαιμονίαν B : εὐδαιμόνων C : τοῦ ὄλβου D : εὐδαίμοσιν

479. Σπαρτιάτην τινὰ πέμψον, ... τοῦ στρατοῦ στρατηγήσει.
A : ὅστις B : τίς C : διότι D : ὅτι

480. Κατασκόπους πανταχόσε πέμπωμεν ὡς ... , ὅ τι ἐγένετο.
A : πυνθανόμενοι B : πευσομένους C : πεισομένους D : πεσούμενοι

481. ᾿Ορέστης ἐμίανε τὰς χεῖρας τῷ ... αἵματι.
A : τοῦ πατρὸς B : τοῦ πάππου C : τῆς μητρὸς D : τῆς ἀδελφῆς

482. ῞Οταν τὰ ἄλλων ἀνθρώπων κακὰ γνῷς, τὰ σαυτοῦ ἧττον ...
A : δυσφορεῖ B : δυσφορήσεις C : ἐδυσφόρεις D : δυσφορεῖτε

483. ᾿Ηγγέλθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπίοι ἡμῖν ... δισχιλίους ἱππέας ἔχων.
A : εἰς B : ἀνὰ C : μετὰ D : σὺν

484. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ... τοὺς λόγους;
A : ἄγων B : λέγειν C : ἕνεκα D : ὀφομένων

485. Οἱ ᾿Αργεῖοι ἐφοβοῦντο, μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ...
A : ἐνέπεσον B : ἐπιθεῖντο C : ἐπιβαλοῦσιν D : ὁρμῶσιν

486. ᾿Απέθανε ... ἐπιβουλεύσας τοῖς ἄρχουσιν.
A : εἰ B : ὡς C : ὅτε D : ἐπεὶ

487. ᾿Απέφυγε, ... οἱ Πέρσαι μὴ ἕλοιεν αὐτόν.
A : ἵνα μὴ B : ὅτι C : ὅμως D : ὅπως

488. Φίλον, ὅπερ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν, οἱ πολλοί, ὅπως ... , οὐ φροντίζουσιν.
A : χρήσονται B : κτήσονται C : κέκτησαι D : χρήσασθαι

489. Οὐ καταισχυνῶ ... , οὐδ᾽ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην.
A : τὰ ὅπλα B : κατὰ πολεμίων C : τῶν ἱερέων D : τοῖς ἱεροῖς

490. ᾿Αποφεύγωμεν, ἵνα οἱ βάρβαροι μὴ ... ἡμᾶς.
A : ἕλωσιν B : τεύξοιντο C : ἐλάβοντο D : ἐπιθῶνται

491. ῎Ωδινεν ὄρος, Ζεὺς δ᾽ ἐφοβεῖτο, ... ἔτεκε μῦν.
A : καὶ B : τὸ δ᾽ C : μὴ D : μὴ οὐ

492. ᾿Εχαίρομεν πάντες ... ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἀφικομένους.
A : ὅτι B : ὡς C : ἐπεὶ D : ἀκούσαντες

493. Διὰ τί διατελεῖς ταῦτα ἡμᾶς ...
A : λέγειν B : εἰπεῖν C : ἐρωτῶν D : πυθομένους

494. Φυλάττου, ... βουλόμενος σαυτὸν εὐτυχῆ τιθέναι ἄλλους ἀτυχεῖς τιθῇς.
A : ὡς B : ὅπως C : μὴ D : ὅτι

495. Εἰς τὰ ὄρη ἀφίκοντο τοὺς Πέρσας ... καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν χωρίῳ ἰσχυρῷ.
A : διατελοῦντας B : λανθάνοντας C : τυγχάνοντες D : φθάσαντες

496. Μὴ φθόνει τοῖς πλέον ... κεκτημένοις.
A : χρήματα B : σαυτοῦ C : ἑαυτῷ D : αὐτοῖς

497. ᾿Αρίων τῶν ναυτῶν ἐπιβουλευόντων ... εἰς τὴν θάλατταν ἥλατο.
A : αὐτὸς B : αὐτὸν C : αὐτοῦ D : αὐτῷ

498. Κριτίας ἐπιθυμήσας τῆς σωφροσύνης, ἣν Σωκράτης εἶχεν, ὠρέξατο ... αὐτοῦ.
A : διαλέγεσθαι B : τὸν θάνατον C : τῆς ὁμιλίας D : ἑσπέσθαι

499. ... ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν, ἐὰν καὶ μὴ πεινῶσι καὶ διψῶσιν.
A : ᾿Εγκρατεῖς B : ᾿Ακρατεῖς C : ᾿Επιθυμεῖς D : ᾿Αγνοεῖς

500. ᾿Επαύσαντο πολεμοῦντες ... ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν ἀποθανόντων.
A : ὅταν B : ὁπότε C : ἅτε D : ἐπειδὴ

501. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ ... ὁ πόλεμος ἐτελεύτησεν.
A : ἔπει B : ἔτει C : ἔθει D : ἐπεὶ

502. Ἐπέπεσε χιὼν ἄπλετος, ... ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους.
A : ἀλλὰ B : ὥστε C : εἴθε D : ὁ δὲ

503. Ἔφθασαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς ...
A : ἁμάξας B : ὁλκάς C : ναῦς D : ἡγεμόνας

504. Φοβοῦμαι, ... ὁ ξένος μοι ὀργισθῇ.
A : ὅτι B : ὡς C : ἵνα D : μὴ

505. Ἐὰν μὴ φυλάξῃς τὰ μικρά, ... τὰ μείζονα.
A : ἀποβάλλεις B : ἀποβαλεῖς C : ἀποβάληται D : ἀποβάλοιτο

506. Ἐπίσπου τῇ βασιλέως βουλῇ καὶ συνθοῦ αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ ... , ἐπιθησόμεθά σοι.
A : συντίθης B : συντιθῇς C : συντιθείης D : συνθήσῃ

507. Εἶπον χάριν ἔχειν ἡμῖν, ... ἐποιήσαμεν.
A : ὅσων B : ταῦτα C : ἡμεῖς D : τοῦτο

508. Ἱέρων ἵππους ἔχων εἰς Ὀλυμπίαν ἦλθεν ὡς ... τῶν ἀγώνων.
A : μεταλαβεῖν B : μεταλαβὼν C : μεταλαβοῦσαι D : μεταληψόμενος

509. Ὃ μέλλεις ..., μὴ πρόλεγε· ἀτυχήσας γὰρ καταγελασθήσει.
A : δρᾶν B : ποιεῖν C : πράξειν D : ποιεῖσθαι

510. Ὅταν τις ... , ζημιοῦνται.
A : κλέπτης B : κλώψ C : κλέπτῃ D : κλέπτου

511. Οἱ μηδὲν ἀδικοῦντες οὐδενὸς ... νόμου.
A : χρὴ B : δεῖ C : χρῆται D : δέονται

512. Τὸν τριήραρχον ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς ... σώσαντα τοὺς ναύτας.
A : τὰ B : οὐ C : τοὺς D : —

513. Ὁ πλοῦτος αὐτὸς ... ἂν εὐδαίμονα ποιοίη.
A : οὐδένα B : μηδένα C : οὐδενὶ D : μηδενὶ

514. ... ἤδη λέγων, μὴ μείζων ὁ λόγος ἐκταθῇ.
A : Ἄρχομαι B : Παύου C : Διατέλει D : Παύετε

515. ... μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπῄνεσεν.
A : Ἐμὲ B : Ἐμοῦ C : Ἐμοὶ D : Μοὶ

516. Ὀρέστης ἀπολυθεὶς ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ ἐκαθάρθη ... ἐν Δελφοῖς.
A : φονέως B : φονέα C : τοῦ φόνου D : τῷ φόνῳ

517. Ἔθυον πρότερον οἱ Πελασγοὶ τοῖς θεοῖς, ὄνομα δὲ ἐποιοῦντο ... αὐτῶν.
A : οὐδεμία B : μηδένα C : οὐδενὸς D : οὐδενὶ

518. Ἀφορμητέον ἦν εὐθὺς, ὥστε εἰς καιρὸν ...
A : ἀφικέσθαι B : ἐλθόν C : ἐρχόμενοι D : ἥκωμεν

519. Ὁ βασιλεὺς ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ... γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
A : ἐπεὶ B : ἕως C : ὅποτε D : πρὶν

520. ... ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσεσθε, ἐμοὶ μέλει.
A : Ἵνα μὴ B : Μὴ C : Πῶς D : Ὅπως

521. ... τὰ πάθη κουφίζεται.
A : Θρῆνος B : Γέλως C : Τοῖς δακρύοις D : Δάκρυα

522. Νομίζω τοῦτο ἄδικον μὲν οὐκ εἶναι, λέγω δὲ ὅτι οὐ συμφέρει ...
A : αὐτός B : ὑμᾶς C : σοῦ D : ἡμῖν

523. Δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν, ... κλεισθῆναι τὰς πύλας.
A : ἐπεὶ B : ὅταν C : πρὶν D : ὁπότε

524. Παύου κλάουσα, ὦ μῆτερ, ἐὰν γὰρ μὴ παύῃ, καὶ ἐγὼ ...
A : κλείω B : κλαύσομαι C : κλαῦσαι D : ἐκλαύσω

525. Εἰς τοσοῦτον ... ἦλθον, ὥστε ἔπεισεν ὑμᾶς ἐλαύνειν αὐτόν.
A : τόλμας B : ἀναιδὲς C : πρᾶγμα D : ὕβρεως

526. Οἱ ἀνόητοι ... δεδίασιν οἰόμενοι αὐτὸν τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι.
A : τὸν θάνατον B : τοῦ θανάτου C : ἀπὸ θανάτου D : ἐκ θανάτου

527. Τὸ ἐμὸν σῶμα, ἐὰν τελευτήσω, μὴ ... μήτε ἐν χρυσῷ μήτε ἐν ἀργύρῳ.
A : τιθέντες B : ἔθετε C : θεῖτε D : θῆτε

528. Καὶ ταῦτα διαδίδου, ... σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων, ὁπόσα ἐθέλεις.
A : ὅτῳ B : ὅσῳ C : οἱ δὲ D : οὗς

529. Αἱ νῆες ἔλαθον τοὺς ἐναντίους ἐκ τοῦ ... ἐξελθοῦσαι.
A : πόλεως B : λιμένος C : νήσου D : ἠπείρου

530. Ἐὰν περὶ τὴν νῆσον ... , λιμένα εὑρήσετε.
A : πλεύσεσθε B : ἔπλεῖτε C : πλεύσητε D : ἐπλεύσατε

531. Μακάριός ἐστιν ... οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.
A : καὶ B : ὅστις C : ᾧτινι D : ὅτῳ

532. Οἱ περὶ Λεωνίδαν πάντες ἀπέθανον ... παρὸν ἐκφεύγειν.
A : ἅτε B : ὡς C : οὐ μόνον D : καίπερ

533. Ἀγησίλαος, εἴ ... συνθεῖτο, ἀεὶ ἐνέμενε τῇ ὁμολογίᾳ.
A : οἷ B : σὺν αὐτῇ C : τίνων D : τινι

534. Τοξότης ἀγαθὸς εἰς ... ῥᾳδίως ἁμαρτάνοι τοῦ σκοποῦ.
A : μηδὲν ἂν B : οὐχ C : οὐκ ἂν D : ἄν

535. Ἆρ' οὐ μεταμέλει ὑμῖν, ... πεποίηκατε;
A : οἷς B : ὧν C : ὃ D : ἢ

536. Οἱ Μεσσήνιοι ἐκ παλαιοῦ ... τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦσαν.
A : ὑπὸ B : σὺν C : χρόνου D : καιροῦ

537. Ὁ μῶρος γελᾷ, καὶ ὅταν τι μὴ γέλοιον ...
A : ἢ B : ᾗ C : ἐγένετο D : γενέσθαι

538. Ὡς κακῶς ἔχει ἅπας ... , ἐὰν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ.
A : ἰατρός B : ἀδόλεσχος C : ἐπὶ τῇ νόσῳ D : νόσος

539. Ὑπέσχοντο μισθὸν ... τὸν σῖτον σφίσι πορίσαντι.
A : διδόναι B : δόσθαι C : δώσειν D : δόντες

540. Ὁ βασιλεὺς ἐφοβεῖτο, ... ὁ στρατηγὸς ἑαυτῷ ἐπιβουλεύοι.
A : ὅτι B : μὴ οὐ C : μὴ οὐχ D : μὴ

541. Εἰ παρὰ τὸν νόμον ἔπραξαν, δίκην ἂν ...
A : ἔδωκεν B : δίδονται C : δοῦσαν D : ἔδοσαν

542. Πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρυσᾶ ... σάνδαλα.
A : ἔχῃ B : ἔχον C : ἔσχον D : σχήσεται

543. Συνεφείπετο τοῖς πελτασταῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὁπλιτικόν, ... ἦρχε Κλεάνωρ.
A : ὢν B : οὗς C : τοῦ D : ὧν

544. Ἐὰν περὶ πολλοῦ ποιῆσθε τὴν ἐλευθερίαν οὐδέποτε ἐπὶ τυράννῳ ...
A : ἐστέ B : ἔστε C : ἔσεσθε D : γένησθε

545. Εἰπέ μοι, τίς σοι ἔδωκεν, ὃ δῶρον περὶ πλείστου ...
A : ποιεῖς B : ποιεῖ C : ποιῇς D : ποιεῖται

546. Ἐὰν τῶν δούλων τις νοσήσῃ σοι, ἰατρὸν ἐπικαλῇ, ἵνα μὴ ...
A : ἀποθάνῃ B : τελευτῇ C : τελεύτα D : ἀποθανεῖ

547. Ὁ Διογένης ἰδὼν ... ἀφυῆ παρὰ τὸν σκόπον ἐκάθισεν εἰπών, ἵνα μὴ πληγῶ.
A : δορυφόρον B : σφενδονήτης C : τοξότην D : πελταστὴν

548. Ὁ ἁρπαγῆς ἢ ... δίκην ὀφλὼν θανάτῳ ζημιούσθω.
A : κλωπὸς B : κλέπτης C : κλοπῆς D : κλέπτου

549. Ὁ δὲ ἀνήρ, ὃν συνέλαβον, ... ποδαπὸς εἴη, Πέρσης ἔφη εἶναι.
A : ἐρωτώμενος B : ἐρωτηθέντος C : ἐρωτηθεῖσιν D : ἐρωτήσαις

550. Ὅστις τοὺς θεοὺς τιμᾶν βούλεται, ... τοὺς πέλας εὖ ποιεῖν δεῖ.
A : τοῦτον B : σεαυτὸν C : οἷς D : ἀλλήλους

551. Μῶρος ἂν ... , εἰ τὰ εὑρημένα ἐζήτεις εὑρεῖν.
A : εἶ B : ἦσθα C : ᾖς D : εἰ

552. ... ἄλλο ἀρέσκει.
A : Ἄλλος B : Ἄλλην C : Ἄλλου D : Ἄλλῳ

553. Ὁ ... ἐρῶν καὶ τῶν παρόντων ἀποστερεῖται.
A : πλείων B : πλεόνων C : πλοῖον D : πλέως

554. ... λέγεις φίλου παρόντος, οὕτω καὶ ἀπόντος αὐτοῦ φρόνει.
A : Ὥστε B : Σὺ μὲν C : Ὥσπερ D : Σὺ οὖν

555. Ὁ Νεῖλος ἑπτὰ ... εἰς τὴν θάλατταν ἐξίησιν.
A : στόμασιν B : ἐκβολῶν C : εἰσβολὰς D : ποταμῷ

556. Οὐκ ἀεικὲς ... πάσχειν ὑπὸ ἐχθρῶν.
A : εὖ B : κακῶς C : γλυκέα D : κακοῖς

557. ... θάνατος κατεγνώσθη, ὅτι τὴν πατρίδα προδοὺς ἐφαίνετο.
A : Ὁ ναύαρχος B : Τὸν Νικίαν C : Παυσανίου D : Ἐφιάλτῃ

558. ... ὤφελεν τὸ θυγάτριον τῇ μητρὶ ὅμοιον εἶναι.
A : Εἰ B : Εἴθε C : Εἴτε D : Εἶτα

559. Οἱ φιλάργυροι οὐ χρῶνται τοῖς χρήμασιν, ... κέκτηνται.
A : ὃν B : ἃς C : ὧν D : οἷς

560. Εἰς τοσοῦτο τῆς αἰσχύνης ἡ τοῦ Περικλέους πόλις ...
A : πεπτώς B : πέπωκεν C : πέπομφε D : πέπτωκεν

561. Κλέανδρος ἐτυράννευσε ... ἑπτὰ ἔτη.
A : Γέλας B : ᾽Αθήνας C : Θήβαις D : Μέγαρα

562. ... τοῦτο πράξῃς, ἁμαρτήσεις.
A : Εἰ B : ᾽Ην C : ᾽Εὰν D : Διότι

563. ᾽Αποκτενοῦμεν τοὺς πειράτας, ... ἂν αὐτοὺς λάβωμεν.
A : εἶ B : ἡμεῖς C : ὅπου D : πρὶν

564. Μεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ... φέρειν.
A : τὸ B : ἡμῖν C : χαλεπῶς D : ἢ ὥστε

565. Καὶ τὸ πάλαι νόμος ἦν ἴσων ψήφων κειμένων τὸν ... ἀεὶ ἀποφεύγειν.
A : φεύγοντα B : ἀποφυγόντα C : διώκοντα D : ἄκριτον

566. ῾Ο θεὸς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πόνους ἐπέταξεν ἄλλοις ...
A : ἀλλὰ B : ἄλλα C : ἄλλων D : ἄλλους

567. ῾Ο τύραννος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τῶν ... οἰκειοτάτων.
A : αὐτὸν B : σεαυτοῦ C : ἑαυτοῦ D : σαυτῷ

568. Φυλάττου, μὴ ἀτιμίᾳ ...
A : ἀποφύγῃς B : πείσῃ C : περιπέσῃς D : πεύσῃ

569. ῾Ο χρυσὸς κρείττων μυρίων λόγων ...
A : θνητός B : ἀθανάτους C : ἀνθρώπων D : βροτοῖς

570. Τὸν οἶνον ... κεράννυ.
A : ὕδωρ B : σὺν μέλιτι C : οἴνου D : ὕδατι

571. ῞Οσον οὐκ ἀπέκτεινε αὐτόν, πρὶν ἰδεῖν, ... εἶη.
A : τις B : πηλίκον C : ὅστις D : ὁπόσον

572. Οἱ δ᾽ ᾽Αθηναῖοι ἦλθον Κίμονος ... πλήθει οὐκ ὀλίγῳ.
A : ὁ Μιλτιάδου B : σὺν τῷ C : ὁ ᾽Αθηναῖος D : στρατηγοῦντος

573. ᾽Εμὲ κακῶς ἀκούσαντα ... μεγάλη ἔδακε λύπη.
A : ὑπὸ σοῦ B : ἡ C : ταῦτα D : πάντα

574. Λαβὼν ἀπόδος καὶ ... πάλιν.
A : λείψει B : λήξει C : λήψει D : λήσει

575. Πολλάκις χαλεπόν ἐστι ... φίλον καὶ κόλακα.
A : διακρινῶν B : διακρῖναι C : διακρίναι D : διάκριναι

576. Μόνοι οἱ θεοὶ ἴσασιν, ... τελευτήσομεν.
A : ὅτε B : πότε C : μήποτε D : ὁπόταν

577. Τὸ φιλοπόλεις εἶναι ἔσωσε τοὺς ῞Ελληνας ... ὑπὸ τῶν Περσῶν ἡττᾶσθαι.
A : οἵ B : τοὺς C : τοῦ D : τὸ

578. Δύο ὦτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἕν, ... πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττω δὲ λέγωμεν.
A : ὥστε B : ἵνα C : ὥσπερ D : ὅτι

579. Μὴ δῆτα πείθεστε ... Αἰσχίνην λέγουσιν, ὅτι Φίλιππος φίλος ἐστίν.
A : τὴν B : τὸν C : τὰ οἱ περὶ D : τοῖς ἀμφ᾽

580. Καί ποτε ... πάγου δεινοτάτου Σωκράτης ἐξῆλθεν ἱμάτιον ἔχων.
A : μετὰ B : ὄντως C : ἀντὶ D : ὄντος

581. Διατελοῦμεν ... , ἕως ἂν τὴν πόλιν λάβωμεν.
A : ναυμαχεῖν B : μαχόμενοι C : πεζομαχεῖν D : πολεμήσονται

582. ... ἀποκρίνεσθαι, φρόντιζε.
A : Πρὶν B : ᾽Οπότε C : ᾽Οταν D : Πρὶν ἂν

583. Μετέδωκά σοι πάντων, ... εἶχον.
A : ἐὰν B : ὁπότε C : ἐγὼ D : ὧν

584. ᾽Εν Δελφοῖς ἦν γεγραμμένον πρὸς τῷ ἱερῷ ... ᾽Γνῶθι σαυτόν᾽.
A : τὸ B : σύμβολος C : μαντεία D : χρησμὸς

585. ... τις ἔμαξε μᾶζαν, ταύτην καὶ ἐσθιέτω.
A : ᾽Ην B : ᾽Ην C : ᾽Εὰν D : ᾽Ην

586. Οὐδὲν, ... ἠλπίζομεν, ἀποβέβηκεν.
A : ὧν B : ὃν C : τὰ D : ταῦτα

587. Οἱ δὲ μέντοι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ... τινι καταληφθέντες διεφθάρησαν.
A : ἕδρᾳ B : ἐνέδρᾳ C : συνεδρείᾳ D : καθέδρᾳ

588. Μηδεὶς ἀρχέτω, πρὶν ἂν ... ἄρχεσθαι.
A : ἔμαθε B : μάθῃ C : μαθεῖν D : μεμάθηκε

589. ᾽Αεὶ ... πέρυσι βελτίω.
A : οἱ B : τὸ C : τὰ D : τῷ

590. Μέμνησθε τοῦ ὅρκου, ... ὀμωμόκατε.
A : ὃ B : οὗ C : ᾧ D : ἅττα

591. Ξένος ... ἀκολούθει τοῖς ἐπιχωρίοις νόμοις.
A : τις B : ὢν C : ὄντος D : ὃς

592. Μεταδίδου τοῖς ἄλλοις, ... ἔχεις.
A : εἶτα B : ὧν C : οἷς D : ἔπειτα

593. Εἶθ᾽ ὤφελεν ὁ Μιλτιάδης τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ... στρατηγός.
A : ἡμέτερος B : ἡμῖν C : ὢν D : παρεῖναι

594. ᾽Αρα σύνοισθα ... οὐδένα ἀδικήσαντι;
A : ὅτι B : περὶ τοῦ C : σεαυτῷ D : αὐτῶν

595. ᾽Εμμένομεν, ... ὡμολογήσαμεν.
A : ὧν B : τούτοις C : οἷς D : περὶ τῶν

596. Τὸ χρυσόμαλλον ... ἐκρέματο ἐκ δρυὸς ἐν τῷ ᾽Αρεως ἄλσει.
A : Πυθοῖδε B : ᾽Αθήνηθεν C : ἐν Κόλχοις D : Θήβαζε

597. Οὐδὲν ἔτι ἐμποδὼν ἦν, ... πᾶσαν τὴν στρατίαν ἀπολέσθαι.
A : ὅτι B : ὡς C : μὴ οὐ D : ἵνα

598. ᾽Ηδη ἰσχυρότερον ἦν τὸ τείχισμα, ... ῥᾳδίως ἁλῶναι.
A : πρὶν B : ἢ C : ἢ ὥστε D : τοῦ μὴ

599. Φαγέτω με λέων καὶ ... ἀλώπηξ.
A : οὐ B : μὴ C : σε D : οὐκ

600. Διονυσίου ... ὑπὲρ τῆς Δαμοκλέους κεφαλῆς ξίφος ἐκ τριχὸς ἐκρεμάσθη.
A : στρατηγοῦντος B : τυραννοῦντος C : κελεύσαντος D : τυράννου

601. Οὐδεὶς οὐκέτι οἷός ... ἦν κωλῦσαι αὐτοὺς καταστρέφεσθαι τὴν πόλιν.
A : γε B : τε C : που D : πως

602. Μιλτιάδης ... πάντων τὴν στρατηγίαν ἐπετράπη.
A : μετὰ B : ὑπὸ C : κατὰ D : ὑπὲρ

603. Ὡς τάχιστα ἐπορεύοντο, ὥστε οὐδεὶς ... ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν.
A : κατέκτεινα B : ἀπέθανον C : ἐλήφθη D : ὤφθην

604. Ὁ φιλάργυρος οὐκ ἀπολαύει τῶν ἀγαθῶν, ... ἔχει.
A : ὧν B : ἃς C : οὓς D : ὃ

605. ... νόμοι πλεῖστοί εἰσιν, ἐνταῦθα καὶ ἀδικίαι πλεῖσταί εἶναι φιλοῦσιν.
A : Εἰ καὶ B : Ὅπου C : Οὐκοῦν D : Καὶ ἐὰν

606. ... ψύχη ἡ γῆ ἔρρωγε καὶ οἱ ποταμοὶ πεπήγασιν.
A : Ἡ B : Οὖσα C : Διὰ τὰ D : Τὰ

607. Πεζῇ βαδίζων μὴ φοβοῦ ...
A : κλύδων B : τὰ κύματα C : τῆς ναυαγίας D : θαλάττῃ

608. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπεκαίοντο ῥῖνάς τε καὶ ...
A : γόνασιν B : ὦτα C : ποδός D : δακτύλων

609. Ἀπεκρίνατο πεισθῆναι ἂν τῷ βασιλεῖ, εἰ ... ὑπήκοοι αὐτοῦ.
A : γενήσονται B : ἦσαν C : ὦσιν D : γένοιντο

610. Οἱ ... παρὰ φύσιν ἐπιθυμοῦντες καὶ ἃ ἔχουσι δυστυχοῦσι.
A : ἃ B : τὰ C : τὴν D : τῶν

611. Εἰ τότε ἐπόνεις, ὅτε με ὠνείδιζες, οὐκ ἂν νῦν τροφῆς ...
A : ἐπιθυμεῖς B : μελήσοις σοι C : ἐπεδέου D : τεύξῃ

612. ... ἐδείπνουν, ὁ σὸς φίλος ἀφίκετο.
A : Ὁπότε B : Ἐχθὲς C : Ἐν ᾧ D : Τήμερον

613. Οὐ δεῖ φλυάρων ἀνδρῶν ... ἀκούειν.
A : διαλεγόντων B : μηδένα C : κατηγορίας D : γνώμῃ

614. Νεανίσκος τις ἀκούσας ... ᾀδόντων ἥσθη ἐπὶ τῇ εὐφωνίᾳ.
A : χελιδὼν B : τεττίγων C : παρθένων D : ἀηδὼν

615. ... προφυλάττοιμι ὑμᾶς, οὐδ' ἂν νέμεσθαι δύναισθε φοβούμενοι μὴ ἀπόλησθε.
A : Ἐὰν B : Ὁπότε C : Ὅπως D : Εἰ μὴ

616. Τότε μάλιστα τοὺς πρώτους δεσπότας ποθοῦσιν οἱ οἰκέται, ὅταν ἑτέρων πεῖραν ...
A : ἔλαβον B : λάβωσι C : λάβοιεν D : λαμβάνοιντο

617. Λάκαινά τις πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος εἶπε, καὶ βῆμα ...
A : πρόσθεν B : ἐχθές C : πρόσθες D : προσήκει

618. Οἱ παλαιοὶ τοῖς ἀποθανοῦσιν ... εἰς τὸ στόμα κατετίθεσαν.
A : τάλαντον B : μνᾶν C : δραχμὴ D : ὀβολὸν

619. Εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμησα εἰπεῖν, εἰ μὴ ἔγνων τοὺς ἐμοὺς λόγους ... τῷ κοινῷ.
A : συνοίσειν B : προβαίνειν C : χρήσεται D : δυσπαθεῖν

620. Παῦσαί με δάκνων ἢ καταφιλῶν, ... πότερον ἐχθρὸς ἢ φίλος μου καθέστηκας.
A : ἵνα γνῶ B : ἵνα βῶ C : ἵνα ἴω D : ἵνα ἴστω

621. Ἀλλ᾽ οὔτε ὅτε ἦλθες, ἔγνων, οὔτε ἐὰν ἀπέλθῃς, ...
A : γνώσομαι B : ἔγνων C : γνῶ D : γνοίην

622. Δραχμῆς μὲν ηὔλει, ... δὲ παύεται.
A : μίαν B : δὶς C : τεττάρων D : τρισὶ

623. Ὑμῖν ῥᾷον πιστεύσουσιν ἐκεῖνοι ἢ ...
A : ἡμεῖς B : ἡμᾶς C : ἐμαυτῶ D : σφῶν

624. ... τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρήνει.
A : εὐχῇ B : εὔχου C : εὔξεται D : ηὔξατο

625. Ἄνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ... τῶν γεγενημένων.
A : ἤνενγκεν B : ἡνίκα C : ἕνεκα D : ἤνεγκα

626. Ἄνδρες, ἀναμιμνήσκεσθε, ὅσας δὴ μάχας ... ὁμόσε ἰόντες νενικήκατε.
A : σὺν τοῖς θεοῖς B : τοῖς θεοῖς C : τοὺς πολεμίους D : τὸν πόλεμον

627. ... ὁ Δαρεῖος ἐτελεύτησε, ἐβασίλευσεν ὁ Ξέρξης.
A : Ὅταν B : Πρὶν ἂν C : Ἐπεὶ D : Ἐπειδὰν

628. Εἰ μὲν φίλος ... , τί δάκνεις; Εἰ δὲ ἐχθρὸς, τί σαίνεις οὐράν;
A : εἶ B : ἂν ᾖς C : ἦσθα D : οὐκ ἂν ᾖς

629. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ... ἀπωλόμεθα.
A : — B : οὐκ C : ἂν D : μὴ

630. Ἴσθι ὡς ὅπουπερ ἂν ... φυλάξομαί σε.
A : ἦς B : ᾖς C : ἴθι D : ᾖς

631. Ἐβοηθήσαμεν ἂν ὑμῖν, εἰ μὴ ... , τίνες ἐστὲ καὶ τίσι πολεμεῖτε.
A : οἴσθα B : ᾔδειμεν C : εἰδείη D : εἰδέναι

632. Ὁ πόλεμος ... ἡμᾶς ἀπεστέρηκεν.
A : πάντα B : πάντας C : ἁπάντων D : ἅπασιν

633. Τίνος χιτῶν ... ἐκλάπη;
A : αὐτὸς B : ἐκεῖνος C : ὑπὸ σοῦ D : σὸν

634. Κάλλιστόν τε καὶ ... καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι.
A : χείριστον B : ἐλάχιστον C : ἄριστον D : πικρότατον

635. Μαινόμεθα πάντες, ... ὀργιζώμεθα.
A : πρὶν B : ὡς C : ὁπόταν D : ἐπεὶ

636. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες ... παίεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ.
A : φάσκοντες B : λέγοιεν, ὅτι C : τῷ D : ἵνα

637. Ἔργων ... χεῖρα ἐλευθέραν ἔχε.
A : κακὸς B : κακὰ C : ἀγαθῶν D : πονηρῶν

638. Ὁ βασιλεὺς ἦλθεν εἰς Περσέπολιν, ... ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτέθαπτο.
A : πρόσθεν B : ἔνθα C : μὴ D : ἕως ἂν

639. Ἀποροῦμεν ... φύγωμεν.
A : καὶ B : ἢ C : πῶς D : ἐὰν

640. Ἐὰν δύνῃ ... , μὴ πλεύσῃς.
A : ὀδεῦσαι B : πλεῖν C : πλεῦσαι D : βαδίζων

641. Αὐλείτωσαν Θηβαίων παῖδες, οὐ γὰρ ... διαλέγεσθαι.
A : ἴσασι B : ἴασι C : δύναται D : δυνηθῆναι

642. ... δύναται τὸ μέλλον ἐκφυγεῖν.
A : Οὐδεὶς B : Μηδεὶς C : Πᾶς ἄνθρωπος D : Ὃς

643. Ὁ γὰρ πρεσβευτὴς τέτταρσιν ἡμέραις πρότερον .... ἀφίκετο.
A : καὶ ὕστερον B : τοῦ στρατοῦ C : ὡς βασιλεὺς D : ἐσφάγη καὶ

644. Αὔριον τὸ ἀργύριόν σοι ...
A : δίδου B : ἐδίδομεν C : δώσω D : ἔδωκε

645. Δικτύῳ τί ποιήσεις, ... κυνηγῆς;
A : ἐπεὶ B : ἐπειδὴ C : ὅταν D : εἴ τις

646. Πάντες ἄνθρωποι ... εἰδέναι ὀρέγονται φύσει.
A : ὅτῳ B : τι C : τοῦ D : τῷ

647. ... τῶν πονηρῶν φίλον ποιοῦ.
A : Μηδὲν B : Οὐδὲν C : Μηδένα D : Οὐδένα

648. Τότε μάλιστα καὶ οἶκοι καὶ πόλεις ἐρημοῦνται, ... οἱ προεστῶτες χαλεπαίνωσι.
A : εἰ B : ἐπεὶ C : ὅταν D : ὥστε

649. Ἄρχοντός ἐστι τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστοι ...
A : ἦσαν B : ἦσαν C : εἶεν D : ἔσονται

650. Ὕδωρ πίνων ... ἂν τέκοις σοφόν.
A : οὐδὲν B : οὐδεμίαν C : μηδένα D : μήποτε

651. ... τοιαύτας πόλεις κτίζῃς, οὐ πολλοὺς τοὺς ἐνοικοῦντας εὑρήσεις.
A : Ὅτι B : Ὡς C : Ἐὰν D : Ἐπειδὴ

652. Τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ... καὶ ἀμυνῶ, ἐάν τις ἀδικῇ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων.
A : βοηθέω B : βοηθῶ C : βοηθήσω D : βοηθησοίμην

653. Μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ... τῆς ἀρετῆς.
A : ποιεῖ B : ποίει C : ποιοῖο D : ποιοῖτο ἂν

654. Πηλίκος ἂν ἦν ὑμῖν θόρυβος, εἰ ἐγὼ τοῦτο ... ;
A : ποιῶ B : ἐποίουν C : ποιοίην D : ποιῶμαι

655. Λύκος ἀκολουθῶν ... προβάτων οὐδὲν ἡδίκει.
A : — B : αὐτὸν τῶν C : ποιμένος D : ποίμνῃ

656. Ἐν κοίλῃ δρυὶ ... κατειργάζοντο μέλιτται.
A : μέλι B : μέλιτος C : μέλιτι D : κηροῦ

657. ... μὴ οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο.
A : Φόβος οὖν ἐστὶ B : Φοβούμεθα C : Ἐφοβοῦντο D : Δέδοικα

658. Φαῖνε λύχνε καὶ ...
A : σιγῆς B : σιγᾷ C : σίγα D : σιγῇ

659. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμμάχους ἐδεδίεσαν, ... ἀποσταῖεν.
A : ὅτι B : ἵνα C : μὴ D : ὡς

660. Ἀλλὰ ... ἐμὲ λάθητε ἐπιορκοῦντες, θεοὺς μέντοι οὐ λήσετε.
A : εἰ B : κἂν C : ἅτε D : ἡνίκα

661. Οὐχ ὡς ᾔτησας, ... γενήσεταί σοι.
A : ὡς B : ὅτι C : οὕτως D : οὐ μὴ

662. Τίνας δικαιότερον βλάψω ... ἀδικήσαντας;
A : ἢ B : τῶν ἡμᾶς C : τῆς D : ἢ τοὺς ἐμὲ

663. Κέλευσον καὶ ... ἂν βούλῃ, εὐθὺς πεπράξεται.
A : ταῦτα B : ὧν C : ὅτου D : ἅττα

664. Ὁποίοις μὲν λόγοις Κλέαρχος Κῦρον ἔπεισεν, ... γέγραπται.
A : ᾗδη B : ἄλλῃ C : χθὲς D : ταχέως

665. Ἐν ταῖς εὐχαῖς οὐ δεῖ ... τῶν ἐχθρῶν τι ἐξαιτεῖσθαι κακόν.
A : πρὸς B : ἐπὶ C : κατὰ D : ὑπὸ

666. Πόρρω ... ὁ θεὸς ἐγγύθεν βλέπει.
A : ἐστὼς B : ἦσθα C : ᾖ D : ἐστῶτος

667. Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ... τὰ ἱερά.
A : εἰσὶ καλὰ B : ἐγίγνετο C : εὐτυχῶς D : καλῶς

668. Οὐκ ἂν ἐβασίλευον, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ...
A : ἦν B : ὦ C : εἶην D : ἔσομαι

669. ... σώζηται τὸ σκάφος, χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εἶναι.
A : Ἕως ἂν B : Μέχρι C : Ἕως D : Ἡνίκα

670. Μετὰ ταῦτα ... εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν.
A : ἀνέστημεν B : ἐστήσαμεν C : ἀναστάντες D : ἑστὼς

671. ... εἶχες βελτίους φρένας.
A : Ἐὰν B : Εἴτε C : Εἴθε D : Ἐάντε

672. Ὁ στρατηγὸς ἐδεδίει, ... οἱ ἱππεῖς τοὺς πολεμίους οὐχ ὑπομείνωσιν.
A : ὡς B : ὅτι C : ἵνα D : μὴ

673. Οἱ πολέμιοι τὸ φρούριον παρέδοσαν, ... τὰ σιτία ἐπελελοίπει.
A : ἐπειδὰν B : ὅτι C : ὅταν D : εἰ

674. Διανοεῖται τὴν γέφυραν λῦσαι ... διαβῆτε.
A : ὁμῶς B : ὥστε C : ὡς μὴ D : ὅ τι

675. Λέων εἶ ... τρίχα, ὄνος δὲ τὸν βίον.
A : τὸ B : τὰ C : τὸν D : τὴν

676. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ εὐδαίμων ἐστίν, ἐάντε πλούσιος, ἐάντε πένης ...
A : ἐστίν B : ἦν C : ᾖ D : ἔσῃ

677. Εἴθε ... τότε συνεγενόμην.
A : μετ᾽ αὐτὴν B : μετ᾽ αὐτῆς C : σοι D : σου

678. Τοσούτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ... πάνυ μέμφομαι.
A : ὥστε B : ὑμᾶς δὲ C : οὕτως D : ὅπως μὴ

679. Οἱ Ἀθηναῖοι πράττουσιν, ὅπως μὴ ὁ Φίλιππος ... κρατήσει.
A : τὴν πόλιν B : λιμὴν C : τῶν ἄκρων D : τῷ λιμένι

680. Δεινόν ἐστιν ἐλεύθερον ὄντα ... ἄρχεσθαι.
A : δοῦλον B : δούλους C : ὑπὸ δούλου D : ἀντὶ δούλων

681. Εἰ τἀληθῆ ἔλεγεν, ἐπιστεύομεν ...
A : αὐτῆς B : αὐτῷ C : ἄν D : αὐτίκα

682. Μὴ ἀπέλθετε πρὶν ... μου ἀκούσητε.
A : — B : ἄν C : ἤν D : ἐὰν

683. Ἐπειδήπερ Ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι, ... θεός.
A : ἴσθι B : ἴθι C : ἔστω D : ἔσθω

684. Διὰ τί ὅμοιοι ὄντες ἡμῖν ἐν πᾶσιν οὐχ ὁμοφρονεῖτε ... ἀδελφοί;
A : ὦ B : ἡμᾶς C : ὡς D : ἡμῖν ὡς

685. Ἐὰν ταῦτα ... , χαλεπῶς οἴσετε.
A : ὦσιν B : εἶεν C : γένηται D : γίγνοιτο

686. Ταῦτα ἐποίουν, ... σκότος ἐγένετο.
A : ἕως ἄν B : πρὶν ἄν C : μέχρι D : ἐν ᾗ

687. Πόλεμον οἱ λύκοι ... συνῆψαν.
A : ἄρνα B : καὶ ἰχθὺν C : τῶν συῶν D : τοῖς προβάτοις

688. Γραμματικοῦ θυγάτηρ ἔτεκεν φιλότητι μιγεῖσα παιδίον ἀρσενικόν, θηλυκόν, ...
A : πότερον B : ἕτερον C : ὁπότερον D : οὐδέτερον

689. Εὖ ἴσθι, ὅτι κἀγὼ ἄν σε ἐφοβήθην, εἰ μὴ ... ὄνον ὄντα σε.
A : ἴσμεν B : ᾔδη C : ᾖδειν D : εἰδείη

690. Τὸν δὲ χρόνον ὃν ἐτριηράρχουν, ἡ ναῦς ἄριστά μοι ... παντὸς τοῦ στρατοπέδου.
A : πλεῖ B : ἔπλει C : πλεύσεται D : ἔπλευσε

691. Ἦν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ ... ἔτη.
A : πεντεκαιδεκακὶς B : πεντήκοντα C : τέτταρες D : ἀνὰ δέκα

692. Τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία ... τούτων τῶν λόγων.
A : γέμει B : πλέως C : ὅμοια D : πλήθουσι

693. Ἆρα μὴ κακόν τι λέγων ... λέληθα.
A : σὺ B : ἐμαυτὸν C : σαυτοῦ D : ἑαυτῇ

694. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐδέθησαν ... μὴ φεύγειν ἕνεκα.
A : ὑπὸ τοῖς Πέρσαις B : διὰ τὸ C : τοῦ D : ὅπως

695. Ἐπελθὼν καὶ ὁ στρατιώτης ἐκάθισεν πλησίον ...
A : τὸν στρατηγόν B : βραδέως C : τοῦ πανδοχέως D : κακίων

696. Ἀλλά, ... βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι.
A : ἐὰν B : σὺ μὲν C : εἰ D : ὁπότε

697. Ὁ κάστωρ ζῷόν ἐστι ... ἐν λίμναις τὰ πολλὰ διαιτώμενον.
A : ἄπους B : δίπουν C : τρίπους D : τετράπουν

698. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι ... τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον.
A : ἅπαξ B : δὶς C : ἓν D : διπλοῦς

699. Ἀγαθὸν ἰατρὸν νομίζω οὐκ ἂν ἐᾶσαι τὸν νοσοῦντα ἐμπίπλασθαι, ... ἐπιθυμεῖ.
A : ὁπότε B : οὐδ' ἐὰν C : ὧν D : εἰ καὶ τούτοις

700. Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς τῶν θνητῶν, ὅστις οἶδεν, εἰ τὴν αὔριον ἡμέραν ἔτι ...
A : βίοι B : βιοῖ C : βιώσεται D : ζῇ

701. Σόλων τοῖς αἰσχρῶς ... ἀπεῖπε μὴ δημηγορεῖν.
A : ἀνδράσιν B : βιοῦσιν C : ῥήτορσιν D : ταφεῖσιν

702. Ὁ ξένος ταῦτ' εἰπὼν ...
A : ἀνεστήσατο B : ἀνέστησε C : ἀνέστη D : ἀναστήσει

703. Εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἔστιν, οὐδὲν δεῖ ... μαρτύρων
A : λόγον B : σοῦ C : σοι D : τὸν λόγον τῶν

704. Δύνασαί μοι λέγειν ... διδακτὸν ἡ ἀρετὴ ἢ οὔ;
A : διότι B : ὠγαθέ C : εἰ D : ἐστί

705. Οἱ στρατιῶται αἰτιῶνται αὐτὸν ...
A : ἐγκρατείας B : δειλίας C : προδότης D : κλοπῆ

706. Μὴ ἀπέλθητε ... ἀκούσητε.
A : ὡς B : ἕως C : πρὶν ἄν D : ὅ τι

707. Εἰ ἀνάγκη μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ... κράτιστα μαχούμεθα.
A : ἵνα μὴ B : μὴ C : ὅπως ὡς D : ὅτι

708. Οἱ ὁπλῖται ... ἐδέησαν φυγεῖν.
A : ἀνδρείως B : πολὺ C : ταχέως D : ὀλίγου

709. Ταῦτα μάλιστα τοῖς ... ἐναντιοῦται, ἃ τοῖς χρηστοῖς ἐστιν εὐεργετήματα.
A : ἀγαθοῖς B : πονηροῖς C : ἀρίστοις D : βελτίστοις

710. Νόμος τῶν Ἀθηναίων ἦν τὸν τοὺς γονέας τύψαντα ἢ μὴ τρέφοντα ... εἶναι.
A : ἄκριτον B : ἄτιμον C : ἐπιεικῆ D : ὅσιον

711. ... δὲ ἐκεῖ ἡμέρας τινὰς ὁ κλέπτης προσδοκῶν κλέψαι τι.
A : Πίνει B : Διέμενεν C : Κατέλυσε D : Γεγήρακε

712. Ἡ ἀρετὴ αὐτῷ σοι πρῶτον ἐργαστέα ἐστίν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ... αὐτῆς μέλλεις.
A : μετέχειν B : μεταδώσειν C : λάβεσθαι D : συνθήσεσθαι

713. Ἐγὼ δὲ ὑμῶν δέομαι ... καταγνῶναι δωροδοκίαν ἐμοῦ.
A : ὥστε B : μὴ C : ὅτι D : ἵνα

714. Ἴωμεν ἀπολουσόμενοι ... ἀπὸ τῆς μάχης ἱδρῶτα.
A : ἡ B : τὴν C : τὸν D : τὰ

715. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται ... περὶ τῆς πορείας.
A : Σωκράτη B : Σωκράτους C : Σωκράτει D : Σώκρατες

716. Ἄκουσον, ὡς ἂν μάθῃς, ὅτι οὐκ ἂν δικαίως ... ἀπιστοίης.
A : ἐμοὶ B : αὐτοῦ C : αὐτῆς D : ἡμᾶς

717. Τί γὰρ ἀλιεύειν μὴ μαθὼν ... ἐπεχείρουν;
A : ταύτῃ B : τούτῳ C : τούτου D : ταύτης

718. Ἐὰν τὸν βασιλέα ἕλῃς, ... ἀντ' ἐκείνου.
A : ἄρχεις B : ἄρχεσθαι C : ἄρξεις D : ἀρχόμεθα

719. Οἴδατε, ... χάριν βραδύνω;
A : ὅτι B : πότε C : τίνος D : πόθεν

720. Ἀλλὰ πέρυσι ... μου ἐλοιδόρησας.
A : — B : ἀδελφοῦ C : τὸν πατέρα D : τῇ μητρί

721. ... ψευδῆ λέγε.
A : Οὔποτε B : Οὐδενὶ C : Μηδενὸς D : Μὴ

722. Ἐπὶ τούτῳ ὁ πρεσβευτὴς ἀνέστη καὶ ... ὧδε.
A : εἶπα B : ἔλεξεν C : ἐρρήθην D : φασὶν

723. Σωκράτης τοιοῦτος ἦν, οἷος ... ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ λόγῳ.
A : τε B : οὐκ C : τῷ D : μηδενὶ

724. Λέοντα ... ταῦρος εἰσῆλθεν εἰς σπήλαιον.
A : πέφευγα B : φεύγων C : φεύγοντα D : φυγόντος

725. Ἀλλ' εἰ θέρους ηὗλεις, χειμῶνος ...
A : ὀρχοῦ B : ὀρχήσει C : ὄρκου D : ὀρχήσῃ

726. Εἰκότως ταῦτα ἡγεῖ σὰ εἶναι, ... ἂν ἄρξῃς καὶ ἐξῇ σοι αὐτοῖς χρῆσθαι, ὅ τι ἂν βούλῃ.
A : πρὶν B : ἕως C : οὐκ D : ὧν

727. Ἀλλ' ἔγωγε ... , εἰ μὴ ἐώρων πολλῶν εἰσιόντων ἴχνη, ἐξιόντος δὲ οὐδενός.
A : εἰσῆλθον B : εἰσῆλθον ἂν C : εἰσέλθοιεν D : εἰσέλθωσι

728. Μελήσει ἡμῖν, ὅπως ... σοι.
A : ἐπιλησόμεθα B : μὴ ἀδικῶμεν C : ὀργίζωμεν D : ἀρέσομέν

729. Πρέπει ἀεὶ ποιεῖν, ... ἂν παραινέσωσιν οἱ σοφοί.
A : τοῦτο B : ταῦτα C : ὅ τι D : ὡς

730. Λέγεται Ἀλκιβιάδης, ... εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ διαλεχθῆναι περὶ νόμων.
A : πρὶν B : πρὶν ἂν C : ἕως ἀν D : ὅτε

731. Κῦρος δὲ ... εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτόν.
A : πότε B : ἐπεὶ C : ὅταν D : ὥστε

732. Οὐδὲν ... διαλλάττομεν, πλὴν τῇ γνώμῃ.
A : αὐτοῖς B : ὑμᾶς C : ὑμῶν D : ἀλλήλοις

733. Ἐὰν ἔλθῃ ὁ λύκος δεῦρο, ... αὐτόν.
A : φονεῖ B : φονεύεις C : φονῇ D : φονεύσομεν

734. ... ἔλθοι, τοῦτο ἠρώτα.
A : Ὅστις B : Ὅτι μὴ C : Ὅτε μὴ D : Ὅτε

735. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ... πορεύσεσθαι.
A : — B : ὅτι C : ἑαυτοὺς D : ἰέναι

736. Ὦ φίλε, ποῖ δὴ καὶ ...
A : ποῦ B : τίς C : πόθεν D : ὅστις

737. Ἔπειθον αὐτοὺς ... ποιεῖσθαι μάχην πρὶν οἱ σύμμαχοι παραγένοιντο.
A : ὡς B : μὴ C : τί D : τὸ

738. Εἴθε εὕρομέν σε, ὦ φίλε, ... λυπούμενον.
A : τὸν B : ὃν C : σὸν D : μὴ

739. Ἐμοὶ μὲν ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, ... δὲ πρίω καπηλεῖον, ἐν ᾧ καταζήσεις.
A : σὺ B : ἔγωγε C : σαυτῷ D : τὸ

740. Ἐγὼ μὲν πρὸς ὀλίγον χρόνον ζῶ καὶ κἂν ... κόψῃ με, τήκομαι· σὺ δὲ ἀνθεῖς ἀεί.
A : τίς B : μηδεὶς C : σὺ D : οὐ

741. ῾Ομολογοῦμεν ... ἄδικοι περὶ ὑμᾶς γεγενῆσθαι.
A : ὅτι αὐτὸς B : ὁπότε C : ὁπόταν D : —

742. Χαλεπὸν καὶ δύσκολον ἐπιτάττεις ... πρᾶγμα.
A : τὸ B : τὰ C : ἐμοὶ D : ταῦτα

743. ᾽Ερασθέντα φασὶ νεανίαν παρθένου διαλεχθῆναι ... τῆς κόρης ὑπὲρ τοῦ γάμου.
A : βούλεται B : — C : βουλόμενον D : τῷ πατρὶ

744. Οὐ ... παύσονται, πρὶν ἂν τὴν πόλιν ἕλωσιν.
A : ὕστερον B : πέρυσι C : πρότερον D : μὴ

745. ῞Εδοξεν αὐτοῖς προιέναι ... τῷ βασιλεῖ συμμείξειαν.
A : καὶ B : ἕως C : παρὰ D : σὺν

746. Τίσ ... , ὦ βέλτιστε, διαιρεῖν οὕτως ἐδίδαξεν;
A : ἀνθρώπων B : τε καὶ πότε C : σε D : καὶ πόσου

747. Μὰ Δία, οὐκ εἶδον ... ἀμείνω ῥαψῳδόν.
A : ποτε B : καὶ C : αὐτῷ D : ἐμαυτοῦ

748. Τίνι ἂν μᾶλλον μέλοι ἢ τοῖς γονεῦσιν, ὅπως οἱ παῖδες εὖ ...
A : ποῖοι B : ποιοῖ C : ἔχουσιν D : πράξουσιν

749. Τί ... μάτην αἰτιᾷ;
A : ἡμῖν B : ὑμῶν C : με D : σε

750. ῾Ο βασιλεὺς ἦν ... κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος.
A : ἀνδρὸς B : ὡς C : εἶδος μὲν D : μάλιστα

751. Οὐχ οὕτως εὐήθης πέφυκα, ... σοὶ πιστεύειν.
A : ὥστε B : ὅπως C : πότερον D : εἰ

752. ῞Εκλαιεν οὖν ἑαυτὸν καὶ ... κατεμέμφετο.
A : λέοντα B : τὸν λύκον C : τῆς δειλίας D : προβατίοις

753. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους ...
A : δραχμάς B : μνᾶς C : τάλαντα D : δαρεικούς

754. ... ὁ πατήρ ἐστιν, τοιοῦτος καὶ ὁ υἱός.
A : Οὗτος B : Ποῖος C : Οἷος D : Τοῖος

755. ῾Ο δῆμος τριάκοντα ἄνδρας εἵλετο, οἳ τοὺς πατρίους νόμους ...
A : συγγράφουσιν B : συγγράψουσιν C : θείην D : τιθέντες

756. ῾Ορᾷς ὅσον ἰσχύος ὁ κώνωψ ἔχει, ... καὶ ἐλέφαντα φοβεῖν.
A : ὡς B : ὅτι C : ὅπως D : πρὶν

757. ... αἱ τῶν πονηρῶν τέχναι οὐ λανθάνουσι.
A : Σώφρων B : Τοὺς φρονίμους C : ᾽Εμφρόνων D : Σώφρονες

758. Εἰ ... ὁ λοχαγὸς, μάχεσθαι ἡμῖν ἂν παρεκελεύετο.
A : αὐτός ἐστιν B : παρεῖναι C : παραινεῖ D : παρῇν

759. ᾽Επεμέλετο, ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε ...
A : ἴοι B : εἴην C : ἔσοιντο D : ἐσόμενοι

760. Χειμῶνος ἐπιγεγονότος οἱ μύρμηκες, ... ἐπόνουν, ἐτρέφοντο.
A : ὅτε B : οἵτινες C : οἷς D : πρὶν

761. Οἱ περὶ Λύσανδρον τριάκοντα ... ἀπέπλεον.
A : τὴν οἰκίαν B : τὸν οἶκον C : οἴκαδε D : οἶκοι

762. Τί ... σπαράττεις μηδὲν ἠδικηκότα;
A : μηδένα B : ἡμᾶς C : με D : αὐτὴν

763. Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέβη Νικίας πρίν ... αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων.
A : τις B : ἄν C : τὸ D : τινα

764. Εἰ μὴ ἥρεσκόν σοι οἱ νόμοι, ... σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως.
A : ἔδεον B : πρέπειν C : ἐξῆν D : ὑπάρχειν

765. ... παρὰ Σπαρτιάτῃ εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται.
A : Ὅτε B : Ἐὰν C : Πρὶν D : Πρὶν ἂν

766. Γυμνοὶ ἤλθομεν οἱ πάντες, γυμνοὶ ... ἀπελευσόμεθα.
A : γὰρ B : τε C : οὖν D : δὲ

767. Οἱ γαστρίμαργοι τὰ τυχόντα ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν, ... ὑπερπλησθῶσιν.
A : ἐὰν B : ἐπειδὴ C : ἕως ἂν D : ὅπως μὴ

768. Ἀνῆλθέ τις εἰς ... τοξικῆς ἔμπειρος κυνηγῆσαι.
A : κυνηγὸς B : τοξότης C : ὄρος D : κυνηγέτης

769. Μηδεὶς μηδένα ὄλβιον κρινέτω, πρὶν ἂν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντα ...
A : ἴδῃ B : ὁρᾶν C : ᾖδειν D : εἰδέναι

770. Ἆ δρᾷ τις καὶ ...
A : πείθειν B : πείσει C : πείσεται D : πάθοιεν

771. Ὑς ἄγριος ... παρά τι δένδρον τοὺς ὀδόντας ἠκόνα.
A : ἔστω B : ἔστων C : ἐστὼς D : ἔστη

772. Οἱ Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα ... βασιλέα ἡγοῦντο.
A : καὶ B : σύμμαχον C : τὸν D : τε καὶ

773. Ἄρξομαι δέ ... ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
A : λέγειν B : ἔγωγε C : σοι D : λέγων

774. Φαίδων παρεγένετο ... ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ τὸ φάρμακον ἔπιεν.
A : Σωκράτη B : Σωκράτους C : Σωκράτει D : Σώκρατες

775. Φαλακρός τις ... τρίχας τῇ ἑαυτοῦ περιθεὶς κεφαλῇ ἵππευεν.
A : ξένας B : ἑαυτοῦ C : ἀλλοτρίους D : τὰς ἑαυτοῦ

776. ... ἔλαβε, πᾶσι μετέδωκε.
A : Ὡς B : Ὢν C : Ὅστις D : Ταῦτα

777. Τί ἂν ἐποίησας, εἰ τὴν γλῶτταν ... , ὅπου τμηθείσης τοσαῦτα λαλεῖς;
A : λήσεις B : εὑρίσκοις C : εἶχες D : ἔχῃς

778. ... ἂν οἱ νόμοι μὴ ἰσχύωσιν, ἐνταῦθα πάντα λέλυται καὶ συγκέχυται.
A : Ὅτε B : Ὅπου C : Ἐπεὶ D : Ἐκεῖ

779. Ἐὰν αὐτὸν ἀτιμάσῃς, ὦ γύναι, οὐ προσελεύσεταί ...
A : σά B : σε C : σου D : σοι

780. Ἄξιοί ἐστε τῆς ἐλευθερίας, ... κέκτησθε.
A : ὃ B : τὴν C : ἧς D : ὑμεῖς

781. Ἔξεστι ... ἀγαθοῖς γενέσθαι.
A : πρὶν B : ἐξ αὐτῶν C : ὑμῖν D : οἷς

782. Ὁ ἡγεμὼν ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς ... καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.
A : ὁδοὺς B : μέρους C : δακτυλίους D : ναῦς

783. Ἔχομεν τοσούτους στρατιώτας, ... οἱ πολέμιοι.
A : πόσους B : ὅσους C : ἢ D : ὥσπερ

784. Ὁ δὲ θεασάμενος ἐπυνθάνετο ... , τίς ἐστι καὶ πόθεν ἦλθεν.
A : μου B : αὐτοῦ C : σου D : αὐτὸν

785. Νέῳ δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἢ ... πρέπει.
A : τρέχειν B : νοσεῖν C : λαλεῖν D : πονεῖν

786. Ὁ δεσπότης με ... ἐπρίατο.
A : νέα B : αὔριον C : νεωστὶ D : μήποτε

787. Τοῖς θεοῖς δίκης ...
A : μέλει B : φέρει C : πρέπει D : μένει

788. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.
A : ἀνὰ B : ὑπὸ C : διὰ D : ἀμφὶ

789. Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ... πάθημα, ὦ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων.
A : ἀλλὰ B : ἄλλον C : ἄλλο D : ἄλλα

790. Εἰ μὴ κακὸς ἦσθα ἀνήρ, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ...
A : ἐκβάλλῃς B : ἐκβαλεῖς C : ἐκλίποις D : ἐκίνεις

791. ... μοι γένοιτο, ἃ βούλομαι, ἀλλὰ ἃ συμφέρει.
A : Οὐ B : Οὔποτέ C : Μή D : Μηδὲν

792. Ἐγώ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τἄλλα ... ὑπεσχόμην.
A : αἷς B : ἄλλῳ C : ἃ D : ταῦτα

793. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι ἃ μέλλει συμβῆναί τινι, ... γενναίως ἐγκαρτερείτω.
A : τούτοις B : τούτων C : οἷς D : ὧν

794. Οἷος ὁ ... , τοιοῦτος ὁ λόγος.
A : τροχός B : τόπος C : τρόπος D : τόκος

795. Παῖς τις θηρεύων ἀκρίδας περιέτυχε ...
A : σαῦρον B : κροκοδίλου C : σκορπίῳ D : χρυσόν

796. Τοῦτο κερδαίνουσι οἱ ψευδόμενοι, τὸ μηδὲ ὅταν ἀληθεύωσι ...
A : πιστεύεσθαι B : πιστεύονται C : πιστεύοιντο D : πιστεύωνται

797. Καὶ ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς, ἤμελλον ἅπτεσθαι ...
A : τοῦτο B : ἐκεῖνο C : τοῦ ἔργου D : τῷ ἔργῳ

798. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὁπότερον ... ἐλέσθαι
A : βουλὴ B : βούλεσθαι C : βούλει D : βουλῆς

799. Νικίας ... ἔστιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν.
A : μήποτε B : οὔποτε C : οὐκέτι D : μηκέτι

800. Ποιμὴν ἐλάσας τὰ πρόβατα εἴς τινα δρυμῶνα ἐθεάσατο δρῦν παμμεγέθη μεστὴν ...
A : μήλων B : βαλάνων C : φοίνικων D : ἀηδὼν

801. ᾽Απορῶ δ᾽ ὁπόθεν χρὴ πρῶτον ... διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κατηγορίας.
A : ἄρχειν B : ἀρχθήσομαι C : ἄρξασθαι D : ἀρχθῆναι

802. Τοῦτ᾽ αὐτὸ νῦν δίδασχ᾽, ὅπως ἂν ἐκμάθω.
δίδασχ᾽ = A : διδάσκω B : ἐδίδασκε C : διδάξειν D : δίδασκε

803. ᾽Εδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ... εἰς τὴν οἰκίαν.
A : ἠγαγόμην B : ἤγαγον C : ἦχα D : ἦγε

804. Προσέρχεταί μοί τις πρεσβῦτις ἄνθρωπος ὑπὸ γυναικὸς ... ἣν ἐκεῖνος ἐμοίχευεν.
A : ὑποπεμφθεῖσα B : ὑποπεμφθείς C : ὑποπεμφθέντος D : ὑποπεμφθείσῃ

805. ... μὲν οὐκ ἀπορίαν μοι ἔσεσθαι δοκῶ.
A : μάρτυρες B : μάρτυρας C : μαρτύρων D : μάρτυσι

806. ... ἔστι μοι διπλοῦν.
A : οἶκος B : οἰκία C : οἶκον D : οἰκίδιον

807. ῾Ιστοροῦσι δ᾽ αὐτὸν καὶ γυναικῶν ... μετὰ τοῦ στρατοπέδου περιάγεσθαι.
A : πόλεων B : πλῆθος C : πλείων D : πολλῶν

808. ᾽Εὰν οὖν λάβῃς αὐτὸν καὶ βασανίσῃς, ἅπαντα ...
A : λέγει B : πέπυσαι C : πυνθανόμεθα D : πεύσῃ

809. Οἴεται γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι, ὥστε καὶ ταῦτα ...
A : ἀναπεισθήσεσθαι B : ἀναπείθῃ C : ἀναπείσειν D : ἀνεπίθοντο

810. ῾Ωμολόγει ... ταῦτα ποιήσειν.
A : ἑαυτόν B : σεαυτόν C : σαυτόν D : —

811. ᾽Ισοκράτης ὁ ῥήτωρ ... ἄρχοντα ἔλεγεν εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.
A : κράτιστον B : βέλτιστος C : κάκιστον D : μέγιστος

812. ᾽Εγὼ ... εἰς δουλείαν ὑπὸ Νικίου Πιττάλακον ἀφειλόμην εἰς ἐλευθερίαν.
A : ἄγων B : ἀγόμενον C : ἦγμαι D : ἤγαγον

813. Βούλομαι δ᾽ ὑμᾶς καὶ ... ὑπομνῆσαι, ἐν οἷς ἐβουλεύεσθε.
A : περὶ τοῦ καιροῦ B : ὑπὸ τῶν καιρῶν C : ἐν τοῖς καιροῖς D : τοὺς καιρούς

814. Μετὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες ᾽Αθηναῖοι, ἦκον οἱ Φιλίππου ...
A : ἀγγέλλοι B : πρεσβύτιδες C : κηρύττεις D : πρέσβεις

815. ῞Οτι δ᾽ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγματος ἀκούσαντες ...
A : μαθόντες B : μαθήσεσθε C : μάνθανε D : μανθανέτω

816. Καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ... ναυαγεῖ καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.
A : ἀεί B : ὁπότερον C : ἐνίοτε D : ὁπόταν

817. ᾽Ανθ᾽ ὧν ὁ τύραννος ... σίτου καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας.
A : πολλοῦ B : πλοῦν C : πλείων D : πλοῖον

818. Δημοσθένης ἦν ... ἐπιτήδειος καὶ φίλος.
A : μοι B : μου C : ἐμέ D : ἐμοῦ

819. Περὶ τούτων δὲ λέγων πόθεν ἄρξωμαι; Τί δὲ πρῶτον ... ;
A : εἶπω B : εἰπών C : εἶπον D : εἶποιμι

820. Οὐδὲν ... ἔστι χρησιμώτερον.
A : σιωπᾷς B : σιγῇ C : σιωπῇ D : σιωπῆς

821. Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ... χείρονος
A : ὄντος B : ὑπό C : ἔστι D : μηδείς

822. Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε . . . ὁμοίους εἶναι.
A : λέοντας B : τοῖς ἀραχνίοις C : νομοθετῶν D : τοὺς πολίτας

823. ... , ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων.
A : υἱέ, υἱέ B : ὗει, ὗει C : ὗσον, ὗσον D : ὗες, ὗες

824. Περὶ δὲ τῆς ... καὶ τῆς τιμῆς ὁ κίνδυνός ἐστι.
A : ἀτιμᾷς B : ἀτιμίας C : ἀτιμοτέρας D : ἀτίμητος

825. Κρατεῖτε γὰρ καὶ τούτων, ὧν οὐδὲν ἐγὼ τυγχάνω ...
A : κρατῶν B : κράτος C : κράτους D : κρατῶ

826. Μετὰ τοῦτον κατελύθη τὸ ἔθος ... νομοθετήσαντος Κλεισθένους.
A : ἄρξαι B : ἦρχον C : ἀρξάμενον D : ἄρχων

827. ... οὐ δεῖ εὔχεσθαι ἢ οὕτως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως.
A : ᾗ B : ἤτοι C : ἥδε D : ἤδη

828. Ὅτι δ' ὁ κατήγορος κατηγορεῖ ..., σαφῶς οἶδα.
A : ἐμέ B : σε C : μου D : σοι

829. Πάντες γὰρ ἄρα ... ἐπιθυμοῦσιν.
A : τῶν ἀγαθῶν B : τοῖς ἀγαθοῖς C : ἀγαθόν D : ὠγαθέ

830. Ὅμως δὲ καὶ ... , ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης.
A : λέξον B : λέγετε C : φάτε D : ἐρεῖ

831. Σύνοιδα γὰρ ... σαφῶς οὐδὲν τοιοῦτον πεποιηκώς.
A : ἐγὼ B : ἐμαυτῷ C : τούτου D : σφᾶς

832. Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ ... λύοντες.
A : σπονδὴν B : σπονδὰς C : σπονδῆς D : σπονδαῖς

833. ... τις ὡς χρήμασι τὴν πίστιν ἐποιούμεθα.
A : φήσει B : ἔστι C : φύσει D : λέγεταί

834. Οὗτοι Ἀθηναῖοι δίκην ... καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν.
A : οὗτοι B : ἣν C : αὐτὴν D : ἥν

835. Ἐνταῦθα ... ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια.
A : διέχων B : ἀπέχεται C : διέσχον D : ἀπεχόντων

836. Ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶμι πρῶτον, ὡς ἀδύνατός ... τοῦτο πράττειν.
A : εἰμι B : εἶμι C : εἶ D : ἔστι

837. Ἅπαντα γὰρ πλήρη ...
A : φύλακα B : φυλακή C : φυλακῶν D : φυλάκτης

838. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος κατέλιπε ... τὸ στρατόπεδον.
A : φυλάττειν B : φυλάξαντος C : φύλακα D : πεφύλαχα

839. Ἐν ὅπλοις πάντες πάντα ὁρῶσι καὶ πάντες ὑπὸ ... ὁρῶνται.
A : πᾶσιν B : παισὶν C : πάντων D : πασῶν

840. Συνήλθομεν, εἴπομεν, ἠκούσαμεν, χρήματα ... αὐτῶν ἔλαβον, ἔλαθον λαβών, ἔκρυψα.
A : σὺν B : ἀνὰ C : παρὰ D : ἐν

841. Ἐὰν ἀδίκως ... με, πολλοῖς γενήσεται φανερόν.
A : ἀποκτείνετέ B : ἀποκτείνητέ C : ἀποκτενεῖτέ D : ἀποκτείνοιτέ

842. Οὐκ ἀπατήσαντά με δεῖ διαφυγεῖν ...
A : διὰ τὴν αἰτίαν B : τὴν αἰτίαν C : ἐκ τῆς αἰτίας D : περὶ τῆς αἰτίας

843. Εἴρηται τὰ παρ' ... καὶ παύσομαι.
A : ἐμὲ B : ὑμῖν C : ἐμοῦ D : ἑαυτοῦ

844. Τίς γὰρ ἂν ... δουλείαν ἀντὶ βασιλείας;
A : ἕλοιτο B : αἱρήσει C : ἥρε D : ἡρέθη

845. Ἀνεπαύοντο δὲ οἱ στρατιῶται ὅπου ἐτύγχανον ἕκαστος, ... δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης.
A : μὴ B : οὐ C : μὴ οὐ D : οὐ μὴ

846. Τί οὖν ... τὰ γράμματα;
A : ἀναγιγνώσκονται B : φασὶ C : λέγει D : ἀναλέγουσι

847. Εἴποι τις ἄν, ὅτι ... ἐρασθεὶς ἐπεχείρησα τούτοις.
A : χρήματι B : χρήματα C : χρημάτων D : χρήμασιν

848. Ὁ δ' Ἀριθμιος ... διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον.
A : τῷ δεσπότῃ B : τοῦ βασιλέως C : ἑαυτοῦ D : τὴν πόλιν

849. Οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ... ἐπιμελητέον εἶναι.
A : αὐτοῖς B : οἷ C : σφῶν D : σαυτοῦ

850. Χρήματα μὲν μέτρια κέκτημαι, ... δὲ οὐδὲν δέομαι.
A : πολλὰ B : πολλῶν C : πλοῦτον D : πλούτοις

851. Τί τούτων μέλει ... ;
A : ἡ πόλις B : τὴν πόλιν C : τῆς πόλεως D : τῇ πόλει

852. Προδότῃ ... ἀνδρὶ πῶς ἂν γένοιτο τιμή;
A : τὸ ἑλληνικὸν B : τὴν πατρίδα C : τῆς Ἑλλάδος D : τῇ πόλει

853. Καὶ τοῦτ' ἐκ ... λόγου ῥᾴδιον δεῖξαι.
A : βραχίονος B : βραχέος C : βράχεος D : βραχέως

854. Ἐν δὴ ταῖς ἄλλαις Καλλιρρόη ὄνομα παρθένος μεγάλη ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἦκε ...
A : λύειν B : λούων C : λουσομένη D : ἔλουσα

855. Τοῦτον λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ...
A : ἡμᾶς B : σφῶν C : ὑμῖν D : πρὸς ἐμοῦ

856. Πῶς ... ἂν ἀβίωτος ἦν ὁ βίος μοι πράξαντι ταῦτα;
A : οὐ B : οὐκ C : μὴ D : μηδαμῇ

857. Ὁ δὲ στέφει ... δόναξιν.
A : ἑαυτὸ B : ἑαυτὸν C : ἑαυτοῦ D : ἑαυτῷ

858. ῾Ως δὲ ... λέγω, μάρτυρα πιστὸν παρέξομαι τὸν παροιχόμενον βίον.
A : ἀλητεία B : ἀληθῆ C : τὸ ἀληθὲς D : ἀλήθεια

859. Δόξῃ πιστεύσας τολμᾷς ἄνδρα περὶ ... διώκειν.
A : φόνου B : σφαγῆς C : θανάτου D : τελευτῆς

860. Οὐ μὴν ἔδρασεν ... τῶν ἐν τοῖς ῞Ελλησιν αἰσχύνην φερόντων.
A : μηδὲν B : αὐτὸς C : — D : οὐδὲν

861. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ ... ἀπόντας ἀγαπῶσι.
A : μακρῷ B : μακρὰν C : μακρὰς D : μακροὺς

862. ᾽Απέσταλκά ... τόνδε τὸν λόγον δῶρον.
A : μου B : μοι C : σου D : σοι

863. Τίς δ᾽ ἂν ἀπείχετό ... τῶν κακῶς πεπονθότων;
A : σε B : μου C : ὑμῶν D : ἡμῖν

864. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶν οὐχ ... οὕτωσί τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν.
A : ἥν B : ἣν C : ἅττα D : ἃ

865. Τέτταρσιν ὕστερον ἡμέραις πομπὴ μὲν ἦν ... , ἐπόμπευον δὲ αἱ νεωστὶ γεγαμημέναι.
A : Δία B : ῞Αρει C : ᾽Αφροδίτης D : ῞Ηρᾳ

866. Περιελόμενος τὸν δακτύλιον ἔρριψεν ἀδήλως παρὰ ... πόδας.
A : τῆς B : τοὺς C : τὰς D : —

867. Πάντα οὖν ... ἠβουλήθη κατεπράξατο.
A : ὑπ᾽ αὐτοῦ B : ὃ C : ἥτις D : ὅσα

868. Γράφει δὲ ὑμῖν ... χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι.
A : ὃ B : ὃν C : τὸν D : τὸ

869. Δεινόν ἐστιν ὅταν τις ἐκ τῶν ἰδίων ...
A : κινδυνεύει B : κινδυνεύσει C : κινδυνεύσῃ D : κινδυνεύσοι

870. ῞Εστι δὲ ... ἱερὸς ὁ ἀετός.
A : Ζεῦ B : τῇ ῞Ηρᾳ C : ᾽Απόλλω D : τοῦ Διὸς

871. Τί ποτέ ... ἠδίκησα;
A : ὑμῖν B : σε C : σφῖ D : ὑπ᾽ ἐμοῦ

872. ῞Εχει δὲ καὶ τὴν προμαντείαν ...
A : τὸν θεὸν B : τοῦ θεοῦ C : τῷ θεῷ D : τοῖς θεοῖς

873. ῾Ο λυπηθεὶς ἔκ τινος τύχης καὶ ... φεύγειν θέλει ἔνθα ἡ λύπη συνέβη.
A : ἐκ τοῦ τόπου B : ἀπὸ τοῦ τόπου C : τὸν τόπον D : εἰς τὸν τόπον

874. Σὺ μὲν γὰρ ... ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ.
A : παιδείαν B : τὴν παιδείαν C : παιδείας D : τὰς παιδείας

875. Κολοιὸς τοῦτο θεασάμενος διὰ ζῆλον ... μιμήσασθαι ἤθελε.
A : τοῦτον B : τούτου C : τούτῳ D : —

876. Πρέπει ... ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.
A : οἱ παῖδες B : τοὺς παῖδας C : τῶν παίδων D : τοῖς παισίν

877. ῞Ελεγε δὲ ταῦτα περσίζων ... ἑρμηνέως.
A : ὡς B : σὺν C : διὰ D : ἐκ

878. ῾Ορᾷς τὸν Σκάμανδρον ... τὴν παρθενίαν ἔδωκα;
A : ᾧ B : οἱ C : τούτῳ D : ἐκείνῳ

879. Καὶ ... ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποεῖ.
A : πᾶσα B : παντί C : πάντα D : πᾶσιν

880. Εὗρεν ἐκεῖ ἀγρίας αἶγας καὶ τράγους πλείονας ... εἶχεν αὐτὸς καὶ μείζους.
A : ἃς B : οὓς C : ὧν D : οἷς

881. Φράσον τούτοις τὸν τρόπον, τὸν τόπον, τὸν χρόνον, πότε, ... , πῶς εἶδες.
A : οὗ B : που C : ποῦ D : ὅπου

882. Βίος δὲ οὐ βιωτὸς ... ἐστερημένῳ.
A : βασιλεῖ B : βραδέως C : πίστεως D : γέροντι

883. ... δὲ Πυλῶν (= Θερμοπυλῶν) καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς ῞Ελληνας παρόδων ἐστίν.
A : ῞Εχει B : Διασκοπεῖ C : Μάχεται D : Κύριος

884. Τὰ κακὰ συνεχῆ ... ὡς πλησίον ὄντα ἐπέρχεται.
A : ἀνθρώπους B : ἀνθρώπων C : τοῖς ἀνθρώποις D : ἐν τοῖς ἀνθρώποις

885. Καὶ δὴ κατηγόρει ... ὡς ὀχληρὸς εἴη τοῖς πολίταις.
A : αὐτὸν B : αὐτοῦ C : αὐτῷ D : αὐτῆς

886. ᾽Εὰν τι ... , ἀνάγγειλόν μοι καὶ πάντα σοι παρέξω.
A : χρῄζεις B : χρῄσεις C : χρῄζῃς D : χρῄσοις

887. Οὐδαμῶς ἡμᾶς πρέπει ἀμελεῖν ...
A : οἰκείους B : ὑπὸ τῶν οἰκείων C : τῶν οἰκείων D : οἰκείοις

888. Εἰ μὲν οὖν εἰμι σοφός, ... ἥμαρτον· εἰ δ᾽ ἥμαρτον, ... σοφός εἰμι.
A : οὐχ οὐ B : μὴ μὴ C : οὐδὲ οὔτε D : μηδὲ μήτε

889. ᾽Αγαθὰ πάντα ... τῶν κακῶν ἐδιώχθη ὡς ἀσθενῆ ὄντα.
A : περὶ B : ἀντὶ C : ὑπὸ D : ἐπὶ

890. Οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω ... μηδὲ τοξεύῃ.
A : βάλοις B : ἔβαλες C : βάλλῃ D : βαλοῦ

891. ᾽Επυνθάνετο αὐτῶν ... ἔχοιεν· αἱ δὲ ὑποτυχοῦσαι καλῶς ἔφασαν.
A : ποῦ B : πόθεν C : πῶς D : τίνες

892. Οἱ φρόνιμοι, ὅταν τῆς ἐνίων μοχθηρίας ... , οὐκέτι αὐτῶν ταῖς ὑποκρίσεσιν ἐξαπατῶνται.
A : πειρῷεν B : πειραθῶσιν C : πειρώσης D : πειρώντων

893. ῾Υμεῖς δὲ ... πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.
A : μάλα B : μᾶλλον C : μᾶλλον ἢ οὐ D : μάλιστα

894. Οἱ ... οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ.
A : βέλτιστοι B : ἀγαθοὶ C : κακοὶ D : μέγιστοι

895. ᾽Αλεκτρυόνες συμπεσόντες ... ἐμάχοντο.
A : ἄλληλα B : ἀλλήλοις C : ἀλλήλους D : ἀλλήλαις

896. Οἱ πονηροὶ ... οὐ λανθάνουσιν, κἂν τὰ μάλιστα χρηστότητα ὑποκρίνωνται.
A : πᾶσιν B : τοὺς φρονίμους C : τῶν φρονίμων D : οὐδένι

897. ῾Ο δὲ στρατηγὸς τὸν ἰατρὸν καλέσας ... βοηθεῖν.

A : αἰτήσων B : αἰτηθήσει C : αἴτησαι D : ᾔτει

898. Ἐὰν σὺ ... , ἐγὼ οὐκ ἀποθνήσκω.
A : παρέλθῃς B : ἥξεις C : παρείης D : ἀπίῃ

899. ... χαλεπὰ τῶν πραγμάτων ὁ χρόνος διαλύει.
A : Τῶν B : Ἡ C : Τὰ D : Τινα

900. Ἐκ πολλῆς ... ἀνάγκη καὶ χειμῶνα γενέσθαι.
A : εὐλογίας B : εὐωδίας C : εὐδίας D : εὐδοξίας

901. Ἡ δὲ φθονήσασα ... διὰ τὸ περισσὸν τῆς τροφῆς ἔλεγεν, ὡς ἄπειρα κολάζῃ.
A : αὐτῷ B : ἐπ᾽ αὐτῷ C : ἐπ᾽ αὐτὸν D : αὐτὸν

902. Ἀλλ᾽ ἔγωγε ἠὐχαρίστησα ἄν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα ...
A : εἶχε B : εἴχες C : ἔχεις D : σχήσῃ

903. Ὅστις καθ᾽ ἑτέρου δόλια μηχανᾶται, ἑαυτοῦ γίγνεται ... ἀρχηγός.
A : κακὸς B : τῷ κακῷ C : τῶν κακῶν D : ὁ κακὸς

904. Πολλάκις ἃ μὴ τέχνη παρέσχε, ... τύχη ἐδωρήσατο.
A : ταῦτα B : τοῦτο C : τοῦτον D : αὕτη

905. Ἀλλ᾽ ἔγωγε εὐηθέστατος ἂν εἴην, εἰ τὸ παρὸν κέρδος ἀφεὶς ἄδηλον ἐλπίδα ...
A : διώκω B : ἐδίωκον C : διώκοιμι D : διώκων

906. Μανία γάρ ἐστιν ἐπιχειρεῖν ...
A : ἔργοις ἀδυνάτοις B : ἐπ᾽ ἀδυνάτοις C : ἀδύνατα D : ἂν᾽ ἀδύνατα

907. Πότερον τοὺς σοφοὺς ἄνδρας νομίζεις ἀνοήτους ... φρονίμους;
A : καὶ B : ἀλλὰ C : ἢ D : τε καὶ

908. Ἔν τινι οἰκίᾳ πολλοὶ μῦες ...
A : ἴασι B : ἦσαν C : ᾖσαν D : ἴσασι

909. Τὸ μὲν σῶμα ... ἐγύμναζεν, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν.
A : πόνων B : μετὰ πόνων C : σὺν τοῖς πόνοις D : τοῖς πόνοις

910. Ὁ δ᾽ ἡττηθεὶς εἰς τόπον κατάσκιον ἀπιὼν ...
A : κέκρυφα B : ἐκρύφθην C : ἐκρύβη D : κρυφθήσῃ

911. Ὁ δὲ νικηθεὶς ... ὑποδὺς ἀπεκρύπτετο.
A : εἰς κλίνην B : ἐκ κλίνης C : κλίνῃ D : ὑπὲρ κλίνης

912. Καὶ παρευθὺς ἀετὸς καταπτὰς ἥρπασεν ...
A : αὐτῶν B : αὐτόν C : αὐτῆς D : αὐτῷ

913. Τῶν δὲ περὶ τὸν τόπον οἰκούντων τις ἐθεάσατο αὐτὸν τοῦτο ...
A : πέπραξαι B : ποιοῦντα C : πράξεσθαι D : ποίησον

914. Ἐὰν μὴ οὕτως ὁ ποταμὸς ταράσσηται, ἐμὲ ... λιμώττοντα ἀποθανεῖν.
A : χρὴ B : δεῖ C : δεήσει D : χρήσεται

915. Ἀντικατηγορῆσαι δέ σου πολλὰ καὶ μεγάλα πράττοντος ... οὐ βούλομαι.
A : δυνάμενος B : δυναμένου C : οἱ δυνατοὶ D : δύναμαι

916. Περὶ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐστί μοι λόγος, ὃν εἰπὼν παύσομαι ...
A : ἀπολογίαν B : τῆς ἀπολογίας C : ἀπολογούμενον D : ἀπολογούμενα

917. Ὅ γε προδότης τὸ μὲν πλῆθος διαφθείρει, τὸ δὲ ... ἀτιμάζει.
A : θεὸν B : θεοὺς C : θεῖον D : θεῶν

918. Ποτὲ ἀλώπεκες ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμὸν ... πιεῖν ἐξ αὐτοῦ θέλουσαι.
A : συνηθροίσθησαν B : ἐπερχόμεναι C : παρῆλθεν D : ἀπῆεσαν

919. Ὁ δὲ ἠβουλήθη ... περιγενέσθαι καὶ οὐκ ἠδύνατο.
A : σαυτοῦ B : ἑαυτῆς C : αὐτῶν D : σφῶν αὐτῶν

920. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν ...
A : μέγας B : πολλή C : βαθύ D : μέγα

921. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ ...
A : μικροτάτους B : μέγιστων C : τῶν ἀγαθῶν D : τοῖς βελτίστοις

922. Οὐκ ... γὰρ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας ἰδεῖν ἐξ ὧν συνέστηκε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.
A : ἐστι B : ἐστίν C : ἔστι D : εἴη

923. Ζῴων καὶ φυτῶν αἰτία φύσις, καὶ ... φύσιν γίγνεται πάντα τὰ τοιαῦτα.
A : παρὰ B : κατὰ C : εἰς D : ἐπὶ

924. Δῆλον ὅτι καὶ ἐσμὲν ἕνεκα ... φρονῆσαι τι καὶ μαθεῖν.
A : — B : τὸ C : τοῦ D : τῷ

925. Τοὺς νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι ... περὶ πολλοῦ ποιοῦ.
A : — B : ἄλλο C : τἄλλα D : τῶν ἄλλων

926. Οὐδὲν ἡ φύσις ποιεῖ ...
A : κατὰ φύσιν B : περίεργον C : οὔποτε D : οὔπως

927. Οὐδὲν γάρ, ... φαμέν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ.
A : ὅτι B : ὅτε C : ὡς D : ὁπόταν

928. Τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔχει πόδας, τὰ δὲ ...
A : δίποδα B : ἄποδα C : ἀποδία D : ἄπους

929. Οἶμαι δὴ πάντας εἰδέναι, ὅτι μάλιστα συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦσιν οἱ ... μὲν δεινοί, ἔχοντες δὲ μηδὲν.
A : λόγοι B : λέγουσι C : λέγειν D : εὐλόγως

930. Βέλτιον δ' ἔμφυχον τοῦ ἀφύχου διὰ τὴν ψυχήν, καὶ τὸ εἶναι τοῦ ... εἶναι.
A : οὐ B : μὴ C : οὔποτε D : οὐκέτι

931. Ἐν δ' Ἀραβίᾳ σαῦραι ... πηχυαίων γίγνονται.
A : μείζους B : μεγάλαι C : μέγιστοι D : μείζω

932. Περὶ τὴν γένεσιν τὴν τῶν μελιττῶν οὐ ... τρόπον πάντες ὑπολαμβάνουσιν.
A : τὸν αὐτὸν B : αὐτὸν τὸν C : ταὐτὸ D : τὸν τοῦτον

933. Τίκτει δ' ὁ δελφὶς ἐν τῷ θέρει ἐν ... δ' ὥρᾳ οὐδεμιᾷ.
A : ἀλλοδαπῇ B : ἄλλῃ C : ἀλλαχῇ D : ἀλλοτρίᾳ

934. Καὶ ἔστιν ὁ δελφὶς φιλότεκνος καὶ ζῇ ... πολλά.
A : ἐνιαυτῶν B : ἤθη C : ἔτη D : χρόνον

935. Διηγήσομαι ... ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.
A : ὑμᾶς B : ὡς ὑμᾶς C : ὑμῶν D : ὑμῖν

936. Λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει ...

A : τῶν ὀρνίθων B : τῶν ἀμφιβίων C : τῶν ζῴων D : τῶν φυτῶν

937. Εἰς τοῦτ᾽ αὐτῶν τὰ πράγματα προήγαγεν, ... πολὺν χρόνον δεσπόται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν.
A : ἐπειδὰν B : ὥστε C : ἵνα D : ὅπως μὴ

938. Ὁ δὲ χαμαιλέων στρέφει τὸν ὀφθαλμὸν κύκλῳ καὶ ... ἐπὶ πάντας τοὺς τόπους μεταβάλλει.
A : τὴν ὄψιν B : τῷ ὁρᾶν C : τῶν ὀφθαλμῶν D : τοῖς ὄμμασι

939. Περικλῆς δὲ ... ἐγένετο μαθητὴς, Ἀναξαγόρου τε τοῦ Κλαζομενίου καὶ Δάμωνος.
A : δυοῖν B : τριῶν C : τρισὶν D : ἄμφω

940. Οὐχ αἱ δυνάμεις αἱ τῶν λόγων ... τοὺς ἀνθρώπους ποιοῦσιν.
A : κακῶν B : κακοπράγμων C : κακοπράγμονας D : κακοποιῶν

941. Ὁ δὲ συνεβούλευσε ... ἡμῶν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν.
A : τῶν πατέρων B : σὺν τοῖς πατράσι C : τοῖς πρόγονοις D : μεθ᾽

942. ... ὁ Ζεὺς οὐχ ὅπως τὸν σῖτον αὐξήσῃ, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης.
A : ῞Υσθην B : ῞Υει C : ῞Υοντος D : ῞Υσον

943. Ἀναξαγόρας οὖν φησὶ διὰ ... ἔχειν φρονιμώτατον εἶναι τῶν ζῴων ἄνθρωπον.
A : ἡ χεῖρ B : χεῖρα C : τὸ χεῖρας D : χερσίν

944. Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων ... ἠξίωσαν.
A : δῶρα B : δωρεὰν C : δώρημασι D : δωρεῶν

945. Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ψυχρόν, ἔφη, ἐστὶν ... λούσασθαι.
A : μὴ B : πρὶν C : ὥστε D : ἄρα

946. Καὶ τὸ ... ἐτελεύτα.
A : ἔαρος B : θέρος C : χειμὼν D : ἐνιαυτὸν

947. Ἐπὶ τὸ γνῶναι τε καὶ θεωρῆσαι πᾶς ἄνθρωπος ... τοῦ θεοῦ συνέστηκεν.
A : περὶ B : ὑπὲρ C : ὑπὸ D : μετὰ

948. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆρυξ ἀναίρεσιν ... τῶν νεκρῶν.
A : αἰτῶν B : αἰτήσων C : ποιῶν D : ἀναιρησόντων

949. Τοὺς δὲ ... ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα.
A : χρήματα B : ἑαυτοῦ C : ὑμῖν D : ἐπὶ τιμῆς

950. Τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως ... τοῦτ᾽ ἐστίν.
A : πᾶν B : παντὸς C : πάσης D : πάντα

951. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου φεύγων ... Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν.
A : πρὸς B : ἔπεισεν C : ἐπείσεισιν D : ἔπεσεν

952. Τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν ... ἐναποθνησκόντων.
A : αὐτὴ B : αὐτὰ C : αὐτοῦ D : αὐτῶν

953. Νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν ... ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς.
A : οἳ B : οἷς C : ἃς D : αἷς

954. Καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐλάφων οἱ μὲν ἄρρενες ἔχουσι ... , αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ἔχουσιν.
A : κρέα B : κέρατα C : οὖς D : ὦτα

955. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ κεφαλῇ λέγοντες τὴν ἀρχὴν τῶν φλεβῶν οὐκ ὀρθῶς ...
A : εἰπόν B : λέγοντες C : ὑπέλαβον D : εἴρηται

956. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακόσιοι δύο ... ἔστησαν.
A : τρόπους B : τροπαῖα C : τροφεῖα D : τροφέων

957. Ἀπέθανον οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὅπλα μέντοι ἔτι ... ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη.
A : πλείω B : πολλὰ C : πλείους D : πολλοί

958. Ἐπιμελής τε τῶν φίλων εἶ καὶ οὐδενὶ οὕτω ... ὡς φίλοις ἀγαθοῖς.
A : χαῖρε B : χαίροντι C : χαρήσεται D : χαίρεις

959. Ὁ δὲ κόκκυξ τίκτει μὲν, ἀλλ' οὐ ποιησάμενος ...
A : νεοττιάν B : νεοττούς C : νεόττια D : ᾠά

960. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον ... Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβάντες παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα.
A : τῶν B : τις τῶν C : ἀγγέλλοι D : χίλιοι

961. Νεοττοὺς δὲ κόκκυγος λέγουσιν ... οὐδεὶς ἑώρακεν.
A : ὡς B : ὅπως C : ἵνα D : ἐπεὶ

962. Ὁ δὲ κόκκυξ, ... εἴρηται ἐν ἑτέροις, οὐ ποιεῖ νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκτει νεοττιαῖς.
A : βιβλίοις B : λόγοις C : ὥσπερ D : πῶς

963. Ἁπλῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας ...
A : ταύτην B : ἑαυτήν C : αὐτοῦ D : αὐτῷ

964. Καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ... νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι.
A : ἐπιόντα B : ἐπείην C : ἐπειδὰν D : ἐπιοῦσαν

965. Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε ... λέγειν εἶναι καλόν.
A : οὔτε B : μηδὲ C : μάλιστα D : οὐδενὶ

966. Οὐ ... τὰς χεῖράς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος φρονιμώτατος.
A : διὰ B : μετὰ C : παρὰ D : πρὸς

967. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κήρυκα ... τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο.
A : πέμφοντες B : πέμφαντες C : πέμφαντα D : πέμφοντα

968. Βουλευτικὸν δὲ μόνον ἄνθρωπός ἐστι τῶν ...
A : ζωνῶν B : ζῴων C : ζῶν D : ζητῶν

969. Μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ... , τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν.
A : σὺν ἐρέταις B : σὺν ἀνδράσιν C : μετ' ἀνδρῶν D : ἀνδράσιν

970. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν ... ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι.
A : πολλῇ B : μεγάλῃ C : μακρᾷ D : κακῇ

971. Οἵτινες τὰ μὲν χρηστὰ σαφῶς ἐπαγγέλλονται, ἔργα δὲ φαῦλα ...
A : ποιῶσιν B : δρῶσιν C : πράττωσι D : πλάττωνται

972. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ ... καθίσταντο.
A : πόλιν B : οἰκίαν C : ἀποικίαν D : ἀκρόπολιν

973. Ὑπὸ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ αὐτοὶ ...
A : διαφθείρωσιν B : φθαρήσοιτο C : διεφθάρκασιν D : ἐφθείροντο

974. Οὗτοι ἔλεγον, ὁτὶ Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ ... μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.
A : φαῖεν B : ἴῃ C : εἴη D : εἶσι

975. Καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν, ἣ νῦν ἹΗράκλεια καλεῖται ... Θερμοπυλῶν σταδίους τεσσαράκοντα.
A : ἐπέχοντα B : ἀπέχουσα C : ἐνέχων D : περισχήσων

976. Τῶν ψευδολόγων ἀνθρώπων ... ἐστι τὰ πράγματα.
A : ἔλεγος B : ἔλεγχός C : ἐλάττων D : ἔλαφος

977. ... τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνῃσκον ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ᾽ ἐκείνῳ γὰρ ἦν.
A : ῞Οποῦ B : Πότε C : ἹΟπόσοι D : Πῶς

978. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.
A : ὑπὸ B : μετὰ C : ἀμφὶ D : ἐπὶ

979. Καὶ τὰ φοβερὰ τῶν πραγμάτων ἡ συνήθεια ...
A : καταπραύνει B : χρήσεται C : ἐπυθέτο D : χαίρει

980. Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ... δύναμιν.
A : ἐκείνου B : μέγαν C : ἑαυτὴν D : ἡμῶν αὐτῶν

981. Καὶ πόσον ἐγώ σου καλλίων ὑπάρχω, ἥτις οὐ ... , τὴν δὲ ψυχὴν πεποίκιλμαι.
A : τὸ σῶμα B : τὰ σώματα C : τοῦ σώματος D : τῷ σώματι

982. Πρῶτον μὲν οὖν ... Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο.
A : τοῖς B : ταῖς C : ἐν D : ἐν τὸν

983. Οἱ δ᾽ οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ... καταγελῶσι.
A : ἀμελούντων B : εὐεξίαν C : τῶν ἐπιμελομένων D : ἑαυτοὺς

984. ἹΟμολογῶ μέντοι κἀγώ ... ταῦτα.
A : ὑμῖν B : σοι C : μεθ᾽ ἡμῶν D : σύν σοι

985. Οἱ δὲ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν ...
A : τῶν ἀρχόντων B : κατὰ τῶν ἀρχόντων C : ἄρχουσιν D : ἐπὶ τοῖς ἄρχουσιν

986. Οἱ δ᾽ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν ἄλλων ἹΕλλήνων ... ἐκέλευον ἕπεσθαι.
A : τὸν βουλόμενον B : οἱ βουλόμενοι C : — D : τῶν βουλομένων

987. Τοῦ σωματικοῦ ... ἀμείνων ἐστὶν ὁ τῆς διανοίας κόσμος.
A : κἄλλου B : καλοῦ C : κάλλος D : κάλλους

988. Οἱ ψευδολόγοι τότε μάλιστα καταλαζονεύονται, ὅταν τοὺς ἐλέγχοντας ...
A : οὐκ ἔχουσι B : οὐχ ἕξοιεν C : μὴ ἔχωσι D : ἐχέσθων

989. ῾Ω φίλε, δεῦρο συνδείπνησόν ...
A : ἡμῖν B : μοι C : σὺν μοι D : ἐμοῦ

990. Οἱ δὲ φυγάδες ἡδέως ἐπείθοντο· ... γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.
A : ἔπειθον B : ἐπίστευον C : πέποιθεν D : πέπυσαι

991. Εὐκαίρως ἐψεύσω· οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐνταῦθα ... ἀπελέγξαι σε δύναται.
A : ταφεὶς B : θαφόντων C : νεκρὸς D : ταφέντων

992. ῾Ο δὲ θεασάμενος αὐτὴν ... , εἰ καλὸν εἴη τὸ ὕδωρ.
A : λέγει B : εἰπέ C : ἐπυνθάνετο D : ἐπερώτα

993. Τὸν δ᾽ οὖν Εὐφράτην οἴδαμεν, ὅτι ἀδύνατον ... κωλυόντων πολεμίων.
A : διέβην B : διαβῆναι C : διαβαίην D : διαβεβηκώς

994. Σὺ καὶ ... μεγίστης εἶ καὶ παρὰ τῷ βασιλεῖ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι.
A : πόλεως B : ἄστεως C : πολίτης D : πολιτείαν

995. Πολλάκις ἐκ τῶν μικρῶν ... γνωρίζεται.
A : μικρὸς B : μέγαν C : τὰ μεγάλα D : ἄνθρωποι

996. Ἀνὴρ πένης νοσῶν ηὔξατο τοῖς θεοῖς ἑκατόμβην τελέσαι, εἰ ... αὐτόν.
A : σῴζῃ B : περισώσῃ C : περισώσειαν D : περισῴζουσαν

997. Ταῦτα ... ὁ Τισσαφέρνης ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν.
A : μὲν ἔλεγε B : δ' εἶπεν C : λέγοντι D : εἰπὼν

998. Εἰ μή ... τοῦτο συνέφερεν, οὐκ ἂν ἡμῖν αὐτὸ συνεβούλευσας.
A : σφῶν B : σοι C : ὑμῖν αὐτοῖς D : ἑαυτοῦ

999. Ἀλλὰ δὴ ... οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν.
A : τοῦ θεοῦ B : θεοῖς C : θεοὺς D : τοῖς θεοῖς

1000. ... τις ἀποκτείνας ὑπὸ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ἐδιώκετο.
A : Ἄνθρωπος B : Ἄνθρωπός C : Ἄνθρωπόν D : Ἀνθρώπους

1001. Ἀνὴρ πένης νοσῶν τοῖς θεοῖς ηὔχετο ἑκατόμβην ποιῆσαι, ἐὰν ...
A : σῴζῃς B : ἐξαναστῇ C : ἀνέστη D : περισῴζοιντο

1002. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα ...
A : εἶπεν τοιαῦτα B : ἔλεξεν ὧδε C : συνέλεξεν D : τοιαῦτα λέγων διετέλει

1003. Ἐξ ὀργῆς πολλάκις τυγχάνει βλάβην γίνεσθαι ... τοῖς δυσοργήτοις.
A : μέγα B : μεγάλην C : μέγαν D : μεγάλης

1004. Ἐπιτήδειος μέν ... τυγχάνεις ὤν, ἥκω δ' εἰς τὴν οἰκίαν.
A : οἱ B : μοι C : σου D : ἡμῶν

1005. Ὁ δὲ προσελθὼν παρεκάλει αὐτὸν, ὅπως σύνοικος αὐτῷ ...
A : ἐγένετο B : γένηται C : γεγένηται D : γίγνοιο

1006. Πρᾷον εἶναι χρὴ καὶ ... ἀμέτρως θυμοῦσθαι.
A : οὐδένος B : οὐκ C : μὴ D : μὴ οὐκ

1007. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ... χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.
A : ἵνα B : ὅτι C : ἥτις D : ὅπως

1008. Ἄνθρωπός τις ἡτοίμαζε δεῖπνον ... τινα τῶν φίλων αὐτῷ καὶ οἰκείων.
A : ἑστιασόμενα B : ἑστιάσων C : εἱστίων D : ἑστίας

1009. Ἀδικῶ ... , χρημάτων δ' ἕνεκα ἀπόλλυμαι.
A : μηδένα B : οὐδενί C : οὐδέν D : μηδενός

1010. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐς αὐτὸν ὀργῆς ...
A : παραλύειν B : περιλούει C : λούεσθαι D : κατέλυεν

1011. Ὁ δ' ὑπέσχετο ταῦτα ...
A : πράττωσιν B : πράξαντα C : ποιήσειν D : ποιεῖσθαι

1012. Εἰπάτω οὖν τίς ὑμῶν ὑπ' ἐμοῦ κακῶς ... ἢ πέπονθεν.
A : ἔσπετο B : ἀπήγαγεν C : ἀκήκοεν D : ἀντέσχηται

1013. Τίς ἐμοῦ δεηθεὶς οὐκ ἔτυχεν ... ἐγὼ τε δυνατὸς ἦν κἀκεῖνος ἐπήγγειλε.
A : τούτων B : ὢν C : ὤν D : ὡς

1014. Ἐκ τῆς πολλῆς πόσεως μεθυσθεὶς ὑπὲρ κόρον, οὐδὲ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ... ἐξῆλθον, οἶδα.
A : τίνες B : ὅτε C : ὅθεν D : οἳ

1015. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις ἀμφοτέρων Ἀγησίλαον ... βασιλέα.
A : εἵλεν B : αἱρήσων C : εἵλοντο D : ἡρέθην

1016. Ὁ τοῖς ἴσοις δικαίως χρώμενος οὐκ ἀπορήσει ...
A : τοὺς φίλους B : τὰ χρήματα C : τῆς νίκης D : τοῖς θεοῖς

1017. Οἱ δ' ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὔ φασιν εἶναι ... ὁδόν.
A : ἄλλον B : ἄλλην C : ἄλλο D : ἄλλως

1018. Τί οὖν; Ποίῳ τρόπῳ ... ; Ἐπὶ ποίαν ἔλθω μηχανήν;
A : χρῶμεν B : χρήσομεν C : χρήσωμαι D : χρησάσθω

1019. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπηρώτα τί τοῦτο ...
A : ἦσαν B : εἴη C : εἶεν D : ἦει

1020. Κίμωνος ἀποθανόντος καὶ ... γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου.
A : λιμοῦ B : λίνου C : λιμένος D : λειμῶνος

1021. Καὶ δὴ ψύχους γενομένου ὁ στρατιώτης τὰς χεῖρας ... ἐπέπνει.
A : ἐπὶ γλῶτταν B : τῷ σώματι C : τῷ στόματι D : ἀπὸ γλώσσης

1022. Οὐκ οἶδα ... γένωμαι ἐν τοῖς παροῦσιν.
A : ὅτι B : ὅτε C : ἵνα D : τίς

1023. Ἀστρολόγος ἐξιὼν ἑκάστοτε ἑσπέρας ἔθος ... τοὺς ἀστέρας ἐπισκοπῆσαι.
A : ἔστω B : ἦει C : εἶχε D : ὄντας

1024. Ἐμὲ γὰρ εἰ κατάσχῃς, οὐδὲν ἐξ ἐμοῦ τὸ παράπαν ...
A : κέρδος B : κερδαίνεις C : κερδίον D : κερδανεῖς

1025. Καὶ ὁ στρατηγὸς νυκτὸς ἀναλαβὼν ... ἐπῄει πρὸς τὸ τεῖχος.
A : τὴν στρατιὰν B : στρατεύματος C : στρατηγίας D : τῷ στρατῷ

1026. ... τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται.
A : Δηλονότι B : Δῆλόν ἐστι C : Ἄδηλα γὰρ D : Ἄδηλον οὖν εἰ

1027. Ἐκκαλέσας με ... , ἐπειδὴ τάχιστα ἐξῆλθον, εὐθὺς με τύπτειν ἐπεχείρησεν.
A : ἔνθα καὶ ἔνθα B : εἴσω C : ἔνδοθεν D : ἔξωθεν

1028. Καὶ ἐμοῦ μὲν ἁμαρτάνει, Νικίου δὲ ... λίθῳ συντρίβει τὸ μέτωπον.
A : βάλλοντος B : βελῶν C : βαλὼν D : βαλόντι

1029. Τὰς ἡμετέρας παρασκευὰς ... ὁ πόλεμος.
A : ἀνήλωσας B : ἀνάλωσεν C : ἀναλωθήσῃ D : ἀνάλωται

1030. Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὁμοῖα ...
A : λέγοντα B : τὰ λεγόμενα C : τῶν λόγων D : τοῖς λόγοις

1031. Καὶ τάδε ... ἀρκέσει.
A : πρὸς ὑμῶν B : με C : ἡμῖν D : σοῦ

1032. Ὑμεῖς δὲ πόλιν καὶ οἰκίας ἡμῖν ... τοῖς Ἀθηναίοις.
A : ἐκδιδοῖεν B : δόσθων C : παράδοτε D : ἀποδῶμεν

1033. Περὶ μὲν οὖν τούτων οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ ... λέγειν.
A : πολλῶν B : πλευσάτω C : πλέως D : πλείω

1034. ... οὕτως ἐν αἰτίᾳ ἔχοντες τὸν Νικίαν ἀνεχώρουν.
A : Αἱ στρατεῖαι B : Τοῦ στρατεύματος C : Αἱ στρατιαὶ D : Τὸ στρατόπεδον

1035. Τὴν ἐλπίδα τῶν ... συνέτριψεν ἡ συμφορὰ τῶν ἀποθανόντων.
A : ζῴων B : ζῶν C : ζώντων D : ζήσων

1036. Ἧξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ... αὐτῷ.
A : μετ’ B : ἄν’ C : ἅμ’ D : δι’

1037. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ οἴκοι ἀντίγραφα καταλιπὼν ᾤχετο ... μετὰ Νικίου.
A : στρατευόμενος B : στρατεύσοντος C : στρατευσόμενος D : στρατεύοντες

1038. Καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ... καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν.
A : τιμήμασι B : τιμὴν C : ἐπαίνου D : δειλοὶ

1039. Πῶς οὖν οὐχ ... προσήκει ὑμῖν τούτου καταψηφίζεσθαι.
A : ἅπασι B : μηδένα C : παντὸς D : οὗτος

1040. Μηδένα φίλον ποιοῦ πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς ... φίλοις.
A : ὕστερον B : πρότερον C : ὑστέροις D : ἔπειτα

1041. Λέξει δὲ καὶ ... ὑμᾶς πειράσεται, ὡς Νικίαν ἀπέκτεινε.
A : ἠπάτων B : ἐξαπατῆσαι C : ἐξαπατηθήσεσθε D : ἀπάτην

1042. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς ... πειράσομαι διηγήσασθαι.
A : παντὸς B : πάντα C : ἅπάσας D : ἁπάσης

1043. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ ... ἀόρατον.
A : τὸν ἐσόμενον B : τὰ ὕστερα C : ἐπιόντα D : τὸ μέλλον

1044. Περὶ δὲ ... εἰρημένων καὶ μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι.
A : τὰς B : τοὺς C : τῶν D : τοῖς

1045. Σὺ δὲ, ὦ Νικόμαχε, ... τἀναντία πεποίηκας.
A : ἐμὴ B : τούτων C : τὰ D : τὸ

1046. Ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου Νικίας ... ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός.
A : τὴν θυγατέρα B : γυναιξὶν C : μητρὸς D : τῇ γυναικὶ

1047. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, ... τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν.
A : τὸ B : τις C : τί D : αὐτῶν

1048. Νόμιζε ... εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον.
A : οὐκ B : οὐδεμίαν C : μηδὲν D : μήποτε

1049. Ὁ δὲ στρατηγὸς οὔτε φίλος ὤν, οὔτε συγγενής, οὔτε φυλέτης ἔπλει ἐπὶ ... νεώς.
A : τοῦ σοῦ B : τοὺς ἐμοὺς C : τῆς ἐμῆς D : τῆς ἐμοῦ

1050. Τὸ γὰρ ὁμοῖον ... φύσει συγγενές ἐστιν.
A : τῇ ὁμοίᾳ B : τῷ ὁμοίῳ C : ὁμοίου D : ὅμοια

1051. Ἐμοῦ ... γενομένης σὺ ... ἂν ἦσθα.
A : — μὴ B : οὐ — C : μὴ οὐκ D : οὐ μὴ

1052. Πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν λέγειν ὡς ἀσεβῶ ... τὰς θυσίας.
A : καταλυούσας B : καταλύων C : καταλύσω D : καταλυσαμένας

1053. Καὶ οὐ νῦν πρῶτον ὤφθησαν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἤδη ... ἐκρίθησαν.
A : ἐκ δώρου B : χρήμασι C : δώρων D : περὶ χρήματι

1054. Νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ... τοῦ ἀνδρός.
A : ἀκούομεν B : ἀκούοντες C : ἀκούσωμεν D : ἀκούσοιμεν

1055. Δέομαι οὖν ... παραμεῖναι ἡμῖν.
A : σὺ B : σε C : σου D : σοι

1056. Πᾶς ἄνθρωπος φιλόζωος ἐν τῷ βίῳ κἂν ...
A : εὐτυχῇς B : τύχῃ C : δυστυχῇ D : εὐτύχηται

1057. Τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ ... ποίει.
A : οὐ B : μὴ C : οὐχὶ D : μηδεὶς

1058. Πῶς δ' ἄν τις εὐσεβέστερος γένοιτο ...
A : ἤ μοι B : ἢ ἐμοῦ C : ἐμοῦ D : ἐμοί

1059. Ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν, ... σοι ἡδομένῳ ἐστιν.
A : εἰ B : εἴ C : εἴ D : ἐὰν

1060. ... δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὑτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.
A : Ἐπεὶ B : Ἐὰν C : Ὅπως μὴ D : Ὥστε

1061. Ἐπὶ δὲ Εὐκλείδου ... κωμῳδοῖς χορηγῶν Κηφισοδώρῳ ἐνίκων.
A : ἄρχοντος B : ἀρχομένου C : ἄρχουσι D : ἀρχομένοις

1062. Ἦν δέ ... ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει.
A : τίς B : ὅστις C : τις D : ὅς

1063. Ταῦτα ἤρεσε ... , καὶ πάντες ἐπῄνεσαν.
A : ἡμῶν B : τοῖς παροῦσι C : πάντων D : μοι

1064. Τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν ... ἀφίστασθαι.
A : Ἀθήναζε B : τῶν Ἀθηναίων C : ἀπ' Αθηνῶν D : τοὺς Ἀθηναίους

1065. Ὁ δὲ ἐξελθὼν εἶπεν ἡμῖν μὴ πρότερον παριέναι ... ἂν αὐτὸς κελεύσῃ.
A : ἐν ᾧ B : ἡνίκα C : ἕως D : ἐπὰν

1066. Τεκμήριον δὲ ... ὑμῖν μέγιστον ἐρῶ.
A : αὐτοῖς B : τούτου C : ἀλλήλοις D : ἑαυτοῦ

1067. Ἐὰν μὴ πρόχειρος ... ἡ πεῖρα, πᾶς λόγος ἀργὸς ὑπάρχει.
A : ἢ B : ᾗ C : ᾗ D : ἢ

1068. Πολλάκις τὸ πείθειν ... βιάζεσθαι ἀνυστικώτερόν ἐστι.
A : — B : τὸ C : τοῦ D : τῷ

1069. Ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ... τοιάδε.
A : φονέας B : ἑρμηνέως C : φονέα D : ἑρμηνευτῇ

1070. ᾽Αλλ᾽ ἵνα μὴ ἀδόξως ἀποθάνω, αὔλησον, ὅπως ...
A : ὀρχέομαι B : ὀρχήσομαι C : ὀρχήσωμαι D : ὀρχησαίμην

1071. Οὐ ... δ᾽ οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἦκεν καὶ ἐκέλευεν ἡμᾶς εἰσιέναι.
A : πολὺν B : πλέον C : πολὺ D : πλεῖον

1072. Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ, ὃς κακὰ πλεῖστα ... εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον.
A : ὡς ῞Ελλην ὤν B : ῾Ελλήνων C : ὥσπερ ῾Ελληνίδος D : ῞Ελληνος

1073. ῾Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὖ γ᾽ ἐποίησας ... με.
A : ἀναμνήσων B : ἀνέμνησας C : ἀναμνησάσας D : ἀναμνήσας

1074. Οὐ γιγνώσκει, ... βούλονται.
A : ὅστις B : ὅ τι C : ὡς D : τι

1075. Τοὺς ἀγαθόν ... πεπονθότας ἀντευεργετεῖν χρή.
A : τοὺς B : τὰς C : τι D : τινα

1076. Καὶ ἥκομεν καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρὸς ... εἰώθει ὑπακούειν εἶπεν ἐπιμένειν.
A : ὃ B : ὃν C : ὅσπερ D : —

1077. Καὶ οὐχ οἷον τε εἰπεῖν ὡς οὐχ ἱκανὰ ἦν ἃ προσῆλθε ...
A : τὴν πόλιν B : πρὸς πόλει C : τῇ πόλει D : πρὸς πόλεως

1078. Οὐδεὶς ... ἐπιλανθάνεται, ἐφ᾽ ὅσον βλέπει μνημόσυνον, δι᾽ οὗ ἐλυπήθη.
A : ἐχθροὺς B : μίσους C : περὶ τοὺς ἐχθροὺς D : κέρδος

1079. Δίκαια πάσχω ... οἰκτείρας.
A : τὸν πονηρὸν B : τοῦ πονηροῦ C : πονηρῷ D : πονηρῶν

1080. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρός τοὺς παρόντας, ἵνα ... μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.
A : δόξης B : δοκῆς C : δόξῃ D : δόξει

1081. Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ... διακοσίων, ᾽Αθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν.
A : ἐλάσσους B : πολλοὶ C : ὀλίγους D : πλείονες

1082. Τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ...
A : ἀφίξεται B : ἀφιγμένον εἴη C : ἀφίκῃ D : ἀφίγμην

1083. Νῦν δ᾽ οὕτως ἡ πόλις διάκειται, ... οὐκέτι ὧν οὗτοι κλέπτουσιν ὀργίζεσθε, ἀλλ᾽ ὧν αὐτοὶ λαμβάνετε χάριν ἴστε.
A : ὅτι B : ἵνα C : ὥστε D : ὅπως

1084. Πολὺ γὰρ οἱ ὄνοι ... ἔτρεχον θᾶττον.
A : μᾶλλον B : ἄγριοι C : τῶν ἵππων D : ὡς τάχιστα

1085. Καὶ θεασάμενος Διὸς ἄγαλμα ἐπύθετο ... ·
A : ποῖος ἦν B : πόσου ἐστίν C : πόση εἴη D : πῶς ἔχοιεν

1086. Καὶ ἅμα ταῦτ᾽ εἰπὼν ... ὡς ἀπιών.
A : ἀνίστην B : ἀνιστάμην C : ἀνίστησιν D : ἀνισταίην

1087. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπλευσεν ὡς τὸν Κιτιῶν βασιλέα καὶ ... ληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐδέθη.
A : προδιδοὺς B : προδιδὸν C : προδότου D : προδὸς

1088. Προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ εἰς χεῖρας ἦεσαν ...
A : ταχοὺς B : κατὰ τάχος C : κατὰ ταχέως D : τεῖχος

1089. Οὐκ ... ἡμῖν πίστις ἢ φιλία, ἕως ἂν ἐγὼ τὴν πέτραν ὁρῶ, σὺ δὲ τὸν τύμβον τοῦ τέκνου.
A : ἔσῃ B : ἦει C : ἔσται D : ἔστω

1090. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Νικίας ... δώσοντες τῷ στρατεύματι.
A : μισθῶν B : χρήματα C : κέρμασι D : κέρδους

1091. Ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια ... σταδίους ἑβδομήκοντα.
A : Λακεδαιμονίων B : τῶν Θηβῶν C : τοῖς Θηβαίοις D : Ἀθήνησιν

1092. Εἰσιόντες κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην ... τὸ παιδίον αὐτοῦ.
A : φέροντα B : ἔχουσαν C : ἐτεκόμην D : ἐτέχθην

1093. Ἐὰν δ' ἐμὲ πένητα ποιήσητε, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ...
A : ἠδικεῖτε B : ἀδικησοίμην C : ἠδικήσατε D : ἀδικήσητε

1094. Πολλάκις ἐθαύμασα ... τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτοῦ.
A : ὡς B : εἰ C : τῆς τολμῆς D : ὅτι

1095. Καλόν ἐστι μὴ συγκοινωνεῖν ἀνδράσι κακοῖς, μή πως ... σὺν αὐτοῖς ἐμπέσῃς.
A : κινδύνευμα B : κινδύνοις C : διὰ κινδύνους D : κινδυνεύοντες

1096. Δεινότερόν ἐστι λύπη, ὅταν τις ὑπὸ τῶν συγγενῶν ... , ἢ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων.
A : πάσχῃ B : πείσῃ C : πέπονθε D : πέσῃ

1097. Καὶ ἐκείνην ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσαν τε καὶ ...
A : ἔκοψαν B : κόψουσαν C : κοπτομένην D : κόψασαν

1098. Ἔλαφος ... φεύγουσα ὑπ' ἀμπέλῳ ἐκρύβη.
A : κύων B : κυνηγοὺς C : κυσὶν D : παρὰ κυνηγοῦ

1099. . Οἱ ἀδικοῦντες ... ὑπὸ θεοῦ κολάζονται.
A : εὐεργέταις B : τῶν εὐεργετῶν C : τοὺς εὐεργέτας D : εὐεργέτουν

1100. Καὶ ἐξ ὧν μὲν ἡ πόλις εὐδαίμων ἔσται, οὐ συμβάλλονται, πάντα δὲ ποιοῦσιν, ... ὑμεῖς τοῖς εὖ πεποιηκόσιν ὀργισθήσεσθε.
A : ἵνα B : ὅτι C : ὅπως D : ἐπὰν

1101. Τὸν δὲ Νικίαν ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι ... εἰς Ἔφεσον καὶ πρέσβεις ἅμα.
A : νεὼν B : τοῦ πλοίου C : τριήρει D : ναῦς

1102. Ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ ...
A : τούτους B : τούτοις C : ὑμᾶς αὐτοὺς D : οὕς

1103. Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες· ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ... οἱ διάλογοι.
A : εἶσιν B : εἰσιν C : ἔσονται D : ὦσιν

1104. Ὁ δὲ στρατηγὸς καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ ... παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα.
A : εὖτε B : εὖγε C : εὐθὺς D : εἶθε

1105. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ... ὄφονται θάλατταν.
A : ἵνα B : ὁποῖον C : ὅθεν D : τότε

1106. Καὶ ὕστερον κατέστην ... παιδικῷ χορῷ καὶ ἀνήλωσα πλέον ἢ πεντεκαίδεκα μνᾶς.
A : χορηγίαν B : χορηγὸς C : χορήγιον D : χοροὺς

1107. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἱκετεύοντες τὸν Δία, ὅπως αὐτοῖς βασιλέα ...
A : διδοίην B : αἱρήσῃ C : παράσχῃ D : πέμψειν

1108. Καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφαμίδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους ... ὁμολογεῖν.
A : ἔργου B : ἔργῳ C : τῶν ἔργων D : τοῖς ἔργοις

1109. Καὶ ὁ πατὴρ πέλεκυν λαβὼν ἔμελλε τὸν ὄφιν ...
A : φωνῆσαι B : διαφθείρει C : φονεύσειν D : ἀποτεθνηκότα

1110. ... τις αὐτὴν οἴκαδε.
A : Ἀγαπάτω B : Εἰσαγαγοῦ C : Ἀγάγοιεν D : Ἀπαγέτω

1111. Ἤκουσα δέ ... αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου.
A : πόθεν B : πότε C : ὁπόθεν D : ποτε

1112. Ὑπὲρ ... μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἷόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ.
A : δ' αὐτῶν B : οὗν τούτων C : ὧν D : γὰρ ἐμαυτοῦ

1113. Γεωργός τις σκάπτων ... περιέτυχε.
A : χρυσίῳ B : χρήματα C : ἀργύριον D : κερματίων

1114. Καὶ ὑμεῖς ἐὰν ὁμοφρονῆτε, ἀχείρωτοι τοῖς ἐχθροῖς ...
A : ἦτε B : ἔσεσθαι C : ἔσεσθε D : ἔστε

1115. Τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται ... τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ.
A : χάριν B : ἐντὸς C : χωρὶς D : χώρας

1116. Γυνὴ πρεσβῦτις ... νοσοῦσα ἰατρὸν ἐπὶ μισθῷ παρεκάλεσεν.
A : μετ' ὀφθαλμοὺς B : τοὺς ὀφθαλμοὺς C : μετ' ὄφεως D : σὺν ὄμματι

1117. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι ... χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
A : πολλῷ B : πολὺν C : ὕστερον D : τὸ μεῖον

1118. Νενίκηκα δὲ ... ἁμιλλώμενος ἐπὶ Σουνίῳ.
A : τριήρει B : τριήρους C : τριηραρχίαν D : τριήρων

1119. Ἐγὼ μὲν ἤδη τοῦ βίου ὑπέξειμι, ὑμεῖς δ' ἅπερ ἐν τῇ ἀμπέλῳ ... κέκρυπται, ζητήσαντες εὑρήσετε πάντα.
A : ἐγὼ B : ἐμὲ C : μοῦ D : μοι

1120. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ... τὰ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ.
A : ποῖ B : ἐπειδὴ C : οἷς D : εἰ

1121. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἐπὶ τὸν Δία δεόμενοι βασιλέα αὐτοῖς ...
A : παρασχεῖν B : αἱρήσεται C : δοῦσαι D : πέμψοι

1122. Τί τοῦτον ἀπολλύμενον ἔσῳζον, ὃν ... καὶ ἐρρωμένον ἀναιρεῖν;
A : ἤδη B : ἔδει C : δεήσει D : δέομαι

1123. Καὶ πρῶτον μὲν ... τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην ... ὑμῶν.
A : πρὸς μεθ' B : ἐπὶ σὺν C : ὑπὲρ περὶ D : πρὸ παρὰ

1124. Οὐ γὰρ ἂν ἔχοιμι ὅ τι ... μεῖζον αὐτοῖς εὐξαίμην κακόν.
A : μᾶλλον B : μέλλον C : τούτου D : τούτοις

1125. Οἱ δὲ πρέσβεις πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ ... ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.
A : ἀποθνήσκειν B : τεθνηκότα C : καταλύειν τὸν βίον D : τελευτήσοντα

1126. Κῦρος τὸν παράδεισον ἐξέκοφεν καὶ ... κατέκαυσεν.
A : τὰ βασίλεια B : βασίλισσα C : βασιλείαν D : τῶν βασιλέων

1127. Καὶ ἡμᾶς δεῖ ... τῶν πονηρῶν συνουσίας φεύγειν.
A : τὸ B : τῆς C : τὰς D : τοῦ

1128. Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ... ταύτης, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγούς.
A : ἄνοδος B : ἄφοδος C : εἰσφορᾶς D : ἐξόδου

1129. Ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ... Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν.
A : ἄγειν B : ἄξειν C : ἀγάγω D : ἄξει

1130. Ὑμεῖς ... αἴτιοι τῆς τοιαύτης ἑαυταῖς καθεστήκατε συμφορᾶς.
A : αὐτοὶ B : αὐταὶ C : αὐτῆς D : αὐτὰς

1131. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης Τισσαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν, ... φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις.
A : ὅτι B : ὅπως C : ἵνα D : ὥστε

1132. ... δὲ τούτου ἐν Κορίνθῳ Νικίας μετ' ἐμοῦ συνέπλει.
A : Θάφοντος B : Ἀποθανόντος C : Ἀποκτείνας D : Τεθνηκὼς

1133. Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις τὸν ἐς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα βασιλέως μὴ πρότερον λόγου μεταλαγχάνειν ... προσκυνῆσαι αὐτὸν.
A : ὁπόταν B : ὕστερον C : πρὶν ἢ D : μήτε

1134. Ἔγωγε μάλα φοβοῦμαι ἀεί, ... μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ.
A : μὴ οὐ B : μὴ C : μή τι D : μὴ τὸν

1135. Περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, ... ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων.
A : ἥνικα B : ἵνα C : ἕως D : πρὶν

1136. Περὶ τούτων τοσαῦτά ... εἰρήσθω.
A : ἐγὼ B : ἔγωγε C : ἐμοῦ D : μοι

Megoldások

Az alábbi mondatok, igealakok és kötőszók a feladatoknak csupán egy lehetséges megoldását jelentik. Olykor tüntettünk csak fel [ ] zárójelben egy-egy további jó megoldási lehetőséget.

1 Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok

II. 1. Ὑποψία ἦν ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. 2. Εἶπον ὅτι οὗτος ὁ φοιτῶν εἴη πρὸς τὴν γυναῖκα. 3. Διῆλθε λόγος ὅτι διώκει αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι. 4. Ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὐ ἀποδεδράκασιν. 5. Ἐκεῖνος ὑμνῶν οὔποτ' ἔλεγεν ὡς τοὺς θεοὺς οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδεσθαι. 6. Ἔλεγε ὡς τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθίειν καλοῖτο. 7. Ἐγὼ δ' εἶπον ὅτι οὐκ ἐγώ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος. 8. Ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἔπεσθαι. 9. Ἔλεγον ὅτι ἐγὼ πάντα εἴην πεπυσμένος τὰ γιγνόμενα ἐν τῇ οἰκίᾳ. 10. Φράζει ὅτι ἔνδον ἐστί. 11. Ἠπιστάμην ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους νομίζει. 12. Ἐνθυμηθῆναι χρὴ ὅτι οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων φύσει οὔτε ὀλιγαρχικὸς οὔτε δημοκρατικός. 13. Οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα. 14. Τῷ Ἐρατοσθένει ἐξῆν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἀπήντησεν, ἔπειτα ὅτι οὐκ εἶδεν. 15. Ὅτι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα. 16. Οὐκ ἔφη εἶναι. 17. Ἴσως ἂν ἔχοι εἰπεῖν ὅτι ἐδεδοίκει, καὶ ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἱκανὸν ἔσται. 18. Μεμνῆσθαι χρὴ ὅτι οὐ νομοθετήσοντες περὶ αὐτῶν ἥκετε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ψηφιούμενοι. 19. Ὑμᾶς οἶμαι εἰδέναι ὅτι στρατηγὸς ἦν. 20. Εἶπεν ὅτι δεῖ δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ. 21. Περὶ οὖν τῆς ἡγεμονίας, ὡς δικαίως ἂν εἴη τῆς πόλεως, ῥᾴδιον ἐκ τῶν εἰρημένων καταμαθεῖν. 22. Δῆλον ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ. III. 1. ἀπαγγεῖλαι, δέοι, ἔσοιτο. 2. πειρᾶσθαι, σωθήσομαι, ἀφεθήσεσθαι, ἀποθανεῖσθαι. 3. εἶναι, τυγχάνουσιν. 4. συνέβαλεν, ἀποφαίνειν, παρεσκευάσατο, ὥπλισέν, μάχεσθαι. 5. ἀποδεδεῖχθαι. 6.ἐξεῖναι.

2 Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok, függő kérdések

II. 1. Σεύθης ἠρώτησε περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη. 2. Ἐν κινδύνῳ γιγνώσκεται ὁποῖός ἐστιν ὁ φίλος. 3. Εἰκὸς τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὁπόσοι ὑμῶν ἐνόμιζον Κλεοφῶντα κακὸν πολίτην εἶναι. 4. Ἤρετο ὅ τι εἴη τὸ σύνθημα. 5. Σωκράτης ἠρώτησε τοὺς Ἀθηναίους ποῖος ἵππος ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος, ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὔνουν καὶ παραμόνιμον, ἢ ποῖον ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον. 6. Οὐ δύναμαι λέγειν πότε [ὅποτε] ἀπέθανεν. 7. Πρῶτον μὲν ζητητέον, ὅστις ἄρχει γαστρός τε καὶ φιλοποσίας καὶ λαγνείας καὶ ὕπνου καὶ ἀργίας. 8. Ἤροντο τίνι παραδῶσι [παραδοῖεν] τὴν πόλιν. 9. Ἂν δ' ἐρωτᾷ ὅπου εἰμί, λέγε τἀληθῆ ὅτι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις. ἂν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνταῦθα τἀληθῆ ὅτι οὐκ οἶσθα. ἐὰν δ' ὁπόσοι ἐσμὲν πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. 10. Ἠρώτησα ὅπου μάχοιντο [μάχονται]. 11. Εἰπέ μοι ὡς εὐρύς ἐστιν ὁ ποταμός. 12. Πολλὰ πλανᾶται ὁ λαγῶς ἀπορούμενος ὅπου κατακλινῇ. 13. Καὶ τοῦτο σκεψώμεθα, πότερον ἥδιον ζῶσιν οἱ ἄρχοντες ἢ οἱ ἀρχόμενοι. 14. Ἐπειρώμεθα εὑρεῖν ὅπου οἱ πολέμιοι ἐστρατοπε-

δεύσαντο. 15. Λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις. 16. Ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἑκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν πότερον τὰ αὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τι. 17. Ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. 18. Ἐπυνθάνετό τις πότερον Θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν. 19. Οὐκ οἶδα ποῖ φύφω. 20. Οὐ σαφῶς οἶδα πότερον τὸ στράτευμα ἀφωρμήθη ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἔμενεν. 21. Ἐμάθομεν ὅπως οἱ Λακεδαιμονίων παῖδες παιδεύοιντο. 22. Οὐκ ἦσμεν πότερον οὗτοι φίλοι εἶεν ἢ ἐχθροί. 23. Εἰπέ μοι τί ἀποκρίνωμαι. 24. Ἠρόμην ὁπόσους ἔχοι [ἔχει] τοξότας. 25. Πειρώμεθα εὑρεῖν εἰ μὴ ποταμός τίς ἐστιν ἐνθάδε. 26. Ἐρωτῶσιν ὅποι βαδίζοιμεν. 27. Εἰπέ μοι ὅπως [πῶς] ταῦτα ἔμαθες. 28. Ἐρωτῶ αὐτὸν ὅποι τε τὸν πλοῦν ποιεῖται καὶ ἐπὶ τίνα. 29. Ἐμάθομεν διὰ τί οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἰσχυροὶ ἦσαν. 30. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἴη. 31. Πρῶτον ἠρώτα πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν. 32. Ἀγησίλαος πολλάκις ἄδηλος ἐγίγνετο ὅπου τε εἴη καὶ ὅποι ἴοι καὶ ὅ τι ποιήσοι.

3 Időhatározói mellékmondatok I.

II. 1. Μεῖνον ἕως ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. 2. Ἐπειδὴ ὁ Δαρεῖος ἀπέθανεν, Ἀρταξέρξης βασιλεὺς κατέστη. 3. Ὅτε ἐν τῇ Περσικῇ διῆγον, πολλὰ καὶ δεινὰ ἔμαθον. 4. Ἡνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή. 5. Ἐπειδὴ ἔδοξε καιρὸς εἶναι, ἦρξε τῆς ἐφόδου. 6. Οὐκ ἐτόλμησαν πόλεμον ἡμῖν ἐπιφέρειν ἕως τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνειλήφεσαν. 7. Ἐπεὶ αἱ πόλεις καθῃρέθησαν, τί ἐγένετο; 8. Φίλος ἡμῶν ἐκλήθη ἕως Ὀλυνθον εἶλεν. 9. Ἐμάχοντο ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν. 10. Τοῦτο ἐπράττον ἕως σκότος ἐγένετο. 11. Ἕως ἔτι ἔλεγεν οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο. 12. Ὅτε δε ἀπέθνῃσκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα. 13. Ἐπεὶ τάχιστα ταῦτα διέθεντο ἀπῆλθον. 14. Ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς Ἀττικῆς ὁ πολέμιος, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. 15. Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, τί ποιῶμεν; 16. Ἐπεὶ συνελέγη τὸ στράτευμα, ᾤχετο πλεύσας. 17. Οἱ τριάκοντα ᾑρέθησαν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθῃρέθη. 18. Τοὺς γὰρ ξένους, ἐξ οὗ ὅ τε Σίνις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ. 19. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῄει, Βοιωτοὺς ἔχων πάντας. 20. Ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

III. 1. κατέλυσε. 2. ἐδεήθη. 3. ἐγένοντο, εἶδον. 4. ἐνικᾶτε. 5. εἶχον, ἐδόκει, ἐξῆλθον. 6. παρεκλήθησαν, ἔμενον. 7. ἠνάγκασαν. 8. ἐτελεύτα. 9. ἤκουσεν, συνεσκότασε. 10. διέβη. 11. ἀνείλοντο, ἀνεχώρησαν. 12. ἐστι.

IV. 1. Ἡνίκα. 2. ἕως, ἐπεὶ. 3. ἕως, ἐπειδὴ. 4. ἕως, ἐπεὶ. 5. ἐξ οὗ. 6. ἀφ' οὗ. 7. ἐν ᾧ.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

II. 1. Ἕως ἂν ζῶ, ἐλπίζω. 2. Οἱ θεοὶ ὅταν βούλωνται ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς μεγάλους. 3. Περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακκία περιειλεῖν χρή, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν. 4. Ὁπόταν γαλήνη ᾖ

ἐμβιβῶ. 5. Λέγεται ὅτι, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 6. Ὅταν χειμὼν ᾖ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, χαλεπαίνει ὁ κυβερνήτης. 7. Ὁπόσοι τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγονται. 8. Ὁ νόμος κελεύει· ἄτιμος ἔστω, μέχρι ἂν ἐκτείσῃ τὸ ἀργύριον 9. Ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος βουλόμενος φθάσαι. 10. Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι. 11. Εἵλκον τὰς νευρὰς ὁπότε τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες. 12. Καὶ ἐπὶ τῷ λιμένι, ὁπότε μὴ χειμὼν κωλύοι, ἐφώρμει. 13. Ὁ Κρίτων, ὁπότε συγκομίζοι ἢ σῖτον ἢ ἔλαιον ἢ οἶνον ἢ ἔρια ἤ τι ἄλλο τῶν ἐν ἀγρῷ γιγνομένων χρησίμων πρὸς τὸν βίον, ἀφελὼν ἔδωκε· καὶ ὁπότε θύοι, ἐκάλει, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο. 14. Οἱ ὑποκριταὶ οὐ χαλεπῶς φέρουσι ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν. 15. Ὅταν φίλος τινὶ βούλῃ γενέσθαι, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ὅτι ἄγασαι αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι. 16. Ὅταν πρεσβύτερος γένῃ, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσῃ. 17. Ὅταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα ἔχῃ καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλονται πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἱστάναι. 18. Ὁ τύραννος ὅταν ὑποπτεύσῃ καὶ τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε ὅτι μειόνων ἄρξει. 19. Ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. 20. Ὅταν ὀργίζηται ἵππος ἵππῳ ἢ ἐν ἱππασίᾳ θυμῶται, εὐρύνει μᾶλλον τοὺς μυκτῆρας.

III. 1. σῴζηται, 2. ξυνιῶσιν, ἐφιστᾶσιν. 3. δοκῇ, πορευώμεθα, προελαυνέτω. 4. ἕξομεν, ὁμονοήσομεν, προίωνται, κινδυνεύῃ, λοιδορῶνται, προσκρούωσιν. 5. ἥκωσι, καταστήσῃ. 6. γένοιτο. 7. ὑπέρσχῃ. 8. ἐλαύνοιεν, εἴη, ἦγεν, εἴη, ἀνέμενεν, ἐμφάγοιέν. 9. ἀσθενήσειε, ἰάσαιτό. 10. γίγνηται, ἀπόλωνται, σωθῶσιν.

IV. 1. ἕως, ὅταν, ὅταν, ὅταν. 2. ἕως. 3. ὁπότε, ὁπότε. 4. ὁπότε, μέχρι τοῦ, μέχρι τοῦ, μέχρι.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

II. 1. Πρὶν ἀποκρίνεσθαι φρόντιζε. 2. Δεῖται αὐτοῦ μὴ καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. 3. Οἱ πολέμιοι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι. 4. Ἐπειρῶντο φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα. 5. Μὴ μεταπέμψῃ τὸν ἰατρὸν πρὶν ἂν νοσήσῃς. 6. Οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον. 7. Αἱ κύνες ὁρώμεναι τὸν λαγῶ τρέμουσι καὶ οὐκ ἐπέρχονται πρὶν ἂν ἴδωσιν ὑποκινοῦντα. 8. Ἔπειθον αὐτοὺς μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο. 9. Ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὁπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι. 10. Ὅσον οὐκ ἀπέκτεινα αὐτὸν πρὶν ἰδεῖν ὅστις εἴη. 11. Ἐβούλοντο καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. 12. Οὐ δεῖ ὑμᾶς τούτων καταγνῶναι πρὶν ἂν ἀκούσητε ὅτι ἔχουσι λέγειν. 13. Ἀλκιβιάδης, πρὶν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ ἐπείθετο. 14. Οὐκ ἀπέρχομαι πρὶν (ἂν) παντάπασιν ἡ ἀγορὰ λυθῇ. 15. Εἰς χεῖρας ἦλθον πρὶν ἑτοῖμοι εἶναι. 16. Ἦραν πρὶν ἀριστοποιήσασθαι. 17. Φθάνουσιν ἀπολέσαντες αὐτοὺς πρὶν τοὺς ἄλλους προσβοηθῆσαι. 18. Φημὶ δὴ δεῖν μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν

ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 19. Πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. 20. Οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς.

III. 1. ἔκπυστος, γενέσθαι. 2. ἂν πρῶτον, ἀποκρίνωμαι. 3. συλλεγῆναι, καταλαβεῖν. 4. ἡ γυνὴ, ἔπεισε, ἔλαβε. 5. τέλος τι, ἔχειν. 6. ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 7. τινας αἰσθέσθαι. 8. ἂν ὁ ἥλιος διαλύσῃ, προϊοῦσα ἡ ἡμέρα. 9. συμμεῖξαι.

IV. ἐπεὶ, ἐπορεύετο, ἕως, ἀπέτρεχε, ἐκεῖνον δύνασθαι αὐτὰ καταλαβεῖν, ἐπειρᾶτο.

6 Feltételes mellékmondatok I.

II. 1. Εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν. 2. Εἰ μὴ ἥρεσκόν σοι οἱ νόμοι, ἐξῆν σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως. 3. Εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι. 4. Εἰ πάντες ἄνθρωποι θνητοί εἰσι, καὶ ὑμεῖς ἀποθανεῖσθε. 5. Τῇ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον. 6. Εἰ μὴ καθέξεις γλῶτταν, ἔσται σοι κακά. 7. Εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 8. Εἰ μηδὲν κακὸν ἐπεποιήκεις, τί ἐφοβοῦ; 9. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο. 10. Εἰ τοῦτο λέγεις ἀγνοεῖς. 11. Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι. 12. Ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρῄζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 13. Εἰ Φίλιππος νῦν κρατεῖ τῶν Θερμοπυλῶν οἷός τε ἐστὶν εἰς τὴν Ἀττικὴν πορεύεσθαι οὐδένος κωλύοντος. 14. Ὁμολογῶ σοι, εἰ βούλει. 15. Οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσεθ' ἃ Θηραμένης κελεύει. 16. Εἴ τῳ δοκεῖ μεγάλη ἡ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἰσχυρὸς ὁ νόμος, μεμνῆσθαι χρὴ ὅτι οὐ ἥκετε τοὺς ἀδικοῦντας ἐλεήσοντες. 17. Εἴ τις βούλεται, ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ μαρτυρησάτω. 18. Εἰ δέ τινες κακόνοι ἐγένοντο εἰς τὰ ὑμέτερα πράγματα ἢ γνώμην μὴ ἐπιτηδείαν εἶπον, οὐχ οἱ ἀπόντες τούτων αἴτιοί εἰσιν, ἐπεὶ καὶ τοὺς παρόντας ὑμεῖς ἀπελύσατε. 19. Εἴ τις τῶν ἐνθάδε μὴ τὰ ἄριστα λέγων πείθει ὑμᾶς, οὐχ ὑμεῖς ἐστε αἴτιοι, ἀλλ' ὁ ἐξαπατῶν ὑμᾶς. 20. Εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖ αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

7 Feltételes mellékmondatok II.

II. 1. Ἐὰν ἔτι μίαν μάχην νικηθῶμεν, παντελῶς ἀπολούμεθα. 2. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. 3. Ἐὰν δ' ἀληθεύσῃς, δώσω σοι δέκα τάλαντα. 4. Ἐὰν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε. 5. Ἅπας λόγος μάταιός ἐστι, ἐὰν ἀπῇ τὰ πράγματα. 6. Οὐ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. 7. Νόμιμον Λακεδαιμονίοις ἐστίν, ἐὰν ληφθῶσι κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. 8. Εὔτριχες αἱ κυνές, ἐὰν ἔχωσι λεπτὴν καὶ πυκνὴν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα. 9. Ἐὰν ἄγηθ' ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα προῆσθε, ἐπ' ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει. 10. Ἐὰν ἐῶμεν, ἔσται. 11. Καὶ ἐάν τις ἐλέγξῃ με ὅτι ψεύδομαι, χρήσασθέ μοι ὅ τι βούλεσθε. 12. Ἐὰν μὴ σὺ εὐθὺς ἔλθῃς, οὐ καταμενῶ. 13. Ἐάν με νυνὶ διαφθείρητε, οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἔτι λοιπὸς τοῦ γένους τοῦ ἡμετέρου οὐδείς, ἀλλ' οἴχεται πᾶν πρόρριζον. 14. Ἐὰν μὴ ἐλθω-

σιν, ἔχωμεν αὐτοὶ τὰ δῶρα. 15. Ἐάν σοι γράφω, ἀφορμήθητι εὐθύς. 16. Εὖ οἶδ' ὅτι ἄν που ἴδῃς τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾷ κτᾶσθαι. 17. Ἐψηφίσαντο καὶ ὤμοσαν, ἐάν τις τυραννίδι ἐπιτιθῆται ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὸν δῆμον καταλύῃ, τὸν αἰσθανόμενον καθαρὸν εἶναι ἀποκτείναντα. 18. Τοῦτο ἐὰν σκοπῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὑρήσετε ὅτι πάντων ἄριστα ἔχει. 19. Τῶν ἱππέων διακοσίων ὄντων, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. 20. Ἐὰν δ' εἰς ἓν δήπου τούτων τῶν ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐργαστηρίων ἰατρὸς εἰσοικίσηται, ἰατρεῖον καλεῖται· ἐὰν δ' ὁ μὲν ἐξοικίσηται, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐργαστήριον χαλκεὺς εἰσοικίσηται, χαλκεῖον ἐκλήθη, ἐὰν δὲ κναφεύς, κναφεῖον, ἐὰν δὲ τέκτων, τεκτονεῖον· ἐὰν δὲ πορνοβοσκὸς καὶ πόρναι, ἀπὸ τῆς ἐργασίας εὐθὺς ἐκλήθη πορνεῖον.

III.1. λείπωσι, ᾖ, ὀσφραίνωνται, καταρρηγνύωνται, ἔχωσι. 2. ᾖ . 3. γίγνηται, ὑβρίζωσί, ἀσεβήσωσι. 4. κελεύητε, 5. ψηφίσηται. 6. ποιῶσι, παραδιδῶσι. 7. ἄρξωμαι. 8. ἀποκτείνητε. 9. ἀπολύσητε, ἀποκτείνητε. 10. ἀδικῇ, πράττῃ. 11. εἴπῃ, ἀκούσῃ. 12. ψηφίσησθε, λέγω. 13. μεταλάβῃ, ἀτιμωθῇ. 14. θῇ. 15. ἐθέλητε, λάβητε.

8 Feltételes mellékmondatok III.

II. 1. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἷόν τε ὂν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσοδος γίγνοιτο. 2. Εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἄν μοι δοκοίης καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. 3. Εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. 4. Εἰ δεοίμεθα φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροίημεν σκοπεῖν; 5. Εἴ συ λέγοις, ἀκούοιμι ἄν. 6. Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον. 7. Εἰ μάθοι ὅπου τὸ ἀργύριον κρύπτεται, κλέψειεν ἂν αὐτό. 8. Ἀδικώτατος ἂν εἴης εἴ μοι μέμφοιο. 9. Εἴ τις αἱρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην. 10. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν. 11. Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ σὺ εἴην, ὡς τάχιστα ὅπλα ποιοίμην πᾶσι Πέρσαις. 12. Οὐκοῦν ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; 13. Ἥδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. 14. Εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν ἐπιβουλὴν εἶναι. 15. Εἰ δ' ἴδοιμ' ὀλωλότας τούτους, δοκοῖμ' ἂν τήν δουλοσύνην πεφευγέναι. 16. Πόλλ' ἂν λέγειν ἔχοιμι πρὸς τὰ τοῦδ' ἔπη, εἴ μοι παρείκοι. 17. Εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν διαφθαρῆναι αὐτόν; 18. Εἰ θέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων. 19. Εἰ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἐμαυτὸν μωρόν. 20. Καθ' ἕκαστον εἰ δεήσειε λέγειν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν ὁ παρὼν χρόνος.

III. 1. βούλοιο, εἶης, λυποίη, ἀναστρέφοιο, ὑπηρετοῖμεν, ἔχοιμεν. 2. εἴη, διακοπείη. 3. πολιτευθείη, οἰκηθείη. 4. εἴη, χρῷτο. 5. καταλάβοιμεν, γένοιτο, εἴη. 6. δέοι, τάττοιμεν. 7. ἐπιτρέποι, δύναιτο, βούλοιτο. 8. ἔλοιντο, δέοι. 9. γένοιτο.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

II. 1. Εἰ μὴ ἦμεν ἄνθρωποι, οὐκ ἂν εἴχομεν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον. 2. Εἰ γοῦν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο. 3. Οἱ πολέμιοι ἔφυγον ἄν, εἰ οἱ σύμμαχοι ἐν καιρῷ ἦλθον. 4. Εἰ μὴ ὁ στρατηγὸς ἀφίκετο ἡ πόλις ἂν ἑάλω.

5. Εἰ οἱ πολλοὶ οἷοί τ᾽ ἦσαν ἀγαθὰ τὰ μέγιστα ἐργάζεσθαι, καὶ καλῶς ἂν εἶχεν. 6. Οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν. 7. Εἰ ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι 8. Εἰ αὐτὸς παρῆν ταῦτα οὐκ ἂν ἐγένετο. 9. Οὐκ ἂν καλῶς εἶχεν, εἰ οἱ θεοὶ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον. 10. Εἰ οὕτως ἔπραξαν νῦν οὐκ ἂν ἦσαν ἀσφαλεῖς. 11. Εἰ σὺ παρῆσθα, οὐδεὶς ἂν ἐτόλμησε λέγειν. 12. Εἰ μὴ Βρασίδας ἐν Θράκῃ παρῆν ἐνίκησαν ἂν οἱ Ἀθηναῖοι. 13. Εἰ Δημοσθένης ἔλεγεν ἤκουον ἄν. 14. Εἰ οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο πάντα εὖ ἂν εἶχεν. 15. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτως ταῦτ᾽ εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ ἐπεθύμουν τυραννεῖν. 16. Εἰ τῇ πόλει ἐπεβούλευσας προδότης ἂν ἦσθα. 17. Εἰ ἐσίγησας, σοφὸς ἂν ἔμεινας. 18. Εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο. 19. Εἰ ᾔδη, ἔλεγον ἂν ὑμῖν. 20. Εἰ μὲν τοίνυν ἦν ὁ ἀγὼν οὑτοσὶ ἐν πόλει ἐκκλήτῳ, ὑμᾶς ἂν ἔγωγε ἠξίωσα μάρτυράς μοι γενέσθαι, τοὺς ἄριστα εἰδότας ὅτι ἀληθῆ λέγω. 21. Εἰ μὴ ἐζήτησα οὐκ ἂν εὗρον ποτε αὐτό. 22. Εἰ ἐκεῖνος ὁ Ἀναγυράσιον ἐζῇ, ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἕνεκα. 23. Εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἐξεφύγομεν εἰς Δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἂν ἀπολέσθαι.

III. 1 ἐδεόμην. 2. προσετέθησαν, ἐνειργάσθη. 3. ἠγήσω, ἐπερρώσθη. 4. ἠθέλησεν, ἐπεχείρησε. 5. διέμεινε, διεπέπρακτο, ὤκνησα. 6. ἐσιγήθη, ἐτόλμων, ἐπέτρεψας, ἐνέπλησας. 7. ἐξεγένετο, εἴασαν. 8. ἐσωφρονεῖτε, ὠνομάζετο, ἐξείργετε. 9. ἠθελήσατε.

10 Feltételes mellékmondatok V.

II. 1. Κῦρος πολλάκις ὁπότε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐπεμέλετο καὶ τούτων. 2. Ἀγησίλαος οὐκ ἠσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. 3. Εἰ δὲ δή ποτε Κῦρος πορεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη ὃυς τιμᾷ. 4. Οἱ διδάσκαλοι ἐὰν τοὺς μαθητὰς σπουδαίως μανθάνοντας ὁρῶσιν, ἐπαινοῦσιν. 5. Ἡ στρατιὰ εἴ τινι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοι, ἔκαιε πάντα ὅσα καύσιμα ἑώρα. 6. Ἀγησίλαος εἰ τοὺς νέους σπουδαίως γυμναζομένους ἴδοι, ἐπῄνεσεν ἄν. 7. Ἢν [ἐὰν] τὴν ἐπιστολήν σου ἀναγιγνώσκω, οἱ ὀφθαλμοί μου δακρύων πίμπλανται. 8. Ἐπικούρημα τῶν ποδῶν ἦν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 9. Καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι στρατιᾷ συμβαίη, Ἀγησίλαος ἐκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους, νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώταις. 10. Ἀγησίλαος εἰ μὲν τοὺς στρατιώτας ἀνδρείως μαχομένους ἴδοι, ἐπῄνεσεν ἂν τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, εἰ δ᾽ ἀδικήσειάν τι, ἐμέμφετο αὐτούς. 11. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. 12. Εἴ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέγοι μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον. 13. Καὶ ἐπὶ τὰ δεῖπνα ἔχων αὐτὴν πανταχοῖ ἐπορεύετο ὅπου πίνοι, ἐκώμαζέ τ᾽ ἀεὶ μετ᾽ αὐτοῦ, συνῆν τ᾽ ἐμφανῶς ὁπότε βουληθείη παντα χοῦ. 14. Εἰ δέ τις καὶ ἀντείποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου ἐτεθνήκει. 15. Ἐπὶ τούτῳ ἐγίγνετο, ὁπότε βούλοιτο εὐπορήσας ἡμῖν ἀποδοῦναι. 16. Δίκας ἐλάμβανε καὶ ἐδίδου, ὁπότε κακόν τι ἐργάσαιτο. 17. Ὁπότε δημευθείη τινὸς ἡ οὐσία, ἐξῆν προσελθεῖν τῷ φάσκοντι δανειστῇ γεγονέναι τούτου τοῦ ἀνδρός. 18. Πάντας ἐποίησε καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους θαρροῦντας συντίθεσθαι ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο.

III. 1. δοκοίη, ἔπαισεν. 2. πράττοιτο, νομίζοι, φοβοῖτο. 3. ἀποστεροίη, ἐξηπατήκοι. 4. ἐπίσταιτο. 5. ἀπεδίδοτο, εὑρίσκοι. 6. ὑπηρετήσειεν, εἴασε, ὁρῴη, ἀφείλετο, προσεδί-

δου. 7. καταμένοι, λάβοι. 8. ἐξελαύνοι, περιῆγεν. 9. ποιοῖτο, ἄγοι, ἐποίει, ἐδίδου, ἦν. 10. ἐθελήσειεν, ἐφυλάττετο.

11 Megengedő mellékmondatok

II. 1. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. 2. Εὖ οἶδ' ὅτι καὶ νυνὶ θᾶττον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὸν παῖδα τόνδε καὶ τὴν παῖδα φιλῆσαί με ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. 3. Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν. 4. Οἱ ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται, καὶ ἐὰν πολὺ πλείους ὦσι. 5. Οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. 6. Εἰ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἂν δύναιντο μένειν μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; 7. Ἐγώ, εἰ καὶ οἶει με ἀδικοῦντά τι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον. 8. Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἱκετεύωσι, δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε. 9. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι ὅτι, οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐχ ὑπερβαλοίμεθ' ἂν τοὺς πολεμίους. 10. Φέρε δή, τί ἂν εἰ καὶ ἀδελφοὶ ὄντες ἐτύχετε αὐτοῦ ἢ καὶ υἱεῖς· ἀποψηφίσαισθε; 11. Οὐδ' εἰ καὶ γέγονεν οἶδα. 12. Τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δύναται ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. 13. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὕτως ὅπως ἂν δύνωμαι. 14. Εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἄλλο ἡμάρτητο, διὰ μόνα ταῦτα δίκαιον εἴη ἀποδοκιμασθῆναι. 15. Ἄλλοι, κἂν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτιννύουσιν ἐν ἑορτῇ. 16. Ἵππου πολεμιστηρίου οὐδὲν ἂν ὄφελος εἴη, οὐδ' εἰ τἆλλα πάντα ἀγαθὰ ἔχοι, κακόπους δ' εἴη. 17. Οὐδ' εἰ γενοίμην φίλος, ὦ Κῦρε, σοί γ' ἄν ποτε ἔτι δόξαιμι. 18. Λιμῷ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶητε μάχεσθαι ἂν δύναισθε. 19. Εἰ καὶ ὁ βοῦς ἀνθρώπου γνώμην εἶχε, οὐκ ἐδύνατ' ἂν πράττειν ἃ βούλεται. 20. Κἂν ἀπορηθῇ τις, ἱκανὴν προῖκα ὁ νόμος συμβάλλεται.

III. 1. μελετᾷς. 2. ἐπῄνει. 3. βούλοιτο. 4. ἐξηπάτα. 5. καταλύῃ, λέγῃ, ἐπιψηφίζῃ. 6. ᾖ. 7. ὦσι. 8. τυγχάνῃ. 9. ὦσι. 10. βούλωμαι.

12 Hasonlító mellékmondatok

II. 1. Τά γε μὴν ἀργύρεια εἰ κατασκευασθείη ὡς δεῖ, πάμπολλα ἂν νομίζω χρήματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων προσιέναι. 2. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις Φειδίαν τὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἔδος ἐργασάμενον τολμῴη καλεῖν κοροπλάθον. 3. Παραπλήσιον οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. 4. Βέλτιόν ἐστι τεταγμένους πορεύεσθαι οὕτως ὡς ἂν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. 5. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις Ζεῦξιν καὶ Παρράσιον τὴν αὐτὴν ἔχειν φαίη τέχνην τοῖς τὰ πινάκια γράφουσιν. 6. Τῶν δὲ Χαλδαιῶν οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθεσαν, εἰς αὐτούς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. 7. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις προσποιοῖτο κράτιστος εἶναι τῶν ἀθλητῶν ἐνταῦθα καταβαίνων οὗ μηδεὶς ἂν ἄλλος ἀξιώσειεν. 8. Πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ· ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο,

φανερὸς ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. 9. Ζῆς γοῦν οὕτως ὡς οὐδ' ἂν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότῃ διαιτώμενος μείνειε. 10. Ὅμως πειράσομαι ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἂν δύνωμαι δι' ἐλαχίστων διδάξαι. 11. Ὁ Λεωκράτης εἶχεν τὴν τοῦ Ἀρχιάδου οὐσίαν καὶ ἐκληρονόμει πολλὰ ἔτη ὡς ἂν ἐκείνου υἱὸς ποιητός. 12. Ὅ τι δ' ἂν ἐξαίφνης σημήνῃ, θυμοειδῆ ἵππον ὥσπερ ἄνθρωπον ταράττει τὰ ἐξαπίναια καὶ ὁράματα καὶ ἀκούσματα καὶ παθήματα. 13. Ποιήσομαι τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. 14. Ἀφίκετο μέλαν ἱμάτιον ἠμφιεσμένη, ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτῃ συμφορᾷ κεχρημένῳ. 15. Τῇ εὐνοίᾳ οὕτως ἔχω πρὸς ὑμᾶς ὡς ὑμᾶς ἂν εὐξαίμην πρὸς ἐμέ. 16. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις ἱεροσυλίας ἕτερον διώκων αὐτὸς τὰ τῶν θεῶν ἐν τοῖν χεροῖν ἔχων φανείη. 17. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Λακεδαιμόνιοι τοὺς τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀσκοῦντας ζημιοῦν ἐπιχειροῖεν. 18. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Θετταλοὶ παρὰ τῶν ἱππεύειν μελετώντων δίκην λαμβάνειν ἀξιοῖεν. 19. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τῳ Φρυνώνδας πανουργίαν ὀνειδίσειεν. 20. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἰ Φιλουργὸς ὁ τὸ Γοργόνειον ὑφελόμενος τοὺς ἄλλους ἱεροσύλους ἔφασκεν εἶναι.

13 Okhatározói mellékmondatok

II. Ἐπειδὴ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. 2. Κατέστησαν τὸν Κλέωνα στρατηγὸν ὅτι οἱ πρὶν καταστάντες οὐκ ἐδύναντο τὴν νῆσον ἑλεῖν. 3. Ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος 4. Ἠτιάσαντο τὸν Μιλτιάδην ὅτι δῶρα λάβοι [ἔλαβεν]. 5. Οἱ σύμμαχοι ἀπέστησαν διότι οὐκ ἤθελον φέρειν τὸν φόρον. 6. Καὶ περὶ τοῦ σώματος καὶ περὶ τῶν χρημάτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων κινδυνεύω, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπειθόμην. 7. Τὰ ὅπλα ἔρριψαν ὅτι οὐκέτι ἐδύναντο τοῖς πολεμίοις ἀνθίστασθαι. 8. Ἐπειδή, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὐμαθέστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. 9. Καὶ ὑμεῖς ἀδικεῖτε, ὅτι ὑμῶν ἐστι πολίτης. 10. Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ. 11. Τὸ ἐπὶ ἐμὲ πιστεύω αὐτὸν ὀργισθῆναι ὅτι οὐ στρατηγὸς καθίσταται. 12. Ὠργίσθησαν τῷ Θεμιστοκλεῖ ὅτι αὐτοὺς πείσειε τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν. 13. Ἐπειδὴ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει ... 14. Ἡ νῆσος κατεστράφη ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη. 15. Ἠτιῶντο τὸν στρατηγὸν ὅτι οὐ κελεύοι τιμωρεῖσθαι τὰ φῦλα τὰ ἀποστάντα. 16. Μικρολόγος ἐστὶν ὁ ἀχθόμενος, εἰ ἄλλοι μᾶλλον εὐτυχοῦσιν ἢ αὐτός. 17. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπιέζοντο. 18. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν πιέζοιντο [πιέζονται]. 19. Ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα ἄξιον αὐτοῦ καταψηφίσασθαι, καὶ ὅτι ταῖς ὑμετέραις ἀρεταῖς χρῆται παραδείγμασι περὶ τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας. 20. Στρατηγὸς κατέστη ὅτι ἐν τῷ πρὶν πολέμῳ ἔσωσε τὸ στράτευμα. 21. Οἱ Μιλήσιοι ἀνέστησαν διότι ᾔδεσαν τοὺς Μήδους οὐχ αὐτῶν φεισομένους. 22. Λοιμός τις ἐγένετο ἐν τῷ τῶν Ἑλλήνων στρατῷ διότι οἱ θεοὶ διὰ ὀργῆς εἶχον αὐτούς. 23. Ἐπεὶ πολὺν χρόνον οὐκ ἀπεκρίνοντο, ἐπεῖχον. 24. Ὅμηρος ἐπῄνεσεν Ἀγαμέμνονα ὅτι ἀγαθὸς εἴη βασιλεύς.

14 Célhatározói mellékmondatok

II. 1. Ἵνα μὴ περιβόητος εἴην, ἡσυχίαν ἦγον. 2. Δεῖ πάντι τρόπῳ χρῆσθαι ἵνα Βρασίδαν ἐξαπατήσῃς. 3. Ὅπως μὴ ἀποθάνῃ ἠντεβόλει καὶ ἱκέτευεν. 4. Κάλεσον Βρασίδαν εἰς τὴν βουλὴν ἵνα αὐτῷ συμβουλευώμεθα! 5. Ἐλπίζω τὸν Δημοσθένη παρέσεσθαι ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ λέγῃ. 6. Ἔσπευσα ἵνα παρείην. 7. Οἱ νικήσαντες ἐπανῆλθον ὡς τρόπαιον στησόμενοι. 8. Ἱτιασάμεθα αὐτὸν ἵνα μὴ αὐτῷ ἐξείη ἐκ τῆς πόλεως ἀπιέναι. 9. Τριακόσιοι κατελείφθησαν οἵτινες τοὺς θανόντας θάφουσι. 10. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, ἵνα μὴ ἐξαπατηθῆτε, τῇ μαρτυρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν. 11. Ἐκεῖνον εἰσήγαγεν ἵνα μετέχοι τῆς κοινωνίας. 12. Ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς μαχούμενος. 13. Ταυτὶ δὲ λέγω ἵνα γνωρίσητε αὐτὸν ὅστις ἐστίν. 14. Πέμψον δούλους ὡς ταῦτα αὐτῷ ἀγγελοῦντας. 15. Τὸν ἰατρὸν μετεπέμψαντο ὅστις αὐτὸν θεραπεύσει. 16. Θεμιστοκλῆς πρέσβεις ἔπεμψεν οἵτινες τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξαπατήσουσι. 17. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν. 18. Κατασκόπους πανταχόσε πέμπομεν ὡς πευσομένους ὅτι γίγνεται. 19. Προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη οὓς τιμᾷ. 20. Τὰς ναῦς κατέκαυσαν ἵνα μὴ ὁ Κῦρος τὸν ποταμὸν διαβαίη. 21. Σπαρτιάτην τινὰ πέμψον ὅστις τοῦ στρατοῦ στρατηγήσει. 22. Ὁ στρατηγὸς ἀγγέλους ἐξέπεμψεν εὑρήσοντας ὅπου οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο. 23. Δεῖ ἡμᾶς ταχέως προχωρεῖν ἵνα μηδεὶς ἡμᾶς ἴδῃ. 24. Ἥκομεν εἰρήνην ποιησόμενοι. 25. Ἀφορμησόμεθα ταῖς ναυσὶν ὅπως νέας χώρας εὕρωμεν. 26. Ἵνα μή λύοιεν τὰς σπονδὰς οἱ Ἕλληνες πᾶσαν τὴν ἡμέραν ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ 27. Ταῦτα εἶπον οὐχ ἡμᾶς ἐξαπατήσοντες ἀλλὰ πείσοντες τοὺς ἐν τέλει. 28. Στρατιῶταί τινες ἐπέμφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τούς τε νεκροὺς θάφοντες καὶ τρόπαιον στησόμενοι. 29. Ψευδῶς ἡμᾶς ᾐτιάσαντο ἵνα τὰ ἡμέτερα χρήματα κτήσαιντο. 30. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον τὰ τῶν Ἀθηνῶν τείχη ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι μηδέποτε δυνατοὶ εἶεν τοῦ λοιποῦ. 31. Αὗται αἱ νῆες ἥκουσιν οἴνόν τε καὶ σῖτον Ἀθήναζε κομιοῦσαι. 32. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ἦσαν χρησόμενοι τῷ θεῷ. 33. Ὁ σατράπης προσεκάλεσε τὸν Ἀλκιβιάδην ὡς μαθησόμενος ὅτι Ἀθήνῃσι γίγνεται. 34. Τάφρον τε καὶ τεῖχος ἐποίησαν ὡς φυλάξοντες τὴν πόλιν. 35. Μετεπεμψάμεθα τὸν ἰατρὸν ἵνα μὴ αὐτοὶ δοκοῖμεν αὐτὸν ἀπεκτονέναι. 36. Ἐκρύψαμεν τὸ ἀργύριον ὡς ἐξαπατήσοντες τὸν κριτήν.

III. 1. ἀποθάνωμεν, ἀποθάνωμεν, ἀποθάνητε, σώσειας, ἀποκτείνῃς. 2. τιμᾷ, ἐναγίζῃ, ἀφαιρῆται, τυγχάνῃ. 3. λάθητε. 4. δουλεύωσιν. 5. φαίνοιτο. 6. πεισόμενος, ποιήσων, πεισόμενος. 7. πολεμήσων.

15 A gondoskodás, törekvés, aggódás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok

II. 1. Χρῆ τοῦτο σκοπεῖν, ὅπως ἡ φιλία ὅτι πλεῖστον χρόνον συμμενεῖ. 2. Σκόπει ὅπως μὴ ἰδιώτης ἔσει τούτου τοῦ ἔργου. 3. Οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοῖς ἔσται ἃ βούλονται εἶναι. 4. Ἔγνωκα τὸ λοιπὸν εὐλαβεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι μὴ πλησιάζειν τοῖς τοιούτοις. 5. Ἡμεῖς βουλευόμεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον ἢ μαχούμεθα. 6. Δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας. 7. Φυλάττεσθαί δεῖν μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ. 8. Βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν

δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. 9. Οἱ ἥρωες μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. 10. Οὐ δεῖ τὸν ἵππαρχον τοῦτο σπουδάζειν, ὅπως αὐτὸς μόνος λαμπρὸς ἔσται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ὅλον τὸ ἑπόμενον ἀξιοθέατον φανεῖται. 11. Φυλάττεσθε ὅπως μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε. 12. Ὅπως ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται. 13. Ὅπως καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε. 14. Ὅπως μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 15. Τότε τοῦτο θρασύ τι ἐδόκει εἶναι καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸ πράττειν. 16. Τὰ ὅπλα περὶ τὸ στόμα τοῦ ἵππου ὅπως μαλακὰ ἔσται ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. 17. Ὥρα βουλεύεσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 18. Εἰ ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα. 19. Δεῖ φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ἀπροσδοκήτως οἱ πολέμιοι ἡμῖν ἐπιθήσονται. 20. Φυλακτέον ἐστὶν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον, μηδ' ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐπιτιμήσετε, τούτοις αὐτοὶ φανήσεσθε περιπίπτοντες. 21. Δεῖ ἡμᾶς φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ὁ ῥήτωρ ἡμᾶς αἰτιάσεται. 22. Ἐπεμελοῦντο ὅπως μηδεὶς αὐτοὺς ἐξαπατήσει. 23. Φυλακτέον ἐστὶν ὅπως μηδὲν τοιοῦτον ἐξαμαρτήσεσθε περὶ ὑμᾶς αὐτούς. 24. Ὅπως μὴ τοὺς διδακάλους κακὰ ἐρεῖς.

III 1. γένοιτο. 2. ἐργάσησθε. 3. μεταχειριοῦνται. 4. ἀδικῇ, ἀσεβῇ. 5. ψηφιεῖσθε, ἔσεσθε. 6. οἰκοδομηθήσεται, καθαιρεθήσεται. 7. ὠφελήσει, κερδανεῖ. 8. ἄρχωσιν, δύνωνται. 9. ὑγιάνῃς, ἔσει. 10. ὦμεν. 11. ἕξει, προσγενήσεται. 12. μενοῦμεν, ἅπιμεν, ἕξομεν. 13. ἀποστήσεται, ἀπόληται, δυνήσεται. 14. καλλιερήσει, ποιήσει, ἐπιδείξει. 15. φανήσεσθε. 16. φανησόμεθα.

16 A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

II. 1. Οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ τι δῶ ἑκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. 2. Ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἑξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπιθῶνται αὐτοῖς. 3. Ἐφοβούμην μὴ οἱ κριταὶ αὐτοῦ κατακρίνωσι [κατακρίνοιεν]. 4. Δέδοικα μὴ οὐδεὶς ἡμῖν βοηθήσῃ. 5. Ἔδεισαν μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτώκοι. 6. Ἐπείθοντο αὐτῷ φοβούμενοι μὴ δίκας διδοῖεν [διδῶσι]. 7. Δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. 8. Δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι ποιῶ. 9. Συνέγραφα φοβούμενος μὴ οὐ μεμνημένος ὦ. 10. Ὃ ἐγὼ δεδιὼς μή τις πύθηται ἐπεθύμουν αὐτὸν ἀπολέσαι. 11. Ἐδεδοίκειν αὐτὸν αἰτεῖν τὸ ἀργύριον. 12. Ἐφοβούμην μὴ ταὐτὰ πάλιν πάσχοιμεν. 13. Φοβοῦμαι μή τινες ἐπιτιμήσωσιν ἡμῖν ... 14. Φοβοῦμαι μὴ οὐ δυνώμεθα οἴκαδε κατιέναι. 15. Δέδοικα, μὴ ποιητικῆς λαβόμενος φλυαρίας μακλογῶ. 16. Ἐφοβούμεθα νυκτὸς πορεύεσθαι. 17. Φοβοῦνται μὴ ὁ στρατηγὸς τέθνηκε. 18. Τί γάρ ἐστιν ἄλγιον ἢ ζῆν ἀεὶ δεδιότα μή τις τῶν παρεστώτων ἀποκτείνῃ, καὶ μηδὲν ἧττον φοβούμενον τοὺς φυλάττοντας ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας; 19. Ἐφοβούμεθα μὴ βούλωνται ἡμᾶς βλάπτειν. 20. Ἄξιόν ἐστιν δεδιέναι, μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἔνοχοι γενώμεθα ταύταις ταῖς ἀνοίαις. 21. Δέδοικα μὴ πόρρω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανηθῶ. 22. Ἐφοβοῦντο μή ποτε βασιλεὺς αὐτὸς ποιησάμενος στρατείαν κρατήσειεν τῆς χώρας. 23. Δέδοικα μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν. 24. Σφόδρα φοβοῦμαι μὴ τοῦτο ἀληθές ἐστι.

III. 1. γένηται, καταμείνῃ. 2. δυνηθῶ. 3. ποιήσω. 4. φανῶμεν, ἔλθωμεν, κινδυνεύσωμεν. 5. ἔλθῃ. 6. ἀγνοήσωσί. 7. ἀπαντήσῃ. 8. γένηται. 9. φανῶ, ἀπολειφθῶ. 10. φανῶμεν. 11. δόξω. 12. δόξω.

17 Következményes mellékmondatok

II. 1. Οἱ διδάσκαλοι οὕτω πένητες ἦσαν ὥστε ἀεὶ ἐθέλειν χρήματα δέχεσθαι. 2. Ἐγγυτέρω ἐσμὲν τῶν πολεμίων ἢ ὥστε ἐνθάδε αὐλίζεσθαι. 3. Ὅστις ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. 4. Τοῦτο ποιήσω ἐφ' ᾧτέ σε μηδένι λέγειν. 5. Κῦλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 6. Φρονιμώτερος ἦν ἢ ὥστε κακὰ λέγειν τὸν κριτήν. 7. Ὥσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη· ὥστε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσιν. 8. Ἐξέφυγον ἐκ τῆς οἰκίας ὥστε μὴ καίεσθαι. 9. Πολλοὶ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας, ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν ὁ Ἀγησίλαος. 10. Οὐδένα πώποτ' οὔτ' ἀκήκοα οὔθ' ἑόρακα ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὕβρεως ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. 11. Ἀνδρειότεροι ἦσαν ἢ ὥστε φοβεῖσθαι τὸν θάνατον. 12. Εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδίας ἦλθεν, ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθοὺς ἀπεστέρηκεν. 13. Ἐάσω σε χρῆσθαι ταύταις ταῖς βίβλοις ἐφ' ᾧτε αὐτὰς ταχέως μοι ἀποδοῦναι. 14. Οὕτως ἰσχυρὸς ἦν ὥστε δύνασθαι φέρειν πάντας τοὺς πόνους. 15. Ἐφαίνετο προδότης ὤν, ὥστε ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι αὐτόν. 16. Ὀλίγοι οὕτω τολμηροί εἰσιν ὥστε μὴ φοβεῖσθαι τὸν λύκον. 17. Τοσοῦτον ἐφοβεῖτο ὁ στρατὸς ὥστε ὁ στρατηγὸς οὐκ ἐτόλμησε προσβάλλειν. 18. Ἦν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν. 19. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤσθοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν. 20. Οὕτως εὖ ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης ὥστε πολλάκις τοὺς Ἀθηναίους ἄκοντας ἔπειθεν. 21. Τὸ ναυτικὸν ἀσθενέστερον ἦν ἢ ὥστε ἐκπλεῖν ἐκ τοῦ λιμένος. 22. Ἐφ' ᾧ σε ἀποδιδόναι μοι τὰ χρήματα, οὔ σε αἰτιάσομαι. 23. Νεώτερος ἐγὼ πολλῷ εἰμι ἢ ὥστε δύνασθαι ἐμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς. 24. Οὕτω δεινὸς ἦν ὁ κίνδυνος ὥστε τοὺς Θηβαίους βούλεσθαι οἴκαδε ἀπελθεῖν. 25. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ὥστε πεῖσαι αὐτούς. 26. Τοσαῦτα τὰ ἐπιτήδεια εἰσεκομίσαντο εἰς τὴν πόλιν ὥστε τρία ἔτη ἀντέχειν. 27. Φίλιππος οὕτω συνεχῶς ἐπολιόρκει τὴν Ὄλυνθον ὥστε τοὺς πολίτας μηκέτι δύνασθαι λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια. 28. Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαῦτα ἀνήλισκον ἐπὶ τοῦ Δημοσθένους ὥστε μηδένα μισθὸν ἔχειν τοῖς στρατιώταις. 29. Τοσοῦτον ἠθύμησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὥστε οἴκαδε κατήγαγον τὸν Ἀλκιβιάδην.

18 Vonatkozó mellékmondatok I.

II. 1. Ὡς δ' ἤσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο. 2. Εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. 3. Τὰ ἐπιτήδεια ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἦν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἧς οἱ ἐγχώριοι παρεῖχον. 4. Συνεληλυθυίας σχεδὸν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ

ᾤετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. 5. Ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἱππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν. 6. Ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα. 7. Ὁ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο. 8. Τούτων τῶν κακῶν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέξεται ἐρασθεὶς ὧν ἐγὼ παραινῶ. 9. Ἐγὼ μέν γε, ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλῆσθαι. 10. Ὁ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὗ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. 11. Ἐν τοιούτοις ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. 12. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. 13. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. 14. Ἀλλὰ ταῦτα πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι ἃ σὺ λέγεις. 15. Πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι. 16. Οἶδα ὅπῃ οἴχονται. 17. Τισσαφέρνης στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε μετεπέμπετο. 18. Ταῖς πόλεσιν εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. 19. Διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν ὥνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ. 20. Ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος.

19 Vonatkozó mellékmondatok II.

II. 1. Πάντες οὗτοι νόμοι εἰσίν, οὓς τὸ πλῆθος συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μή. 2. Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο. 3. Αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέῃ πείσομαι. 4. Οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὔνοιαν δεῖν ἀποδείκνυσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. 5. Τὰ ὄμματα ἀναπεπταμένα εἶχε, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι. 6. Ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος. 7. Πῶς ἄν τις, ἅ γε μὴ ἐπίσταιτο, ταῦτα σοφὸς εἴη; 8. Ὅπῃ ἂν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας. 9. Ἔφασκε τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ προσημαίνειν ἅ τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν. 10. Ἀναγκάσει ποιεῖν ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκῇ. 11. Ὅ τι δ' ἂν πράττῃς, τούτου ὡς προθυμότατα ἐπιμελεῖσθαι χρή. 12. Καὶ ὑμῶν ἕκαστος εἴπῃ ὅ τι ὠφέλιμον ἔχει. 13. Ὁποῖοι δ' ἂν ὦσι χαλινοί, πάντες ὑγροὶ ἔστωσαν. τὸν μὲν γὰρ σκληρόν, ὅπῃ ἂν ὁ ἵππος λάβῃ, ὅλον ἕλκει πρὸς ταῖς γνάθοις, ὥσπερ καὶ ὀβελίσκον, ὁπόθεν ἄν τις λάβῃ, ὅλον αἴρει. 14. Εἴ μοι συμβουλεύοις ὅ τι ἂν ποιῶν αὔξοιμι τὸν οἶκον, οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ θαρρῶν συμβούλευε ὅ τι ἔχεις ἀγαθόν. 15. Εἰ δέ τινα ὁρᾳ δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου. 16. Ὁ Κῦρος πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ᾖ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾖ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα. 17. Ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἕλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅπῃ τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ τι προχωροίη. 18. Οὐκ ἂν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἐθέλοι τε καὶ δύναιτο σοῦ ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀδικεῖν σε; 19. Ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικὸς ἢ δημηγορικὸς ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ ἢ Αἴαντι ἢ Νέστορι ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. 20. Τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυ-

ρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς ὥσπερ πόρνους ἀποκαλοῦσιν, ὅστις δὲ ὃν ἂν γνῷ εὐφυᾶ ὄντα διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθὸν φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.

III. 1. ὅ τι, ὅπου, ὅπῃ. 2. ὅπῃ. 3. οὗ. 4. ὅστις. 5. ὅστις. 6. ὅπῃ. 7. ἃ, ἃ. 8. ἅ. 9. ὅσα, ἃ, ἃ, ὅσα. 10. ἥς, ὅ τι, ὅ τι.

20 Függő beszéd (oratio obliqua)

Az alábbiakban egy-egy lehetséges megoldást adtunk meg.

I. 1. Θηραμένης εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλει / μέλοι τοῦ θορύβου αὐτῶν, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἶδε / εἰδείη τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῷ, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγει / λέγοι. μετ' ἐκεῖνον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ εἶπε καὶ ὅτι παρασπόνδους αὐτοὺς ἔχει / ἔχοι, καὶ ὅτι οὐ περὶ πολιτείας αὐτοῖς ἔσται / ἔσοιτο ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσουσι / ποιήσοιεν ἃ Θηραμένης κελεύει / κελεύοι.

2. Κίμωνος εἰπόντος ὅτι φοβεῖται / φοβοῖτο μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται / περιγένοιτο αὐτῶν ὁ Φίλιππος, Δημοσθένης ἐπηγγέλλετο πηγὰς δὴ λόγων ἔχειν ἀφθόνους, καὶ ἔφη περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν ὥστε ἀπορράφειν τὸ Φιλίππου στόμα ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσειν Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φίλιππον δ' Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἶπε παρελθὼν ὅτι ἔπεμψε / πέμψειε μὲν αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξιοῖ / ἀξιοίη δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσι, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν. ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης, οὐκ ἔφη τὸ ψήφισμα ἐπιψηφιεῖν, οὐδὲ λύσειν τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γιγνώσκειν τῶν συμμάχων τοὺς ὥσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν.

4. Ἀνίσταται τελευταῖος Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὥσπερ εἰώθει, τῷ σχήματι καὶ τρίψας τὴν κεφαλήν, ὁρῶν ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' Αἰσχίνου λόγους, ἔφη ἀμφοτέρων θαυμάζειν, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν / ὅτε παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλεύσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλεύειν, ἀποδιατρίβωσι / ἀποδιατρίβοιεν τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ εἶναι ῥᾷον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν ὡς αὐτὸς τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις περιπίπτει / περιπίπτοι. Φησὶ γάρ αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτ' ἔκρινε Τίμαρχον, ὅτι πάντες κατ' αὐτοῦ (Τιμάρχου) τὴν τῆς πορνείας φήμην παρειλήφασι / παρειλήφοιεν, ὁδ' Ἡσίοδος ποιητὴς ἀγαθὸς ὢν λέγει / λέγοι·

φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοί
πολλοὶ φημίξωσι· θεός νυ τίς ἐστι καὶ αὐτή,

τὴν δὲ αὐτὴν ταύτην ἥκειν τότε θεὸν αὐτοῦ κατηγοροῦσαν· πάντες γὰρ λέγειν ὡς χρήματα ἔχει / ἔχοι Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

Az eredetiben olvasható, de a megoldás során elhagyható kötőszók ()-ben vannak.

II. ῾Ο Κῦρος ἠρώτα ᾽Ορόντα· ἔστιν ὅ τι σε ἠδίκησα· ἀπεκρίνατο (ὅτι) οὔ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα· Οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ᾽ ἐμοῦ ἀδικούμενος ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν ὅ τι ἐδύνω· ἔφη ᾽Ορόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ᾽ αὖ ἔγνως τὴν σαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς ᾽Αρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ᾽ ἐμοῦ· καὶ ταῦθ᾽ ὡμολόγει ᾽Ορόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ᾽ ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας· εἰπόντος δὲ τοῦ ᾽Ορόντα· (ὅτι) οὐδὲν ἀδικηθείς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν· ῾Ομολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι· ῞Η γὰρ ἀνάγκη ἦν, ἔφη ᾽Ορόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος· ῞Ετι οὖν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ᾽ εἰ γενοίμην, ὦ Κῦρε, σοί γ᾽ ἄν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· ῾Ο μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ τι σοι δοκεῖ.

III. A kérdéses szövegrészletek szempontjából a megoldásban szögletes, kirekesztő zárójelbe [ ] kerültek azok a szavak, amelyek az eredeti, egyenes beszédből kihagyandók. Beékelő zárójelben < >, illetve aláhúzva szerepelnek az eredetiből megtartandó, ill. beszúrt, lehetséges, de egymással fel nem cserélhető megoldások.

1. ῾Ως δὲ ἀπίκετο ᾽Αλέξανδρος ὁ ᾽Αμύντεω ἐς τὰς ᾽Αθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε <ὅτι> [τάδε·] [῎Ανδρες ᾽Αθηναῖοι,] <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον [τάδε] <λέγει / λέγοι> λέγειν

2. <ὅτι> [᾽Εμοὶ] < ἑαυτῷ> <ἀγγελίη> ἀγγελίην <ἥκει / ἥκοι> ἥκειν παρὰ βασιλέος <λέγουσα> λέγουσαν [ὧδε·]

3. <ὅτι> ᾽Αθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐς [ἐμὲ] <ἑαυτὸν> ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας [μετίημι] <μεθίησι /μεθιείη> μεθιέναι. <ἑαυτῷ δὲ προειποῦσα>, προειποῦσαν [Νῦν τε ὧδε, – Μαρδόνιε, – ποίεε·] <ποιεῖν> τοῦτο μὲν τὴν γῆν [σφι] <αὐτοῖς> [ἀπόδος] <ἀποδοῦναι>, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτῃ [ἐλέσθων] <ἑλέσθαι> [αὐτοὶ] <αὐτοὺς / ἐκείνους>, ἥντινα <ἂν ἐθέλωσι / [ἂν] ἐθέλοιεν>, [ἐόντες] <ὄντας> [αὐτόνομοι] <αὐτονόμους>· ἱρά τε πάντα [σφι] <αὐτοῖς>, [ἢν] <ἐὰν / εἰ> δὴ <βούλωνταί / βούλοιντο> γε [ἐμοὶ] <αὐτῷ / Ξέρξῃ> ὁμολογέειν, [ἀνόρθωσον] <ἀνορθῶσαι>, ὅσα [ἐγὼ] <αὐτός> [ἐνέπρησα] <ἐνέπρησε>.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεσι προσέθηκε Μαρδόνιος – <ὅτι> Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως <ἔχει / ἔχοι>, ἔχειν [μοι] <ἑαυτῷ> ποιέειν ταῦτα,

5. [ἢν] <ἐὰν / εἰ> μὴ τὸ [ὑμέτερον] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἀντίον <γένηται / γένοιτο>. [Λέγω] <λέγει /λέγοι> λέγειν δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> [τάδε.] [Νῦν] τί [μαίνεσθε] <μαίνονται / μαίνοιντο> πόλεμον βασιλεῖ ἀειρόμενοι. Οὔτε γὰρ ἂν [ὑπερβάλοισθε] <ὑπερβάλοιντο> οὔτε <οἷοί τέ> [ἐστε] <εἰσι /εἶεν> οἷούς τε εἶναι ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. [Εἴδετε] <ἴσασι / εἰδείησαν> εἰδέναι μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, [πυνθάνεσθε] <πυνθάνονται / πυνθάνοιντο> πυνθάνεσθαι δὲ καὶ τὴν [νῦν] <τότε> παρ᾽ [ἐμοὶ] <ἑαυτῷ> ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ [ἢν] <ἐὰν / εἰ> [ἡμέας] <αὐτοὺς / τοὺς Μαρδονίου> [ὑπερβάλησθε] <ὑπερβάλωνται / ὑπερβάλοιντο> καὶ [νικήσητε] <νικήσωσι / νικήσαιεν>, τοῦ περ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐδεμία ἐλπὶς εἴ περ εὖ [φρονέετε] <φρονοῦσι / φρονοῖεν>, <ἄλλη παρέσται / παρέσοιτο πολλαπλη-

σίη> ἄλλην παρέσεσθαι πολλαπλασίην. Μὴ ὦν [βούλεσθε] <βούλεσθαι> [παρισούμενοι] <παρισουμένους> βασιλέϊ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ [ὑμέων] <ἑαυτῶν>, ἀλλὰ [καταλύσασθε] <καταλύσασθαι>· <παρέχει / παρέχοι> παρεῖναι δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὁρμημένου. – καὶ ἐκέλευε – [᾽Εστε] <γενέσθαι> [ἐλεύθεροι] <ἐλευθέρους>, [ἡμῖν] <ἑαυτοῖς / Πέρσαις> ὁμαιχμίην [συνθέμενοι] <συνθεμένους> ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα ᾽Αλέξανδρος προσέθηκε – <ὅτι> <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον μὲν ταῦτα, [ὦ ᾽Αθηναῖοι,] <ἐνετείλατό> [μοι] <αὐτῷ> ἐντείλασθαι εἰπεῖν πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους>. [᾽Εγὼ] <αὐτὸς> δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς /ἐκενίους> ἐξ [ἐμέο] <ἑαυτοῦ> ἐούσης οὐδὲν [λέξω] <λέξει /λέξοι> ἐρεῖν (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον [ἐκμάθοιτε] <ἐκμάθοιντο>), [προσχρηίζω] <προσχρηίζει /προσχρήζοι> προσχρηίζειν δὲ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> πείθεσθαι Μαρδονίῳ. [᾽Ενορέω] <ἐνορᾷ / ἐνορῴη> ἐνορᾶν γὰρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐκ οἵοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ (εἰ γὰρ [ἐνώρων] <ἐνώρα> τοῦτο ἐν [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις>οὐκ ἄν κοτε ἐς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους> [ἦλθον] <ἦλθε> ἔχων λόγους τούσδε)· καὶ γὰρ <δύναμις> δύναμιν ὑπὲρ ἄνθρωπον <ἡ> τὴν βασιλέος <ἐστὶ / εἴη> εἶναι καὶ <χεὶρ ὑπερμήκης> χεῖρα ὑπερμήκη. [᾽Ην] <ἐὰν / εἰ> ὦν μὴ αὐτίκα [ὁμολογήσητε] <ὁμολογήσωσι / ὁμολογήσαιεν>,

6α. μεγάλα προτεινόντων ἐπ᾽ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,

6. [δειμαίνω] <δειμαίνει /δειμαίνοι> δειμαίνειν ὑπὲρ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων.

– καὶ ἐκέλευε – [᾽Αλλὰ πείθεσθε] <πείθεσθαι>· πολλοῦ γὰρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> ῾Ελλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς <ἐθέλει / ἐθέλοι> φίλος γενέσθαι.

᾽Αλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

1: C
2: C
3: B
4: D
5: B
6: C
7: B
8: A
9: A
10: D
11: C
12: C
13: C
14: A
15: B
16: B
17: B
18: A
19: B
20: B
21: A
22: C
23: B
24: C
25: C
26: B
27: C
28: C
29: D
30: B
31: C
32: C
33: B
34: A
35: B
36: B
37: C
38: A
39: D
40: B
41: C
42: A
43: D
44: B
45: D
46: B
47: D
48: C
49: C
50: C
51: B
52: B
53: C
54: B
55: D
56: C
57: B
58: C
59: C
60: D
61: D
62: B
63: C
64: B
65: A
66: C
67: C
68: B
69: C
70: D
71: B
72: B
73: B
74: C
75: D
76: C
77: A
78: A
79: B
80: A
81: B
82: C
83: B
84: A
85: B
86: C
87: A
88: B
89: B
90: B
91: C
92: C
93: C
94: C
95: C
96: A
97: B
98: C
99: A
100: B
101: B
102: A
103: A
104: B
105: A
106: C
107: C
108: A
109: C
110: B
111: D
112: C
113: C
114: C
115: A
116: A
117: C
118: D
119: C
120: A
121: D
122: C
123: B
124: B
125: C
126: B
127: B
128: C
129: A
130: B
131: A
132: C
133: B
134: B
135: C
136: C
137: C
138: C
139: B
140: D
141: C
142: C
143: B
144: C
145: B
146: B
147: C
148: B
149: A
150: B
151: C
152: C
153: A
154: C
155: A
156: C
157: A
158: B
159: A
160: C
161: A
162: A
163: A
164: B
165: A
166: C
167: C
168: B
169: B
170: C
171: B
172: B
173: D
174: B
175: C
176: C
177: B
178: B
179: B
180: C
181: C
182: B
183: C
184: B
185: C
186: C
187: C
188: D
189: D
190: B
191: B
192: A
193: D
194: B
195: B
196: C
197: C
198: C
199: C
200: C
201: D
202: B
203: C
204: B
205: B
206: A
207: A
208: D
209: C
210: C
211: C
212: A
213: D
214: C
215: D
216: C
217: B
218: D
219: C
220: C
221: C
222: B
223: C
224: D
225: A
226: C
227: C
228: B
229: A
230: C
231: B
232: C
233: A
234: C
235: A
236: C
237: B
238: D
239: B
240: B
241: C
242: C
243: C
244: C
245: B
246: A
247: D
248: B
249: B
250: B
251: B
252: C
253: C
254: A
255: D
256: D
257: B
258: B
259: B
260: A
261: D
262: C
263: C
264: D
265: C
266: C
267: C
268: B
269: A
270: D
271: A
272: B
273: B
274: C
275: B
276: A

277: B
278: A
279: C
280: D
281: D
282: C
283: C
284: D
285: B
286: D
287: A
288: A
289: A
290: C
291: B
292: C
293: D
294: B
295: B
296: C
297: B
298: D
299: A
300: C
301: A
302: B
303: B
304: B
305: C
306: A
307: C
308: A
309: C
310: A
311: C
312: B
313: D
314: D
315: A
316: C
317: C
318: D
319: D
320: B
321: D
322: D
323: C
324: A
325: B
326: A
327: A
328: D
329: B
330: A
331: C
332: C
333: C
334: B
335: C
336: B
337: B
338: A
339: B
340: A
341: C
342: C
343: C
344: B
345: C
346: C
347: C
348: A
349: A
350: A
351: D
352: B
353: B
354: B
355: C
356: C
357: B
358: A
359: D
360: B
361: D
362: D
363: A
364: B
365: B
366: C
367: A
368: B
369: A
370: C
371: D
372: D
373: D
374: A
375: D
376: C
377: B
378: D
379: A
380: B
381: C
382: D
383: C
384: B
385: A
386: D
387: C
388: B
389: D
390: A
391: C
392: C
393: B
394: D
395: A
396: A
397: A
398: A
399: B
400: C
401: D
402: A
403: A
404: A
405: C
406: B
407: A
408: C
409: B
410: B
411: B
412: C
413: B
414: D
415: C
416: B
417: C
418: A
419: C
420: D
421: A
422: A
423: C
424: B
425: C
426: B
427: C
428: C
429: A
430: D
431: C
432: C
433: C
434: C
435: C
436: B
437: B
438: D
439: C
440: B
441: C
442: C
443: B
444: C
445: A
446: D
447: C
448: B
449: C
450: C
451: A
452: C
453: C
454: C
455: D
456: D
457: B
458: B
459: C
460: C
461: B
462: C
463: C
464: A
465: C
466: D
467: D
468: C
469: D
470: B
471: C
472: C
473: B
474: C
475: C
476: B
477: A
478: A
479: A
480: B
481: C
482: B
483: A
484: A
485: B
486: B
487: D
488: B
489: A
490: A
491: B
492: D
493: C
494: C
495: D
496: B
497: D
498: C
499: B
500: C
501: B
502: B
503: C
504: D
505: B
506: D
507: A
508: D
509: C
510: C
511: D
512: B
513: A
514: B
515: B
516: C
517: D
518: A
519: C
520: D
521: C
522: D
523: C
524: B
525: D
526: A
527: D
528: A
529: B
530: C
531: B
532: D
533: D
534: C
535: B
536: A
537: B
538: A
539: C
540: D
541: D
542: A
543: D
544: C
545: B
546: A
547: C
548: C
549: A
550: A
551: B
552: D
553: B
554: C
555: A
556: B
557: C
558: B
559: D
560: D
561: A
562: C
563: C
564: D

565: A
566: D
567: C
568: C
569: D
570: D
571: C
572: D
573: A
574: C
575: B
576: B
577: C
578: B
579: D
580: D
581: B
582: A
583: D
584: A
585: A
586: A
587: B
588: B
589: C
590: B
591: B
592: B
593: D
594: C
595: C
596: C
597: C
598: C
599: B
600: C
601: B
602: B
603: C
604: A
605: B
606: C
607: B
608: B
609: B
610: D
611: C
612: C
613: C
614: B
615: D
616: B
617: C
618: D
619: A
620: A
621: A
622: C
623: A
624: B
625: C
626: A
627: C
628: A
629: C
630: B
631: B
632: C
633: C
634: C
635: C
636: A
637: D
638: B
639: C
640: A
641: A
642: A
643: B
644: C
645: C
646: C
647: C
648: C
649: D
650: A
651: C
652: C
653: C
654: B
655: D
656: A
657: C
658: C
659: C
660: B
661: C
662: D
663: D
664: B
665: C
666: A
667: B
668: A
669: A
670: C
671: C
672: D
673: B
674: C
675: D
676: C
677: C
678: A
679: C
680: C
681: C
682: B
683: C
684: D
685: C
686: C
687: D
688: D
689: C
690: B
691: B
692: A
693: B
694: C
695: C
696: C
697: D
698: B
699: C
700: C
701: B
702: C
703: C
704: C
705: B
706: C
707: C
708: D
709: B
710: B
711: B
712: B
713: B
714: C
715: C
716: A
717: B
718: C
719: C
720: C
721: D
722: B
723: D
724: B
725: A
726: D
727: B
728: D
729: C
730: A
731: B
732: C
733: D
734: A
735: A
736: C
737: B
738: D
739: C
740: B
741: D
742: C
743: D
744: C
745: B
746: C
747: D
748: D
749: C
750: C
751: A
752: C
753: D
754: C
755: B
756: A
757: B
758: D
759: C
760: C
761: C
762: C
763: D
764: C
765: B
766: C
767: C
768: C
769: A
770: C
771: C
772: C
773: C
774: C
775: A
776: B
777: C
778: B
779: D
780: C
781: C
782: C
783: B
784: B
785: C
786: C
787: A
788: D
789: C
790: D
791: C
792: C
793: A
794: C
795: C
796: A
797: C
798: C
799: C
800: B
801: C
802: D
803: A
804: A
805: C
806: D
807: B
808: D
809: A
810: D
811: C
812: B
813: D
814: D
815: B
816: C
817: D
818: A
819: A
820: D
821: B
822: B
823: C
824: B
825: A
826: C
827: B
828: C
829: A
830: A
831: B
832: B
833: A
834: C
835: C
836: A
837: C
838: A
839: C
840: C
841: B
842: B
843: C
844: A
845: B
846: C
847: C
848: A
849: A
850: B
851: D
852: C

853: B
854: C
855: C
856: B
857: B
858: B
859: C
860: D
861: B
862: D
863: B
864: B
865: C
866: B
867: D
868: B
869: C
870: D
871: B
872: B
873: C
874: C
875: A
876: B
877: C
878: A
879: C
880: C
881: C
882: C
883: D
884: C
885: B
886: C
887: C
888: A
889: C
890: C
891: C
892: B
893: B
894: C
895: B
896: B
897: D
898: A
899: C
900: C
901: A
902: B
903: C
904: A
905: C
906: A
907: C
908: B
909: D
910: C
911: C
912: B
913: B
914: C
915: A
916: B
917: C
918: A
919: C
920: B
921: D
922: C
923: B
924: C
925: D
926: B
927: C
928: B
929: C
930: B
931: A
932: A
933: B
934: C
935: D
936: C
937: B
938: A
939: A
940: C
941: C
942: B
943: C
944: D
945: C
946: B
947: C
948: B
949: B
950: C
951: B
952: C
953: B
954: B
955: C
956: B
957: A
958: D
959: A
960: D
961: A
962: C
963: D
964: D
965: B
966: A
967: B
968: B
969: D
970: A
971: B
972: C
973: D
974: C
975: B
976: B
977: C
978: C
979: A
980: A
981: A
982: C
983: C
984: B
985: A
986: A
987: D
988: C
989: B
990: B
991: D
992: C
993: B
994: A
995: C
996: C
997: D
998: B
999: C
1000: C
1001: B
1002: C
1003: B
1004: B
1005: B
1006: C
1007: B
1008: B
1009: C
1010: A
1011: C
1012: C
1013: C
1014: C
1015: C
1016: C
1017: B
1018: C
1019: B
1020: A
1021: C
1022: D
1023: C
1024: D
1025: A
1026: C
1027: C
1028: C
1029: B
1030: D
1031: C
1032: C
1033: D
1034: D
1035: C
1036: C
1037: C
1038: C
1039: A
1040: B
1041: B
1042: B
1043: D
1044: C
1045: B
1046: A
1047: C
1048: C
1049: C
1050: B
1051: C
1052: B
1053: C
1054: C
1055: C
1056: C
1057: B
1058: C
1059: C
1060: A
1061: A
1062: C
1063: B
1064: B
1065: C
1066: B
1067: C
1068: C
1069: B
1070: C
1071: A
1072: B
1073: D
1074: B
1075: C
1076: C
1077: C
1078: B
1079: A
1080: B
1081: A
1082: B
1083: C
1084: C
1085: B
1086: B
1087: A
1088: B
1089: C
1090: B
1091: B
1092: B
1093: D
1094: C
1095: B
1096: A
1097: C
1098: B
1099: C
1100: C
1101: C
1102: A
1103: C
1104: C
1105: C
1106: B
1107: C
1108: D
1109: C
1110: D
1111: D
1112: C
1113: A
1114: C
1115: C
1116: B
1117: B
1118: A
1119: D
1120: B
1121: A
1122: B
1123: A
1124: C
1125: B
1126: A
1127: C
1128: D
1129: B
1130: B
1131: B
1132: B
1133: C
1134: C
1135: C
1136: D

Tartalomjegyzék

Előszó *8*

Olvasmányok *11*

1. Γράμματα γιγνώσκει – Ismeri a betűket! 12
2. Ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν ἕλκει – A nyúl viszi a puskát 14
3. Ἀρχὴ ἥμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker! 16
4. Ἀποφθέγματα – Velős mondások 18
5. Σφὴξ καὶ ὄφις – A darázs és a kígyó 20
6. Ἴχνη μόνα ζητῶ – Csak a nyomokat keresem! 22
7. Κρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – Minden istennél hatalmasabb 24
8. Ἀνὴρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi 26
9. Ἡ γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου – A szerelmes menyét 28
10. Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Férjhez akarták adni 30
11. Ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke 32
12. Ὁ λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas 34
13. Σπάρτη ἡ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta 36
14. Προβαλέσθαι τὰ ὅπλα – Szuronyt szegezz! 38
15. Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger! 40
16. Ὁ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító 42
17. Ὥστε οὐκ εἰσοιτο – Hogy ne tudná 44
18. Ὅλην τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak 46
19. Ὁμοίως ἐνέδρᾳ – Mintha csapda lenne 48
20. Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ – A derék Kritias egészségére! 50
21. Ἡ γραφὴ κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád 52
22. Εἰ ἐβούλετο – Ha akarta 54
23. Κέρδος ὁ θάνατος – Nyereség a halál 56
24. Ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ – Csak az isten tudja 58
25. Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak 60
26. Ἱστορία – A történetírás kezdetei 62
27. Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi antitalentum 64
28. Ἡμῖν δοτέον – Engedtessék meg nekünk 66
29. Μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta . . 68
30. Ὁ μαρτιχόρας – Az emberevő bengáli tigris 70
31. Ἡ τῆς ἱστορίας χρῆσις – A történetírás haszna 72
32. Ὁ ὀστρακισμός – A cserépszavazás 74
33. Μακρότατος τῶν ἱστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború 76
34. Κτῆμα ἐς αἰεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam 78
35. Οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt 80
36. Μετὰ δὲ ταῦτα – Ezt követően 82
37. Τὸ διαψηφίζεσθαι – A bírósági szavazás 84
38. Εὐθέως παραχρῆμα ἀποθνῄσκει – A végzetes bájital 86
39. Ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint foga 88
40. Μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság vélelme 90

41. ῾Ο ἀκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték 92
42. Μὴ θαυμάσῃς – Ne csodálkozz, Fülöp! 94
43. ῞Ορκος – Az ephébosok esküje 96
44. ῾Υπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok . . 98
45. Οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna 100
46. Δημάδης ὁ ᾿Αθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem 102
47. ᾿Εξαπατῶντες ὑμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok 104
48. ῞Ωσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast 106
49. ῞Ωσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh 108
50. ῾Ο ἑτερόφθαλμος – A félszemű 109
51. Σκεδαννύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak 110
52. Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő 111
53. ᾿Επὶ τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen 112
54. Τίς ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólani? 113
55. Μόνος βαδίζων – Magamban bandukolva 114
56. Εἰ ἔγημεν ἀστήν – Ha polgárnőt vett volna el 115
57. Εἰ νῆσον ᾤκουν – Ha szigeten laknának 116
58. ῞Ωσπερ τὰ πρόβατα ἔθνῃσκον – Hullottak, mint a legyek 117
59. Ταῦτα ἄξιον ἀκοῦσαι – Ezt érdemes meghallgatni 118
60. ῾Ο ῞Ερως – A szerelem 119
61. Πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν – Az első polgár 120
62. Τὸ μέτριον ἄριστον – Keresd az egyensúlyt! 121
63. Πολυτελὲς ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs! 122
64. ῞Ωσπερ οὐκ ἔχοντες ὃ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk . 123
65. Τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία – A szomjúság 124
66. Τὸ τέλος ἱστορίας – A történetírás célja 125
67. Σὺ στρατήγει – Te vezess minket hadba! 126
68. ῾Ο χαμαιλέων – A kaméleon 127
69. Μηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan! 128
70. Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb 129
71. ῎Αλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – Mindenki másra született 130
72. ῞Ομοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ – Légy, mint szikla, rendületlen 131

Szemelvények Hérodotosból *132*

Az Ílias első éneke *153*

Igeszótár *190*

Nyelvtani összefoglaló *205*
1. Írás 205
2. Hangtan 207
Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótagolás 207
Simulószók 208
Magánhangzók változásai 208
2.1. Magánhangzóváltakozás (ablaut) 209

2.2. Mássalhangzók és változásaik 209
3. Alaktan 211
3.1. Névszók 211
3.2. A névelő 211
3.3. Első avagy alpha tövű névszók declinatiója 212
3.4. Második avagy omikron tövű declinatio 212
Az első-másodikos (alpha és omikron tövű) melléknevek . . . 213
Összevontak 213
Attikai ragozás 213
3.5. Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio 213
Folyékonyhangú tövek 215
Szigma tövek 215
Az ún. -ι tövek 215
Az -υ-tövek 215
Egyéb rendhagyók 216
3.6. A kettős szám 216
3.7. A helyhatározó eset illetve végződések 216
3.8. A melléknevek áttekintése 216
Háromvégűek 216
Kétvégűek 217
Egyvégűek 217
Szabálytalan melléknevek 217
3.9. A melléknevek fokozása 217
3.10. Az adverbiumok 219
Alapfok 219
Közép- és felsőfok 219
3.11. Névmások 219
A személyes névmások és αὐτός 220
Az összetett visszaható névmások 220
A kölcsönös névmás 221
A birtokos névmások 221
A mutató névmások 221
Vonatkozó, kérdő és határozatlan névmások 221
3.12. Számnevek 222
3.13. Összefoglaló táblázatok 223
Alpha és omikron tövűek 223
Összevont és attikai omikron tövűek 223
Zárhangú tövűek 223
Szigma tövűek 224
Folyékony hangú tövűek 224
Félhangzó tövűek 224
3.14. Az igeragozásról általában 225
Személyragok 226
Ragozási típusok 227
Az augmentum 228
Az igekötők és a tő 229

3.15. Az imperfecta actio 232
Az -ω, -ομαι végű igék ragozása 232
verba contracta 233
A -μι végű igék ragozása 234
3.16. A futurum A. és M. 239
Futurum contractum 239
Más futurumok 240
3.17. Az aoristos A. és M. 240
A gyenge, alpha-thematikus aoristos 240
Erős, kötőhangzós aoristos 241
Erős, kötőhangzó nélküli aoristos 241
Kappás aoristos 241
3.18. A perfectum activi 241
A perfecta reduplicatio 241
3.19. Perfectum medio-passivi 242
3.20. Aoristos passivi 242
3.21. Futurum passivi 243
3.22. Az igeragozás összefoglaló táblázatai 244
4. Mondattan 246
4.1. A névelő, a jelző és az állapothatározó 246
A jelzői szórend 246
Az állítmányi szórend 247
Fordított jelzős szerkezet 247
4.2. Egyeztetés 248
4.3. Esettan 248
A nominativus 248
Az accusativus 249
A genitivus 250
4.4. A dativus 252
4.5. Az igenemek 254
Az activum 254
A medium 254
A passivum 255
Hiányzó aktívum 255
4.6. Az ún. akciók, az idők és a módok főmondatban 256
Az indicativus 256
A coniunctivus 257
Az optativus 257
Az imperativus 257
Az igenevek 257
4.7. Az alárendelt mellékmondati módhasználat 258
Optativus obliquus 258
4.8. Prolepsis 259
4.9. Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok 259
4.10. Függő kérdések 260
4.11. Okhatározói mellékmondatok 260

4.12. Célhatározói mellékmondatok 260
4.13. Célzatos mellékmondatok 261
4.14. Következményes mellékmondatok és szerkezetek 261
4.15. Feltételes mondatok 262
4.16. Időhatározói mellékmondatok 264
4.17. Helyhatározói mellékmondatok 264
4.18. Hasonlító mellékmondatok 265
4.19. Vonatkozó mellékmondatok 265
4.20. A participium 266
4.21. A participium jelzői és főnévi használata 266
4.22. A participium használata határozóként 267
Participium függő esetben álló főnév mellett 270
Személyes szerkesztés 271
Feltételes értelmű particula participium mellett 272
Participium független fordított jelzős szerkezetben 272
Accusativus absolutus 273
4.23. Az infinitivus 274
Főnévi igenév névelővel 275
Főnévi igenév névelő nélkül 275
Infinitivusok mellékmondati kötőszóval 278
4.24. Az adiectiva verbalia 278
4.25. Függő beszéd 279

Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat *280*

Mondattani gyakorlatok *289*
1. Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok 290
2. Függő kérdések 294
3. Időhatározói mellékmondatok I. 298
4. Időhatározói mellékmondatok II. 303
5. Időhatározói mellékmondatok III. 307
6. Feltételes mellékmondatok I. 310
7. Feltételes mellékmondatok II. 312
8. Feltételes mellékmondatok III. 315
9. Feltételes mellékmondatok IV. 318
10. Feltételes mellékmondatok V. 321
11. Megengedő mellékmondatok 324
12. Hasonlító mellékmondatok 327
13. Okhatározói mellékmondatok 331
14. Célhatározói mellékmondatok 335
15. A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok 339
16. A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok . 342
17. Következményes mellékmondatok 345
18. Vonatkozó mellékmondatok I. 348
19. Vonatkozó mellékmondatok II. 351

20. Függő beszéd (oratio obliqua) 354

Kiegészítendő mondatok *358*

Megoldások *417*
1. Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok 418
2. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok, függő kérdések 418
3. Időhatározói mellékmondatok I. 419
4. Időhatározói mellékmondatok II. 419
5. Időhatározói mellékmondatok III. 420
6. Feltételes mellékmondatok I. 421
7. Feltételes mellékmondatok II. 421
8. Feltételes mellékmondatok III. 422
9. Feltételes mellékmondatok IV. 422
10. Feltételes mellékmondatok V. 423
11. Megengedő mellékmondatok 424
12. Hasonlító mellékmondatok 424
13. Okhatározói mellékmondatok 425
14. Célhatározói mellékmondatok 426
15. A gondoskodás, törekvés, aggódás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok 426
16. A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok . 427
17. Következményes mellékmondatok 428
18. Vonatkozó mellékmondatok I. 428
19. Vonatkozó mellékmondatok II. 429
20. Függő beszéd (oratio obliqua) 430
21. Kulcs a kiegészítendő mondatokhoz 433

ANTIQUITAS + BYZANTIUM + RENASCENTIA
MMXIII